

หนังสือคำอธิบาย
กฎหมายวิธีพิจารณาผู้บริโภค
Consumer Case Procedure Act

โดย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริศักดิ์ จิ่งถาวรณ

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
พ.ศ. ๒๕๖๗

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดกำหนดหลักการสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีการตรากฎหมายขึ้นหลายฉบับเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ สำหรับกฎหมายที่กำหนดวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ตลอดจนข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาต่าง ๆ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่กำหนดขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับคดีผู้บริโภคไว้เป็นการเฉพาะ มีได้นำกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคไปใช้กับคดีประเภทอื่นๆ เช่น คดีแรงงาน คดีภาษีอากร คดีล้มละลาย คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ คดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวมาใช้บังคับในคดีผู้บริโภค และในกรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ดังกล่าวมิได้กำหนดไว้ และไม่มีข้อกำหนดประธานศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ จะต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เหตุที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาสำหรับคดีผู้บริโภค ด้วยเหตุเพราะว่า ในคดีผู้บริโภค เป็นคดีพิพาทระหว่างคู่กรณีที่ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจกับอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บริโภคซึ่งโดยมากแล้วมักจะมีฐานะไม่เท่าเทียมกันโดยผู้ประกอบธุรกิจมักจะมีอำนาจต่อรองหรืออำนาจในทางเศรษฐกิจเหนือกว่าฝ่ายผู้บริโภคอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น เงินทุน ความรู้ความเชี่ยวชาญ เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการมากกว่าฝ่ายผู้บริโภค เดิมก่อนที่จะมีกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคใช้บังคับนั้น ในคดีที่ผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องนั้นจะเป็นคดีแพ่งซึ่งต้องนำกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ ซึ่งมีสมมติฐานว่าคู่กรณีที่พิพาทกันมีฐานะเท่าเทียมกัน ดังนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาจึงกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ขึ้นโดยมีความมุ่งหมายที่จะให้กระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความเป็นธรรม

หนังสือคำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคเล่มนี้ โดยผู้เขียนเป็นผู้สอนในรายวิชา 67832659 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นวิชาในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 และรายวิชา 67849464 สัมมนากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นวิชาในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2564 โดยเนื้อหาได้ปรับปรุงจากเอกสารประกอบการสอนในรายวิชา 67832659 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ผู้เขียนได้ค้นคว้าและรวบรวมเนื้อหาในส่วนกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคจากหนังสือและตำราหลายเล่ม บทความที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ตลอดจนค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) สำนักงานศาลยุติธรรม และได้เรียบเรียงเนื้อหาโดยยกตัวอย่างแนวคำพิพากษาฎีกาประกอบ และเพื่อความทันสมัย ผู้เขียนได้ค้นคว้าและรวบรวมตัวอย่างคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคำพิพากษาปี พ.ศ. 2565 ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายวิธีพิจารณา

คดีผู้บริโภคในแต่ละประเด็นมาใช้เป็นตัวอย่างประกอบคำอธิบายให้ทันสมัยยิ่งขึ้นเพื่อให้นิสิต นักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่สนใจศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ใช้อ่านประกอบในการศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนิสิต ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่สนใจศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค เพื่อใช้ประกอบในการศึกษา ทำความเข้าใจกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค และสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และโปรดใช้ความรู้ดังกล่าวในการช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

อนึ่ง ผู้เขียนขอขอบคุณ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งได้ให้โอกาสในการทำงาน ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้ทุนในการผลิตหนังสือเล่มนี้ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

หากหนังสือเล่มนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับข้อผิดพลาดทั้งหมดไว้แต่เพียงผู้เดียว แต่หากหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษา หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจศึกษา ผู้เขียนขออุทิศเป็นผลบุญกุศลให้แก่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ภริยาและบุตรของผู้เขียน ลูกศิษย์ของผู้เขียน ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้เขียนทุกท่านด้วย

ศิริศักดิ์ จิ่งถาวรณ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ท่านทองธาร เหลืองเรืองรอง และท่านศุภชัย ประไพพนพ เป็นอย่างสูงที่ท่านอาจารย์ทั้งสองกรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านและให้ความเมตตาแก่ผู้เขียนโดยรับเป็นกรรมการผู้อ่านต้นร่างหนังสือคำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคเล่มนี้ของผู้เขียน รวมทั้งประเมินและให้คำแนะนำแก่ผู้เขียนในการปรับปรุงเนื้อหาให้ครบถ้วน

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งให้โอกาสในการทำงานในฐานะเป็นอาจารย์ประจำ ตลอดจนให้ทุนในการผลิตหนังสือเล่มนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ธนิตกุล อาจารย์ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ ทักษะในการทำงานวิจัย ให้คำปรึกษา คำแนะนำสั่งสอน ตลอดจนข้อคิดเห็นด้านคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามให้แก่ผู้เขียน อีกทั้งท่านยังให้ความกรุณาแก่ผู้เขียนโดยรับเป็นกรรมการผู้อ่านงานของผู้เขียนในสมัยที่เป็นเอกสารประกอบการสอน

ศิริศักดิ์ จิ่งถาวรณ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 แนวคิด ความเป็นมา ทฤษฎี และหลักการสำคัญเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม.....	1
แนวคิด ความเป็นมา ทฤษฎี	1
เจตนารมณ์ของกฎหมาย.....	7
หลักการสำคัญเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม.....	8
วิเคราะห์.....	11
สรุป.....	12
แบบฝึกหัด.....	12
บทที่ 2 บททั่วไปเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม.....	14
คดีผู้บริโภครวม.....	14
บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีผู้บริโภครวม.....	21
ผู้บริโภครวม.....	21
ผู้ประกอบการธุรกิจ.....	32
ผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภครวม.....	39
เจ้าพนักงานคดี.....	46
ก.ศ.....	50
การบังคับใช้กฎหมาย.....	51
การมีผลบังคับใช้ของกฎหมายกับคดีที่เกิดขึ้น.....	52
การมีผลบังคับใช้ของกฎหมายกับคดีที่ค้างพิจารณาในศาล.....	52
บททั่วไปของวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม.....	54
กฎหมายวิธีพิจารณาคดีที่นำมาบังคับใช้กับคดีผู้บริโภครวม.....	54
สำหรับกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภครวมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้และ	
ข้อกำหนดประธานศาลฎีกา.....	54
ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภครวมหรือไม่.....	91
ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลง.....	98
การไม่นำหลักฐานเป็นหนังสือ แบบแห่งสัญญามาใช้พิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญา.....	99
ผู้ประกอบการธุรกิจต้องทำโดยสุจริต.....	112
ระยะเวลาการใช้สิทธิเรียกร้อง.....	120
อายุความสะดุดหยุดอยู่ในระหว่างการเจรจาค่าเสียหาย.....	120
การยื่นหรือขยายระยะเวลา.....	122

การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่น.....	122
วิเคราะห์.....	124
สรุป.....	125
แบบฝึกหัด.....	127
บทที่ 3 วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้น.....	128
เขตอำนาจศาล.....	128
ค่าฤชาธรรมเนียม.....	134
ผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภค.....	142
คำฟ้อง.....	144
คดีในส่วนที่เกี่ยวกับคำฟ้องซึ่งได้ยื่นภายหลังหรือคดีที่ศาลสั่งให้รวมพิจารณาเป็นคดีผู้บริโภค.....	148
การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น.....	149
ขอสืบพยานล่วงหน้า.....	150
กำหนดวันนัดพิจารณา.....	152
การดำเนินการในวันนัดพิจารณา.....	155
การไกล่เกลี่ย.....	155
จำเลยยื่นคำให้การ.....	158
การถอนฟ้อง.....	162
การสืบพยานและการมาศาลของคู่ความ.....	163
การอ้างอิงพยานหลักฐาน.....	168
การแจ้งประเด็นข้อพิพาทและลำดับการนำพยานเข้าสืบ.....	169
ผู้ประกอบการมีภาระการพิสูจน์ในข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของตน.....	172
ศาลมีอำนาจเกี่ยวกับพยาน.....	185
การเรียกพยานมาสืบเอง.....	185
การซักถามพยาน.....	186
การนั่งพิจารณา.....	187
พยานผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็น.....	188
ศาลให้สืบพยานเพิ่มเติมหลังจากสืบพยานเสร็จแล้ว.....	190
ให้ผู้บริโภคถือข้อเท็จจริงตามคดีก่อนที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด.....	190
วิเคราะห์.....	191
สรุป.....	192

แบบฝึกหัด.....	195
บทที่ 4 คำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี.....	196
รายละเอียดคำพิพากษา.....	196
ศาลมีอำนาจพิพากษาเกินคำขอ.....	197
ศาลสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษากรณีพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ค่าเสียหายแท้จริง	206
ศาลพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้าใหม่แก่ผู้บริโภคแทนการซ่อมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องได้.....	207
ศาลกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....	209
ศาลมีอำนาจเรียกให้หุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของ นิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลเข้ามาเป็นจำเลยร่วมและพิพากษาร่วมรับ.....	223
วิเคราะห์.....	227
สรุป.....	228
แบบฝึกหัด.....	229
บทที่ 5 การอุทธรณ์และขออนุญาตฎีกา.....	231
การอุทธรณ์.....	231
การขออนุญาตฎีกา.....	248
วิเคราะห์.....	260
สรุป.....	260
แบบฝึกหัด.....	261
บทที่ 6 วิธีการชั่วคราวก่อนคำพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง.....	263
วิธีการชั่วคราวก่อนคำพิพากษา.....	263
การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง.....	273
วิเคราะห์.....	275
สรุป.....	276
แบบฝึกหัด.....	277
บทที่ 7 สถานการณ์คดีผู้บริโภคในประเทศไทย.....	278
บรรณานุกรม.....	282
ประวัติย่อของผู้เขียน.....	285

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงสถิติคดีผู้บริโภครที่เข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559-2566.....	20
ตารางที่ 2 แสดงสถิติระยะเวลาในการพิจารณาคดีผู้บริโภครของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559-2566.....	227

บทที่ 1

แนวคิด ความเป็นมา ทฤษฎี และหลักการสำคัญเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

แนวคิด ความเป็นมา ทฤษฎี

ประเทศไทยบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคและกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ในส่วนของกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนั้น จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของไทยซึ่งใช้บังคับขณะตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดหลักการสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของผู้บริโภคไว้ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่วนที่ 6 กำหนดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ มาตรา 43 ส่วนที่ 7 กำหนดเรื่องนโยบายด้านเศรษฐกิจ มาตรา 84 (5) ส่วนที่ 10 กำหนดเรื่องสิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียนใน มาตรา 61 และบทเฉพาะกาล มาตรา 303 (1)

ผู้เขียนสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ในมาตรา 43¹ ได้ว่า “โดยหลักการ รัฐจะจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมไม่ได้และหากรัฐจะจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพหรือการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมดังกล่าว รัฐต้องตราเป็นกฎหมาย และทำได้เฉพาะเพื่อ การรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาความมั่นคงของเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือจำกัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน”

ผู้เขียนสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ในมาตรา 61² ได้ว่า “สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือจำกัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 61 สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

ให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครอง

รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค โดยให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย”

ผู้เขียนสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ในมาตรา 84 (5)³ ได้ว่า รัฐต้องดำเนินการกำกับตัวผู้ประกอบการ ให้การประกอบการมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดย

ผู้บริโภครวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 84 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

(1) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

(2) สนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบการ

(3) ควบคุมให้มีการรักษาวินัยการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม

(4) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง

(5) กำกับให้การประกอบการมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม และคุ้มครองผู้บริโภค

(6) ดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม คุ้มครอง ส่งเสริมและขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ

(7) ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี จัดระบบแรงงานสัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

(8) คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของสภาเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร

(9) ส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ให้เป็นอิสระ และการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตลอดทั้งการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจ

(10) จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ และต้องมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอยู่ในความผูกขาดของเอกชนอันอาจก่อความเสียหายแก่รัฐ

(11) การดำเนินการใดที่เป็นเหตุให้โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน หรือเพื่อความมั่นคงของรัฐตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน หรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ด จะกระทำมิได้

(12) ส่งเสริมและสนับสนุน กิจการพาณิชยการ การขนส่งทางราง รวมทั้ง การดำเนินการตามระบบบริหารจัดการขนส่งทั้งภายในและระหว่างประเทศ

(13) ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง

(14) ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจ

ทางตรงหรือทางอ้อม และคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งจะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดหน้าที่ให้รัฐต้องกำกับดูแลการประกอบกิจการของผู้ประกอบกิจการให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

ผู้เขียนสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ในมาตรา 303 (1)⁴ ได้ว่า คณะรัฐมนตรีต้องจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วยตามมาตรา 61⁵

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 303 ในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

(1) กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพตามมาตรา 40 มาตรา 44 บทบัญญัติในส่วนที่ 7 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ ส่วนที่ 10 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 56 ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระตามมาตรา 61 วรรคสอง กฎหมายว่าด้วยสภาพพัฒนาการเมืองตามมาตรา 78 (7) กฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์การเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 81 (4) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาเกษตรกรตามมาตรา 84 (8) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามมาตรา 87 (4) และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา 256 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(2) กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติตามมาตรา 80 โดยส่งเสริมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชนหรือรูปแบบอื่น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(3) กฎหมายตามมาตรา 190 วรรคห้า โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาที่มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยที่มีความเป็นอิสระซึ่งดำเนินการก่อนการเจรจาทำหนังสือสัญญา โดยไม่มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ของรัฐกับผลประโยชน์ของผู้ศึกษาวิจัยไม่ว่าในช่วงเวลาใดของการบังคับใช้หนังสือสัญญาภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(4) กฎหมายตามมาตรา 86 (1) และมาตรา 167 วรรคสาม ภายในสองปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(5) กฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการส่วนท้องถิ่น และกฎหมายอื่นตามหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ภายในสองปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 ในการนี้ จะจัดทำเป็นประมวลกฎหมายท้องถิ่นก็ได้

ในกรณีที่ปรากฏว่ากฎหมายใดที่ตราขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มีเนื้อหาสาระเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ให้ถือเป็นการยกเว้นที่จะไม่ต้องดำเนินการตามมาตรานี้อีก

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 61 สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

ให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อ

ต่อมา มี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ขึ้นใช้บังคับแทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคว่าโดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม ในมาตรา 4⁶ ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ไว้กว้าง ๆ โดยสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคได้ว่า การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ที่ผู้บริโภคเคยได้รับการคุ้มครอง ก็ยังคงได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

ต่อมาเมื่อ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกาศใช้บังคับก็ยังคงบัญญัติรับรองสิทธิของผู้บริโภคไว้ใน หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 40 และมาตรา 46 และหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 61

ผู้เขียนสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ตามมาตรา 40⁷ ได้ว่า “ผู้ประกอบการมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งต้องทำเท่าที่จำเป็น และต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ”

ผู้เขียนสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ตามมาตรา 46⁸ ได้ว่า “สิทธิของผู้บริภคยอมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และบุคคลมีสิทธิร่วมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคที่มีความเป็นอิสระเพื่อ

คุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์กรอิสระดังกล่าวด้วย

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

มาตรา 4 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 40 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดภยันตรายหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสอง ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 46 สิทธิของผู้บริภคยอมได้รับความคุ้มครอง

บุคคลย่อมมีสิทธิร่วมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

องค์กรของผู้บริโภคตามวรรคสองมีสิทธิร่วมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งอำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค และการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ โดยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้ง และการได้รับเงินสนับสนุนเป็นไปตามกฎหมาย”

ผู้เขียนสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ตามมาตรา 61⁹ ได้ว่า “รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการรับรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค”

ทั้งนี้เมื่อพิจารณา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40 มาตรา 46 และมาตรา 61 แล้ว จะเห็นได้ว่า การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติต่าง ๆ หลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายสารบัญญัติ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 และกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายทั่วไปที่กำหนดหลักการสำคัญในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย¹⁰ และมีพระราชบัญญัติอื่นให้ความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ

โดยมาตรการในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านการรู้ข้อมูลที่เป็นจริงสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ส่วนที่ 1 การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา มาตรา 22 ถึงมาตรา 29 โดยเฉพาะเรื่องแก้ไขข้อความหรือวิธีการโฆษณาหรือแก้ไขการโฆษณาที่ทำให้เข้าใจผิด มาตรา 27 แก้ไขอันตรายเกี่ยวกับสินค้า มาตรา 29/9

มาตรการในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านความปลอดภัยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ส่วนที่ 1/1 การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านความปลอดภัย มาตรา 29/1 ถึงมาตรา 29/17 เรื่องการแก้ไขเยียวยากรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มาตรา 29/12 เรื่องการแก้ไขเยียวยากรณีบริการที่ไม่ปลอดภัย มาตรา 29/13 และพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะมาตรา 5 ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการทุกรายต้องรับผิดชอบต่อผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 61 รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

¹⁰ มาตรา 4 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

มาตรการในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านฉลากสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ส่วนที่ 2 การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก มาตรา 30 ถึงมาตรา 35 โดยเฉพาะสินค้าที่อาจก่ออันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ มาตรา 30

มาตรการในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านการแข่งขันที่เป็นธรรมสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 การคุ้มครองด้านการแข่งขันที่เป็นธรรม มาตรา 40 และพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2562

มาตรการในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ส่วนที่ 2 ทวิ การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญากำหนดให้มีคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาตามมาตรา 35 ทวิ ถึงมาตรา 35 นว และพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 4 ผลบังคับใช้ของสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

มาตรการในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านอื่นได้อันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ส่วนที่ 3 การคุ้มครองผู้บริโภคโดยประการอื่น มาตรา 39 ถึงมาตรา 42 โดยเฉพาะการฟ้องคดีแทนผู้บริโภค ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการหรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดี มาตรา 39 หรือเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 39/1 หรือมูลนิธิหรือสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองเป็นองค์กรที่ฟ้องคดีแทน มาตรา 41

มาตรการในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านการใช้สิทธิเรียกร้อง การบังคับคดีสอดคล้องกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 หมวด 6 การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง มาตรา 64 และมาตรา 65 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 การบังคับคดี

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้ปรับเปลี่ยนระบบวิธีพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นระบบกล่าวหาเป็นระบบที่ค่อนข้างเป็นระบบไต่สวน โดยขั้นตอนดำเนินคดีผู้บริโภคจะยึดตามแนวทางของคดี민โนสาเร่เป็นหลัก¹¹ สังเกตได้จากไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือพยานที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล และให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ความชัดเจน ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานมาสืบได้เองตามที่เห็นว่าสมควร อีกทั้งศาลมีอำนาจให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญให้ศาลใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง

¹¹ ธาณิศ เกศวพิทักษ์. (2551). กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยน อุลตราไวโอเล็ต. น. 3-4, 109

เจตนารมณ์ของกฎหมาย

การค้นหাজเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภคนั้น เมื่อพิจารณาหมายเหตุท้ายของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ซึ่งกล่าวถึงที่มาและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภคแต่ละฉบับ จะเห็นได้ว่า ผู้ร่างกฎหมายต้องการสร้างระบบหรือกลไกการพิจารณาความคดีสำหรับกรณีผู้บริโภคพิพาทกับผู้ประกอบธุรกิจโดยเฉพาะ เนื่องจากในทางปฏิบัติพบปัญหาความไม่เป็นธรรมอันเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายและไม่เอื้ออำนวยให้ผู้บริโภคใช้สิทธิทางศาลได้โดยง่าย เช่นระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินคดีนาน ขั้นตอนการดำเนินคดีที่ยุ่งยากซับซ้อน สัดส่วนความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายและทรัพยากรอื่นๆ ที่ต้องเสียไปในการใช้สิทธิทางศาลเป็นจำนวนมาก ไม่คุ้มค่ากับการที่ผู้บริโภคแต่ละรายจะมาใช้สิทธิเรียกร้องทางศาล และในขณะที่มีการประกาศใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภคนั้น ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น ขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการ ตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบอยู่เสมอ และเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลานานและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม สมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาความคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น¹² และเพื่อให้เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย¹³ บัญญัติรับรองไว้ จึงมีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคให้สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยรวมตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดแทนผู้บริโภคได้ ดังนั้น เพื่อให้สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีสอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว¹⁴ และต่อมามีการแก้ไขหลักเกณฑ์การอุทธรณ์และฎีกาคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

¹² หมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹³ มาตรา 61 แห่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 4 แห่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

¹⁴ หมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

แพ่ง โดยให้คดีแพ่งถึงที่สุดในระดับชั้นศาลอุทธรณ์และคดีที่ชั้นศาลฎีกาจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา จึงมีการแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์การอุทธรณ์และฎีกาในคดีผู้บริโภคให้มีความสอดคล้องเป็นระบบเดียวกัน¹⁵

หลักการสำคัญเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้การดำเนินคดีผู้บริโภคอยู่ภายใต้หลักการสำคัญ¹⁶ 5 ประการ¹⁷ คือ หลักรวดเร็ว ประหยัด มีประสิทธิภาพ หลักไม่เป็นทางการ และหลักสุจริต

รวดเร็ว หมายถึง กระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภครวดเร็วกว่าคดีแพ่งทั่วไป เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาความเสียหายโดยเร็ว เริ่มตั้งแต่ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาล่วงหน้าโดยเร็วไม่เกิน 30 วันนับแต่รับฟ้อง¹⁸ ให้นำคดีโดยเร็ว ให้สอบคำให้การจำเลยและสืบพยานโดยศาลนั่งพิจารณาคดีโดยไม่เลื่อนคดี หากจำเป็นให้เลื่อนคดีได้ครั้งละไม่เกิน 15 วัน¹⁹ ให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคพิจารณาคดีให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่นำคดีลงสารบบความ²⁰

สะดวกและประหยัด หมายถึง การให้ผู้บริโภคเข้าถึงความยุติธรรมได้ง่ายขึ้น กรณีผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคนำฟ้องให้ได้รับยกเว้นค่าขึ้นศาลและค่าธรรมเนียมศาลทั้งปวง²¹ ให้โจทก์และจำเลยยื่นฟ้องและให้การด้วยวาจาได้²² ในการดำเนินคดีหากเคยมีพิพาทจนถึงที่สุดฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจรายเดียวกันในคดีหลังให้ถือข้อเท็จจริงที่พิพาทอย่างเดียวกันกับคดีก่อน²³

มีประสิทธิภาพ หมายถึง ให้นำหน่วยงานที่รับผิดชอบมาดำเนินคดีแทน²⁴ และให้เจ้าพนักงานคดีคอยช่วยเหลือและค้นหาความจริง²⁵

¹⁵ หมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558

¹⁶ หมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹⁷ ชาญณรงค์ ปราบฉัตร. (2552). คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. น. 4, ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม ปีการศึกษา 2560. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. น. 10, 122-126

¹⁸ มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 9 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹⁹ มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

²⁰ มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 37 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

²¹ มาตรา 18 และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

²² มาตรา 20 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

²³ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร. น. 4

²⁴ หมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 แก้ไขโดย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

²⁵ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 23. น. 4

หลักไม่เป็นทางการ หมายถึง การดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีผู้บริโภคมักจะไม่เคร่งครัดต่อระเบียบและพิธีการเหมือนคดีแพ่งทั่วไป มิให้เอาชนะกันโดยอาศัยเทคนิคทางกฎหมาย²⁶ ให้ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด²⁷ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้²⁸ หรือเน้นการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาท²⁹

หลักสุจริต หมายถึง การใช้สิทธิภายใต้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้ทั้งผู้ประกอบการธุรกิจและผู้บริโภคต้องกระทำด้วยความสุจริต³⁰ กรณีผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคนำคดีมาฟ้องโดยไม่มีเหตุอันสมควร³¹ ศาลสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคต้องคำนึงถึงความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย³²

นอกจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ หลักรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มุ่งให้ความคุ้มครองผู้บริโภค โดยกำหนดมาตรฐานในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการให้สูงกว่าคนทั่วไป หลักความสะดวกและลดภาระในการฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้บริโภค ให้โอกาสผู้บริโภคเข้าสู่คดีได้ง่ายขึ้น และหลักความคุ้มครองผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้เขียน สรุปหลักการสำคัญเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินคดีได้ดังนี้

1) การใช้สิทธิและการชำระหนี้ กรณีความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย ใช้มาตรฐานทางการค้าภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม³³ เพิ่มอายุความจาก 1 ปีนับจากวันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน ในคดีละเมิดทางแพ่งทั่วไป เป็น 3 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย³⁴

2) การที่ผู้บริโภคจะฟ้องคดีทำได้โดยสะดวกสามารถฟ้องด้วยวาจาหรือหนังสือก็ได้ โดยเจ้าพนักงานคดีให้ความช่วยเหลือ³⁵ โดยประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดเพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็วและ

²⁶ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. (2552). อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 17. น. 4

²⁷ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

²⁸ มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

²⁹ มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³⁰ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³¹ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³² มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³³ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³⁴ มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³⁵ มาตรา 4 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 6 และข้อ 7 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

เป็นธรรม³⁶ กรณีผู้บริโภคนั้นเป็นโจทก์ฟ้องให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียบทั้งปวง เว้นแต่ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด³⁷ กรณีผู้ประกอบการยื่นฟ้องคดีผู้บริโภค ให้ฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล³⁸ การส่งเอกสารในคดีสามารถส่งโดยวิธีการอื่นที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานศาลได้³⁹ ศาลต้องกำหนดวันนัดพิจารณาคดีโดยเร็ว⁴⁰ เปิดโอกาสให้คู่ความโต้เถียงกันหรือประนีประนอมก่อนหากโต้เถียงกันไม่ได้จึงพิจารณาคดีต่อไป⁴¹ ในการนั่งพิจารณาต้องรวดเร็วเพื่อเป็นการเยียวยาผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหาย⁴² ให้เจ้าพนักงานคดีช่วยจัดทำบัญชีระบุงาน⁴³ การนั่งพิจารณาคดีติดต่อกัน⁴⁴ ศาลมีอำนาจเรียกพยานมาสืบได้เองและศาลเป็นผู้ซักถาม⁴⁵ นอกจากนี้ยังให้ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานมาเป็นจำเลยร่วม และศาลพิพากษาให้บุคคลเหล่านั้นร่วมรับผิดชอบได้⁴⁶

3) ต้องการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีความรู้จำกัด เนื่องจากกระบวนการผลิตสินค้าหรือการให้บริการในปัจจุบัน ใช้เทคโนโลยีซับซ้อน ผู้บริโภคไม่อาจเข้าใจได้ง่าย⁴⁷ โดยให้มีหน่วยงานที่มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคได้⁴⁸ เช่น คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรอง โดยในการดำเนินคดีมีเจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือผู้บริโภคและช่วยเหลือศาล⁴⁹ ศาลต้องกำหนดประเด็นข้อพิพาทและแจ้งให้คู่ความทราบ⁵⁰ หลักการผลักการพิสูจน์จากเดิมในคดีแพ่งที่ผู้ใด

³⁶ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³⁷ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³⁸ มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³⁹ มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 10 และข้อ 12 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁴⁰ มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 9 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁴¹ มาตรา 25 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 14 และข้อ 15 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁴² มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 9 และข้อ 37 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁴³ มาตรา 32 และมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 17-20 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁴⁴ มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁴⁵ มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁴⁶ มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 28 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁴⁷ หมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁴⁸ หมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 แก้ไขโดย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

⁴⁹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁵⁰ มาตรา 32 และมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 19 และข้อ 20 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

กล่าวอ้างเป็นผู้พิสูจน์ แต่ในคดีผู้บริโภคให้ภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของผู้ประกอบธุรกิจไปตกอยู่ที่ผู้ประกอบธุรกิจ⁵¹ และมีการยกเว้นหลักเรื่องแบบของนิติกรรม และหลักฐานเป็นหนังสือให้แก่ผู้บริโภค⁵² โดยการสืบพยานเอกสาร ผู้บริโภคสามารถนำสืบพยานบุคคลแทนเอกสารได้⁵³ เมื่อศาลได้วินิจฉัยประเด็นข้อพิพาทแล้ว ให้ศาลในคดีหลังถือข้อเท็จจริงที่พิพาทอย่างเดียวกันกับคดีผู้บริโภคที่ผู้ประกอบธุรกิจรายเดียวกันถูกฟ้อง⁵⁴

5) ศาลมีอำนาจแก้ไขจำนวนค่าเสียหายหรือวิธีการบังคับคดีให้เหมาะสมได้ไม่ถือเป็นการพิพากษาเกินคำขอ⁵⁵ ศาลสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาในกรณีไม่อาจทราบความเสียหายที่แท้จริงได้⁵⁶ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ⁵⁷ ศาลมีอำนาจพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้า หรือชดใช้ราคาแทน⁵⁸ หรือเก็บสินค้าคืน ห้ามจำหน่าย หรือทำลายสินค้าอันตราย⁵⁹

6) ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคต้องพิจารณาคดีให้แล้วเสร็จภายในกำหนด 1 ปีนับแต่นำคดีลงสารบบความ⁶⁰

วิเคราะห์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของราชอาณาจักรไทยกำหนดหลักการสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ และกำหนดให้มืองค์กรพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค โดยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กำหนดมาตรการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา และสิทธิที่จะ

⁵¹ มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁵² มาตรา 10 วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁵³ มาตรา 10 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁵⁴ มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁵⁵ มาตรา 39 และมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 28 และข้อ 42 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁵⁶ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 28 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁵⁷ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 28 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁵⁸ มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 28 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁵⁹ มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 29 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁶⁰ มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อ 37 ของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย โดยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคซึ่งมักจะเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบจากสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือก่อภาระเกินสมควร มีพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากปรากฏว่าผู้ประกอบการจงใจหรือประมาทเล่นเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือไม่คำนึงว่าสินค้าที่ตนผลิตจะก่อความเสียหาย ศาลอาจกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษเพิ่มเติมนอกจากค่าเสียหายตามความเป็นจริง โดยมีพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่ควบคุมการแข่งขันในตลาดสินค้าหรือบริการให้เป็นธรรมเพื่อมุ่งหวังให้ผู้บริโภคมีทางเลือกผู้ประกอบการซึ่งขายสินค้าหรือให้บริการ เพื่อมีทางเลือกที่หลากหลายราคาไม่สูงและมีการพัฒนาสินค้าและบริการอยู่ตลอดเวลา ในกรณีที่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีผู้บริโภค เนื่องด้วยฝ่ายผู้บริโภคมักจะมีอำนาจต่อรองน้อยกว่า มีสถานะทางการเงินต่ำกว่า ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการผลิตสินค้าหรือบริการ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการผลิต หากมีการฟ้องร้องดำเนินคดี ผู้บริโภคจึงอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบผู้ประกอบการในทุกด้าน ดังนั้น จึงตรากฎหมายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้บริโภคในการใช้สิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลได้ง่ายขึ้น โดยกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีคอยช่วยเหลือศาลในการให้ความช่วยเหลือแก่ฝ่ายผู้บริโภค และลดภาระในแง่ของกฎหมายวิธีพิจารณาความให้น้อยลง เพื่อผู้บริโภคมีโอกาสต่อสู้คดีได้มากขึ้น หรือเข้าถึงการฟ้องคดีได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น

สรุป

กฎหมายที่มีอยู่เดิมไม่เป็นธรรมอันเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายและไม่เอื้ออำนวยให้ผู้บริโภคใช้สิทธิทางศาลได้โดยง่าย ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบการ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบอยู่เสมอ สมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น โดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมที่ที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรอง หรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค

แบบฝึกหัด

- 1) กฎหมายที่วางหลักการคุ้มครองผู้บริโภคคือกฎหมายฉบับใด
- 2) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในด้านใดบ้าง
- 3) กฎหมายที่ให้คุ้มครองผู้บริโภคด้านการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าคือกฎหมายฉบับใด

- 4) กฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาคือกฎหมายใด
- 5) กฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภคในด้านความปลอดภัยคือกฎหมายฉบับใด
- 6) หลักการสำคัญเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมีเรื่องใดบ้าง

บทที่ 2

บททั่วไปเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงลักษณะของคดีผู้บริโภค บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีผู้บริโภค การบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และบททั่วไปในหมวด 1 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

คดีผู้บริโภค

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงลักษณะของคดีผู้บริโภค ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ซึ่งกำหนดให้คดีผู้บริโภคนั้น ต้องอยู่ภายใต้บังคับของ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อกำหนดประธานศาลฎีกา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งหากมิใช่คดีผู้บริโภค จะไม่นำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาใช้บังคับกับคดีดังกล่าว ซึ่งหากมิใช่คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลชั้นอุทธรณ์ คดีนั้นจะอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“คดีผู้บริโภค”¹ หมายความว่า

- (1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่นกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ
- (2) คดีแพ่งตาม กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (3) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกับคดีตาม (1) หรือ (2)
- (4) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

คดีผู้บริโภคเฉพาะส่วนคดีแพ่งเท่านั้นที่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551² หากผู้บริโภคฟ้องเป็นคดีอาญา ย่อมมิใช่คดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

² ธานิศ เกศวิทักษ์. (2551). กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: ยูเนียน อุลตร้าไวโอเล็ต. น. 12, เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร. น. 33 และอภิรัฐ บุญทอง. (2566). กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. น. 22

และไม่อาจนำขึ้นตอนพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาใช้บังคับได้³ ทั้งนี้ คดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

คดีแพ่งในกลุ่มนี้ต้องเป็นคดีซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการซึ่งสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการอาจเกิดจากการเข้าทำนิติกรรมสัญญาที่เป็นเอกเทศสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น สัญญาซื้อขาย สัญญาแลกเปลี่ยน สัญญาให้ สัญญาเช่าทรัพย์ สัญญาเช่าซื้อ สัญญาจ้างทำของ สัญญาเืม สัญญาฝาก สัญญาค้ำประกัน สัญญาประกันภัย หรือสัญญาอื่น ๆ ที่ไม่มีชื่อตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้โดยเฉพาะ ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ นิติกรรมสัญญา และหนี้

เป็นคดีพิพาทระหว่างฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนตามมาตรา 19 หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนตามกฎหมายอื่น ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค⁴ กับอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ประกอบการ ดังนี้

- 1.1) ผู้บริโภค กับผู้ประกอบการ หรือ
- 1.2) ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนตามมาตรา 19 กับผู้ประกอบการ หรือ
- 1.3) ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการ

โดยผู้บริโภคในที่นี้จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่ซื้อสินค้ามาใช้สอยเอง มิใช่ซื้อสินค้ามาเพื่อขายอีกต่อหนึ่ง หากบุคคลดังกล่าวซื้อสินค้ามาขายอีกต่อหนึ่งบุคคลนั้นย่อมเป็นผู้ประกอบการมิใช่ผู้บริโภค⁵ และหากเป็นข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ข้อพิพาทนั้นไม่มีลักษณะเป็นคดีผู้บริโภค⁶

กรณีผู้ซื้อสินค้าเพื่อนำเงินไปแสวงหาประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากสินค้าที่ได้รับจากผู้ให้กู้ ถือเป็นผู้ประกอบการเช่นเดียวกัน มิใช่คดีพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการ จึงมิใช่คดีผู้บริโภค

³ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. (2563). กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. น. 215

⁴ มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 39/1 และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

⁵ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 34

⁶ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. (2563). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3 น. 211 และอภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 44

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 171/2558 โจทก์ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ และได้ให้สินเชื่อแก่บริษัท อ. โดยเรียกดอกเบี้ยเป็นการตอบแทนตามทางการค้าปกติของตน เป็นกรณีกล่าวอ้างว่า โจทก์อยู่ในฐานะเป็นผู้ให้บริการและเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ส่วนบริษัท อ. เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด ซึ่งย่อมประกอบกิจการค้าเพื่อแสวงกำไร และจำเลยทั้งสองอ้างในคำให้การว่า บริษัท อ. ขอสินเชื่อจากโจทก์ตามฟ้องเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการค้าเสื่อผ้าสำเร็จรูป พฤติการณ์แห่งคดีจึงเชื่อได้ในชั้นนี้ว่า บริษัท อ. แสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากสินเชื่อที่ได้รับจากโจทก์ บริษัท อ. จึงไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้บริโภค แต่อยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจเช่นเดียวกับกับโจทก์ สำหรับจำเลยทั้งสอง ซึ่งโจทก์ฟ้องให้รับผิดชอบในฐานะผู้จำหน่ายทรัพย์สินเป็นประกันนั้น จำเลยทั้งสองมิใช่ผู้บริโภคสินค้าหรือรับบริการจากโจทก์ คดีนี้จึงมิใช่เป็นคดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1)

การกู้เงินไปใช้หมุนเวียนในการประกอบกิจการเป็นการใช้เงินกู้ด้วยตนเองในการประกอบอาชีพ ไม่ถือเป็นจำเลยแสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากสินเชื่อที่ได้รับอีกต่อหนึ่ง จึงเป็นผู้บริโภค

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 182/2564 ตามคำฟ้องและคำให้การว่าโจทก์ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ โจทก์ให้จำเลยทำสัญญากู้เงินเพื่อที่อยู่อาศัยและสัญญาบัตรเครดิตโดยเรียกดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทนตามทางการค้าปกติของตน โจทก์จึงอยู่ในฐานะผู้ให้บริการและเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ส่วนจำเลยซึ่งเป็นผู้กู้และอยู่ในฐานะผู้รับบริการนั้น เห็นว่า จำเลยเป็นบุคคลธรรมดาทำสัญญากู้เงินเพื่อที่อยู่อาศัยและสัญญาบัตรเครดิตจากโจทก์ซึ่งเป็นสถาบันการเงิน แม้จะนำเงินกู้ที่ได้รับไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการก็เป็นการใช้เงินกู้ด้วยตนเองในการประกอบอาชีพและไม่ปรากฏว่าเป็นกิจการค้าขนาดใหญ่ พฤติการณ์แห่งคดีในชั้นนี้ฟังไม่ได้ว่าจำเลยแสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากสินเชื่อที่ได้รับอีกต่อหนึ่ง จำเลยจึงเป็นผู้บริโภคตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระหนี้ โฉมุลสัญญากู้เงินและสัญญาบัตรเครดิต และบังคับจำนองจึงเป็นคดีผู้บริโภคพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1) วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภค

คู่สัญญาฝ่ายผู้เช่าซื้อเข้าทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์จากผู้ให้เช่าซื้อเพื่อนำไปขายต่อเป็นปกติทางการค้า ผู้เช่าซื้อจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ให้เช่าซื้อ ดังนั้น คดีนี้จึงมิใช่ผู้บริโภค

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 58/2564 โจทก์ประกอบกิจการให้เช่าซื้อและให้จำเลยที่ 1 เช่าซื้อรถยนต์โดยเรียกค่าเช่าซื้อเป็นค่าตอบแทนตามทางการค้าปกติของตน ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี

ผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 การซื้อและการขาย หมายความว่ารวมถึงการเช่าซื้อและการให้เช่าซื้อด้วย โจทก์ซึ่งเป็นผู้ให้เช่าซื้อจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ขายและเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ส่วนจำเลยที่ 1 เป็นผู้เช่าซื้อและอยู่ในฐานะผู้ซื้อนั้น เห็นว่า แม้จำเลยที่ 1 เป็นบุคคลธรรมดา แต่ได้ความจากรายงานของเจ้าพนักงานคดีศาลจังหวัดปัตตานีและข้อเท็จจริงที่จำเลยทั้งสองแถลงต่อศาลว่า จำเลยทั้งสองและนาย อ. ซึ่งเป็นบิดาของจำเลยที่ 1 และเป็นสามีของจำเลยที่ 2 ประกอบกิจการซื้อขายรถยนต์และทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์จากโจทก์เพื่อนำไปขายแก่ลูกค้า โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยทั้งสองและนาย อ. ในมูลเช่าซื้อรถยนต์และค้ำประกัน รวม 17 คดี โดยจำเลยทั้งสองและนาย อ. ต่างสลับกันเป็นผู้เช่าซื้อและผู้ค้ำประกัน แต่ตกลงกันได้และถอนฟ้องไปแล้ว 6 คดี คงเหลือ 11 คดีซึ่งศาลจังหวัดปัตตานีส่งคดีให้วินิจฉัยในคราวเดียวกัน พฤติการณ์แห่งคดีในชั้นนี้เชื่อได้ว่า จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์จากโจทก์เพื่อนำไปขายต่อเป็นปกติทางการค้า จำเลยที่ 3 จึงมิใช่ผู้บริโภค แต่อยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจเช่นเดียวกันตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยที่ 1 ในมูลเช่าซื้อ โดยให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกัน จึงมิใช่คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2550 มาตรา 3 (1) ทั้งไม่เข้าเกณฑ์เป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (2) ถึง 3 (4)

แม้คู่สัญญาทำสัญญากู้ยืมเงินกันโดยมีดอกเบี้ย แต่ตามพฤติการณ์ฟังไม่ได้ว่ากู้ยืมเงินโดยเรียกดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทนตามทางการค้าปกติ ไม่มีนิติสัมพันธ์ในฐานะผู้ประกอบการกับผู้บริโภคต่อกัน เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยในมูลกู้ยืมเงิน จึงมิใช่คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ไม่เป็นคดีผู้บริโภค

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 35/2564 โจทก์อ้างตามคำฟ้องว่าโจทก์ให้จำเลยกู้ยืมเงิน แม้มีการเรียกดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทน แต่ไม่ได้เรียกหลักประกันการให้กู้ยืมเงินจำนวนมากอันเป็นการผิดวิสัยของผู้ประกอบธุรกิจให้กู้ยืมเงิน และจากการตรวจสอบของเจ้าพนักงานคดีศาลแพ่งมีนบุรี ไม่ปรากฏว่าโจทก์ยื่นฟ้องบุคคลอื่นในมูลให้กู้ยืมเงิน พฤติการณ์แห่งคดีในชั้นนี้ฟังไม่ได้ว่าโจทก์ให้จำเลยกู้ยืมเงินโดยเรียกดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทนตามทางการค้าปกติของตน โจทก์จึงไม่อยู่ในฐานะผู้ให้บริการและไม่เป็นผู้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 โจทก์และจำเลยจึงไม่มีนิติสัมพันธ์ในฐานะผู้ประกอบการกับผู้บริโภคต่อกัน เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยในมูลกู้ยืมเงิน จึงมิใช่คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1) ทั้งไม่เข้าเกณฑ์เป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (2) ถึง 3 (4) วินิจฉัยว่าไม่เป็นคดีผู้บริโภค

กลุ่ม 2) คดีแพ่งตาม กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
คดีเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินอัน
เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย⁷

กลุ่ม 3) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกันกับคดีตาม (1) หรือ (2)

คดีแพ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับคดีแพ่งซึ่งพิพาทตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ หรือ
คดีเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินอันเกิดจาก
สินค้าที่ไม่ปลอดภัย

กลุ่ม 4) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้
คดีผู้บริโภค ได้แก่ ...

คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

- 1) ซื้อขาย (บ้าน, อาคารพาณิชย์, อาคารชุด, ที่ดินเปล่า, สินค้าอุปโภค, สินค้าบริโภค, อื่น ๆ)
- 2) เช่าทรัพย์สิน (บ้าน, อาคารพาณิชย์, หอพัก, สำนักงาน, รถยนต์, รถจักรยานยนต์, อื่น ๆ)
- 3) เช่าซื้อ (รถยนต์, รถจักรยานยนต์, อื่น ๆ)
- 4) จ้างทำของ
- 5) รับขน (บริการขนส่งทางน้ำ ทางบก ทางอากาศ)
- 6) สินเชื่อบุคคล/กู้ยืม/ค้ำประกัน
- 7) บัตรเครดิต
- 8) กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)
- 9) ประกันภัย (ประกันชีวิต ประกันวินาศภัย)
- 10) สินค้าไม่ปลอดภัย (ยา, อาหาร, เครื่องสำอางค์, ยานพาหนะ, เครื่องใช้ไฟฟ้า, อุปกรณ์สื่อสาร, เชื้อเพลิง, สินค้าอุปโภคอื่น ๆ, สินค้าบริโภคอื่น ๆ)
- 11) บริการสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า, น้ำประปา, โทรคมนาคม)
- 12) บริการสาธารณสุขและความงาม (สถานพยาบาลรัฐบาล, สถานพยาบาลเอกชน, สถานบริการความงามและสุขภาพ, ร้านขายยา)
- 13) บริการท่องเที่ยว (นำเที่ยว, โรงแรม)
- 14) สื่อสารมวลชน
- 15) บริการธุรกรรมทางธนาคาร
- 16) บริการหลักทรัพย์และกองทุนรวม
- 17) บริการด้านการศึกษา

⁷ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

18) นิติบุคคลอาคารชุด

19) นิติบุคคลบ้านจัดสรร

นอกจากนี้อาจมีการเสนอคำฟ้องเข้ามาในคดีผู้บริโภคนในภายหลังหรือรวมพิจารณาตีแพ่งอื่นซึ่งต้องพิจารณาตัดสินไปพร้อมกันโดยให้ถือเป็นคดีผู้บริโภค ตาม มาตรา 21

บทนิยามคดีผู้บริโภคของพระราชบัญญัตินี้ให้คำนิยามซึ่งทำให้คดีแพ่งทั่วไปซึ่งไม่ควรเป็นคดีผู้บริโภคกลายเป็นคดีผู้บริโภคด้วย ทำให้มีคดีผู้บริโภคมกเกินความจำเป็น ส่งผลให้มีปริมาณคดีผู้บริโภคที่ยื่นฟ้องต่อศาลโดยรวมมากเกินไป ทำให้คดีผู้บริโภคโดยเนื้อแท้คือคดีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายไม่ได้รับการดูแลอย่างเต็มที่และไม่อาจพิจารณาตัดสินได้เร็วขึ้นตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง⁸

ผู้เขียนเห็นว่า เนื่องจากคำนิยาม คดีผู้บริโภค กำหนดไว้ค่อนข้างกว้างทำให้คดีแพ่งทั่วไปกลายเป็นคดีผู้บริโภคและต้องตกอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีมากเกินไปและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กลายเป็นเครื่องมือของผู้ประกอบธุรกิจในการเร่งรัดให้ผู้บริโภคชำระหนี้เนื่องจากมีระยะเวลาในการดำเนินคดีที่รวดเร็ว⁹

อย่างไรก็ตาม มีนักกฎหมายบางฝ่ายเห็นว่าคำนิยาม คดีผู้บริโภคนั้นเหมาะสมแล้วและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิใช่เครื่องมือของผู้ประกอบธุรกิจ เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายบัญญัติเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย การที่ผู้บริโภคถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีผู้บริโภคนั้นผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ง่าย เช่น การเข้าถึงข้อมูลและได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมในการฟ้องแย้งผู้ประกอบธุรกิจ ประกอบกับเงื่อนไขในการดำเนินคดีเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคมากกว่าการดำเนินคดีแพ่งแล้ว แต่ผู้ประกอบธุรกิจนั้นไม่ได้รับประโยชน์ส่วนนี้ด้วย¹⁰ ซึ่งในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่าผู้ประกอบธุรกิจเข้าถึงโอกาสในการดำเนินคดีได้อยู่แล้ว และผู้ประกอบธุรกิจก็มักจะใช้สิทธิฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอยู่แล้ว ดังนั้น การกำหนดคำนิยามให้กรณีผู้ประกอบธุรกิจฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคด้วยและนำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาบังคับใช้ด้วยจึงไม่น่าจะเหมาะสม

การดำเนินคดีคดีผู้บริโภคตั้งแต่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2551 นับถึงปัจจุบัน

⁸ ศุภชัย ประไพพ. (2560). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม ปีการศึกษา 2560. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. น. 51, สมภูมิ หล้ารัศมี. (2560). บทบาทศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 4(1). น. 111 และฉันทพร พงศ์กระพันธ์, สุนิสา ซ่อแก้ว. (2561). การนำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ไปปฏิบัติและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ. 8(1). น. 179

⁹ ศุภชัย ประไพพ. (2560). เฟิ่งอ้าง. น.10, 246, 280, สมภูมิ หล้ารัศมี. (2560). เฟิ่งอ้าง. น. 110-111, ฉันทพร พงศ์กระพันธ์. (2560). บทบาทของเจ้าพนักงานคดีในกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน. 21(1). น. 99 และฉันทพร พงศ์กระพันธ์, สุนิสา ซ่อแก้ว. (2561). เฟิ่งอ้าง. น. 184

¹⁰ ฉันทพร พงศ์กระพันธ์, สุนิสา ซ่อแก้ว. (2561). เฟิ่งอ้าง. น. 184

เป็นเวลากว่า 16 ปี การที่ผู้บริโภคม่าฟ้องคดีไม่มากนักอาจเป็นเพราะว่าผู้บริโภคเองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 อย่างดีเพียงพอ¹¹

ตารางที่ 1 แสดงสถิติคดีผู้บริโภคที่เข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559-2566¹²

ปี พ.ศ.	คดีผู้บริโภคที่เข้าสู่การพิจารณา			คดีที่พิพากษาแล้ว	ร้อยละของคดีที่ พิพากษาแล้วเสร็จ	คดีอยู่ระหว่าง พิจารณา	ร้อยละของคดีที่อยู่ ระหว่างพิจารณา
	คดีค้างมา	คดีรับใหม่	รวม				
2566	125,935	859,280	985,215	859,050	87.19	126,165	12.80
2565	178,185	643,319	821,504	695,572	84.67	125,932	15.33
2564	126,059	585,042	711,101	532,919	74.94	178,182	25.06
2563	152,677	726,674	879,351	753,290	85.66	126,061	14.33
2562	128,135	834,028	962,163	809,486	84.13	152,677	15.86
2561	139,680	818,317	957,997	829,866	86.62	128,131	13.37
2560	114,937	750,120	865,057	725,375	83.85	139,682	16.14
2559	80,632	777,115	857,747	742,804	86.59	114,943	13.40

จากสถิติคดีผู้บริโภคที่เข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้น ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2566 แต่ละปีมีปริมาณไม่ต่ำกว่า 600,000 คดี แต่ละปีมีค่าพิพากษาแล้วเสร็จคิดเป็นระหว่างร้อยละ 74-87 ของคดีทั้งหมด และมีคดีค้างพิจารณาระหว่างร้อยละ 12-25 ของคดีทั้งหมด¹³

ในปี 2566 มีคดีผู้บริโภคที่เข้าสู่ศาลทั่วราชอาณาจักร จำนวน 859,280 คดี จากคดีแพ่งทั้งหมด 1,140,973 คดี หรือคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 75 ของคดีแพ่งทั้งหมด¹⁴ โดยมีสถิติข้อหาแห่งคดี 5 อันดับแรกของข้อมูลการฟ้องคดีเป็นคดีที่ผู้ประกอบการฟ้องผู้บริโภคเป็นคดีผู้บริโภค มีดังนี้ บัตรเครดิต จำนวน 216,322 ข้อหา กู้ยืม 215,287 ข้อหา ลินเชื่อบุคคล 175,681 ข้อหา เข้าซื้อ (รถยนต์) จำนวน 98,649 ข้อหา ค่าประกัน จำนวน

¹¹ ข.ชินทร์ เพ็ชญาไพศิษฐ์. (2553). พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค. Huachiew Chalermprakiet Law Journal. 1. น. 147

¹² ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566, น.56, ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2565, น.56 และ 63, ศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2564, น.60, ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2564, น.56, ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลทั่วราชอาณาจักร ม.ค.-ธ.ค. 2564, น.56, ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2563, น.52, ศาลยุติธรรม, หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2562, น.45, 63, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2562, น.4, 6, 23, 26, 45, ศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561 พิมพ์ครั้งที่ 1 (สิงหาคม 2562), กรุงเทพฯ : ออล พรินท์ เซ็นเตอร์, น.75, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561, น.3, 7, 8, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2560, น.1, ศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2560, น.72, 77, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2559, น.1, ศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559, น.73, 79

¹³ ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566, น.56

¹⁴ ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566, น.56

ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม²⁰ และคำว่า “ผู้เสียหาย” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งหมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย²¹ ดังนั้น คำว่า “ผู้บริโภค” ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จึงมีความหมายแบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ในที่นี้คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 กำหนดให้คำว่า “ผู้บริโภค”²² หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม และคำว่า “ซื้อ”²³ หมายความว่า เข้า เข้าซื้อ หรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น

นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา มาตรา 3 กำหนดให้คำว่า “ผู้บริโภค”²⁴ หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ ผู้เอาประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อให้ได้มา ซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดนั้น และให้หมายความรวมถึงผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ค้าประกันของบุคคลดังกล่าวซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้าด้วย

ท่านอาจารย์เอื้อน ขุนแก้ว เห็นว่า ผู้บริโภค หมายถึง บุคคลซึ่งเข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้กู้ ผู้เอาประกันภัย หรือเข้าทำสัญญาอื่นใดกับผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อประโยชน์ที่จะได้มาเพื่อสินค้าหรือบริการ เพื่อใช้สอยในครัวเรือน มิใช่เพื่อกิจการค้าขายหากำไร²⁵ และต้องเป็นบุคคลที่ซื้อสินค้ามาเพื่อใช้สอยเอง มิใช่ซื้อสินค้ามาเพื่อขายอีกต่อหนึ่ง หากบุคคลดังกล่าวซื้อสินค้ามาขายอีกต่อหนึ่งบุคคลนั้นย่อมเป็นผู้ประกอบธุรกิจมิใช่ผู้บริโภค²⁶

แต่ท่านอาจารย์ชาญณรงค์ ปราณจิตต์ เห็นว่า การใช้สอยมิได้หมายความเฉพาะถึงการใช้สอยในครัวเรือนเท่านั้น แต่หมายรวมถึงกรณีที่ดินบุคคลซื้อสินค้าเพื่อใช้ในกิจการของนิติบุคคลนั้นด้วย แต่ต้องนำมาใช้ในลักษณะที่

²⁰ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

²¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

²² มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

²³ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

²⁴ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

²⁵ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 6

²⁶ เพิ่งอ้าง. น. 34

เป็นวัตถุดิบ หรือเครื่องอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการของนิติบุคคล มิใช่ซื้อมาเพื่อขายหรือจำหน่าย ต่อให้กับกลุ่มลูกค้าของตนโดยตรง (non-reseller)²⁷

ในการพิจารณาว่า ผู้ซื้อเป็นผู้บริโภคหรือไม่ ใช้หลัก End User คือ ผู้บริโภคซื้อสินค้าหรือบริการมาเพื่อใช้ ประโยชน์สินค้าหรือบริการนั่นเอง มิใช่ซื้อมาเพื่อขายหรือให้บริการแก่ลูกค้าของตนอีกทอดหนึ่ง (Reseller)²⁸

สำหรับผู้เขียนเมื่อพิจารณาความหมายทั้งสองประกอบกันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า “ผู้บริโภค” ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 หมายความว่า “ผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ หรือผู้ซึ่งได้มาไม่ว่า ด้วยประการใด ๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น หรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อ ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ได้มาไม่ว่าด้วยประการ ใด ๆ ซึ่งสินค้าหรือรับบริการ ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้²⁹ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม” ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มย่อยดังนี้

1. ผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ หรือผู้ซึ่งได้มาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์ อย่างอื่น หรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ

2. ผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อ ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ได้มาไม่ว่าด้วย ประการใด ๆ ซึ่งสินค้าหรือรับบริการ และ

3. ผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

ผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจในกลุ่มนี้ จะต้องเป็นการได้ใช้หรือได้รับมาโดยชอบด้วย กฎหมายด้วยหากเป็นการนำสินค้าไปใช้หรือได้รับบริการโดยไม่ชอบ เช่น ลักลอบเข้าไปใช้บริการในสถานที่ใดโดย มิได้รับอนุญาตโดยเปิดเผยซึ่งเข้าข่ายลักษณะของการบุกรุก บุคคลดังกล่าวย่อมไม่ใช่ผู้บริโภคที่จะได้รับความ คุ้มครอง³⁰

ทั้งนี้ การพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้บริโภคหรือไม่ จะพิจารณาจากการใช้สินค้าหรือได้รับบริการจากผู้ ประกอบธุรกิจเป็นสำคัญ โดยผู้บริโภคจะให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นหรือไม่ให้ก็ได้³¹

กรณีของนิติบุคคลนั้นก็เป็นผู้บริโภคได้ หากเป็นผู้ซื้อสินค้าหรือได้รับบริการมาเพื่อใช้สอยในกิจการ มิใช่ นำมาใช้ในการประกอบธุรกิจซื้อขายต่อซึ่งสินค้าหรือบริการนั้น³²

²⁷ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. (2552). คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. น. 7 และ อภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 24

²⁸ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. (2552). เพิ่งอ้าง. น. 7, ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น. 55-56 และอภิรัฐ บุญทอง. (2566). เพิ่งอ้าง. น. 28

²⁹ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. (2552). เพิ่งอ้าง. น. 7

³⁰ อภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 25

³¹ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. (2563). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 213

³² สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2558). วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. น. 26 และอภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ้างแล้วใน เชิงอรรถที่ 2. น. 24 และศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น. 57-58

ในทางปฏิบัติ มีปัญหาการตีความคำว่าผู้บริโภครวม เนื่องจากคำนิยามของผู้บริโภคโดยประธานศาลอุทธรณ์นั้นมีการชี้ขาดกลับไปกลับมาขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน แนวคำวินิจฉัยของของประธานศาลอุทธรณ์หรือคณะทำงานในแต่ละชุดมีมุมมองที่แตกต่างกัน ทำให้การตีความกฎหมายกลับไปกลับมาในคดีประเภทเดียวกัน ในแต่ละยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงประธานศาลอุทธรณ์ การตีความกฎหมายสารบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคของศาลยังไม่มีบรรทัดฐาน เมื่อเปลี่ยนประธานศาลอุทธรณ์ครั้งหนึ่งการตีความก็เปลี่ยนไปมีผลทำให้คดีเหมือนกันแต่พอเปลี่ยนประธานศาลอุทธรณ์การตีความก็จะแตกต่างกัน การนำไปพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปปฏิบัติไม่สามารถบรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายได้อย่างแท้จริง³³

จำเลยทำสัญญาเช่าซื้อรถบรรทุกจากโจทก์เพื่อนำไปใช้ในการขนอ้อยไปส่งให้แก่โรงงานผลิตน้ำตาล อันมีลักษณะเป็นการใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีพและไม่ปรากฏว่าเป็นกิจการค้าขนาดใหญ่ พฤติการณ์แห่งคดีในชั้นนี้ฟังไม่ได้ว่าจำเลยแสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจอีกต่อหนึ่ง จำเลยจึงเป็นผู้บริโภค

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 132/2563 โจทก์อ้างตามคำฟ้องว่า โจทก์ประกอบกิจการให้เช่าซื้อรถยนต์ โจทก์ให้จำเลยเช่าซื้อรถบรรทุกสิบล้อพร้อมอุปกรณ์และรถพ่วงโดยเรียกค่าเช่าซื้อเป็นค่าตอบแทนตามทางการค้าปกติของตน ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ประกอบพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 การซื้อและการขาย หมายความว่ารวมถึงการเช่าซื้อและให้เช่าซื้อด้วย โจทก์ซึ่งเป็นผู้ให้เช่าซื้อจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ขายและเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ส่วนจำเลยเป็นผู้เช่าซื้อและอยู่ในฐานะผู้ซื้อนั้นเป็นบุคคลธรรมดา จำเลยอ้างในคำร้องขอให้วินิจฉัยคดีว่า จำเลยเป็นเกษตรกรชาวไร่อ้อยทำสัญญาเช่าซื้อรถบรรทุกจากโจทก์เพื่อนำไปใช้ในการขนอ้อยไปส่งให้แก่โรงงานผลิตน้ำตาลอันมีลักษณะเป็นการใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีพและไม่ปรากฏว่าเป็นกิจการค้าขนาดใหญ่ พฤติการณ์แห่งคดีในชั้นนี้ฟังไม่ได้ว่าจำเลยแสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจอีกต่อหนึ่ง จำเลยจึงเป็นผู้บริโภคตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยในมูลเช่าซื้อจึงเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1)

แม้จะเช่าพื้นที่จากโจทก์เพื่อประกอบกิจการจำหน่ายของสะสม ก็เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่เช่าด้วยตนเองในการประกอบอาชีพ และไม่ปรากฏว่าเป็นกิจการขนาดใหญ่ โจทก์จึงเป็นผู้บริโภค

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 590/2563 จำเลยประกอบกิจการให้เช่าอสังหาริมทรัพย์และให้โจทก์เช่าพื้นที่ภายในอาคาร โดยเรียกค่าเช่าเป็นค่าตอบแทนตามทางการค้าตามปกติของตน ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ประกอบพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 การซื้อและการขาย หมายความว่ารวมถึงการเช่าและให้เช่าด้วย จำเลยซึ่งเป็นผู้ให้เช่าอยู่ในฐานะผู้ขาย

³³ ธีรพร พงศ์กระพันธุ์, สุนิสา ซ่อแก้ว. (2561). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น. 185

จึงเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ส่วนโจทก์เป็นผู้เช่าและผู้รับบริการนั้นเป็นบุคคลธรรมดา แม้จะเช่าพื้นที่จากโจทก์เพื่อประกอบกิจการจำหน่ายของสะสม ก็เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่เช่าด้วยตนเองในการประกอบอาชีพ และไม่ปรากฏว่าเป็นกิจการขนาดใหญ่ โจทก์จึงเป็นผู้บริโภคตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยคืนเงินมัดจำอันมีมูลจากสัญญาเช่า จึงเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1)

จำเลยว่าจ้างโจทก์ก่อสร้างบ้านพักอาศัย ไม่ปรากฏว่าจำเลยแสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากงานที่ว่าจ้าง จำเลยจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้บริโภค

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 20/2564 โจทก์ประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้างและรับจ้างจำเลยก่อสร้างบ้านพักอาศัยอันเป็นการรับจัดทำงานโดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินและมีใช้เป็นการจ้างแรงงานจึงเป็นการบริการ เมื่อพิจารณาจากลักษณะงานตามสัญญาจ้างบ่งชี้ว่าเป็นการทำงานที่ต้องอาศัยความรู้และความชำนาญในการก่อสร้างอย่างผู้มีวิชาชีพโดยเฉพาะ พฤติการณ์เชื่อได้ว่าโจทก์รับจ้างทำงานดังกล่าวตามทางการค้าปกติของตน โจทก์จึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้บริการและผู้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ส่วนจำเลยซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างและเป็นผู้รับบริการนั้น เห็นว่า งานที่ว่าจ้างก่อสร้างเป็นบ้านพักอาศัย ไม่ปรากฏว่าจำเลยแสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากงานที่ว่าจ้าง จำเลยจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้บริโภคตามบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยในมูลสัญญาจ้าง จึงเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1) สำหรับฟ้องแย้งของจำเลยซึ่งยื่นภายหลังที่มีการฟ้องคดีนี้เป็นคดีผู้บริโภคตาม มาตรา 21

โจทก์ทำสัญญาจะซื้อห้องชุดเพื่อใช้เป็นคลินิกทันตกรรม ก็เป็นการใช้ห้องชุดด้วยตนเองในการประกอบวิชาชีพ พฤติการณ์แห่งคดีในชั้นนี้ฟังไม่ได้ว่า โจทก์แสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากห้องชุดตามฟ้อง ทั้งมูลคดีที่โจทก์อ้างก็สืบเนื่องจากจำเลยส่งมอบห้องชุดล่าช้าและชำรุดบกพร่อง โจทก์จึงอยู่ในฐานะผู้บริโภค

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 78/2564 โจทก์อ้างความตามคำฟ้องว่าจำเลยก่อสร้างอาคารชุดเพื่อขายและทำสัญญาจะขายห้องชุดแก่โจทก์ตามทางการค้าปกติของตน จำเลยจึงเป็นผู้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ส่วนโจทก์เป็นบุคคลธรรมดา แม้โจทก์ทำสัญญาจะซื้อห้องชุดเพื่อใช้เป็นคลินิกทันตกรรม ก็เป็นการใช้ห้องชุดด้วยตนเองในการประกอบวิชาชีพ พฤติการณ์แห่งคดีในชั้นนี้ฟังไม่ได้ว่า โจทก์แสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากห้องชุดตามฟ้อง ทั้งมูลคดีที่โจทก์อ้างก็สืบเนื่องจากจำเลยส่งมอบห้องชุดล่าช้าและชำรุดบกพร่อง โจทก์จึงอยู่ในฐานะผู้บริโภคตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยคืน

เงินและชำระค่าเสียหายอันมีมูลจากสัญญาจะซื้อจะขาย จึงเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1)

แม้โจทก์เข้าทำสัญญากับจำเลยโดยมุ่งหวังเพื่อเป็นการลงทุน แต่โจทก์มิได้กระทำเป็นปกติทางการค้า อีกทั้งมูลคดีที่โจทก์อ้างก็สืบเนื่องจากจำเลยไม่ก่อสร้างห้องชุดให้แล้วเสร็จและโอนกรรมสิทธิ์ โจทก์จึงอยู่ในฐานะผู้บริโภค

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 746/2564 จำเลยก่อสร้างอาคารชุดเพื่อขายและทำสัญญาจะขายห้องชุดแก่โจทก์ตามทางการค้าปกติของตน จำเลยจึงเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ส่วน โจทก์เป็นบุคคลธรรมดาทำสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดจากจำเลยเพียง 1 ห้อง แม้จำเลยจะอ้างว่าโจทก์ซื้อห้องชุดเพื่อลงทุน แต่การใช้ห้องชุดเพื่ออยู่อาศัย ให้เช่า หรือหาผลประโยชน์ตอบแทนก็เป็นเรื่องของการใช้ประโยชน์ในห้องชุดของโจทก์ เมื่อไม่ปรากฏว่าโจทก์กระทำเป็นปกติทางการค้า พฤติการณ์แห่งคดีในชั้นนี้ฟังไม่ได้ว่าโจทก์แสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากห้องชุดตามฟ้อง ทั้งมูลคดีที่โจทก์อ้างก็สืบเนื่องจากจำเลยไม่ก่อสร้างห้องชุดให้แล้วเสร็จและโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่โจทก์ภายในกำหนดเวลาตามสัญญา โจทก์จึงอยู่ในฐานะผู้บริโภคตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยในมูลสัญญาจะซื้อจะขายจึงเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1)

ผู้ซื้อรถยนต์จากผู้ประกอบการโดยวิธีการเช่าซื้อถือว่าเป็นผู้บริโภคตามสัญญาให้บริการรับประกันการซ่อม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4567/2561 แม้โจทก์จะเป็นเพียงลูกค้าที่ติดต่อซื้อรถยนต์จากจำเลยที่ 1 ด้วยวิธีการเช่าซื้อ และโจทก์ไม่ใช่เจ้าของรถยนต์คันพิพาทขณะฟ้องคดีเพราะเป็นผู้เช่าซื้อจากธนาคาร ท. แต่พฤติการณ์ที่จำเลยที่ 1 ส่งมอบรถยนต์พิพาทแก่โจทก์ก่อนโจทก์ทำสัญญาเช่าซื้อกับผู้ให้เช่าซื้อพร้อมกับส่งมอบสมุดคู่มือการให้บริการให้แก่โจทก์ระบุงการรับประกันรถยนต์พิพาทตามเงื่อนไขและระยะเวลา โดยระบุชื่อโจทก์เป็นลูกค้าผู้ซื้อซึ่งมีสิทธิเข้ารับบริการเกี่ยวกับรถยนต์พิพาทจากจำเลยที่ 1 ข้อตกลงเช่นนี้ย่อมถือเป็นสัญญาให้บริการ แม้ไม่ได้ทำสัญญาให้บริการขึ้นก็มีผลผูกพันและใช้บังคับแก่จำเลยที่ 1 ได้ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 และผู้ให้เช่าซื้อตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 สำหรับจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจผลิต ประกอบ และจำหน่ายรถยนต์พิพาท แม้เป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากจำเลยที่ 1 และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลูกค้าผู้ซื้อรถก็ตาม แต่เมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลมาตรฐานการซ่อมของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายโดยใกล้ชิด พฤติการณ์การประกอบธุรกิจของจำเลยที่ 2 ดังกล่าว ย่อมชี้ชัดว่า จำเลยที่ 2 เป็นผู้ร่วมกับจำเลยที่ 1 ในการให้สัญญารับประกันการซ่อมบำรุงรักษารถยนต์อัน

เป็นบริการที่ให้แก่มือถือด้วย จำเลยทั้งสองจึงอยู่ในฐานะเป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้ให้บริการซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ส่วน โจทก์เป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้รับบริการย่อมเป็นผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 เมื่อโจทก์กล่าวอ้างว่ารถยนต์พิพาทชำรุดบกพร่องจากเหตุเครื่องยนต์ทำงานผิดปกติและอยู่ภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลารับประกัน อันเป็นการกล่าวอ้างว่าจำเลยทั้งสองผิดสัญญาให้บริการซึ่งเป็นการโต้แย้งสิทธิโจทก์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสอง

ผู้ค้าประกันที่มีได้กระทำเพื่อการค้า ย่อมถือว่าเป็นผู้บริโภคด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8737/2559 เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 มิได้ระบุไว้ชัดแจ้งว่า ผู้บริโภคหมายความว่าบุคคลที่เป็นผู้บริโภคในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เท่านั้น ทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 35 ทวิ ก็ให้อำนาจคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการที่กฎหมายกำหนดให้ทำหนังสือสัญญาเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาซึ่งคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาได้ออกประกาศในเรื่องให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 ข้อ 3 (7) และเรื่องให้ธุรกิจให้เช่าซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 ข้อ 3 (4) ที่กำหนดไว้ทำนองเดียวกันว่าสัญญาทั้งสองประเภทที่กำหนดให้ผู้กู้หรือผู้เช่าซื้อต้องจัดหาผู้ค้าประกัน สัญญาผู้ค้าประกันต้องมีค่าเตือนสำหรับผู้ค้าประกันไว้ โดยค่าเตือนต้องมีขนาดตัวอักษรและข้อความตามที่ถูกกำหนดไว้หรือตามข้อ 9 ในประกาศเรื่องให้ธุรกิจให้เช่าซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ฯ ที่กำหนดว่าก่อนที่ผู้ให้เช่าซื้อจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา ถ้าผู้ค้าประกันมีความประสงค์ ต้องให้สิทธิผู้ค้าประกันเป็นผู้เช่าซื้อต่อไป ตามมูลหนี้ส่วนที่ขาดอยู่ตามสัญญาเช่าซื้อ แสดงให้เห็นความประสงค์ว่ามุ่งจะคุ้มครองผู้ค้าประกันด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีกฎหมายอื่นบางฉบับที่มีลักษณะเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 3 ที่ให้ความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" ให้ความหมายรวมถึงผู้เช่าทำสัญญาในฐานะผู้ค้าประกันของบุคคลดังกล่าวซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้าด้วยประกอบกับยังมีพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ที่บัญญัติคุ้มครองไปถึงผู้ค้าประกันในการเช่าทำสัญญาเพื่อผูกพันตนร่วมรับผิดชอบหนี้ชั้นต้นที่เป็นผู้บริโภคด้วย จึงย่อมเป็นที่เห็นได้โดยประจักษ์ว่า ผู้อยู่ในฐานะผู้บริโภคไม่ว่าตามบทกฎหมายฉบับใดที่มีลักษณะหรือเจตนารมณ์ในการคุ้มครองผู้บริภคยอมอยู่ในความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 บัญญัติไว้ทั้งสิ้น ไม่ได้หมายความว่าถึงเฉพาะผู้บริโภคตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เท่านั้น ประกอบกับจำเลยที่ 1 ผู้เช่าซื้อ ถือเป็นลูกหนี้ชั้นต้นในหนี้ประธาน จำเลยที่ 2 ผู้ค้าประกันการเช่าซื้อถือเป็นลูกหนี้ชั้นรองในหนีอุปกรรม ความรับผิดของจำเลยที่ 2 ที่มีต่อโจทก์ผู้ให้เช่าซื้อจะมีหรือไม่เพียงใดย่อมเป็นไปตามสัญญาผู้ค้าประกันและความรับผิดของจำเลยที่ 1 ที่มีต่อโจทก์ ในขณะที่เกิดข้อพิพาทคดีนี้ในสัญญาผู้ค้าประกันมีข้อตกลงให้ผู้

คำประกันต้องร่วมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกับผู้เช่าซื้อต่อผู้ให้เช่าซื้อ จำเลยที่ 2 ผู้ค้าประกันย่อมต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 รับผิดชอบเท่ากับเสมือนเป็นลูกหนี้ชั้นต้นเช่นเดียวกับจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ ทำให้หนี้ของจำเลยทั้งสองที่มีต่อโจทก์เป็นหนี้เกี่ยวพันที่ไม่อาจแบ่งแยกจากกันได้ ทั้งย่อมอาจถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ร่วมกับจำเลยที่ 1 ในการให้จำเลยที่ 1 ได้รับสินค้าและบริการจากโจทก์ เพราะโจทก์ไม่ให้เช่าซื้อ หากไม่มีผู้ค้าประกัน การมีจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้าประกันจึงเป็นไปตามความต้องการของโจทก์และเพื่อประโยชน์ของโจทก์ เมื่อจำเลยที่ 1 ลูกหนี้ในหนี้ประธานเป็นผู้บริโภค ทำให้ได้รับสิทธิประโยชน์บางประการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จำเลยที่ 2 ผู้ค้าประกันการเช่าซื้อก็ควรได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับจำเลยที่ 1 ผู้เช่าซื้อ จึงถือได้ว่าจำเลยที่ 2 เป็นผู้บริโภคตามความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 การที่โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีนี้ต่อศาลชั้นต้นที่จำเลยที่ 2 ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล ย่อมเป็นการฟ้องคดีต่อศาลที่ผู้บริโภคคนหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลแล้ว และเมื่อหนี้ของจำเลยทั้งสองที่มีต่อ โจทก์เป็นเรื่องการเช่าซื้อ การค้าประกัน มูลความแห่งคดีย่อมเกี่ยวข้องกัน โจทก์ชอบที่จะฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีเดียวกันต่อศาลชั้นต้นนี้ได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 และมาตรา 7 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 5

ผู้ค้าประกันเป็นผู้บริโภคด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6213/2561 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ให้ความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" ว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและให้หมายรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จากคำนิยามดังกล่าว บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จึงหมายถึงบุคคลที่ต้องมีสิทธิหรือหน้าที่หรือความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายทั้งสองลักษณะ ซึ่งในส่วนของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น มี พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 บัญญัติให้ความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" ว่า ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้า หรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบแม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม คำนิยามดังกล่าวอาจมองได้ว่าไม่รวมถึงผู้ค้าประกันด้วย เพราะไม่ใช่ผู้ซื้อ ได้รับการเสนอ การชักชวน ใช้ หรือได้รับบริการโดยตรง แต่เมื่อ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 มิได้ระบุไว้ชัดแจ้งว่าผู้บริโภคหมายความว่าถึงเฉพาะบุคคลที่เป็นผู้บริโภคในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เท่านั้น ทั้ง พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 35 ทวิ ก็ให้อำนาจคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการที่กฎหมายกำหนดให้ทำหนังสือสัญญาเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาซึ่งคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาได้ออกประกาศในเรื่องให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 ข้อ 3 (7) และ

เรื่องให้ธุรกิจให้เช่าซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 ข้อ 3 (4) ที่กำหนดไว้ทำนองเดียวกันว่า สัญญาทั้งสองประเภทที่กำหนดให้ผู้กู้หรือผู้เช่าซื้อต้องจัดหาผู้ค้ำประกัน สัญญาค้ำประกันต้องมีค่าเตือนสำหรับผู้ค้ำประกันไว้โดยค่าเตือนต้องมีขนาดตัวอักษรและข้อความตามที่ถูกกำหนดไว้หรือตามข้อ 9 ในประกาศเรื่องให้ธุรกิจให้เช่าซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาฯ ที่กำหนดว่าก่อนที่ผู้ให้เช่าซื้อจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา ถ้าผู้ค้ำประกันมีความประสงค์ ต้องให้สิทธิผู้ค้ำประกันเป็นผู้เช่าซื้อต่อไปตามมูลหนี้ส่วนที่ขาดอยู่ตามสัญญาเช่าซื้อ แสดงให้เห็นความประสงค์ว่ามุ่งจะคุ้มครองผู้ค้ำประกันด้วย ซึ่งมาตรา 35 ทวิ ก็อยู่ในหมวด 2 ทวิ ว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา นอกจากนี้ ยังปรากฏว่ามีกฎหมายอื่นบางฉบับที่มีลักษณะเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 3 ที่ให้ความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" ว่า ผู้เช่าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ ผู้เอาประกัน หรือผู้เช่าทำสัญญาอื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้ การเช่าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการหรือประโยชน์อื่นใดนั้น และให้หมายความรวมถึงผู้เช่าทำสัญญาในฐานะผู้ค้ำประกันของบุคคลดังกล่าวซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้าด้วย ประกอบกับยังมี พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ที่บัญญัติว่าเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ให้อำนาจการแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดให้สถาบันการเงินประเภทหนึ่งประเภทใดถือปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้ (3) การทำสัญญาค้ำประกันด้วยบุคคล โดยให้มีการระบุงเงินของต้นเงินในสัญญา หรือมิให้มีการทำข้อตกลงให้ผู้ค้ำประกันทำสัญญาค้ำประกันแบบไม่จำกัดจำนวน ซึ่งบทกฎหมายที่กล่าวมาได้บัญญัติคุ้มครองไปถึงผู้ค้ำประกันในการเช่าทำสัญญาเพื่อผูกพันตนร่วมรับผิดชอบลูกหนี้ขั้นต้นที่เป็นผู้บริโภคด้วย โดยเฉพาะ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ที่ให้ความหมายโดยชัดเจนว่า ผู้บริโภคหมายความว่าผู้เช่าทำสัญญาในฐานะผู้ค้ำประกันซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้าด้วย จึงย่อมเป็นที่เห็นได้โดยประจักษ์ว่า ผู้อยู่ในฐานะผู้บริโภคไม่ว่าตามบทกฎหมายฉบับใดที่มีลักษณะหรือเจตนารมณ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคมาย่อมอยู่ในความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคที่ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 บัญญัติไว้ ฟังได้ว่าจำเลยที่ 2 เป็นผู้บริโภค จึงมีสิทธิได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมที่เป็นค่าขึ้นศาลตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรคหนึ่ง

กลุ่มที่ 2 ผู้บริโภค ยังหมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วยในที่นี้คือ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ซึ่งกำหนดให้คำว่า “ผู้เสียหาย”³⁴ หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คำว่า “ความเสียหาย”³⁵ หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะ

³⁴ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

³⁵ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

เป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น และคำว่า “ความเสียหายต่อจิตใจ”³⁶ หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ดังนั้น เมื่อพิจารณาคำนิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” คำว่า “ความเสียหาย” และคำว่า “ความเสียหายต่อจิตใจ” ทั้งสามประกอบกันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า “ผู้เสียหาย” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ เช่น ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน หรือเสียหายต่อทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ผู้เสียหายคือบุคคลผู้ได้รับความเสียหายไม่ว่าจะเสียค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าซึ่งก่อความเสียหายนั้นหรือไม่ก็ตาม หากบุคคลนั้นได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ถือเป็นผู้เสียหาย ทั้งนี้ อาจเป็นผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ซื้อสินค้าโดยเสียค่าตอบแทน หรือเป็นบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่ผู้บริโภคหรือคู่สัญญาที่เสียค่าตอบแทนเพื่อซื้อสินค้านั้นแต่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ได้³⁷

ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติแล้วว่าโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1166/2566 โจทก์กล่าวอ้างว่าถูกลมนิรภัยรถยนต์ของโจทก์ไม่ทำงานในขณะที่เกิดอุบัติเหตุอันเป็นการกล่าวอ้างว่าสินค้าของจำเลยร่วมเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 โดยจำเลยทั้งสองถือเป็นผู้ประกอบการในฐานะผู้ชาย ส่วนจำเลยร่วมเป็นผู้ประกอบการในฐานะผู้ผลิตรถยนต์ จึงต้องด้วยมาตรา 7 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่า (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ทั้งข้อเท็จจริงที่จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมกล่าวอ้างเกี่ยวกับการผลิตการประกอบซึ่งอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจ จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมจึงมีภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 แต่เมื่อพยานหลักฐานที่จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมนำเสนอมายังไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้ว่าถูกลมนิรภัยทำงานเป็นปกติและไม่ชำรุดบกพร่อง ข้อเท็จจริงยอมรับฟังได้ว่า ถูกลมนิรภัยรถยนต์ของโจทก์ไม่ทำงานในขณะที่เกิดเหตุ จึงเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องในการผลิตและเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติแล้วว่าโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าว และ

³⁶ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

³⁷ นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ. (2563). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 214-215 และเอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 11

การใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติและธรรมดาของโจทก์ จำเลยร่วมในฐานะผู้ผลิตสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ ส่วนจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดจำหน่ายที่มอบให้จำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ให้แก่โจทก์ และจำเลยที่ 2 ในฐานะผู้ขายรถยนต์พิพาทให้แก่โจทก์ เมื่อสามารถระบุตัวจำเลยร่วมซึ่งเป็นผู้ผลิตได้แล้ว จำเลยทั้งสองจึงไม่ใช่ผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

การบรรยายฟ้องของโจทก์นอกจากให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แล้ว ยังเป็นการฟ้องให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบจากการที่รถยนต์คันพิพาทไม่เป็นไปตามที่จำเลยทั้งสองได้โฆษณาไว้ อันอยู่ในเกณฑ์ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 อยู่ด้วย การที่โจทก์ซื้อรถยนต์คันพิพาทจากจำเลยที่ 2 เพราะเชื่อตามคำโฆษณาว่า รถยนต์คันพิพาทมีความปลอดภัยสูง มีถุงลมนิรภัยป้องกันการกระแทกสำหรับผู้ขับขี่และผู้โดยสารให้ได้รับความปลอดภัยเมื่อเกิดอุบัติเหตุ คำโฆษณาดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 เมื่อถุงลมนิรภัยไม่ทำงานโดยไม่ออกมาป้องกันอันตรายขณะเกิดอุบัติเหตุจนเป็นเหตุให้โจทก์และสามีโจทก์ได้รับบาดเจ็บไม่เป็นไปตามคำโฆษณาของจำเลยทั้งสอง จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ขายจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญาและต้องร่วมรับผิดชอบ สำหรับจำเลยที่ 1 ได้ความว่าในการประกอบธุรกิจ จำเลยร่วมจะเป็นผู้ผลิตและประกอบรถยนต์แล้วจึงจำหน่ายและส่งมอบรถยนต์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดให้แก่จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 จึงจำหน่ายและส่งมอบให้แก่จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่าย การประกอบกิจการจำหน่ายรถยนต์ของศูนย์บริการของจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 1 ต้องทำสัญญาระหว่างกัน โดยศูนย์จำหน่ายต้องใช้เครื่องหมายและสัญลักษณ์ของ ช. การดำเนินการของจำเลยที่ 2 ต้องยึดถือตามมาตรฐานของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ต้องมีบริการหลังการขาย ตามพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจดังกล่าว ประกอบกับหลังเกิดเหตุ พนักงานจำเลยที่ 1 เป็นผู้ตรวจสอบสภาพรถรวมถึงถุงลมนิรภัยเองและได้ร่วมเจรจากับโจทก์ ย่อมแสดงให้เห็นว่า จำเลยทั้งสองมีฐานะต่างเป็นตัวการตัวแทนซึ่งกันและกันในการร่วมกันประกอบธุรกิจจำหน่ายและให้บริการซ่อมบำรุงรถยนต์ยี่ห้อ ช. รวมทั้งรถยนต์คันพิพาท โดยจำเลยที่ 1 ให้จำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ของตน เช่นนี้ จำเลยที่ 1 จึงต้องร่วมรับผิดชอบต่อโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกตามสัญญาซื้อขายด้วย

มูลหนี้ที่ทำให้จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบต่อโจทก์เป็นเรื่องสัญญา ส่วนความรับผิดของจำเลยร่วมนั้นมาจากมูลหนี้ละเมิด โจทก์นำสืบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเป็นผลทั้งจากการผิดสัญญาและละเมิด ขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายทั้งหมดรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 500,000 บาท เมื่อถุงลมนิรภัยมีไว้เพื่อป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและเพื่อรองรับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น หากถุงลมนิรภัยทำงานผิดปกติ จำเลยทั้งสองผู้ขายรถยนต์พิพาทย่อมคาดเห็นได้ว่าโจทก์ผู้ซื้อรถรวมทั้งคนโดยสารจะได้รับบาดเจ็บและอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่แต่เฉพาะความเสียหายต่อตัวทรัพย์สินที่ขาย แต่รวมไปถึง

ความเสียหายดังกล่าวด้วย อันเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่พฤติการณ์พิเศษ แม้โจทก์ไม่ได้นำสืบแจกแจงรายละเอียดของค่าเสียหายแต่ละส่วน ศาลก็สามารถกำหนดค่าเสียหายให้ตามพฤติการณ์แห่งคดีได้และค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องมาตามฟ้องนั้นเหมาะสมแล้ว กำหนดให้ตามขอ ส่วนค่าเสียหายในมูลละเมิดที่จำเลยร่วมต้องรับผิดชอบต่อโจทก์นั้น การที่ถูกลงมติไม่ทำงานถือเป็นพฤติการณ์ที่ร้ายแรง ซึ่งอาจทำให้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้น่าจะสูงกว่าค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการผิดสัญญา แต่ตามฟ้องโจทก์ประสงค์จะเรียกค่าสินไหมทดแทนเท่าที่ขอมาและไม่เกินสมควร จึงให้จำเลยร่วมรับผิดชอบเป็นหนี้จำนวนเดียวกันซึ่งโจทก์อาจเรียกให้แต่ละคนชำระหนี้โดยสิ้นเชิงได้ เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 จึงไม่กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้

ผู้ประกอบการธุรกิจ

“ผู้ประกอบการธุรกิจ”³⁸ หมายความว่า ผู้ประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” ไว้เป็นการเฉพาะ แต่ให้หมายความถึงคำว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522³⁹ ซึ่งหมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย⁴⁰ และคำว่า “ผู้ประกอบการ” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งหมายความว่า ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า⁴¹ ดังนั้น คำว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีความหมายเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ในที่นี้คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ซึ่งกำหนดให้คำว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ”⁴² หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้

³⁸ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³⁹ นนทวิชัย นวตระกูลพิสุทธิ. (2563). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 214 และเอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 12

⁴⁰ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

⁴¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

⁴² มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

ประกอบกิจการโฆษณาด้วย และคำว่า “ขาย”⁴³ หมายความรวมถึง ให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนเพื่อการดังกล่าวด้วย

เมื่อพิจารณาความหมายทั้งสองประกอบกันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 หมายความว่า “ผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ หรือผู้จัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนเพื่อขาย เพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ หรือเพื่อจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ผู้ผลิตเพื่อขาย เพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ หรือเพื่อจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย เพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ หรือเพื่อจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนผู้เสนอหรือการชักชวนเพื่อขาย เพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ หรือเพื่อจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น หรือผู้ซื้อ เพื่อขายต่อ เพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ หรือเพื่อให้จัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย” ซึ่งจำแนกได้เป็น 6 กลุ่มย่อยดังนี้

1. ผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ หรือผู้จัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ซึ่งสินค้า โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนผู้เสนอหรือการชักชวนเพื่อขาย เพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ หรือเพื่อจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น หรือ

2. ผู้ผลิตเพื่อขาย เพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ หรือเพื่อจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ซึ่งสินค้า โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น หรือ

3. ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย เพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ หรือเพื่อจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ซึ่งสินค้า โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนผู้เสนอหรือการชักชวนเพื่อขาย เพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ หรือเพื่อจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น หรือ

4. ผู้ซื้อ เพื่อขายต่อ เพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ หรือเพื่อให้จัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ซึ่งสินค้า โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น หรือ

5. ผู้ให้บริการ หรือ

6. ผู้ประกอบการโฆษณา

กรณีผู้ประกอบการธุรกิจไม่จำกัดว่าต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคลเท่านั้น บุคคลธรรมดาที่ย่อมเป็นผู้ประกอบธุรกิจได้ หากผู้นั้นกระทำการอันกฎหมายถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจ ซึ่งการจะถือว่าบุคคลใดเป็นผู้ประกอบธุรกิจ

⁴³ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

นั้นจะต้องปรากฏว่าผู้นั้นได้ดำเนินกิจการเป็นปกติธุระ หรือประกอบธุรกิจเป็นทางการค้าปกติ หรือมีรายได้จากการประกอบธุรกิจนั้นนั่นเอง⁴⁴ อาจกล่าวได้ว่าทำเป็นอาชีพ ซึ่งในที่นี้ต้องพิจารณาปัจจัยอื่น นอกจากค่ามีการเรียกค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์อย่างอื่น หรือมีการแสวงหากำไรหรือทำเพื่อประโยชน์ทางการค้าแล้ว ต้องมีลักษณะทำเป็นทางการค้าปกติ⁴⁵

กรณีของผู้ประกอบกิจการโรงพยาบาลของรัฐหรือของเอกชนเป็นลักษณะของการให้การรักษายาบาลเป็นการให้บริการ⁴⁶

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10419/2559 คดีนี้โจทก์ฎีกาขอให้บังคับจำเลยรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์เนื่องจากแพทย์และพยาบาลโรงพยาบาล ป. ซึ่งเป็นสถานพยาบาลภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของจำเลยให้บริการทางการแพทย์แก่โจทก์โดยไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมตามมาตรฐานวิชาชีพอันเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ด้วย 3 สาเหตุหลัก กล่าวคือ (1) แพทย์โรงพยาบาล ป. มิได้ซักประวัติความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัวโจทก์และบุคคลที่ใกล้ชิดโจทก์เพื่อประกอบการวินิจฉัยรักษาโรคของโจทก์ (2) โจทก์ป่วยมีไข้เรื้อรังและผลการตรวจเลือดพบว่าปริมาณเม็ดเลือดขาวสูงขึ้น แต่แพทย์โรงพยาบาล ป. กลับไม่เอกซเรย์ปอดและไม่เจาะไขสันหลังโจทก์เพื่อตรวจรักษาโรคไขสันหลังให้แก่โจทก์ดังเช่นแพทย์ที่โรงพยาบาล ม. กระทำและ (3) แพทย์โรงพยาบาล ป. ไม่เปลี่ยนแปลงแนวทางการรักษาทั้งที่แนวทางการรักษาเดิมไม่ได้ผล ประกอบกับแพทย์และพยาบาลโรงพยาบาลดังกล่าวไม่ใส่ใจดูแลรักษาอาการป่วยของโจทก์ ทั้งที่มารดาโจทก์แจ้งว่าโจทก์มีอาการทรุดหนักลง ซึ่งการจะวินิจฉัยว่าการให้บริการทางการแพทย์แก่โจทก์ของคณะแพทย์และพยาบาลโรงพยาบาล ป. เป็นการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมตามมาตรฐานวิชาชีพหรือไม่ อันเป็นประเด็นข้อพิพาทแห่งคดีนี้จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับรายละเอียดการตรวจรักษาพยาบาลโจทก์ระหว่างที่โจทก์เข้ารับการรักษาอาการป่วยจากโรงพยาบาล ป. ในแต่ละครั้งที่โจทก์เข้ารับบริการทางการแพทย์ อันเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของคณะแพทย์และพยาบาลโรงพยาบาล ป. ผู้ให้บริการทางการแพทย์นั้นอันถือเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวจึงตกอยู่แก่จำเลยตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจผลิต ประกอบ และจำหน่ายรถยนต์พิพาท แม้เป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากจำเลยที่ 1 และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลูกค้าผู้ซื้อรถก็ตาม แต่เมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้ควบคุมและ

⁴⁴ ชาญณรงค์ ปราณจิตต์. (2552). อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 27. น. 15 และศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น. 59

⁴⁵ ชาญณรงค์ ปราณจิตต์. (2552). เพิ่งอ่าง. น.16 และอภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 41-45

⁴⁶ ชาญณรงค์ ปราณจิตต์. (2552). เพิ่งอ่าง. น. 27-28, สุพิศ ปราณิตพลกรัง. (2558). อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 32. น. 27 และพิสิฐ ธรรมกุล. (2563). เจาะหลักคดีผู้บริโภคในคดีแพ่ง หลักเกณฑ์การฟ้อง การดำเนินคดี และการยื่นฎีกา (The principle of consumer protection Civil prosecution Proceedings and Deka appeal) (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กิจเกษมการพิมพ์. น. 24

กำกับดูแลมาตรฐานการซ่อมของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายโดยใกล้ชิด พฤติการณ์การประกอบธุรกิจของจำเลยที่ 2 ดังกล่าว ย่อมชี้ชัดว่า จำเลยที่ 2 เป็นผู้ร่วมกับจำเลยที่ 1 ในการให้สัญญารับประกันการซ่อมบำรุงรักษารถยนต์อันเป็นบริการที่ให้แก่โจทก์ด้วย จำเลยทั้งสองจึงอยู่ในฐานะเป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้ให้บริการซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4567/2561 แม้โจทก์จะเป็นเพียงลูกค้าที่ติดต่อซื้อรถยนต์จากจำเลยที่ 1 ด้วยวิธีการเช่าซื้อ และโจทก์ไม่ใช่เจ้าของรถยนต์คันพิพาทขณะฟ้องคดีเพราะเป็นผู้เช่าซื้อจากธนาคาร ท. แต่พฤติการณ์ที่จำเลยที่ 1 ส่งมอบรถยนต์พิพาทแก่โจทก์ก่อนโจทก์ทำสัญญาเช่าซื้อกับผู้ให้เช่าซื้อพร้อมกับส่งมอบสมุดคู่มือการรับบริการให้แก่โจทก์ระบุนการรับประกันรถยนต์พิพาทตามเงื่อนไขและระยะเวลา โดยระบุชื่อโจทก์เป็นลูกค้าผู้ซื้อซึ่งมีสิทธิเข้ารับบริการเกี่ยวกับรถยนต์พิพาทจากจำเลยที่ 1 ข้อตกลงเช่นนี้ย่อมถือเป็นสัญญาให้บริการ แม้ไม่ได้ทำสัญญาให้บริการขึ้นก็มีผลผูกพันและใช้บังคับแก่จำเลยที่ 1 ได้ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 และผู้ให้เช่าซื้อตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 สำหรับจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจผลิต ประกอบ และจำหน่ายรถยนต์พิพาท แม้เป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากจำเลยที่ 1 และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลูกค้าผู้ซื้อรถก็ตาม แต่เมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลมาตรฐานการซ่อมของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายโดยใกล้ชิด พฤติการณ์การประกอบธุรกิจของจำเลยที่ 2 ดังกล่าว ย่อมชี้ชัดว่า จำเลยที่ 2 เป็นผู้ร่วมกับจำเลยที่ 1 ในการให้สัญญารับประกันการซ่อมบำรุงรักษารถยนต์อันเป็นบริการที่ให้แก่โจทก์ด้วย จำเลยทั้งสองจึงอยู่ในฐานะเป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้ให้บริการซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ส่วนโจทก์เป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้รับบริการย่อมเป็นผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 เมื่อโจทก์กล่าวอ้างว่ารถยนต์พิพาทชำรุดบกพร่องจากเหตุเครื่องยนต์ทางานผิดปกติและอยู่ภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลารับประกัน อันเป็นการกล่าวอ้างว่าจำเลยทั้งสองผิดสัญญาให้บริการซึ่งเป็นการโต้แย้งสิทธิโจทก์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสอง

บริษัท อ. ขอสินเชื่อจากโจทก์ตามฟ้องเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูป พฤติการณ์แห่งคดีจึงเชื่อได้ในชั้นนี้ว่า บริษัท อ. แสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากสินเชื่อที่ได้รับจากโจทก์ บริษัท อ. จึงไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้บริโภค แต่อยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจ

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 171/2558 โจทก์ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ และได้ให้สินเชื่อแก่บริษัท อ. โดยเรียกดอกเบี้ยเป็นการตอบแทนตามทางการค้าปกติของตน เป็นกรณีกล่าวอ้างว่า โจทก์อยู่ในฐานะเป็นผู้ให้บริการและเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ส่วนบริษัท อ. เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด ซึ่งย่อมประกอบกิจการค้าเพื่อแสวงกำไร และจำเลยทั้งสองอ้างในคำให้การว่า บริษัท อ. ขอสินเชื่อจากโจทก์ตาม

ฟ้องเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูป พุทธการณแห่งคดีจึงเชื่อได้ในชั้นนี้ว่า บริษัท อ. แสงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากสินค้าที่ได้รับจากโจทก์ บริษัท อ. จึงไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้บริโภค แต่อยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจเช่นเดียวกันกับโจทก์ สำหรับจำเลยทั้งสอง ซึ่งโจทก์ฟ้องให้รับผิดชอบในฐานะผู้จำหน่ายทรัพย์สินเป็นประกันนั้น จำเลยทั้งสองมิใช่ผู้บริโภคสินค้าหรือรับบริการจากโจทก์ คดีนี้จึงมิใช่เป็นคดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1)

ตามพฤติการณ์ข้อแสดงว่าเป็นการซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวของผู้ประกอบธุรกิจจัดทัวร์ให้นักท่องเที่ยวอันเป็นการแสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ซื้อ โจทก์จึงมิใช่ผู้บริโภคแต่อยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจ

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 185/2558 โจทก์เป็นลูกค้าซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวกับจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนของจำเลยที่ 2 เป็นกรณีกล่าวอ้างว่าจำเลยทั้งสองเป็นผู้ขายและผู้ให้บริการซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ส่วนโจทก์แม้ฟังว่าเป็นผู้ซื้อโปรแกรมท่องเที่ยว แต่ปรากฏตามคำฟ้องว่าโจทก์ซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวประเทศญี่ปุ่นหลายโปรแกรม มีช่วงเวลาท่องเที่ยวซ้ำกัน 2 โปรแกรม คือ โปรแกรมท่องเที่ยววันที่ 27 สิงหาคม 2557 ถึงวันที่ 1 กันยายน 2557 เป็นเงิน 199,990 บาท และ 199,994 บาท ก็ได้ความตามสำเนาใบเสร็จรับเงินเอกสารท้ายคำฟ้องหมายเลข 7 ว่า เป็นการชำระเงินค่าโปรแกรมท่องเที่ยวสำหรับผู้เดินทาง 10 คน 2 คน 5 คน 5 คน และ 1 คน ตามลำดับ ตามพฤติการณ์ข้อแสดงว่าเป็นการซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวของผู้ประกอบธุรกิจจัดทัวร์ให้นักท่องเที่ยวอันเป็นการแสวงประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ซื้อ โจทก์จึงมิใช่ผู้บริโภคแต่อยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจเช่นกัน เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสองในมูลสัญญาตามฟ้อง จึงไม่เป็นคดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1) และคดีนี้ไม่เข้าเกณฑ์เป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (2) ถึง 3 (4) คดีนี้ไม่เป็นคดีผู้บริโภค

จำเลยซึ่งเป็นผู้ขอสินเชื่อเงินนั้น ปรากฏในสำเนาสัญญาสินเชื่อเงินที่โจทก์ยื่นฟ้องว่าจำเลยขอสินเชื่อจากโจทก์เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการสอดคล้องกับที่จำเลยอ้างในคำให้การอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากสินค้าที่ได้รับ จำเลยจึงมิใช่ผู้บริโภค

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 749/2560 โจทก์ประกอบการธนาคารพาณิชย์และให้สินเชื่อแก่จำเลยโดยเรียกดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทนตามทางการค้าปกติของตน โจทก์จึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้บริการและผู้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครอง

ผู้บริโภคน พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ส่วนจำเลยซึ่งเป็นผู้ขอสินเชื่อ นั้น ปรากฏในสำเนาสัญญาสินเชื่อที่ใจเอกสารท้ายคำฟ้องว่าจำเลยขอสินเชื่อจากโจทก์เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการสอดคล้องกับที่จำเลยอ้างในคำให้การอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากสินเชื่อที่ได้รับ จำเลยจึงมิใช่ผู้บริโภค แต่อยู่ในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจตามบทบัญญัติดังกล่าวเช่นเดียวกันกับโจทก์ เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยในมูลหนี้ตามฟ้องจึงมิใช่คดีแพ่งระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1) ทั้งไม่เข้าเกณฑ์เป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (2) ถึง 3 (4) จึงไม่ใช่คดีผู้บริโภค

โจทก์ทำสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดจากจำเลยรวม 4 ห้อง เกินกว่าความจำเป็นในการอยู่อาศัย และห้องชุดทั้งสี่ห้องอยู่ต่างชั้นกัน พฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าโจทก์แสวงหาประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากห้องชุดตามฟ้อง โจทก์จึงมิใช่ผู้บริโภคแต่อยู่ในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจเช่นเดียวกัน

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 753/2563 จำเลยประกอบกิจการค้าอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างอาคารชุดเพื่อขาย จำเลยทำสัญญาจะขายห้องชุดให้แก่โจทก์ตามทางการค้าปกติของตน จำเลยจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ส่วนโจทก์ทำสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดจากจำเลยรวม 4 ห้อง เกินกว่าความจำเป็นในการอยู่อาศัย และห้องชุดทั้งสี่ห้องอยู่ต่างชั้นกัน พฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าโจทก์แสวงหาประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากห้องชุดตามฟ้อง โจทก์จึงมิใช่ผู้บริโภคแต่อยู่ในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจเช่นเดียวกัน เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยในมูลสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดจึงมิใช่คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1) ทั้งไม่เข้าเกณฑ์เป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (2) ถึง 3 (4) ไม่เป็นคดีผู้บริโภค

จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์จากโจทก์เพื่อนำไปขายต่อเป็นปกติทางการค้า จำเลยที่ 3 จึงมิใช่ผู้บริโภค แต่อยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเช่นเดียวกัน

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 58/2564 โจทก์ประกอบกิจการให้เช่าซื้อและให้จำเลยที่ 1 เช่าซื้อรถยนต์โดยเรียกค่าเช่าซื้อเป็นค่าตอบแทนตามทางการค้าปกติของตน ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ประกอบพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 การซื้อและการขาย หมายความว่ารวมถึงการเช่าซื้อและการให้เช่าซื้อด้วย โจทก์ซึ่งเป็นผู้ให้เช่าซื้อจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ขายและเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ส่วนจำเลยที่ 1 เป็นผู้เช่าซื้อและอยู่ในฐานะผู้ซื้อนั้น เห็นว่า แม้จำเลยที่ 1 เป็นบุคคลธรรมดา แต่ได้ความจากรายงานของเจ้าพนักงานคดีศาลจังหวัดปัตตานีและข้อเท็จจริงที่จำเลยทั้งสองแถลงต่อศาลว่าจำเลย

ทั้งสองและนาย อ. ซึ่งเป็นบิดาของจำเลยที่ 1 และเป็นสามีของจำเลยที่ 2 ประกอบกิจการซื้อขายรถยนต์และทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์จากโจทก์เพื่อนำไปขายแก่ลูกค้า โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยทั้งสองและนาย อ. ในมูลเช่าซื้อรถยนต์และค้าประกัน รวม 17 คดี โดยจำเลยทั้งสองและนาย อ. ต่างสลับกันเป็นผู้เช่าซื้อและผู้ค้าประกัน แต่ตกลงกันได้และถอนฟ้องไปแล้ว 6 คดี คงเหลือ 11 คดีซึ่งศาลจังหวัดปัตตานีส่งคดีให้วินิจฉัยในคราวเดียวกัน พฤติการณ์แห่งคดีในชั้นนี้เชื่อได้ว่า จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์จากโจทก์เพื่อนำไปขายต่อเป็นปกติทางการค้า จำเลยที่ 3 จึงมิใช่ผู้บริโภค แต่อยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจเช่นเดียวกันตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยที่ 1 ในมูลเช่าซื้อ โดยให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้ค้าประกัน จึงมิใช่คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2550 มาตรา 3 (1) ที่ไม่เข้าเกณฑ์เป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (2) ถึง 3 (4)

นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา มาตรา 3 กำหนดให้คำว่า “ผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพ”⁴⁷ หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้ให้กู้ ผู้รับประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อจัดให้ซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปเพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดนั้นเป็นทางค้าปกติของตน

การพิจารณาว่าเป็นผู้ประกอบการ คือ จะพิจารณาจากการเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นในทางการค้า เป็นการตอบแทนจากการขายสินค้าหรือบริการเป็นสำคัญ⁴⁸

กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบธุรกิจ ยังหมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย ในที่นี้คือ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ซึ่งกำหนดให้คำว่า “ผู้ประกอบการ”⁴⁹ หมายความว่า ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า และคำว่า “ขาย”⁵⁰ หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อ

⁴⁷ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

⁴⁸ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. (2563). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 214

⁴⁹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

⁵⁰ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดง เพื่อการดังกล่าว และคำว่า “นำเข้า”⁵¹ หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

เมื่อพิจารณาความหมายทั้งสามประกอบกันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า “ผู้ประกอบการ” ตามพระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 หมายความว่า ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้าหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย เพื่อจำหน่าย เพื่อจ่าย เพื่อแจก หรือเพื่อ แลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงเพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ เพื่อจัดหา ตลอดจนเพื่อ เสนอ เพื่อชักชวน หรือเพื่อนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว ผู้ขาย ผู้จำหน่าย ผู้จ่าย ผู้แจก หรือผู้แลกเปลี่ยนเพื่อ ประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้จัดหา ตลอดจนผู้เสนอ ผู้ชักชวน หรือผู้นำ ออกแสดงเพื่อขาย เพื่อจำหน่าย เพื่อจ่าย เพื่อแจก หรือเพื่อแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้ หมายความรวมถึงผู้นำออกแสดงเพื่อให้เช่า เพื่อให้เช่าซื้อ เพื่อจัดหา ตลอดจนเพื่อเสนอสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัว ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือ แสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าหรือส่ง สินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร

ทั้งผู้บริโภครวมและผู้ประกอบธุรกิจ ต้องมีสภาพบุคคล โดยอาจเป็น

- 1) บุคคลธรรมดา ซึ่งสภาพบุคคลเริ่มนับตั้งแต่เมื่อเด็กคลอดและอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย⁵²
- 2) นิติบุคคล มีสภาพบุคคลขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือ กฎหมายอื่น⁵³

2.1) นิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน เช่น ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม มูลนิธิ

2.2) นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน เช่น กระทรวง กรม (คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ 169/2552) สำนักงานปลัดกระทรวง (คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ 23/2552) วัด (คำวินิจฉัยของประธาน ศาลอุทธรณ์ 287/2553 คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ 40/2554) มหาวิทยาลัย (คำวินิจฉัยของประธานศาล อุทธรณ์ 51/2553) สหกรณ์ออมทรัพย์ (คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ 233/2552)

ผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภค

มาตรา 19⁵⁴ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค รับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ โดยให้

⁵¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

⁵² มาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁵³ มาตรา 65 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁵⁴ มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโภคให้ชัดเจน และให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความในคดีตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล และในกรณีขอถอนฟ้องศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม

ถ้าภายหลังที่ได้มีการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว สมาคมหรือมูลนิธิผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคหรือไม่สามารถดำเนินคดีต่อไปได้เพราะเหตุอื่นใด ให้ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโภคนั้นอาจไม่ทราบถึงเหตุดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบโดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมด้วยก็ได้ บรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามาในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโภคนั้นด้วย และหากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น

ในกรณีตามวรรคสาม ผู้บริโภคอาจขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคมหรือมูลนิธิอื่นที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีแทนต่อไปก็ได้

สำหรับผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภค นอกจากผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจแล้ว ยังมีผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคซึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิได้กำหนดคำนิยาม “ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทน” ไว้โดยเฉพาะ แต่กล่าวถึงผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคในมาตรา 19 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรา 39 และมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

ผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภค หรือผู้ทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนผู้บริโภค เป็นองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค เป็นผู้ทำหน้าที่ฟ้องร้องดำเนินคดีแทนผู้บริโภค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 61⁵⁵ ซึ่งต่อมาถูกยกเลิกและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคไว้โดยตรง แต่อย่างไรก็

⁵⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 61 สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

ให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย

ตาม มาตรา 4⁵⁶ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ได้กล่าวรับรองไว้อย่างกว้าง และต่อมาประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 46 กำหนดให้มีองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค⁵⁷ ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 19 กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ ซึ่งผู้เขียนแบ่ง กลุ่มผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค⁵⁸ เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- 1) คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
- 2) เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
- 3) สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
- 4) มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
- 5) ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามกฎหมายอื่น

กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ในที่นี้คือ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามมาตรา 3 และหมวด 1 มาตรา 9 ถึงมาตรา 20/1 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522⁵⁹ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 8 คนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด โดยต้องมีผู้แทนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองผู้บริโภคจากภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคผู้ประกอบการ

⁵⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

มาตรา 4 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

⁵⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 46 สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง

บุคคลย่อมมีสิทธิรวมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

องค์กรของผู้บริโภคตามวรรคสองมีสิทธิรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งอำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค และการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

⁵⁸ มาตรา 46 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 10 และมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

⁵⁹ หมวด 1 คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 9 ถึงมาตรา 20/1 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

ธุรกิจ อย่างน้อยภาคละ 2 คน เป็นกรรมการ โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจำนวนไม่เกิน 2 คนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ⁶⁰ โดยคณะกรรมการมีอำนาจไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาทเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามที่ผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจตกลงกันก่อนมีการฟ้องคดีต่อศาล และมีอำนาจดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควรหรือมีผู้บริโภคร้องขอตามมาตรา 39 ตามมาตรา 10⁶¹ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการโดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ (ปัจจุบันคือ อัยการสูงสุด) หรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล โดยให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง ตามมาตรา 39⁶²

กลุ่มที่ 2 เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

นอกจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ด้วย โดยมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาลตามมาตรา 39/1⁶³

กลุ่มที่ 3 สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ในที่นี้คือสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือต่อต้านการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้าตามมาตรา 40⁶⁴ การดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ให้สมาคมที่คณะกรรมการรับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวมตามลักษณะหรือประเภทคดีที่คณะกรรมการประกาศกำหนดได้ และให้มีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินและค่าเสียหายแทน

⁶⁰ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

⁶¹ มาตรา 10 (1/1)(7) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

⁶² มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

⁶³ มาตรา 39/1 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

⁶⁴ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

ผู้บริโภคดี ในการดำเนินคดีในศาล มิให้สมาคมถอนฟ้อง เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อศาลเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม สำหรับคดีแพ่งเกี่ยวกับการเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายแทนผู้บริโภค การถอนฟ้องหรือการพิพากษาในกรณีที่คู่ความตกลงหรือประนีประนอมยอมความกัน จะต้องมีหนังสือแสดงความยินยอมของผู้บริโภคผู้มอบหมายให้เรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายแทน แล้วแต่กรณี มาแสดงต่อศาลด้วยตามมาตรา 41⁶⁵ นอกจากนี้ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นแล้ว สมาคมที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา 40 ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อปรากฏว่าสมาคมใดที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา 40 ไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือมีพฤติการณ์ปรากฏว่าได้ดำเนินการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ให้คณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนการรับรองสมาคมนั้นได้ตามมาตรา 42⁶⁶ สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง 2 สมาคม ดังนี้⁶⁷

3.1) สมาคมเพื่อผู้บริโภคจังหวัดบุรีรัมย์ ทะเบียนเลขที่ บร 5/2543 หนังสือรับรองเลขที่ 2/2561

3.2) สมาคมเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ทะเบียนเลขที่ จ.5258/2557 หนังสือรับรองเลขที่ 1/2562

“สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง” ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 8 และ 9 (พ.ศ. 2540) ออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ขณะนี้มี 5 สมาคม

- 1) สมาคมพลังงานผู้บริโภค
- 2) สมาคมพิทักษ์ผู้บริโภค
- 3) สมาคมส่งเสริมและคุ้มครองผู้บริโภค
- 4) สมาคมสิทธิประโยชน์ประชาชน
- 5) สมาคมเพื่อผู้บริโภคจังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มที่ 4 มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ในที่นี้คือ มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือต่อต้านการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้าตามมาตรา 40⁶⁸ การดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ให้มูลนิธิที่คณะกรรมการรับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวมตามลักษณะหรือประเภทคดีที่คณะกรรมการประกาศกำหนดได้ และให้มีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินและค่าเสียหายแทนผู้บริโภคได้ ในการดำเนินคดีในศาล มิให้มูลนิธิถอนฟ้อง เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อศาลเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อ

⁶⁵ มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

⁶⁶ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

⁶⁷ ข้อมูล ณ วันที่ 28 กันยายน 2565 https://www.ocpb.go.th/more_news.php?cid=340

⁶⁸ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม สำหรับคดีแพ่งเกี่ยวกับการเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายแทนผู้บริโภค การถอนฟ้องหรือการพิพากษาในกรณีที่คุณความตกลงหรือประนีประนอมยอมความกัน จะต้องมีการยื่นฟ้องแสดงความยินยอมของผู้บริโภคผู้มอบหมายให้เรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายแทน แล้วแต่กรณี มาแสดงต่อศาลด้วยตามมาตรา 41⁶⁹ นอกจากนี้ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นแล้ว มูลนิธิที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา 40 ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อปรากฏว่ามูลนิธิใดที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา 40 ไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือมีพฤติการณ์ปรากฏว่าได้ดำเนินการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ให้คณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนการรับรองมูลนิธินั้นได้ตามมาตรา 42⁷⁰ มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง 1 มูลนิธิ ดังนี้⁷¹

4.1) มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค ทะเบียนเลขที่ ต.7/2539 หนังสือรับรองเลขที่ 1/2563

กลุ่มที่ 5 ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามกฎหมายอื่น ซึ่งในอนาคตอาจมีกฎหมายบัญญัติให้บุคคลหรือนิติบุคคลมีอำนาจฟ้องคดีแทนได้ บุคคลนั้นก็จะเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551⁷²

ทั้งนี้ ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคทั้ง 5 กลุ่ม มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ โดยให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโภคให้ชัดเจนโดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งได้แก่ มาตรา 39/1 และ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 นอกจากนี้ยังรวมถึงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคอื่นที่บัญญัติขึ้นในอนาคต

ในกรณีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคสามารถตกลงกับผู้ประกอบธุรกิจได้ ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนอาจถอนฟ้อง หรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความตลอดจนขอให้ศาลพิพากษาคดีผู้บริโภคตามข้อตกลง หรือที่เรียกว่า “พิพากษตามยอม” โดยผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล ทั้งนี้ ในกรณีขอถอนฟ้อง ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ตามมาตรา 19 วรรคสอง

⁶⁹ มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

⁷⁰ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

⁷¹ ข้อมูล ณ วันที่ 28 กันยายน 2565 https://www.ocpb.go.th/more_news.php?cid=340

⁷² เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 40

ในกรณีที่มีผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นสมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค แล้วต่อมาภายหลังสมาคม มูลนิธิผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรอง หรือ สมาคม มูลนิธินั้นไม่สามารถดำเนินคดีต่อได้เพราะเหตุอื่นใด ให้ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโภคนั้นอาจไม่ทราบถึงเหตุดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบโดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมด้วยก็ได้ โดยบรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามาในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโภคนั้น และหากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น ตาม มาตรา 19 วรรคสาม หรือผู้บริโภคขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิอื่นที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ดำเนินคดีแทนสมาคมหรือมูลนิธิที่ถูกเพิกถอน การรับรอง หรือไม่สามารถดำเนินคดีได้ ผู้บริโภคอาจขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิอื่น ที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีแทนต่อไปก็ได้

โจทก์ คือ ผู้เสนอข้อหาต่อศาลว่าจำเลยได้แย่งสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการบริโภคสินค้าหรือ บริการหรือผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งในที่นี้ โจทก์ในคดีผู้บริโภค อาจ เป็นผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจเป็นจำเลย หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจเป็นจำเลย หรือผู้มีอำนาจฟ้อง คดีแทนผู้บริโภคตามกฎหมายอื่นเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจเป็นจำเลย หรือผู้ประกอบการธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้อง ผู้บริโภคเป็นจำเลย หรือผู้เสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัยฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจเป็นจำเลย

จำเลย คือ ผู้ถูกกล่าวหาว่าได้แย่งสิทธิของโจทก์ อาจเป็นฝ่ายผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการก็ได้ และผู้ ประกอบธุรกิจยังรวมถึงผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมี ลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

แม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มุ่งให้ความคุ้มครองผู้บริโภคก็ตาม แต่จากสถิติการ ดำเนินคดีผู้บริโภคที่ยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรนั้น พบว่า ฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภค เป็นจำเลยมากกว่าร้อยละ 90 ของปริมาณคดีทั้งหมดที่ยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้น⁷³ โดยเป็นคดีเกี่ยวกับความเสียหาย จากสินค้าไม่ปลอดภัย ร้อยละ 10 ของปริมาณคดีที่ฟ้องต่อศาลทั้งหมด

ศาล ในที่นี้หมายถึง ผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคซึ่งก็คือผู้พิพากษาในคดีแพ่งนั่นเอง ใน ระยะเริ่มแรกยังมีผู้พิพากษาจำนวนไม่มาก จึงมีการกำหนดบทบัญญัติให้สามารถโอนคดีเกี่ยวกับการคุ้มครอง ผู้บริโภคไปยังศาลแพ่งเพื่อให้ผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภค⁷⁴ ซึ่งปัจจุบันจะมี

⁷³ ประสาทพร เสริมศรี. (2558). ปัญหาการดำเนินคดีผู้บริโภคของศาลจังหวัดเชียงใหม่. ผลงานส่วนบุคคลส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตร “ผู้ พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 14. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2558. น. 2, 15 และเอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 18

⁷⁴ มาตรา 6/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

การอบรมและให้ความรู้และมอบหมายคดีผู้บริโภครู้ให้ผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายการแข่งขันทางการค้า กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม กฎหมายความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย สำหรับการบริหารงานในศาลแพ่งจะมีผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีผู้บริโภคเป็นผู้รับผิดชอบงานในแผนกคดีผู้บริโภค และอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งจัดผู้พิพากษาที่มีความรู้ความชำนาญด้านคดีผู้บริโภคมาประจำแผนก ทั้งนี้อธิบดีอาจมอบหมายผู้พิพากษาอื่นนอกจากผู้พิพากษาประจำแผนกคดีผู้บริโภคเป็นองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคได้ สำหรับในศาลอุทธรณ์มาตรา 45 ให้จัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภค⁷⁵

เจ้าพนักงานคดี

“เจ้าพนักงานคดี”⁷⁶ หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4⁷⁷ ให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภค ตามที่ศาลมอบหมายดังต่อไปนี้

- (1) ไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค
- (2) ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน
- (3) บันทึกคำพยาน
- (4) ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณา
- (5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการทำหน้าที่

ช่วยเหลืออื่น

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีอำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูล หรือให้จัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่

หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา 5⁷⁸ ผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานคดี ต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมายหรือปริญญาเอกทางกฎหมาย

⁷⁵ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 18

⁷⁶ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁷⁷ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁷⁸ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

(2) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย เป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา และได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายตามที่ ก.ศ. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายและปริญญาในสาขาวิชาอื่นที่ ก.ศ. กำหนดซึ่งไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ ก.ศ. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่ปี

ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงานคดี ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.ศ. กำหนด

“เจ้าพนักงานคดี” หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ เจ้าพนักงานคดี ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551⁷⁹ โดยต้องมีคุณสมบัติดังนี้⁸⁰

(1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมาย ปริญญาเอกทางกฎหมาย

(2) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย เป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา และได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายตามที่ ก.ศ. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

(3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายและปริญญาในสาขาวิชาอื่นที่ ก.ศ. กำหนดซึ่งไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ ก.ศ. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 4 ปี

โดยเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติดังกล่าวมาเป็นเจ้าพนักงานคดี ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.ศ. กำหนด

เจ้าพนักงานคดีมีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคตามที่ศาลมอบหมาย ดังนี้⁸¹

(1) ไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค ตามมาตรา 24 มาตรา 25

(2) ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน ตามมาตรา 33

(3) บันทึกคำพยาน ตามมาตรา 20

(4) ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณา

(5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้/ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการทำหน้าที่ช่วยเหลือ

นั้น

จะเห็นได้ว่า “เจ้าพนักงานคดี” หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ โดยเจ้าพนักงานคดีมีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคนั้นเอง สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูล หรือให้จัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้ สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีเป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่า

⁷⁹ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁸⁰ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁸¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551⁸² ซึ่งกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีให้คำแนะนำและช่วยเหลือทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคตามที่ศาลมอบหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้⁸³

1) การให้คำแนะนำและช่วยเหลือใจท์เกี่ยวกับการยื่นฟ้องเป็นหนังสือหรือด้วยวาจา ช่วยเหลือตรวจสอบภูมิฐานะของคุณค่าเพื่อประโยชน์ในการจัดทำคำฟ้อง ตรวจสอบสถานการณ์เป็นนิติบุคคล แต่ต้องไม่มีลักษณะกำหนดรูปคดีทำนองเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ

2) การทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คุณค่าได้เจรจาตกลงกันตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 14 วรรคหนึ่ง

3) ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือศาลในการติดต่อบุคคลที่คุณค่าประสงค์ร่วมกันที่จะให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ย เพื่อให้มาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 14 วรรคสอง

4) การทำหน้าที่แนะนำและช่วยเหลือคุณค่าในการจัดทำคำร้อง คำแถลง หรือสัญญาประนีประนอมยอมความที่จำเป็นแล้วทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อมีคำพิพากษาตามยอมในกรณีที่คุณค่าตกลงกันได้ ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 16

5) ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคุณค่าในการจัดทำคำให้การหรือบัญชีระบุพยานแล้วรับทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อออกนั่งพิจารณา ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 17

6) ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีสอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นข้อพิพาทเสนอต่อศาล ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 18

7) ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี การตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ หรือตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน ทุนจดทะเบียน รายได้ รายชื่อหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือกรรมการของผู้ประกอบธุรกิจ หรือเรียกให้หน่วยงานหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งพยานหลักฐาน หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นใด เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาพิพากษาคดีตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 20

8) ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อความที่บันทึก ตลอดจนการจัดทำสำเนาข้อความเป็นลายลักษณ์อักษรหรือสิ่งบันทึกอย่างอื่น ในกรณีที่มีการบันทึกคำพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 121 วรรคสอง ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 23

⁸² มาตรา 4 มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁸³ ธาณิศ เกศวพิทักษ์. (2551). กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยนอุลตราไวโอเล็ต. น. 38-39

9) ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยตรวจสอบและดูแลให้คู่ความดำเนินคดีไปตามขั้นตอนของกฎหมาย หากพบว่ามิชอบพร้อม ให้รายงานต่อศาลพร้อมด้วยแนวทางแก้ไข ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 24

10) ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยตามมาตรา 57 และทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวที่เหมาะสม ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 25

11) ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเพื่อประกอบการใช้อำนาจทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีตามมาตรา 39 ถึงมาตรา 44 ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 28

12) ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือส่งเอกสารเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามมาตรา 43 ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 29

13) ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรายงานจริงเกี่ยวกับการใช้อำนาจบังคับคดีตามมาตรา 64 และมาตรา 65 ตามของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 42

แม้เจ้าพนักงานคดีนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของศาลทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลหรือผู้พิพากษาให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของกรสืบหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามประเด็นแห่งคดี และมีส่วนสำคัญในการเตรียมคดีช่วยเหลือผู้บริโภคโดยไม่ต้องใช้ทนายความ แต่ปัจจุบันเจ้าพนักงานคดีในแต่ละศาลมีเพียง 1-4 คน อัตรากำลังของเจ้าพนักงานคดีน้อยเกินไป มีไม่เพียงพอและยังไม่ได้สัดส่วนกับปริมาณคดีที่มีจำนวนมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานและที่มีอยู่ยังไม่มีความเชี่ยวชาญและไม่มีประสบการณ์เพียงพอ การมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีไปอยู่ตามกระจัดกระจายตามศาลต่าง ๆ ภายใต้อำนาจดูแลของหัวหน้าศาลหรืออธิบดี ไม่มีการรวมให้เป็นหน่วยเดียวทำให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความยากลำบาก และปัจจุบัน ให้เจ้าหน้าที่ศาลตำแหน่งชำนาญการพิเศษในตำแหน่งอื่นมาคุมงานและประเมินผลงานของเจ้าพนักงานคดีซึ่งไม่เหมาะสมเพราะตำแหน่งอื่นก็ไม่สามารถทราบถึงเนื้อหางานแท้ ๆ ของเจ้าพนักงานคดีได้ ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เจ้าพนักงานคดีถูกมอบหมายงานไม่ตรงกับภารกิจและขาดกลไกการทำงานร่วมกับผู้พิพากษา และในบางศาลเจ้าพนักงานคดีได้รับมอบหมายงานด้านอื่นไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เลย เป็นเหตุให้การบริหารจัดการคดีขาดประสิทธิภาพ และไม่อาจให้ความช่วยเหลือผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่⁸⁴

⁸⁴ ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น. 270, สมภูมิ หล้ารัมย์. (2560). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น. 112, ฉันทพร พงศ์กระพันธุ์. (2560). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 9. น. 100 และฉันทพร พงศ์กระพันธุ์, สุนิสา ช่อแก้ว. (2561). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น., น. 179, 182, 186-188

ปัจจุบัน บทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภคน้อยลง เนื่องจากคดีผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้บริโภคถูกฟ้องเป็นจำเลยซึ่งคดีจำนวนมากจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณา โจทก์สามารถส่งเอกสารแทนการสืบพยานได้ และคดีอีกส่วนหนึ่งสามารถตกลงประนีประนอมยอมความได้โดยมีการเสนอเงื่อนไขการลดจำนวนหนี้ตามฟ้อง หรือขยายระยะเวลาในการผ่อนชำระซึ่งผู้บริโภคสามารถตกลงกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวกับผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้รับมอบอำนาจของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นโจทก์ตามลำพังโดยไม่ต้องมีนายความหรือเจ้าพนักงานคดี ทั้งนี้ เจ้าพนักงานคดีจะมีบทบาทมากขึ้นในคดีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าหรือใช้บริการและเข้ามาปรึกษากับเจ้าพนักงานคดีโดยไม่มีนายความ⁸⁵

“ก.ศ.”⁸⁶ หมายความว่า คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

“คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม” หรือ “ก.ศ.” ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม ในที่นี้คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ซึ่ง “ก.ศ.”⁸⁷ ประกอบด้วย

- 1) ประธานศาลอุทธรณ์เป็นประธาน รองประธานศาลฎีกาซึ่งมีอาวุโสสูงสุด เลขาธิการ ก.พ. และเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง
- 2) ข้าราชการตุลาการซึ่งได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมชั้นศาลละหนึ่งคน
- 3) ข้าราชการศาลยุติธรรมผู้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับอาวุโสขึ้นไป ประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป ประเภทอำนวยการ หรือประเภทบริหาร ยกเว้นผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งได้รับเลือกจากข้าราชการศาลยุติธรรมที่ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงานขึ้นไป ประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการขึ้นไป ประเภทอำนวยการ ระดับต้นขึ้นไป และประเภทบริหาร ระดับต้นขึ้นไป จำนวนห้าคน และ
- 4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กร ด้านการบริหารงานบุคคล หรือด้านการบริหารและการจัดการ ซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการศาลยุติธรรมและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม หรือ “ก.บ.ศ.” กำหนด ซึ่งกรรมการตาม 1) 2) และ 3) เป็นผู้เลือกจำนวนไม่เกินสามคน

โดย ก.ศ. แต่งตั้งข้าราชการศาลยุติธรรมเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

⁸⁵ ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). เพิ่งอ้าง. น. 270

⁸⁶ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁸⁷ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543

ก.ศ. ยังมีอำนาจในการกำหนดจำนวนและระดับของเจ้าพนักงานคดีประจำศาลยุติธรรมทุกแห่ง⁸⁸ และมีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการอื่นของสำนักงานศาลยุติธรรม⁸⁹ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การกำหนดคุณสมบัติ การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ การพัฒนา การย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การเลื่อนขึ้นเงินเดือน การออกจากราชการ การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน วินัย การสอบสวน และการลงโทษทางวินัย การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษสำหรับข้าราชการศาลยุติธรรม การรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งของข้าราชการศาลยุติธรรม การกำหนดเครื่องแบบและการแต่งกายของข้าราชการศาลยุติธรรม การจ้างและการแต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศาลยุติธรรม รวมทั้งกำหนดอัตราค่าตอบแทนการจ้างด้วย การกำหนดกิจการอื่นอันจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานบุคคล ซึ่งระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ให้ประธานกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมเป็นผู้ลงนาม และเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.) และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก.ศ. มีอำนาจออกประกาศระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมเพื่อกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานคดี ไม่ว่าจะสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาอื่น มีอำนาจกำหนดวิชาชีพทางกฎหมาย และระยะเวลาที่ประกอบวิชาชีพ⁹⁰ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานคดี มีประสบการณ์เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานคดีได้อย่างดี

การบังคับใช้กฎหมาย

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งมาตรา 2 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นี้กำหนดเวลาใช้บังคับในอนาคตเมื่อพ้นกำหนด 180 วัน กล่าวคือ เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 แล้ว พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ยังไม่มีผลใช้บังคับกับผู้บริโภค และผู้ประกอบการในทันที ต้องรอให้พ้นกำหนดเวลา 180 วันนับแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเสียก่อนแล้ว พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จึงจะมีผลใช้บังคับ เพื่อให้ผู้บริโภคและผู้ประกอบการรวมถึงบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องจะได้มีเวลาเตรียมพร้อมและปรับตัวให้พร้อมที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และโดยผลของมาตรา 66 ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาลกำหนดให้เมื่อพ้นกำหนดเวลา 180 วันนับแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว แต่หากเป็นกรณีที่บรรดาคดีผู้บริโภคซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดก่อนวันที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ใช้บังคับ ให้ศาลที่คดีนั้นค้างพิจารณายู่ ณ นั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อน

⁸⁸ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543

⁸⁹ มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543

⁹⁰ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

วันที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด ซึ่งกรณีดังกล่าวอยู่ภายใต้หลักเรื่องความแน่นอนชัดเจนของกฎหมาย และกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง

การมีผลบังคับใช้ของกฎหมายกับคดีที่เกิดขึ้น

มาตรา 2⁹¹ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้น 180 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

แม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 นี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 แต่ไม่ได้มีผลใช้บังคับทันทีนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยจะมีผลใช้บังคับแก่การพิจารณาคดีเมื่อพ้น 180 วันนับแต่วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ซึ่งจะครบ 180 วัน ในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2551⁹² โดยกฎหมายฉบับนี้ เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น⁹³ อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มิได้กำหนดให้จัดตั้งศาลขึ้นใหม่ในลักษณะของศาลชั้นอุทธรณ์⁹⁴ เพื่อพิจารณาและวินิจฉัยคดีผู้บริโภคนเป็นการเฉพาะดังเช่น ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลล้มละลาย ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ หรือศาลเยาวชนและครอบครัว แต่อย่างไรก็ดี

การมีผลบังคับใช้ของกฎหมายกับคดีที่ค้างพิจารณาในศาล

มาตรา 66⁹⁵ บรรดาคดีผู้บริโภคนซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

มาตรา 66 กำหนดให้คดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลให้พิจารณาและพิพากษาตามกฎหมายเดิมจนกว่าคดีถึงที่สุด

- 1) บรรดาคดีผู้บริโภคนซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
- 2) ให้ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

⁹¹ มาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551

⁹² เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 1

⁹³ หมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551

⁹⁴ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ. (2563). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 210

⁹⁵ มาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551

มาตรา 66 ในบทเฉพาะกาลกำหนดวันยื่นฟ้องเป็นเกณฑ์แม้คดีเกิดก่อนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ใช้บังคับ แต่มายื่นฟ้องคดีภายหลังก็เป็นคดีตามกฎหมายใหม่⁹⁶

สำหรับคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาล หมายถึง คดีที่ยื่นฟ้องก่อนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับ กล่าวคือ กรณีแรกคือ คดีผู้บริโภคนที่ยื่นฟ้องก่อนมีการประกาศพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ในราชกิจจานุเบกษาและศาลยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จ และกรณีที่สองคือ คดีผู้บริโภคนที่ยื่นฟ้องหลังจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือยื่นฟ้องระหว่างวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2551 ถึง 22 สิงหาคม 2552 และศาลยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ซึ่งทั้งสองกรณีถือเป็นคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลซึ่งแม้จะเป็นคดีผู้บริโภคน แต่เป็นคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ใช้บังคับให้ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป โดยการพิจารณาและพิพากษา ตลอดจนการอุทธรณ์ ฎีกา และบังคับคดี ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด⁹⁷ กล่าวคือ แม้อคดีเหล่านั้นเป็นคดีผู้บริโภคน แต่ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 นั่นเอง ในที่นี้คดีเหล่านั้นอาจอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายวิธีพิจารณาความอื่น ๆ ก็ได้

สำหรับคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลหลังจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับแล้ว คือ ตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2552⁹⁸ ต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ทั้งหมด ไม่ต้องพิจารณาว่ามูลแห่งนั้นนั้นได้เกิดขึ้นเมื่อใด⁹⁹ และแม้จะมีการก่อกำหนดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 จะมีผลใช้บังคับก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 889/2566 แม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับนับแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2551 แต่ถือได้ว่าเป็นกฎหมายในส่วนวิธีสบัญญัติเนื่องจากกำหนดให้เป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความ จึงมีผลใช้นับแต่วันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ ซึ่งบทเฉพาะกาลตามมาตรา 66 บัญญัติว่า "บรรดาคดีผู้บริโภคนซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด" เช่นนี้ คดีผู้บริโภคนที่ได้ยื่นฟ้องนับแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2551 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ใช้บังคับต้องบังคับตามพระราชบัญญัตินี้ **โดยไม่ต้องพิจารณาว่ามูลแห่งนั้นนั้นได้เกิดขึ้นเมื่อใด** โจทก์ฟ้องจำเลยภายหลังจากที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ใช้บังคับแล้ว การดำเนินคดีนี้ต้องบังคับตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551

⁹⁶ สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2558). อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32. น. 166

⁹⁷ มาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551

⁹⁸ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 1

⁹⁹ เพิ่งอ้าง. น. 1-2

บททั่วไปของวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงบททั่วไปในหมวด 1 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดกฎหมายวิธีพิจารณาคดีที่นำมาบังคับใช้กับคดีผู้บริโภครวม การวินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภครวมหรือไม่ การแก้ไขข้อพิพาทหรือผิดหลงในการดำเนินกระบวนการพิจารณา การไม่ใช้หลักฐานหรือเอกสารในการพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญา ประกาศ โฆษณา คำรับรอง การทำประการใดเพื่อเป็นการตอบแทนการเข้าทำสัญญาเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา การใช้สิทธิให้ค่านึงถึงมาตรฐานทางการค้าภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม ระยะเวลาการใช้สิทธิเรียกร้อง การเจรจาทำให้อายุความสะดุดหยุดลง การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใด

กฎหมายวิธีพิจารณาคดีที่นำมาบังคับใช้กับคดีผู้บริโภครวม

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงกฎหมายวิธีพิจารณาคดีที่นำมาบังคับใช้กับการพิจารณาคดีผู้บริโภครวม ซึ่งเป็นไปตาม มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดให้การพิจารณาคดีผู้บริโภครวมต้องอยู่ในบังคับ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ในกรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่า การพิจารณาคดีผู้บริโภครวม นั้น เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551 กำหนดให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างใดไว้เป็นการเฉพาะ หรือมีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกากำหนดไว้โดยเฉพาะ ในการพิจารณาคดีผู้บริโภครวมก็ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกานั้น และในกรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาไม่ได้กำหนดไว้ ก็ต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับใช้โดยอนุโลม

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อกำหนดวิธีพิจารณาคดีขึ้นเป็นพิเศษสำหรับคดีผู้บริโภครวม ไม่ได้มีการจัดตั้งศาลใหม่ ดังเช่นศาลน่านพิเศษอื่น ๆ หรือเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลที่มีอยู่แต่อย่างใด¹⁰⁰

สำหรับกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภครวมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้และข้อกำหนดประธานศาลฎีกา มาตรา 7¹⁰¹ กระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภครวมให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตรา 6 ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

¹⁰⁰ ช.ชอินทร์ เพ็ชฌุไพศิษฐ์. (2553). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 11. น. 147

¹⁰¹ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551

เนื่องจากคดีผู้บริโภคมียกข้อบัญญัติพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ใช้บังคับกับการพิจารณาคดีผู้บริโภคโดยเฉพาะ แต่บทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เองมิได้กำหนดรายละเอียดของขั้นตอนกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคไว้ทั้งหมดอย่างละเอียด โดยเพียงแต่บัญญัติเป็นหลักการกว้าง ๆ และให้อำนาจประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเพื่อกำหนดรายละเอียดของขั้นตอนกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคโดยมุ่งให้พิจารณาคดีไปด้วยความสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม โดยต้องไม่ทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีลดน้อยลง ซึ่งการพิจารณาต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 6 และ มาตรา 7 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และสำหรับขั้นตอนกระบวนการพิจารณาที่ เมื่อใดพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา มิได้กำหนดรายละเอียดไว้ จะต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งจะเห็นได้ว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณา เป็นไปตามลำดับดังนี้

1) ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กรณีที่มีบทบัญญัติกำหนดไว้โดยตรงหรือ

2) ปฏิบัติตาม ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาก็ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นี้และ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาก็ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภค ตาม มาตรา 6

3) นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม (ในกรณีที่กระบวนการพิจารณาเรื่องใดไม่มีกำหนดใน พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นี้ และไม่มีข้อกำหนดประธานศาลฎีกา)

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดวิธีพิจารณาที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากวิธีพิจารณาคดีแพ่งทั่วไป มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคและเอื้อให้ผู้บริโภคใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงความยุติธรรมจากศาลได้ง่ายขึ้น และคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคและหน้าที่ตามกฎหมายสาระบัญญัติ เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่สุจริตนั้นจะใช้ความรู้ ความสันทัดจัดเจนทางกฎหมายเอาเปรียบผู้บริโภคตั้งแต่เริ่มก่อนนิติกรรมสัญญา ดังนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จึงต้องบังคับใช้แก่คดีผู้บริโภคเท่านั้น¹⁰²

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นบทเฉพาะและเป็นกรยกเว้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นบททั่วไป¹⁰³

กฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการวิธีพิจารณาที่นำมาใช้บังคับกับคดีผู้บริโภคมีดังนี้

¹⁰² ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2551). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 83. น. 1-3, นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธ์. (2563). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 210 และ เอื้อน ชุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 1, 3-4

¹⁰³ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธ์. (2563). เพิ่งอ้าง. น. 210

1. กรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

กรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการพิจารณาคดีไว้ โดยเฉพาะแล้ว ต้องบังคับตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาใช้บังคับกับกระบวนการวิธีพิจารณา และไม่นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

เรื่องที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคบัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว¹⁰⁴ เช่น การแก้ไขการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบหรือผิดหลงตามมาตรา 9 การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในการทำนิติกรรมสัญญาไม่นำกฎหมายที่บังคับให้นิติกรรมใดต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ มาใช้บังคับในกรณีผู้บริโภคฟ้องบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจชำระหนี้ตามมาตรา 10 การให้ถือว่า ประกาศ โฆษณา คำรับรอง หรือข้อตกลงใด ๆ นอกจากสัญญาเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาตามมาตรา 11 การให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องใช้สิทธิหรือกระทำการชำระหนี้ด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมตามมาตรา 12 การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเกี่ยวกับอายุความตามมาตรา 13 และมาตรา 14 การยื่นหรือขยายระยะเวลาตามมาตรา 15 เขตอำนาจศาล ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคเป็นจำเลยตามมาตรา 17 ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิที่ได้รับการรับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินแทนผู้บริโภคได้ตามมาตรา 19 การมีคำสั่งให้แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องหรือชัดเจนตามมาตรา 20 การดำเนินการในวันนัดพิจารณาตามมาตรา 24 การยื่นคำให้การของจำเลยตามมาตรา 26 ประเด็นข้อพิพาทที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ ตกอยู่กับฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจตามมาตรา 29 กรณีฟ้องผู้ประกอบธุรกิจรายเดียวกัน เมื่อคดีก่อนพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ศาลในคดีหลังอาจให้ถือว่าข้อเท็จจริงตามคดีก่อนโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานตามมาตรา 30 การอ้างอิงพยานหลักฐานตามมาตรา 31 การแจ้งประเด็นข้อพิพาทตามมาตรา 32 กรณีที่พยานวิสัยที่จะหยั่งรู้ได้แน่ชัดว่าความเสียหายแท้จริงมีเพียงใด ศาลอาจแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ในเวลาไม่เกิน 10 ปีตามมาตรา 40 การให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบสินค้าใหม่คแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องตามมาตรา 41 การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษตามมาตรา 42 ให้ผู้ประกอบธุรกิจรับสินค้าคืนมาแก้ไขหรือเปลี่ยนให้ใหม่หรือใช้ราคาตามสมควร ห้ามจำหน่ายสินค้าหรือเก็บสินค้าที่ยังไม่จำหน่ายคืนจนกว่าจะแก้ไขให้ปลอดภัย หรือให้ทำลายสินค้าตามมาตรา 43 ให้ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลเข้าเป็นจำเลยร่วมตามมาตรา 44 การขออนุญาตอุทธรณ์ตามมาตรา 48 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา 63

ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ทั้งสามไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ให้ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับตามมาตรา 39

¹⁰⁴ ธานีศ เกศพิทักษ์. (2551). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 83. น. 2, เอื้อน ชุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 19

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4585/2561 ฟ้องโจทก์ทั้งสามหาได้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีว่าที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน คำฟ้องเพียงอ้างว่าจำเลยที่ 1 โฆษณาขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างโครงการหมู่บ้าน ส. ด้วยแผ่นพับว่าจะจัดให้มีสวนสาธารณะในหมู่บ้านเนื้อที่ 10 ไร่ โจทก์ทั้งสามเชื่อตามคำโฆษณาจึงเข้าทำสัญญาซื้อที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างกับจำเลยที่ 1 ซึ่งไม่ได้จัดให้มีสาธารณูปโภคครบตามที่โฆษณา ต่อมาจำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทที่โฆษณาว่าเป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านให้แก่จำเลยที่ 2 เพื่อชำระหนี้จำนอง ดังนั้นคำฟ้องที่กล่าวอ้างว่าที่ดินพิพาทเป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน และตามคำขอท้ายคำฟ้องที่ห้ามจำเลยทั้งสองอนุญาตหรือยินยอมให้บุคคลภายนอกเข้าบุกรุกหรือใช้พื้นที่สาธารณะของชุมชนหมู่บ้านในที่ดินพิพาท เป็นเพียงกล่าวอ้างข้อเท็จจริงว่าที่ดินพิพาทเป็นพื้นที่ซึ่งเฉพาะผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านมีสิทธิใช้สอยได้เท่านั้น ไม่อาจแปลขยายความว่าเป็นการกล่าวอ้างว่าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งหมายความถึงประชาชนทั่วไปแม้มิได้อยู่ในหมู่บ้าน ส. มีสิทธิใช้สอยโดยไม่มีผู้ใดห้ามปรามหวงกันได้ ส่วนคำให้การจำเลยทั้งสองก็หาได้กล่าวอ้างประเด็นเรื่องที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเช่นกันที่ศาลชั้นต้นหยิบยกขึ้นวินิจฉัยว่าที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (2) ด้วยการแสดงเจตนาอุทิศให้ของจำเลยที่ 1 โดยการโฆษณาด้วยแผ่นพับว่าเป็นพื้นที่สวนสาธารณะในหมู่บ้านและโดยการที่จำเลยที่ 1 ไม่ได้แย้ง การใช้สอยที่ดินพิพาทของคนในชุมชน จึงเป็นการวินิจฉัยนอกฟ้องนอกประเด็น ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ภาระจำยอมนั้นเพียงแต่ทำให้เจ้าของภาระทรัพย์ต้องยอมรับกรรมบางอย่างซึ่งกระทบถึงทรัพย์สินของตนหรือต้องงดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างอันมีอยู่ในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้นเพื่อประโยชน์แก่สังหาริมทรัพย์อื่น และห้ามเจ้าของภาระทรัพย์ประกอบกรรมใด ๆ อันจะเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไป หรือเสื่อมความสะดวกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1387 และมาตรา 1389 เท่านั้น กรรมสิทธิ์ในที่ดินภาระทรัพย์ยังคงเป็นของเจ้าของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ลักษณะ 4 ภาระจำยอมไม่มีบทบัญญัติห้ามเจ้าของภาระทรัพย์จำหน่ายหรือโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินภาระทรัพย์ และตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ข้อ 30 วรรคหนึ่ง ที่ใช้บังคับแก่คดีนี้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้จัดสรรหรือผู้รับโอนกรรมสิทธิ์คนต่อไปที่จะบำรุงรักษาสาธารณูปโภคที่ถือว่าตกอยู่ในภาระจำยอมเพื่อประโยชน์แก่ที่ดินจัดสรรให้คงสภาพดังเช่นที่ผู้จัดสรรได้จัดทำขึ้นโดยตลอดไป และจะกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวกมิได้อันเป็นการแสดงชัดว่าที่ดินที่จัดทำสาธารณูปโภคที่ตกอยู่ในภาระจำยอมแก่ที่ดินจัดสรรดังกล่าวสามารถจำหน่ายจ่ายโอนได้ เพียงแต่ผู้รับโอนต้องมีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น จำเลยที่ 1 ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทจึงมีสิทธิโอนที่ดินพิพาทเพื่อชำระหนี้จำนองแก่จำเลยที่ 2 ได้ และลำพังเพียงการโอนที่ดินพิพาทโดยไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสองกระทำการใดอันเป็นการขัดขวางการใช้สอยภาระจำยอมของโจทก์ทั้งสามกับพวกย่อมไม่เป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวก ที่ดินพิพาทตกเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินจัดสรรในโครงการหมู่บ้านรวมทั้งที่ดินของโจทก์ทั้งสาม

ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ข้อ 30 วรรคหนึ่ง และโดยผลของกฎหมายดังกล่าว ย่อมเป็นหน้าที่ของจำเลยที่ 1 ผู้จัดสรรหรือจำเลยที่ 2 ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่จะบำรุงรักษากิจการดังกล่าวให้คงสภาพดังเช่นที่ได้จัดทำขึ้นโดยตลอดไปและจะกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวกมิได้ อย่างไรก็ตาม จำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทแก่จำเลยที่ 2 ไปแล้ว เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ภาระทรัพย์อีกต่อไปสภาพแห่งหนี้จึงไม่เปิดช่องให้โจทก์ทั้งสามบังคับจำเลยที่ 1 ให้จดทะเบียนที่ดินพิพาทเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสามได้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ทั้งสามไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ให้ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ทั้งสามก็ตาม จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้รับโอนที่ดินพิพาทอันเป็นภาระทรัพย์มีหน้าที่บำรุงรักษาภาระจำยอมในที่ดินพิพาทให้คงสภาพดังเช่นเดิมโดยตลอดไปโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 และความข้อนี้เป็นข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมามากแล้วโดยชอบ ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคจึงมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยที่ 2 จดทะเบียนให้ที่ดินพิพาทเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินโจทก์ทั้งสามได้ จำเลยที่ 2 มีหน้าที่บำรุงรักษาภาระจำยอมในที่ดินพิพาทให้คงสภาพดังเช่นเดิมโดยตลอดไปโดยผลของกฎหมาย มิใช่กรณีโจทก์ทั้งสามขอให้บังคับตามสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาท จึงมิได้อยู่ในบังคับอายุความ 10 ปี

ในเรื่องการยื่นคำให้การ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 26 บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงไม่นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1820/2563 คดีผู้บริโภคในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ซึ่งบัญญัติว่า กระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตาม มาตรา 6 ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่นนี้ การที่จะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในคดีผู้บริโภคได้ก็ต่อเมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิได้บัญญัติ หรือกำหนดไว้โดยเฉพาะและนำมาใช้โดยอนุโลม ในส่วนการยื่นคำให้การ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 26 บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงไม่นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 26 บัญญัติว่า ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ ให้ศาลจัดให้มีการสอบถามคำให้การของจำเลยโดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีที่ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่า คำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลจัดให้มีการบันทึกคำให้การนั้นและให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

คดีผู้บริโภคนั้นจะขึ้นศาลฎีกาได้เฉพาะแต่กรณีที่คู่ความยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค พร้อมคำร้องขออนุญาตฎีกาต่อศาลชั้นต้นเพื่อส่งให้ศาลฎีกาพิจารณา ในเรื่องการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกาให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาเท่านั้น คดีจึงจะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 46 มาตรา 49 มาตรา 51 มาตรา 52 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 40 ได้ จึงไม่นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวมาปรับใช้ในคดีผู้บริโภค

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 408/2553 คดีผู้บริโภคนั้นจะขึ้นศาลฎีกาได้เฉพาะแต่กรณีที่คู่ความยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค พร้อมคำร้องขออนุญาตฎีกาต่อศาลชั้นต้นเพื่อส่งให้ศาลฎีกาพิจารณา และศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาแล้วเท่านั้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 46 มาตรา 49 มาตรา 51 มาตรา 52 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 40 ดังนั้น จึงไม่อาจอาศัยบทบัญญัติในมาตรา 7 นำบทบัญญัติในเรื่องการอนุญาตให้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาโดยได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ มาอนุโลมใช้บังคับแก่คดีผู้บริโภคได้ เพราะขัดเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ดังกล่าว (ปัจจุบัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ ได้ถูกยกเลิกแล้ว)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1831/2553 แม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 จะบัญญัติให้นำบทบัญญัติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลมก็ตาม แต่การอนุญาตให้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาโดยได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ นั้น ขัดกับหลักการและเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 52 ในเรื่องการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกาในคดีที่จะขึ้นศาลฎีกา โดยให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาเท่านั้น คดีจึงจะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้ จึงไม่นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวมาปรับใช้ในคดีผู้บริโภค การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจึงเป็นการไม่ชอบ (ปัจจุบัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ ได้ถูกยกเลิกแล้ว)

2. ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

กรณีที่มีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกากำหนดไว้ให้นำข้อกำหนดนั้นมาใช้บังคับกับกระบวนการพิจารณา

มาตรา 6¹⁰⁵ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนด เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและเที่ยงธรรม แต่ข้อกำหนดดังกล่าวจะต้องไม่ทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีของคู่ความลดน้อยลง

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดประธานศาลฎีกาโดยอาศัยอำนาจ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและเที่ยงธรรม โดยข้อกำหนดดังกล่าวจะต้องไม่ทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีของคู่ความลดน้อยลง¹⁰⁶ โดยเมื่อข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกานั้นจะมีผลใช้บังคับ ซึ่งต่อมามีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 4 มาตรา 6 มาตรา 16 มาตรา 25 มาตรา 48 มาตรา 49 มาตรา 53 และมาตรา 63 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2551 โดยมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับ คือ ตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2551 เป็นต้นไป¹⁰⁷ โดยประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามข้อกำหนดนี้¹⁰⁸

เรื่องที่มีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว เช่น การฟ้องคดีตามข้อ 6 ถึงข้อ 8 การนัดพิจารณาตามข้อ 9 ถึงข้อ 12 การดำเนินคดีในวันนัดพิจารณาตามข้อ 13 ถึงข้อ 18 การสืบพยานหลักฐานตามข้อ 19 ถึงข้อ 24 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาตามข้อ 25 ถึงข้อ 27 คำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีตามข้อ 28 ถึงข้อ 29 อุทธรณ์ตามข้อ 30 ถึงข้อ 37 ฎีกาตามข้อ 38 ถึงข้อ 41 การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามข้อ 42

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

กรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ ทั้งนี้ การที่จะนำประมวลกฎหมาย

¹⁰⁵ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹⁰⁶ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 20

¹⁰⁷ ข้อ 2 แห่ง ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹⁰⁸ ข้อ 5 แห่ง ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในคดีผู้บริโภคดีก็ได้ต่อเมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะและนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1820/2563 คดีผู้บริโภคในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ซึ่งบัญญัติว่า กระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตาม มาตรา 6 ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่นนี้ การที่จะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในคดีผู้บริโภคดีก็ได้ต่อเมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิได้บัญญัติ หรือกำหนดไว้โดยเฉพาะและนำมาใช้โดยอนุโลม ในส่วนการยื่นคำให้การพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 26 บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงไม่นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 26 บัญญัติว่า ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ ให้ศาลจัดให้มีการสอบถามคำให้การของจำเลยโดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีที่ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่า คำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลจัดให้มีการบันทึกคำให้การนั้นและให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

เรื่องที่น่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้¹⁰⁹ ได้แก่ เขตอำนาจศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดี ยกเว้นกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจฟ้องผู้บริโภคเป็นจำเลย การส่งหมายเรียกสำเนาคำฟ้อง การแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง

การเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ และไม่มีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 มาใช้โดยอนุโลม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7569/2562 ศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์ฎีกาและรับฎีกาของโจทก์แล้ว คดีย่อมอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาที่จะพิจารณาพิพากษาต่อไป การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งย้อนไปให้โจทก์ชำระค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาในระหว่างนี้จึงเป็นการไม่ชอบ เห็นสมควรเพิกถอนเสียตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ดังนั้น กระบวนการพิจารณาต่อมาตั้งแต่วันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของโจทก์อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวจนกระทั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของโจทก์อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์จึงเป็นอันตกไป

¹⁰⁹ เอื้อน ชุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 21-32

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1204/2564 การเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 หากศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจเพิกถอนการพิจารณาที่ผิดระเบียบนั้นเสียทั้งหมด หรือบางส่วนหรือสั่งแก้ไขหรือมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควร โดยกฎหมายมิได้บังคับว่าศาลต้องมีคำสั่งภายในกำหนดใด ถึงแม้จำเลยที่ 3 เพิ่งหยิบยกกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบขึ้นคัดค้านเมื่อพ้นกำหนดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 วรรคสองก็ไม่ใช่เป็นการตัดอำนาจศาลที่จะสั่งเรื่องนี้ หมายเรียกที่ให้จำเลยที่ 3 ไปศาลเพื่อการไกล่เกลี่ย ให้การและสืบพยาน ระบุปีพุทธศักราชไม่ถูกต้อง ยากที่จะรับฟังว่าการที่จำเลยที่ 3 ไม่ไปศาลในวันนัดเป็นความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 3 ที่ไม่ตรวจสอบวันนัดให้ถูกต้อง เพราะกรณีเป็นข้อผิดพลาดของศาลชั้นต้นที่ไม่ลงวันนัดให้ถูกต้องเกี่ยวกับปีพุทธศักราช ซึ่งไม่ใช่ความผิดของจำเลยที่ 3 และทำให้จำเลยที่ 3 ต้องเสียหายไม่มีโอกาสยื่นคำให้การและนำพยานหลักฐานมาสืบ เช่นนี้เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในข้อที่มุ่งหมายจะยังให้การเป็นไปด้วยความยุติธรรมในการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ศาลชั้นต้นชอบที่จะเพิกถอนกระบวนการพิจารณาในส่วนของจำเลยที่ผิดระเบียบเสียได้

การตรวจสอบเรื่องความสามารถ เป็นไปตามบทบัญญัติว่าด้วยความสามารถของบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 56 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5323/2562 แม้ข้อเท็จจริงได้ความตามทางนำสืบของโจทก์ที่ 1 ว่า นับแต่เกิดเหตุ โจทก์ที่ 3 ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง พุดไม่ได้ ไม่สามารถทำตามคำสั่ง ไม่สามารถกินอาหารหรือลุกไป ขับถ่ายด้วยตนเอง ปัจจุบันโจทก์ที่ 3 อยู่ในการดูแลรักษาของสถาบันประสาทวิทยา กรมการแพทย์ แต่ตราบใดที่ยังไม่มีคำสั่งศาลให้โจทก์ที่ 3 เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถก็ต้องถือว่าโจทก์ที่ 3 เป็นบุคคลที่มีความสามารถตามกฎหมาย ประกอบกับการดำเนินคดีนี้ของโจทก์ที่ 3 ผู้เยาว์ มีโจทก์ที่ 2 ซึ่งเป็นมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองดำเนินคดีแทนมาตั้งแต่ต้น และตามคำฟ้อง โจทก์ที่ 2 แสดงชัดเจนว่าโจทก์ที่ 2 ฟ้องจำเลยทั้งหกในสองฐานะคือในฐานะส่วนตัวกับในฐานะที่เป็นมารดาผู้แทนโดยชอบธรรมของโจทก์ที่ 3 ผู้เยาว์ จึงเป็นคำฟ้องของโจทก์ที่ 3 โดยโจทก์ที่ 2 ผู้เป็นมารดาฟ้องแทนอีกด้วย กรณีจึงเป็นไปตามบทบัญญัติว่าด้วยความสามารถของบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 56 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 แล้ว ไม่มีความจำเป็นที่ศาลจะต้องมีคำสั่งให้แก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถของโจทก์ที่ 3 อีก

การร้องสอด เช่น ในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องผู้ผลิตให้รับผิดชอบเนื่องจากสินค้าไม่ปลอดภัย ผู้ผลิตก็อาจจะเรียกผู้รับประกันภัยเข้ามาเป็นจำเลยร่วม หรือ กรณีที่ผู้ป่วยฟ้องเรียกค่าเสียหายจากแพทย์ เนื่องจากรักษาพยาบาลโดยประมาท ปรากฏว่า แพทย์ได้ทำประกันภัยความรับผิดในการประกอบวิชาชีพไว้ ผู้ป่วย หรือแพทย์อาจจะขอให้เรียกบริษัทผู้รับประกันภัยเข้ามาเป็นจำเลยร่วม¹¹⁰

การรับฟังพยานหลักฐานที่ยื่นฝ่าฝืนต่อกฎหมายเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดีศาลจึงสามารถรับฟังพยานได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87 (2) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1282/2562 ร. เข้าเบิกความเป็นพยานโดยโจทก์ไม่ได้ระบุในบัญชีระบุพยานก่อน ร. เบิกความไปตามเอกสารเท่านั้นและนับแต่พยานเข้าเบิกความจนถึงวันที่ศาลล่างมีคำพิพากษา มีเวลา 15 วัน จำเลยก็ไม่ได้คัดค้าน เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดีศาลจึงสามารถรับฟังพยานปากนี้ได้ ไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87 (2) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 การนำสืบว่าหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือสูญหายไปนั้น โจทก์ย่อมนำพยานบุคคลมาสืบได้ เพราะเป็นกรณีที่ไม่มีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดงและการนำพยานบุคคลสืบว่าจำเลยกู้เงินโจทก์ตามหลักฐานแห่งการกู้ยืมที่สูญหายไปต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เมื่อศาลชั้นต้นยอมให้โจทก์นำพยานบุคคลเข้าสืบได้ตลอดทั้งเรื่อง ถือว่า ศาลชั้นต้นได้อนุญาตโดยปริยายแล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 (2) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 657/2565 ในชั้นพิจารณาโจทก์นำสืบโดยอ้างส่งสำเนาหนังสือมอบอำนาจซึ่งเป็นเอกสารท้ายคำฟ้องและต้นฉบับหนังสือมอบอำนาจช่วงเป็นพยานโดยต้นฉบับหนังสือมอบอำนาจเอกสารท้ายฟ้องไม่ได้นำมาส่งศาล โดยไม่ปรากฏว่าต้นฉบับเอกสารนำมาไม่ได้เพราะถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัยหรือสูญหายหรือไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่นอันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ จึงรับฟังข้อความตามสำเนาหนังสือมอบอำนาจเอกสารท้ายคำฟ้องไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 (2) มาตรา 122 และมาตรา 125 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ดังนี้ ไม่อาจรับฟังว่า ร. กรรมการผู้มีอำนาจของโจทก์มอบอำนาจให้ ส. เป็นผู้ดำเนินคดีแทนที่ ส. มอบอำนาจช่วงให้ ว. ฟ้องคดีนี้แทนตามหนังสือมอบอำนาจช่วงเป็นการมอบอำนาจช่วงโดยไม่ชอบ ว. ไม่มีอำนาจยื่นฟ้องคดีนี้แทนโจทก์

¹¹⁰ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 22

กรณีที่มีใช้การแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อยในคำพิพากษา ซึ่งศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจแก้ไขคำพิพากษาเองได้ ต้องอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ ให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาเปลี่ยนแปลงแก้ไข ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 141 (4) และ (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3295/2564 ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาโดยในส่วนวินิจฉัยรับฟังว่า จำเลยเข้าซื้อรถยนต์ไปจากโจทก์ หลังจากทำสัญญาจำเลยชำระค่าเช่าซื้อให้โจทก์ แล้วผิดนัดชำระเช่าซื้อสามงวดติดต่อกัน ต่อมาจำเลยส่งมอบรถยนต์ที่เช่าซื้อคืนโจทก์ อันเป็นการวินิจฉัยถึงจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้เช่าซื้อเท่านั้น มิได้วินิจฉัยถึงจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ค้าประกันด้วย จึงไม่อาจแปลไปว่าได้วินิจฉัยและพิพากษาให้จำเลยที่ 2 รับผิดชอบร่วมกันหรือแทนกันกับจำเลยที่ 1 แล้ว แม้การที่ศาลชั้นต้นมิได้วินิจฉัยและพิพากษาถึงจำเลยที่ 2 จะเป็นการไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 141 (4) และ (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 แต่เป็นเรื่องที่โจทก์จะต้องอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ภาค 5 การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำพิพากษาศาลชั้นต้นเป็นให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบต่อโจทก์อันเป็นการให้จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบโดยศาลมิได้วินิจฉัยให้จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบนั้น จึงมิใช่เป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อยในคำพิพากษาศาลชั้นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3036/2566 จำเลยที่ 1 มีอำนาจในการตัดสินใจรับผู้เข้าร่วมโครงการที่ผ่านการตรวจร่างกายเข้ารับการผ่าตัดที่โรงพยาบาลของจำเลยที่ 3 และหากมีผู้เข้าร่วมโครงการกับจำเลยที่ 1 จำนวนมากก็จะทำให้จำเลยที่ 3 ได้รับประโยชน์จากค่าผ่าตัดเป็นจำนวนมากไปด้วย พฤติการณ์ของจำเลยที่ 1 และที่ 3 ที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในโครงการของจำเลยที่ 1 ย่อมถือได้ว่าจำเลยที่ 1 และที่ 3 ดำเนินโครงการร่วมกัน และจำเลยที่ 1 ในฐานะร่วมเป็นนายจ้างของจำเลยที่ 4 ในการผ่าตัดศัลยกรรมให้ผู้เข้าร่วมโครงการด้วยจึงต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่จำเลยที่ 4 ก่อขึ้น ในส่วนของความรับผิดในการโฆษณาด้วยข้อความที่เกินความจริง แม้การกระทำของจำเลยที่ 1 ตามฟ้องอาจเป็นได้ทั้งละเมิดและสัญญา แต่เมื่อศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นข้อพิพาทเพียงว่าจำเลยทั้งสองกระทำละเมิดต่อโจทก์หรือไม่ กรณีต้องถือว่าไม่มีประเด็นข้อพิพาทในเรื่องผิดสัญญา การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าคำโฆษณาและคำรับรองของจำเลยที่ 1 เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา เมื่อการโฆษณาและรับรองไม่ตรงกับความจริงจำเลยที่ 1 เป็นฝ่ายผิดสัญญาต่อโจทก์ จึงเป็นการวินิจฉัยนอกเหนือไปจากประเด็นข้อพิพาท คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ในส่วนนี้ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 141 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 เมื่อปัญหานี้ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 1 โฆษณาว่าผ่าตัดไร้รอยแผลเข้าลักษณะข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริงอันเป็นกรณีจำเลยที่ 1 ละเมิดสิทธิของโจทก์ ฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 กระทำละเมิดต่อโจทก์ แต่จำเลยที่ 1 ไม่ได้อุทธรณ์ จึงต้องรับฟังเป็นยุติว่าจำเลยที่ 1 กระทำละเมิดต่อโจทก์ เมื่อพฤติการณ์ของจำเลยที่ 1 และ ที่ 3 ถือได้ว่าดำเนินการโครงการร่วมกัน การที่จำเลยที่ 3 รู้อยู่แล้วว่าจำเลยที่ 1 โฆษณาโครงการด้วยข้อความเกินความจริง แต่โรงพยาบาลของจำเลยที่ 3 ยังรับทำศัลยกรรมให้ผู้เข้าร่วม

โครงการดังกล่าวมาตลอด ย่อมรับฟังได้ว่า จำเลยที่ 3 ร่วมรู้เห็นยินยอมให้จำเลยที่ 1 โฆษณาโครงการเกินจริง จึงต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 1 ด้วย

ปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (2) นำมาใช้ในคดีผู้บริโภคด้วย ศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9628/2558 โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ 1 โดยกล่าวหาว่าจำเลยที่ 1 ผิดสัญญาจ้างทำของ ไม่ทำสิทธยนต์ของโจทก์ให้เป็นไปตามข้อตกลงที่จะต้องขุดสี่เดิมนอกทั้งหมดเสียก่อนที่จะพ่นสีใหม่ ทำให้โจทก์เสียหายโดยโจทก์มีค่าขอบังคับให้จำเลยที่ 1 ใช้ค่าเสียหายเพราะโจทก์ต้องขาดประโยชน์จากการใช้รถ 5,000 บาท และเรียกค่าจ้างซ่อมรถยนต์คัน 38,000 บาท รวม 43,000 บาท แม้ในคำฟ้องจะกล่าวถึงบันทึกข้อตกลงที่โจทก์และจำเลยที่ 1 ทำไว้ต่อสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดขอนแก่นว่า จำเลยที่ 1 จะไปตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการทำสิทธยนต์ของโจทก์ก่อน หากไม่พบจำเลยที่ 1 ยินดีจ่ายเงินชดเชยความเสียหายให้โจทก์ 10,000 บาท ภายใน 7 วัน ก็เป็นเพียงการให้ข้อเท็จจริงตามลำดับว่าก่อนฟ้องโจทก์ได้ร้องเรียนไปที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดขอนแก่นและได้มีการเจรจากัน ในที่สุดมีการทำบันทึกดังกล่าว แต่ต่อมาจำเลยที่ 1 ไม่ชดใช้เงินให้โจทก์ โจทก์จึงนำคดีนี้มาฟ้องโดยไม่ปรากฏว่าโจทก์ประสงค์จะเรียกเงินตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยังมีเงื่อนไขอยู่ แต่โจทก์ต้องการเรียกเอาค่าเสียหายและค่าจ้างซ่อมรถยนต์คันจากจำเลยที่ 1 เท่านั้น ดังนี้ การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชำระเงินตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวแก่โจทก์จึงเกินไปจากคำฟ้อง มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ศาลจะพิพากษาเกินคำขอไว้ว่า ต้องเป็นกรณีจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกมาไม่ถูกต้อง หรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้องเท่านั้น โดยทั้งสองกรณีนี้ศาลอาจกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพิ่มขึ้นเกินกว่าที่โจทก์ขอมา หรือกำหนดวิธีการบังคับตามคำขอให้สามารถเยียวยาความเสียหายแก่โจทก์ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ในข้ออ้างอันอาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเดียวกัน มิใช่โจทก์ฟ้องโดยกล่าวอ้างว่าจำเลยได้แย่งสิทธิโจทก์ด้วยเหตุหนึ่งแล้วจะสามารถพิพากษาไปถึงมูลเหตุอื่น อันมิได้ฟ้องขอบังคับมาด้วยแต่อย่างใด เมื่อคดีนี้มีมูลคดีเป็นเรื่องผิดสัญญาจ้างทำของ ศาลย่อมไม่อาจพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบต่อโจทก์โดยอาศัยเหตุอื่นได้ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีผู้บริโภควินิจฉัยว่า การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชำระเงินตามบันทึกข้อตกลงเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 3 เป็นการพิพากษาเกินไปกว่าคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ ไม่ชอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 นั้น ชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10098/2559 ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นและย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นวินิจฉัยในประเด็นที่ยังไม่ได้วินิจฉัยแล้วว่ามีคำพิพากษาใหม่ตามรูปคดี ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2554 และนัดฟังคำพิพากษาศาลชั้นต้นใหม่เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2554 จำเลยยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาขึ้นฎีกา และต่อมาจำเลยได้ยื่นฎีกาโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ว่า คดีโจทก์ขาดอายุความแล้ว เป็นกรณีที่ถือได้ว่าจำเลยเลือกที่จะใช้สิทธิฎีกาเพื่อโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาแล้ว ศาลชั้นต้นต้องงดการปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คือ การทำคำพิพากษาศาลชั้นต้นฉบับใหม่เพื่อรอให้คู่ความดำเนินการใช้สิทธิโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต่อไป การที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาฉบับใหม่ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2554 จึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ยกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ฉบับลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2554 ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) จำเลยฎีกาว่า โจทก์อ้างส่งรายงานกระบวนการพิจารณาคดีของศาลแพ่ง ฉบับลงวันที่ 22 กันยายน 2551 ตามท้ายอุทธรณ์โดยมิได้นำสืบในศาลชั้นต้น และส่งสำเนาให้จำเลย ศาลอุทธรณ์รับฟังเอกสารดังกล่าวไม่ชอบนั้น ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า การที่โจทก์ทำคำฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคมิใช่คำฟ้องคดีแพ่งสามัญถือว่าโจทก์มิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายที่บังคับไว้ กระบวนพิจารณาต่อจากนั้นศาลแพ่งต้องมีคำสั่งไม่รับหรือคืนคำฟ้องนั้นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ซึ่งศาลแพ่งได้มีคำสั่งจำหน่ายคดีดังกล่าว กรณีจึงถือได้ว่าคดีเสร็จไปโดยการจำหน่ายคดี เพราะเหตุศาลแพ่งไม่รับฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคมิใช่เพราะเหตุถอนฟ้องหรือทิ้งฟ้อง เห็นว่า ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ดังกล่าวเป็นกรณีศาลอุทธรณ์วินิจฉัยข้อกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 โดยรับฟังคำเบิกความของ ส. ซึ่งเบิกความว่า ศาลแพ่งมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ โดยศาลอุทธรณ์เพียงนำเอาสำเนารายงานกระบวนการพิจารณาของศาลแพ่ง ฉบับลงวันที่ 22 กันยายน 2551 ท้ายอุทธรณ์มาประกอบเพื่อยืนยันว่าคำเบิกความของ ส. ซึ่งเบิกความว่า ศาลแพ่งมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ โดยศาลอุทธรณ์เพียงนำเอาสำเนารายงานกระบวนการพิจารณาของศาลแพ่ง ฉบับลงวันที่ 22 กันยายน 2551 ท้ายอุทธรณ์มาประกอบเพื่อยืนยันว่ามีน้ำหนักเนื่องจากเบิกความสอดคล้องกับเอกสารดังกล่าว ศาลอุทธรณ์มิได้นำเอกสารดังกล่าวมารับฟังเป็นพยานหลักฐานดังที่จำเลยฎีกา ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยต่อมาว่า โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยค้ำจุนรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทน บทกฎหมายห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันเกิดวินาศภัย โจทก์จึงต้องยื่นฟ้องคดีภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2551 โจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลแพ่งเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2551 คดีจึงยังไม่ขาดอายุความสองปี แต่อายุความครบกำหนดในระหว่างการส่งคำฟ้องให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องคดีใหม่ต่อศาลชั้นต้นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นถึงที่สุด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/17 วรรคสอง เมื่อศาลแพ่งอ่าน

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ซึ่งถือว่าเป็นคำสั่งถึงที่สุด ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 8 พร้อมกับคำสั่งไม่รับฟ้องให้จำหน่ายคดีในวันที่ 22 กันยายน 2551 โจทก์ฟ้องคดีในวันที่ 22 ตุลาคม 2551 ยังไม่เกินหกสิบวัน คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความนั้นชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4298/2561 จำเลยที่ 3 ลงชื่อในช่องผู้ค้าประกันไว้ทำสัญญาและเขียนกำกับไว้ในสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนที่ใช้สำหรับประกันถมดินเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 3 ยอมผูกพันตนต่อโจทก์เจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ในเมื่อจำเลยที่ 1 และที่ 2 ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ โดยไม่ได้กำหนดจำนวนเงินที่ค้าประกันไว้ อันเป็นการค้าประกันอย่างไม่มีจำกัด จำเลยที่ 3 จึงต้องรับผิดชอบถึงดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทน ตลอดจนค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 680 วรรคหนึ่ง และมาตรา 683 เมื่อจำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นฝ่ายผิดสัญญาและโจทก์บอกเลิกสัญญาแล้ว โจทก์กับจำเลยที่ 1 และที่ 2 จำต้องกลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมตามมาตรา 391 วรรคหนึ่ง จำเลยที่ 1 และที่ 2 ต้องคืนเงินมัดจำและค่าเสียหายซึ่งโจทก์ต้องเสียไปจากการว่าจ้างผู้อื่นถมดินในราคาที่สูงขึ้น รวมเป็นเงิน 1,379,700 บาท พร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์ตามมาตรา 391 วรรคสอง และวรรคท้าย แต่ตามสัญญาว่าจ้างเหมางานถมดินและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนไม่มีข้อความตอนใดระบุว่าจำเลยที่ 3 ยอมผูกพันตนโดยยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม ความรับผิดชอบของจำเลยที่ 3 จึงมีเฉพาะกรณีหากจำเลยที่ 1 และที่ 2 ไม่ชำระหนี้ จำเลยที่ 3 ต้องชำระหนี้ดังกล่าวแก่โจทก์ ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7

ห้ามมิให้ศาลวินิจฉัยนอกฟ้องนอกประเด็น เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ และไม่มีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม การที่ศาลวินิจฉัยนอกฟ้องนอกประเด็นเป็นการต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4585/2561 ฟ้องโจทก์ทั้งสามหาได้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีว่าที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน คำฟ้องเพียงอ้างว่าจำเลยที่ 1 โฆษณาขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างโครงการหมู่บ้าน ส. ด้วยแผ่นพับว่าจะจัดให้มีสวนสาธารณะในหมู่บ้านเนื้อที่ 10 ไร่ โจทก์ทั้งสามเชื่อตามคำโฆษณาจึงเข้าทำสัญญาซื้อที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างกับจำเลยที่ 1 ซึ่งไม่ได้จัดให้มีสาธารณูปโภคครบตามที่โฆษณาต่อมาจำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทที่โฆษณาว่าเป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านให้แก่จำเลยที่ 2 เพื่อชำระหนี้จำนอง ดังนี้ คำฟ้องที่กล่าวอ้างว่าที่ดินพิพาทเป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน และตามคำขอท้ายคำฟ้องที่ห้ามจำเลย

ทั้งสองอนุญาตหรือยินยอมให้บุคคลภายนอกเข้าบุกรุกหรือใช้พื้นที่สาธารณะของชุมชนหมู่บ้านในที่ดินพิพาท เป็นเพียงกล่าวอ้างข้อเท็จจริงว่าที่ดินพิพาทเป็นพื้นที่ซึ่งเฉพาะผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านมีสิทธิใช้สอยได้เท่านั้น ไม่อาจแปลขยายความเป็นการกล่าวอ้างว่าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งหมายความว่าประชาชนทั่วไปแม้ไม่ได้อยู่ในหมู่บ้าน ส. มีสิทธิใช้สอยโดยไม่มีผู้ใดห้ามปรามหวงกันได้ ส่วนคำให้การ จำเลยทั้งสองก็หาได้กล่าวอ้างประเด็นเรื่องที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเช่นกัน ที่ศาลชั้นต้นหยิบยกขึ้นวินิจฉัยว่าที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (2) ด้วยการแสดงเจตนาอุทิศให้ของจำเลยที่ 1 โดยการ โฆษณาด้วยแผ่นพับว่าเป็นพื้นที่สวนสาธารณะในหมู่บ้านและโดยการทำจำเลยที่ 1 ไม่ได้แย้ง การใช้สอยที่ดิน พิพาทของคนในชุมชน จึงเป็นการวินิจฉัยนอกฟ้องนอกประเด็น ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา 142 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ภาระจำยอมนั้นเพียงแต่ทำให้เจ้าของภารทรัพย์ต้องยอมรับกรรมบางอย่างซึ่งกระทบถึงทรัพย์สินของตนหรือต้อง งดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างอันมีอยู่ในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้นเพื่อประโยชน์แก่อสังหาริมทรัพย์อื่น และห้ามเจ้าของ ภารทรัพย์ประกอบกรรมใด ๆ อันจะเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไป หรือเสื่อมความสะดวกตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1387 และ 1389 เท่านั้น กรรมสิทธิ์ในที่ดินภารทรัพย์ยังคงเป็นของ เจ้าของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ลักษณะ 4 ภาระจำยอมไม่มีบทบัญญัติห้ามเจ้าของ ภารทรัพย์จำหน่ายหรือโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินภารทรัพย์ และตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ข้อ 30 วรรคหนึ่ง ที่ใช้บังคับแก่คดีนี้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้จัดสรรหรือผู้รับโอนกรรมสิทธิ์คนต่อไปที่จะบำรุงรักษาสาธารณูปโภคที่ถือว่าตกอยู่ในภาระจำยอมเพื่อประโยชน์แก่ที่ดินจัดสรรให้คงสภาพดังเช่นที่ผู้จัดสรรได้จัดทำขึ้นโดย ตลอดไป และจะกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวกมิได้อันเป็น การแสดงชัดว่าที่ดินที่จัดทำสาธารณูปโภคที่ตกอยู่ในภาระจำยอมแก่ที่ดินจัดสรรดังกล่าวสามารถจำหน่ายโอน ได้ เพียงแต่ผู้รับโอนต้องมีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น จำเลยที่ 1 ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทจึง มีสิทธิโอนที่ดินพิพาทเพื่อชำระหนี้จำนองแก่จำเลยที่ 2 ได้ และลำพังเพียงการโอนที่ดินพิพาทโดยไม่ปรากฏว่า จำเลยทั้งสองกระทำการใดอันเป็นการขัดขวางการใช้สอยภาระจำยอมของโจทก์ทั้งสามกับพวกย่อมไม่เป็นเหตุให้ ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวก ที่ดินพิพาทตกเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินจัดสรรในโครงการ หมู่บ้านรวมทั้งที่ดินของโจทก์ทั้งสามตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ข้อ 30 วรรคหนึ่ง และโดยผลของ กฎหมายดังกล่าว ย่อมเป็นหน้าที่ของจำเลยที่ 1 ผู้จัดสรรหรือจำเลยที่ 2 ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่จะบำรุงรักษากิจการ ดังกล่าวให้คงสภาพดังเช่นที่ได้จัดทำขึ้นโดยตลอดไปและจะกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำ ยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวกมิได้ อย่างไรก็ตาม จำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทแก่จำเลยที่ 2 ไปแล้ว เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ภารทรัพย์อีกต่อไปสภาพแห่งหนี้จึงไม่เปิดช่องให้โจทก์ทั้งสามบังคับจำเลยที่ 1 ให้จัด ทะเบียนที่ดินพิพาทเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสามได้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.

2551 มาตรา 39 ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ทั้งสามไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ให้ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ทั้งสามก็ตาม จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้รับโอนที่ดินพิพาทอันเป็นภรรยาทรัพย์สินมีหน้าที่บำรุงรักษาภาระจำยอมในที่ดินพิพาทให้คงสภาพดังเช่นเดิมโดยตลอดไปโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 286 และความข้อนี้เป็นข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบ ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคจึงมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยที่ 2 จดทะเบียนให้ที่ดินพิพาทเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินโจทก์ทั้งสามได้ จำเลยที่ 2 มีหน้าที่บำรุงรักษาภาระจำยอมในที่ดินพิพาทให้คงสภาพดังเช่นเดิมโดยตลอดไปโดยผลของกฎหมาย มิใช่กรณีโจทก์ทั้งสาม ขอให้บังคับตามสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาท จึงมิได้อยู่ในบังคับอายุความ 10 ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5225/2561 เมื่อโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาและจำเลยทั้งสองบอกเลิกสัญญาแล้วสัญญาเช่าพื้นที่และสัญญาบริการเป็นอันเลิกกัน คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม ส่วนเงินอันจะต้องใช้คืนแก่กันให้บวกดอกเบี้ยเข้าด้วยคิดตั้งแต่วันที่ได้รับไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 391 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ทั้งจำเลยทั้งสองยังมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตามมาตรา 391 วรรคสี่ การที่โจทก์และจำเลยที่ 1 ตกลงกันตามสัญญาเช่าพื้นที่ ข้อ 4.1 วรรคสองว่า หากผู้เช่าผิดนัดชำระค่าเช่า... และหากการผิดนัดดังกล่าวดำเนินไปเกินกว่า 30 วัน ถือว่าผู้เช่าจงใจประพฤติดิตสัญญาเช่า ผู้ให้เช่ามีสิทธิบอกเลิกสัญญาเช่าฉบับนี้ได้ทันที และผู้เช่าตกลงยินยอมให้ผู้ให้เช่าริบเงินที่ผู้เช่าได้ชำระให้แก่ผู้ให้เช่ามาแล้วทั้งหมด และที่โจทก์กับจำเลยที่ 2 ตกลงกันตามสัญญาบริการ ข้อ 5.3 ว่า ผู้รับบริการยินยอมให้ผู้ให้บริการริบเงินประกันการบริการได้ทันที หากผู้รับบริการผิดข้อสัญญาข้อใดข้อหนึ่งหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดกันไว้ในสัญญาบริการฉบับนี้หรือสัญญาเช่าพื้นที่ จำเลยทั้งสองจึงมีสิทธิริบค่าเช่าและค่าประกันการบริการที่โจทก์ชำระในงวดแรกได้ แต่ข้อตกลงตามสัญญาเช่าพื้นที่และสัญญาบริการดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกำหนดค่าเสียหายไว้ล่วงหน้าเป็นเบี้ยปรับ เมื่อโจทก์ไม่ชำระหนี้หรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 379 ถึงมาตรา 381 และถ้าเบี้ยปรับสูงเกินส่วน ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจลดลงให้เหลือเป็นจำนวนพอสมควรได้ตามมาตรา 383 วรรคหนึ่ง เมื่อพิเคราะห์ถึงทางได้เสียของจำเลยทั้งสองทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมายแล้วเห็นสมควรลดเบี้ยปรับในส่วนที่เป็นค่าเช่าพื้นที่ลงเหลือประมาณ 7 ใน 8 ส่วน ค่าประกันการบริการลงเหลือประมาณ 7 ใน 8 ส่วน จำเลยที่ 1 จึงต้องคืนเงินที่ริบไว้แก่โจทก์จำนวน 398,816 บาท จำเลยที่ 2 ต้องคืนเงินที่ริบไว้แก่โจทก์จำนวน 17,284 บาท และการที่จำเลยทั้งสองริบเงินที่โจทก์ชำระไปทั้งหมดไว้เป็นการใช้สิทธิตามข้อตกลงในสัญญาโดยชอบ เมื่อศาลพิพากษาให้ลดเบี้ยปรับลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 383 วรรคหนึ่ง เป็นผลให้จำเลยทั้งสองต้องคืนเบี้ยปรับบางส่วนให้แก่โจทก์ โจทก์จึงไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยจากเบี้ยปรับที่ได้รับคืนเพราะเป็นฝ่ายผิดสัญญา ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบมาตรา 246 และมาตรา 247 (ที่ใช้บังคับขณะยื่นฟ้อง) และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7168/2561 โจทก์ที่ 1 เป็นนิติบุคคลอาคารชุดมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการและดูแลทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดย่อมมีอำนาจกระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ตามมติของเจ้าของร่วมดังบัญญัติใน มาตรา 33 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 เมื่อที่ประชุมใหญ่วิสามัญเจ้าของร่วมมีมติให้โจทก์ที่ 1 ฟ้องจำเลยกรณีส่งมอบพื้นที่จอดรถไม่เป็นไปตามสัญญา โจทก์ที่ 1 ย่อมใช้สิทธิของเจ้าของร่วมฟ้องจำเลยเพื่อเรียกร้องสิทธิในพื้นที่จอดรถเป็นทรัพย์สินส่วนกลางเพื่อประโยชน์ของเจ้าของร่วมทั้งหมดได้ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โจทก์ที่ 1 จึงมีอำนาจฟ้อง ส่วนโจทก์ที่ 5 ที่ 7 ที่ 10 ที่ 15 และที่ 28 ซึ่งเป็นผู้รับโอนโดยซื้อต่อจากผู้ซื้อเดิมนั้น ได้ความตามสัญญาจะซื้อจะขายว่า ผู้จะซื้อจะต้องจัดให้ผู้รับโอนรับโอนไปซึ่งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามสัญญานี้ อันแสดงว่าจำเลยยินยอมให้ผู้จะซื้อโอนสิทธิตามสัญญาต่อไปได้ โดยจำเลยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับโอนต้องถูกผูกพันรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาที่ผู้จะซื้อเดิมทำไว้กับจำเลย เมื่อโจทก์ดังกล่าวรับโอนสิทธิตามสัญญาจะซื้อจะขายไปจากผู้จะซื้อเดิมจึงย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาจะซื้อจะขายดังเช่นที่ผู้จะซื้อเดิมมีอยู่กับจำเลยโดยผลของสัญญา

ตามฟ้องโจทก์ทั้งสามสืบแก้กล่าวอ้างข้อตกลงตามสัญญาจะซื้อจะขายว่า จำเลยกำหนดให้มีที่จอดรถรวมที่จอดรถแบบซ้อนคันประมาณ 391 คัน ซึ่งจำเลยให้การรับในข้อนี้ ข้อสัญญาจัดให้มีที่จอดรถรวมที่จอดรถแบบซ้อนคันจึงเป็นเงื่อนไขที่จำเลยกำหนดขึ้นเพื่อเสนอให้มีที่จอดรถบริการแก่ผู้บริโภคและจงใจให้ผู้บริโภคเข้าทำสัญญา เมื่อโจทก์ทั้งสามสืบแก้อ้างว่าจำเลยผิดสัญญาข้อนี้ก็ย่อมใช้สิทธิฟ้องคดีให้จำเลยปฏิบัติตามสัญญาได้ ส่วนการบังคับตามฟ้องของโจทก์ทั้งสามสืบแก้จะเป็นไปได้หรือไม่ หรือฝ่าฝืนต่อกฎหมายอย่างไรเป็นเรื่องศาลเป็นผู้พิจารณาพิพากษา การฟ้องคดีของโจทก์ทั้งสามสืบแก้หาได้ขัดกับข้อเท็จจริงและเป็นการใช้สิทธิไม่สุจริตดังจำเลยฎีกาไม่

โจทก์ทั้งสามสืบแก้ฟ้องอ้างว่าสัญญาจะซื้อจะขายระบุไว้ว่า โครงการมีพื้นที่จอดรถทั้งแบบช่องจอดรวมแบบจอดซ้อนคันประมาณ 391 คัน ต่อมาจำเลยก่อสร้างอาคารชุดมีที่จอดรถเพียง 284 ช่องจอด และไม่สามารถจอดแบบซ้อนคันได้ทำให้ที่จอดรถขาดหายไป 107 คัน จำเลยให้การว่า ตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ระบุไว้เป็นการประมาณพื้นที่จอดรถยนต์และขาดไปเพียง 12 คัน เพราะต้องกันพื้นที่ไปทำบันไดและห้องน้ำตามคำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามคำฟ้องและคำให้การจึงมีประเด็นโต้เถียงกันว่า จำเลยก่อสร้างอาคารชุดพิพาทที่มีที่จอดรถขาดจำนวนไปจากสัญญาจะซื้อจะขายหรือไม่เพียงใด ความปรากฏวาระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น คู่ความแถลงรับกันว่าโจทก์ทั้งสามสืบแก้สามารถยอมรับให้จอดรถซ้อนคันพอที่จะให้เดินรถได้สะดวกที่จอดรถขาดไปเพียง 74 คัน คดีจึงไม่มีประเด็นโต้เถียงกันอีกต่อไปว่าที่จอดรถขาดจนวนไปเพียงใด เพราะถือว่าโจทก์ทั้งสามสืบแก้และจำเลยต่างยอมรับข้อเท็จจริงแล้วว่าที่จอดรถขาดจำนวนไป 74 คัน โจทก์ทั้งสามสืบแก้และจำเลยจึงไม่จำเป็นต้องนำสืบข้อเท็จจริงนั้นอีกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 (3) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา

คดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภควินิจฉัยพยานหลักฐานแล้วฟังว่าจำเลยจัดที่จอดรถขาดจำนวนไป 49 คัน จึงเป็นการวินิจฉัยนอกประเด็น ไม่ชอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 โจทก์ทั้งสามสืบแก้ไต่แย้งว่าคำรับของคู่ความดังกล่าวขัดต่อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นทำนองกล่าวอ้างว่าคำรับดังกล่าวไม่ผูกพันโจทก์ทั้งสามสืบแก้ไต่เห็นว่าการที่จำเลยกับโจทก์ทั้งสามสืบแก้ไต่ตกลงกันจัดให้มีที่จอดรถซ้อนคันแตกต่างไปจากข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเป็นเรื่องระหว่างผู้ก่อสร้างอาคารกับผู้ใช้อาคารตามปกติวิสัยของการใช้อาคารทั่วไป ข้อตกลงเช่นนี้ย่อมบังคับในระหว่างกันเองได้ ในส่วนที่ฝ่าฝืนข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครนั้น เป็นเรื่องเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะว่ากล่าวเอาผิดแก่ผู้ฝ่าฝืนเป็นกรณีต่างหาก ทั้งโจทก์ทั้งสามสืบแก้ไต่เป็นฝ่ายฟ้องขอให้บังคับจำเลยจัดที่จอดรถซ้อนคันตามสัญญา ภายหลังการแถลงรับต่อศาลชั้นต้นแล้ว โจทก์ทั้งสามสืบแก้ไต่ยื่นคำร้องขอแก้ฟ้องลดจำนวนที่จอดรถซ้อนคันที่ขอบังคับจำเลยจาก 107 คัน เหลือเพียง 74 คัน ซึ่งศาลชั้นต้นอนุญาตให้แก้ฟ้องได้ โจทก์ทั้งสามสืบแก้ไต่จึงจะกลับยกความข้อนี้อ้างว่าไม่มีผลผูกพันตนไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8417/2563 ปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน แม้จำเลยที่ 2 ซึ่งขาดนัดยื่นคำให้การจะไม่ได้อุทธรณ์และฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8477/2563 การที่ผู้ร้องอ้างว่าจำเลยที่ 2 มีชื่อร่วมในโฉนดที่ดินและสัญญาจำนองเป็นการถือกรรมสิทธิ์แทนผู้ร้องนั้น ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนของผู้ร้องซึ่งเป็นตัวการไม่เปิดเผยชื่อในการถือกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินพิพาทในส่วนของจำเลยที่ 2 ยึดถือไว้แทนผู้ร้อง การที่โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจะได้รับความคุ้มครองไม่ให้อายุเสื่อมเสียถึงสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 806 หรือไม่ ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ เห็นว่า โจทก์เป็นเจ้าหนี้สามัญตามคำพิพากษา เมื่อจำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้ำประกันการเช่าซื้อไว้ต่อโจทก์ โดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับความเป็นตัวแทนของผู้ร้องในการถือกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินพิพาท โจทก์จึงไม่ได้อยู่ในฐานะบุคคลภายนอกที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 806 แต่เมื่อคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินที่ยึดของผู้ร้องระบุน่าการมีชื่อจำเลยที่ 2 ถือกรรมสิทธิ์ร่วมในที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ในโฉนดที่ดิน หนังสือสัญญาขายที่ดิน และสัญญาจำนองเป็นการทำนิติกรรมอำพรางเพื่อให้ธนาคารปล่อยเงินกู้ซื้อที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้แก่ผู้ร้อง ย่อมแสดงว่าผู้ร้องตระหนักดีว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ร้องฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก **พฤติการณ์ของผู้ร้องเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินพิพาท ซึ่งปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้** ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1303/2564 ปัญหาว่า โจทก์มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 รับผิดชอบตามสัญญาค่าประกันได้หรือไม่ เป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 460/2565 จำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนประกันชีวิตของจำเลยที่ 1 การที่จำเลยที่ 2 เข้าไปติดต่อกับครอบครัวของโจทก์ทั้งสอง จนครอบครัวโจทก์ทั้งสองทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยที่ 1 รวม 9 ฉบับ โดยจำเลยที่ 2 กับสมาชิกในทีมดำเนินการให้โจทก์ทั้งสองกับครอบครัวทำใบคำขอเอาประกันชีวิตยื่นต่อจำเลยที่ 1 รับเงินค่าเบี้ยประกันภัยแทนจำเลยที่ 1 ออกใบรับเงินชั่วคราวแทนจำเลยที่ 1 และเป็นผู้นำกรมธรรม์ประกันภัยทั้ง 9 ฉบับ ที่จำเลยที่ 1 ออกให้ มามอบให้แก่โจทก์ทั้งสองและครอบครัว เมื่อจำเลยที่ 2 แจ้งแก่โจทก์ทั้งสองว่า สามารถเปลี่ยนแปลงกรมธรรม์ใหม่ ทุนประกันเท่าเดิม แต่จะได้รับความคุ้มครองที่ดีกว่าเดิม ย่อมเป็นเหตุอันสมควรที่ทำให้โจทก์ทั้งสองเชื่อโดยสนิทใจว่าเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ และถือได้ว่าเป็นการกระทำภายในขอบอำนาจตัวแทนประกันชีวิตที่จำเลยที่ 1 มอบหมาย แม้การกระทำของจำเลยที่ 2 ดังกล่าว พนักงานอัยการจะฟ้องเป็นคดีอาญา และศาลพิพากษาว่าจำเลยที่ 2 มีความผิดจนถึงที่สุดไปแล้ว แต่คดีดังกล่าวจำเลยที่ 1 ไม่ได้เป็นคู่ความด้วย ทั้งการฟ้องคดีนี้เป็นกรฟ้องจำเลยที่ 2 ในฐานะที่เป็นตัวแทนประกันชีวิตของจำเลยที่ 1 ประเด็นในคดีนี้จึงมีว่า จำเลยที่ 2 กระทำการดังกล่าวในฐานะที่เป็นตัวแทนจำเลยที่ 1 หรือไม่ ประเด็นข้อพิพาทจึงต่างจากคดีอาญา ไม่จำต้องถือเอาข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยที่ 2 หลอกหลวงโจทก์ทั้งสองให้ลงลายมือชื่อในหนังสือบอกกล่าวเวนคืนกรมธรรม์เพื่อขอเวนคืนกรมธรรม์และขอรับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ และนำไปยื่นต่อจำเลยที่ 1 เมื่อจำเลยที่ 1 อนุมัติ ก็รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์และออกใบรับเงินชั่วคราวในนามของจำเลยที่ 1 ให้แก่โจทก์ทั้งสองเพื่อเป็นหลักฐานการรับชำระค่าเบี้ยประกันภัยสำหรับการเปลี่ยนแปลงหรือซื้อกรมธรรม์ประกันภัยแบบใหม่ตามที่เสนอขายแก่โจทก์ทั้งสอง แม้ต่อมาจำเลยที่ 2 จะเบียดบังเอาเงินดังกล่าวไปและไม่ส่งมอบแก่จำเลยที่ 1 ก็เป็นเรื่องที่จำเลยที่ 1 ต้องไปว่ากล่าวเอากับจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทน หาเป็นเหตุให้จำเลยที่ 1 หลุดพ้นจากความรับผิดชอบบุคคลภายนอกในฐานะตัวการไม่ จำเลยที่ 1 ในฐานะตัวการจึงต้องผูกพันและรับผิดชอบต่อโจทก์ทั้งสองในการกระทำของจำเลยที่ 2 ที่ได้กระทำไปภายในขอบอำนาจของจำเลยที่ 1 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 820 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 70/1 ส่วนจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว โจทก์ทั้งสองไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 2 ปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบ ศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 (2) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 แม้ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 71 วรรคสอง ตัวแทนประกันชีวิตไม่อาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามบริษัท และมีผลให้การชักชวนของจำเลยที่ 2 ไม่ใช่คำเสนอในการทำสัญญาประกันชีวิต แต่การชักชวนให้โจทก์ทั้งสองเปลี่ยนแปลงหรือซื้อกรมธรรม์ประกันภัยแบบใหม่โดยเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยเดิม

เพื่อนำเงินมาชำระเป็นเบี้ยประกันภัย เป็นการก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ถือเป็นคำเสนอย่างหนึ่ง เมื่อโจทก์ทั้งสองตกลงจึงเป็นคำสนองและเกิดสัญญาต่างตอบแทนขึ้น โดยโจทก์ทั้งสองเมื่อได้รับเงินค่าเวนคืนกรรมธรรมแล้ว ก็ต้องชำระเบี้ยประกันภัยสำหรับกรรมธรรมประกันภัยใหม่ ส่วนจำเลยที่ 1 มีหน้าที่ต้องออกกรรมธรรมประกันภัยแบบเดิมให้แก่โจทก์ทั้งสองตามที่จำเลยที่ 2 ให้สัญญาไว้ เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องในกรณีดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ จึงมีอายุความ 10 ปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 โดยโจทก์ทั้งสองอาจบังคับตามสิทธิเรียกร้องต่อจำเลยที่ 1 ได้ก็ต่อเมื่อโจทก์ทั้งสองได้รับเงินค่าเวนคืนกรรมธรรมและส่งมอบแก่จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนของจำเลยที่ 1 จนครบถ้วน เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยที่ 2 ได้รับเงินค่าเวนคืนกรรมธรรมประกันภัยทั้ง 4 ฉบับ ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 เมื่อนับถึงวันฟ้องคือวันที่ 14 กรกฎาคม 2559 ฟ้องโจทก์ทั้งสองสำหรับจำเลยที่ 1 จึงยังไม่ขาดอายุความเมื่อสัญญาต่างตอบแทนมีสภาพบังคับได้และมีผลผูกพันจำเลยที่ 1 ในฐานะตัวการ โจทก์ทั้งสองย่อมมีคำขอให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบตามคำขอท้ายฟ้องได้ อย่างไรก็ตามเมื่อนับถึงวันที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ กรรมธรรม 2 ฉบับแรก จะครบกำหนดความคุ้มครองแล้ว ส่วนกรรมธรรมอีก 2 ฉบับ แม้จะยังไม่ครบกำหนด แต่เมื่อนับถึงวันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา กรรมธรรมอีก 2 ฉบับ ก็ครบกำหนดความคุ้มครองแล้วเช่นกัน น่าเชื่อว่าการที่โจทก์มาฟ้องคดีนี้ก็เพื่อที่จะเรียกร้องเอาผลประโยชน์ที่โจทก์ทั้งสองควรจะได้รับหากโจทก์ทั้งสองถือกรรมธรรมพิพาททั้ง 4 ฉบับ ไว้จนครบกำหนดแล้วเป็นสำคัญ จึงเห็นควรกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์ทั้งสองเท่ากับผลประโยชน์ที่โจทก์ทั้งสองควรจะได้รับหากกรรมธรรมทั้ง 4 ฉบับ ยังคงมีผลใช้บังคับ อันเป็นการกำหนดค่าเสียหายเต็มตามคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ทั้งสองแล้ว กรณียอมไม่จำเป็นต้องบังคับตามคำขอของโจทก์ทั้งสองที่ให้จำเลยที่ 1 ออกกรรมธรรมพิพาททั้ง 4 ฉบับ ให้แก่โจทก์ทั้งสองอีกต่อไปศาลฎีกากำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์ทั้งสองในคดีนี้เท่ากับผลประโยชน์ที่โจทก์ทั้งสองควรจะได้รับหากไม่มีการเวนคืนกรรมธรรมพิพาททั้ง 4 ฉบับ แล้ว เพื่อไม่ให้เป็นการซ้ำซ้อนกับคำพิพากษาในคดีอาญาที่ให้จำเลยที่ 2 คืนเงินค่าเวนคืนกรรมธรรมแก่โจทก์ทั้งสอง ดังนั้น หากโจทก์ทั้งสองได้รับชำระหนี้จากจำเลยที่ 2 ในคดีอาญาดังกล่าวเพียงใด ก็ให้นำมาหักกับค่าเสียหายที่จำเลยที่ 1 จะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ทั้งสองในคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 657/2565 ไม่มีบทบัญญัติใดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้อำนาจศาลลดมัดจำลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ดังเช่นกรณีเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน แต่ตาม**พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 7** บัญญัติว่า "ในสัญญาที่มีการให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำหากมีกรณีที่จะต้องรับมัดจำ ถ้ามัดจำนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงให้รับได้เพียงเท่าความเสียหายที่แท้จริงก็ได้" เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้วางมัดจำ แม้โจทก์ทั้งสองมิได้ยกขึ้นกล่าวอ้าง ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3372/2565 แม้จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การและไม่มีประเด็นว่าหนี้เงินกู้ขาดอายุความแล้วหรือไม่ที่ศาลจะหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้ก็ตาม แต่ในส่วนของหนี้จำนองนั้น เมื่อหนี้เงินกู้ขาดอายุความ กรณีต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 745 ที่บัญญัติให้สิทธิเจ้าหนี้ผู้รับจำนองสามารถบังคับเอา กับ

ทรัพย์จำนองได้แม้หนี้ประธานขาดอายุความ แต่จะบังคับเอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระในการจำนองเกินกว่าห้าปีไม่ได้ ดอกเบี้ยเกินกว่าห้าปีที่ผู้รับจำนองไม่ต้องรับผิดชอบบังคับไม่ให้ลูกหนี้ผู้จำนองต้องรับผิดชอบชำระดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4500/2565 ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ 2 เด็ดขาดแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลยที่ 2 ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 (3) และมาตรา 24 บัญญัติห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของตน เว้นแต่จะได้กระทำตามคำสั่งหรือความเห็นของศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย ภายหลังจากที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ 2 โดยเด็ดขาดแล้ว โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้นี้มีประกันยื่นคำร้องขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยึดที่ดินพิพาททั้งสี่แปลงออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ในมูลหนี้จำนองตามมาตรา 95 ประกอบมาตรา 22 การที่ที่ประชุมเจ้าหนี้นี้มีมติเห็นชอบให้จำเลยที่ 1 งดดำเนินการบังคับคดีแก่ที่ดินพิพาททั้งสี่แปลง โดยไม่ตัดสิทธิโจทก์ไปดำเนินการตามกฎหมายอื่น มีผลเป็นการสละสิทธิในที่ดินพิพาททั้งสี่แปลงตามมาตรา 145 (3) ที่ดินพิพาททั้งสี่แปลงย่อมไม่ใช่ทรัพย์สินในกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายของจำเลยที่ 2 ที่จำเลยที่ 1 ต้องมีหน้าที่รวบรวมนำมาขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นเพื่อนำมาแบ่งแก่บรรดาเจ้าหนี้ และไม่มีอำนาจต่อสู้คดีเกี่ยวกับที่ดินพิพาททั้งสี่แปลงตามมาตรา 22 (3) แทนจำเลยที่ 2 อีกต่อไป โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 เพื่อบังคับจำนองที่ดินพิพาททั้งสี่แปลง จำเลยที่ 2 ย่อมมีอำนาจฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีเกี่ยวกับที่ดินพิพาททั้งสี่แปลงด้วยตนเอง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องเฉพาะจำเลยที่ 2 และเมื่อศาลพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี โจทก์ย่อมร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับจำนองที่ดินพิพาททั้งสี่แปลงดังเช่นคดีแพ่งทั่วไป การที่ศาลล่างมีคำสั่งรับฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 1 กระบวนพิจารณาและคำพิพากษาของศาลล่างทั้งสองระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 จึงไม่ชอบ ปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

การพิพากษาไม่เกินคำขอ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3237/2565 คำฟ้องโจทก์ที่เสนอต่อศาลแสดงชัดเจนซึ่งสภาพแห่งข้อหาและข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาที่โจทก์มุ่งหมายให้จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ค้าประกันรับผิดชอบค่าขาดราคาและค่าขาดประโยชน์ต่อโจทก์เช่นเดียวกับจำเลยที่ 1 และที่ 2 ซึ่งถูกฟ้องมาด้วยกัน ส่วนที่คำขอบังคับท้ายคำฟ้องโจทก์มิได้กล่าวถึงจำเลยที่ 3 ไว้ โดยระบุเพียงว่าหากจำเลยที่ 1 ไม่ชำระหนี้ให้จำเลยที่ 2 ชำระแทน พออนุมานได้ว่าข้อ

ผิดหลงหรือข้อผิดพลาดอันเนื่องมาจากการพิมพ์คำฟ้อง หาใช่โจทก์ไม่ประสงค์ให้จำเลยที่ 3 ต้องรับผิดชอบ โจทก์ ประกอบกับหลังจากศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับคำฟ้องของโจทก์ โจทก์ดำเนินการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ให้จำเลยที่ 3 ด้วยแสดงว่าโจทก์ต้องการบังคับจำเลยที่ 3 ให้รับผิดชอบโจทก์ตามฟ้องเช่นเดียวกับจำเลยที่ 1 และที่ 2 กรณีมิใช่เรื่องที่โจทก์มิได้ฟ้องจำเลยที่ 3 อันจะห้ามมิให้ศาลพิพากษาให้จำเลยที่ 3 รับผิดชอบโจทก์ เพราะเป็นการพิพากษาเกินไปกว่าหรือนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ไม่ชอบที่จะพิพากษายกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 3

ศาลมีอำนาจสั่งเพิ่มเติมแก้ไขคำพิพากษาที่มีข้อผิดพลาดเล็กน้อย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 143 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5226/2561 คำฟ้องโจทก์บรรยายชัดแจ้งว่า จำเลยมีหนี้ค้างชำระจำนวน 200,042.17 บาท พร้อมดอกเบี้ย 6,592.44 บาท รวมเป็นเงินที่จำเลยต้องชำระทั้งสิ้น 206,634.61 บาท และโจทก์ถือเป็นทุนทรัพย์ฟ้องคดีนี้ แสดงเจตนาของโจทก์ว่าประสงค์จะได้รับเงินจำนวนดังกล่าว หาใช่ต้องการให้จำเลยชำระเพียง 6,592.44 บาท ตามที่ระบุในคำขอท้ายฟ้องไม่ เหตุที่คำขอท้ายคำฟ้องระบุจำนวนเงิน 6,592.44 บาท น่าเชื่อว่าเกิดจากความพลั้งเผลอพิมพ์ผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากเจตนาที่แท้จริงเป็นเหตุให้ศาลล่างพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน 6,592.44 บาท ผิดพลาดตามไปด้วย อันถือเป็นกรณีคำพิพากษามีข้อผิดพลาดเล็กน้อย โจทก์ชอบที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นให้ถูกต้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 143 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1977/2564 คำฟ้องของโจทก์ได้บรรยายไว้โดยชัดแจ้งว่า จำเลยมีหนี้ค้างชำระในส่วนของต้นเงินเพียง 4,500,000 บาท เมื่อศาลชั้นต้นมีคำวินิจฉัยว่าจำเลยกู้เงินจากโจทก์แล้วผิดนัดไม่ชำระหนี้ จำเลยต้องรับผิดชอบโจทก์ตามสัญญา แต่ดอกเบี้ยในอัตราผิดนัดมีลักษณะเป็นเบี้ยปรับซึ่งสูงเกินส่วน จึงกำหนดอัตราดอกเบี้ยเป็นอัตราร้อยละ 12 ต่อปี โดยมีได้กล่าวถึงต้นเงินค้างชำระเป็นอย่างอื่น แสดงว่าศาลชั้นต้นวินิจฉัยให้จำเลยชำระดอกเบี้ยนับถัดจากวันฟ้องจากต้นเงิน 4,500,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่ถูกต้องตามที่โจทก์บรรยายมาในคำฟ้อง การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยของต้นเงิน 5,550,000 บาท นับถัดจากวันฟ้องจึงไม่ตรงกับคำวินิจฉัยถือว่าคำพิพากษาศาลชั้นต้นมีข้อผิดพลาดเล็กน้อย จำเลยชอบที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งแก้ไขต้นเงินที่ใช้คำนวณดอกเบี้ยเพื่อให้อัตราดอกเบี้ยตรงตามคำวินิจฉัยของศาลชั้นต้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 143 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 กรณีมิใช่เป็นการทำคำสั่งที่เป็นการกลับหรือแก้คำวินิจฉัยในคำพิพากษาเดิม ศาลมีอำนาจที่จะมีคำสั่งเพิ่มเติมแก้ไขคำพิพากษาที่มีข้อผิดพลาดเล็กน้อยดังกล่าวได้ โดยหาจำต้องส่งสำเนาคำร้องให้โจทก์เพื่อคัดค้านและทำการไต่สวนก่อนไม่ ส่วนการจะนำเงินที่โจทก์ได้รับชำระหนี้ในคดีอื่นตามคำเบิก

ความของโจทก์มาลดหยอดหนี้ที่จำเลยต้องรับผิดชอบในคดีนี้ ศาลต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบ เมื่อในคำวินิจฉัยของศาลชั้นต้นไม่ได้กล่าวถึงการได้รับชำระหนี้ภายหลังยื่นฟ้องของโจทก์ไว้เลย การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบโดยไม่ได้นำจำนวนเงินที่โจทก์ได้รับชำระหนี้ภายหลังยื่นฟ้องมาหักออกก่อนจึงตรงตามที่ได้วินิจฉัยไว้แล้ว หากจำเลยเห็นว่าศาลชั้นต้นมิได้พิพากษาให้ครบถ้วนตามข้อเท็จจริงที่ได้ความจากทางพิจารณาเป็นการไม่ถูกต้อง จำเลยขอที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ภาค 1 เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป กรณีมิใช่คำพิพากษามีข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 143 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 จำเลยไม่อาจใช้วิธีการยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นเพื่อให้แก้ไขคำพิพากษาส่วนนี้ได้เนื่องจากมีผลเป็นการแก้คำวินิจฉัยเกี่ยวกับจำนวนหนี้ในคำพิพากษาเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2492/2565 คำพิพากษาศาลชั้นต้นที่พิพากษาให้ยึดทรัพย์จำนองที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 1118 และ 1408 เป็นกรณีที่มีการพิมพ์ผิดไปจากที่โจทก์ฟ้องและนำสืบสัญญาจำนองที่ดินซึ่งเป็นข้อผิดหลงเล็กน้อย และการแก้ไขข้อผิดหลงดังกล่าวไม่เป็นการกลับ หรือแก้คำวินิจฉัยของศาลชั้นต้นในส่วนนี้ ศาลฎีกาจึงเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 143 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7

การดำเนินกระบวนการพิจารณาชำระตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 นำมาใช้ในคดีผู้บริโภคนด้วยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3784/2559 คดีก่อนของศาลชั้นต้น จำเลยเป็นโจทก์ฟ้องโจทก์เป็นจำเลยว่า จำเลยผิดสัญญาข้อตกลงเกี่ยวกับการรับบัตรเครดิต โจทก์โอนเงินค่าตัวเครื่องบินเข้าบัญชีเงินฝากของจำเลยตามที่จำเลยนำเอกสารใบสั่งซื้อสินค้าและบริการของผู้ถือบัตรมาขอรับเงินจากโจทก์ แต่ต่อมาโจทก์เรียกเก็บเงินจากธนาคารผู้ออกบัตรเครดิตไม่ได้ จึงขอให้จำเลยคืนเงินพร้อมดอกเบี้ย ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ คดีนี้จำเลยในคดีก่อนกลับเป็นโจทก์ฟ้องโจทก์ในคดีก่อนเป็นจำเลยว่า จำเลยผิดสัญญาฝากเงินโดยหักจากบัญชีเงินฝากของโจทก์โดยไม่มีสิทธิ ขอให้จำเลยคืนเงินพร้อมดอกเบี้ย โดยมูลหนี้ที่โจทก์นำมาฟ้องคดีนี้เป็นคนละมูลหนี้กับคดีก่อน ประเด็นแห่งคดีในมูลหนี้ทั้งสองคดีย่อมต่างกัน และประเด็นแห่งคดีในมูลหนี้คดีนี้ยังไม่ได้มีคำวินิจฉัยฟ้องโจทก์ คดีนี้ไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาชำระตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 311/2563 คดีเดิม ศาลฎีกาอนุญาตให้จำเลย (โจทก์ในคดีนี้) ฎีกา และต่อมาศาลฎีกามีคำพิพากษา ให้ยกคำพิพากษาศาลล่างทั้งสอง ให้รับคำให้การจำเลย (โจทก์ในคดีนี้) และให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาใหม่ต่อไป ดังนี้ คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวย่อมมีผลให้คำ

พิพากษาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคในคดีเดิมสิ้นผลไป เท่ากับว่าศาลชั้นต้นในคดีก่อนยังไม่ได้วินิจฉัยในประเด็นข้อพิพาทมาก่อน ดังนั้น คำฟ้องในคดีนี้จึงยังไม่มีคำวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นแห่งคดีที่จะให้ศาลวินิจฉัยว่าเป็นกระบวนการพิจารณาซ้ำได้ กรณีจึงไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 923/2563 คำร้องของจำเลยที่ขอให้เพิกถอนและงดการบังคับคดีจนกว่าโจทก์แสดงหลักฐานว่าจะรื้อถอนอาคารและก่อสร้างอาคารแล้วเสร็จเมื่อใดเพื่อให้จำเลยใช้สิทธิเข้าเป็นผู้เช่าอาคารใหม่ตามข้อตกลงในสัญญา นั้นอ้างเหตุเช่นเดียวกับที่จำเลยอ้างตามคำร้องสองฉบับก่อนที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดให้ยกคำร้องทั้งสองฉบับไปแล้วโดยจำเลยไม่อุทธรณ์ เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาในประเด็นที่ศาลได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 ที่ใช้บังคับแก่คดีนี้ โดยผลของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4414/2564 แม้ข้อเท็จจริงจะได้ความว่า ผู้ร้องเคยยื่นคำร้องขอถอนส่วนฉบับลงวันที่ 13 มีนาคม 2562 มาก่อน และศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า ผู้ร้องไม่มีพยานมาให้ไต่สวน ข้อเท็จจริงจึงรับฟังไม่ได้ตามคำร้องก็ตาม แต่เมื่อผู้ร้องได้รับโอนสิทธิเรียกร้องมาจากธนาคาร อ. ซึ่งเป็นเจ้าหนี้จำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 4873 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง และเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงของศาลแพ่ง ซึ่งศาลแพ่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแทนแล้ว ผู้ร้องจึงเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและเป็นเจ้าหนี้ผู้รับจำนองของจำเลยในที่ดินโฉนดที่ 4873 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ทรัพย์สินจำนองที่ถูกยึดและขายทอดตลาดในคดีนี้ การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอถอนส่วนเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินในฐานะเจ้าหนี้บุริมสิทธิจำนองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 322 (ใหม่) จึงเป็นการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล ผู้ร้องได้รับยกเว้นไม่อยู่ในบังคับบทบัญญัติเรื่องการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำตามมาตรา 144 (5) กรณีตามคำร้องของผู้ร้องฉบับลงวันที่ 25 มิถุนายน 2562 จึงไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำกับคำร้องขอถอนส่วนฉบับลงวันที่ 13 มีนาคม 2562 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 แต่อย่างใด และเมื่อได้ความว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นนัดพิจารณาคำร้อง สำเนาคำร้องของผู้ร้องให้แก่โจทก์ จำเลย และเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยระบุด้วยว่า หากจะคัดค้านให้ยื่นคัดค้านก่อนหรือในวันนัด มิฉะนั้นถือว่าไม่คัดค้าน ซึ่งมีการส่งสำเนาคำร้องให้แก่บุคคลดังกล่าวแล้ว ครั้นถึงวันนัดพิจารณาคำร้องปรากฏว่าไม่มีคู่ความฝ่ายใดมาศาล ย่อมถือว่าคู่ความดังกล่าวไม่ได้คัดค้านคำร้องของผู้ร้อง ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ตามคำร้องของผู้ร้องว่า ผู้ร้องได้รับโอนสิทธิเรียกร้องมาจากธนาคาร อ. ซึ่งเป็นเจ้าหนี้จำนองที่ดินแปลงข้างต้น พร้อมสิ่งปลูกสร้าง และเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงดังกล่าวของศาลแพ่ง และศาลแพ่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแทนแล้ว ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเพียงพอที่จะวินิจฉัยคำร้องของผู้ร้องแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาและมีคำสั่ง

ใหม่ และเมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ดังกล่าวจึงเห็นสมควรอนุญาตให้ผู้ร้องซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและเจ้าหน้าที่
 จำนวนมีสิทธิกันส่วนตามคำร้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6008/2564 พิเคราะห์ตามคำฟ้องโจทก์ คำให้การจำเลย คำให้การจำเลยร่วม และคำร้องขอให้ชี้ขาดข้อกฎหมายแล้วข้อเท็จจริงได้ความว่า คดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยเพื่อให้บังคับจำนองที่ดินโฉนด
 เลขที่ 47371 เพื่อชำระหนี้ที่บริษัท ท. ได้กู้ยืมเงินจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ จำนวน 30,000,000 บาท และได้
 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ดังกล่าวเพื่อเป็นประกันหนี้ และโจทก์เป็นผู้ได้รับโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวมา
 จากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ เจ้าหนี้ ส่วนจำเลยเป็นผู้รับโอนที่ดินแปลงดังกล่าวมาจากบริษัท ท. แม้ข้อเท็จจริง
 ตามคำฟ้องได้ความว่า ก่อนฟ้องคดีนี้บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ได้เคยฟ้องบังคับคดีตามสัญญาจำนองต่อศาลชั้นต้น
 เป็นคดีหมายเลขดำที่ 338/2539 และคดีหมายเลขแดงที่ 861/2540 ระหว่าง บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์โจทก์กับ
 บริษัท ท. ที่ 1 พ. ที่ 2 จำเลย ศาลพิพากษาให้จำเลยทั้งสองในคดีนั้นร่วมกันชำระเงินจำนวน 30,000,000 บาท
 พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 21 ต่อปี หากไม่ชำระหนี้หรือชำระไม่ครบให้ยึดที่ดินโฉนดเลขที่ 47371 พร้อมสิ่งปลูก
 สร้างออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์จนครบถ้วน และโจทก์ได้เข้าเป็นคู่ความแทนที่บริษัทเงินทุน
 หลักทรัพย์โจทก์ในคดีดังกล่าวแล้ว แต่คดีดังกล่าวเป็นการฟ้องบังคับให้ชำระหนี้กู้ยืมและบังคับจำนองเอาจาก
 บริษัท ท. และ พ. จำเลยทั้งสองของคดีดังกล่าว โดยไม่ได้ฟ้องจำเลยในคดีนี้ให้เป็นจำเลยในคดีดังกล่าวด้วย แม้
 ต่อมาวันที่ 2 เมษายน 2551 ได้มีการจดทะเบียนเพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินดังกล่าวระหว่างจำเลยกับบริษัท
 ท. ตามคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 311/2541 ของศาลชั้นต้นและที่ดินโฉนดเลขที่ 47371 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง
 บนที่ดินได้โอนคืนกลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลย แต่จำเลยไม่ใช่คู่ความในคดีดังกล่าว และไม่ใช้ผู้เข้าเป็นคู่ความ
 แทนที่บริษัท ท. ลูกหนี้ตามคำพิพากษา คำฟ้องโจทก์ในคดีนี้จึงเป็นการฟ้องบังคับเอาจากจำเลยในฐานะผู้ได้รับ
 โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ติดจำนองไปภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ 338/2539 และคำพิพากษา
 ในคดีหมายเลขแดงที่ 861/2540 ของศาลชั้นต้นดังกล่าวแล้ว คดีนี้จึงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
 ของจำเลยในฐานะผู้ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ติดจำนอง สิทธิและหน้าที่ของจำเลยเป็นเรื่องเฉพาะตัวของจำเลยไม่
 เกี่ยวกับบริษัท ท. จำเลยที่ 1 ในคดีดังกล่าว ดังนั้น คดีนี้กับคดีหมายเลขดำที่ 338/2539 หมายเลขแดงที่
 861/2540 ของศาลชั้นต้นดังกล่าวจึงมีประเด็นแห่งคดีที่แตกต่างกัน คดีนี้จึงไม่เป็นการฟ้องซ้ำหรือดำเนินกระบวน
 พิจารณาซ้ำกับคดีหมายเลขดำที่ 338/2539 หมายเลขแดงที่ 861/2540 ของศาลชั้นต้นดังกล่าวตามประมวล
 กฎหมายวิธีพิจารณาคความแพ่ง มาตรา 144 และมาตรา 148 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน
 พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ส่วนที่ต่อมาเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดทรัพย์จำนองดังกล่าวเพื่อบังคับคดีในคดีหมายเลขดำที่
 ส.48/2549 ระหว่าง อ. โจทก์ กับบริษัท ภ. ที่ 1 บริษัท ท. ที่ 2 จำเลย โจทก์ในฐานะผู้รับจำนองได้ยื่นคำร้อง
 ขอรับชำระหนี้บุริมสิทธิจำนอง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาต นอกจากนี้เจ้าพนักงานบังคับคดีได้บังคับคดีขาย
 ทอดตลาดทรัพย์จำนองรายนี้ติดภาระจำนองไปด้วยในคดีหมายเลขดำที่ 1342/2549 หมายเลขแดงที่ 412/2540
 (คดีหมายเลขแดงที่ ขบ.1/2550) โดยโจทก์ยื่นคำร้องเข้าไปในคดีนี้เพื่อใช้สิทธิหักส่วนได้ใช้แทนในการซื้อทรัพย์สิน

จำนอง ศาลอนุญาต ซึ่งเป็นการขอใช้สิทธิรับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญอื่น หากมีการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนอง และขอใช้สิทธิหักส่วนได้ใช้แทนในวันขายทอดตลาดและหากโจทก์ในคดีดังกล่าวสละสิทธิในการบังคับคดีแทน หรือไม่ดำเนินการในการบังคับคดีภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด โจทก์ขอดำเนินการบังคับคดีแทนเท่านั้น แต่ปรากฏว่าต่อมาได้มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินโฉนดเลขที่ 47371 มาเป็นชื่อของจำเลย ต่อมาโจทก์ในคดีนี้ได้ขอรับชำระหนี้บุริมสิทธิจำนองในคดีของศาลชั้นต้นหมายเลขดำที่ จ. 20/2558 หมายเลขแดงที่ จ.25/2559 ระหว่าง ต. โจทก์ พ. ที่ 1 ณ. ที่ 2 บริษัท ภ. ที่ 3 จำเลย ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้โจทก์ในฐานะผู้ร้องในคดีดังกล่าวนี้ได้รับชำระหนี้จำนองก่อนเจ้าหนี้อื่น และต่อมาได้มีการถอนการบังคับคดีและจำเลยในฐานะผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 47371 ยังไม่ได้ชำระหนี้ได้ถอนจำนอง ยังคงมีภาระหนี้คงค้างต้น 30,000,000 บาท และดอกเบี้ยค้างชำระทั้งสิ้น 119,732,739.34 บาท รวมเป็นเงินต้นและดอกเบี้ย 149,732,739.34 บาท ดังนั้นในคดีดังกล่าวจึงไม่มีการบังคับคดีอีกต่อไป และคำฟ้องในคดีนี้โจทก์ฟ้องให้บังคับจำนองจากจำเลยในฐานะผู้รับโอนไปซึ่งทรัพย์สินจำนองในส่วนที่โจทก์ยังไม่ได้รับชำระหนี้ คดีนี้จึงไม่เป็นการฟ้องซ้ำหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำกับคดีหมายเลขดำที่ ส.48/2549 ของศาลชั้นต้น และคดีหมายเลขดำที่ จ. 20/2558 หมายเลขแดงที่ จ.25/2559 ของศาลชั้นต้นดังกล่าว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 และมาตรา 148 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ด้วยเช่นกัน

ฟ้องซ้ำในคดีผู้บริโภคต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8811/2561 คดีก่อนโจทก์ฟ้องกล่าวอ้างว่าจำเลยทั้งสองละเมิดข้อตกลงขณะโจทก์ซื้อห้องชุดที่ว่าจะไม่มีการค้าขายอาหารในบริเวณพื้นที่อื่นใดอีกแต่จำเลยทั้งสองอนุญาตให้ร้านค้าเช่าเช่าเช่าราคาประหยัดเข้ามาขายอาหารบริเวณพื้นที่ชั้น 1 ซึ่งผิดข้อตกลงที่บริษัท อ. ผู้ขายห้องชุดให้โจทก์ตกลงให้มีการค้าขายได้เฉพาะ 4 ห้องชุดในบริเวณชั้น 1 ของอาคารชุดเท่านั้น ซึ่งจำเลยทั้งสองในฐานะตัวการตัวแทนรับรู้ข้อตกลงดังกล่าวแล้วยังละเมิดข้อตกลงต่อโจทก์ ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย รายได้ของโจทก์ลดลงจึงฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสองยกเลิกสัญญาที่ให้ผู้บุคคลภายนอกเข้ามาเช่าพื้นที่ทำการค้าขายอาหารในบริเวณชั้น 1 และเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสอง ซึ่งศาลวินิจฉัยว่าข้ออ้างของโจทก์ฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสองกระทำละเมิดข้อตกลงทำให้โจทก์เสียหาย พิพากษายกฟ้องโจทก์ คดีถึงที่สุด โจทก์กลับมาฟ้องคดีนี้อ้างว่าจำเลยทั้งสองในฐานะตัวการจึงรู้ข้อตกลงที่บริษัท อ. ผู้ขายห้องชุดแก่โจทก์ตกลงให้มีการค้าขายได้เฉพาะ 4 ห้องชุด ในบริเวณชั้น 1 ของอาคารชุด อันเป็นการผิดสัญญาที่ให้ไว้แก่โจทก์ในครั้งแรกซึ่งได้ลงประกาศขายห้องชุดนี้ให้แก่โจทก์ โดยอนุญาตให้ร้านค้าเช่าเช่าเช่าราคาประหยัดเข้ามาขายอาหารบริเวณพื้นที่ชั้น 1 ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายในการประกอบธุรกิจค้าขายอาหารร้าน "ช." ในห้องชุด โจทก์ต้องประสบปัญหาสภาพขาดทุนอย่างหนัก จนไม่สามารถประกอบกิจการตามปกติได้ และขอเรียกค่าเสียหายจากโจทก์ **เมื่อคดีนี้กับคดีก่อนของศาลจังหวัดนนทบุรีเป็นคู่ความเดียวกัน**

คดีก่อนถึงที่สุดแล้ว และมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยประเด็นเดียวกันคือ โจทก์เรียกค่าเสียหายจากการที่จำเลยทั้งสองอนุญาตให้ร้านค้ารับพัสดุเข้ามาเช่าพื้นที่ส่วนกลางค้าขายอาหารบริเวณพื้นที่ชั้น 1 หรือไม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าโจทก์จะกล่าวอ้างในคดีก่อนว่าจำเลยทั้งสองละเมิดข้อตกลง และอ้างในคดีนี้ว่า จำเลยทั้งสองผิดสัญญาที่ให้ไว้แก่โจทก์ก็คือการกระทำเดียวกันนั่นเอง **ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยในคดีนี้ต้องอาศัยเหตุอย่างเดียวกับคดีก่อน ฟ้องโจทก์คดีนี้จึงเป็นฟ้องซ้ำ**ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6138/2564 คดีก่อนผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินโดยอ้างเหตุว่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างที่โจทก์นำยึดเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้อง แต่ผู้ร้องให้จำเลยที่ 1 ถือกรรมสิทธิ์แทนด้วยการทำสัญญาขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้จำเลยที่ 1 โดยไม่ชำระราคาเพื่อให้จำเลยที่ 1 นำที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวไปจดทะเบียนจำนองเป็นประกันการกู้ยืมเงินจากธนาคารแล้วนำเงินมาแบ่งปัน คดีถึงที่สุดโดยศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า แม้ข้อเท็จจริงจะได้รับความตามคำร้องก็ตาม แต่ผู้ร้องจะร้องขอให้ปล่อยที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างไม่ได้ ถือได้ว่าศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นแห่งคดีแล้วว่าผู้ร้องไม่มีสิทธิขอให้ปล่อยที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างที่โจทก์นำยึด ดังนั้น การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างที่โจทก์นำยึดไว้เป็นคดีนี้อีก แม้ผู้ร้องจะอ้างเหตุว่าผู้ร้องเป็นโจทก์ ฟ้องจำเลยที่ 1 ขอให้ศาลเพิกถอนสัญญาขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว และศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาในคดีดังกล่าวให้เพิกถอนสัญญาขายที่ดินพิพาท แต่ศาลชั้นต้นก็ฟังข้อเท็จจริงตามที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ร้องในคดีนี้กล่าวอ้างว่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างที่โจทก์นำยึดเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้อง แต่ผู้ร้องให้จำเลยที่ 1 ถือกรรมสิทธิ์แทนด้วยการทำสัญญาขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้จำเลยที่ 1 โดยไม่ชำระราคา เพื่อให้จำเลยที่ 1 นำที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างไปจดทะเบียนจำนองเป็นประกันการกู้ยืมเงินจากธนาคารแล้วนำเงินมาแบ่งกัน แล้วพิพากษาให้เพิกถอนสัญญาซื้อขายที่ดินแปลงดังกล่าวระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 คำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินคดีนี้จึงเป็นการอ้างเหตุอย่างเดียวกันว่าผู้ร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างที่โจทก์นำยึด แต่ผู้ร้องให้จำเลยที่ 1 ถือกรรมสิทธิ์แทนด้วยการทำสัญญาขายที่ดินพิพาทให้จำเลยที่ 1 โดยไม่ชำระราคา เพื่อให้จำเลยที่ 1 นำที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวไปจดทะเบียนจำนองเป็นประกันการกู้ยืมเงินจากธนาคารแล้วนำเงินมาแบ่งกันนั่นเอง เหตุที่ผู้ร้องอ้างในคดีนี้จึงยังคงอาศัยเหตุอย่างเดียวกับคดีก่อน การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินนี้ย่อมเป็นการรื้อร้องฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน คำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินคดีนี้จึงเป็นการฟ้องซ้ำกับคดีก่อนต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3689/2565 คดีก่อนธนาคาร ศ. เป็นโจทก์ ฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบเรื่องยืมจำนอง แต่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้โดยทำสัญญาประนีประนอมยอมความว่าจำเลยตกลงชำระหนี้ให้แก่โจทก์ หากผิดนัดงวดหนึ่งงวดโดยยอมให้โจทก์บังคับคดียึดทรัพย์สินจำนองตามฟ้องและทรัพย์สินอื่นออกขายทอดตลาด และศาลแพ่งพิพากษาตามยอม กรณีถือได้ว่าประเด็นแห่งคดีได้มีการวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดไปแล้วโดยคำพิพากษา

ตามยอมนั้น การที่จำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความข้างต้นเป็นเรื่องธนาคาร ศ. ชอบที่จะต้องดำเนินการในชั้นบังคับคดีในคดีเดิม ส่วนคดีนี้โจทก์ฟ้องว่าภายหลังจากที่ศาลแพ่งมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์เข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษาในคดีเดิม โจทก์ขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินออกขายทอดตลาดแต่เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากพ้นระยะเวลาบังคับคดี โจทก์จึงยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้เพิกถอนคำสั่งเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งท้ายที่สุดศาลฎีกามีคำพิพากษาให้ยกคำร้องโดยวินิจฉัยว่า โจทก์สิ้นสิทธิบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินจำนองของจำเลย อย่างไรก็ตามทรัพย์สินจำนองยังคงอยู่ โจทก์สามารถใช้ยื่นต่อลูกหนี้จำนองหรือคนภายนอกที่รับโอนทรัพย์สินจำนองต่อไปได้ หลังจากนั้นจำเลยไม่ชำระหนี้และไถ่ถอนจำนองทำให้โจทก์เสียหาย ขอให้บังคับจำเลยชำระเงินตามวงเงินที่จำนองพร้อมดอกเบี้ย หากไม่ชำระให้ยึดทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาด ซึ่งมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่าจำเลยต้องรับผิดชำระหนี้ตามสัญญาจำนองหรือไม่เพียงใด คำฟ้องของโจทก์กรณีนี้ทำใช้เป็นคำฟ้องในกระบวนการพิจารณาชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาแต่อย่างใดไม่ เมื่อความปรากฏว่าคดีเดิมธนาคาร ศ. ฟ้องโดยใช้สิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้กู้ยืมและสัญญาจำนองโดยในคดีก่อนเป็นทรัพย์สินจำนองรายเดียวกันกับทรัพย์สินจำนองในคดีนี้ และโจทก์เป็นผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องนี้มาจากบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ. ซึ่งรับโอนมาจากธนาคาร ศ. โจทก์เดิมอีกทอดหนึ่ง จึงเป็นกรณีคู่ความเดียวกันในคดีก่อนซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว รื้อร้องฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน จึงเป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3690/2565 คดีก่อน ธนาคาร ศ. เป็นโจทก์ฟ้อง ธ. กับพวกรวม 6 คน ให้รับผิดชอบ ยืม ค่าประกัน จำนอง แต่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้โดยทำสัญญาประนีประนอมยอมความมีใจความว่าจำเลยทั้งหกตกลงชำระหนี้ให้แก่โจทก์ หากผิดนัดงวดใดงวดหนึ่งยอมให้บังคับยึดที่ดินทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาด ศาลชั้นต้นพิพากษาตามยอม กรณีถือได้ว่าประเด็นแห่งคดีได้รับการวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดไปแล้วโดยคำพิพากษตามยอมนั้น การที่จำเลยทั้งหกในคดีดังกล่าวผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความข้างต้นเป็นเรื่องที่ธนาคาร ศ. รวมถึงโจทก์ผู้เข้าสวมสิทธิ เป็นคู่ความแทนชอบที่จะต้องดำเนินการในชั้นบังคับคดีในคดีเดิม ส่วนคดีนี้โจทก์ฟ้องว่าโจทก์ในฐานะผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องจากบริษัท ส. ซึ่งได้รับโอนสิทธิเรียกร้องมาจากธนาคาร ศ. อีกทอดหนึ่ง ประสงค์ที่จะบังคับจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาด ซึ่งมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่า จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชำระหนี้ตามสัญญาจำนองหรือไม่ เพียงใด คำฟ้องของโจทก์กรณีนี้ทำใช้เป็นคำฟ้องในกระบวนการพิจารณาชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาแต่อย่างใดไม่ เมื่อความปรากฏว่าทรัพย์สินจำนองในคดีก่อนและคดีนี้เป็นทรัพย์สินจำนองรายเดียวกัน และโจทก์เป็นผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องมาจากบริษัท ส. ซึ่งรับโอนมาจากธนาคาร ศ. โจทก์เดิมอีกทอดหนึ่ง จึงเป็นกรณีที่คู่ความเดียวกันในคดีก่อนซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว รื้อร้องฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน จึงเป็นฟ้องซ้ำ ตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551
มาตรา 7

**การขอยกเว้นค่าธรรมเนียมในการฟ้องคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 157
ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7**

คำสั่งศาลอุทธรณ์ที่ 2455/2555 การยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องคดีนั้นตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 156 และมาตรา 156/1 มิได้กำหนดบังคับให้ศาลต้องทำการไต่
สวนเพื่อฟังข้อเท็จจริงก่อนที่จะมีคำสั่งทุกครั้ง หากแต่ให้อำนาจศาลทำการไต่สวนพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ใน
กรณี que เห็นเป็นการสมควร โดยต้องดำเนินการโดยเร็วเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ในกรณีที่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏ
ตามคำร้องหรือพยานหลักฐานที่โจทก์เสนอต่อศาลเพียงพอแก่การวินิจฉัยได้แล้วไม่มีความจำเป็นต้องทำการไต่
สวนพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีก ก็สามารถพิจารณาสั่งคำร้องนั้นได้ทันที โดยไม่ต้องทำการไต่สวน และไม่เป็นการ
ดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 แต่อย่างไร
ข้อเท็จจริงได้ความตามคำร้องของโจทก์ว่า โจทก์เป็นข้าราชการบำนาญได้รับเงินบำนาญเดือนละ 11,000
บาท และประกอบอาชีพซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าจะต้องมีเงินทุนที่ใช้ในการ
หมุนเวียนสำหรับการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์เป็นจำนวนไม่น้อยแสดงว่าโจทก์เป็นผู้มีฐานะดี นอกจากนี้ยังได้
ความตามคำฟ้องของโจทก์ว่าโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างอันเป็นที่อยู่อาศัยของตน มีมูลค่า
สูงมากกว่าหนึ่งล้านบาท เช่นนี้ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องและคำฟ้องของโจทก์จึงเพียงพอให้รับฟังได้แล้ว
ว่า โจทก์เป็นผู้มีทรัพย์สินและอยู่ในฐานะพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาลได้ และหากไม่ได้รับยกเว้น
ค่าธรรมเนียมศาลก็ไม่ได้ได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร ดังนั้น ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้โจทก์ได้รับ
ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลโดยไม่ได้ทำการไต่สวนพยานหลักฐานเพิ่มเติมจึงเป็นการชอบแล้ว ยกคำร้องอุทธรณ์
คำสั่งของโจทก์ หากโจทก์ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้นำเงินค่าธรรมเนียมศาลมาชำระต่อศาลชั้นต้นภายใน 15
วัน นับแต่วันฟังคำสั่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8636/2558 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลเนื่องจาก
จำเลยที่ 2 เป็นคนยากจนไม่มีเงินชำระว่า อนุญาตให้จำเลยที่ 2 อุทธรณ์โดยยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ซึ่งมิ
ความหมายว่าศาลชั้นต้นได้อนุญาตให้จำเลยที่ 2 ฟ้องอุทธรณ์ได้โดยไม่ต้องวางค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนิน
กระบวนการพิจารณาซึ่งรวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง มาตรา 157 ด้วย สำหรับเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ คือ เงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แทน
โจทก์ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นซึ่งจะต้องนำมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 229 จึงถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์ โดยไม่

ต้องวางเงินความรับผิดในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุดตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา
คดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 18

**การฟ้องแย้งไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิมต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177
วรรคสาม 179 วรรคท้ายประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2290/2563 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ 1 กู้เงินจำนวน 1,000,000 บาท โดยจำเลยที่
2 นำที่ดินจดทะเบียนจำนองเป็นประกันหนี้เงินกู้ของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 2 ให้การว่า จำเลยที่ 2 ไม่เคยนำที่ดิน
ดังกล่าวไปจดทะเบียนจำนองเป็นประกันหนี้เงินกู้ของจำเลยที่ 1 ประเด็นที่พิพาทในคดีจึงมีว่าจำเลยที่ 1 กู้ยืมเงิน
จำนวน 1,000,000 บาท แล้วไม่ชำระหนี้จริงหรือไม่ และจำเลยที่ 2 จดทะเบียนจำนองที่ดินเป็นประกันหนี้เงินกู้
จำนวนดังกล่าวของจำเลยที่ 1 หรือไม่เท่านั้น ที่จำเลยที่ 2 ให้การต่อมาว่า จำเลยที่ 2 จดทะเบียนจำนองเพื่อ
ประกันหนี้เงินกู้ของตนเองไม่ใช่หนี้ของจำเลยที่ 1 แต่จำเลยที่ 2 ไม่ได้รับมอบเงินกู้จากโจทก์เป็นเหตุผลประกอบ
คำให้การ หากศาลพิจารณาพยานหลักฐานแล้วเชื่อตามที่จำเลยที่ 2 ให้การ ศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องจำเลยที่ 2
เป็นผลให้โจทก์ไม่อาจบังคับจำนองโฉนดที่ดินดังกล่าวเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ในคดีนี้ได้อยู่แล้ว **ส่วนฟ้องแย้งของ
จำเลยที่ 2** ที่ขอให้บังคับโจทก์ส่งมอบโฉนดที่ดินดังกล่าวคืนและจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินและเรียก
ค่าเสียหายจากโจทก์เนื่องจากจำเลยที่ 2 นำที่ดินดังกล่าวไปจดทะเบียนจำนองกับโจทก์เพราะโจทก์รับปากว่าจะให้
จำเลยที่ 2 กู้เงินจำนวน 1,300,000 บาท แต่โจทก์ไม่ส่งมอบเงินกู้อย่างดังกล่าวให้จำเลยที่ 2 นั้น **ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะ
เป็นจริงหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิมต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา 177 วรรคสาม มาตรา 179 วรรคท้ายประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551
มาตรา 7**

**คดีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลจะพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีได้เมื่อคดีของโจทก์มีมูลและมูลหนี้ไม่
ขัดต่อกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ทวิ วรรคหนึ่ง ประกอบ
พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 48/2563 โจทก์ยื่นต้นฉบับสัญญาเช่าซื้อมาพร้อมกับฎีกาเป็นการยื่นล่วงเลยเวลา
ที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว แม้จำเลยไม่มาศาลในวันพิจารณาซึ่งถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การก็ตาม แต่
ศาลจะมีคำพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีโดยจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การมิได้ เว้นแต่ศาลเห็นว่าคำฟ้องของ
โจทก์มีมูลและไม่ขัดต่อกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ทวิ วรรคหนึ่งประกอบ
พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 การที่โจทก์เพียงแต่ส่งสำเนาสัญญาเช่าซื้อเป็น
พยานหลักฐานต่อศาลโดยไม่มีต้นฉบับเอกสารมาแสดงต่อศาล จึงเป็นการไม่ชอบ คดีของโจทก์ไม่มีมูล

คดีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลสืบพยานฝ่ายเดียว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ทวิ วรรคสาม (2) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3503/2563 คดีนี้จำเลยทั้งสองขาดนัดยื่นคำให้การ และศาลชั้นต้นให้สืบพยานไปฝ่ายเดียวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ทวิ วรรคสาม (2) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 เมื่อในการสืบพยานหลักฐานของโจทก์ โจทก์มีหนังสือมอบอำนาจของโจทก์ที่ระบุว่า ก. เป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่มีอำนาจกระทำการแทนโจทก์ และ ก. มอบอำนาจให้ ญ. มีอำนาจลงนามในสัญญาเช่าซื้อกับมีอำนาจตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้รับมอบอำนาจ ญ. จึงมีอำนาจลงลายมือชื่อมอบอำนาจให้บุคคลใดลงลายมือชื่อในสัญญาเช่าซื้อแทนโจทก์ได้ การที่ ญ. มอบอำนาจช่วงอีกทอดหนึ่งให้ ร. ลงลายมือชื่อในสัญญาเช่าซื้อ แล้วปรากฏลายมือชื่อ ร. ลงไว้ในช่องผู้ให้เช่าซื้อในสัญญาเช่าซื้อเป็นลำดับ ซึ่งศาลล่างทั้งสองมิได้ตั้งใจสงสัยเกี่ยวกับลายมือชื่อ ร. ที่ลงไว้ในสัญญาเช่าซื้อแทนโจทก์ พยานบุคคลและพยานเอกสารที่โจทก์นำสืบมาเพียงฝ่ายเดียวในคดีโดยจำเลยทั้งสองขาดนัดยื่นคำให้การ จึงมีรายละเอียดข้อสำคัญพอให้เห็นได้ว่า คำฟ้องของโจทก์มีมูลและไม่ขัดต่อกฎหมาย ทั้งรับฟังได้ว่าโจทก์มอบอำนาจให้ ร. ลงลายมือชื่อในสัญญาเช่าซื้อแทนโจทก์แล้วโจทก์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อทรัพย์สิน การดำเนินการอันเกี่ยวกับธุรกิจของโจทก์ย่อมมีการลงทุนและเสียค่าใช้จ่าย ทั้งโจทก์ย่อมมุ่งหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการลงทุนประกอบธุรกิจของตนบ้างเป็นธรรมดา ดังนั้น การที่โจทก์คิดค่าเช่าซื้อตามสัญญาโดยนำเงินลงทุนที่โจทก์ใช้จ่ายไปเกี่ยวกับรถยนต์ที่เช่าซื้อมาคำนวณรวมกับดอกเบี้ยในแต่ละงวด เพื่อให้ตนได้รับประโยชน์หรือกำไรในเชิงธุรกิจของตน และการคิดคำนวณผลประโยชน์ของโจทก์เช่นนั้นมิได้สูงเกินสมควรหากยังคงอยู่ภายใต้มาตรฐานแห่งเศรษฐกิจกับความเป็นจริงของค่าครองชีพของประชาชนในสังคม ทั้งมิได้เป็นการคิดคำนวณผลประโยชน์ที่ต้องห้ามต่อกฎหมายด้วยแล้ว จึงยังมีโอกาสว่าการคิดค่าเช่าซื้อตามสัญญาเช่าซื้อของโจทก์เป็นไปโดยไม่เป็นธรรม ส่วนข้อตกลงเกี่ยวกับค่าขาดราคาหรือเบี้ยปรับ อันพึงชดใช้แก่กันนั้น เป็นเพียงข้อกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับค่าเสียหายภายหลังจากเลิกสัญญาที่คู่สัญญาสามารถตกลงกันได้ โจทก์ก็หาได้นำนี้ดังกล่าวไปรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของค่าเช่าซื้อดังที่จำเลยทั้งสองเข้าใจและอ้างมาในฎีกา ข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อจึงมิใช่ข้อตกลงสำเร็จรูปที่ทำให้โจทก์ผู้ประกอบการค้า หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปได้เปรียบจำเลยที่ 1 คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร หรือมีลักษณะหรือมีผลให้จำเลยที่ 1 ต้องปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติ อันต้องด้วยลักษณะของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2550 เมื่อข้อเท็จจริงตามคำฟ้องและทางนำสืบของโจทก์ฟังได้ว่า จำเลยที่ 1 พึ่งผิคนัดไม่ชำระค่าเช่าซื้อแก่โจทก์เพียง 2 งวดติดต่อกัน และโจทก์ยังมีหนังสือบอกกล่าวทวงถามเพื่อใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาต่อจำเลยที่ 1 โดยชอบ ข้อเท็จจริงกลับได้ความต่อไปตามคำฟ้องและคำเบิกความของ น. ผู้รับมอบอำนาจช่วงโจทก์ว่า โจทก์เป็นฝ่ายติดตามยึดรถยนต์ที่เช่าซื้อคืนจากจำเลยที่ 1 สอดคล้องกับรายละเอียดในใบแจ้งให้จำเลยที่ 1 ชื้อทรัพย์สิน ที่ระบุถึงเรื่องที่โจทก์เป็นฝ่ายติดตามรถยนต์คืน โดยไม่ปรากฏว่า จำเลยที่ 1 ได้แย้งคัดค้านในการนั้น พฤติการณ์ของโจทก์ที่ติดตามยึดรถยนต์ที่เช่าซื้อคืนจากจำเลยที่ 1 และจำเลย

ที่ 1 คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดนัดยินยอมส่งมอบรถยนต์ที่เช่าซื้อให้แก่โจทก์โดยไม่ยึดเงื่อนไขอื่นเช่นนี้ ย่อมถือได้ว่าโจทก์และจำเลยที่ 1 ต่างสมัครใจเลิกสัญญาเช่าซื้อต่อกันโดยปริยาย อันเป็นผลให้คู่สัญญาไม่มีสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาต่อกันอีก โจทก์ไม่อาจอาศัยข้อตกลงตามสัญญาเช่าซื้อเรียกร้องค่าขาดราคาจากจำเลยที่ 1 ได้ จำเลยที่ 2 ผู้ค้าประกันย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนนี้ด้วย

การขอพิจารณาคดีใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 199 จัดว่านำมาใช้ในคดีผู้บริโภคด้วย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 5165/2556 คำขอให้พิจารณาคดีใหม่ของจำเลยขอด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 199 จัดว่า วรรคสอง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่คดีนี้ซึ่งเป็นคดีผู้บริโภคด้วย โดยผลของมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 หรือไม่ เห็นว่า คำขอให้พิจารณาคดีใหม่นั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 199 จัดว่า วรรคสอง บัญญัติว่า "คำขอตามวรรคหนึ่งให้กล่าวโดยชัดแจ้งซึ่งเหตุที่จำเลยได้ขาดนัดยื่นคำให้การและขอคัดค้านคำตัดสินชี้ขาดของศาลที่แสดงให้เห็นว่าหากศาลได้พิจารณาคดีนั้นใหม่ตนเองอาจเป็นฝ่ายชนะ และในกรณีที่ยื่นคำขอล่าช้า ให้แสดงเหตุแห่งการที่ล่าช้านั้นด้วย" แต่คำขอให้พิจารณาคดีใหม่ของจำเลยในข้อคัดค้านคำตัดสินชี้ขาดของศาลนั้น กล่าวไว้เพียงว่า หากศาลอนุญาตให้พิจารณาคดีใหม่ จำเลยมีพยานหลักฐานที่จะนำสืบหักล้างคดีของโจทก์ได้ และจะทำให้ศาลมีคำพิพากษาผิดแผกแตกต่างไปจากเดิมอย่างแน่นอน ซึ่งข้อเท็จจริงในส่วนนี้และสรรพเอกสารต่าง ๆ จำเลยจะได้นำเสนอในชั้นไต่สวนและพิจารณาคดีต่อไป หากได้คัดค้านคำตัดสินชี้ขาดของศาลชั้นต้นว่า คำพิพากษาศาลชั้นต้นไม่ถูกต้องอย่างไร หากให้มีการพิจารณาพิพากษาใหม่แล้วจำเลยชนะคดีได้อย่างไร คำขอให้พิจารณาคดีใหม่ของจำเลยจึงไม่ขอด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 199 จัดว่า วรรคสอง

ข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลอุทธรณ์ทั้งไม่ใช่ข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่คู่ความจะมีสิทธิยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้ จึงไม่มีสิทธิฎีกาตามมาตรา 225 วรรคหนึ่ง มาตรา 252 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ศาลฎีกาก็ไม่อาจวินิจฉัยให้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5323/2562 แม้จำเลยที่ 1 อุทธรณ์ทำนองว่า การที่โจทก์ที่ 3 ไม่บรรยายฟ้องว่าจำเลยที่ 6 กระทำละเมิดในทางการที่จ้างจึงขาดสาระสำคัญและศาลชั้นต้นไม่ได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทไว้ ทำให้การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบเพราะผลของการกระทำของจำเลยที่ 6 ลูกจ้างเป็นการนอกประเด็นตามคำฟ้องและประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี จะเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งทำให้จำเลยที่ 1 มีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ก็ตาม แต่ในชั้นฎีกาจำเลยที่ 1 อ้างว่าไม่ต้องรับผิดชอบเพราะเหตุที่ฟ้องของโจทก์ที่ 3 ไม่ได้ตั้งข้อหาเพื่อเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบในฐานะนายจ้าง

ต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่จำเลยที่ 6 กระทำในฐานะลูกจ้าง เป็นการบรรยายฟ้องไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ มาตรา 172 แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เป็นฟ้องที่ไม่ชอบ จึงเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้ว โดยชอบในศาลอุทธรณ์ ประกอบกับในคดีผู้บริโภคมามีเรื่องคำฟ้องไม่ชัดแจ้งหรือฟ้องเคลือบคลุม เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 20 ให้ศาลมีอำนาจแก้ไขได้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้น ไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ทั้งไม่ใช่ข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่ คู่ความจะมีสิทธิยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้ จำเลยที่ 1 จึงไม่มีสิทธิฎีกาในปัญหานี้ตามมาตรา 225 วรรคหนึ่ง มาตรา 252 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ปัญหานี้จำเลยที่ 1 จะได้รับ อนุญาตให้ฎีกา แต่เมื่อเป็นฎีกาที่ไม่ชอบ ศาลฎีกาก็ไม่อาจวินิจฉัยให้ได้

แม้ข้อเท็จจริงได้ความตามทางนำสืบของโจทก์ที่ 1 ว่า นับแต่เกิดเหตุ โจทก์ที่ 3 ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง พุดไม่ได้ ไม่สามารถทำตามคำสั่ง ไม่สามารถกินอาหารหรือลุกไปขับถ่ายด้วยตนเอง ปัจจุบันโจทก์ที่ 3 อยู่ในการดูแลรักษาของสถาบันประสาทวิทยา กรมการแพทย์ แต่ทราบได้ที่ยังไม่มีคำสั่งศาลให้โจทก์ที่ 3 เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถก็ต้องถือว่าโจทก์ที่ 3 เป็นบุคคลที่มีความสามารถตามกฎหมาย ประกอบกับการดำเนินคดีนี้ของโจทก์ที่ 3 ผู้เยาว์ มีโจทก์ที่ 2 ซึ่งเป็นมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองดำเนินคดีแทนมาตั้งแต่ต้น และตามคำฟ้อง โจทก์ที่ 2 แสดงชัดแจ้งว่าโจทก์ที่ 2 ฟ้องจำเลยทั้งหกในสองฐานะคือในฐานะส่วนตัวกับในฐานะที่เป็นมารดาผู้แทนโดยชอบธรรมของโจทก์ที่ 3 ผู้เยาว์ จึงเป็นคำฟ้องของโจทก์ที่ 3 โดยโจทก์ที่ 2 ผู้เป็นมารดาฟ้อง แทนอีกด้วย กรณีจึงเป็นไปตามบทบัญญัติว่าด้วยความสามารถของบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 56 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 แล้ว ไม่มีความ จำเป็นที่ศาลจะต้องมีคำสั่งให้แก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถของโจทก์ที่ 3 อีก

เหตุความเสียหายแก่ร่างกายและจิตใจของโจทก์ที่ 3 ในคดีนี้เกิดขึ้นจากการที่โจทก์ที่ 3 เรียนวิชาว่ายน้ำ ซึ่งเป็นวิชาบังคับที่อยู่ในความควบคุมดูแลของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เกิดเหตุและจำเลยที่ 6 เป็นครูผู้สอน จำเลยที่ 2 เป็นผู้รับใบอนุญาต จำเลยที่ 3 เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้รับใบอนุญาต จำเลยที่ 4 เป็นผู้จัดการ และ จำเลยที่ 5 เป็นผู้อำนวยการของโรงเรียนจำเลยที่ 1 อันเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการหรือมาตรฐานในการ เรียนการสอนที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยทั้งหกซึ่งเป็นฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ภาระการพิสูจน์ตกแก่จำเลยที่ 2 ถึงที่ 5

จำเลยทั้งหกไม่อาจพิสูจน์ได้ว่า ในขณะที่เกิดเหตุจำเลยที่ 1 ได้มีการให้บริการหรือดำเนินการตามมาตรฐาน ในการเรียนการสอนวิชาว่ายน้ำแก่เด็กเล็กตามภาระการพิสูจน์ และเมื่อตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 มาตรา 24 กำหนดให้จำเลยที่ 2 ผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้แทนของนิติบุคคลโรงเรียนจำเลยที่ 1 มีอำนาจในการ แต่งตั้งผู้อำนวยการเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการบริหารจัดการโรงเรียน แต่งตั้งผู้จัดการเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบงานด้าน งบประมาณและการบริหารงานทั่วไป ตามมาตรา 37 และ 40 อันเป็นสถานะเจ้าของโรงเรียน จำเลยที่ 4 เป็น ผู้จัดการมีหน้าที่และความรับผิดชอบด้านงานงบประมาณและการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนตามมาตรา 40 (1)

และ (2) จำเลยที่ 5 เป็นผู้อำนวยการมีหน้าที่และความรับผิดชอบด้านวิชาการของโรงเรียน แต่งตั้งและถอดถอน ครู บุคลากรทางการศึกษา และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน ควบคุมปกครองครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนของโรงเรียน ตามมาตรา 39 (1) (2) และ (3) ทั้งจำเลยที่ 2 ที่ 4 และที่ 5 ยังมีฐานะเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โดยตำแหน่ง มีอำนาจหน้าที่ออกระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้คำแนะนำการบริหารและการจัดการโรงเรียนด้านบุคลากร แผนงาน งบประมาณ วิชาการ กิจกรรมนักเรียน อาคารสถานที่ กำกับดูแลให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามมาตรา 30 และ 31 (1) (2) (3) (4) และ (5) อันเป็นหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารกิจการโรงเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งรวมถึงความปลอดภัยของนักเรียนตามนโยบายการบริหารและเป็นหน้าที่โดยตรงตามกฎหมาย ส่วนการบริหารงานโรงเรียนจำเลยที่ 1 ในความเป็นจริงจำเลยที่ 2 หรือจำเลยที่ 5 จะมีการมอบหมายให้บุคคลอื่นทำแทน หรือมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็เป็นเรื่องการบริหารภายในขององค์กรจำเลยที่ 1 เอง ไม่อาจลบล้างอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายได้ ทั้งจำเลยที่ 2 ไม่ได้นำสืบให้เห็นว่า การที่จำเลยที่ 2 แต่งตั้งจำเลยที่ 3 เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนตามมาตรา 41 เป็นเพราะจำเลยที่ 2 ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เพราะเหตุใด จำเลยที่ 2 ที่ 4 และที่ 5 จึงยังคงมีหน้าที่ต้องควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยที่ 6 การที่จำเลยที่ 2 ที่ 4 และที่ 5 ปล่อยปละละเลยให้การเรียนการสอนวิชาว่ายน้ำเด็กเล็กไม่เป็นไปตามคำสั่งและนโยบาย โดยในชั่วโมงเรียนมีจำนวนครูผู้สอนไม่ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ จนเป็นเหตุให้จำเลยที่ 6 ทำละเมิดต่อโจทก์ที่ 3 การไม่กำกับดูแลให้มีพนักงานอยู่ประจำห้องที่ควบคุมกล้องโทรทัศน์วงจรปิดเพื่อช่วยดูแลรักษาความปลอดภัย บริเวณสระว่ายน้ำ รวมถึงการคัดเลือกบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เหมาะสมกับการดูแลเด็กเล็กในการเรียนการสอนวิชาว่ายน้ำ ซึ่งโดยสภาพย่อมคาดเห็นได้ว่าอาจเกิดภัยอันตรายได้ตลอดเวลา การละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนในกรณีเช่นนี้ย่อมถือได้ว่ามีส่วนประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ที่ 3 โดยตรง เป็นการละเมิดต่อโจทก์ที่ 3 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 แล้ว สำหรับจำเลยที่ 3 ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนจำเลยที่ 2 ผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 มาตรา 40 นั้น ย่อมถือเสมือนว่าเป็นผู้แทนนิติบุคคล ตามมาตรา 24 และมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้เช่นเดียวกับจำเลยที่ 2 การกระทำใด ๆ ของจำเลยที่ 3 จึงต้องถือว่าจำเลยที่ 2 กระทำด้วยตนเองและศาลได้วินิจฉัยให้จำเลยที่ 2 รับผิดชอบต่อโจทก์ที่ 3 แล้ว ประกอบกับจำเลยที่ 3 นำสืบว่า ไม่มีหน้าที่ในการบริหารกิจการจำเลยที่ 1 โดยมีหน้าที่เพียงแต่งตั้งหรือถอดถอนบุคลากรของจำเลยที่ 1 ตามที่คณะกรรมการบริหารจำเลยที่ 1 เสนอมาเท่านั้น ซึ่งโจทก์ทั้งสามไม่อาจหักล้างให้ฟังเป็นอย่างอื่น นอกจากนี้ยังไม่ปรากฏพฤติการณ์ใดที่แสดงว่าจำเลยที่ 3 กระทำการละเมิดเป็นส่วนตัวกับโจทก์ที่ 3 ด้วย จำเลยที่ 3 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ที่ 3

ขณะเกิดเหตุละเมิดโจทก์ที่ 3 ยังเป็นเด็กเล็กไม่สามารถทำงานได้ตามกฎหมายแรงงาน และก่อนหน้านั้น ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า โจทก์ที่ 1 และที่ 2 ได้มอบหน้าที่ให้โจทก์ที่ 3 ช่วยทำงานหรือดำเนินกิจการในครัวเรือน โจทก์ที่ 3 จึงไม่มีความผูกพันตามกฎหมายที่ต้องทำงานให้เป็นคุณแก่ครัวเรือน กรณีจึงไม่ต้องด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 445 และมาตรา 1567 (3) ที่โจทก์ที่ 1 และที่ 2 จะมีสิทธิเรียกค่าขาดแรงงานตามฟ้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1060/2565 ข้อที่ผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 ฎีกาว่า การที่จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนรับโอนที่ดินพิพาทเป็นของตนเองและจดทะเบียนจำนองต่อโจทก์เกินจากส่วนที่จำเลยได้รับตามสัญญาประนีประนอมยอมความและพิพาทตามยอมในคดีแพ่งเป็นการทำนิติกรรมซึ่งตนมีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1722 นั้น เป็นข้อที่ผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 มิได้กล่าวอ้างตั้งเป็นประเด็นข้อพิพาทไว้ในคำร้อง และนำสืบไว้ จึงเป็นฎีกาในข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 และมาตรา 252 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศก พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยแม้เดิมสิทธิตามส่วนในที่ดินพิพาทของผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 เป็นสิทธิที่ได้มาจากการรับมรดกจากเจ้าของที่ดินพิพาทที่แท้จริงตามที่ผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 กล่าวอ้างอันเป็นการได้มาโดยทางอื่นนอกจากนิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1299 วรรคสอง ก็ตาม แต่เมื่อต่อมาผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 จำเลยและทายาทอื่นได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษตามยอมให้ได้รับมรดกที่ดินพิพาท ย่อมมีผลทำให้การเรียกร้องในทรัพย์มรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของเจ้ามรดกกระงับสิ้นไปและทำให้ผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 และทายาทอื่นได้สิทธิในที่ดินพิพาทตามสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษตามยอมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 852 สิทธิของผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 ตามส่วนในที่ดินพิพาทที่ได้มาตามสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษตามยอมดังกล่าวเป็นการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์โดยนิติกรรม เมื่อยังมีได้จดทะเบียนการได้มาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปรากฏชื่อผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 ในทะเบียนที่ดิน สิทธิของผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 จึงยังไม่บริบูรณ์เป็นทรัพย์สินสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1299 วรรคหนึ่ง สัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษตามยอมคงมีผลผูกพันและบังคับได้ระหว่างคู่กรณีตามสัญญาประนีประนอมยอมความในฐานะบุคคลสิทธิ โดยไม่อาจกล่าวอ้างหรือบังคับแก่โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้ การที่จำเลยนำที่ดินพิพาทในส่วนที่ผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 ได้รับตามสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษตามยอมไปจดทะเบียนจำนองไว้แก่โจทก์ในขณะที่สิทธิของผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 ยังไม่บริบูรณ์เป็นทรัพย์สินนั้น โดยยังคงให้ปรากฏชื่อจำเลยเป็นเจ้าของที่ดินพิพาทในส่วนที่เป็นของผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 ผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 จะอ้างบทบัญญัติมาตรา 705 ซึ่งบัญญัติให้การจำนองกระทำได้โดยเจ้าของทรัพย์สินเท่านั้นเพื่อมิให้สัญญาจำนองระหว่างโจทก์กับจำเลยมีผลผูกพันที่ดินพิพาทในส่วนของผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 อันมีผลเป็นการบังคับโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกหาได้ไม่ ส่วนผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 ได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลยเพียงใด ก็เป็นเรื่องที่ผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 ต้องไปว่ากล่าวแก่จำเลยเป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหาก ผู้ร้องที่ 1 ถึงที่ 3 จึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอคืนส่วนเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดที่ดินพิพาทได้

การวางเงินค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ที่จำเลยที่ 1 ต้องวางต่อศาลพร้อมอุทธรณ์นั้นเป็นการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 229 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3068/2566 เงินค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ที่จำเลยที่ 1 ต้องวางต่อศาลพร้อมอุทธรณ์นั้นเป็นการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 229 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 แต่เนื่องจากศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์และมูลค่าความแห่งคดีนี้เป็นการชำระหนี้อันแบ่งแยกมิได้ เมื่อจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นจำเลยร่วมคนหนึ่งได้นำเงินค่าฤชาธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่โจทก์มาวางศาลครบถ้วนแล้ว จึงมีผลถึงจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยที่ 2 ด้วย จำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องวางเงินค่าฤชาธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่โจทก์ในการยื่นอุทธรณ์อีกเพื่อไม่ให้เป็นภาระซ้ำซ้อนเท่านั้น หากใช่เป็นการที่จำเลยที่ 2 วางเงินแทนจำเลยที่ 1 ไม่ และเงินค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวเป็นเพียงเงินที่วางไว้เพื่อเป็นประกันว่า หากในที่สุดศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ผู้อุทธรณ์ต้องรับผิดชอบชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนคู่ความที่ชนะคดีแล้ว ผู้ชนะคดีจะมีสิทธิได้รับค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้ออกใช้ก่อนจากเงินที่ผู้อุทธรณ์วางไว้ หากใช่เป็นการวางเพื่อชำระหนี้แก่คู่ความฝ่ายชนะคดีในศาลชั้นต้นไม่ จึงต้องถือว่าเงินดังกล่าวยังเป็นของผู้อุทธรณ์ เมื่อปรากฏว่าศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ให้จำเลยที่ 2 ชนะคดี และให้จำเลยที่ 1 ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้นแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 5,000 บาท ค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้นระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 และค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ จำเลยที่ 2 ก็ชอบที่จะร้องขอให้คืนเงินที่วางนั้นได้

ศาลฎีกาเห็นควรยกย่อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 243 (1) และมาตรา 247 (เดิม) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5001/2562 โจทก์ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ 2 ครั้ง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องฉบับแรกให้โจทก์ยื่นอุทธรณ์ได้ภายในวันที่ 8 สิงหาคม 2559 ต่อมาโจทก์ยื่นอุทธรณ์วันที่ 2 กันยายน 2559 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า โจทก์ยื่นอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่ศาลอนุญาต รับเป็นอุทธรณ์ของโจทก์ โดยมีคำสั่งในคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ฉบับที่ 2 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ธุรการมิได้นำคำร้องฉบับที่ 2 ของโจทก์กักตุนเข้าสำนวน และเป็นเหตุให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าโจทก์ยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดและยกอุทธรณ์ของโจทก์ หลังจากนั้นโจทก์ยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นตรวจสอบ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า วันที่ 22 กรกฎาคม 2559 โจทก์ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ครั้งที่ 2 จริง ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่ศาลชั้นต้นไม่ได้กักตุนคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ฉบับที่ 2 เข้าสำนวนทำให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยโดยผิดพลาดว่าโจทก์ไม่ได้ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ออกไปอีก เมื่อความผิดพลาดเกิดจากความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ศาลมิใช่โจทก์ และศาลชั้นต้นรับอุทธรณ์ของโจทก์โดยเห็นว่าโจทก์ยื่นอุทธรณ์ภายในวันที่ศาลอนุญาตไว้ กรณีอนุমানได้ว่าศาลชั้นต้นอนุญาตให้ขยายระยะเวลา

อุทธรณ์ตามคำร้องฉบับที่ 2 ของโจทก์แล้วโดยปริยาย เมื่อนับถึงวันที่ 2 กันยายน 2559 ยังไม่เกินกำหนดระยะเวลาที่ศาลชั้นต้นอนุญาต อุทธรณ์ของโจทก์จึงเป็นอุทธรณ์ที่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ชอบที่จะวินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ต่อไป **ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกอุทธรณ์ของโจทก์เป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกาเห็นควรย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่** ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 243 (1) และมาตรา 247 (เดิม) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7

ฎีกาของโจทก์จึงเป็นการยกข้อต่อสู้ที่ไม่ได้ว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลอุทธรณ์ขึ้นเป็นข้ออ้างในชั้นฎีกา ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5133/2562 ศาลชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยบอกกล่าวโมฆียะกรรมภายใน 30 วัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคหนึ่ง สัญญาประกันชีวิตจึงตกเป็นโมฆะ โจทก์อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้นว่า จำเลยทราบมูลอันควรจะบอกกล่าวโมฆียะกรรมก่อนวันที่จำเลยได้รับข้อมูลประวัติการรักษาตัวของผู้ตายจากโรงพยาบาล แต่โจทก์ยื่นอุทธรณ์เมื่อพ้นกำหนดเวลาที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์และศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ดังกล่าวของโจทก์ ประเด็นว่าจำเลยทราบมูลอันควรจะบอกกล่าวโมฆียะกรรมเมื่อใด จึงยุติตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น และเมื่อศาลอุทธรณ์มีได้ยกปัญหาดังกล่าวขึ้นพิจารณาวินิจฉัย ประกอบกับโจทก์ก็ได้ฎีกาโต้แย้งประเด็นตามคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ ฎีกาของโจทก์จึงเป็นการยกข้อต่อสู้ที่ไม่ได้ว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลอุทธรณ์ขึ้นเป็นข้ออ้างในชั้นฎีกาต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง **มาตรา 249 วรรคหนึ่ง (ที่ใช้บังคับขณะยื่นฟ้อง)** ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 กรณีจึงไม่มีเหตุที่จะยกเหตุตามฎีกาของโจทก์ขึ้นพิจารณาวินิจฉัย แม้ว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาและรับฎีกาของโจทก์ไว้ก็ตาม

การบังคับคดีในส่วนที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 64 และมาตรา 65 มิได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษแล้วจะต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 590/2565 ภายหลังจากที่โจทก์ถอนฟ้องคดีอาญาแล้วโจทก์ได้ยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอถอนการบังคับคดีและถอนการอายัดคดีนี้ แสดงว่า โจทก์ก็เข้าใจเช่นนั้นว่าโจทก์ไม่ติดใจบังคับคดีนี้ ทั้งข้อความตอนท้ายของคำร้องดังกล่าวยังระบุถึงเงินที่หากจะนำส่งมาให้เจ้าพนักงานบังคับคดีคืนแก่จำเลย การที่โจทก์มายื่นคำร้องขอถอนคำร้องดังกล่าวในภายหลังไม่ทำให้ผลแห่งข้อตกลงเปลี่ยนแปลงไป การที่โจทก์และจำเลยที่ 1 ตกลงกันในคดีอาญาว่าให้จำเลยที่ 1 ชดใช้เงินแก่โจทก์แล้ว โจทก์จะถอนฟ้องและไม่ติดใจบังคับคดีแก่จำเลยที่ 1 ในคดีนี้นั้นเป็นการสละสิทธิในการบังคับคดีนี้ทั้งหมดรวมทั้งจำเลยที่ 2 ด้วย

4. ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาที่ออกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ แต่มีข้อกำหนดประธานศาลฎีกาที่ออกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ ต้องนำข้อกำหนดประธานศาลฎีกาที่ออกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในคดีผู้บริโภคด้วย ซึ่งปัจจุบัน มีข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ใช้บังคับ

ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่

มาตรา 8¹¹¹ ในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยนั้น

การขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาตามวรรคหนึ่งไม่ว่าโดยคู่ความเป็นผู้ขอหรือโดยศาลเห็นสมควร ถ้าเป็นการขอในคดีผู้บริโภคต้องกระทำอย่างช้าในวันนัดพิจารณา แต่ถ้าเป็นการขอในคดีอื่นต้องกระทำอย่างช้าในวันขึ้นสองสถานหรือวันสืบพยานในกรณีที่ไม่มีกรขึ้นสองสถาน หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วห้ามมิให้มีการขอให้วินิจฉัยปัญหาดังกล่าวอีก และเมื่อได้รับคำขอจากศาลชั้นต้นแล้ว ให้ประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยและแจ้งผลไปยังศาลชั้นต้นโดยเร็ว

เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว การดำเนินการใด ๆ ระหว่างศาลชั้นต้นกับศาลอุทธรณ์ตามมาตรานี้ จะดำเนินการโดยทางโทรสารหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้

มาตรา 8 วรรค 1 กรณีมีข้อสงสัยว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ให้คู่ความ เป็นผู้ขอ หรือศาลเห็นสมควรเสนอ ให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่

1) กรณีโจทก์ยื่นฟ้องเป็นคดีผู้บริโภค แต่คู่ความฝ่ายอื่นหรือศาลสงสัยว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ให้ดำเนินการขอคำวินิจฉัยอย่างช้าในวันนัดพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8 วรรค 2 ประกอบมาตรา 25 หากล่วงพ้นกำหนดวันนัดพิจารณาตามมาตรา 25 ไปแล้ว ห้ามมิให้มีการขอให้วินิจฉัยปัญหาดังกล่าวอีก กรณีที่ดำเนินการภายในเวลาศาลชั้นต้นจะดำเนินการส่งคำขอไปยังศาลอุทธรณ์ เมื่อประธานศาลอุทธรณ์ได้รับคำขอจากศาลชั้นต้นแล้ว ให้ประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยและแจ้งผลไปยังศาลชั้นต้นโดยเร็ว ให้ดำเนินการดังนี้

(ก) หากเป็นคดีผู้บริโภค ให้ศาลชั้นต้นพิจารณาต่อไป

(ข) หากเป็นคดีแพ่งและศาลชั้นต้นนั้นไม่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งให้โอนคดีหรือมีคำสั่งอื่นใดตามสมควร หากศาลชั้นต้นนั้นไม่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่ง ให้ศาลชั้นต้นจำหน่ายคดีหรือโอนคดีไปยังศาลชั้นต้นอื่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่ง หรือมีคำสั่งอื่นใดตามสมควร คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด และผลของ

¹¹¹ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ ไม่กระทบถึงกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยนั้นตาม มาตรา 8 วรรค 1

2) กรณีโจทก์ยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่ง แต่คู่ความฝ่ายอื่นหรือศาลสงสัยว่าอาจเป็นคดีผู้บริโภค ให้ดำเนินการ ดังนี้

(ก) กรณีคดีแพ่งนั้นมีการซื้อสองสถาน ตามมาตรา 182 ประกอบมาตรา 183 ต้องมีคำขอคำวินิจฉัยอย่าง ช้าในวันซื้อสองสถาน ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8 วรรค 2 ประกอบกับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 182 ประกอบมาตรา 183 หากล่วงพ้นกำหนดวันซื้อสองสถานตาม มาตรา 183 ไปแล้ว ห้ามมิให้มีการขอให้วินิจฉัยปัญหาดังกล่าวอีกตามมาตรา 8 วรรค 2 กรณีที่ดำเนินการภายใน เวลาศาลชั้นต้นจะดำเนินการส่งคำขอไปยังศาลอุทธรณ์ เมื่อประธานศาลอุทธรณ์ได้รับคำขอจากศาลชั้นต้นแล้ว ให้ ประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยและแจ้งผลไปยังศาลชั้นต้นโดยเร็ว หากเป็นคดีแพ่ง ให้ศาลชั้นต้นพิจารณาต่อไป หากเป็นคดีผู้บริโภคและศาลชั้นต้นนั้นไม่มีอำนาจพิจารณาคดีผู้บริโภคให้โอนคดีหรือมีคำสั่งอื่นใดตามสมควร หาก ศาลชั้นต้นนั้นไม่มีอำนาจพิจารณาคดีผู้บริโภค ให้ศาลชั้นต้นจำหน่ายคดีหรือโอนคดีไปยังศาลชั้นต้นอื่นที่มีอำนาจ พิจารณาคดีผู้บริโภค หรือมีคำสั่งอื่นใดตามสมควร คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด และผลของ คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ ไม่กระทบถึงกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยนั้น มาตรา 8 วรรค 1

(ข) กรณีคดีแพ่งนั้นไม่มีการซื้อสองสถานตามมาตรา 182 ประกอบมาตรา 185 ต้องดำเนินการในวัน สืบพยาน ซึ่งในที่นี้คือ วันที่ศาลเริ่มต้นทำการสืบพยาน¹¹² ซึ่งหมายถึงวันแรกที่ศาลเริ่มดำเนินการสืบพยานกันจริง ในศาลตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8 วรรค 2 ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง มาตรา 182 ประกอบมาตรา 185 หากพ้นวันสืบพยานซึ่งเป็นวันแรกที่ศาลเริ่มดำเนินการ สืบพยานกันจริงในศาลตามมาตรา 1 (10) ประกอบมาตรา 185 ไปแล้ว ห้ามมิให้มีการขอให้วินิจฉัยปัญหาดังกล่าว อีกตามมาตรา 8 วรรค 2 กรณีที่ดำเนินการภายในเวลาศาลชั้นต้นจะดำเนินการส่งคำขอไปยังศาลอุทธรณ์ เมื่อ ประธานศาลอุทธรณ์ได้รับคำขอจากศาลชั้นต้นแล้ว ให้ประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยและแจ้งผลไปยังศาลชั้นต้น โดยเร็ว หากเป็นคดีแพ่งให้ศาลชั้นต้นพิจารณาต่อไป หากเป็นคดีผู้บริโภคและศาลชั้นต้นนั้นไม่มีอำนาจพิจารณาคดี ผู้บริโภคให้โอนคดีหรือมีคำสั่งอื่นใดตามสมควร หากศาลชั้นต้นนั้นไม่มีอำนาจพิจารณาคดีผู้บริโภค ให้ศาลชั้นต้น จำหน่ายคดีหรือโอนคดีไปยังศาลชั้นต้นอื่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีผู้บริโภค หรือมีคำสั่งอื่นใดตามสมควร คำวินิจฉัย ของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด และผลของคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ ไม่กระทบถึงกระบวนการ พิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยนั้นตามมาตรา 8 วรรค 1

¹¹² มาตรา 1 (10) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

เมื่อประธานศาลอุทธรณ์ได้มีคำวินิจฉัยแล้ว ในทางปฏิบัติ ผู้พิพากษาในศาลปฏิบัติแตกต่างกันเป็น 2 แนวทาง¹¹³ คือ แนวทางแรก ศาลชั้นต้นจะต้องมีการจำหน่ายคดีออกจากสารบบความแล้ว ให้ความคุ้มครองคดีใหม่ให้ถูกต้องตามคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์โดยเริ่มต้นกระบวนการพิจารณาใหม่ทั้งหมด แนวทางที่สอง ผู้พิพากษาจะดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีดังกล่าวต่อไปตามประเภทคดีที่ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัย โดยหากมีกรณีที่ต้องให้ความชำระค่าขึ้นศาลก็จะสั่งให้ดำเนินการให้ถูกต้อง และจำหน่ายคดีจากสารบบความเดิม แล้วลงสารบบความใหม่ตามประเภทคดีที่ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยโดยถือว่ากระบวนการพิจารณาที่ดำเนินการมาแล้วเป็นไปโดยชอบ

การชี้ขาดว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภครหรือไม่ แม้ยื่นฟ้องคดีแพ่งต่อศาลชั้นต้นแห่งใดแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ในสังกัดของศาลอุทธรณ์ภาค 1 ถึงภาค 9 ก็ตาม แต่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวคือประธานศาลอุทธรณ์เท่านั้น อำนาจการวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวเป็นอำนาจเด็ดขาดของประธานศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นตำแหน่งเฉพาะเท่านั้น¹¹⁴ ไม่รวมประธานศาลอุทธรณ์ภาค และประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค 1 ถึงภาค 9 ไม่มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว¹¹⁵ ศาลชั้นต้นจะส่งคำขอไปให้ประธานศาลอุทธรณ์ภาค 1 ถึงภาค 9 หรือประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษที่ศาลชั้นต้นนั้นอยู่ในเขตอำนาจเป็นผู้วินิจฉัยไม่ได้ เป็นอำนาจเฉพาะตำแหน่งประธานศาลอุทธรณ์เท่านั้นซึ่งคำวินิจฉัยอาจมีแนวทางที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตลอด ขึ้นอยู่กับการทำธุรกรรม วิธีการ รูปแบบของการใช้ชีวิต ตลอดจนถึงการซื้อสินค้าและบริการของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป มิใช่อาศัยในแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา¹¹⁶

แต่ปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีแพ่งหรือคดีชำนาญพิเศษไม่อยู่ในอำนาจของประธานศาลอุทธรณ์ แต่อยู่ในอำนาจของประธานศาลอุทธรณ์ชำนาญพิเศษเท่านั้น¹¹⁷

การขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคต้องดำเนินการภายในระยะเวลาก่อนขึ้นฟ้องสถานหรือก่อนสืบพยานเท่านั้น หากล่วงเลยเวลาแม้ศาลรับฟ้องไว้ไม่ถูกต้องประธานศาลอุทธรณ์ย่อมไม่รับวินิจฉัย กล่าวคือ แม้คดีนั้นโดยเนื้อหาเป็นคดีผู้บริโภคแต่ศาลชั้นต้นรับฟ้องเป็นคดีสามัญและไม่มีคู่ความฝ่ายใดโต้แย้งจนขึ้นสองสถานไปแล้ว หรือสืบพยานไปแล้วคดีนั้นย่อมยุติในชั้นศาลชั้นต้นว่าเป็นคดีแพ่งสามัญ ไม่อาจนำวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมาใช้กับคดีดังกล่าวได้ และแม้ต่อมาคู่ความอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์จะพิจารณาโดยแผนกคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์ กรณีนี้ย่อมถือไม่ได้ว่าเป็นคดีผู้บริโภคและไม่อาจนำวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมาใช้บังคับแก่คดี¹¹⁸

¹¹³ ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น. 280-284 และอภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 39

¹¹⁴ ขาณณรงค์ ปราณีจิตต์. (2552). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 27. น. 43, ธานิศ เกศวพิทักษ์. (2551). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 83. น. 32 และพิสิฐ ธรรมกุล. (2563). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 46. น. 24

¹¹⁵ อภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 33, 39

¹¹⁶ พิสิฐ ธรรมกุล. (2563). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 46. น. 24 และอภิรัฐ บุญทอง. (2566). เพิ่งอ้าง. น. 33

¹¹⁷ อภิรัฐ บุญทอง. (2566). เพิ่งอ้าง. น. 33

¹¹⁸ พิสิฐ ธรรมกุล. (2563). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 46. น. 25 และอภิรัฐ บุญทอง. (2566). เพิ่งอ้าง. น. 34

ในทางปฏิบัติของศาลทั่วประเทศ ขณะนี้มักจะกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีไปปฏิบัติงานอยู่ที่งานรับฟ้องคดี เจ้าพนักงานคดีจะช่วยจำแนกประเภทคดีว่าเป็นคดีผู้บริโภคมหรือคดีแพ่งทั่วไปและเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณารับฟ้อง หากศาลเห็นว่าเป็นคดีผู้บริโภคและสำนวนที่ทำมาถูกต้องก็จะมีคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 แต่หากศาลเห็นว่าสำนวนที่ทำมายังไม่ถูกต้องก็มักจะคืนสำนวนให้เจ้าพนักงานคดีช่วยทำสำนวนใหม่ก่อนที่จะส่งรับฟ้อง¹¹⁹

หากคู่ความฝ่ายใดไม่ได้มีคำขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ในกำหนด แต่กลับดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปจนเลยเวลา ย่อมเป็นการให้สัตยาบันแก่การดำเนินการของศาลชั้นต้น¹²⁰

ศาลที่ส่งเรื่องให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยจำกัดเฉพาะศาลชั้นต้นเท่านั้น ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ศาลฎีกาไม่มีอำนาจส่งเรื่องและถือว่าล่วงเลยระยะเวลา¹²¹ อำนาจในการวินิจฉัยคำขอเป็นการประธานศาลอุทธรณ์เท่านั้น หากมีคำขอของคู่ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์มาตรา 8 วรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งเกี่ยวกับคำขอนั้นเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ศาลชั้นต้นต้องส่งไปให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัย แม้ว่าปัญหานั้นข้อเท็จจริงในคดีที่ขอให้วินิจฉัย ประธานศาลอุทธรณ์ได้เคยมีคำวินิจฉัยมาแล้วก็ตาม ศาลชั้นต้นจะปฏิเสธไม่ส่งเรื่องไปให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยไม่ได้¹²²

กรณีฟ้องเป็นคดีผู้บริโภค ต่อมาประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีแพ่ง ศาลชั้นต้นต้องพิจารณาเรื่องเขตอำนาจศาล และค่าฤชาธรรมเนียมซึ่งหากเป็นโจทก์เป็นผู้บริโภคจะได้รับยกเว้น ก็ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่ม และกำหนดวันนัดชี้สองสถาน¹²³

กรณีฟ้องเป็นคดีแพ่ง ต่อมาประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภค ศาลชั้นต้นต้องพิจารณาเรื่องเขตอำนาจศาลที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจฟ้องผู้บริโภคได้เฉพาะศาลที่ผู้บริโภคมมีภูมิลำเนาในเขตศาล และกรณีโจทก์เป็นผู้บริโภค ศาลชั้นต้นจะต้องคืนค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้บริโภคมได้รับยกเว้น และกำหนดวันนัดพิจารณา¹²⁴

ในการติดต่อระหว่างศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ในการดำเนินการใด ๆ ตามมาตรานี้ เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ใช้โทรสาร หรือสื่อเทคโนโลยีอื่นใดก็ได้ (Line, E Line, E-mail mail ฯลฯ) มาตรา 8 วรรค 3

การตีความของประธานศาลอุทธรณ์หรือคณะทำงานในแต่ละชุดมีมุมมองที่แตกต่างกัน ทำให้การตีความกฎหมายกลับไปกลับมาในคดีประเภทเดียวกัน ในแต่ละยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงประธานศาลอุทธรณ์ การตีความกฎหมายสารบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคของศาลยังไม่มีบรรทัดฐาน เมื่อเปลี่ยนประธานศาล

¹¹⁹ อภิรัฐ บุญทอง. (2566). เฟิ่งอ้าง. น. 34

¹²⁰ ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อังแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น. 281 และอภิรัฐ บุญทอง. (2566). เฟิ่งอ้าง. น. 37

¹²¹ อภิรัฐ บุญทอง. (2566). เฟิ่งอ้าง. น. 37

¹²² เฟิ่งอ้าง. น. 38

¹²³ เฟิ่งอ้าง. น.40

¹²⁴ เฟิ่งอ้าง. น.40

อุทธรณ์ครั้งหนึ่งการตีความก็เปลี่ยนไปมีผลทำให้คดีเหมือนกันแต่พอเปลี่ยนประธานศาลอุทธรณ์การตีความก็จะแตกต่างกันและคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์มีผลผูกพันเฉพาะคู่ความในคดีเท่านั้น มิได้มีผลเป็นการทั่วไป จึงทำให้คดีพิพาทลักษณะเดียวกันอาจโต้แย้งให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยอีกครั้งในภายหลังได้¹²⁵

โจทก์ยื่นฟ้องเป็นคดีปกครอง แต่มีการขอให้ประธานอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ประธานอุทธรณ์เห็นว่าเป็นคดีผู้บริโภคอยู่ในอำนาจศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยที่ 12/2557 คดีที่โจทก์ทั้งห้าซึ่งเป็นเอกชนกล่าวอ้างว่าได้รับความเสียหายจากการที่จำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 ผู้ดำเนินการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์สื่อสารมวลชนที่ประชาชนสามารถรับชมรายการโทรทัศน์สาธารณะทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 ช่อง 5 และช่อง 9 โดยไม่เสียค่าบริการ ได้ระงับการส่งสัญญาณภาพและเสียงผ่านระบบสัญญาณดาวเทียมรายการถ่ายทอดสดการแข่งขันฟุตบอลยูโร 2012 ตามที่จำเลยที่ 4 ผู้จัดจำหน่ายกล่องรับสัญญาณดาวเทียม GMMZ และเจ้าของลิขสิทธิ์การถ่ายทอดสดการแข่งขันฟุตบอลดังกล่าวมีหนังสือขอความร่วมมือ ทำให้โจทก์ทั้งห้าไม่อาจรับชมการถ่ายทอดสดผ่านระบบสัญญาณดาวเทียมได้ ขอให้บังคับจำเลยทั้งสี่ดำเนินการแพร่ภาพและกระจายเสียงรายการถ่ายทอดสดการแข่งขันฟุตบอลดังกล่าว ให้ชำระค่าเสียหายแก่โจทก์ทั้งห้าในจำนวนเงินเท่ากับราคากล่องรับสัญญาณดาวเทียม และให้จำเลยทั้งสี่ชำระค่าเสียหายเชิงลงโทษ กับให้มีคำแนะนำไปถึงรัฐบาลให้เร่งดำเนินการผลักดันให้เกิดองค์กฤษฎีกาเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 61 เห็นว่า แม้จำเลยที่ 2 มีฐานะเป็นหน่วยงานทางปกครอง แต่ตามคำฟ้องของโจทก์ทั้งห้าเป็นการฟ้องจำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 ในฐานะผู้ประกอบการโทรทัศน์ที่แม้จำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 จะเป็นผู้ประกอบกิจการที่เข้ามาใช้คลื่นความถี่อันเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ แต่การดำเนินกิจการดังกล่าวก็เป็นการดำเนินธุรกิจ ในเชิงพาณิชย์โดยได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการขายเวลาในช่วงโฆษณาให้แก่เอกชนเจ้าของสินค้าและบริการ อันเป็นการประกอบกิจการเพื่อการค้ามิได้ใช้อำนาจทางปกครอง นิติสัมพันธ์ระหว่างจำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 กับโจทก์ทั้งห้าที่มีได้มีการใช้อำนาจทางปกครองดังกล่าวจึงเป็นไปตามหลักกฎหมายแพ่ง ข้อพิพาทในคดีนี้จึงเป็นคดีพิพาททางแพ่ง ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยที่ 34/2564 คดีนี้ นาย น. ยื่นฟ้องคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ความว่า เมื่อปี 2554 ผู้ฟ้องคดีได้จองซื้อที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างในโครงการจัดสรรที่ดินกับบริษัท อ. จำกัด เนื่องจากพนักงานขายของบริษัทฯ รับรองว่าโครงการดังกล่าวนี้ไม่ท่วม ผู้ฟ้องคดีจึงได้วางเงินจองไว้กับบริษัทฯ เป็นเงิน 100,000 บาท มีกำหนดเช่าอยู่ในเดือนพฤศจิกายน 2554 แต่เมื่อถึงเดือนพฤศจิกายน 2554 ได้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมโครงการดังกล่าว ทำให้ไม่สามารถเช่าอยู่อาศัยได้ ผู้ฟ้องคดีมีหนังสือบอกเลิกสัญญาจองและขอรับเงินจอง จำนวน 100,000 บาท ที่วางไว้คืน แต่บริษัทฯ เพิกเฉย ผู้ฟ้อง

¹²⁵ ศุภชัย ประไพพ. (2560). อังแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น. 49-50, 229, 308-309 และฉันทพร พงศ์กระพั่นธุ์, สุนิสา ซ่อแก้ว. (2561). อังแล้วในเชิงอรรถที่ 8. น. 184-185

คดีจึงได้มีหนังสือร้องเรียนต่อผู้ถูกฟ้องคดี ที่ 2 ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 มีคำสั่งให้บริษัทฯ คืนเงินจำนวน 100,000 บาท ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีและบริษัทฯ ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและทำการไกล่เกลี่ยบริษัทฯ ปฏิเสธที่จะคืนเงินจองจำนวน 100,000 บาท แต่จะชำระเงินให้ผู้ฟ้องคดีในลักษณะเป็นเงินช่วยเหลือจำนวนเงิน 50,000 บาท ผู้ฟ้องคดีปฏิเสธที่จะรับเงินช่วยเหลือดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จึงมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ให้ยุติเรื่องร้องเรียน ผู้ฟ้องคดีเห็นว่ามติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ให้ยุติเรื่องร้องเรียนไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากผู้ฟ้องคดีมิได้ผิดสัญญา การที่ผู้ฟ้องคดีตกลงจองซื้อบ้านและที่ดิน เพราะบริษัทฯ รับรองว่าน้ำจะไม่ท่วมโครงการ เมื่อน้ำท่วมโครงการ จึงผิดจากคำรับรองของบริษัทฯ ผู้ชาย และเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้บริโภค จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาล ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ดังนี้ คณะกรรมการฯ เห็นว่า แม้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เป็นคณะกรรมการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน จึงเป็นคณะกรรมการซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จึงเป็น “หน่วยงานทางปกครอง” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แต่มติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 อาจมีผลเป็นการออกคำสั่งทางปกครองหรือการออกคำสั่งทั่วไปก็ได้ เมื่อพิจารณามติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ให้ยุติเรื่องร้องเรียนของผู้ฟ้องคดีโดยวินิจฉัยว่า “เหตุการณ์น้ำท่วมเมื่อปี 2554 เป็นอุทกภัยที่มีความรุนแรง เป็นเหตุที่ไม่สามารถคาดการณ์ไว้ได้ และไม่อาจที่จะป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ กรณีดังกล่าวจึงเป็นเหตุสุดวิสัย บริษัทฯ จึงไม่ได้เป็นฝ่ายผิดสัญญา เมื่อผู้ฟ้องคดีมิได้ปฏิบัติตามสัญญาจึงตกเป็นฝ่ายผิดสัญญา บริษัทฯ มีสิทธิริบเงินจองจำนวน 100,000 บาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 377 ประกอบกับบริษัทฯ ได้เสนอคืนเงินจำนวน 50,000 บาท จึงถือว่าผู้ประกอบการธุรกิจได้เสนอแนวทางให้ความช่วยเหลือพอสมควรแก่กรณีแล้ว การกระทำของบริษัทฯ ในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจจึงไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้บริโภค” จะเห็นได้ว่าคำวินิจฉัยและมติให้ยุติเรื่องร้องทุกข์ดังกล่าว เป็นเพียงการปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ ตามมาตรา 10 (1) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มิใช่การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลไม่ว่าจะเป็นการถาวรและชั่วคราว สิทธิของผู้ฟ้องคดีที่มีต่อบริษัท อ. จำกัด หากมีอยู่อย่างไกรังคงมีอยู่เช่นนั้น มิได้เปลี่ยนไปเพราะมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 หากผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการกระทำของบริษัทฯ เป็นการกระทำละเมิดสิทธิของผู้ฟ้องคดีในฐานะผู้บริโภคหรือผิดสัญญาจะซื้อจะขาย ผู้ฟ้องคดีก็ยังคงมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมเพื่อให้วินิจฉัยข้อโต้แย้งสิทธิของผู้ฟ้องคดีได้ ดังนั้น มติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ให้ยุติเรื่องร้องทุกข์ของผู้ฟ้องคดีตามหนังสือ

ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จึงมิใช่คำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 การฟ้องขอให้เพิกถอนมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 คดีนี้จึงเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่นตามมาตรา 194 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

โจทก์ยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่งแต่ประธานอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภคและแจ้งศาลชั้นต้นทราบ ศาลชั้นต้นมีอำนาจสั่งให้จำหน่ายคดีหรือโอนคดีก็ได้ เมื่อศาลชั้นต้นทราบแล้วได้ สั่งให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความคดีแพ่งทั่วไป แล้วให้โจทก์ฟ้องคดีใหม่เป็นคดีผู้บริโภค จึงเป็นคำสั่งที่มีได้ขัดต่อกฎหมาย ทั้งเป็นการใช้ดุลพินิจที่ชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16390/2557 เมื่อประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยว่าคดีนี้เป็นคดีผู้บริโภคแล้ว ศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความคดีแพ่งทั่วไป แล้วให้โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยทั้งสองเข้ามาใหม่เป็นคดีผู้บริโภคภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด แม้การโอนคดีไปลงสารบบความคดีผู้บริโภคของศาลชั้นต้นจะสามารถกระทำได้ เพียงแต่ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการบริหารจัดการคดีของศาลชั้นต้นก็ตาม แต่โจทก์ก็ยื่นฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีผู้บริโภคภายในระยะเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด และจำเลยทั้งสองได้ยื่นคำให้การต่อสู้คดีดังกล่าวแล้ว จึงเห็นได้ว่าจำเลยทั้งสองไม่ได้เสียเปรียบในการต่อสู้คดี ทั้งเมื่อคดีมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างคดีผู้บริโภคย่อมเกิดความสะดวกในการพิจารณาพิพากษา และเป็นผลดีแก่จำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้บริโภคมมากกว่าการดำเนินคดีแพ่งทั่วไป ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความคดีแพ่งทั่วไป แล้วให้โจทก์ฟ้องคดีใหม่เป็นคดีผู้บริโภค จึงเป็นคำสั่งที่มีได้ขัดต่อกฎหมาย ทั้งเป็นการใช้ดุลพินิจที่ชอบแล้ว

โจทก์ยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่งภายในอายุความ ต่อมามีการขอให้ประธานอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ประธานอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภคและแจ้งศาลชั้นต้นทราบ ต่อมาศาลชั้นต้นทราบคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์แล้ว ศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งไม่รับฟ้อง ซึ่งโจทก์จึงมีสิทธิฟ้องคดีใหม่ต่อศาลชั้นต้นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นถึงที่สุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/17 วรรค 2

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10098/2559 ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยต่อมาว่า โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยค่าจุนรับผิดค่าสินไหมทดแทน บทกฎหมายห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันเกิดวินาศภัย โจทก์จึงต้องยื่นฟ้องคดีภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2551 โจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลแพ่งเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2551 คดีจึงยังไม่ขาดอายุความสองปี แต่อายุความครบกำหนดในระหว่างการส่งคำฟ้องให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัย

ปัญหาว่าเป็นคดีผู้บริโภครหรือไม่ โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องคดีใหม่ต่อศาลชั้นต้นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นถึงที่สุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/17 วรรค 2 เมื่อศาลแพ่งอ่านคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ซึ่งถือว่าเป็นคำสั่งถึงที่สุดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8 พร้อมกับคำสั่งไม่รับฟ้องให้จำหน่ายคดีในวันที่ 22 กันยายน 2551 โจทก์ฟ้องคดีนี้วันที่ 22 ตุลาคม 2551 ยังไม่เกินหกสิบวัน คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความนั้นชอบแล้ว

ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลง

มาตรา 9¹²⁶ ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อผิดระเบียบหรือผิดหลงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคู่ความฝ่ายใด ให้ศาลสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลงนั้นทำการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เว้นแต่ข้อผิดระเบียบหรือผิดหลงดังกล่าวเกิดจากความไม่สุจริตของคู่ความฝ่ายนั้น

มาตรา 9 ใช้ในกรณีที่ข้อผิดระเบียบหรือผิดหลงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคู่ความฝ่ายใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งคู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลงนั้นทำการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนดได้ ซึ่งข้อผิดระเบียบหรือผิดหลงดังกล่าวนี้ต้องเกิดจากความสุจริตของคู่ความฝ่ายนั้น ศาลจึงจะสั่งให้แก้ไขได้ หากข้อผิดระเบียบหรือผิดหลงดังกล่าวเกิดจากความไม่สุจริตของคู่ความฝ่ายนั้น ศาลไม่อาจสั่งให้แก้ไขได้

มาตรา 9 นี้เป็นบทเฉพาะให้ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลงเท่านั้น มิได้กำหนดให้ศาลสั่งเพิกถอนกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลงด้วย หากเป็นกรณีที่ศาลสั่งแก้ไขกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลง จึงไม่จำเป็นต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 มาใช้ในคดีผู้บริโภคโดยมาตรา 7 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

อย่างไรก็ตาม หากเป็นการเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบในมาตรา 9 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิได้กล่าวถึง อีกทั้งไม่มีข้อกำหนดประธานศาลฎีกากำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น หากศาลเห็นว่ากระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลงถึงขนาดที่ศาลไม่อาจสั่งให้แก้ไขได้ และศาลจำเป็นต้องสั่งเพิกถอนกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลงนั้น จะเป็นกรณีที่ไม้อาจใช้มาตรา 9 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นี้ได้ ซึ่งการสั่งเพิกถอนกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลงนี้ต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 มาใช้สำหรับการเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบหรือผิดหลงในคดีผู้บริโภค โดยมาตรา 7 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹²⁶ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

การขอยกเว้นค่าธรรมเนียมในการฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 157 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำสั่งศาลอุทธรณ์ที่ 2455/2555 การยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องคดีนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 156 และ 156/1 มิได้กำหนดบังคับให้ศาลต้องทำการไต่สวนเพื่อฟังข้อเท็จจริงก่อนที่จะมีคำสั่งทุกครั้ง หากแต่ให้อำนาจศาลทำการไต่สวนพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ในกรณีที่เห็นเป็นการสมควร โดยต้องดำเนินการโดยเร็วเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ในกรณีที่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องหรือพยานหลักฐานที่โจทก์เสนอต่อศาลเพียงพอแก่การวินิจฉัยได้แล้วไม่มีความจำเป็นต้องทำการไต่สวนพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีก ก็สามารถพิจารณาสั่งคำร้องนั้นได้ทันที โดยไม่ต้องทำการไต่สวน และไม่เป็นการดำเนินการกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 แต่อย่างใด ข้อเท็จจริงได้ความตามคำร้องของโจทก์ว่า โจทก์เป็นข้าราชการบำนาญได้รับเงินบำนาญเดือนละ 11,000 บาท และประกอบอาชีพซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าจะต้องมีเงินทุนที่ใช้ในการหมุนเวียนสำหรับการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์เป็นจำนวนไม่น้อยแสดงว่าโจทก์เป็นผู้มีฐานะดี นอกจากนี้ยังได้ความตามคำฟ้องของโจทก์ว่าโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างอันเป็นที่อยู่อาศัยของตน มีมูลค่าสูงมากกว่าหนึ่งล้านบาท เช่นนี้ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องและคำฟ้องของโจทก์จึงเพียงพอให้รับฟังได้แล้วว่า โจทก์เป็นผู้มีทรัพย์สินและอยู่ในฐานะพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาลได้ และหากไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลก็ไม่ได้ได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร ดังนั้น ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้โจทก์ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลโดยไม่ได้ทำการไต่สวนพยานหลักฐานเพิ่มเติมจึงเป็นการชอบแล้ว ยกคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของโจทก์ หากโจทก์ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้นำเงินค่าธรรมเนียมศาลมาชำระต่อศาลชั้นต้นภายใน 15 วันนับแต่วันฟังคำสั่ง

การไม่นำหลักฐานเป็นหนังสือ แบบแห่งสัญญามาใช้พิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญา

มาตรา 10¹²⁷ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บังคับให้นิติกรรมใดต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบจะฟ้องร้องบังคับคดีได้นั้น มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้บริโภคในการฟ้องบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจชำระหนี้

ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับให้สัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจจะต้องทำตามแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง ถึงแม้สัญญาดังกล่าวยังมีได้ทำให้ถูกต้องตามแบบนั้น แต่หากผู้บริโภคได้วางมัดจำหรือชำระหนี้บางส่วนแล้ว ให้ผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องบังคับ ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาให้เป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนดหรือชำระหนี้เป็นการตอบแทนได้

¹²⁷ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้นำมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่ผู้บริโภคในการฟ้องคดีผู้บริโภคและการพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ

มาตรา 10 เป็นเรื่องการไม่นำหลักฐานเป็นหนังสือ แบบแห่งสัญญามาใช้พิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญา เป็นมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งน้อยกว่าผู้ประกอบธุรกิจ ไม่ให้ผู้ประกอบธุรกิจเอาเปรียบผู้บริโภคในเชิงเทคนิคของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 10 นี้มิได้มีจุดมุ่งหมายให้คู่ความมุ่งเอาแพ้ชนะกันในเชิงคดี แต่จะให้คู่ความมุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีเพื่อเอาแพ้ชนะกันมากกว่า

มาตรา 10 ไม่ให้นำเรื่องหลักฐานเป็นหนังสือ แบบแห่งสัญญา มาใช้บังคับในคดีผู้บริโภค อาจกล่าวได้ว่า มาตรา 10 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นบทเฉพาะหรือเป็นข้อยกเว้นของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ในเรื่องการห้ามรับฟังพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร และการห้ามนำสืบพยานบุคคล เพิ่มเติม แก้ไข ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงเอกสาร

แม้ว่าการทำนิติกรรมหรือสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะกำหนดผลของนิติกรรมหรือสัญญาที่ไม่ทำตามแบบให้เป็นโมฆะ เช่น กรณี มาตรา 456 วรรคหนึ่ง 1 มาตรา 572 วรรค 2 หรือในนิติกรรมหรือสัญญาที่ไม่ทำหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ เช่น มาตรา 456 วรรค 2 วรรค 3 มาตรา 538 มาตรา 653 มาตรา 680 มาตรา 851 มาตรา 867 ซึ่งในคดีแพ่งทั่วไป กรณีไม่ทำตามแบบและกรณีไม่มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญมาแสดงต่อศาล แล้วคู่ความจึงขอนำสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสารว่ามีนิติกรรมหรือสัญญาต่อกันมิได้ หรือในกรณีที่มีเอกสารซึ่งเป็นหลักฐานว่ามี นิติกรรมหรือสัญญานั้นมาแสดง แต่คู่ความจะนำสืบพยานบุคคลว่านอกจากข้อความในเอกสารแล้ว ยังมีข้อความอื่นอันเป็นการสืบเพิ่มเติม แก้ไข ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลง เอกสารไม่ได้ ตาม มาตรา 94 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 “เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง” ห้ามมิให้ศาลยอมรับฟังพยานบุคคลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แม้ถึงว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยินยอมก็ดี

(ก) ขอสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร เมื่อไม่สามารถนำเอกสารมาแสดง

(ข) ขอสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อได้นำเอกสารมาแสดงแล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติม ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอยู่อีก

แต่ว่าบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับในกรณีที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (2) แห่งมาตรา 93 และมีให้ถือว่าเป็นการตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะกล่าวอ้างและนำพยานบุคคลมาสืบประกอบข้ออ้างว่า พยานเอกสารที่แสดงนั้นเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องทั้งหมด หรือแต่บางส่วน หรือสัญญาหรือหน่ออย่างอื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์ หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตีความหมายผิด

“เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ได้แก่

1) กฎหมายกำหนดให้ “ต้องทำตามแบบมีฉันทนโมฆะ” ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 152

1.1) “แบบ” ที่ต้องทำเป็น “หนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่” มีฉันทน โมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่

1.1.1) สัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์พิเศษ มาตรา 456 วรรค 1

1.1.2) สัญญาขายฝาก มาตรา 496

1.1.3) สัญญาให้อสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์พิเศษ มาตรา 525

1.1.4) สัญญาจำนอง มาตรา 714

1.2) “แบบ” ที่ต้องทำเป็น “หนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย” มีฉันทน โมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่

1.2.1) สัญญาเช่าซื้อ มาตรา 572

“เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ได้แก่

2) กรณีไม่ใช่เรื่อง “แบบ” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 152 แต่เป็นเรื่องหลักฐานการฟ้องคดีซึ่งอยู่ในบังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ด้วย

2.1) กรณีกฎหมายกำหนดให้ “ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่” มีฉันทน “ฟ้องร้องบังคับคดีได้ไม่เต็มระยะเวลาตามสัญญา”

สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์เกิน 3 ปี หรือเช่าตลอดอายุผู้เช่า หรือเช่าตลอดอายุผู้ให้เช่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 538

“เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ได้แก่

2.2) กฎหมายกำหนดให้ “ต้องทำหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ” มีฉันทน “ฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้” ซึ่งได้แก่ กรณีดังต่อไปนี้

2.2.1) สัญญาจะซื้อจะขาย ค้ำประกันจะซื้อจะขายอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์พิเศษ สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ราคา 20,000 บาทขึ้นไป หากไม่มีหลักฐานฟ้องไม่ได้ มาตรา 456 วรรค 2, วรรค 3

2.2.2) สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ หากไม่มีหลักฐานฟ้องไม่ได้ มาตรา 538

2.2.3) สัญญายืมเงิน มาตรา 653 วรรค 1

2.2.4) สัญญาค้ำประกัน มาตรา 680 วรรค 2

2.2.5) สัญญาประนีประนอมยอมความ มาตรา 851

2.2.6) สัญญาประกันภัย มาตรา 867

2.2.7) สัญญาแบ่งปันทรัพย์มรดก มาตรา 1750

เมื่อได้ความว่าเป็นกรณีที่มีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง” ไม่ว่า 1) หรือ 2)

ผลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 คือ “ห้าม” ศาลยอม “รับฟัง” “พยานบุคคล”
“แม้ถึงว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะไต่ยืนยันยอมก็ดี” ในกรณีต่อไปนี้

(ก) ขอสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร เมื่อไม่สามารถนำเอกสารมาแสดง

(ข) ขอสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อได้นำเอกสารมาแสดงแล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติม ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอยู่อีก

แต่ว่าไม่ใช่กับกรณี (ข้อยกเว้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรค ท้าย)

(1) กรณี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93(2) และมีให้ถือว่าเป็นการตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะกล่าวอ้างและนำพยานบุคคลมาสืบประกอบข้ออ้างว่า พยานเอกสารที่แสดงนั้นเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องทั้งหมด หรือแต่บางส่วน

(2) มิให้ถือว่าเป็นการตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะกล่าวอ้างและนำพยานบุคคลมาสืบประกอบข้ออ้างว่า สัญญาหรือหน้อย่างอื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์ หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตีความหมายผิด

มาตรา 10 วรรค 1 เป็นเรื่องการไม่นำหลักฐานเป็นหนังสือมาใช้ในกรณีผู้บริโภคนั้นเป็นโจทก์ฟ้องคดีผู้บริโภคนั้นมีสาระสำคัญดังนี้

ผล 1) สัญญาใดแม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจซึ่งต้องรับผิดชอบ ผู้บริโภคก็มีอำนาจสามารถฟ้องผู้ประกอบธุรกิจให้รับผิดชอบได้ ตาม มาตรา 10 วรรค 1

ผล 2) ในทางกลับกัน มาตรา 10 วรรค 1 ไม่ใช่กับ ผู้ประกอบธุรกิจ ดังนั้น

หากผู้ประกอบธุรกิจไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือฯ ผู้ประกอบธุรกิจจะฟ้องผู้บริโภคให้รับผิดชอบไม่ได้

หากผู้ประกอบธุรกิจต้องการจะฟ้องผู้บริโภคให้รับผิดชอบได้ จะต้องทำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้บริโภคให้เรียบร้อย

มาตรา 10 วรรค 2 ไม่ให้นำเรื่อง แบบแห่งสัญญา มาใช้บังคับในคดีผู้บริโภค มีสาระสำคัญดังนี้

1) สัญญาใดระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจต้องทำตามแบบ แต่ยังไม่ทำให้ถูกต้อง ตามมาตรา 10 วรรค 2

2) หากผู้บริโภคได้วางมัดจำ หรือชำระหนี้บางส่วนแล้ว

ผล ผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาให้เป็นไปตามแบบได้

มาตรา 10 วรรค 3 การฟ้องคดีตาม วรรค 1 และวรรค 2 ไม่ให้นำเรื่องการสืบพยานเอกสาร มาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่ผู้บริโภค มีสาระสำคัญดังนี้

1) ไม่นำ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 มาใช้ในแก่ผู้บริโภค ผลคือ

- 1.1) ผู้บริโภคนำสืบบุคคลแทนพยานเอกสารได้
- 1.2) ผู้บริโภคอาจนำสืบบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อนำเอกสารมาแสดงแล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติม ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอีกได้

ในกรณีมีกฎหมายบังคับให้นิติกรรมหรือสัญญาต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบนั้นฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ แบ่งเป็นกรณีดังนี้

1. การทำนิติกรรมหรือสัญญาคู่สัญญาจะไม่ได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือตามมาตรา 10 วรรค 1 แต่หากผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องคดีผู้บริโภคให้ผู้ประกอบธุรกิจเป็นจำเลยรับผิดชอบตามสัญญา ผู้บริโภคนำสืบบุคคลแทนพยานเอกสารได้มาตรา 10 วรรค 3

2. การทำนิติกรรมหรือสัญญาคู่สัญญาได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือตามมาตรา 10 วรรค 1 และต่อมาผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องคดีผู้บริโภคให้ผู้ประกอบธุรกิจเป็นจำเลยรับผิดชอบตามสัญญา ผู้บริโภคนำสืบบุคคลแทนพยานเอกสารได้และ ผู้บริโภคอาจนำสืบบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อนำเอกสารมาแสดงแล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติม ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอีกได้มาตรา 10 วรรค 3

ในกรณีมีกฎหมายบังคับให้นิติกรรมหรือสัญญาต้องทำตามแบบมีฉะนั้นเป็นโมฆะ แบ่งเป็นกรณีดังนี้

1. การทำนิติกรรมหรือสัญญาคู่สัญญาไม่ได้ทำสัญญาตามแบบที่กฎหมายกำหนด มีผลให้สัญญานั้นเป็นโมฆะ และถ้าผู้บริโภคได้มีการวางมัดจำ หรือชำระหนี้บางส่วน ตามมาตรา 10 วรรค 2 แล้วต่อมาผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบธุรกิจให้จัดทำสัญญาตามแบบ ให้ผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องบังคับ ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาให้เป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนดหรือชำระหนี้เป็นการตอบแทนได้ตามมาตรา 10 วรรค 2 และผู้บริโภคนำสืบบุคคลแทนพยานเอกสารพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจได้ และผู้บริโภคอาจนำสืบบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อนำเอกสารมาแสดงแล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติม ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอีกได้มาตรา 10 วรรค 3

2. การทำนิติกรรมหรือสัญญาคู่สัญญาไม่ได้ทำสัญญาตามแบบที่กฎหมายกำหนด มีผลให้สัญญานั้นเป็นโมฆะ หากในการทำสัญญาไม่มีการวางมัดจำ และไม่มีการชำระหนี้บางส่วน ไม่ใช่กรณีมาตรา 10 วรรค 2 แล้วต่อมาผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบธุรกิจให้รับผิดชอบ ผู้บริโภคไม่มีอำนาจฟ้องบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาให้เป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนดหรือชำระหนี้เป็นการตอบแทนได้ และผู้บริโภคไม่อาจฟ้องคดีผู้บริโภคและไม่อาจพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจได้ตามมาตรา 10 วรรค 2 และผู้บริโภคนำสืบบุคคลแทนพยานเอกสารพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจไม่ได้ และผู้บริโภคไม่อาจนำสืบบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อนำเอกสารมาแสดงแล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติม ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอีกได้มาตรา 10 วรรค 3

3. การทำนิติกรรมหรือสัญญาคู่สัญญาไม่ได้ทำสัญญาตามแบบที่กฎหมายกำหนด ไม่ว่าจะในการทำสัญญาจะมีการวางมัดจำหรือมีการชำระหนี้บางส่วนแล้วหรือไม่ก็ตาม มีผลให้สัญญานั้นเป็นโมฆะ ไม่ใช่กรณีมาตรา 10 วรรค 2 ผู้ประกอบธุรกิจไม่อาจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภครีบผิดได้ ผู้ประกอบธุรกิจไม่มีอำนาจฟ้องบังคับให้ผู้บริโภคจัดทำสัญญาให้เป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนดหรือชำระหนี้เป็นการตอบแทนได้และผู้บริโภคไม่อาจฟ้องคดีผู้บริโภคและไม่อาจพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างผู้บริโภครีบกับผู้ประกอบธุรกิจได้ตามมาตรา 10 วรรค 2 และผู้ประกอบธุรกิจจะนำสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสารพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างผู้บริโภครีบกับผู้ประกอบธุรกิจไม่ได้ และผู้ประกอบธุรกิจไม่อาจนำสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อได้นำเอกสารมาแสดงแล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติม ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอีกได้มาตรา 10 วรรค 3

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4594/2562 นอกจาก พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะถูกบัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในกระบวนการดำเนินคดีระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจแล้ว ยังมีหลักการสำคัญที่ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับนี้ด้วย คือ หลักการไม่เคร่งครัดที่นำมาใช้เพื่อแก้ไขการตีความหรือการปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่เคร่งครัดซึ่งบทบัญญัติมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็อยู่ในบริบทของหลักการดังกล่าวที่ให้อำนาจผู้บริโภคสามารถฟ้องบังคับผู้ประกอบธุรกิจให้ชำระหนี้ได้ แม้นิติกรรมที่กฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดถึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้จะไม่ได้ถูกทำขึ้น หรือสัญญาที่ไม่ได้ทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้หากผู้บริโภคได้วางมัดจำหรือชำระหนี้บางส่วน ทั้งยังไม่ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 มาใช้บังคับแก่ผู้บริโภคในการฟ้องคดีและพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ แม้บทบัญญัติดังกล่าวจะใช้ถ้อยคำว่าในการฟ้องคดีของผู้บริโภค แต่เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ไม่เพียงต้องการคุ้มครองผู้บริโภคในฐานะโจทก์เท่านั้น หากยังมุ่งคุ้มครองและเป็นการเอื้อสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้บริโภคในการดำเนินกระบวนการพิจารณากรณีที่เป็นจำเลยอีกด้วย การตีความการบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าวจึงต้องหมายรวมถึงการต่อสู้คดีของผู้บริโภคด้วย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการใช้สิทธิของผู้บริโภคทั้งในฐานะโจทก์และจำเลยสมกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและเป็นไปตามหลักการไม่เคร่งครัด จำเลยในฐานะผู้บริโภคจึงมีสิทธินำสืบพยานบุคคลถึงการใช้จ่ายเงินได้ โดยไม่อยู่ในบังคับว่าการนำสืบการใช้จ่ายเงินต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนคืนแล้ว หรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสารนั้นแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคสองบัญญัติไว้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 96/2563 ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 10 วรรคแรกบัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บังคับให้นิติกรรมใดต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่

ต้องรับผิดชอบที่จะฟ้องร้องบังคับคดีได้นั้น มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้บริโศคในการฟ้องร้องบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจชำระหนี้" และวรรคสามบัญญัติว่า "ในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่งและวรรคสองมิให้นำมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับในการฟ้องผู้บริโศคและพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่ทําขึ้นระหว่างผู้บริโศคกับผู้ประกอบธุรกิจ" หมายถึง การดำเนินคดีผู้บริโศครวมถึงในกรณีผู้บริโศคถูกฟ้อง มิให้นำมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับ ผู้บริโศคสามารถนำพยานบุคคลมาสืบหักล้างที่เปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสารสัญญาได้

โจทก์เองรับว่าให้จำเลยกู้โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 10 ต่อเดือนและรับว่าจำเลยชำระดอกเบี้ยตั้งกล่าวมาให้แก่โจทก์ 1 ปีแล้วซึ่งเป็นการคิดดอกเบี้ยเงินกู้เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3 ประกอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 มีผลให้ดอกเบี้ยดังกล่าวเป็นโมฆะเท่ากับสัญญากู้ยืมเงินดังกล่าว มิได้มีการตกลงเรื่องดอกเบี้ยกันไว้ และสำหรับคดีผู้บริโศคถือไม่ได้ว่าจำเลยชำระหนี้โดยจงใจฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือเป็นการกระทำอันใดตามอำเภอใจเสมือนหนึ่งว่าเพื่อชำระหนี้โดยรู้อยู่ว่าคนไม่มีความผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องชำระ อันจะเป็นเหตุให้จำเลยไม่มีสิทธิได้รับเงินคืนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 407 จึงต้องนำเงินที่จำเลยชำระหนี้ไปชำระต้น

มาตรา 11¹²⁸ ประกาศ โฆษณา คำรับรอง หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งทำให้ผู้บริโศคเข้าใจได้ในขณะทำสัญญาว่าผู้ประกอบธุรกิจตกลงจะมอบให้ หรือจัดหาให้ซึ่งสิ่งของ บริการ หรือสาธารณูปโภคอื่นใด หรือจะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ผู้บริโศคเพื่อเป็นการตอบแทนที่ผู้บริโศคเข้าทำสัญญา หรือข้อตกลงใด ๆ ที่ผู้ประกอบธุรกิจจะให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้บริโศคเพิ่มเติมขึ้นจากที่ได้ทำสัญญาไว้ ให้ถือว่าข้อความ การกระทำหรือข้อตกลงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างผู้บริโศคกับผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งผู้บริโศคสามารถนำสืบพยานบุคคล หรือพยานหลักฐานเกี่ยวกับข้อตกลงดังกล่าวได้ถึงแม้ว่าการทำสัญญาเช่นนั้นกฎหมายจะกำหนดว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือและไม่ปรากฏข้อตกลงนั้นในหนังสือที่ได้ทำขึ้นก็ตาม

มาตรา 11การนำสืบข้อตกลงขณะทำสัญญาว่าจะดำเนินการอย่างใดเพื่อตอบแทนมาเข้าทำสัญญา ให้ของแถม (ยกเว้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94)

- 1) ประกาศ โฆษณา คำรับรอง หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งทำให้ผู้บริโศคเข้าใจได้ในขณะทำสัญญาว่า
- 2.1) ผู้ประกอบธุรกิจตกลงจะมอบให้/ จัดหาให้ซึ่งสิ่งของ บริการ /สาธารณูปโภคอื่นใด /จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ผู้บริโศคเพื่อเป็นการตอบแทนที่ผู้บริโศคเข้าทำสัญญา

¹²⁸ มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศค พ.ศ. 2551

2.2) ข้อตกลงใด ๆ ที่ผู้ประกอบการธุรกิจจะให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้บริโภคเพิ่มเติมขึ้นจากที่ได้ทำสัญญาไว้

ผล 3.1) ให้ถือว่าข้อความ การกระทำ /ข้อตกลงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการธุรกิจ

ผล 3.2) ซึ่งผู้บริโภคสามารถนำสืบ “พยานบุคคล” “พยานหลักฐาน” เกี่ยวกับข้อตกลงดังกล่าวได้ถึงแม้ว่าการทำสัญญาเช่นนั้นกฎหมายจะกำหนดว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือและไม่ปรากฏข้อตกลงนั้นในหนังสือที่ได้ทำขึ้นก็ตาม

ตัวอย่าง การโฆษณา ประกาศ คำรับรอง เช่น ในแผ่นพับโฆษณา ว่าซื้อบ้าน ซื้อห้องชุด จะจัดสถานที่ห้องฟิตเนส สระว่ายน้ำ สนามเด็กเล่น จัดหาที่จอดรถ พื้นที่ส่วนกลางให้บริการ จะจับฉลากรางวัล ชิงโชค หรือซื้อรถจะให้ของแถม บำรุงรักษา การรับประกันคุณภาพสินค้า บริการหลังการขาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4567/2561 แม้โจทก์จะเป็นเพียงลูกค้าที่ติดต่อซื้อรถยนต์จากจำเลยที่ 1 ด้วยวิธีการเช่าซื้อ และโจทก์ไม่ใช่เจ้าของรถยนต์คันพิพาทขณะฟ้องคดีเพราะเป็นผู้เช่าซื้อจากธนาคาร ท. แต่พฤติการณ์ที่จำเลยที่ 1 ส่งมอบรถยนต์พิพาทแก่โจทก์ก่อนโจทก์ทำสัญญาเช่าซื้อกับผู้ให้เช่าซื้อพร้อมกับส่งมอบสมุดคู่มือการรับบริการให้แก่โจทก์ระบุงการรับประกันรถยนต์พิพาทตามเงื่อนไขและระยะเวลา โดยระบุชื่อโจทก์เป็นลูกค้าผู้ซื้อซึ่งมีสิทธิเข้ารับบริการเกี่ยวกับรถยนต์พิพาทจากจำเลยที่ 1 ข้อตกลงเช่นนี้ย่อมถือเป็นสัญญาให้บริการ แม้ไม่ได้ทำสัญญาให้บริการขึ้นก็มีผลผูกพันและใช้บังคับแก่จำเลยที่ 1 ได้ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 และผู้ให้เช่าซื้อตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 สำหรับจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ประกอบการผลิต ประกอบ และจำหน่ายรถยนต์พิพาท แม้เป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากจำเลยที่ 1 และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลูกค้าผู้ซื้อรถก็ตาม แต่เมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลมาตรฐานการซ่อมของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายโดยใกล้ชิด พฤติการณ์การประกอบธุรกิจของจำเลยที่ 2 ดังกล่าว ย่อมชี้ชัดว่า จำเลยที่ 2 เป็นผู้ร่วมกับจำเลยที่ 1 ในการให้สัญญารับประกันการซ่อมบำรุงรักษารถยนต์อันเป็นบริการที่ให้แก่โจทก์ด้วย จำเลยทั้งสองจึงอยู่ในฐานะเป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้ให้บริการซึ่งเป็นผู้ประกอบการ ส่วนโจทก์เป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้รับบริการย่อมเป็นผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 และ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 เมื่อโจทก์กล่าวอ้างว่ารถยนต์พิพาทชำรุดบกพร่องจากเหตุเครื่องยนต์ทำงานผิดปกติและอยู่ภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลารับประกัน อันเป็นการกล่าวอ้างว่าจำเลยทั้งสองผิดสัญญาให้บริการซึ่งเป็นการโต้แย้งสิทธิโจทก์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6993/2561 พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 5 ได้ให้คำจำกัดความของตัวแทนประกันชีวิตว่า หมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท และมาตรา 71 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้ เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท โจทก์มีเพียงใบเสนอขายประกันชีวิตมาแสดง ซึ่งมีลายมือเขียนของ ส. แต่ ส. ไม่ได้ลงลายมือชื่อไว้ โจทก์ไม่ได้นำ ส. มาเบิกความยืนยันสนับสนุน ทั้งไม่มีพยานหลักฐานอื่นนำมาสืบ

ประกอบให้ได้ความว่า ส. เป็นตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจจากจำเลยให้ทำสัญญาประกันชีวิตในนามของจำเลยกับโจทก์ จึงรับฟังไม่ได้ว่า ส. เป็นตัวแทนจำเลยยื่นคำเสนอแก่โจทก์เพื่อทำสัญญาประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ที่เงื่อนไขการจ่ายเงินปันผลจำนวน 200,000 บาท แต่รับฟังได้ว่า ส. เป็นตัวแทนผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำการชักชวนโจทก์ทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลย โดยรับใบคำขอเอาประกันชีวิตที่โจทก์ยื่นเสนอแก่จำเลยตามใบคำขอเอาประกันชีวิตท้ายกรมธรรม์ประกันภัย ต่อมาจำเลยตกลงสนองรับคำเสนอของโจทก์และออกกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่โจทก์ ซึ่งกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวเป็นเอกสารซึ่งจำเลยผู้รับประกันภัยทำขึ้นมอบให้ผู้เอาประกันภัยยึดถือไว้เป็นหลักฐานแสดงว่าได้มีการทำสัญญาประกันภัยขึ้นแล้ว โดยมีเนื้อความตรงตามสัญญาประกันภัยไว้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 วรรคสอง ซึ่งทั้งใบคำขอเอาประกันชีวิตและกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวก็ไม่ปรากฏว่ามีเงื่อนไข การจ่ายเงินปันผลแก่โจทก์จำนวน 200,000 บาท เมื่อโจทก์ได้รับกรมธรรม์ประกันภัยและปฏิบัติตามกรมธรรม์โดยชำระเบี้ยประกันภัยมาตลอดจนกระทั่งครบกำหนดสัญญาเป็นระยะเวลาถึง 20 ปี ก็ไม่ปรากฏว่าโจทก์โต้แย้งคัดค้านว่ากรมธรรม์ไม่ถูกต้องแต่อย่างใด เมื่อใบเสนอขายประกันชีวิตดังกล่าวไม่ใช่คำเสนอเพื่อทำสัญญาประกันชีวิตที่จำเลยยื่นแก่โจทก์ ประกอบกับข้อความที่ปรากฏในเอกสารดังกล่าวก็ไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าเป็นการโฆษณาหรือคำรับรองของจำเลยในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งทำให้โจทก์ในฐานะผู้บริโภคเข้าใจได้ในขณะทำสัญญาว่าจำเลยจะมอบเงินปันผลจำนวน 200,000 บาท เพื่อตอบแทนที่โจทก์เข้าทำสัญญาประกันชีวิต ทั้งรับฟังไม่ได้ว่าเป็นข้อตกลงที่จำเลยจะให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมขึ้นจากที่ได้ทำสัญญาประกันชีวิตไว้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 ดังนี้แล้ว ใบเสนอขายประกันชีวิตของตัวแทนจำเลยจึงไม่เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันชีวิตระหว่างโจทก์และจำเลย จำเลยไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบโจทก์ตามฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5351/2562 แผ่นพับโฆษณาเป็นประกาศโฆษณาที่จำเลยแจกจ่ายแก่ผู้ซื้อห้องชุดเพื่อจูงใจให้ผู้พบเห็นเข้าทำสัญญากับจำเลย สิ่งที่จำเลยกำหนดในแผ่นพับที่เป็นสื่อกลางโฆษณาให้ผู้ซื้อทราบว่าจะได้รับสิ่งใดเป็นการตอบแทนการเข้าทำสัญญาซื้อห้องชุดจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างจำเลยกับผู้ซื้อ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจจึงมีหน้าที่ตามมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมที่จะต้องแจ้งข้อที่ผู้บริโภคควรทราบให้กระจ่างชัด ทั้งต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมในการโฆษณาต่อผู้บริโภคเกี่ยวกับ สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการไม่ว่าในทางใดซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22 (2) บัญญัติว่าข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการไม่ว่าจะกระทำโดยใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกินความจริงหรือไม่ก็ตาม ถือว่าเป็นข้อความที่ไม่เป็นธรรม ดังนี้ แม้จำเลยไม่มีเจตนาให้ที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง ส่วนของจำเลยเป็นทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุด แต่ตามแผ่นพับโฆษณา รูปแผนผังที่ปรากฏทางพิพาทที่เป็นทางเข้าออกและพื้นที่ติดชายหาดติดต่อกับพื้นที่อาคารชุด มีลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง ซึ่งเป็นพื้นที่ใช้สอยอันมีผล

ต่อสถานะความเป็นทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุด ทำให้ผู้ซื้อเข้าใจไปว่าที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง เป็นพื้นที่ที่เจ้าของร่วมจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นทรัพย์สินส่วนหนึ่งของอาคารชุด การโฆษณาของจำเลยจึงเป็นการโฆษณาด้วยข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ดังบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22 (2) จำเลยจึงต้องรับผลแห่งการโฆษณานั้น

การที่จำเลยไม่แสดงให้ชัดแจ้งเพื่อให้ปรากฏแก่ผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้บริโภคว่าที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง ไม่ใช่ทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดซึ่งเป็นหน้าที่ของจำเลยผู้ประกอบการธุรกิจต้องกระทำให้ปรากฏอย่างชัดเจนในการโฆษณา ในขอบมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมกับภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม แม้จำเลยไม่มีเจตนาลวงผู้บริโภค จำเลยก็ต้องผูกพันตามแผนผังในแผ่นพับโฆษณา ซึ่งถือเป็นข้อตกลงอันเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาด้วย ดังที่บัญญัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 และแม้ลักษณะที่แสดงตามแผ่นพับ จะแสดงว่า ทางและที่ดินติดชายหาดเป็นการใช้ประโยชน์ร่วมกันของโรงแรมและอาคารชุดก็ตาม ที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง ก็ยังคงมีสถานะเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของร่วมอยู่ด้วย การที่โรงแรมมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ด้วย หากทำให้ที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง ไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของร่วมไม่ ทั้งทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดนั้น นอกจากทรัพย์สินอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ยังหมายรวมถึงทรัพย์สินอื่นที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของร่วมซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ถือเป็นทรัพย์สินส่วนกลางด้วยดังบัญญัติความตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 4 และมาตรา 15 ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะขึ้นทะเบียนอาคารชุดระบุว่าเป็นทรัพย์สินส่วนกลางหรือไม่หรือเจ้าของทรัพย์สินนั้นจะแสดงเจตนากรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้นให้เป็นทรัพย์สินส่วนกลางหรือไม่ก็ตาม เพราะเป็นกรณีตกเป็นทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดโดยผลของกฎหมาย

แผ่นป้ายโฆษณาของจำเลยข้อความ เมื่อโจทก์เข้าทำธุรกรรมทางการเงินกับจำเลยเนื่องมาจากการโฆษณาตามแผ่นป้ายดังกล่าว จึงถือว่าแผ่นป้ายโฆษณาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างโจทก์กับผู้บริโภคกับจำเลยผู้ประกอบการ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1799/2563 แผ่นป้ายโฆษณาของจำเลยข้อความว่า “ให้เงินกู้คะ มีบ้านมีรถ เงินสดทันใจ ไม่โอนเล่ม ไม่จดจำนอง” และ “ให้เงินกู้ จัด 2 แสน รถยนต์ไม่ต้องโอน ทะเบียนรถทุกชนิด รถไถ โฉนดบ้าน ที่ดิน คอนโด” แม้ป้ายโฆษณาจะระบุให้ติดต่อกับสาขาของจำเลยคนละสาขา แต่ก็เป็นการใช้เงินกู้ของจำเลย เมื่อโจทก์เข้าทำธุรกรรมทางการเงินกับจำเลยเนื่องมาจากการโฆษณาตามแผ่นป้ายดังกล่าว จึงถือว่าแผ่นป้ายโฆษณาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างโจทก์กับผู้บริโภคกับจำเลยผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 เมื่อรถที่โจทก์โอนกรรมสิทธิ์ให้แก่จำเลยเป็นรถแทรกเตอร์ชุดตักประเภทเดียวกับที่ระบุในแผ่นป้ายโฆษณาว่าไม่โอนเล่ม การที่จำเลยให้โจทก์กู้เงินโดยทำสัญญาเช่าซื้อและมีการโอนกรรมสิทธิ์รถแทรกเตอร์ให้แก่จำเลยจึงไม่เป็นไปตามที่โฆษณา การโฆษณา

ดังกล่าวของจำเลยถือได้ว่าเป็นข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการตามมาตรา 22 (2) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ถือเป็นโฆษณาโดยใช้ข้อความที่ไม่เป็นธรรมมีลักษณะเป็นการลวงผู้บริโภคซึ่งมีโทษทางอาญาตามมาตรา 47 อันเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน สัญญาเช่าซื้อระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงเกิดจากการกระทำที่ต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายและขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 โจทก์ย่อมไม่อาจอ้างเป็นเหตุฟ้องเรียกค่าเสียหายได้ และต้องคืนทรัพย์สินต่อกันตามบทบัญญัติว่าด้วยลาภมิควรได้ จำเลยจึงต้องส่งมอบรถแทรกเตอร์คันพิพาทคืนแก่โจทก์และโจทก์มีหน้าที่ต้องคืนเงินที่รับมาจากจำเลยทั้งหมดให้แก่จำเลย โดยต้องนำเงินที่โจทก์ชำระเงินให้แก่จำเลยไปแล้ว มาหักออกจากจำนวนที่โจทก์ต้องรับผิด และเมื่อการคืนทรัพย์สินหรือเงินอันเกิดจากโมฆะกรรม ไม่มีบทกฎหมายใดบัญญัติให้ต้องใช้ดอกเบี้ย ศาลจึงไม่อาจพิพากษาให้โจทก์ชำระดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ต้องคืน แต่มีอำนาจเพิกถอนรายการจดทะเบียนอันเกิดจากนิติกรรมอันเป็นโมฆะนั้นเสียได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3315/2564 แผ่นพับโครงการของจำเลยเป็นการโฆษณาโครงการก่อสร้างอาคารชุดของจำเลยเพื่อขายแก่บุคคลทั่วไป จะมีแผนผังโครงการ แสดงภาพจำลองโครงการและทางพิพาทเข้าออกโครงการ ทางพิพาทมีรูปต้นไม้เป็นแนวยาวข้างทาง ลักษณะเป็นถนนเข้าออกโครงการ และตามภาพถ่ายแสดงให้เห็นการสร้างป้อมยามรักษาความปลอดภัยถนนเข้าโครงการ ซึ่งจำเลยก็รับว่าจำเลยปรับถมดินก่อสร้างถนนเข้าออกระหว่างโครงการกับถนนราษฎร์บูรณะ ปลูกต้นไม้ตลอดแนวถนน ก่อสร้างป้อมยามรักษาความปลอดภัยบริเวณด้านหน้าถนนเข้าโครงการและขึ้นป้ายโฆษณาให้ผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมโครงการ ทางพิพาทจึงเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ ดังนั้น แผ่นพับโครงการของจำเลยเป็นการโฆษณาของจำเลยผู้ประกอบการธุรกิจทำให้ผู้จะซื้อห้องชุดซึ่งเป็นผู้บริโภคเข้าใจได้ในขณะทำสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดกับจำเลย ว่า จำเลยจะมอบทางพิพาทเป็นถนนเข้าออกโครงการอันเป็นทรัพย์สินส่วนกลางที่มีไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันให้ผู้จะซื้อห้องชุดเพื่อเป็นการตอบแทนที่ผู้จะซื้อเข้าทำสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดกับจำเลย จึงถือว่าแผ่นพับโฆษณาโครงการของจำเลยเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดระหว่างผู้จะซื้อห้องชุดกับจำเลยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 แต่เมื่อพื้นที่โครงการอยู่ในเขตผังเมืองประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางที่ดินประเภท ย.6 (สีส้ม) จำเลยจึงต้องยกทางพิพาทให้เป็นถนนสาธารณประโยชน์และแก้ไขแผนผังโครงการใหม่ จำเลยเป็นผู้ประกอบการธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ก่อสร้างอาคารชุดขนาดใหญ่ย่อมจะมีความรู้ความชำนาญในการประกอบธุรกิจจำต้องศึกษาและตรวจสอบข้อกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของทางราชการที่เกี่ยวข้องเสียก่อนที่จะดำเนินการโฆษณาและก่อสร้างอาคารชุด การที่จำเลยโฆษณาขายอาคารชุดก่อนการดำเนินการดังกล่าว ถือได้ว่าขณะทำสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุด จำเลยหลอกลวงปิดบังข้อเท็จจริงว่าทางพิพาทเป็นถนนในพื้นที่โครงการอันเป็นทรัพย์สินส่วนกลาง ส่วนที่สัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดมีข้อสัญญาว่า ผู้จะขายสงวนสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนผังโครงการ...ทรัพย์สินส่วนกลางได้ตามความเหมาะสม โดยผู้จะซื้อตกลงไม่ถือว่าเป็นการผิดสัญญาของผู้จะขายแต่อย่างไรก็ตาม การที่จำเลยยก

ทางพิพาทให้เป็นถนนสาธารณะประโยชน์ภายหลังจากมีผู้ทำสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดกับจำเลย เป็นการเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนผังของโครงการที่เกินสมควรและไม่เป็นธรรมต่อผู้จะซื้อห้องชุดกับจำเลยที่หวังจะได้ทางพิพาทเป็นพื้นที่ในโครงการเป็นทรัพย์สินส่วนกลางเพื่อประโยชน์ร่วมกันของผู้อาศัยในอาคารชุด จำเลยจึงไม่อาจยกข้อสัญญาดังกล่าวขึ้นอ้างปฏิเสธความรับผิดของจำเลยได้ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า จำเลยผิดสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดกับโจทก์ที่ทำสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดกับจำเลยก่อนที่จำเลยปรับเปลี่ยนแผนผังโครงการ

การที่ผู้บริโภครถยนต์เพราะเชื่อตามคำโฆษณาว่า รถยนต์คันพิพาทมีความปลอดภัยสูง มีถุงลมนิรภัยป้องกันการกระแทกสำหรับผู้ขับขี่และผู้โดยสารให้ได้รับความปลอดภัยเมื่อเกิดอุบัติเหตุ คำโฆษณาดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างผู้บริโภครถยนต์กับผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1166/2566 โจทก์กล่าวอ้างว่าถุงลมนิรภัยรถยนต์ของโจทก์ไม่ทำงานในขณะเกิดอุบัติเหตุอันเป็นการกล่าวอ้างว่าสินค้าของจำเลยร่วมเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 โดยจำเลยทั้งสองถือเป็นผู้ประกอบการในฐานะผู้ขาย ส่วนจำเลยร่วมเป็นผู้ประกอบการในฐานะผู้ผลิตรถยนต์ จึงต้องด้วยมาตรา 7 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่า (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ทั้งข้อเท็จจริงที่จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมกล่าวอ้างเกี่ยวกับการผลิตการประกอบซึ่งอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจ จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมจึงมีภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 แต่เมื่อพยานหลักฐานที่จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมนำเสนอยังไม่พยานหลักฐานให้รับฟังได้ว่าถุงลมนิรภัยทำงานเป็นปกติและไม่ชำรุดบกพร่อง ข้อเท็จจริงยอมรับฟังได้ว่า ถุงลมนิรภัยรถยนต์ของโจทก์ไม่ทำงานในขณะเกิดเหตุ จึงเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องในการผลิตและเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติแล้วว่าโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าว และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติและธรรมดาของโจทก์ จำเลยร่วมในฐานะผู้ผลิตสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ ส่วนจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดจำหน่ายที่มอบให้จำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ให้แก่โจทก์ และจำเลยที่ 2 ในฐานะผู้ขายรถยนต์พิพาทให้แก่โจทก์ เมื่อสามารถระบุตัวจำเลยร่วมซึ่งเป็นผู้ผลิตได้แล้ว จำเลยทั้งสองจึงไม่ใช่ผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

การบรรยายฟ้องของโจทก์นอกจากให้จำเลยทั้งสองรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แล้ว ยังเป็นการฟ้องให้จำเลยทั้งสองรับผิดจากการที่รถยนต์คันพิพาทไม่เป็นไปตามที่จำเลยทั้งสองได้โฆษณาไว้ อันอยู่ในเกณฑ์ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 อยู่ด้วย **การที่โจทก์ซื้อรถยนต์คันพิพาทจาก**

จำเลยที่ 2 เพราะเชื่อตามคำโฆษณาว่า รถยนต์คันพิพาทมีความปลอดภัยสูง มีถุงลมนิรภัยป้องกันการกระแทกสำหรับผู้ขับขี่และผู้โดยสารให้ได้รับความปลอดภัยเมื่อเกิดอุบัติเหตุ คำโฆษณาดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 เมื่อถุงลมนิรภัยไม่ทำงานโดยไม่ออกมาป้องกันอันตรายขณะเกิดอุบัติเหตุจนเป็นเหตุให้โจทก์และสามีโจทก์ได้รับบาดเจ็บไม่เป็นไปตามคำโฆษณาของจำเลยทั้งสอง จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ขายจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญาและต้องร่วมรับผิดชอบ สำหรับจำเลยที่ 1 ได้ความว่าในการประกอบธุรกิจ จำเลยร่วมจะเป็นผู้ผลิตและประกอบรถยนต์แล้วจึงจำหน่ายและส่งมอบรถยนต์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดให้แก่จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 จึงจำหน่ายและส่งมอบให้แก่จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่าย การประกอบกิจการจำหน่ายรถยนต์ของศูนย์บริการของจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 1 ต้องทำสัญญาระหว่างกัน โดยศูนย์จำหน่ายต้องใช้เครื่องหมายและสัญลักษณ์ของ ข. การดำเนินการของจำเลยที่ 2 ต้องยึดถือตามมาตรฐานของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ต้องมีบริการหลังการขาย ตามพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจดังกล่าว ประกอบกับหลังเกิดเหตุ พนักงานจำเลยที่ 1 เป็นผู้ตรวจสอบสภาพรถรวมถึงถุงลมนิรภัยเองและได้ร่วมเจรจากับโจทก์ ย่อมแสดงให้เห็นว่า จำเลยทั้งสองมีฐานะต่างเป็นตัวแทนซึ่งกันและกันในการร่วมกันประกอบธุรกิจจำหน่ายและให้บริการซ่อมบำรุงรถยนต์ยี่ห้อ ข. รวมทั้งรถยนต์คันพิพาทโดยจำเลยที่ 1 ให้จำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ของตน เช่นนี้ จำเลยที่ 1 จึงต้องร่วมรับผิดชอบต่อโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกตามสัญญาซื้อขายด้วย

มูลหนี้ที่ทำให้จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบต่อโจทก์เป็นเรื่องสัญญา ส่วนความรับผิดชอบของจำเลยร่วมนั้นมาจากมูลหนี้ละเมิด โจทก์นำสืบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเป็นผลทั้งจากการผิดสัญญาและละเมิด ขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายทั้งหมดรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 500,000 บาท เมื่อถุงลมนิรภัยมีไว้เพื่อป้องกันการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและเพื่อรองรับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น หากถุงลมนิรภัยทำงานผิดปกติ จำเลยทั้งสองผู้ขายรถยนต์พิพาทย่อมคาดเห็นได้ว่าโจทก์ผู้ใช้รถรวมทั้งคนโดยสารจะได้รับบาดเจ็บและอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่แต่เฉพาะความเสียหายต่อตัวทรัพย์สินที่ขาย แต่รวมไปถึงความเสียหายดังกล่าวด้วย อันเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่พฤติการณ์พิเศษ แม้โจทก์ไม่ได้นำสืบแจกแจงรายละเอียดของค่าเสียหายแต่ละส่วน ศาลก็สามารถกำหนดค่าเสียหายให้ตามพฤติการณ์แห่งคดีได้และค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องมาตามฟ้องนั้นเหมาะสมแล้ว กำหนดให้ตามขอ ส่วนค่าเสียหายในมูลละเมิดที่จำเลยร่วมต้องรับผิดชอบต่อโจทก์นั้น การที่ถุงลมนิรภัยไม่ทำงานถือเป็นพฤติการณ์ที่ร้ายแรง ซึ่งอาจทำให้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้น่าจะสูงกว่าค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการผิดสัญญา แต่ตามฟ้องโจทก์ประสงค์จะเรียกค่าสินไหมทดแทนเท่าที่ขอมาและไม่เกินสมควร จึงให้จำเลยร่วมรับผิดชอบเป็นหนี้จำนวนเดียวกันซึ่งโจทก์อาจเรียกให้แก่ละคนชำระหนี้โดยสิ้นเชิงได้ เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 จึงไม่กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้

ผู้ประกอบการธุรกิจต้องทำโดยสุจริต

มาตรา 12¹²⁹ ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี ผู้ประกอบการธุรกิจต้องกระทำด้วยความสุจริต โดยคำนึงถึง “มาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม”

มาตรา 12 วางมาตรฐานด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ศาลจะใช้ประกอบการตีความสัญญาในคดีผู้บริโภค¹³⁰ เป็นเรื่องการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายของศาลในคดีผู้บริโภค ไม่ว่าในคดีฟ้องตามสัญญาหรือมูลละเมิด ที่นอกจากศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายให้ได้ตามสมควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด ที่โดยหลักผู้ประกอบการธุรกิจต้องประกอบกิจการด้วยความสุจริต โดยคำนึงถึง มาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมมิฉะนั้นศาลอาจกำหนดค่าเสียหายเป็นจำนวนมาก เพื่อลงโทษซึ่งในเรื่องค่าเสียหายนั้นต้องพิจารณาถึงมาตรฐานที่ต่างกันภายใต้การประกอบธุรกิจประเภทเดียวกันในการกำหนดค่าเสียหายด้วย¹³¹

ในเรื่องหลักสุจริตตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นั้นเป็นหลักการที่กำหนดขึ้น โดยเฉพาะเจาะจงแตกต่างจากหลักสุจริตที่เป็น (หลักกฎหมายทั่วไป) ซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 และมาตรา 368 โดยมาตรา 5¹³² กำหนดหลักทั่วไป (หลักกฎหมายทั่วไป) กำหนดหลักการในเรื่องการใช้สิทธิและการชำระหนี้ของบุคคลนั้น บุคคลทุกคนนั้นจะต้องกระทำโดยสุจริต และมาตรา 368¹³³ กำหนดหลักการในเรื่องการตีความสัญญา โดยต้องตีความสัญญาไปตามความประสงค์ของสัญญาในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปรกติประเพณีของการปฏิบัติตามสัญญาแต่ละฉบับนั้นด้วย นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 10¹³⁴ ซึ่งเป็นกฎหมายบทเฉพาะซึ่งบังคับใช้กับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าสัญญาใดเป็นธรรมหรือไม่

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา มาตรา 5 และมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ประกอบกันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคกำหนดหลักการการใช้สิทธิและการชำระหนี้ของผู้ประกอบการธุรกิจให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องปฏิบัติตนในการดำเนินธุรกิจโดยการใช้สิทธิและชำระหนี้ด้วยความสุจริตและเป็นธรรมอย่างเหมาะสม ไม่อาศัยความได้เปรียบในทางเศรษฐกิจ อำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสันทัดจัดเจน ความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติ มาเอาเปรียบผู้บริโภค ไม่ว่าจะมิใช่กฎหมาย ระเบียบ สัญญา ข้อตกลง หรือประเพณีทางการค้า

¹²⁹ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹³⁰ ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2551). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 83. น. .54

¹³¹ พิสิฐ ธรรมกุล. (2563). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 46. น. 30-31

¹³² มาตรา 5 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹³³ มาตรา 368 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹³⁴ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

กำหนดไว้หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ ในการพิจารณาว่าผู้ประกอบการธุรกิจใช้สิทธิหรือชำระหนี้สุจริตหรือไม่เพียงใด จะพิจารณาจากมาตรฐานทางการค้าหรือวิชาชีพของผู้ประกอบการธุรกิจในธุรกิจนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4580/2562 หนี้เงินนั้นตราบไต่ที่ยังไม่มีการชำระหนี้หรือมีเหตุทำให้หนี้ระงับด้วยการปลดหนี้ หักกลบลบหนี้ แปรหนี้ใหม่ หรือหนี้เคลื่อนกลืนกัน ตามบรรพ 2 หมวด 5 ความระงับแห่งหนี้ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากนิติกรรมนั้นมีข้อตกลงให้เรียกดอกเบี้ยอันเป็นดอกผลนิตินัยตามมาตรา 148 หรือถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้งตามมาตรา 7 ก็ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี รวมถึงในกรณีผิดนัดกฎหมายก็ยกกำหนดให้คิดดอกเบี้ยผิดนัดจากหนี้เงินได้ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี และหากเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงดอกเบี้ยต่อไปตามนั้นตามมาตรา 224 เจ้าหนี้จึงมีสิทธิได้รับชำระดอกเบี้ยโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ที่บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายของผู้บริโภคและสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการได้แก่ไขการบังคับใช้หรือตีความกฎหมายที่เคร่งครัดอันอาจทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบ ทั้งยังให้อำนาจศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดีด้วยตนเอง โดยมุ่งหวังที่จะลดความเหลื่อมล้ำและทำให้การคุ้มครองผู้บริโภคโดยศาลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนั้น มีหลักการสำคัญอันหนึ่งว่า ในคดีผู้บริโภคการใช้สิทธิของผู้ประกอบการจะต้องกระทำด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมตามมาตรา 12 และ เนื่องจากการประกอบธุรกิจมีความเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคจำนวนมาก หากผู้ประกอบการดำเนินกิจการโดยไม่ตระหนักถึงความรับผิดชอบอาจส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคม บทบัญญัติมาตรานี้จึงวางมาตรฐานในเรื่องความสุจริตของผู้ประกอบการไว้สูงกว่าบุคคลทั่วไปที่ระดับของความสุจริตของผู้ประกอบการนั้นจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมประกอบด้วยอันแสดงออกถึงธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจ กล่าวคือ ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติต่อผู้บริโภคอย่างเป็นธรรม ไม่ฉ้อฉล ไม่หลอกลวง ไม่ฉวยโอกาส และไม่เอาเปรียบผู้บริโภค รวมถึงการใช้ความพยายามอย่างดีที่สุดเกี่ยวกับการชำระหนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภค และยังคงคำนึงถึงจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ โดยตระหนักถึงความรับผิดชอบที่ต้องมีต่อผู้บริโภคและสังคมส่วนรวม ซึ่งในการพิจารณาถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมของผู้ประกอบการแต่ละรายต้องปฏิบัตินั้น ต้องคำนึงถึงลักษณะธุรกิจ ศักยภาพของผู้ประกอบการ สภาพเศรษฐกิจโดยรวมและความคาดหวังของสังคมประกอบด้วย คดีนี้โจทก์เป็นผู้ประกอบการและดำเนินกิจการธนาคารพาณิชย์ตามค่านิยมในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และมีบทบัญญัติที่เป็นการคุ้มครองผู้ค้าประกันตามมาตรา 39 (3) และวรรคสอง อันแสดงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกันซึ่งเป็นผู้บริโภคในเรื่องภาระหนี้หรือการชำระหนี้ประกอบกับกฎหมายยังกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินหรือภาระหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 60 วรรคหนึ่ง และมาตรา 66 อันเป็นบทบังคับให้โจทก์ต้อง

ตรวจสอบสถานะทางบัญชีลูกหนี้ทุกรายที่ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำเอกสารทางบัญชี สัญญากรุงเทพธนวิภู ข้อ 1 กำหนดให้ ส. ผู้ตายชำระดอกเบี้ยเป็นรายเดือนทุก ๆ เดือน ติดต่อกันภายในวันสิ้นสุดของเดือน อันเป็นหนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระที่แน่นอน และข้อ 7 กำหนดว่า ถ้าผู้กู้ผิดนัดข้อหนึ่งข้อใด หรือส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งสัญญานี้ให้ถือว่าผิดนัดทั้งหมด ผู้กู้ยอมให้ผู้ให้กู้เรียกหนี้ทั้งหมดคืนได้ทันที.. ดังนี้ แม้หนี้ตามสัญญากรุงเทพธนวิภู โจทก์อาจใช้สิทธิเรียกร้องได้ภายใน 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 หรืออาจใช้สิทธิเกินกว่าระยะเวลาดังกล่าวก็ไม่ทำให้สิทธิเรียกร้องในหนี้เงินระงับสิ้นไปตามที่วินิจฉัยไว้ข้างต้นก็ตาม แต่หากโจทก์จะใช้สิทธิบังคับชำระหนี้เมื่อ ส. ผู้ตายผิดนัดตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ก็ย่อมสามารถกระทำได้ทันที ประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงลักษณะธุรกิจของโจทก์ที่เป็นธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ของประเทศมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพและมีบุคลากรที่มีศักยภาพในการติดตามการชำระหนี้ของลูกหนี้สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่ามีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจชะลอตัวอย่างต่อเนื่องและไม่เสถียรภาพอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมหรือผิดนัดสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากหรือเงินออมจำนวนมาก ประกอบกับความคาดหวังของคนในสังคมที่ต้องการเห็นผู้ประกอบการดำเนินกิจการด้วยธรรมาภิบาล ไม่ฉกฉวยโอกาสใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ หรือเงื่อนไขแห่งข้อสัญญาที่ตกลงกันไว้ในนิติกรรม รวมทั้งตามกฎหมายที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับการบริการจากการเข้าทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินเกินสมควรจนก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม รวมถึงสถาบันการเงินต้องใช้ความพยายามอย่างดีที่สุดเกี่ยวกับการชำระหนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นหลัก การที่โจทก์ละเลยเพิกเฉยปล่อยเวลาผ่านไปถึงเกือบ 18 ปี จนจำนวนดอกเบี้ยเกินกว่าเงินต้นเกือบถึง 3 เท่า ทั้งที่หนี้เงินกู้กรุงเทพธนวิภูมีกำหนดชำระที่แน่นอน และมีการส่งรายการบัญชีให้จำเลยทราบทุกเดือน ประกอบกับโจทก์มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีลูกหนี้ตามกฎหมายให้สอดคล้องกับรายการคำนวณยอดหนี้และรายการบัญชีที่โจทก์จัดทำขึ้นและคิดดอกเบี้ยผิดนัดในอัตราสูงสุดกับจำเลยตลอดมา นอกจากนี้ยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาแสดงว่าได้ทำการตรวจสอบหรือติดตามให้ ส. ผู้ตาย หรือทายาทชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควร และไม่นำสืบหรือแสดงเหตุผลที่ดำเนินการฟ้องร้องจำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันล่าช้าถึงเกือบ 18 ปี หลังจากที่สัญญาเลิกกัน อันเป็นภาระการพิสูจน์ของผู้ประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 พฤติกรรมดังกล่าวของโจทก์จึงเป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่า โจทก์ในฐานะผู้ประกอบการอาศัยสิทธิที่มีอยู่ตามสัญญาหรือกฎหมายเป็นช่องทางให้โจทก์ได้รับประโยชน์จากดอกเบี้ยผิดนัดแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายของจำเลยซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันอันเป็นอุปสรรคแห่งหนี้ เช่นนี้ การกระทำของโจทก์ย่อมไม่ใช่เป็นการใช้สิทธิด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ถูกเอาเปรียบเกินสมควร ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดให้โจทก์ไม่ได้รับชำระดอกเบี้ย ทั้งอัตราปกติและผิดนัดของหนี้เงินต้นโดยผลของบทบัญญัติดังกล่าว หลังจาก ส. ผู้ตายผิดนัดได้ แม้โจทก์จะมีสิทธิได้รับตามกฎหมายก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5351/2562 แผ่นพับโฆษณาเป็นประกาศโฆษณาที่จำเลยแจกจ่ายแก่ผู้ซื้อห้องชุด เพื่อจูงใจให้ผู้พบเห็นเข้าทำสัญญาเกี่ยวกับจำเลย สิ่งที่จำเลยกำหนดในแผ่นพับที่เป็นสื่อกลางโฆษณาให้ผู้ซื้อทราบว่า จะได้รับสิ่งใดเป็นการตอบแทนการเข้าทำสัญญาซื้อห้องชุดจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างจำเลยกับผู้ซื้อ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจจึงมีหน้าที่ตามมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมที่จะต้องแจ้งข้อที่ผู้บริโภคควรทราบให้กระจ่างชัด ทั้งต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมในการโฆษณาต่อผู้บริโภคเกี่ยวกับ สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของ สินค้าหรือบริการไม่ว่าในทางใด ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22 (2) บัญญัติว่า ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการไม่ว่าจะกระทำโดยใช้หรืออ้างอิง รายงานทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกินความจริงหรือไม่ก็ตาม ถือว่าเป็นข้อความที่ไม่เป็นธรรม ดังนี้ แม้จำเลยไม่มีเจตนาให้ที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง ส่วนของจำเลยเป็นทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุด แต่ตามแผ่นพับโฆษณา รูปแผนผังที่ปรากฏทางพิพาทที่เป็นทางเข้าออกและพื้นที่ที่ติดชายหาดติดต่อกับพื้นที่อาคารชุด มีลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง ซึ่งเป็นพื้นที่ใช้สอยอันมีผลต่อสถานะความเป็นทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุด ทำให้ผู้ซื้อเข้าใจไปว่าที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง เป็นพื้นที่ที่เจ้าของร่วมจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นทรัพย์สินส่วนหนึ่งของอาคารชุด การโฆษณาของจำเลยจึงเป็นการโฆษณาด้วยข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ดังบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22 (2) จำเลยจึงต้องรับผลแห่งการโฆษณานั้น การที่จำเลยไม่แสดงให้ชัดเจนเพื่อให้ปรากฏแก่ผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้บริโภคว่าที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง ไม่ใช่ทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดซึ่งเป็นหน้าที่ของจำเลยผู้ประกอบการต้องกระทำให้ปรากฏอย่างชัดเจนในการโฆษณา ในขอบมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมกับภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม แม้จำเลยไม่มีเจตนาลงผู้บริโภค จำเลยก็ต้องผูกพันตามแผนผังในแผ่นพับโฆษณา ซึ่งถือเป็นข้อตกลงอันเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาด้วย ดังที่บัญญัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 และแม้ลักษณะที่แสดงตามแผ่นพับ จะแสดงว่า ทางและที่ดินติดชายหาดเป็นการใช้ประโยชน์ร่วมกันของโรงแรมและอาคารชุดก็ตาม ที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง ก็ยังคงมีสถานะเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของร่วมอยู่ด้วย การที่โรงแรมมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ด้วย หากทำให้ที่ดินพิพาททั้ง 2 แปลง ไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของร่วมไม่ ทั้งทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดนั้น นอกจากทรัพย์สินอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ยังหมายความถึงทรัพย์สินอื่นที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของร่วมซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ถือเป็นทรัพย์สินส่วนกลางด้วยดังบัญญัติความตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 4 และมาตรา 15 ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะขึ้นทะเบียนอาคารชุดระบุว่าเป็นทรัพย์สินส่วนกลางหรือไม่หรือเจ้าของทรัพย์สินนั้นจะแสดงเจตนายกกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้นให้เป็นทรัพย์สินส่วนกลางหรือไม่ก็ตาม เพราะเป็นกรณีตกเป็นทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดโดยผลของกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 930/2563 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 12 เมื่อพิเคราะห์ประกอบกับบทบัญญัติทำนองเดียวกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 และเจตนารมณ์ในการประกาศใช้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ดังปรากฏตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติว่า เกิดแต่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญา ทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบ ทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้นแล้ว เห็นได้ว่า มาตรา 12 บัญญัติขึ้นเพื่อยกระดับมาตรฐานความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจในการใช้สิทธิและในการชำระหนี้ให้สูงกว่าที่บุคคลทั่วไปมีดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้เดิม โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติไม่ด้อยไปกว่ามาตรฐานทางการค้าที่ผู้ประกอบธุรกิจในกิจการทำนองเดียวกันปฏิบัติต่อบริโภค ทั้งต้องมีจริยธรรมในการประกอบกิจการภายใต้ระบบธุรกิจที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม มีความรับผิดชอบดำเนินกิจการด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภค ซึ่งจะส่งผลแก่ความเจริญก้าวหน้าในกิจการของผู้ประกอบธุรกิจอยู่ในตัว หากผู้ประกอบธุรกิจดำเนินกิจการโดยเลือกวิธีการใช้สิทธิหรือชำระหนี้ในเกณฑ์ที่ด้อยกว่าระดับมาตรฐานความสุจริตดังกล่าว ย่อมเท่ากับว่า ผู้ประกอบธุรกิจใช้สิทธิไม่สุจริต ซึ่งศาลย่อมไม่อาจบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใช้สิทธิไม่สุจริตได้ แม้มีข้อสัญญาบังคับผูกพันลูกหนี้ทำนองเปิดช่องไว้ให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำได้อีกก็ตาม เนื่องจากการไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค หากได้ความดังกล่าว ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาไม่บังคับให้ลูกหนี้ชำระดอกเบี้ยอันเกิดแต่การใช้สิทธิไม่สุจริตของผู้ประกอบธุรกิจได้ กรณีหาใช่มาตรา 12 ไม่ได้ให้อำนาจศาลปรับลดดอกเบี้ยไม่ อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิของโจทก์ในการคิดดอกเบี้ยจากจำเลยอยู่ในเกณฑ์ที่ด้อยกว่าระดับมาตรฐานความสุจริตตามมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงรวมทั้งที่มาแห่งการใช้สิทธิของโจทก์ประกอบด้วย สำหรับดอกเบี้ยที่โจทก์คิดจากจำเลยนั้น โจทก์เป็นผู้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสถาบันการเงิน มีสิทธิคิดดอกเบี้ยเงินกู้ได้เกินกว่าอัตราร้อยละ 15 ต่อปี โดยไม่อยู่ในบังคับห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ดังที่ธนาคารแห่งประเทศไทยออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 มาตรา 38 มาตรา 4 และมาตรา 46 กำหนดให้โจทก์เรียกเก็บดอกเบี้ยจากลูกหนี้เช่นจำเลยได้ไม่เกินกว่าอัตราร้อยละ 28 ต่อปีโดยปรากฏตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. 83/2551 เรื่องหลักเกณฑ์การปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่สถาบันการเงินอาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ข้อ 1 เหตุผลในการออกประกาศว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวออกประกาศเพื่อให้มีความชัดเจนและโปร่งใสในการเรียกเก็บดอกเบี้ยค่าบริการ และเบี้ยปรับเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับของสถาบันการเงินเพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคในการเปรียบเทียบข้อมูลสำหรับเลือกใช้บริการจากสถาบันการเงิน และเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและเป็นแนวทางให้สถาบันการเงินประกอบธุรกิจต่อไปจึงออกประกาศดังกล่าว การคิดดอกเบี้ยของโจทก์ทั้งอัตราปกติก่อนผิดนัดและอัตรา

ที่คิดเพิ่มเมื่อผิมนัดจึงเป็นการคิดตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยควบคุมไว้ไม่ให้เกินกว่าที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินในท้องตลาด และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคควบคู่กัน อันเป็นการดำเนินธุรกิจปกติตามประเพณีของสถาบันการเงินต่าง ๆ กรณีหาใช่โจทก์ประกาศคิดดอกเบี้ยตามอำเภอใจของโจทก์โดยอิสระเพื่อมุ่งบังคับเอาแก่ลูกหนี้ที่ขาดอำนาจต่อรองให้ต้องรับภาระที่หนักมากขึ้นกว่าเกณฑ์ที่ควรเป็นไม่ว่า โจทก์ต้องมีภาระต้นทุนต่าง ๆ ในการดำเนินกิจการเพื่อให้บริการแก่ลูกค้าประกอบด้วย การพิเคราะห์ถึงทางได้เสียอันชอบธรรมของโจทก์จึงหาอาจคำนึงเพียงส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยเงินฝากที่โจทก์ให้แก่ลูกค้ากับดอกเบี้ยเงินกู้ที่โจทก์คิดจากลูกค้าเพียงลำพังได้ไม่ **เมื่อคดีนี้ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการคิดดอกเบี้ยดังกล่าวเกิดแต่การใช้สิทธิอันมิชอบด้วยมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมดังนั้นการใช้สิทธิคิดดอกเบี้ยของโจทก์ทั้งอัตราก่อนและหลังผิมนัดดังกล่าวจึงยังไม่เป็นการใช้สิทธิไม่สุจริตตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 12** ที่ศาลจะอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวลดดอกเบี้ยที่โจทก์ขอมาได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2591/2563 จำเลยทำสัญญากู้ยืมเงินจากโจทก์ ยอมเสียดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 18 ต่อปี แต่หากจำเลยผิมนัดผิดสัญญาจำเลยยอมเสียดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 25 ต่อปี ดังนั้น ดอกเบี้ยในส่วนที่เกินจากอัตราร้อยละ 18 ต่อปี จึงเป็นข้อตกลงกันไว้ล่วงหน้าหากจำเลยไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ จำเลยยอมให้โจทก์คิดดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นได้ เข้าลักษณะเป็นเบี้ยปรับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 379 เมื่อศาลเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยอันเป็นเบี้ยปรับสูงเกินส่วนก็ปรับลดลงมาเป็นจำนวนพอสมควรได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 383 วรรคหนึ่ง ทั้งตามพฤติการณ์แห่งคดีก็ไม่ปรากฏว่าโจทก์ประกอบธุรกิจอันเป็นการเอาเปรียบจำเลยผู้บริโภคแต่อย่างใด **การใช้สิทธิคิดดอกเบี้ยของโจทก์ทั้งอัตราก่อนและหลังผิมนัดดังกล่าวจึงยังไม่เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต** ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 12 ที่ศาลอุทธรณ์จะอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวลดดอกเบี้ยที่โจทก์ขอมาได้ ไม่มีบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้อำนาจศาลที่จะงดเบี้ยปรับเสียทั้งหมดได้ การที่ศาลอุทธรณ์กำหนดให้จำเลยชำระดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี แก่โจทก์ จึงเป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์ให้เบี้ยปรับต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยปกติที่จำเลยต้องชำระให้แก่โจทก์ก่อนผิมนัดซึ่งมีผลเท่ากับเป็นการงดเบี้ยปรับที่จำเลยต้องชำระให้แก่โจทก์อันเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3959/2563 ข้อเท็จจริงในเรื่องการปรับปรุงถมดินเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อยู่เห็นโดยเฉพาะของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ จำเลยเป็นฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 การที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบกิจการค้าที่ดินทำการจัดสรรที่ดินและบ้าน แต่ถมดินบดอัดปรับระดับพื้นที่โครงการต่ำกว่าถนนสาธารณะคือถนนราชพฤกษ์ ไม่เป็นไปตามที่ขออนุญาตจัดสรร และไม่ปรากฏเหตุที่จะทำให้จำเลยเข้าใจว่าการปรับถมดินในโครงการจะใช้ถนนสาธารณะสายใดก็ได้เป็นเกณฑ์ในการวัดระดับพื้นที่ในโครงการ พฤติการณ์ถือได้ว่าจำเลยประกอบธุรกิจโดยเจตนา

เอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมสมควรกำหนดให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งจากจำนวนค่าเสียหายที่กำหนดให้จำเลยรับผิดชอบตามที่วินิจฉัยมาในประเด็นก่อนเป็นเงิน 5,000,000 บาท แต่เนื่องจากค่าเสียหายเพื่อการลงโทษนี้มีใช้หนี้เงินในขณะยื่นฟ้องที่จะนำมาคิดดอกเบี้ยผัดนัดได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบดอกเบี้ยของค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1623/2564 สัญญายินยอมเป็นลูกหนี้ร่วมกับโจทก์กับจำเลยที่ 2 กระทำกันภายหลังจาก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 681/1 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 มีผลใช้บังคับ และผลของสัญญาก่อนประโยชน์แก่โจทก์ไม่แตกต่างจากการที่มีบุคคลภายนอกทำสัญญาค้ำประกันยอมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมนั้น เป็นสัญญาที่คู่สัญญากระทำการเพื่อหลบเลี่ยง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 681/1 วรรคหนึ่ง ที่ห้ามตกลงกันให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วม หรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมหรือไม่ เมื่อมีข้อสงสัยย่อมต้องตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่จำเลยที่ 2 คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสียในมูลหนี้ นั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 11 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 จึงตีความและรับฟังได้ว่าโจทก์ต้องการให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 อย่างลูกหนี้ร่วม แต่ไม่อาจทำเป็นสัญญาค้ำประกันให้มีข้อตกลงเช่นนั้นได้ จึงหลบเลี่ยงการทำสัญญาค้ำประกันที่มีข้อจำกัดมิให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะลูกหนี้ร่วม การที่โจทก์ในฐานะผู้ประกอบการให้จำเลยที่ 2 ทำสัญญา โดยเลี่ยงบทกฎหมายเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของตน นับว่ามีได้กระทำด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 12 ทั้งสัญญายินยอมเป็นลูกหนี้ร่วมระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ที่มีวัตถุประสงค์ในการหลบเลี่ยงกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกันยังเป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ของสัญญาขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 โจทก์ไม่อาจอาศัยสัญญายินยอมเป็นลูกหนี้ร่วมระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ที่ตกเป็นโมฆะมาฟ้องบังคับจำเลยที่ 2 ให้รับผิดชอบได้ สำหรับจำเลยที่ 3 แม้จะมีได้ทำสัญญายินยอมร่วมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมอย่างเดียวกับจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 3 เพียงแต่ทำหน้าที่ให้ความยินยอมในการที่นาย ป. ทำสัญญาเช่าซื้อ โดยมีข้อความระบุว่า จำเลยที่ 3 รับรู้และยินยอมให้ ป. สามีของจำเลยที่ 3 ทำสัญญาเช่าซื้อ และหาก ป. ผิดสัญญาหรือมีความรับผิดชอบตามสัญญาเช่าซื้อ จำเลยที่ 3 ยินยอมร่วมรับผิดชอบกับ ป. อย่างลูกหนี้ร่วม หนังสือที่จำเลยที่ 3 แสดงเจตนาดังกล่าวมีลักษณะของการให้สัตยาบันแก่หนี้ที่นาย ป. ผู้เป็นสามีของตนก่อนขึ้น แต่หนี้ที่สามีหรือภริยาก่อนขึ้นในระหว่างสมรสและอีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1490 (4) บัญญัติให้ถือเป็นหนี้ร่วมนั้น หมายความว่าถึงการเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อจำเลยที่ 3 มิได้มีฐานะเป็นภริยาชอบด้วยกฎหมายของ ป. หนี้ตามสัญญาเช่าซื้อที่ ป. ก่อนขึ้นแม้จำเลยที่ 3 จะรับรู้หรือให้ความยินยอม ก็ไม่อาจถือเป็นหนี้ร่วมระหว่างสามีภริยาที่จำเลยที่ 3 ต้องร่วมรับผิดชอบ นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 3 มีเจตนาผูกพันทำสัญญาเช่าซื้อพร้อมกับ ป. ด้วย จำเลยที่ 3 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4459/2565 จำเลยประกอบธุรกิจในการทำตลาดสินค้าหรือบริการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยการสื่อสารข้อมูลบนแพลตฟอร์มในเว็บไซต์ของจำเลย เพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการของจำเลยและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงรายอื่นโดยตรงต่อบุคคลทั่วไปในฐานะเป็นผู้บริโภคที่สมัครเข้ารับบริการในเว็บไซต์ของจำเลย ซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางและมุ่งหวังให้ผู้บริโภคแต่ละรายตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการจากจำเลยและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงรายอื่น เข้าลักษณะตามนิยามศัพท์คำว่า "ตลาดแบบตรง" ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 การนำหลัก "เสรีภาพในการทำสัญญา" มาใช้บังคับตั้งที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยในขณะที่ฝ่ายผู้บริโภคไม่มีอำนาจต่อรองหรือไม่มีอำนาจเหนือจำเลยผู้ประกอบการตลาดแบบตรงย่อมไม่อาจนำมาใช้ได้ ในขณะที่ธุรกิจการค้าขายในสภาพสังคมและเศรษฐกิจมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงต้องบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 12 การระงับการเข้าใช้บัญชีผู้ใช้งานและรหัสผ่านของผู้รับบริการโดยเป็นดุลพินิจฝ่ายเดียวของจำเลยโดยไม่จำต้องแจ้งเหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักฐานให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานทางปกครองที่มีอำนาจควบคุมและกำกับดูแลจำเลยผู้ประกอบการตลาดแบบตรงได้มีโอกาสตรวจสอบความชอบและถูกต้องตามกฎหมาย ในขณะที่ฝ่ายผู้รับบริการหากจะยกเลิกการรับบริการต้องบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรให้จำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน มีลักษณะเป็นการใช้สิทธิตามข้อตกลงที่ไม่คำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม และเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงใช้เป็นเครื่องมือปิดกั้นสิทธิของผู้บริโภครายอื่นที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการและสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าและบริการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 4 (1) (3) จำเลยระงับการเข้าใช้บัญชีผู้ใช้งานและรหัสผ่านของโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคโดยมิได้แจ้งเหตุผลที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรให้โจทก์ทราบล่วงหน้า จึงเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ การเยียวยาให้โจทก์สามารถกลับไปเข้าถึงบัญชีของโจทก์ในเว็บไซต์ของจำเลยอยู่ในวิสัยที่จะบังคับคดีให้จำเลยกระทำการได้และเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมยิ่งกว่าการเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหาย แม้โจทก์จะมีได้มีคำขอตั้งกล่าวมา ศาลก็มีอำนาจกำหนดวิธีการบังคับที่เหมาะสมได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเป็นอำนาจของศาลที่จะกำหนดให้ตามจำนวนที่เห็นสมควรโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่โจทก์ได้เสียไปรวมทั้งลักษณะและวิธีการดำเนินคดีของโจทก์ตามตาราง 7 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 เป็นดุลพินิจของศาล เมื่อศาลได้กำหนดวิธีการบรรเทาความเสียหายอื่นให้แก่โจทก์อย่างเหมาะสมแล้ว จึงไม่กำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้อีก

ระยะเวลาการใช้สิทธิเรียกร้อง

มาตรา 13¹³⁵ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภคหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

มาตรา 13 ความเสียหายที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภค หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทน ต้องใช้สิทธิใน 3 ปีนับแต่วันที่รู้ความเสียหายและรู้ตัวผู้ที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

กรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภคหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ไม่อาจเห็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย ไม่อาจเห็นความเสียหายในระยะเวลาอันสั้นได้

หากเป็นกรณีที่ผู้บริโภคใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด อายุความจำกัดเพียง 1 ปีตามมาตรา 448¹³⁶

มาตรา 13 กำหนดถึงเรื่องอายุความไว้เป็นการเฉพาะแตกต่างจากอายุความตามบทบัญญัติลักษณะละเมิด มาตรา 448¹³⁷ และมาตรา 193/30¹³⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 13 เป็นมาตรการที่ช่วยให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายแต่ไม่ทราบสาเหตุมาก่อน จนกระทั่งพ้นกำหนดเวลา 1 ปี สามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้ในอายุความ 3 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

โดยผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนมีสิทธิเรียกร้องได้ภายในอายุความ 3 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

อายุความที่กฎหมายกำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้องไม่ใช่ระยะเวลา ศาลไม่อาจมีคำสั่งให้ยื่นหรือขยายอายุความตามมาตรา 15¹³⁹ ได้

อายุความสะดุดหยุดอยู่ในระหว่างการเจรจาค่าเสียหาย

มาตรา 14¹⁴⁰ ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจและผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค

¹³⁵ มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹³⁶ อภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 49

¹³⁷ มาตรา 448 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹³⁸ มาตรา 193/30 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹³⁹ อภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 68

¹⁴⁰ มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

มาตรา 14 กำหนดขึ้นเพื่อให้คู่กรณีเจรจาเรื่องค่าเสียหายกันก่อนโดยไม่ต้องกังวลว่าจะต้องรีบฟ้องกันก่อนที่คดีจะขาดอายุความมิฉะนั้นการเจรจาที่ต้องใช้เวลาในการต่อรองอาจไม่สำเร็จได้¹⁴¹ และเพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบธุรกิจเอาเปรียบผู้บริโภค ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจมักจะอ้างเรื่องอายุความขึ้นต่อสู้เพื่อปฏิเสธความรับผิด หรือผู้ประกอบธุรกิจบางรายทำที่ว่าจะเข้าเจรจาเพื่อถ่วงเวลาให้ผู้บริโภคฟ้องคดีภายในอายุความ และเมื่อคดีขาดอายุความแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจก็มาบอกเลิกการเจรจา ซึ่งเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคที่ไม่มีความรู้ในข้อกฎหมายเรื่องอายุความ

โดยมาตรา 14 กำหนดให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ในระหว่างเจรจาค่าเสียหาย ซึ่งจำกัดเฉพาะการเจรจาเรื่องค่าเสียหายเท่านั้น หากมิใช่การเจรจาก็ไม่ทำให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ การเจรจาอาจเป็นทางการหรือไม่ทางการก็ได้¹⁴²

ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างเจรจามากกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา สำหรับการบอกเลิกการเจรจา ทำให้อายุความเดินต่อไปอาจเป็นการบอกเลิกอย่างชัดเจนหรือปริยายก็ได้ หากคู่กรณียุติการเจรจากันโดยปริยายโดยไม่มีฝ่ายใดบอกเลิกการเจรจากัน อายุความย่อมไม่สะดุดหยุดอยู่อีกต่อไป และจะต้องเริ่มนับอายุความต่อไปนับแต่วันที่การเจรจายุติลง ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป หากการเจรจายังไม่อาจหาข้อยุติได้ว่าฝ่ายใดต้องรับผิด เช่นนี้ มิใช่กรณีเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่จะทำให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ในระหว่างเจรจา¹⁴³

การเจรจาต้องเป็นการเจรจาระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค มิใช่มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณา หรือมีเพียงฝ่ายเดียวประสงค์จะเจรจาแต่อีกฝ่ายไม่เข้าร่วมก็ไม่ทำให้อายุความสะดุดหยุดอยู่¹⁴⁴

กรณีมีการเจรจาระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคแม้จะมีคนนอกมาร่วมเจรจาด้วยก็ทำให้อายุความสะดุดหยุดอยู่¹⁴⁵

อายุความที่กฎหมายกำหนดให้สะดุดหยุดอยู่ตามมาตรา 14 นี้มิใช่การขยายระยะเวลาและศาลไม่อาจมีคำสั่งให้ยื่นหรือขยายได้ตามมาตรา 15

¹⁴¹ อภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 51

¹⁴² เพิ่งอ้าง. น. 51

¹⁴³ เพิ่งอ้าง. น. 51

¹⁴⁴ เพิ่งอ้าง. น. 52

¹⁴⁵ เพิ่งอ้าง. น. 52

การยื่นหรือขยายระยะเวลา

มาตรา 15¹⁴⁶ ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความร้องขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา 15 กำหนดเรื่องการยื่นหรือขยายระยะเวลาในคดีผู้บริโภคว่าเป็นการเฉพาะ จึงไม่นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 มาใช้บังคับ

ระยะเวลาที่ยื่นหรือขยายมี 3 กรณีได้แก่

1. ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นี้เอง
2. ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นี้ให้นำมาใช้บังคับ

3. ระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้

เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความร้องขอ ศาลมีอำนาจ

ก. ยื่นระยะเวลาได้ ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข. ขยายระยะเวลาได้ ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ยื่นหรือขยายระยะเวลาได้เฉพาะระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ หากเป็นอายุความศาลไม่อาจใช้มาตรานี้นยื่นหรือขยายได้

อายุความที่กฎหมายกำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้องไม่ใช่ระยะเวลา ศาลไม่อาจมีคำสั่งให้ยื่นหรือขยายอายุความตามกฎหมายได้¹⁴⁷ ดังนั้น อายุความตามมาตรา 13 จึงไม่อาจยื่นหรือขยายระยะเวลาตามมาตรา 15 ได้ และกรณีที่อายุความสะดุดหยุดอยู่ก็มีใช้การขยายระยะเวลาตามมาตรา 15 ด้วย

การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่น

มาตรา 16¹⁴⁸ การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใด หรือการแจ้งวันนัด คำสั่งของศาลหรือข้อความอย่างอื่นไปยังคู่ความหรือบุคคลอื่นใดในคดีผู้บริโภคซึ่งปกติจะต้องดำเนินการโดยทางเจ้าพนักงานศาลนั้น ศาลอาจสั่งให้ดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน ความสะดวกรวดเร็ว ความเหมาะสมตามสภาพแห่งเนื้อหาของเรื่องที่ทำกรติดต่อ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

¹⁴⁶ มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹⁴⁷ อภิรัฐ บุญทอง. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 68

¹⁴⁸ มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

มาตรา 16 กำหนดเรื่องการส่งเอกสารของศาลโดยไม่ได้ส่งโดยทางเจ้าพนักงานศาลไว้เป็นการเฉพาะ ยกเว้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 74 ถึงมาตรา 83

การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใด หรือการแจ้งวันนัด คำสั่งของศาลหรือข้อความอย่างอื่นไปยังคู่ความหรือบุคคลอื่นใดในคดีผู้บริโภคนซึ่งปกติจะต้องดำเนินการโดยทางเจ้าพนักงานศาลนั้น

ศาลอาจสั่งให้ดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โทรศัพท โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน ความสะดวกรวดเร็ว ความเหมาะสมตามสภาพแห่งเนื้อหาของเรื่องที่ทำกรติดต่อ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลย ศาลอาจมีคำสั่งให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือโดยทางเจ้าพนักงานศาลก็ได้ ในกรณีที่ส่งโดยทางเจ้าพนักงานศาล ศาลจะมีคำสั่งให้ปิดหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ทั้งนี้ ศาลอาจยื่นหรือขยายระยะเวลาให้มีผลใช้ได้ก่อนหรือหลังครบกำหนด 15 วันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 79 ด้วยก็ได้ตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 10 วรรคหนึ่ง

ในกรณีที่ส่งไม่ได้และต้องมีการส่งใหม่ ศาลอาจมีคำสั่งให้เลื่อนวันนัดพิจารณาตามมาตรา 24 ออกไปได้แต่ต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่มีคำสั่งดังกล่าวตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 10 วรรคสอง ซึ่งการเลื่อนวันนัดพิจารณาไม่เกิน 30 วันนี้เป็นกรเลื่อนเพราะมีเหตุขัดข้องเกี่ยวกับการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลย มิใช่กรณีเลื่อนคดีเพราะมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ตามมาตรา 35 ที่กำหนดให้เลื่อนได้ครั้งละไม่เกิน 15 วัน¹⁴⁹

การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องนั้น ให้ส่งคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติและผลแห่งการที่ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาให้จำเลยทราบด้วย ตามแบบที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 11

การส่งในกรณีปกติ การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอย่างอื่นที่มีใช้หมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง หรือการแจ้งวันนัด คำสั่งศาล หรือข้อความอย่างอื่นไปยังคู่ความหรือบุคคลอื่นใด ให้ดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 12 วรรคหนึ่ง

กรณีฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วนและเป็นการแจ้งไปเพื่อทราบ จะแจ้งข้อความทางโทรศัพท์ก็ได้โดยเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการต้องบันทึกเรื่องที่แจ้ง วันเวลาที่ดำเนินการ รวมทั้งชื่อผู้รับไว้ให้ปรากฏในรายงานเจ้าหน้าที่ตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 12 วรรคหนึ่ง

การส่งหรือแจ้งโดยทางโทรสาร จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างอื่น หากศาลใดมีความพร้อมก็ให้ดำเนินการได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการส่งคำคู่ความหรือเอกสารทางไปรษณีย์ โทรสาร หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 12 วรรคสอง

¹⁴⁹ ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2551). อังแล้วในเชิงอรรถที่ 83. น. 73

วิเคราะห์

เนื้อหาในบททั่วไป เป็นมาตรการที่กฎหมายกำหนดบททั่วไปเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคโดยเฉพาะ เนื่องจากผู้บริโภคมักจะมีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่า มีอำนาจต่อรองน้อยกว่า และมักจะเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความเชี่ยวชาญ ความสันทัดจัดเจนในตัวสินค้าหรือบริการ จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ คดีผู้บริโภคจำกัดเฉพาะคดีแพ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคกำหนดมาตรการเพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสเข้าถึงการใช้สิทธิทางศาลในฐานะโจทก์หรือเข้าถึงโอกาสในการต่อสู้ในฐานะจำเลยได้มากขึ้น

ในกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค กำหนดประเภทคดีที่เป็นคดีผู้บริโภคไว้ว่าต้องเกี่ยวข้องกับการบริโภคสินค้าหรือบริการโดยคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บริโภคและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ กำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีซึ่งทำหน้าที่ทั้งช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่คู่ความ ช่วยอำนวยความสะดวกในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และเป็นผู้ช่วยของศาลในการแสวงหาความจริงในคดีโดยเฉพาะการแสวงหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี กำหนดมาตรการให้ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว สะดวก ประหยัด ให้ผู้บริโภคเข้าถึงโอกาสในการต่อสู้คดีได้มากยิ่งขึ้น กำหนดขั้นตอนการพิจารณาคดีผู้บริโภคไว้เป็นการเฉพาะโดยมีเป้าหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ และในกรณีที่ไม่ได้กำหนดขั้นตอนไว้เป็นการเฉพาะ ก็ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม ซึ่งในกรณีที่ขั้นตอนการดำเนินคดีทั่วไปไม่ได้ทำให้คู่ความได้เปรียบหรือเสียเปรียบกัน ก็ไม่จำเป็นต้องบัญญัติมาตรการใดไว้เป็นการเฉพาะ

กรณีที่มีข้อสงสัยว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ หากเป็นคดีผู้บริโภคจะต้องนำวิธีพิจารณาและการสืบพยานที่มีกลไกช่วยผู้บริโภคมาใช้ แต่หากมิใช่คดีผู้บริโภค แต่เป็นคดีแพ่งทั่วไป ก็ไม่จำเป็นต้องนำวิธีพิจารณาและการสืบพยานที่มีกลไกช่วยผู้บริโภคมาใช้ ซึ่งการวินิจฉัยประเด็นว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ กฎหมายกำหนดให้ประธานศาลอุทธรณ์เพียงผู้เดียวเท่านั้นที่มีอำนาจวินิจฉัยได้ เพื่อให้มีแนวการวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานเดียวกันด้วยมาตรฐานเดียวกัน ไม่ให้มีการวินิจฉัยแตกต่างกันไปในคดีที่มีองค์ประกอบทำนองเดียวกันกับคดีก่อนที่เคยวินิจฉัยไว้

เนื่องจากผู้บริโภคอาจฟ้องคดีได้เองโดยไม่ต้องมีทนายความจึงมีโอกาสที่ผู้บริโภคจะดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดพลาดไม่เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนด ดังนั้น จึงให้ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขการดำเนินกระบวนการพิจารณาได้เองเพื่อให้ผู้บริโภคดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ และผู้บริโภคจำนวนมากไม่รู้ว่ากฎหมายกำหนดให้ทำสัญญาเป็นหนังสือรูปแบบใด และมักจะพบว่าผู้บริโภคไม่ได้ทำสัญญาเป็นหนังสือไว้ หรือทำสัญญาเป็นหนังสือแต่ไม่ถูกต้อง กฎหมายจึงกำหนดไม่ให้นำหลักกฎหมายเกี่ยวกับแบบแห่งนิติกรรมซึ่งหากไม่ทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดจะทำให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆะหรือฟ้องบังคับคดีไม่ได้มาใช้ในคดีผู้บริโภคในกรณีที่ผู้บริโภคเป็นโจทก์ แต่สำหรับกรณีผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์ก็ไม่ได้รับผลดังกล่าว และยังต้องทำนิติกรรมตามแบบที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากผู้ประกอบการมักจะเป็นฝ่ายที่มีความรู้ความเข้าใจในการทำสัญญาในทางธุรกิจมากกว่าผู้บริโภคนั่นเอง และเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมักจะถูกเอาเปรียบเทียบ

หรือได้รับการบอกกล่าวข้อมูลไม่ตรงความเป็นจริงหรือให้คำมั่นสัญญาเพื่อจูงใจผู้บริโภคนำเข้าทำสัญญา จึงต้องคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งสุจริตและหลงเชื่อคำมั่น คำสัญญา คำโฆษณาของผู้ประกอบธุรกิจและเข้าทำสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจ

กฎหมายยังกำหนดมาตรฐานในการใช้สิทธิต่าง ๆ ของผู้ประกอบธุรกิจให้มีมาตรฐานสูงกว่าประชาชนคนธรรมดาทั่วไป เพราะถือว่าเป็นผู้ประกอบธุรกิจต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งประกอบวิชาชีพอันเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนด้วยแล้วยิ่งต้องมีมาตรฐานการประกอบธุรกิจที่สูงยิ่งขึ้นไปกว่าผู้ประกอบธุรกิจทั่วไป

กฎหมายให้ขยายระยะเวลาของอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องในคดีผู้บริโภค และมุ่งให้มีการเจรจาหรือไกล่เกลี่ยระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ โดยให้อายุความสะดุดหยุดอยู่จนกว่าจะมีการบอกเลิกการเจรจา กฎหมายต้องการให้คู่กรณีเจรจากันอย่างเต็มที่ไม่ต้องกังวลว่าคดีจะขาดอายุความ และเป็นการป้องกันมิให้ใช้การเจรจามาประวิงเวลาการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคจนขาดอายุความ และด้วยความที่ผู้บริโภคอาจจะไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการพิจารณาคดีผู้บริโภค จึงให้ศาลมีอำนาจที่จะย่นหรือขยายเวลาในการปฏิบัติตามกฎหมายได้ สำหรับการส่งคำคู่ความซึ่งเป็นเอกสารสำคัญในคดี กฎหมายจึงกำหนดให้ส่งโดยเจ้าพนักงานของศาล เพื่อป้องกันการสูญหายอันจะทำให้โอกาสในการต่อสู้คดีของคุณเสียหายไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ต้องการให้ส่งได้เร็วขึ้นคู่ความก็อาจส่งเอกสารโดยทางไปรษณีย์ โทรศัทพ์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีอื่นเพื่อให้ส่งเอกสารไปยังคู่ความได้หลากหลายวิธีเพื่อความสะดวกและอาจทำให้ได้รับเอกสารได้เร็วขึ้น

สรุป

บทนี้กล่าวถึงคดีผู้บริโภคว่าเป็นคดีพิพาทระหว่างฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บริโภคซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ กับอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นผู้บริโภคหรือไม่จะพิจารณาว่าผู้บริโภคซื้อสินค้าหรือใช้บริการด้วยตนเองมิได้นำออกขายต่อหรือนำไปใช้ในทางการค้าปกติของตนอีกต่อหนึ่ง ซึ่งการใช้ประโยชน์อาจเป็นการใช้ในครัวเรือนหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงคดีที่ผู้เสียหายฟ้องผู้ประกอบธุรกิจให้รับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งสองประเภทที่กล่าวมา และคดีที่มีกฎหมายกำหนดให้นำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคไปใช้บังคับ

บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีผู้บริโภค ได้แก่ ผู้บริโภค ผู้ประกอบธุรกิจ เจ้าพนักงานคดี ผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

บททั่วไปของวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ระยะเวลาที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับตามมาตรา 2 และเมื่อกฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้ว คดีที่ค้างพิจารณาในศาลต้องดำเนินการอย่างไร

ตามมาตรา 66 กฎหมายวิธีพิจารณาความคดีที่นำมาบังคับใช้กับคดีผู้บริโภค ซึ่งคดีผู้บริโภคต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาที่ออกตามความในมาตรา 7 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ในกรณีที่ไม่มีการกำหนดไว้โดยเฉพาะให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามาใช้บังคับ กรณีสงสัยว่าคดีที่ฟ้องต่อศาลเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ให้ส่งปัญหาดังกล่าวให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยตามมาตรา 8

เนื่องจากผู้บริโภคมิได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกฎหมายวิธีพิจารณาความคดี ดังนั้น เมื่อผู้บริโภคมาใช้สิทธิทางศาล ไม่ว่าจะยื่นฟ้องคดีหรือต่อสู้คดี อาจเกิดการผิดพลาดได้ง่ายจึงกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลงตามมาตรา 9 ไม่นำกฎหมายเทคนิคในเรื่องการสืบพยานบุคคลเพิ่มเติมแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสาร หรือสืบพยานบุคคลแทนเอกสารมาใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ในคดีแพ่งสามัญ ผู้ประกอบธุรกิจมักอาศัยความรู้แง่กฎหมายเอาเปรียบเรื่องการทำสัญญาโดยไม่ทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดสัญญาตกเป็นโมฆะหรือไม่ได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบทำให้ผู้บริโภคไม่อาจฟ้องคดีได้ และเมื่อผู้บริโภคมาใช้สิทธิทางศาลจึงพบว่าไม่ได้ทำสัญญาตามแบบหรือไม่ได้ทำสัญญาเป็นหลักฐานการฟ้องคดีตามมาตรา 10 และในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจได้ให้คำมั่นสัญญา ประกาศ โฆษณา หรือกระทำการใด ๆ ให้ผู้บริโภคเข้าทำสัญญาแล้ว ให้ถือว่าคำมั่นสัญญา ประกาศ โฆษณา หรือกระทำการใด ๆ เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาซึ่งผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติตามตามมาตรา 11 ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องมีมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมซึ่งเมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาจะเห็นบรรทัดฐานที่ศาลฎีกาวางหลักไว้คือ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องมีมาตรฐานความรับผิดชอบ มาตรฐานทางวิชาชีพ และความสุจริตที่สูงกว่าวิญญูชนคนธรรมดาทั่วไปตามกฎหมายเอกชนตามมาตรา 12 และขยายระยะเวลาอายุความการฟ้องเรียกร้องค่าเสียหาย เพิ่มขึ้นจากคดีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีกำหนด 1 ปี เป็น 3 ปี แต่ไม่เกินสิบปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายตามมาตรา 13 และให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ในกรณีที่มีการเจรจาค่าเสียหายระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 14 เพื่อให้คู่กรณีใช้เวลาเจรจาได้อย่างเต็มที่ไม่ต้องกังวลว่าคดีจะขาดอายุความ และเป็นการแก้ปัญหาให้มีผู้ประกอบธุรกิจเอาเปรียบผู้บริโภคโดยหลอกให้เข้าเจรจาและเมื่อขาดอายุความแล้วมาบอกเลิกการเจรจาเช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นในคดีแพ่งสามัญ กำหนดมาตรการให้ศาลใช้ดุลพินิจสั่งให้ยื่นหรือขยายเวลาตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 โดยคู่ความไม่ต้องร้องขอ หากพบว่าผู้บริโภคทำการใด ๆ ล่วงเลยเวลา ศาลอาจใช้อำนาจตามมาตรา 15 ย่นหรือขยายให้แก่ผู้บริโภคได้ทันที ในคดีผู้บริโภคกำหนดวิธีการส่งคำคู่ความและเอกสารอื่นโดยให้เจ้าหน้าที่ศาลเป็นผู้ส่ง และศาลอาจกำหนดให้ดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โทรศัพท โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน ความสะดวกรวดเร็ว ความเหมาะสมตามสภาพแห่งเนื้อหาของเรื่องที่ทำกรตัดสินต่อตามมาตรา 16

แบบฝึกหัด

- 1) คดีผู้บริโภครู้ได้แก่ คดีประเภทใดบ้าง
- 2) หน่วยงานใดบ้างที่มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค
- 3) เจ้าพนักงานคดีมีหน้าที่ใดบ้าง
- 4) กรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคไม่ได้กำหนดขั้นตอนดำเนินคดีไว้เป็นการเฉพาะจะต้องดำเนินการอย่างไร
  - 5) กรณีมีปัญหาว่าคดีที่ฟ้องต่อศาลเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ต้องดำเนินการอย่างไร
  - 6) กรณีที่ผู้บริโภคเข้าทำสัญญาแต่ไม่ได้ทำตามแบบที่กฎหมายกำหนด สัญญาตกเป็นโมฆะ หากมีการชำระหนี้บางส่วนหรือวางมัดจำไว้แล้ว แต่ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามสัญญา ผู้บริโภคจะฟ้องบังคับตามสัญญาได้หรือไม่
  - 7) กรณีผู้บริโภคเข้าทำสัญญาจะซื้อบ้านโดยวางเงินจองโดยวิธีโอนเงินเข้าบัญชีผ่านแอปพลิเคชันของธนาคาร แต่ไม่ได้ทำสัญญาเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ 2 ฝ่าย แล้วเช่นนี้ผู้บริโภคจะฟ้องร้องบังคับตามสัญญาได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

บทที่ 3 วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้น

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้น ตั้งแต่เริ่มเสนอคำฟ้องคดีผู้บริโภคน เขตศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีผู้บริโภคน ค่าธรรมเนียมศาลในคดีผู้บริโภคน ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทน ผู้บริโภคนการจัดทำคำฟ้องในคดีผู้บริโภคน กรณีที่ปรากฏในภายหลังว่ามีใช้คดีผู้บริโภคน การรวมพิจารณาคดีอื่นกับคดีผู้บริโภคน การพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้น การขอสืบพยานล่วงหน้า ขอสืบพยานล่วงหน้า กรณีมีเหตุฉุกเฉิน การกำหนดวันนัดพิจารณาและการดำเนินการในวันนัดพิจารณา การไกล่เกลี่ย การทำสัญญาประนีประนอม และพิพากษาตามยอม การยื่นคำให้การ การขานัดยื่นคำให้การ การขานัดพิจารณา คู่ความไม่มาศาลในวันนัดอื่น ถือว่าสละสิทธิการดำเนินคดีวันนั้น การกำหนดประเด็นข้อพิพาทและการสืบพยาน การถือข้อเท็จจริงตามคดีก่อนที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด การจัดทำบัญชีระบุพยาน การกำหนดภาระการพิสูจน์ในแต่ละประเด็น และการกำหนดลำดับก่อนหลังในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบ

วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้น

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงการฟ้องคดีผู้บริโภคน โดยกล่าวถึง เขตศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีผู้บริโภคน ค่าธรรมเนียมศาลในคดีผู้บริโภคน ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคน ได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคน สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคนรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคน มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการใดแทนผู้บริโภคนได้บ้าง และในกรณีที่ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคน สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคนรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคน ไม่สามารถดำเนินคดีต่อไปได้ ให้ผู้บริโภคนที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไปได้ ทั้งที่มีใช้ผู้ฟ้องคดี และมีใช้กรณีคู่ความมรณะหรือการรับมรดกความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การจัดทำคำฟ้องในคดีผู้บริโภคน กรณีที่ปรากฏในภายหลังว่ามีใช้คดีผู้บริโภคน การรวมพิจารณาคดีอื่นกับคดีผู้บริโภคน

เขตอำนาจศาล

ในการยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 กำหนดเขตอำนาจศาลไว้เพียงกรณีผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคนเป็นจำเลยตามมาตรา 17 เท่านั้น และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ก็ได้กำหนดไว้ ดังนั้น ในเรื่องเขตอำนาจศาลจึงต้องนำบทบัญญัติของพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และบทบัญญัติหมวด 1 เขตอำนาจศาล มาตรา 2 ถึงมาตรา 10 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 4 ถึงมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7¹ ในการพิจารณาว่าการฟ้องคดีผู้บริโภคจะฟ้องต่อศาลใด แยกเป็น 2 กรณีคือ

1. กรณีผู้ประกอบการธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคเป็นจำเลยในคดีผู้บริโภค

มาตรา 17² ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจจะฟ้องผู้บริโภคเป็นคดีผู้บริโภคและผู้ประกอบการธุรกิจมีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลอื่นได้ด้วย ให้ผู้ประกอบการธุรกิจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว

มาตรา 17 นี้เป็นบทเฉพาะกำหนดให้กรณีผู้ประกอบการธุรกิจเป็นโจทก์ยื่นฟ้องผู้บริโภคเป็นคดีผู้บริโภคต่อศาลนั้น แม้ผู้ประกอบการธุรกิจมีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลอื่นได้ด้วยก็ตาม แต่มาตรา 17 นี้กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว

แม้กฎหมายต้องการให้ผู้บริโภคได้รับความสะดวก ไม่ต้องเดินทางมาต่อสู้อคดีผู้บริโภคนอกภูมิลำเนาอันเป็นถิ่นที่อยู่ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ ผู้บริโภคมักไม่ได้อยู่อาศัยในภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านเนื่องจากไปทำงานในกรุงเทพหรือจังหวัดอื่น ทำให้ในกรณีผู้ประกอบการธุรกิจเป็นโจทก์ต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านอยู่ในเขตอำนาจศาลตามมาตรา 17 นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การซึ่งต้องพิจารณาคดีโจทก์ไปฝ่ายเดียว ทำให้จำเลยเสียโอกาสในการต่อสู้อคดีและไม่อาจใช้กลไกของกฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคได้³

การฟ้องคดีต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลนั้น จะต้องพิจารณาจำนวนทรัพย์สินที่เรียกร้องว่าอยู่ในอำนาจศาลแขวงหรือเกินอำนาจพิจารณาของศาลแขวงและอยู่ในอำนาจศาลจังหวัด หรือศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งมีนบุรี แล้วแต่กรณี

ก. หากทรัพย์สินที่โจทก์เรียกร้องไม่เกิน 300,000 บาท และท้องที่ที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจ มีศาลแขวง ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องยื่นฟ้องต่อศาลแขวงตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17⁴ แต่อย่างไรก็ตามหากในท้องที่นั้นไม่มีศาลแขวง ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องยื่นฟ้องคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลแขวงนั้นต่อศาลจังหวัดตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 18 หรือศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลแพ่งพระโขนงตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 19/1 วรรค 1 แล้วแต่ศาลใดเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลนั้น

¹ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯสยามพับลิชชิ่ง. น. 115

² มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³ สมภูมิ หล้าศรีคม. (2560). บทบาทศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 4(1). น. 111 และศุภชัย ประไพพนพ. (2560). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม ปีการศึกษา 2560. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. น.12

⁴ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 115

หากมียื่นฟ้องคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ หรือศาลแพ่งธนบุรี ซึ่งมีศาลแขวงในเขตพื้นที่ ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ หรือศาลแพ่งธนบุรีที่จะยอมรับพิจารณาคดีใด คดีหนึ่งที่ยื่นฟ้องเช่นนั้นหรือมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจก็ได้ และหากศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ หรือศาลแพ่งธนบุรีได้มีคำสั่งรับฟ้องคดีนั้นไว้ ให้ศาลดังกล่าวพิจารณาพิพากษาคดีนั้นต่อไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 19/1 วรรค 1

ข. หากทุนทรัพย์ที่โจทก์เรียกร้องเกิน 300,000 บาท หรือเป็นคดีที่ไม่มีทุนทรัพย์ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัด หรือศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 18 และมาตรา 19 วรรค 1 แล้วแต่กรณี⁵

สำหรับศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง ซึ่งได้เปิดทำการตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2562 เนื่องจากยังไม่มีศาลแขวงที่มีเขตอำนาจในเขตพื้นที่ดังกล่าว ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งมีนบุรี และศาลแพ่งพระโขนงจึงมีอำนาจในการพิจารณาคดีผู้บริโภคดีที่อยู่ในเขตอำนาจทั้งหมดตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 19/1⁶

กรณีที่มีการยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคต่อศาลแพ่ง ซึ่งปัจจุบันศาลแพ่งเปิดทำการแผนกคดีผู้บริโภคแล้ว คู่ความจึงสามารถฟ้องคดีผู้บริโภคต่อศาลแพ่งแผนกคดีผู้บริโภคได้โดยตรง⁷

การดำเนินคดีที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ต้องคำนวณทุนทรัพย์ในลักษณะรวมกลุ่มคดีโดยรวมทุนทรัพย์ของผู้บริโภคทุกราย แม้แต่ละรายไม่เกิน 300,000 บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7045/2553 (ป) คดีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นโจทก์ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 10 (7) **เป็นการดำเนินคดีที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวมตามมาตรา 39** จึงเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษต่างจากคดีแพ่งทั่วไป หลักเกณฑ์ในการพิจารณาทุนทรัพย์ที่ฟ้องคดีว่าจะอยู่ในอำนาจของศาลใด **ต้องคำนวณทุนทรัพย์ในลักษณะรวมกลุ่มคดีโดยรวมทุนทรัพย์ของผู้บริโภคทุกราย แม้แต่ละรายไม่เกิน 300,000 บาท แต่ในคดีนี้ เมื่อรวมทุนทรัพย์ในคดีแล้วจำนวน 610,709 บาท จึงเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแพ่งกรุงเทพใต้** ที่จะต้องรับฟ้องไว้พิจารณา ที่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีคำสั่งว่า มูลหนี้ของผู้บริโภคแต่ละรายสามารถแบ่งแยกได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 59 และไม่รับฟ้องไว้พิจารณา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 2 อย่างคดีแพ่งทั่วไปเป็นการไม่ชอบ จึงต้องรับฟ้องไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป

เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 บัญญัติเรื่องเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาเฉพาะในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจฟ้องผู้บริโภคเป็นคดีผู้บริโภค แม้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถฟ้องผู้บริโภคต่อ

⁵ เพิ่งอ้าง. น. 116

⁶ เพิ่งอ้าง. น. 116

⁷ เพิ่งอ้าง. น. 116

ศาลได้หลายศาล เช่น ศาลที่มูลคดีเกิด ศาลที่ทรัพย์ตั้งอยู่ ศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาในเขตศาล ถ้าหากว่ามีศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลอยู่ด้วยก็จะต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตนั้น จะนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 5 ที่ให้โจทก์มีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลใดศาลหนึ่งที่มีเขตอำนาจมาใช้บังคับอีกไม่ได้⁸ ผู้ประกอบธุรกิจจึงฟ้องได้เพียงศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลเท่านั้นตาม มาตรา 17⁹

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า หากผู้บริโภคมีภูมิลำเนามากกว่าหนึ่งแห่ง ผู้ประกอบธุรกิจมีสิทธิเลือกฟ้องผู้บริโภคต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลแห่งหนึ่งแห่งใดได้โดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 5 ที่ให้โจทก์มีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลใดศาลหนึ่งที่มีเขตอำนาจมาใช้บังคับอีก

ข้อสังเกต

ถ้าคดีนั้นมีจำเลยหลายคน และมูลความแห่งคดีนั้นเกี่ยวพันกัน เช่น ผู้กู้ ผู้ค้ำประกัน หรือผู้จำนอง โจทก์ยอมฟ้องจำเลยทั้งหมดเป็นคดีเดียวกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 59 และในกรณีนี้โจทก์สามารถยื่นฟ้องจำเลยทั้งหมดได้ต่อศาลที่ลูกหนี้ชั้นต้นหรือผู้กู้ หรือต่อศาลที่ผู้ค้ำประกันมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลนั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4829/2558 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8737/2557)¹⁰

กรณีที่มีจำเลยไม่มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร เช่น จำเลยอาศัยอยู่ต่างประเทศแล้วมาเที่ยวในประเทศไทย ซื้อสินค้าจากผู้ประกอบธุรกิจในประเทศไทย หรือได้เข้ารับการรักษาพยาบาลในประเทศไทย แล้วได้เดินทางกลับไปต่างประเทศ โดยที่ยังค้างค่ารักษาพยาบาลเช่นนี้ผู้ประกอบธุรกิจในประเทศไทยสามารถยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นได้¹¹

2. กรณีผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบธุรกิจเป็นจำเลยในคดีผู้บริโภค

กรณีผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบธุรกิจเป็นจำเลยเป็นคดีผู้บริโภคนั้นพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ อีกทั้งข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็มีได้กำหนดไว้จึงต้องนำบทบัญญัติหมวด 1 เขตอำนาจศาล มาตรา 2 ถึงมาตรา 10 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 4 ถึงมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมาย

⁸ เฟิงอ้าง. น. 117

⁹ ธานีศ เกศพิทักษ์. (2551). กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยน อุลตร้าไวโอเล็ต. น. 79

¹⁰ เอื้อน ชุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. 117

¹¹ เฟิงอ้าง. น. 117

วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 7¹² ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้¹³

2.1. คำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ให้เสนอต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ หรือต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ทวิ ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 7 เช่น ผู้บริโภคฟ้องให้ผู้ประกอบธุรกิจให้ออกรวมสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในเขตศาล¹⁴

2.2. คำฟ้องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 (1) ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 7¹⁵

จังหวัดนครศรีธรรมราชที่โจทก์อยู่จึงเป็นสถานที่ก่อให้เกิดสัญญาเกิดส่วนหนึ่งด้วยแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1630/2563 โจทก์ทราบว่ารถยนต์บรรทุกคันที่พิพาทได้มีการเสนอขายผ่านทางอินเทอร์เน็ต และโจทก์มีความสนใจจนมีการต่อรองราคากันกับจำเลยผ่านทางโปรแกรมไลน์ดังปรากฏตามข้อความ เอกสารหมายเลข 2 จนสามารถตกลงกันได้ ในราคา 270,000 บาท และจากข้อความทางโปรแกรมไลน์ เอกสารหมายเลข 2 แผ่นที่ 3 ที่ตอบกลับมาว่าไม่น่าเชื่อเจ้านายผมลดให้พี่เกือบ 3 หมื่น สงสัยคุยกดคอกันครับ อันแสดงให้เห็นว่าคำเสนอราคาของจำเลยในตอนแรกคงมากกว่าราคา 270,000 บาท โจทก์ต่อรองจึงกลายเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ จำเลยตกลงขายโดยส่งข้อความซึ่งถือเป็นคำสนองไปถึงโจทก์ โดยผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโปรแกรมไลน์ ซึ่งโจทก์เป็นผู้อยู่ห่างโดยระยะทางคือที่จังหวัดนครศรีธรรมราช อันฟังได้ว่าคำเสนอเดิมของจำเลยที่เสนอขายผ่านทางอินเทอร์เน็ตยอมตกไป การที่โจทก์เสนอต่อรองราคาเท่ากับโจทก์บอกปิดไม่รับในราคาที่จำเลยเสนอ การต่อรองถือว่าโจทก์ได้ทำคำเสนอไปใหม่ให้กับจำเลยตามบทบัญญัติมาตรา 359 วรรคสอง ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การตอบรับของจำเลยในราคาที่ต่อรองของโจทก์ถือได้ว่าต่างฝ่ายตกลงก่อสัญญากันแล้ว ทั้งได้ความว่าโจทก์ได้โอนมัดจำไปให้กับจำเลยในเวลาต่อมาอันฟังได้ว่าสัญญาซื้อขายได้เกิดขึ้นแล้ว แม้จะไม่ได้ทำเป็นหลักฐานต่อกันก็ตาม โจทก์ในฐานะผู้บริโภคย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยปฏิบัติตามสัญญาได้ **จังหวัดนครศรีธรรมราชที่โจทก์อยู่จึงเป็นสถานที่ก่อให้เกิดสัญญาเกิดส่วนหนึ่งด้วยแล้ว** เมื่อรถยนต์บรรทุกอันเป็นสินค้ามีความชำรุดบกพร่อง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยในเขตอำนาจศาลแขวงนครศรีธรรมราชได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 (1) ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ที่

¹² เพิ่งอ้าง. น. 115

¹³ เพิ่งอ้าง. น. 117

¹⁴ ธาณิศ เกศวพิทักษ์. (2551). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 9. น. 74

¹⁵ ธาณิศ เกศวพิทักษ์. (2551). เพิ่งอ้าง. น. 74

ศาลอุทธรณ์ภาค 8 วินิจฉัยมานั้นศาลฎีกาไม่เห็นพ้อง ฎีกาโจทก์ฟังขึ้น (พิพากษากลับ ให้อ่อนสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ภาค 8 เพื่อพิพากษาใหม่ตามรูปคดีต่อไป)

2.3. หากมิใช่คดีเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 4 ทวิ และไม่เข้ากรณีมาตรา 4 (1) เนื่องจากมูลคดีมิได้เกิดในราชอาณาจักรและจำเลยมิได้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร แต่โจทก์มีสัญชาติไทย หรือโจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร โจทก์ย่อมฟ้องคดีต่อศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ตริ วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ซึ่งกรณีดังกล่าวหากจำเลยมีทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร โจทก์จะเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตศาลก็ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ตริ วรรคสอง ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7¹⁶

2.4. นอกจากนี้ในกรณีที่มูลคดีเกิดขึ้นในเรือไทยหรืออากาศยานไทยที่อยู่นอกราชอาณาจักร ให้ศาลแพ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3 (1) ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7¹⁷

สำหรับกรณีที่จำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

(ก) ถ้าจำเลยเคยมีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่ใดในราชอาณาจักรภายในกำหนดสองปีก่อนวันที่มีการเสนอคำฟ้องให้ถือว่าที่นั้นเป็นภูมิลำเนาของจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3 (2)(ก) ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7

(ข) ถ้าจำเลยประกอบหรือเคยประกอบกิจการทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในราชอาณาจักรไม่ว่าโดยตนเองหรือตัวแทน หรือโดยมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้ติดต่อในการประกอบกิจการนั้นในราชอาณาจักร ให้ถือว่าสถานที่ที่ใช้หรือเคยใช้ประกอบกิจการหรือติดต่อดังกล่าว หรือสถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทนหรือของผู้ติดต่อในวันที่มีการเสนอคำฟ้องหรือภายในกำหนดสองปีก่อนนั้น เป็นภูมิลำเนาของจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3 (2)(ข) ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7

กรณีคำฟ้องหรือคำร้องขอซึ่งอาจเสนอต่อศาลได้สองศาลหรือกว่านั้นไม่ว่าจะเป็นเพราะภูมิลำเนาของบุคคลก็ดี เพราะที่ตั้งของทรัพย์สินก็ดี เพราะสถานที่ที่เกิดมูลคดีก็ดี หรือเพราะมีข้อหาหลายข้อก็ดี ถ้ามูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน โจทก์หรือผู้ร้องจะเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลใดศาลหนึ่งเช่นว่านั้นก็ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 5 ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 17

โจทก์ต้องพิจารณาสภาพของคำฟ้อง และชั้นของศาล ว่าศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคนหรือไม่ ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมประกอบกับคำฟ้องนั้นอยู่ในเขตศาลตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธี

¹⁶ เพิ่งอ้าง. น. 75

¹⁷ เพิ่งอ้าง. น. 75

พิจารณาความแพ่งว่าด้วยศาลที่จะรับคำฟ้อง ประกอบกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแต่ละแห่งด้วยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 2 ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7¹⁸

เขตอำนาจศาลแพ่ง กรณีที่คดีผู้บริโภคเกิดนอกเขตอำนาจศาลแพ่ง และมีการยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งอาจใช้ดุลพินิจยอมรับคดีผู้บริโภคไว้พิจารณาพิพากษา หรือมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลยุติธรรมอื่นที่มีเขตอำนาจก็ได้ ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16 วรรคสาม¹⁹

การโอนคดีไปศาลแพ่ง กรณีที่มีการยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคนยังศาลชั้นต้นอื่นที่มีศาลแพ่ง หากคดีผู้บริโภคนั้นอาจกระทบต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวมหรือกระทบต่อประโยชน์สาธารณะอื่นที่สำคัญ และการโอนคดีไปศาลแพ่งจะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ศาลชั้นต้นอื่นอาจโอนคดีผู้บริโภคนมายังศาลแพ่งได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 6/1

มาตรา 6/1²⁰ คดีที่ยื่นฟ้องไว้ต่อศาลชั้นต้นซึ่งไม่ใช่ศาลแพ่ง ก่อนวันขึ้นสองสถาน หรือก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันในกรณีที่ไม่มีการขึ้นสองสถาน หากศาลที่คดีนั้นอยู่ระหว่างพิจารณาเห็นว่าผลของคดีดังกล่าวอาจกระทบต่อการอนุรักษ์หรือการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม หรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นที่สำคัญ และการโอนคดีไปยังศาลแพ่งจะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็ให้ศาลแจ้งคู่ความทราบและทำความเห็นเสนอประธานศาลอุทธรณ์เพื่อมีคำสั่งให้โอนคดีนั้นไปยังศาลแพ่งได้ คำสั่งของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

การโอนคดีตามวรรคหนึ่ง ไม่กระทบกระเทือนถึงกระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปก่อนที่จะมีคำสั่งให้โอนคดี และให้ถือว่าบรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นเป็นกระบวนการพิจารณาของศาลแพ่งด้วย เว้นแต่ศาลแพ่งจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

คำฤชาธรรมเนียม

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มิได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องคำฤชาธรรมเนียมไว้ โดยกำหนดเฉพาะกรณีที่ได้ยกเว้นคำฤชาธรรมเนียมตามมาตรา 18 เท่านั้น และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ก็มีได้กำหนดเรื่องคำฤชาธรรมเนียมไว้เช่นกัน ดังนั้น ในเรื่องคำฤชาธรรมเนียมจึงต้องนำบทบัญญัติของพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และบทบัญญัติหมวด 3 คำฤชาธรรมเนียม มาตรา 149 ถึงมาตรา 169/3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ดังนั้น

¹⁸ เพิ่งอ้าง. น.80

¹⁹ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 119

²⁰ มาตรา 6/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ความหมายของค่าฤชาธรรมเนียมจึงต้องนำมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

ค่าฤชาธรรมเนียม²¹ ได้แก่ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าสืบพยานหลักฐานนอกศาล ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของพยาน ผู้เชี่ยวชาญ ล่าม และเจ้าพนักงานศาล ค่าทนายความ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ตลอดจนค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้ชำระ

ค่าธรรมเนียมศาล

ในส่วน of ค่าเสียหายเชิงลงโทษซึ่งศาลมีอำนาจกำหนดให้ได้ตามมาตรา 42 โดยที่โจทก์ไม่ต้องกล่าวมาในฟ้องหรือมีคำขอมาในคำขอท้ายคำฟ้อง แม้โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคจะมีคำขอมาท้ายคำฟ้อง ค่าเสียหายส่วนนี้ไม่ถือเป็นทุนทรัพย์ใช้คำนวณค่าขึ้นศาลในขณะยื่นคำฟ้องตามตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เทียบฎีกาที่ 1865/2561)²²

การชำระค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา 18²³ ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การยื่นคำฟ้อง ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีผู้บริโภคซึ่งดำเนินการโดยผู้บริโภค หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด

ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริคนำคดีมาฟ้องโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เรียกร้องค่าเสียหายเกินสมควร ประพฤติตนไม่เรียบร้อย ดำเนินกระบวนการพิจารณาอันมีลักษณะเป็นการประวิงคดีหรือไม่จำเป็น หรือมีพฤติการณ์อื่นที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับการยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ในกรณีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วน of คู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมโดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนาม of ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้อง คดีแทนผู้บริโภคซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริคนั้นได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา 18 นี้กำหนดเรื่องการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม เหตุในการสั่งให้ชำระค่าฤชาธรรมเนียม และความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม ในคดีผู้บริโภค ซึ่งมีความมุ่งหมายที่ลดภาระค่าใช้จ่ายแก่ผู้บริโภค ผู้มีอำนาจฟ้องคดี

²¹ มาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

²² เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 120

²³ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

แทนผู้บริโภคร หรือผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่มิได้ยกเว้นให้กับคู่ความทั้งหมด หากได้ความว่าผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบ ก็ให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในส่วนค่าฤชาธรรมเนียมนี้แทนผู้บริโภคร ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคร หรือผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

มาตรา 18 วรรค 1 หากเป็นคดีผู้บริโภครที่ฟ้องร้องตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้บังคับตามพระราชบัญญัติดังกล่าวก่อน ซึ่งในที่นี้ คือ มาตรา 10 ซึ่งมีสาระสำคัญกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคร สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคร มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยการฟ้องและการดำเนินคดีแทนผู้เสียหายให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด ซึ่งการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมตามมาตรา 10 นี้ยกเว้นให้เฉพาะคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคร มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครรับรอง หรือสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภครฟ้องคดีแทนผู้เสียหายเท่านั้น มิได้ยกเว้นให้ในกรณีผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีเองด้วย ดังนั้น หากผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีเองต้องบังคับตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรค 1²⁴

ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงในคดีที่ยกเว้นให้แก่ผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคร ตั้งแต่เริ่มฟ้องคดีจนกระทั่งการอุทธรณ์ฎีกา ค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ เช่น ค่าขึ้นศาล ค่าส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้อง ค่าธรรมเนียมศาลในส่วนฟ้องแย้ง ค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ ค่าส่งหมายและสำเนาอุทธรณ์ ค่าขึ้นศาลชั้นฎีกา ค่าส่งหมายและสำเนาฎีกา ค่าทนายความ²⁵

ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6584/2553 แม้ค่าทนายความจะเป็นค่าฤชาธรรมเนียมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 149 วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรคสาม จะบัญญัติว่า ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งชำระแทนฝ่ายผู้บริโภครที่ได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงก็ตาม แต่คดีนี้พนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด ในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภครเป็นผู้ฟ้องคดีโดยมิได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะทนายความ คดีจึงไม่มีค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนค่าทนายความที่ศาลอุทธรณ์จะใช้ดุลพินิจกำหนดให้จำเลยชำระแทนโจทก์ได้

สำหรับความรับผิดชอบในชั้นที่สุดของค่าฤชาธรรมเนียมที่ศาลจะพิพากษาสั่งโดยกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดจะต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 161 นั้นผู้บริโภครหาได้รับสิทธิในการยกเว้นไม่

²⁴ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 121

²⁵ เพิ่งอ้าง. น. 121

เพราะเมื่อศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 161 กำหนดให้ศาลพิจารณาสั่งในเรื่องความรับผิดชอบในชั้นที่สุดของค่าฤชาธรรมเนียมว่าจะตกอยู่กับฝ่ายใด โดยใช้ดุลพินิจด้วยการคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริตในการดำเนินคดีด้วยซึ่งหากศาลกำหนดให้ผู้บริโภคต้องรับผิดชอบในชั้นที่สุดของค่าฤชาธรรมเนียม ผู้บริโภคก็จะต้องรับผิดชอบชดใช้ให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจหาได้รับการยกเว้นไม่²⁶

สำหรับการได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในกรณีคู่ความขอยกเว้นเนื่องจากไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมหรือหากไม่ได้รับยกเว้นจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 157 ซึ่งค่าธรรมเนียมศาลที่ได้รับยกเว้นนี้รวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาด้วย แต่ตามมาตรา 18 วรรคหนึ่งยกเว้นเฉพาะค่าฤชาธรรมเนียม ไม่รวมถึงเงินวางศาลซึ่งในการอุทธรณ์หรือฎีกาศาลจะกำหนดเงินค่าธรรมเนียมซึ่งต้องให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือที่เรียกว่า เงินค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนคู่ความอีกฝ่ายตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 229 นั้นเอง²⁷

การยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมนี้ ยกเว้นให้เฉพาะฝ่ายผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค ไม่ว่าจะผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนเป็นโจทก์หรือจำเลยในคดี ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมด แต่สำหรับฝ่ายผู้ประกอบการ มาตรา 18 นี้มิได้ยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมให้ด้วย²⁸ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการอาจยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 155 ถึงมาตรา 160 ซึ่งนำมาบังคับใช้ในคดีผู้บริโภคโดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

มาตรา 18 วรรค 2 ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคนำคดีมาฟ้องโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เรียกร้องค่าเสียหายเกินสมควร ประพฤติตนไม่เรียบร้อย ดำเนินกระบวนการพิจารณาอันมีลักษณะเป็นการประวิงคดีหรือไม่จำเป็น หรือมีพฤติการณ์อื่นที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับการยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

เมื่อปรากฏเหตุตามมาตรา 18 วรรค 2 เหตุใดเหตุหนึ่งหรือหลายเหตุ ศาลจะสั่งให้ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนชำระค่าธรรมเนียมศาลที่ได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือบางส่วน โดยให้ชำระภายในกำหนดเวลาที่ศาลเห็นสมควร หากไม่ชำระ ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความได้

อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองหรือสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคฟ้องคดีแทนผู้บริโภค แม้กระทำการตามเหตุหนึ่งเหตุใดตามมาตรา 18 วรรค 2 แต่ศาลไม่มีอำนาจสั่งตามมาตรา 18 วรรค 2 เนื่องจากต้องอยู่ในบังคับมาตรา 10 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

²⁶ ธานีศ เกศพิทักษ์. (2551). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 9. น. 83

²⁷ เพิ่งอ้าง. น. 83

²⁸ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 121

พ.ศ. 2551²⁹ แต่ในกรณีผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เองซึ่งไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมตามมาตรา 10 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551³⁰ แต่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรค 1 ย่อมอยู่ในบังคับมาตรา 18 วรรค 2 ด้วย³¹ หากปรากฏเหตุผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เองโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เรียกร้องค่าเสียหายเกินสมควร ประพฤติตนไม่เรียบร้อย ดำเนินกระบวนการพิจารณาอันมีลักษณะเป็นการประวิงคดีหรือไม่จำเป็น หรือมีพฤติการณ์อื่นที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับการยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความตามมาตรา 18 วรรค 2 ได้

ในกรณีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคยื่นอุทธรณ์ หากมีเหตุตามมาตรา 18 วรรค 2 ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคชำระค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ตามมาตรา 18 วรรค 2 ได้³²

กรณีผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงตามมาตรา 18 วรรค 1 หรือได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมบางส่วนหรือศาลสั่งให้ชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดที่เคยได้รับยกเว้นตามมาตรา 18 วรรค 2 แต่ศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเสียค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมโดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคนั้นได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควรตามมาตรา 18 วรรค 3

โจทก์ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง และโจทก์ดำเนินคดีเองโดยไม่ได้แต่งตั้งทนายความ ที่ศาลชั้นต้นกำหนดให้ค่าฤชาธรรมเนียมอื่นเป็นพับและกำหนดให้ฝ่ายจำเลยใช้ค่าทนายความแทนโจทก์ และศาลอุทธรณ์กำหนดให้จำเลยที่ 2 ใช้ค่าทนายความแทนโจทก์และมีได้สั่งเรื่องความรับผิดในชั้นที่สุดของค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์จึงไม่ถูกต้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2637-2638/2553 แม้ตามสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดเป็นการทำสัญญาระหว่างผู้บริโภคทั้ง 21 ราย ในคดีนี้กับจำเลยที่ 1 ก็ตาม แต่จากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของจำเลยทั้งสองดังกล่าวย่อมฟังได้โดยแจ้งชัดว่า จำเลยที่ 1 และที่ 2 ได้ร่วมกันดำเนินธุรกิจโครงการประตูปองปลาซ่าและคอนโดมิเนียมโดยต่างมีผลประโยชน์ร่วมกันในโครงการดังกล่าว จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 รับผิดชอบต่อผู้บริโภคทั้ง 21 ราย

²⁹ เพิ่งอ้าง. น. 125

³⁰ ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2551). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 9. น. 82 และเอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 125

³¹ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). เพิ่งอ้าง. น. 125

³² เพิ่งอ้าง. น. 125

ด้วย โจทก์ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง และโจทก์ดำเนินคดีเองโดยไม่ได้แต่งตั้งทนายความ ที่ศาลชั้นต้นกำหนดให้ค่าฤชาธรรมเนียมอื่นเป็นพับและกำหนดให้ฝ่ายจำเลยใช้ค่าทนายความแทนโจทก์ และศาลอุทธรณ์กำหนดให้จำเลยที่ 2 ใช้ค่าทนายความแทนโจทก์และมิได้ส่งเรื่องความรับผิดชอบในชั้นที่สุดของค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์จึงไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคยกขึ้นเองได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) จึงเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้อง

จำเลยที่ 2 ได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์โดยไม่ต้องวางเงินความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุดตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8636/2558 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลเนื่องจากจำเลยที่ 2 เป็นคนยากจนไม่มีเงินชำระว่า “อนุญาตให้จำเลยที่ 2 อุทธรณ์โดยยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล” ซึ่งมีความหมายว่าศาลชั้นต้นได้อนุญาตให้จำเลยที่ 2 ฟ้องอุทธรณ์ได้โดยไม่ต้องวางค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินการสอบสวนพิจารณาซึ่งรวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 157 ด้วย สำหรับเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ คือ เงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แทนโจทก์ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นซึ่งจะต้องนำมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 229 จึงถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์โดยไม่ต้องวางเงินความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุดตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18

คดีผู้บริโภค โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง ศาลเห็นว่าจำเลยต้องรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมที่โจทก์ได้รับยกเว้นทั้งหมดดังกล่าว ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นที่โจทก์ได้รับยกเว้นทั้งหมดในนามของโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4581/2561 คดีผู้บริโภค โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรคหนึ่ง การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีและให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ ย่อมไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาเห็นสมควรสั่งใหม่ให้ถูกต้องตามมาตรา 18 วรรคสาม เป็นว่าให้จำเลยชำระค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นที่โจทก์ได้รับยกเว้นทั้งหมดในนามของโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีให้

ผู้บริโภคได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง ผู้ค้าประกันความรับผิดเพื่อลูกหนี้ชั้นต้นซึ่งเป็นผู้บริโภค ผู้ค้าประกันมีฐานะเป็นผู้บริโภคด้วย ทั้งผู้ค้าประกันมีสิทธิที่จะยกข้อต่อสู้ใด ๆ ที่ลูกหนี้มีอยู่ยื่นต่อสู้ได้ ผู้ค้าประกันซึ่งมิได้ค้าประกันในทางการค้าถือว่าเป็นผู้บริโภคก็ได้รับยกเว้นเช่นเดียวกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6213/2561 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ให้ความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" ว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและให้หมายรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จากคำนิยามดังกล่าวบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จึงหมายถึงบุคคลที่ต้องมีสิทธิหรือหน้าที่หรือความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายทั้งสองลักษณะ ซึ่งในส่วนของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค นั้น มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 บัญญัติให้ความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" ว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้า หรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบแม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม คำนิยามดังกล่าวอาจมองได้ว่าไม่รวมถึงผู้ค้าประกันด้วย เพราะไม่ใช่ผู้ซื้อได้รับการเสนอ การชักชวน ใช้ หรือได้รับบริการโดยตรง แต่เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 มิได้ระบุไว้ชัดแจ้งว่าผู้บริโภคหมายความว่าเฉพาะบุคคลที่เป็นผู้บริโภคในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เท่านั้น ทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 35 ทวิ ก็ให้อำนาจคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการที่กฎหมายกำหนดให้ทำหนังสือสัญญาเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาซึ่งคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาได้ออกประกาศในเรื่องให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 ข้อ 3 (7) และเรื่องให้ธุรกิจให้เช่าซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 ข้อ 3 (4) ที่กำหนดไว้ทำนองเดียวกันว่าสัญญาทั้งสองประเภทที่กำหนดให้ผู้กู้หรือผู้เช่าซื้อต้องจัดหาผู้ค้าประกัน สัญญาค้าประกันต้องมีค่าเดือนสำหรับผู้ค้าประกันไว้โดยค่าเดือนต้องมีขนาดตัวอักษรและข้อความตามที่ถูกกำหนดไว้หรือตามข้อ 9 ในประกาศเรื่องให้ธุรกิจให้เช่าซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ที่กำหนดว่าก่อนที่ผู้ให้เช่าซื้อจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา ถ้าผู้ค้าประกันมีความประสงค์ ต้องให้สิทธิผู้ค้าประกันเป็นผู้เช่าซื้อต่อไปตามมูลหนี้ส่วนที่ขาดอยู่ตามสัญญาเช่าซื้อแสดงให้เห็นความประสงค์ว่ามุ่งจะคุ้มครองผู้ค้าประกันด้วย ซึ่งมาตรา 35 ทวิ ก็อยู่ในหมวด 2 ทวิ ว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา นอกจากนี้ ยังปรากฏว่ามีกฎหมายอื่นบางฉบับที่มีลักษณะเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 3 ที่ให้ความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" ว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ ผู้เอาประกัน หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้าทรัพย์สิน บริการหรือประโยชน์อื่นใดนั้น และให้หมายความรวมถึงผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ค้าประกันของบุคคลดังกล่าวซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้าด้วย ประกอบกับยังมีพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 มาตรา 39

ที่บัญญัติว่าเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดให้สถาบันการเงินประเภทหนึ่งประเภทใดถือปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้ (3) การทำสัญญาค้ำประกันด้วยบุคคล โดยให้มีการระบุงเงินของต้นเงินในสัญญา หรือมิให้มีการทำข้อตกลงให้ผู้ค้ำประกันทำสัญญาค้ำประกันแบบไม่จำกัดจำนวน ซึ่งบทกฎหมายที่กล่าวมาได้บัญญัติคุ้มครองไปถึงผู้ค้ำประกันในการเข้าทำสัญญาเพื่อผูกพันตนร่วมรับผิดชอบหนี้ขั้นต้นที่เป็นผู้บริโภคด้วย โดยเฉพาะพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ที่ให้ความหมายโดยชัดเจนว่า ผู้บริโภคหมายความว่าผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ค้ำประกันซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้ำด้วย จึงยอมเป็นที่เห็นได้โดยประจักษ์ว่า ผู้อยู่ในฐานะผู้บริโภคไม่ว่าตามบทกฎหมายฉบับใดที่มีลักษณะหรือเจตนารมณ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคย่อมอยู่ในความหมายของคำว่า "ผู้บริโภค" ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคที่ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 บัญญัติไว้ ฟังได้ว่า จำเลยที่ 2 เป็นผู้บริโภค จึงมีสิทธิได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมที่เป็นค่าขึ้นศาลตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรคหนึ่ง

การกำหนดค่าทนายความ

การที่ศาลพิพากษาให้คู่ความที่แพ้คดีใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนอีกฝ่ายหนึ่ง หากฝ่ายที่ชนะคดีได้แต่งตั้งทนายความ ศาลสามารถกำหนดค่าทนายความให้ได้ตามตาราง 6 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

กรณีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคดีเองโดยมิได้มีการแต่งตั้งทนายความ อาจจะเป็นกรณีผู้บริโภคดำเนินคดีเอง หรือคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่งตั้งพนักงานอัยการ หรือเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเข้ามาดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ศาลจะกำหนดให้มีการใช้ค่าทนายความแก่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภค

พนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด ในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ฟ้องคดีโดยมิได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะทนายความ คดีจึงไม่มีค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนค่าทนายความที่ศาลอุทธรณ์จะใช้ดุลพินิจกำหนดให้จำเลยชำระแทนโจทก์ได้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6584/2553 แม้ค่าทนายความจะเป็นค่าฤชาธรรมเนียมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 149 วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรคสาม จะบัญญัติว่า ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งชำระแทนฝ่ายผู้บริโภคดีที่ได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงก็ตาม แต่คดีนี้พนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด ในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ฟ้องคดีโดยมิได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะทนายความ คดีจึงไม่มีค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนค่าทนายความที่ศาลอุทธรณ์จะใช้ดุลพินิจกำหนดให้จำเลยชำระแทนโจทก์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6479/2561 แม้ค่าทนายความจะเป็นค่าฤชาธรรมเนียมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 149 วรรคหนึ่ง และตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรคสาม จะบัญญัติว่า ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งชำระแทนฝ่ายผู้บริโภครที่ได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงก็ตาม แต่คดีนี้พนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุดในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภครเป็นผู้ฟ้องคดี โดยมีได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะทนายความ คดีจึงไม่มีค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนค่าทนายความ ที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครกำหนดให้จำเลยและจำเลยร่วมต้องชำระค่าทนายความในศาลชั้นต้นจำนวน 5,000 บาท มานั้นไม่ชอบ ปัญหาแม้จำเลยจะไม่ได้ยื่นฎีกามา แต่เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภครเห็นควรยกขึ้นวินิจฉัยเอง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 7 จึงพิพากษาให้มีผลไปถึงจำเลยด้วย

ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคร

มาตรา 19 ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคร สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคร มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภครแทนผู้บริโภครได้ โดยให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโภครให้ชัดเจน และให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความในคดีตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภครที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล และในกรณีขอถอนฟ้องศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภครเป็นส่วนรวม

ถ้าภายหลังที่ได้มีการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว สมาคมหรือมูลนิธิผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภครหรือไม่สามารถดำเนินคดีต่อไปได้เพราะเหตุอื่นใด ให้ผู้บริโภครที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโภครนั้นอาจไม่ทราบถึงเหตุดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบโดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมด้วยก็ได้ บรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามาในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโภครนั้นด้วย และหากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น

ในกรณีตามวรรคสาม ผู้บริโภครอาจขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครหรือสมาคมหรือมูลนิธิอื่นที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภครดำเนินคดีแทนต่อไปก็ได้

มาตรา 19 ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทน

ผู้มีอำนาจฟ้องคดีหรือดำเนินคดีแทนผู้บริโภครตามมาตรา 19 วรรค 1 ได้แก่

1) คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคร

2) สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

3) มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

ผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ โดยให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโภคให้ชัดเจน ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 8 และ 9 (พ.ศ. 2540) ออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ขณะนี้มี 5 สมาคม

1) สมาคมพลังงานผู้บริโภค

2) สมาคมพิทักษ์ผู้บริโภค

3) สมาคมส่งเสริมและคุ้มครองผู้บริโภค

4) สมาคมสิทธิประโยชน์ประชาชน

5) สมาคมเพื่อผู้บริโภคจังหวัดบุรีรัมย์

วิธีการและเงื่อนไขการ การถอนฟ้อง ยอมความ คดีผู้บริโภคตามมาตรา 19 วรรค 2

การถอนฟ้อง หรือการประนีประนอมยอมความในคดีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้ดำเนินคดีแทนผู้บริโภค จะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล

ในกรณีขอถอนฟ้องศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม

ผู้บริโภคดำเนินคดีต่อในกรณีสมาคม มูลนิธิถูกเพิกถอนการรับรอง หรือไม่สามารถดำเนินคดีต่อตามมาตรา 19 วรรค 3

ถ้าภายหลังที่ได้มีการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว สมาคมหรือมูลนิธิผู้ยื่นฟ้อง ถูกเพิกถอนการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค หรือไม่สามารถดำเนินคดีต่อไปได้เพราะเหตุอื่นใด ให้ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโภคนั้นอาจไม่ทราบถึงเหตุดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบโดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมด้วยก็ได้ มีผล 2 ประการคือ

1) บรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามาในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโภคคนนั้นด้วย

2) หากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวกับบุคคล

นั้น

ผู้บริโภคมอบให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิอื่น ดำเนินคดีแทนสมาคมหรือมูลนิธิที่ถูกเพิกถอนการรับรอง หรือไม่สามารถดำเนินคดีได้ตามมาตรา 19 วรรค 4

ในกรณีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคถูกเพิกถอนการรับรองหรือไม่สามารถดำเนินคดีแทนผู้บริโภคต่อไปได้ ตามมาตรา 19 วรรคสาม ผู้บริโภคอาจขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิอื่น ที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีแทนต่อไปก็ได้

ในทางปฏิบัติ แม้กฎหมายกำหนดให้ผู้ดำเนินคดีแทนผู้บริโภคทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงการใช้สิทธิทางศาลง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น แต่บทบาทของ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ยังไม่เพียงพอต่อการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคและมีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาในการดำเนินการ กล่าวคือ ใช้ระยะเวลานานในการสืบสวนสอบสวนพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการดำเนินคดี และไม่สามารถกำหนดได้อย่างแน่นอน ส่วนมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคแตกต่างจาก สคบ. ตรงที่มูลนิธิเพื่อผู้บริโภคมีอิสระในการดำเนินการมากกว่าและมีบทบาทเด่นในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค มูลนิธิเพื่อผู้บริโภคต่างจากหน่วยงานรัฐ คือ ไม่มีกรอบการทำงาน จุดเด่น คือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ที่ไม่ได้กลัวว่าผู้ประกอบการหรือใครที่จะได้รับความเดือดร้อนแต่อย่างไรก็ตาม บทบาทของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคก็ยังคงไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองผู้บริโภคโดยรวมเช่นกันและปัจจุบันยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักมากนัก มูลนิธิเพื่อผู้บริโภคยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักหน้าที่หลัก คือ การเผยแพร่ความรู้มากกว่าการเข้ามาเป็นตัวแทนในคดี ทั้งสององค์กรควรเน้นบทบาทในเชิงป้องกัน และเน้นที่การดำเนินคดีแบบกลุ่มโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้การดำเนินคดีผู้บริโภคเป็นลักษณะของการเรียกร้องผลประโยชน์เพื่อสาธารณะมากยิ่งขึ้นซึ่งจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรในการมีบทบาทคุ้มครองผู้บริโภคได้ครอบคลุมกลุ่มของผู้บริโภคที่มากขึ้น และจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการของศาลยุติธรรมได้³³

คำฟ้อง

มาตรา 20³⁴ การฟ้องคดีผู้บริโภค โจทก์จะฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ ในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะฟ้องด้วยวาจา ให้เจ้าพนักงานคดีจัดให้มีการบันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้องแล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

คำฟ้องต้องมีข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีรวมทั้งคำขอบังคับชัดเจนพอที่จะทำให้เข้าใจได้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้

³³ ธันยพร พงศ์ระพันธ์, สุนิสา ช่อแก้ว. (2561). การนำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ไปปฏิบัติและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ. 8(1). น. 188-189

³⁴ มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

มาตรา 20 กล่าวถึงรูปแบบคำฟ้องคดีผู้บริโภคและรายละเอียดแห่งคำฟ้อง โดยโจทก์อาจฟ้องด้วยวาจา หรือเป็นหนังสือก็ได้ ประกอบกับในส่วนของคำฟ้องนั้นมีข้อกำหนดประการฯ ข้อ 6 กำหนดเกี่ยวกับคำฟ้องไว้ดังนี้

กรณีฟ้องเป็นหนังสือ

ในกรณีที่โจทก์ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือโจทก์ต้องทำคำฟ้องคดีผู้บริโภคตามแบบพิมพ์ ผบ 1 ต้องมีรายละเอียดตามมาตรา 20 วรรค 2 ดังนี้

1) ข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี กล่าวถึงที่มาแห่งข้อพิพาทอันเป็นเหตุให้นำมาฟ้องคดี เช่น ข้อพิพาทอันเกิดจากสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ ความรับผิดชอบเกิดจากความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คดีเกี่ยวพันกันสัญญาหรือความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือคดีอื่นที่กฎหมายกำหนดให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

2) รวมทั้งคำขอบังคับชัดเจนพอที่จะทำให้เข้าใจได้ กล่าวถึงการเรียกร้องให้ชำระหนี้ การชดเชยค่าสินไหมทดแทน ค่าเสียหายเชิงลงโทษ การหยุดจำหน่ายสินค้า เก็บสินค้าคืนมาแก้ไข ทำลายสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3) ในกรณีที่โจทก์ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือ หากคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้อง หรือขาดสาระสำคัญในเรื่องใด เจ้าพนักงานคดีอาจให้คำแนะนำแก่โจทก์เพื่อจัดทำคำฟ้องให้ถูกต้องครบถ้วนได้ตามข้อกำหนดประการฯ ข้อ 6 วรรค 1 หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้อง หรือคำฟ้องนั้นขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้

กรณีฟ้องด้วยวาจา

ในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะฟ้องด้วยวาจา ให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการเพื่อให้มีการจดบันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้องลงในแบบพิมพ์คำฟ้องแล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญตามมาตรา 20 วรรค 1 ประกอบกับข้อกำหนดประการฯ ข้อ 6 วรรค 2

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี โจทก์เสนอพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเท่าที่จะทำได้มาพร้อมกับคำฟ้อง

กรณีคำฟ้องที่อ่านไม่ออก อ่านไม่เข้าใจ ฟุ่มเฟือยเกินไป ศาลจะพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุว่าฟ้องเคลือบคลุมไม่ได้ ศาลจะต้องสั่งให้เจ้าพนักงานคดีให้คำแนะนำและการให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขคำฟ้อง³⁵ กรณีที่โจทก์ยื่นฟ้องโดยโจทก์มิได้ลงลายมือชื่อในคำฟ้อง หรือในคำฟ้องนั้นมีได้ลงชื่อผู้เรียง ผู้พิมพ์ ศาลชอบที่จะสั่งให้โจทก์ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องได้ตามมาตรา 20 วรรค 2³⁶

สำหรับการให้คำแนะนำและการให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขคำฟ้องให้เจ้าพนักงานคดีพิจารณาตามสมควรแก่กรณี และให้รวมถึงการตรวจสอบสถานะการเป็นนิติบุคคลของตัวผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้บริโภคแล้วแต่

³⁵ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 109

³⁶ เพิ่งอ้าง. น. 112

กรณี หรือภูมิสำเนาของคู่ความเพื่อประโยชน์ในการจัดทำคำฟ้อง โดยภูมิสำเนาของบุคคลธรรมดา จะพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 36 ถึงมาตรา 47 ส่วนภูมิสำเนาของนิติบุคคลจะพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 68 และมาตรา 69 แต่ทั้งนี้การให้คำแนะนำและการให้ความช่วยเหลือของเจ้าพนักงานคดีต้องไม่มีลักษณะเป็นการกำหนดรูปคดีทำนองเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 7

ในคำฟ้อง นอกจากภูมิสำเนาของคู่ความแล้ว ให้ระบุสถานที่ที่สามารถติดต่อได้โดยสะดวก และหมายเลขโทรศัพท์ของคู่ความเท่าที่ทราบไว้ด้วยตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 8

ในทางปฏิบัติ หากเจ้าพนักงานคดีตรวจคำฟ้องแล้ว เห็นว่าฟ้องไม่ถูกต้อง ขาดสาระสำคัญต่าง ๆ ก็แจ้งให้โจทก์ทราบ หากโจทก์ยืนยันตามคำฟ้องเดิม เจ้าพนักงานคดีก็จะประทับตราขายเสนอศาล หลังจากนั้น ศาลก็จะพิจารณาและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรต่อไป³⁷ นอกจากนี้ในทางปฏิบัติเมื่อโจทก์นำคำฟ้องมายื่นฟ้องต่อศาล เจ้าพนักงานรับฟ้องจะตรวจคำฟ้องเบื้องต้นและแยกเป็นกรณีผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคเป็นจำเลย หรือกรณีผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบธุรกิจเป็นจำเลย ซึ่งกรณีผู้บริโภคเป็นโจทก์จะได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งปวง ทั้งค่าขึ้นศาล และค่าธรรมเนียมอื่นซึ่งรวมถึงไม่ต้องวางเงินค่าส่งหมาย แต่ในกรณีผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์นั้น ไม่ได้รับยกเว้นค่าค่าธรรมเนียม เว้นแต่โจทก์จะยื่นคำขอยกเว้นค่าธรรมเนียมและศาลได้อนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 155 มาตรา 155/1 แต่ศาลก็จะสั่งให้โจทก์วางเงินค่าธรรมเนียมการส่งหมายด้วย³⁸

ผู้เขียนเห็นว่า ปัจจุบันประชาชนจำนวนไม่น้อยมักจะมีหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่อย่างน้อยหนึ่งหมายเลข และมีบางส่วนอาจมีหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่มากกว่าหนึ่งหมายเลข อีกทั้งประชาชนจำนวนมากยังใช้อีพพลีชั่นสื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อกัน เช่น แอปพลิเคชันไลน์ รวมทั้งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ซึ่งจะทำให้สามารถติดต่อโจทก์ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งโจทก์ก็ควรระบุเพิ่มเติมด้วย

การฟ้องคดีผู้บริโภคโจทก์เพียงบรรยายข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีรวมทั้งคำขอบังคับชัดเจนพอที่จะทำให้เข้าใจได้ตามที่บัญญัติในมาตรา 20 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็เป็นการเพียงพอ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1455/2562 การฟ้องคดีผู้บริโภคโจทก์เพียงบรรยายข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีรวมทั้งคำขอบังคับชัดเจนพอที่จะทำให้เข้าใจได้ตามที่บัญญัติในมาตรา 20 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็เป็นการเพียงพอ โจทก์หาจำต้องปรับบทกฎหมายที่ฝ่ายจำเลยต้องรับผิดชอบในคำฟ้องไม่ การที่โจทก์ตั้งข้อหาในฟ้องว่าเป็นเรื่องสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพราะความชำรุด

³⁷ สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2558). วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. น. 67-68

³⁸ เพิ่งอ้าง. น. 68-69

บกพร่องของรถพิพาทและฟ้องให้จำเลยที่ 1 ผู้ผลิต จำเลยที่ 2 ผู้รับหรือซื้อรถพิพาทจากจำเลยที่ 1 ไปจำหน่าย จำเลยที่ 3 ผู้แทนจำหน่ายของจำเลยที่ 2 และจำเลยที่ 4 ให้เช่าซื้อรถพิพาทแก่โจทก์ ร่วมกันรับผิดชอบโดยบรรยายฟ้องถึงเหตุแห่งความรับผิดชอบว่า รถพิพาทมีความชำรุดบกพร่อง เครื่องยนต์ดับในขณะที่รถแล่นหรือจอดและไม่สามารถติดเครื่องยนต์ได้ ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตของโจทก์และผู้อื่นนั้น นอกจากเป็นการฟ้องให้รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แล้ว ยังเป็นการฟ้องให้จำเลยทั้งสี่รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถพิพาทซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต้องบังคับปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 อยู่ด้วย ฟ้องโจทก์หาได้จำกัดความรับผิดของจำเลยทั้งสี่เพียงในฐานะเป็นผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่

แก้ไขคำฟ้องคดีผู้บริโภค ตามคำฟ้องที่โจทก์ฟ้องมานั้นหากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์นั้นแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ ทั้งไม่ใช่ข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่คู่ความจะมีสิทธิยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้ จำเลยที่ 1 จึงไม่มีสิทธิฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5323/2562 แม้จำเลยที่ 1 อุทธรณ์ทำนองว่า การที่โจทก์ที่ 3 ไม่บรรยายฟ้องว่า จำเลยที่ 6 กระทำละเมิดในทางการที่จ้างจึงขาดสาระสำคัญและศาลชั้นต้นไม่ได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทไว้ ทำให้การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบเพราะผลของการกระทำของจำเลยที่ 6 ลูกจ้างเป็นการนอกประเด็นตามคำฟ้องและประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี จะเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนซึ่งทำให้จำเลยที่ 1 มีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ก็ตาม แต่ในชั้นฎีกาจำเลยที่ 1 อ้างว่าไม่ต้องรับผิดเพราะเหตุที่ฟ้องของโจทก์ที่ 3 ไม่ได้ตั้งข้อหาเพื่อเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบในฐานะนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบแห่งละเมิดที่จำเลยที่ 6 กระทำในฐานะลูกจ้าง เป็นการบรรยายฟ้องไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ มาตรา 172 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เป็นฟ้องที่ไม่ชอบ จึงเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลอุทธรณ์ประกอบกับในคดีผู้บริโภคไม่มีเรื่องคำฟ้องไม่ชัดเจนหรือฟ้องเคลือบคลุม เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 20 ให้ศาลมีอำนาจแก้ไขได้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ทั้งไม่ใช่ข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่คู่ความจะมีสิทธิยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้ จำเลยที่ 1 จึงไม่มีสิทธิฎีกาในปัญหานี้ตามมาตรา 225 วรรคหนึ่ง มาตรา 252 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ปัญหานี้จำเลยที่ 1 จะได้รับอนุญาตให้ฎีกา แต่เมื่อเป็นฎีกาที่ไม่ชอบ ศาลฎีกาก็ไม่อาจวินิจฉัยให้ได้

คดีในส่วนที่เกี่ยวกับคำฟ้องซึ่งได้ยื่นภายหลังหรือคดีที่ศาลสั่งให้รวมพิจารณาเป็นคดีผู้บริโภคม
 มาตรา 21³⁹ ภายหลังที่ได้มีการฟ้องคดีผู้บริโภคแล้ว หากมีการเสนอคำฟ้องเข้ามาในคดีดังกล่าวไม่ว่า
 โดยวิธีฟ้องเพิ่มเติม ฟ้องแย้ง หรือโดยสอดเข้ามาในคดี หรือหากศาลมีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดีแพ่งอื่นใดเข้า
 กับคดีผู้บริโภค ให้ถือว่าคดีในส่วนที่เกี่ยวกับคำฟ้องซึ่งได้ยื่นภายหลังและคดีที่ศาลสั่งให้รวมพิจารณาเหล่านั้น
 เป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

โจทก์อาจยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 180
 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 แต่ก็เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์จะแก้ไข
 คำฟ้องในคดีผู้บริโภคที่ขาดสาระสำคัญนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนยิ่งขึ้น ศาลฎีกาเห็นสมควรอนุญาตให้โจทก์
 แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ ให้ถือว่าคดีในส่วนที่โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งได้ยื่นภายหลังนี้เป็นคดี
 ผู้บริโภคตามมาตรา 21

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1209/2558 การแก้ไขคำฟ้องในคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี
 ผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 20 วรรคสอง บัญญัติว่า "หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบาง
 เรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้" การที่โจทก์ฟ้องว่าโจทก์ทำ
 สัญญาประกันภัยไว้กับจำเลย กรมธรรม์ประกันภัยเริ่มคุ้มครองตั้งแต่วันที่ 24 เมษายน 2552 ถึงวันที่ 24
 เมษายน 2553 เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2553 มีคนร้ายวางเพลิงเผาทรัพย์สินของโจทก์เสียหาย ขอให้จำเลยชดใช้
 ค่าเสียหายตามกรมธรรม์ประกันภัย ก่อนยื่นคำให้การ โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องจากคำว่า "วันที่ 24
 เมษายน 2553" โดยขอเพิ่มเติมข้อความว่า "และโจทก์ยังได้ต่ออายุสัญญากรมธรรม์ประกันภัยกับจำเลย โดย
 เริ่มคุ้มครองวันที่ 24 เมษายน 2553 ครบระยะเวลา 1 ปี ในวันที่ 24 เมษายน 2554 ซึ่งขณะเกิดเหตุคดีนี้ยังอยู่
 ในอายุสัญญากรมธรรม์ประกันภัย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัย" เมื่อโจทก์เป็นผู้บริโภคและ
 ดำเนินคดีมาอย่างคดีผู้บริโภค ซึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้ศาลตรวจคำฟ้องของผู้บริโภคด้วยว่า
 "หากเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้น
 ให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้" และตามคำฟ้องที่โจทก์ฟ้องมานั้นยังขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลก็อาจมีคำสั่ง
 ให้โจทก์นั้นแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ แม้อคดีนี้โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเข้ามาเองก็ตาม แต่ก็
 เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์จะแก้ไขคำฟ้องในคดีผู้บริโภคที่ขาดสาระสำคัญนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนยิ่งขึ้น และเป็น
 การขอแก้ไขก่อนจำเลยยื่นคำให้การ ภายในกำหนดระยะเวลาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา
 180 จำเลยไม่ได้เสียเปรียบแต่อย่างใด อีกทั้งปัญหาดังกล่าวก็เป็นเรื่องที่ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องใน
 ส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นได้อยู่แล้ว ที่ศาลล่างทั้งสองไม่อนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องโดยเห็นว่าเป็น
 ฟ้องที่ไม่สมบูรณ์แล้วจะมาแก้ไขให้สมบูรณ์นั้นไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 179 จึงไม่

³⁹ มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ต้องด้วยเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 20 วรรคสองดังกล่าว ศาลฎีกาจึงเห็นสมควรอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้

จำเลยจะฟ้องแย้งมาในคำให้การก็ได้ หากฟ้องแย้งเกี่ยวกับฟ้องเดิม ก็ให้ศาลสั่งรับฟ้องแย้งไว้พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ให้ถือว่าคดีในส่วนที่จำเลยฟ้องแย้งเพิ่มซึ่งได้ยื่นภายหลังนี้เป็นคดีผู้บริโภคนตามมาตรา 21

ฎีกาที่ 3318/2564 เมื่อโจทก์บรรยายคำฟ้องว่า จำเลยเป็นสมาชิกบัตรเครดิตวิซ่าการ์ดและสินเชื่อบุคคลของโจทก์ จำเลยนำบัตรเครดิตดังกล่าวไปใช้ชำระค่าสินค้าหรือบริการกับเบิกถอนเงินหลายครั้ง แต่จำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้แก่โจทก์ตามสัญญา จำเลยจึงต้องรับผิดชอบชำระหนี้แก่โจทก์ คำให้การต่อสู้ฎีกาเสนออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาของโจทก์และฟ้องแย้งของจำเลยในส่วนที่ว่า จำเลยไม่เคยผิดนัดและไม่มีหนี้ค้างชำระต่อโจทก์ แต่โจทก์เป็นฝ่ายที่ต้องคืนเงินที่จำเลยชำระเกินไปคืนให้แก่จำเลย ซึ่งจำเลยติดใจเรียกร้องคืนเพียง 100,000 บาท หากเป็นความจริงดังที่จำเลยต่อสู้ โจทก์ยอมฟ้องบังคับให้จำเลยชำระเงินแก่โจทก์มิได้ และโจทก์เป็นฝ่ายที่ต้องคืนเงินส่วนที่จำเลยชำระเกินไปคืนให้แก่จำเลยด้วย ฟ้องแย้งของจำเลยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคำฟ้องเดิมพอที่จะพิจารณาพิพากษารวมกันได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ชอบที่ศาลชั้นต้นจะต้องรับฟ้องแย้งของจำเลยส่วนนี้ไว้พิจารณาที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 แผนกคดีผู้บริโภคน เห็นฟ้องด้วยกับศาลชั้นต้นที่ไม่รับฟ้องแย้ง ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา (พิพากษาแก้ รับคำให้การ และให้รับฟ้องแย้งของจำเลยในประเด็นว่า จำเลยชำระหนี้แก่โจทก์และไม่มีหนี้ที่ต้องรับผิดชอบ แต่โจทก์เป็นฝ่ายที่ต้องคืนเงินที่จำเลยชำระไปคืนแก่จำเลยหรือไม่ เพียงใด ไว้พิจารณา)

หลังจากโจทก์ได้ยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคนแล้ว หากมีบุคคลภายนอกร้องสอดเข้ามาในคดี ไม่ว่าจะเข้ามารวมหรือเข้าแทนที่ฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลย หรือร้องสอดเข้ามาเป็นคู่ความฝ่ายที่สาม ให้ถือว่าคดีในส่วนที่มีผู้ร้องสอดเข้ามาในภายหลังนี้เป็นคดีผู้บริโภคนตามมาตรา 21

หลังจากโจทก์ได้ยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคนแล้ว หากศาลมีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดีแพ่งอื่นใดเข้ากับคดีผู้บริโภคน ให้ถือว่าคดีในส่วนที่ศาลสั่งรวมพิจารณาในภายหลังนี้เป็นคดีผู้บริโภคนตามมาตรา 21

การพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้น

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงการพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้น การขอสืบพยานล่วงหน้า ขอสืบพยานล่วงหน้า กรณีมีเหตุฉุกเฉิน การกำหนดวันนัดพิจารณาและการดำเนินการในวันนัดพิจารณา การไกล่เกลี่ย การทำสัญญาประนีประนอม และพิพากษาตามยอม การยื่นคำให้การ การขาดนัดยื่นคำให้การ การขาดนัดพิจารณา

คู่ความไม่มาศาลในนัดคดีอื่น ถือว่าสละสิทธิการดำเนินคดีวันนั้น การกำหนดประเด็นข้อพิพาทและการสืบพยาน การถือข้อเท็จจริงตามคดีก่อนที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด การจัดทำบัญชีระบุพยาน การกำหนดภาระการพิสูจน์ในแต่ละประเด็น และ การกำหนดลำดับก่อนหลังในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบ

ขอสืบพยานล่วงหน้า

มาตรา 22⁴⁰ ถ้าบุคคลใดเกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาเมื่อมีการฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคม หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดในคดีผู้บริโภคมเกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนจำนงจะอ้างอิงจะสูญหายก่อนที่จะนำมาสืบหรือเป็นการยากที่จะนำมาสืบในภายหลัง บุคคลนั้นหรือคู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้สืบพยานหลักฐานนั้นไว้ทันทีก็ได้

เมื่อศาลได้รับคำขอเช่นนั้น ให้ศาลหมายเรียกผู้ขอและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมาศาล และเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ศาลสั่งคำขอตามที่เห็นสมควร ถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอ ก็ให้สืบพยานหลักฐานไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ส่วนรายงานและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้ศาลเก็บรักษาไว้

ในกรณีที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและยังมิได้เข้ามาในคดีนั้น เมื่อศาลได้รับคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลสั่งคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว และถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอแล้วให้สืบพยานไปฝ่ายเดียว

การขอสืบพยานล่วงหน้า เป็นมาตรการขอสืบพยานไว้ก่อนที่จะถึงกำหนดวันนัดสืบพยานในวันนัดพิจารณาครั้งแรกตามที่ศาลกำหนดตามมาตรา 24 และมาตรา 25 เพื่อให้มีการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญไว้ก่อน มิให้สูญหายหรือนำมาศาลในวันนัดพิจารณามีได้ โดยขอสืบพยานล่วงหน้าแบ่งเป็นขอสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีและขอสืบพยานล่วงหน้าหลังฟ้องคดี และการขอสืบพยานล่วงหน้าในกรณีฉุกเฉิน

การขอสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีผู้บริโภค

การขอสืบพยานก่อนยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคมต่อศาล เมื่อเกิดข้อพิพาทที่อาจฟ้องคดีผู้บริโภคมได้แต่ยังมิได้มีการฟ้องต่อศาล และมีเหตุพยานจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาสืบในศาลเมื่อมีการฟ้องคดีแล้ว บุคคลอาจขอสืบพยานไว้ทันทีก่อนที่จะฟ้องคดีผู้บริโภคมต่อศาล เมื่อพยานมาให้การเป็นพยานไว้ก่อนที่จะฟ้องคดีแล้ว หลังจากยื่นฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคมแล้ว จึงค่อยนำคำเบิกความที่พยานให้การไว้ก่อนฟ้องนั้นมาใช้ในคดี ถ้าบุคคลใดเกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายไปก่อนมีการฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคม หรือยากแก่การนำมาเมื่อมีการฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคม บุคคลนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้สืบพยานไว้ทันทีตามมาตรา 22 วรรค 1

⁴⁰ มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

การขอสืบพยานล่วงหน้าหลังฟ้องคดีผู้บริโภครุค แต่ก่อนวันนัดสืบพยาน

การขอสืบพยานหลังจากยื่นฟ้องคดีผู้บริโภครุคต่อศาล กรณีที่โจทก์ได้ยื่นฟ้องคดีผู้บริโภครุคไว้แล้ว จำเลยอาจจะได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องแล้ว ขณะที่คดีอยู่ในระหว่างพิจารณาแต่ก่อนที่จะถึงวันนัดสืบพยานตามมาตรา 24 และถ้าคู่ความฝ่ายใดเกรงว่า พยานหลักฐานที่ตนจำนงจะอ้างอิงจะสูญหายไปก่อนที่จะมีการสืบพยานหรือเป็นการยากที่จะนำพยานหลักฐานมาสืบพยานในภายหลังในวันนัดสืบพยาน คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอสืบพยานล่วงหน้าไว้ทันทีก่อนที่จะถึงวันนัดสืบพยานต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้สืบพยานไว้ทันทีก็ได้ตามมาตรา 22 วรรค 1 เมื่อพยานมาให้การเป็นพยานไว้ก่อนที่จะถึงวันสืบพยานแล้ว และเมื่อศาลจะพิจารณาพิพากษาคดี ก็จะนำคำเบิกความของพยานมาใช้ในการพิจารณาคดี

เมื่อศาลได้รับคำขอของบุคคลที่ขอสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้อง หรือเมื่อศาลได้รับคำขอของคู่ความฝ่ายใดที่ขอสืบพยานล่วงหน้าหลังฟ้องแต่ก่อนถึงวันสืบพยาน ให้ศาลหมายเรียก ผู้ขอหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมาศาล และเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ศาลสั่งคำขอตามที่เห็นสมควร ถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอ ก็ให้สืบพยานหลักฐานไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ส่วนรายงานและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้ศาลเก็บรักษาไว้ตามมาตรา 22 วรรค 2

ในกรณีที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและยังมิได้เข้ามาในคดีนั้น เมื่อศาลได้รับคำขอสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้อง หรือคำขอสืบพยานล่วงหน้าก่อนวันนัดสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลสั่งคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว และถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอแล้วให้สืบพยานไปฝ่ายเดียวตามมาตรา 22 วรรค 3

สืบพยานล่วงหน้ากรณีฉุกเฉิน

มาตรา 23⁴¹ ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา 22 ผู้ยื่นคำขอจะยื่นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามข้อโดยไม่ชักช้า และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนโดยมีเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

ให้นำมาตรา 261 มาตรา 262 มาตรา 263 มาตรา 267 มาตรา 268 และมาตรา 269 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา 23 นี้เป็นมาตรการขอให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานล่วงหน้าโดยฉุกเฉิน ซึ่งให้อำนาจศาลในการสั่งยึดหรืออายัด เอกสารหรือวัตถุ ที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานไว้ก่อน เพื่อใช้ประกอบการขอสืบพยานล่วงหน้า เพื่อป้องกันมิให้เอกสาร วัตถุ สูญหาย ถูกทำลาย ไปก่อนที่จะมีการสืบพยานจนเสร็จ

⁴¹ มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครุค พ.ศ. 2551

ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน เมื่อมีการยื่นคำขอสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้องคดี หรือยื่นคำขอขอสืบพยานล่วงหน้าก่อนวันสืบพยานตามมาตรา 22 ผู้ยื่นคำขอจะยื่นคำร้องขอสืบพยานล่วงหน้าโดยฉุกเฉิน รวมไปถึงด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่ขอโดยไม่ชักช้า ถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนโดยมีเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ โดยให้นำมาตรา 261 มาตรา 262 มาตรา 263 มาตรา 267 มาตรา 268 และมาตรา 269 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

กำหนดวันนัดพิจารณา

กำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็ว ออกหมายเรียกให้ไกล่เกลี่ย จำเลยยื่นคำให้การก่อนวันนัด

มาตรา 24⁴² เมื่อศาลสั่งรับคำฟ้องแล้ว ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็ว และออกหมายเรียกจำเลยให้มาศาลตามกำหนดนัดเพื่อการไกล่เกลี่ย ให้การ และสืบพยานในวันเดียวกัน ทั้งนี้ ให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องหรือสำเนาบันทีกคำฟ้องให้จำเลย และสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย

จำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือก่อนวันนัดพิจารณาตามวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา 24 นี้มุ่งหมายให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริสุทธิ์โดยเร็ว โดยให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาไว้ล่วงหน้าและให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อน หากไกล่เกลี่ยแล้วยังไม่สามารถตกลงกันได้ศาลก็จะดำเนินกระบวนการพิจารณาขั้นตอนต่อไป คือ ให้จำเลยยื่นคำให้การ และสืบพยานต่อไป ทั้งนี้วันนัดพิจารณาคั้งแรกนี้ต้องกำหนดไม่เกิน 30 วันนับแต่ศาลสั่งรับคำฟ้อง

ในการพิจารณาคดีผู้บริสุทธิ์นั้นหลังจากศาลมีคำสั่งรับคำฟ้องแล้ว ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็วแต่ต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำฟ้อง และออกหมายเรียกจำเลยให้มาศาล โดยในวันนัดพิจารณานัดแรกนี้เป็นนัดเพื่อการไกล่เกลี่ย ให้การ และสืบพยานในวันเดียวกันตามมาตรา 24 วรรค 1 ประกอบกับข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 9 และให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้อง (กรณีฟ้องเป็นหนังสือ) หรือสำเนาบันทีกคำฟ้อง (กรณีฟ้องด้วยวาจา) ให้จำเลยเพื่อให้จำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดี และสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติไม่เป็นเช่นนั้น การกำหนดวันนัดพิจารณาที่ศาลกำหนดนี้หากมีเหตุสมควรศาลอาจนัดเกินกว่า 30 วันนับแต่ศาลสั่งรับคำฟ้องก็ได้ เช่น มีคดีแพ่งอื่นที่ไม่ใช่คดีผู้บริสุทธิ์เข้าสู่ระบบคดีผู้บริสุทธิ์ของศาลจำนวนมาก ทำให้วันนัดพิจารณาคดีของศาลมีไม่พอจึงไม่อาจทำตามเงื่อนไขของกฎหมายที่กำหนดไว้ได้ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี เจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องนี้จึงไม่อาจบรรลุผลได้เต็มที่⁴³ หรือในคดีนั้นมีจำเลยหลายคนและจำเลยบางคนมีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตอำนาจศาลนั้น ซึ่งศาลที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีจะต้องขอให้ศาลอื่นดำเนินการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องหรือสำเนาบันทีกคำฟ้องแทน หรือในทางปฏิบัติในวันนัดพิจารณานัด

⁴² มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริสุทธิ์ พ.ศ. 2551

⁴³ สมภูมิ หล้ารัมย์. (2560). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 111

แรก ศาลมักจะนัดเฉพาะวันจันทร์ซึ่งทนายโจทก์อาจจะติดนัดพิจารณาคดีที่ศาลอื่นได้นัดไว้ก่อน จึงเป็นกรณีมีเหตุอันสมควรไม่อาจกำหนดนัดภายใน 30 วันได้ โจทก์ก็อาจจะขอขยายเวลานัดพิจารณานัดแรกออกไปเกินกว่า 30 วันได้⁴⁴

เหตุที่กฎหมายกำหนดให้ส่งหมายเรียกให้จำเลยมาศาลและศาลสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานัดแรกเพื่อโจทก์และจำเลยจะได้มีโอกาสพบกันและอาจเข้าเจรจาหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ตั้งแต่วันนัดพิจารณานัดแรกที่ศาลกำหนดนั่นเอง

หากโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ศาลอาจสั่งให้จำหน่ายคดีของโจทก์ออกจากสารบบความได้ตามมาตรา 27

เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องหรือสำเนาบันทีกคำฟ้องแล้ว จำเลยจะได้เตรียมทำคำให้การมาต่อผู้คดีได้ ซึ่งทำให้กระบวนการพิจารณารวดเร็วขึ้นโดยจำเลยอาจทำคำให้การเป็นหนังสือมายื่นต่อศาลก่อนวันนัดพิจารณาที่ศาลกำหนดก็ได้ตามมาตรา 24 วรรค 2

ในวันนัดพิจารณา กรณีที่โจทก์และจำเลยมาศาลในวันนัดพิจารณานัดแรกแล้ว แต่คู่ความไม่อาจไกล่เกลี่ยตกลงหรือประนีประนอมกันได้ หากจำเลยมิได้ทำคำให้การมายื่นก่อนวันนัดพิจารณานัดแรกตามมาตรา 24 วรรค 2 ให้ศาลจัดให้มีการสอบคำให้การของจำเลยโดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ทั้งนี้ในการที่จำเลยยื่นคำให้การ จำเลยอาจจะฟ้องแย้งมาในคำให้การด้วยก็ได้⁴⁵

คำให้การของจำเลยทั้งสองปฏิเสธฟ้องโจทก์แล้วว่าไม่ได้ทำละเมิดต่อโจทก์ และระบุสาระสำคัญไว้ครบถ้วนแล้วว่า จำเลยที่ 2 ทำการรักษาโจทก์ตามมาตรฐานวิชาชีพของแพทย์เฉพาะทางศัลยกรรมตกแต่ง คำให้การของจำเลยทั้งสองจึงถูกต้องและมีสาระสำคัญครบถ้วน จำเลยทั้งสองสามารถนำสืบพยานหลักฐานตามคำให้การในประเด็นเรื่องการทำละเมิดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1820/2563 คดีผู้บริโภคนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ซึ่งบัญญัติว่า กระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตรา 6 ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่นนี้ การที่จะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในคดีผู้บริโภคได้ก็ต่อเมื่อ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิได้บัญญัติหรือกำหนดไว้โดยเฉพาะและนำมาใช้โดยอนุโลม ในส่วนการยื่นคำให้การ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 26 บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงไม่นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 26 บัญญัติว่า

⁴⁴ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 114 และศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 11, 202

⁴⁵ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). เพิ่งอ้าง. น. 114

ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ ให้ศาลจัดให้มีการสอบถามคำให้การของจำเลยโดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีที่ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่า คำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลจัดให้มีการบันทึกคำให้การนั้นและให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ 2 เป็นแพทย์ประกอบกิจการในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 1 ใช้ซิลิโคนเสริมจมูกให้โจทก์หลังจากนั้น 3 วัน จมูกโจทก์มีอาการติดเชื้อ เป็นการกระทำละเมิดโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยทั้งสองให้การว่า ฟ้องโจทก์ไม่เป็นความจริง จำเลยที่ 2 เป็นแพทย์ประจำกลุ่มงานศัลยกรรม และเป็นแพทย์เฉพาะทางศัลยกรรมตกแต่งได้ทำการรักษาโดยเป็นไปอย่างถูกต้องตามมาตรฐานวิชาชีพ และรักษาจริยธรรมในทางการแพทย์เสมอมา โดยความไม่ปรากฏว่าศาลชั้นต้นเห็นว่าคำให้การของจำเลยทั้งสองไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญ และไม่ได้มีคำสั่งให้จำเลยทั้งสองแก้ไขคำให้การ ทั้งในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น โจทก์ก็ไม่ได้ยกขึ้นโต้แย้งว่าคำให้การของจำเลยทั้งสองไม่ถูกต้อง หรือขาดสาระสำคัญอย่างไร คำให้การของจำเลยทั้งสองปฏิเสธฟ้องโจทก์แล้วว่าไม่ได้ทำละเมิดต่อโจทก์ และระบุสาระสำคัญไว้ครบถ้วนแล้วว่า จำเลยที่ 2 ทำการรักษาโจทก์ตามมาตรฐานวิชาชีพของแพทย์เฉพาะทางศัลยกรรมตกแต่ง ซึ่งมีความหมายอยู่ในตัวว่าจำเลยที่ 2 ทำการตรวจรักษาโจทก์ตามขั้นตอนการตรวจรักษาครบถ้วนและถูกต้องแล้ว ส่วนรายละเอียดในการตรวจรักษาและขั้นตอนที่จะต้องตรวจรักษามืออย่างไร เป็นเรื่องที่จำเลยทั้งสองสามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา คำให้การของจำเลยทั้งสองจึงถูกต้องและมีสาระสำคัญครบถ้วน จำเลยทั้งสองสามารถนำสืบพยานหลักฐานตามคำให้การในประเด็นเรื่องการทำละเมิดได้

จำเลยจะฟ้องแย้งมาในคำให้การก็ได้ หากฟ้องแย้งเกี่ยวกับฟ้องเดิม ก็ให้ศาลสั่งรับฟ้องแย้งไว้พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

ฎีกาที่ 3318/2564 เมื่อโจทก์บรรยายคำฟ้องว่า จำเลยเป็นสมาชิกบัตรเครดิตวีซ่าการ์ดและสินเชื่อบุคคลของโจทก์ จำเลยนำบัตรเครดิตดังกล่าวไปใช้ชำระค่าสินค้าหรือบริการกับเบิกถอนเงินหลายครั้ง แต่จำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้แก่โจทก์ตามสัญญา จำเลยจึงต้องรับผิดชอบชำระหนี้แก่โจทก์ คำให้การต่อสู้ปฏิเสธข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาของโจทก์และฟ้องแย้งของจำเลยในส่วนที่ว่า จำเลยไม่เคยผิดนัดและไม่มีหนี้ค้างชำระต่อโจทก์ แต่โจทก์เป็นฝ่ายที่ต้องคืนเงินที่จำเลยชำระเกินไปคืนให้แก่จำเลย ซึ่งจำเลยตั้งใจเรียกร้องคืนเพียง 100,000 บาท หากเป็นความจริงดังที่จำเลยต่อสู้ โจทก์ยอมฟ้องบังคับให้จำเลยชำระเงินแก่โจทก์มิได้ และโจทก์เป็นฝ่ายต้องคืนเงินส่วนที่จำเลยชำระเกินไปคืนให้แก่จำเลยด้วย ฟ้องแย้งของจำเลยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคำฟ้องเดิมพอที่จะพิจารณาพิพากษารวมกันได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ชอบที่ศาลชั้นต้นจะต้องรับฟ้องแย้งของจำเลย

ส่วนนี้ไว้พิจารณาที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 แผนกคดีผู้บริโภค เห็นพ้องด้วยกับศาลชั้นต้นที่ไม่รับฟ้องแย้ง ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา (พิพากษาแก่ รับคำให้การ และให้รับฟ้องแย้งของจำเลยในประเด็นว่า จำเลยชำระหนี้แก่โจทก์และไม่มีหนี้ที่ต้องรับผิด แต่โจทก์เป็นฝ่ายที่ต้องคืนเงินที่จำเลยชำระไปคืนแก่จำเลยหรือไม่ เพียงใด ไว้พิจารณา)

การดำเนินการในวันนัดพิจารณา

มาตรา 25⁴⁶ ในวันนัดพิจารณา เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้วให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลที่ศาลกำหนดหรือที่คู่ความตกลงกันทำการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันก่อนในการไกล่เกลี่ย ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือผู้ไกล่เกลี่ยเห็นสมควร ผู้ไกล่เกลี่ยจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการไกล่เกลี่ย ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา 25 นี้กล่าวถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคดีผู้บริโภคในวันนัดพิจารณานัดแรกตามมาตรา 24 ซึ่งศาลได้ออกหมายเรียกให้จำเลยมาศาลเพื่อไกล่เกลี่ย ให้การ และสืบพยาน⁴⁷ มีสาระสำคัญดังนี้

การไกล่เกลี่ย

การไกล่เกลี่ยเป็นการระงับข้อพิพาทวิธีกรหนึ่งนอกจากการเจรจา การมอบคดีให้อนุญาโตตุลาการ ซึ่งในคดีผู้บริโภค กฎหมายกำหนดให้ในวันนัดพิจารณารั้งแรก เมื่อโจทก์ และจำเลยมาพร้อมกันแล้วให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลที่ศาลกำหนดหรือคู่ความตกลงกันทำการไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันก่อน ซึ่งการไกล่เกลี่ยเป็นการพูดคุยเพื่อหาแนวทางระงับข้อพิพาทระหว่างคู่ความโดยศาลไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยชี้ขาดคดี

มาตรา 25 ในวันนัดพิจารณา ให้คู่ความไกล่เกลี่ยกันก่อนโดยอาจไกล่เกลี่ยเป็นการลับ

ในวันนัดพิจารณา เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้วให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลที่ศาลกำหนดหรือที่คู่ความตกลงกันทำการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันก่อน

ในการไกล่เกลี่ย ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือผู้ไกล่เกลี่ยเห็นสมควร ผู้ไกล่เกลี่ยจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการไกล่เกลี่ย ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 14 ข้อ 15 ข้อ 16 และข้อ 17

⁴⁶ มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁴⁷ เอื้อน ชุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 133

ในวันนัดพิจารณาเมื่อคู่ความมาพร้อมกัน ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้เจรจาตกลงกัน เว้นแต่ศาลเห็นสมควรจะแต่งตั้งให้ผู้ประนีประนอมประจำศาลทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยแทนก็ได้ ถ้าคู่ความมีความประสงค์ร่วมกันที่จะให้บุคคลใดเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานคดีพร้อมสถานที่ติดต่อและหมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลนั้น ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีติดต่อไปยังบุคคลดังกล่าวเพื่อให้มาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย หากไม่สามารถดำเนินการได้ หรือบุคคลนั้นไม่ยอมรับเป็นผู้ไกล่เกลี่ย หรือการกระทำเช่นนั้นจะทำให้คดีเนิ่นช้าเสียหาย ให้เจ้าพนักงานคดีหรือผู้ประนีประนอมประจำศาลดำเนินการไกล่เกลี่ยต่อไปตามมาตรา 25 ประกอบกับข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 14

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1204/2564 หมายถึงที่ให้จำเลยที่ 3 ไปศาลเพื่อการไกล่เกลี่ย ให้การและสืบพยาน ระบุปีพุทธศักราชไม่ถูกต้อง ยากที่จะรับฟังว่าการที่จำเลยที่ 3 ไม่ไปศาลในวันนัดเป็นความประมาท เลินเล่อของจำเลยที่ 3 ที่ไม่ตรวจสอบวันนัดให้ถูกต้อง เพราะกรณีเป็นข้อผิดพลาดของศาลชั้นต้นที่ไม่ลงวันนัดให้ถูกต้องเกี่ยวกับปีพุทธศักราช ซึ่งไม่ความผิดของจำเลยที่ 3 และทำให้จำเลยที่ 3 ต้องเสียหายไม่มีโอกาสยื่นคำให้การและนำพยานหลักฐานมาสู้บ เช่นนี้เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในข้อที่มุ่งหมายจะยังให้การเป็นไปด้วยความยุติธรรมในการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ศาลชั้นต้นชอบที่จะเพิกถอนกระบวนการพิจารณาในส่วนของจำเลยที่ผิดระเบียบเสียได้

การดำเนินการไกล่เกลี่ย

ในการไกล่เกลี่ยให้ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย เจ้าพนักงานคดี ผู้ประนีประนอมประจำศาล บุคคลที่คู่กรณีมอบหมาย พยายามช่วยเหลือให้คู่ความบรรลุถึงข้อตกลงร่วมกัน และให้นำระเบียบหรือข้อกำหนดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา 25 ประกอบกับข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 15

ในทางปฏิบัติ เนื่องจากคดีที่มีการนัดพิจารณาในนัดแรกมีจำนวนมาก มีทั้งคดีที่มีข้อยุ่งยากซับซ้อนและคดีไม่มีข้อยุ่งยากซับซ้อนนัดซ้ำซ้อนในวันและเวลาเดียวกันจำนวนมาก เป็นเหตุให้ไม่สามารถไกล่เกลี่ยหรือพิจารณาคดีทุกคดีให้แล้วเสร็จในวันนัดทั้งหมดได้ ทำให้ต้องมีการเลื่อนคดีออกไปดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อในนัดถัดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลื่อนการพิจารณาคดีที่มีข้อยุ่งยากซับซ้อนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคดีผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการซื้อขายสินค้าหรือใช้บริการ⁴⁸

แม้กฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ช่วยของศาลทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยในคดีผู้บริโภค แต่ในทางปฏิบัติ เจ้าพนักงานคดีส่วนใหญ่จะไม่ได้ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย เนื่องจากศาลยุติธรรมทุกศาลจะมีส่วนงานไกล่เกลี่ยที่จะมีผู้พิพากษา ผู้ประนีประนอมประจำศาล หรือผู้เชี่ยวชาญทำการไกล่เกลี่ยคู่ความอยู่แล้วซึ่งทำ

⁴⁸ ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อังแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 12

หน้าที่ใกล้เคียงแทน เจ้าพนักงานคดีจึงไม่ได้ทำหน้าที่ใกล้เคียงได้อย่างเต็มที่ และแม้จะให้เจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่อย่างเต็มที่ก็มีปัญหาเนื่องจากแต่ละศาลจะมีเจ้าพนักงานคดี 1-4 คนไม่เพียงพอกับปริมาณคดีในแต่ละศาล ทำให้เจ้าพนักงานคดีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ทำให้ผลของการนำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ไปปฏิบัติยังไม่บรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายได้อย่างแท้จริง⁴⁹

ผลของการใกล้เคียง

สำหรับผลการใกล้เคียง แบ่งได้ 3 กรณี ดังนี้

1. ในกรณีที่คู่ความตกลงกันได้ หากชำระหนี้กันได้ในคราวเดียว หรือไม่มีสิ่งใดที่ต้องปฏิบัติต่อกันอีกซึ่งจะต้องมีการถอนฟ้อง หรือกรณีที่ไม่สามารถชำระหนี้ในคราวเดียวได้ อาจต้องมีการผ่อนชำระเงินหรือต้องมีการปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งก่อน มักจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน และให้ผู้ทำหน้าที่ใกล้เคียงแนะนำและช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำร้อง คำแถลง หรือสัญญาประนีประนอมยอมความที่จำเป็นแล้วทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็วตามมาตรา 25 ประกอบกับข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 16

2. กรณีคู่ความมีความประสงค์จะใกล้เคียงข้อพิพาทกันอยู่ แต่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ และผู้ทำหน้าที่ใกล้เคียงเห็นควรเลื่อนการนัดพิจารณา ก็ให้ทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อขออนุญาตเลื่อนการนัดพิจารณาออกไป กรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งเลื่อนการนัดพิจารณาได้ไม่เกิน 3 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 7 วัน เว้นแต่ในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษ ศาลอาจมีคำสั่งเลื่อนการนัดพิจารณาออกไปได้ตามที่เห็นสมควร โดยต้องระบุพฤติการณ์พิเศษดังกล่าวไว้ตามมาตรา 25 ประกอบกับข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 16

3. กรณีคู่ความไม่สามารถตกลงกันได้และคู่ความฝ่ายใดประสงค์จะยื่นคำให้การ หรือบัญชีระบุพยาน ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำให้การหรือบัญชีระบุพยานดังกล่าวให้เรียบร้อยแล้วรีบทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อออกนั่งพิจารณาในวันนั้นหรือวันนัดพิจารณาอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร ในการให้ความช่วยเหลือในการทำคำให้การ หรือยื่นบัญชีระบุพยาน ให้เจ้าพนักงานคดีพิจารณาตามสมควรแก่กรณี และให้รวมถึงการตรวจสอบสถานะการเป็นนิติบุคคลของตัวผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้บริโภคแล้วแต่กรณี หรือภูมิสำเนาของคู่ความเพื่อประโยชน์ในการจัดทำคำให้การ โดยภูมิสำเนาของบุคคลธรรมดา จะพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 36 ถึงมาตรา 47 ส่วนภูมิสำเนาของนิติบุคคลจะพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 68 และมาตรา 69 แต่ทั้งนี้การให้คำแนะนำและการให้ความช่วยเหลือของเจ้าพนักงานคดีต้องไม่มีลักษณะเป็นการกำหนดรูปคดีทำนองเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความตามมาตรา 26 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 17 และข้อ 7

⁴⁹ ฉันทพร พงศ์กระพันธ์. (2560). บทบาทของเจ้าพนักงานคดีในกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน. 21(1). น. 102 และฉันทพร พงศ์กระพันธ์, สุนิสา ซอแก้ว. (2561). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 33. น. 188

แม้กฎหมายกำหนดให้คดีผู้บริโภคร้องกำหนดวันนัดพิจารณาครั้งแรกให้จำเลยทราบ และในวันนัดพิจารณาครั้งแรก ต้องมีการไกล่เกลี่ย ยื่นคำให้การและสืบพยาน แต่ในทางปฏิบัติ กรณีผู้ประกอบการเป็นโจทก์ต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภครู้ภูมิลำเนาตามสำเนาทะเบียนบ้านอยู่ในเขตอำนาจศาลตามมาตรา 17 นั้น แต่เนื่องจากผู้บริโภคมักไม่ได้อยู่อาศัยในภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านเนื่องจากไปทำงานในกรุงเทพหรือจังหวัดอื่น ทำให้ผู้บริโภครู้ว่าตนเองถูกฟ้องคดี หรือแม้ทราบว่าตนเองถูกฟ้องเป็นจำเลย แต่ผู้บริโภครู้ก็ไม่มาศาลเพื่อใช้สิทธิต่อสู้คดีเลย ทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยไม่อาจเกิดขึ้นได้ตามมาตรา 25 และจำเลยมักจะมีได้ยื่นคำให้การ เมื่อจำเลยไม่มาศาลจึงเป็นกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การซึ่งต้องพิจารณาคดีโจทก์ไปฝ่ายเดียว ทำให้จำเลยเสียโอกาสในการต่อสู้คดีและไม่อาจใช้กลไกของกฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคได้⁵⁰

การที่คดีผู้บริโภครู้กำหนดให้วันนัดพิจารณาครั้งแรกต้องมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนนั้น พบว่าสถิติการไกล่เกลี่ยช่วยลดจำนวนคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาสืบพยานของศาลได้จำนวนมากกว่าร้อยละ 90 ของจำนวนคดีที่มีการยื่นฟ้องต่อศาล เป็นการลดภาระการบริหารจัดการคดี และมีแนวโน้มว่าคดีผู้บริโภครู้จะระงับโดยการไกล่เกลี่ยได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้คดีเสร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็วและประหยัด ลดระยะเวลาในการแสวงหาข้อเท็จจริง ทำให้ผู้ประกอบการได้รับชำระหนี้หรือผู้บริโภครู้ได้รับการเยียวยาได้เร็ว การไกล่เกลี่ยจึงเป็นกระบวนการที่ดี และเหมาะสมในการบริหารจัดการคดีผู้บริโภครู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁵¹

จากสถิติข้อมูลจำนวนคดีที่เข้าสู่การไกล่เกลี่ยทั้ง ไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง ออนไลน์ และผ่านศูนย์ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2566 ในศาลชั้นต้นมีคดีผู้บริโภครู้ ที่ค้างมา 2,221 คดี รับใหม่ 312,409 คดี รวม 314,630 คดี ซึ่งไกล่เกลี่ยสำเร็จ 288,869 คดี คิดเป็นร้อยละ 91.81 และไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ 5,013 คดี คิดเป็นร้อยละ 1.59 จำหน่ายคดี 18,251 คดี คิดเป็นร้อยละ 5.80 คดีอยู่ระหว่างการไกล่เกลี่ย 2,497 คดี คิดเป็นร้อยละ 0.79⁵²

จำเลยยื่นคำให้การ

มาตรา 26⁵³ ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ ให้ศาลจัดให้มีการสอบถามคำให้การของจำเลยโดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีที่ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่าคำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลจัดให้มีการบันทึกคำให้การนั้นและให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

⁵⁰ สมภูมิ หล้ารัมย์. (2560). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 111 และศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 12

⁵¹ ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). เพิ่งอ่าง. น. 274-276

⁵² ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม. (2564) ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566, น. 84-87

⁵³ มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ถ้าจำเลยไม่ให้การตามวรรคหนึ่ง และไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้ขยายระยะเวลายื่นคำให้การ ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ

ในการยื่นคำให้การของจำเลย จำเลยอาจฟ้องแย้งมาในคำให้การด้วยก็ได้⁵⁴ หากจำเลยฟ้องแย้งมาด้วย โจทก์อาจยื่นคำให้การแก้ฟ้องแย้ง

ในวันนัดพิจารณานัดแรก ไม่ว่าจะจำเลยยื่นคำให้การไว้แล้วหรือไม่ กรณีที่โจทก์และจำเลยมาศาลในวันนัดพิจารณานัดแรกแล้ว ศาลต้องจัดให้โจทก์และจำเลยเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อน หากคู่ความไม่สามารถตกลงกันได้ หากจำเลยมิได้ทำคำให้การมายื่นก่อนวันนัดพิจารณาตามมาตรา 24 วรรค 2 และคู่ความฝ่ายใดประสงค์จะยื่นคำให้การหรือยื่นบัญชีพยาน ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีให้ความช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำให้การเป็นหนังสือหรือวาจา หรือบัญชีระบุพยาน ให้เรียบร้อยแล้วรีบทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อออกนั่งพิจารณาในวันนั้นหรือวันนัดพิจารณาอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 17

ให้ศาลจัดให้มีการสอบคำให้การของจำเลยโดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ตามมาตรา 26 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 17 และข้อ 7⁵⁵

กรณีที่จำเลยยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่าคำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ โดยศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำให้การตามมาตรา 26 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 17 และข้อ 7

กรณีที่จำเลยให้การด้วยวาจา ให้ศาลจัดให้มีการบันทึกคำให้การนั้นและให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ โดยศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำให้การตามมาตรา 26 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 17 และข้อ 7

ให้จำเลยเสนอพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเท่าที่จะทำได้มาพร้อมกับคำให้การตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 17 และข้อ 7

ทั้งนี้ หากจำเลยยื่นคำให้การเป็นหนังสือก่อนวันนัด ศาลจะสั่งให้สืบพยานและสอบถามความประสงค์ในการอ้างอิงพยานหลักฐานหรือสั่งให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยาน พร้อมทั้งกำหนดประเด็นข้อพิพาทและนัดสืบพยานต่อไปตามมาตรา 31 และมาตรา 32

ถ้าจำเลยไม่ให้การเป็นหนังสือและไม่ให้การด้วยวาจาตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง และไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้ขยายระยะเวลายื่นคำให้การ ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 26 วรรค 2

⁵⁴ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 114

⁵⁵ เพิ่งอ้าง. น. 114 และ 134

จำเลยให้การแสดงโดยชัดเจนมีสาระสำคัญครบถ้วนถูกต้องตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 26

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5633/2562 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำสัญญากู้เงินไปจากโจทก์ 200,000 บาท จำเลยให้การว่าสัญญาที่โจทก์นำมาฟ้องเป็นสัญญาปลอมด้วยเหตุว่าจำเลยมิได้กู้เงินและรับเงินจากโจทก์ 200,000 บาท ข้อความในสัญญากู้เงินเป็นข้อความเท็จ จำเลยมิได้ทราบหรือมิได้รู้เห็นหรือให้ความยินยอมแต่อย่างใด คำให้การของจำเลยตั้งว่านี้แสดงโดยชัดเจนมีสาระสำคัญครบถ้วนถูกต้องตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 26 ว่าจำเลยมิได้กู้เงิน 200,000 บาท ตามที่ระบุในสัญญากู้เงินที่โจทก์นำมาฟ้องพร้อมทั้งมีเหตุแห่งการปฏิเสธด้วยว่า สัญญากู้เงินเป็นสัญญาปลอมด้วยเหตุว่าข้อความในสัญญาเป็นความเท็จ ซึ่งจำเลยมิได้ทราบหรือมิได้รู้เห็นหรือให้ความยินยอมแต่อย่างใด คดีจึงมีประเด็นข้อพิพาทตามคำฟ้องและคำให้การว่าสัญญากู้เงินตามฟ้องเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ ซึ่งโจทก์มีภาระการพิสูจน์ให้ได้ความว่าสัญญากู้เงินตามฟ้องไม่ใช่เอกสารปลอมและจำเลยก็ชอบที่จะนำพยานเข้าสืบหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ตามที่ให้การต่อสู้ได้ จำเลยนำสืบว่า ความจริงจำเลยกู้เงินจากโจทก์ 15,000 บาท เมื่อชำระหนี้ครบแล้วทวงถามสัญญากู้เงินคืนจากโจทก์ แต่โจทก์ไม่คืนให้คืน แม้เรื่องนี้จำเลยจะไม่ได้ให้การไว้ แต่ข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นเพียงรายละเอียดที่จำเลยสามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณาว่าที่โจทก์กรอกข้อความลงในสัญญากู้เงินว่าจำเลยกู้เงินไป 200,000 บาท ความจริงจำเลยกู้เงินไปจากโจทก์เท่าใด โจทก์กรอกจำนวนเงินที่กู้ในสัญญาสูงเกินกว่าความจริงโดยจำเลยไม่รู้เห็นหรือยินยอม เป็นการนำสืบยืนยันตามที่ให้การว่าจำเลยมิได้กู้เงินจำนวน 200,000 บาท ไปจากโจทก์ หากใช่เป็นการนำสืบนอกคำให้การแต่อย่างใดไม่ ศาลอุทธรณ์ภาค 8 หยิบยกเรื่องสีหมึกปากกาที่ใช้เขียนข้อความในช่องผู้กู้และพยานแตกต่างกับสีหมึกปากกาที่ใช้เขียนข้อความในช่องอื่น โจทก์ปล่อยเวลาล่วงเลยมาถึงเกือบ 5 ปี จึงนำคดีมาฟ้อง ผิดปกติวิสัยของผู้ประกอบธุรกิจเป็นปกติให้กู้เงินอย่างโจทก์ซึ่งวินิจฉัยว่าสัญญากู้เงินมีการกรอกข้อความในภายหลังตามที่จำเลยนำสืบการที่โจทก์กรอกข้อความลงในสัญญากู้เงินว่ามีการกู้เงิน 200,000 บาท โดยจำเลยมิได้รู้เห็นยินยอม จึงเป็นเอกสารปลอม เป็นการวินิจฉัยตามประเด็นข้อพิพาทที่ว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นและตามพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบมา

กรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลจะมีคำพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีโดยจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การไม่ได้ เว้นแต่ศาลจะเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์มีมูลและไม่ขัดต่อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 48/2563 คดีผู้บริโภค จำเลยไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาซึ่งให้ถือว่า จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การและศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ไต่สวนพยาน เกี่ยวกับข้ออ้างของโจทก์ไปฝ่ายเดียว ในการอ้างสัญญาเช่าซื้อเป็นพยานจึงรับฟังได้แต่ต้นฉบับสัญญาเช่าซื้อตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 การที่นายโจทก์อ้างว่าโจทก์ไม่ยอมส่งต้นฉบับสัญญาเช่าซื้อให้นายโจทก์ไม่ใช่เป็น กรณีที่ต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้อันเป็นเหตุที่โจทก์จะขออนุญาตศาล ให้นำ

สำเนามาให้ศาลไต่สวน แม้จำเลยไม่ได้คัดค้านการนำสำเนาสัญญาเช่าซื้อมาสืบและตามบทบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรับฟังสำเนาเอกสารเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานได้ก็ตาม แต่ก็ไม่ตัดอำนาจศาล ตามมาตรา 125 วรรคสาม กล่าวคือ เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจไต่สวนและชี้ขาดในเรื่องการมีอยู่ความแท้จริง หรือความถูกต้องแห่งสำเนาสัญญาเช่าซื้อได้ เมื่อโจทก์ไม่มีต้นฉบับสัญญาเช่าซื้อมาแสดงเป็นพยานหลักฐาน จึงไม่อาจรับฟังสำเนาเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานได้ โจทก์ยื่นต้นฉบับสัญญาเช่าซื้อพร้อมกับฎีกาเป็นการล่วงเลยเวลาที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว แม้จำเลยไม่มาศาล ในวันนัดพิจารณาซึ่งถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การก็ตาม แต่ศาลจะมีคำพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีโดยจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การมิได้ เว้นแต่ศาลเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์มีมูลและไม่ขัดต่อกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ทวิ วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 การที่โจทก์เพียงแต่ส่งสำเนาสัญญาเช่าซื้อเป็นพยานหลักฐานต่อศาลโดยไม่มีต้นฉบับเอกสารมาแสดงต่อศาล จึงเป็นการไม่ชอบ คดีของโจทก์ไม่มีมูล

คำให้การของจำเลยทั้งสองจึงถูกต้องและมีสาระสำคัญครบถ้วน จำเลยทั้งสองสามารถนำสืบพยานหลักฐานตามคำให้การในประเด็นเรื่องการทำละเมิดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1820/2563 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ 2 เป็นแพทย์ประกอบกิจการในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 1 ใช้ซิลิโคนเสริมจมูกให้โจทก์หลังจากนั้น 3 วัน จมูกโจทก์มีอาการติดเชื้อ เป็นการกระทำละเมิดโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยทั้งสองให้การว่า ฟ้องโจทก์ไม่เป็นความจริง จำเลยที่ 2 เป็นแพทย์ประจำกลุ่มงานศัลยกรรม และเป็นแพทย์เฉพาะทางศัลยกรรมตกแต่งได้ทำการรักษาโดยเป็นไปอย่างถูกต้องตามมาตรฐานวิชาชีพ และรักษารายกรณีในทางการแพทย์เสมอมา โดยความไม่ปรากฏว่าศาลชั้นต้นเห็นว่าคำให้การของจำเลยทั้งสองไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญ และไม่ได้มีคำสั่งให้จำเลยทั้งสองแก้ไขคำให้การ ทั้งในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น โจทก์ก็ไม่ได้ยกขึ้นโต้แย้งว่าคำให้การของจำเลยทั้งสองไม่ถูกต้อง หรือขาดสาระสำคัญอย่างไร คำให้การของจำเลยทั้งสองปฏิเสธฟ้องโจทก์แล้วว่าไม่ได้ทำละเมิดต่อโจทก์และระบุสาระสำคัญไว้ครบถ้วนแล้วว่า จำเลยที่ 2 ทำการรักษาโจทก์ตามมาตรฐานวิชาชีพของแพทย์เฉพาะทางศัลยกรรมตกแต่ง ซึ่งมีความหมายอยู่ในตัวว่าจำเลยที่ 2 ทำการตรวจรักษาโจทก์ตามขั้นตอนการตรวจรักษาครบถ้วนและถูกต้องแล้ว ส่วนรายละเอียดในการตรวจรักษาและขั้นตอนที่จะต้องตรวจรักษาอย่างไร เป็นเรื่องที่จำเลยทั้งสองสามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา คำให้การของจำเลยทั้งสองจึงถูกต้องและมีสาระสำคัญครบถ้วน จำเลยทั้งสองสามารถนำสืบพยานหลักฐานตามคำให้การในประเด็นเรื่องการทำละเมิดได้

จำเลยจะฟ้องแย้งมาในคำให้การก็ได้ หากฟ้องแย้งเกี่ยวกับฟ้องเดิม ก็ให้ศาลสั่งรับฟ้องแย้งไว้พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติวิธี

พิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ให้ถือว่าคดีในส่วนที่จำเลยฟ้องแย้งเพิ่มซึ่งได้ยื่นภายหลังนี้เป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 21

ฎีกาที่ 3318/2564 เมื่อโจทก์บรรยายคำฟ้องว่า จำเลยเป็นสมาชิกบัตรเครดิตวีซ่าการ์ดและสินเชื่อบุคคลของโจทก์ จำเลยนำบัตรเครดิตดังกล่าวไปใช้ชำระค่าสินค้าหรือบริการกับเบิกถอนเงินหลายครั้ง แต่จำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้แก่โจทก์ตามสัญญา จำเลยจึงต้องรับผิดชอบชำระหนี้แก่โจทก์ คำให้การต่อสู้ปฏิเสธข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาของโจทก์และฟ้องแย้งของจำเลยในส่วนที่ว่า จำเลยไม่เคยผิดนัดและไม่มีหนี้ค้างชำระต่อโจทก์ แต่โจทก์เป็นฝ่ายที่ต้องคืนเงินที่จำเลยชำระเกินไปคืนให้แก่จำเลย ซึ่งจำเลยติดใจเรียกร้องคืนเพียง 100,000 บาท หากเป็นความจริงดังที่จำเลยต่อสู้ โจทก์ยอมฟ้องบังคับให้จำเลยชำระเงินแก่โจทก์มิได้ และโจทก์เป็นฝ่ายที่ต้องคืนเงินส่วนที่จำเลยชำระเกินไปคืนให้แก่จำเลยด้วย ฟ้องแย้งของจำเลยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคำฟ้องเดิมพอที่จะพิจารณาพิพากษารวมกันได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ชอบที่ศาลชั้นต้นจะต้องรับฟ้องแย้งของจำเลยส่วนนี้ไว้พิจารณาที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 แผนกคดีผู้บริโภค เห็นฟ้องด้วยกับศาลชั้นต้นที่ไม่รับฟ้องแย้ง ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา (พิพากษาแก่ รับคำให้การ และให้รับฟ้องแย้งของจำเลยในประเด็นว่า จำเลยชำระหนี้แก่โจทก์และไม่มีหนี้ที่ต้องรับผิดชอบ แต่โจทก์เป็นฝ่ายที่ต้องคืนเงินที่จำเลยชำระไปคืนแก่จำเลยหรือไม่ เพียงใด ไว้พิจารณา)

เมื่อคู่ความทำคำให้การเป็นหนังสือหรือวาจา หรือบัญชีระบุพยาน ให้เรียบร้อยแล้วรีบทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อออกนั่งพิจารณาในวันนั้นหรือวันนัดพิจารณาอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 17

การถอนฟ้อง

ในกรณีที่โจทก์จะขอถอนฟ้องนั้นจะต้องพิจารณาว่า จำเลยยื่นคำให้การแล้วหรือไม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 175 ถ้าก่อนจำเลยยื่นคำให้การโจทก์อาจถอนฟ้องได้โดยยื่นคำบอกกล่าวเป็นหนังสือต่อศาล แต่ถ้าโจทก์ได้ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องหลังจากจำเลยยื่นคำให้การแล้ว ศาลจะอนุญาตต่อเมื่อได้ฟังจำเลยก่อนแล้ว⁵⁶ ผลของการถอนฟ้องย่อมลบล้างผลแห่งการยื่นคำฟ้องนั้น รวมทั้งกระบวนการพิจารณาอื่น ๆ อันมีมาต่อภายหลังยื่นคำฟ้อง และกระทำให้คู่ความกลับคืนเข้าสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งมิได้มีการยื่นฟ้องเลย เมื่อถอนฟ้องแล้วอาจยื่นใหม่ได้ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยอายุความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 176

⁵⁶ เพิ่งอ้าง. น. 137

ในกรณีและผู้ถอนฟ้องนั้นเป็นคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม หรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้ ในการถอนฟ้องต้องปรากฏว่า⁵⁷

1. ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล และ
2. การถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม (มาตรา 19 วรรคสอง)

การสืบพยานและการมาศาลของคู่ความ

ในวันนัดพิจารณาที่ศาลกำหนดตามมาตรา 24 นั้น หากคู่ความมาศาลเพียงฝ่ายเดียว และศาลให้พิจารณาคดีไปฝ่ายเดียว ศาลก็จะสั่งให้คู่ความฝ่ายที่มาศาลนั้นนำพยานเข้าสืบไปที่เดียวกันได้⁵⁸

การมาศาลของคู่ความ

ในวันนัดพิจารณาที่ศาลกำหนดตามมาตรา 24 นั้น โจทก์และจำเลยอาจมาศาลทั้งสองฝ่าย หรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาล ซึ่งจะแยกพิจารณาดังนี้

ก. โจทก์และจำเลยมาศาล

ในวันนัดพิจารณาที่ศาลกำหนดตามมาตรา 24 เมื่อโจทก์และจำเลยมาศาลนั้น ศาลต้องจัดให้มีการดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อนโดยเจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้เจรจาตกลงกัน เว้นแต่ศาลเห็นสมควรจะแต่งตั้งให้ผู้ประนีประนอมประจำศาลทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยแทนก็ได้ หรือคู่ความจะตกลงร่วมกันให้บุคคลใดเป็นผู้ไกล่เกลี่ยก็ได้ หากไม่สามารถดำเนินการได้หรือบุคคลนั้นไม่ยอมรับเป็นผู้ไกล่เกลี่ยหรือเนิ่นช้าทำให้เสียหาย ให้เจ้าพนักงานคดีหรือผู้ประนีประนอมประจำศาลดำเนินการไกล่เกลี่ยต่อไปตามมาตรา 25 ประกอบกับข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 14 ซึ่งการดำเนินการไกล่เกลี่ย หลักเกณฑ์วิธีการและระยะเวลาในการไกล่เกลี่ยให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

กรณีคู่ความตกลงกันได้ โดยคู่ความสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้ทันที โจทก์จะถอนคำฟ้อง หากคู่ความไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้ทันที เช่น มีการผ่อนชำระเงิน หรือต้องมีการกระทำการตามข้อตกลงก่อน คู่ความมักจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความและให้ศาลมีคำพิพากษาตามข้อตกลงดังกล่าวตามมาตรา 25 ประกอบกับข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 16 ซึ่งหากคู่ความฝ่ายใดผิดนัดผิดสัญญา คู่ความอีกฝ่ายสามารถนำคำพิพากษาดังกล่าวไปขอบังคับคดีแก่คู่ความฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ทันที

⁵⁷ เพิ่งอ้าง. น. 137

⁵⁸ เพิ่งอ้าง. น. 136

กรณีคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ และจำเลยยังไม่ไต่ยื่นคำให้การ ให้ศาลสอบถามคำให้การของจำเลยโดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ โดยศาลมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีให้คำแนะนำช่วยเหลือในการจัดทำคำให้การหรือบัญชีระบุพยานตามมาตรา 26 ประกอบกับข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 17 และข้อ 7 และศาลสั่งให้สืบพยานพร้อมทั้งกำหนดวันนัดสืบพยานและแจ้งประเด็นข้อพิพาทตามมาตรา 31 และมาตรา 32 ประกอบกับข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 19

หากจำเลยไม่ให้การและไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้ขยายระยะเวลายื่นคำให้การ ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 26 วรรคสองและจะดำเนินการสืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียวโดยนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ทวิ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ข. กรณีคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาล

สำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในกรณีคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาล หรือขาดนัด ซึ่งการที่คู่ความไม่มาศาลในคดีผู้บริโภคนั้นอาจเป็นกรณีขาดนัดพิจารณาหรือขาดนัดยื่นคำให้การแล้วแต่กรณี ขึ้นอยู่กับว่าฝ่ายที่ขาดนัดนั้นเป็นโจทก์หรือจำเลย และจำเลยไต่ยื่นคำให้การไว้แล้วหรือไม่

มาตรา 27⁵⁹ เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งให้มาศาลตามมาตรา 24 แล้วไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ไม่ว่าจะจำเลยจะมาศาลหรือไม่ ให้ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ เว้นแต่ตามพฤติการณ์แห่งคดีศาลจะเห็นสมควรให้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียว โดยให้ถือว่าโจทก์ขาดนัดพิจารณา

เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา 24 แล้วไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การไว้ ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแต่เพียงอย่างเดียว แต่ถ้าจำเลยไต่ยื่นคำให้การไว้ก่อนหรือในวันนัดดังกล่าว ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา

กรณีโจทก์ไม่มาศาล

เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งศาลให้มาศาลตามมาตรา 24 แล้ว โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ไม่ว่าจะจำเลยจะมาศาลหรือไม่ ให้ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้เจ้าหน้าที่ศาลรายงานให้ศาลทราบเพื่อให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความตามมาตรา 27 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 13 เว้นแต่พฤติการณ์แห่งคดี ศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินไปฝ่ายเดียว โดยถือว่าโจทก์ขาดนัดพิจารณาตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง จำแนกเป็นกรณีต่าง ๆ ได้ดังนี้

⁵⁹ มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

กรณีทั้งโจทก์และจำเลยไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี กรณีนี้ถือว่า โจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป และศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจให้ชี้ขาดตัดสินไปฝ่ายเดียวได้ ศาลจะสั่งจำหน่ายคดี โจทก์ออกจากสารบบความเท่านั้นตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง

กรณีโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ส่วนจำเลยมาศาลและให้การต่อสู้เป็นหนังสือหรือวาจา และจำเลยประสงค์ที่จะสืบพยานเพื่อให้ศาลยกฟ้องคดีหรือแถลงขอให้ศาลพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียว กรณีนี้ตามพฤติการณ์แห่งคดีศาลจะใช้ดุลพินิจเห็นสมควรจะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินไปฝ่ายเดียว โดยให้ถือว่าโจทก์ขาดนัดพิจารณาตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง ศาลจะไม่สั่งจำหน่ายคดีโดยนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 202 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

กรณีโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ส่วนจำเลยมาศาลแต่ไม่ได้ให้การต่อสู้เป็นหนังสือหรือวาจา กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า ตามพฤติการณ์แห่งคดีศาลจะใช้ดุลพินิจไม่เห็นสมควรจะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินไปฝ่ายเดียว เนื่องจากจำเลยมิได้ให้การต่อสู้ และศาลจะถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง

กรณีโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ส่วนจำเลยมาศาล และจำเลยได้ยื่นคำให้การต่อสู้เป็นหนังสือหรือวาจา แม้จำเลยแถลงไม่ประสงค์ที่จะสืบพยานเพื่อให้ศาลยกฟ้องคดีหรือมิได้แถลงขอให้ศาลพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียว กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า ศาลต้องพิจารณาทั้งคำฟ้องและคำให้การของจำเลยประกอบกันว่าการพฤติการณ์แห่งคดีแล้ว ศาลจะใช้ดุลพินิจเห็นสมควรจะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินไปฝ่ายเดียวหรือไม่ เนื่องจากการที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีได้นั้น ขึ้นอยู่กับประเด็นตามคำฟ้องของโจทก์ และจำเลยได้ยื่นคำให้การไว้หรือไม่ และจำเลยให้การว่าอย่างไรประกอบกัน ซึ่งหากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดคดีในคดีนี้จะทำให้โจทก์นำคดีมาฟ้องอีกไม่ได้ โดยศาลคงต้องใช้ดุลพินิจดังกล่าวด้วยความเป็นธรรม โดยเฉพาะหากฝ่ายโจทก์เป็นผู้บริโภคซึ่งมิได้มีความรู้กฎหมายโดยถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง ซึ่งกรณีที่ศาลให้จำหน่ายคดีของโจทก์ออกจากสารบบความนี้ศาลยังไม่มีกรวินิจฉัยในเนื้อหาของคดี โจทก์จึงมีสิทธินำคดีมาฟ้องใหม่ได้ ภายในกำหนดอายุความ⁶⁰

ในกรณีที่โจทก์ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ให้เจ้าหน้าที่ศาลรายงานให้ศาลทราบเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามมาตรา 27 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 13

3. กรณีโจทก์ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีไว้ก่อนวันนัดพิจารณาไว้แล้ว โจทก์ไม่มาศาล ส่วนจำเลยมาศาล

กรณีโจทก์ไม่มาศาลในวันนัด ไม่ว่าจะจำเลยยื่นคำให้การไว้แล้วหรือไม่ ถ้าศาลอนุญาตให้เลื่อนคดี ยังไม่ถือว่าโจทก์ขาดนัด

⁶⁰ เอื้อน ชุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 136

กรณีโจทก์ไม่มาศาลในวันนัด ไม่ว่าจะจำเลยยื่นคำให้การไว้แล้วหรือไม่ ถ้าศาลไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี กรณีนี้ ศาลจะพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งคดี ว่าศาลจะเห็นสมควรให้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียวหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าศาลจะพิจารณาจากคำฟ้อง คำให้การ และจำเลยแถลงว่าประสงค์ต่อสู้คดีหรือไม่ ประกอบกัน หากจำเลยยื่นคำให้การและประสงค์ต่อสู้คดี ศาลจะใช้ดุลพินิจให้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียว หากจำเลยไม่ยื่นคำให้การ ศาลจะใช้ดุลพินิจให้ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ

กรณีจำเลยไม่มาศาล

เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลในวันนัดพิจารณาตามมาตรา 24 แล้ว จำเลยไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาตามมาตรา 25 โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ให้เจ้าหน้าที่ศาลรายงานให้ศาลทราบเพื่อให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความตามมาตรา 27 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 13 ดังนี้

1. กรณีโจทก์มาศาล ส่วนจำเลยไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี และไม่ได้ยื่นคำให้การไว้ ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแต่เพียงอย่างเดียวตามมาตรา 27 วรรคสอง และพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีไปฝ่ายเดียวโดยนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ถึง 199 ฉ มาใช้บังคับโดยอนุโลม⁶¹

2. กรณีโจทก์มาศาล ส่วนจำเลยไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี แต่จำเลยได้ยื่นคำให้การไว้ก่อนวันนัดพิจารณาแล้วตามมาตรา 24 วรรคสอง ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาตามมาตรา 27 วรรคสอง และศาลต้องพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียวโดยนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 205 ถึงมาตรา 207 มาใช้บังคับโดยอนุโลม⁶²

กรณีที่ 1 และ 2 การที่ศาลสืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียว คดีก็จะสามารถเสร็จการพิจารณาคดีในนัดพิจารณานัดแรกได้⁶³

3. กรณีโจทก์มาศาล ส่วนจำเลยยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีไว้ก่อนวันนัดพิจารณา

3.1) กรณีจำเลยไม่มาศาลในวันนัด และยังไม่ยื่นคำให้การ ถ้าศาลอนุญาตให้เลื่อนคดี ยังไม่ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ

3.2) กรณีจำเลยไม่มาศาลในวันนัด และยังไม่ยื่นคำให้การ ถ้าศาลไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแต่เพียงอย่างเดียวตามมาตรา 27 วรรคสอง และพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีไปฝ่ายเดียวโดยนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ถึง 199 ฉ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

⁶¹ เพิ่งอ้าง. น. 136

⁶² เพิ่งอ้าง. น. 137

⁶³ ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อังแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 296

3.3) กรณีจำเลยไม่มาศาลในวันนัด แต่ยื่นคำให้การไว้ก่อนวันนัดพิจารณาหรือในวันนัดดังกล่าวตามมาตรา 24 วรรคสอง ถ้าศาลอนุญาตให้เลื่อนคดี ยังไม่ถึงว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา

3.4) กรณีจำเลยไม่มาศาลในวันนัด แต่ยื่นคำให้การไว้ก่อนวันนัดพิจารณาหรือในวันนัดดังกล่าวตามมาตรา 24 วรรคสอง ถ้าศาลไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาตามมาตรา 27 วรรคสอง และศาลต้องพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียวโดยนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 205 ถึงมาตรา 207 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีทั้ง 3.2) และ 3.4) การที่ศาลสืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียว คดีก็จะสามารถเสร็จการพิจารณาคดีในวันนัดพิจารณานัดแรกได้

ในกรณีที่จำเลยทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ให้เจ้าหน้าที่ศาลรายงานให้ศาลทราบ เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามมาตรา 27 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 13

4. กรณีโจทก์มาศาล จำเลยหลายคน จำเลยบางคนมาศาล ส่วนจำเลยบางคนไม่มา หากจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การไว้ ต้องถือว่า จำเลยที่ไม่มาศาลขาดนัดยื่นคำให้การ ถ้าศาลอนุญาตให้เลื่อนคดีก็ต้องเลื่อนไปทั้งคดี แต่ถ้าเป็นกรณีจำเลยที่ไม่มาศาลยื่นคำให้การไว้แล้ว ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาตามมาตรา 27

แม้กลไกของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ต้องการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์ต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมิมีภูมิลำเนาตามสำเนาทะเบียนบ้านอยู่ในเขตอำนาจศาลตามมาตรา 17 นั้น และผู้บริโภคมักไม่ได้อยู่อาศัยในภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านเนื่องจากไปทำงานในกรุงเทพหรือจังหวัดอื่นทำให้หลายครั้งผู้บริโภคไม่ทราบว่าตนเองถูกฟ้องเป็นจำเลย และไม่ได้ยื่นคำให้การต่อสู้คดี กลายเป็นคดีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การซึ่งศาลจะพิจารณาคดีโจทก์ไปฝ่ายเดียวตามมาตรา 27 วรรคสอง แต่หากจำเลยยื่นคำให้การไว้แล้วแต่ไม่มาศาลก็จะกลายเป็นคดีจำเลยขาดนัดพิจารณาซึ่งศาลก็จะพิจารณาคดีโจทก์ไปฝ่ายเดียวเช่นกันตามมาตรา 27 วรรคสอง⁶⁴

กรณีคู่ความไม่มาศาลในวันนัดอื่น

มาตรา 28⁶⁵ ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่มาศาลในวันนัดอื่นที่มีในวันนัดพิจารณาตามมาตรา 24 ให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นสละสิทธิการดำเนินกระบวนการพิจารณาของตนในวันนั้นและทราบกระบวนการพิจารณาที่ศาลได้ดำเนินไปในนัดนั้นด้วยแล้ว

ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่มาศาลในวันนัดอื่นที่มีในวันนัดพิจารณาตามมาตรา 24 ให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นสละสิทธิในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของตนในวันนั้นและทราบกระบวนการพิจารณาที่ศาลได้ดำเนินไปในนัดนั้นด้วยแล้วตามมาตรา 28

⁶⁴ สมภูมิ หล้ารัมย์. (2560). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 111 และศุภชัย ประไพพนพ. (2560). เพิ่งอ้าง. น.12, 296

⁶⁵ มาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

การที่คู่ความฝ่ายที่ไม่มาศาลในนัดอื่นนั้น ทำให้คู่ความไม่สามารถที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาที่คู่ความฝ่ายนั้นมีสิทธิ เช่น หากว่าเป็นการนัดสืบพยานโจทก์ในนัดอื่นนอกจากนัดแรก จำเลยไม่มาศาล จำเลยก็ย่อมหมดสิทธิที่จะถามค้านพยานโจทก์ที่ได้สืบในวันนั้น และผลประการที่สอง ถือว่าคู่ความฝ่ายที่ไม่มาศาลนั้นได้ทราบกระบวนการพิจารณาในนัดนั้นแล้ว กล่าวคือ หากว่าในวันนัดดังกล่าวนี้ มีการนัดสืบพยานในนัดต่อไป ศาลก็ไม่ต้องดำเนินการแจ้งให้คู่ความที่ไม่มาศาลทราบอีกแต่อย่างใด ถือว่าคู่ความที่ไม่มาศาลนั้นทราบวันนัดแล้วโดยผลของกฎหมาย⁶⁶

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ให้เจ้าหน้าที่ศาลรายงานให้ศาลทราบเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามมาตรา 27 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 13

วิธีการสืบพยานคดีผู้บริโภคร

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 และมาตรา 37 เป็นกลุ่มมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการสืบพยานในคดีผู้บริโภค ซึ่งใช้กระบวนการพิจารณาระบบกล่าวหา ผสมกับระบบไต่สวนโดยก่อนไปทางระบบไต่สวน⁶⁷ กล่าวคือ มีการยื่นบัญชีพยาน มีการกำหนดประเด็นข้อพิพาท คู่ความมีสิทธินำสืบพยานหลักฐาน แต่เพิ่มบทบาทศาลให้เป็นผู้ทำหน้าที่ค้นหาความจริงด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้คู่ความเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน และให้เจ้าพนักงานคดีช่วยศาลในการรวบรวมพยานหลักฐานและรายงานต่อศาล⁶⁸

การอ้างอิงพยานหลักฐาน

ในคดีผู้บริโภคกำหนดวิธีการอ้างอิงพยานหลักฐานไว้เป็นการเฉพาะในมาตรา 31

มาตรา 31⁶⁹ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่า ประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา 31 เป็นวิธีการอ้างอิงพยานหลักฐานในคดีผู้บริโภค ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ

- 1) ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่า ประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้
- 2) ศาลสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้

⁶⁶ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 137

⁶⁷ ธาณิช เกศพิทักษ์. (2551). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 9. น. 3-4, 109, 119, ฉันทพร พงศ์กระพันธ์. (2560). บทบาทของเจ้าพนักงานคดีในกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน, 21(1), 83 และฉันทพร พงศ์กระพันธ์, สุนิสา ช่อแก้ว. (2561). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 33. น. 179

⁶⁸ เพิ่งอ้าง. น. 3-4, 109, 119

⁶⁹ มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ในทางปฏิบัติ คู่ความส่วนใหญ่จะยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลก่อนวันนัดพิจารณา⁷⁰

หากคู่ความฝ่ายใดประสงค์จะยื่นบัญชีระบุพยาน ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำบัญชีระบุพยานดังกล่าวให้เรียบร้อยแล้วรีบทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อออกนั่งพิจารณาในวันนั้น หรือ วันนัดพิจารณาอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร การให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการยื่นบัญชีระบุพยาน ให้เจ้าพนักงานคดีพิจารณาช่วยเหลือตามสมควรแก่กรณีแต่ทั้งนี้ต้องไม่มีลักษณะเป็นการกำหนดรูปคดีทำนองเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความตามมาตรา 31 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 17 และข้อ 7

การแจ้งประเด็นข้อพิพาทและลำดับการนำพยานเข้าสืบ

มาตรา 32⁷¹ ก่อนการสืบพยาน ให้ศาลแจ้งประเด็นข้อพิพาทให้คู่ความทราบและจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้

เมื่อศาลสั่งให้สืบพยานตามมาตรา 31 แล้ว ศาลต้องนำคำฟ้องและคำให้การมาเปรียบเทียบกันในคำฟ้องมีประเด็นใดบ้างและคำให้การมีประเด็นใดบ้าง หากมีประเด็นใดที่โจทก์กล่าวอ้างมาในคำฟ้อง และจำเลยให้การปฏิเสธขัดแย้งพร้อมทั้งให้เหตุแห่งการปฏิเสธ ถือว่าประเด็นนั้นเป็นประเด็นข้อพิพาท และประเด็นข้อพิพาทนั้นฝ่ายใดมีภาระการพิสูจน์หรือหน้าที่นำสืบ แล้วศาลจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดมีลำดับการนำพยานเข้าสืบก่อนหรือหลังก็ได้ตามมาตรา 32 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 19⁷² เพื่อประโยชน์ในการกำหนดประเด็นข้อพิพาทและสืบพยาน ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีอื่นที่มีใช้ผู้ไกลเกลี่ยสอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากคู่ความแล้วจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นข้อพิพาทเสนอต่อศาลโดยเร็ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นต้องมีใช้ข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการไกลเกลี่ยตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 18 เมื่อศาลได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทแล้วให้ศาลแจ้งประเด็นดังกล่าวให้คู่ความทราบ การกำหนดประเด็นข้อพิพาทเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1⁷³ คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดตามมาตรา 84/1 คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

เหตุที่ข้อกำหนดประธานศาลฎีกากำหนดว่าให้ศาลมอบหมายเจ้าพนักงานคดีอื่นที่มีใช้ผู้ไกลเกลี่ย และต้องมีใช้ข้อเท็จจริงที่ได้จากการไกลเกลี่ย เนื่องจากต้องการนำหลัก “แยกคนและแยกสำนวน” กล่าวคือ แยกสำนวน

⁷⁰ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 138

⁷¹ มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁷² เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 138

⁷³ เพิ่งอ้าง. น. 139

ไกล่เกลี่ยออกจากสำนวนพิจารณาคดี และมีให้นำข้อเท็จจริงที่ได้ในชั้นไกล่เกลี่ยมาเอาเปรียบในเชิงคดี และผู้พิพากษาของคณะจะต้องมิใช่ผู้พิพากษาที่เคยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยคดีนั้นมาก่อนด้วย⁷⁴

คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 อีกทั้งข้อเท็จจริงที่โจทก์กล่าวอ้างมิใช่ข้อเท็จจริงตาม มาตรา 29 ดังนั้น ภาระการพิสูจน์จึงมิได้ตกแก่จำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6561/2561 ข้ออ้างของโจทก์ที่ขอให้บังคับจำเลยตามคำขอบังคับท้ายฟ้องเป็นข้อเท็จจริงที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคเป็นผู้กล่าวอ้าง ทั้งไม่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจที่จะต้องมีการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ภาระการพิสูจน์ตกเป็นของโจทก์ซึ่งเป็นผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงนั้น ต้องนำสืบข้อเท็จจริงให้ได้ความตามที่กล่าวอ้างตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 เมื่อจำเลยให้การต่อสู้ การที่โจทก์ไม่ได้นำสืบข้อเท็จจริงใดให้รับฟังได้ตามข้อเท็จจริงที่โจทก์กล่าวอ้าง ย่อมถือว่าโจทก์ไม่นำสืบพยานหลักฐานตามภาระการพิสูจน์ โจทก์ต้องเป็นฝ่ายแพ้คดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 530/2564 โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันไปดำเนินการทางภาษีกับกรมสรรพากรเพื่อให้มีการเพิกถอนคำสั่งยึดที่ดินดังกล่าว และให้จำเลยทั้งสองร่วมกันไปจดทะเบียนโอนที่ดินคืนให้แก่โจทก์ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้ร่วมกันชดเชยค่าเสียหาย ศาลฎีกาวินิจฉัยเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ว่า จำเลยที่ 4 เป็นผู้ซื้อถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทตามโฉนดที่ดินอันเป็นเอกสารมหาชนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้น จึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 127 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ว่าเป็นเอกสารที่แท้จริงและถูกต้อง ทั้งยังได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1373 อีกว่า จำเลยที่ 4 เป็นผู้มียุติครอบครอง เมื่อโจทก์กล่าวอ้างว่านิติกรรมซื้อขายที่ดินพิพาทเป็นนิติกรรมอำพรางการกู้ยืมเงินระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 และที่ 4 โจทก์จึงมีภาระการพิสูจน์เพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4287/2564 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ 1 กู้เงินจากโจทก์และได้ทำสัญญากู้เงินให้โจทก์ไว้ จำเลยที่ 1 และที่ 2 ให้การต่อสู้ว่า จำเลยที่ 1 ไม่ได้ลงลายมือชื่อผู้กู้ในสัญญากู้เงิน สัญญากู้เงินเป็นเอกสารปลอม และจำเลยที่ 1 ไม่เคยชำระหนี้เงินกู้ให้แก่โจทก์ ภาระการพิสูจน์ตกแก่โจทก์ผู้กล่าวอ้างตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 657/2565 ตามคำฟ้องของโจทก์ทั้งสองกล่าวอ้างว่าห้องชุดพิพาทมีความชำรุดบกพร่องมีน้ำรั่วบนฝ้าเพดานไม่พร้อมส่งมอบและโอนให้แก่โจทก์ทั้งสอง ซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นประจักษ์ได้

⁷⁴ ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2551). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 9. น. 111-112

โดยง่าย โจทก์ทั้งสองสามารถตรวจสอบได้ มิใช่การกระทำใด ๆ ที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยผู้ประกอบธุรกิจ ภาระการพิสูจน์ไม่ตกแก่จำเลยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 โจทก์ทั้งสองเป็นฝ่ายกล่าวอ้างว่าห้องชุดพิพาทมีความชำรุดบกพร่องจำเลยให้การปฏิเสธ ภาระการพิสูจน์ย่อมตกแก่โจทก์ทั้งสองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 785/2565 จำเลยเป็นฝ่ายยกข้อเท็จจริงขึ้นมาปฏิเสธความรับผิดชอบตามสัญญาประกันชีวิตที่จำเลยทำไว้กับดาบตำรวจ ส. ภาระการพิสูจน์ตกแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ให้นำมาใช้บังคับในคดีผู้บริโภค ด้วยการเปิดเผยข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพของผู้เอาประกันชีวิตเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันชีวิตซึ่งการใช้เงินย่อมอาศัยความทรนงค์หรือมรณะของตน ในคดีนี้คือดาบตำรวจ ส. ผู้เอาประกันชีวิตที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริงให้ผู้รับประกันภัยในคดีนี้คือจำเลยผู้รับประกันชีวิตทราบ หาใช้หน้าที่ของจำเลยผู้รับประกันชีวิตที่จะต้องสืบหาประวัติการรักษาอาการเจ็บป่วยของดาบตำรวจ ส. ผู้เอาประกันชีวิตไม่ การที่ดาบตำรวจ ส. ผู้เอาประกันชีวิตระบุในข้อ 14 ของใบคำขอเอาประกันภัยสินเชื่อกลุ่ม (แบบสั้น) ที่ถามชัดเจนว่าระหว่าง 6 เดือนที่ผ่านมาเคยให้แพทย์ตรวจหรือเข้าสถานพยาบาลทำการรักษาตัวตรวจโลหิต ความดันโลหิตหรือไม่ แต่ดาบตำรวจ ส. กลับตอบว่า การตรวจสุขภาพประจำปี ผลปกติ ทั้งที่ก่อนที่ดาบตำรวจ ส. จะยื่นใบคำขอเอาประกันภัยสินเชื่อกลุ่ม (แบบสั้น) ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2558 นั้น วันที่ 8 กันยายน 2558 ดาบตำรวจ ส. ไปพบแพทย์เพื่อตรวจรักษาอาการป่วยด้วยโรคเบาหวานและไขมันในเลือดสูง บ่งชี้ได้ว่าดาบตำรวจ ส. จงใจปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพและอาการเจ็บป่วยดังกล่าวของตนที่เป็นข้อสาระสำคัญซึ่งหากจำเลยทราบก็จะไม่รับทำสัญญาประกันชีวิตกับดาบตำรวจ ส. การปกปิดข้อเท็จจริงดังกล่าวของดาบตำรวจ ส. เป็นผลให้สัญญาประกันชีวิตระหว่างดาบตำรวจ ส. กับจำเลยตกเป็นโมฆียะตามบทกฎหมายข้างต้น เมื่อจำเลยมีหนังสือบอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตระหว่างดาบตำรวจ ส. กับจำเลยที่ตกเป็นโมฆียะกรรมไปยังธนาคาร ก. และโจทก์ทั้งสองผู้รับประกันภัยภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสอง โดยชอบแล้ว สัญญาประกันชีวิตระหว่างดาบตำรวจ ส. กับจำเลยจึงตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 176 วรรคหนึ่ง จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบชำระค่าสินไหมทดแทนตามที่โจทก์ทั้งสองฟ้องให้รับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2532/2565 โจทก์ทั้งสองกล่าวอ้างว่า หนังสือสัญญาขายฝากที่ดินพิพาท เป็นนิติกรรมอำพรางสัญญากู้ยืมเงินระหว่างโจทก์ทั้งสองกับจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 และที่ 2 ให้การปฏิเสธว่าสัญญาขายฝากเป็นนิติกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายมีผลสมบูรณ์ ไม่ใช่นิติกรรมอำพรางการกู้ยืมเงิน ภาระการพิสูจน์ว่าหนังสือสัญญาขายฝากที่ดินพิพาท เป็นนิติกรรมอำพรางสัญญากู้ยืมเงินจึงตกแก่โจทก์

แต่อย่างไรก็ตาม ในคดีผู้บริโภคนั้นได้กำหนดภาระการพิสูจน์ในส่วนที่เกี่ยวกับการผลิต การบริการ เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรูเห็นของคุณภาพที่เป็นฝ่ายผู้ประกอบการโดยเฉพาะ โดยที่มาตรา 29 กำหนดให้หน้าที่ในการพิสูจน์นั้นตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการ⁷⁵

ผู้ประกอบการมีภาระการพิสูจน์ในข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรูเห็นโดยเฉพาะของตน

มาตรา 29⁷⁶ ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบการ ออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรูเห็นโดยเฉพาะของคุณภาพที่เป็นผู้ประกอบการ ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการนั้น

มาตรา 29 กำหนดให้กรณีนำสืบถึงเกี่ยวการผลิต การประกอบ การออกแบบ ส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ ซึ่งอยู่ในความรูเห็นของผู้ประกอบการเท่านั้น จึงให้ผู้ประกอบการมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าว⁷⁷

ในกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อให้ได้ความแจ่มชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการเพื่อให้มีการตรวจสอบพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี การตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ การตรวจพิสูจน์สินค้าหรือความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ หรือตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนังสือ ทนจดทะเบียน รายได้ รายชื่อหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือกรรมการของผู้ประกอบการ หรือเรียกให้หน่วยงานหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งพยานหลักฐาน หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เจ้าพนักงานคดีอาจประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ตรวจพิสูจน์หรือขอข้อมูลที่จำเป็น หรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งเอกสารมาเพื่อประกอบการดำเนินการ แล้วจัดทำรายงานเสนอต่อศาล โดยอาจระบุถึงพยานหลักฐานที่ศาลสมควรเรียกมาสืบเพิ่มเติมตามมาตรา 33 หรือผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลสมควรรับฟังความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีตามมาตรา 36 ตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 20

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ในมาตรา 5 และหน้าที่นำสืบไว้ในมาตรา 6 ซึ่งการฟ้องเรียกค่าเสียหายเนื่องจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ผู้เสียหายมีหน้าที่พิสูจน์เพียงว่าได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้การเก็บรักษานั้นเป็นไปตามปกติเท่านั้น⁷⁸

⁷⁵ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 141

⁷⁶ มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁷⁷ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 142

⁷⁸ เพิ่งอ้าง. น. 146-147

ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการจึงมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิตหรือส่วนผสมของสินค้าหรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งอยู่ในความรู้เห็นเฉพาะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4829/2558 เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ข้าวสารหอมมะลิบรรจุถุงของจำเลยที่โจทก์ผู้บริโภคซื้อจากร้านค้ามีเชื้อราปนเปื้อน จำเลยในฐานะผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการจึงมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิตหรือส่วนผสมของสินค้าหรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งอยู่ในความรู้เห็นเฉพาะของจำเลยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 เมื่อพยานบุคคลฝ่ายจำเลยเบิกความประกอบพยานเอกสารแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนและวิธีการผลิตข้าวสารบรรจุถุงของจำเลยจนกระทั่งขนส่งให้แก่ลูกค้า จำเลยมีการตรวจสอบคุณภาพอยู่ตลอดเวลา โดยดำเนินการจัดทำระบบตามหลักการผลิตที่ดีเพื่อเป็นหลักในการประกันคุณภาพด้านความปลอดภัยของอาหาร และระบบควบคุมอันตรายไม่ให้เป็นหลักประกันในการควบคุมการผลิต โดยโรงงานบรรจุข้าวถุงของจำเลยเป็นแห่งแรกในประเทศไทยที่ผ่านการรับรองทั้งสองระบบ ระบบคุณภาพและมาตรฐานต่าง ๆ ได้รับการประเมินตรวจสอบและได้ใบรับรองจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนว่า ผลิตภัณฑ์สินค้าตราบุญครองของจำเลยมีความสะอาดและถูกสุขอนามัยโดยใส่ใจในเรื่องความปลอดภัยเพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค ทั้งข้อเท็จจริงยังได้ความอีกว่าข้าวสารบรรจุถุงที่ผลิตในวันเดียวกันกับข้าวสารบรรจุถุงปัญหาที่โจทก์ซื้อไปไม่ปรากฏว่ามีข้าวสารบรรจุถุงที่มีเชื้อราปนเปื้อนอีก แสดงว่าเชื้อราที่ปนเปื้อนไม่ได้เกิดขึ้นในขั้นตอนการผลิตหรือส่วนผสมของสินค้าหรือการขนส่งของจำเลย

การที่โจทก์ฎีกาว่าจำเลยมีภาระการพิสูจน์ว่า ข้าวสารบรรจุถุงของจำเลยในคดีนี้เสียหายเพราะอะไรและใครเป็นผู้ทำให้เสียหายนั้น โจทก์ไม่อาจผลักภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวให้แก่จำเลย เนื่องจากการมีเชื้อราปนเปื้อนในข้าวสารบรรจุถุงของจำเลยไม่อยู่ในความรู้เห็นเฉพาะของจำเลย แต่กลับอยู่ในความรู้เห็นของโจทก์เท่านั้น ซึ่งเชื้อราหรือสิ่งแปลกปลอมอื่นในข้าวสารบรรจุถุงของจำเลยอาจเกิดได้จากสาเหตุอื่น ๆ ที่จำเลยไม่อาจทราบได้และไม่ใช่วินัยที่จำเลยจะต้องนำสืบถึงความเสียหายว่าเกิดจากผู้ประกอบการคนใดอันเป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 เนื่องจากจำเลยสามารถปลดเปลื้องภาระการพิสูจน์ที่เกี่ยวกับการผลิตหรือส่วนผสมของสินค้าและการขนส่งได้แล้ว ทั้งหากให้จำเลยมีภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับข้าวสารบรรจุถุงเสียหายเพราะอะไรและใครเป็นผู้ทำให้เสียหาย ย่อมไม่เป็นธรรมแก่จำเลยและอาจนำไปสู่การกั๊กกันแก่งกันในการการค้าได้ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ข้าวสารบรรจุถุงของจำเลยมิได้เป็นสินค้าไม่ปลอดภัย จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการจึงไม่ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 7 (1)

สรุปสาระสำคัญ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4829/2558

1) จำเลยมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิตหรือส่วนผสมของสินค้าหรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งอยู่ในความรู้เห็นเฉพาะของจำเลยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าข้าวมีเชื้อราปนเปื้อนเพราะใครเนื่องจากข้าวปนเปื้อนหรือไม่อยู่ในความรู้เห็นของโจทก์

2) จำเลยสืบพยานได้ตามภาวะพินิจ เมื่อ “พยานบุคคลฝ่ายจำเลย” เบิกความประกอบ “พยานเอกสาร” แสดงให้เห็นถึง

2.1) ขั้นตอนและวิธีการผลิตข้าวสารบรรจุถุง

2.2) การขนส่ง

2.3) จำเลยตรวจสอบคุณภาพอยู่ตลอดเวลา โดยดำเนินการจัดทำระบบตามหลักการผลิตที่ดีเพื่อเป็นหลักในการประกันคุณภาพด้านความปลอดภัยของอาหาร และระบบควบคุมอันตรายไม่ให้เป็นไปสู่ผู้บริโภคเพื่อเป็นหลักประกันในการควบคุมการผลิต

2.4) โดยโรงงานบรรจุข้าวถุงของจำเลยเป็นแห่งแรกในประเทศไทยที่ผ่านการรับรองทั้งสองระบบ ระบบคุณภาพและมาตรฐานต่าง ๆ ได้รับการประเมินตรวจสอบและได้ใบรับรองจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนว่าผลิตภัณฑ์สินค้าตามาบุญครองของจำเลยมีความสะอาดและถูกสุขอนามัยโดยใส่ใจในเรื่องความปลอดภัยเพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค

2.5) ทั้งข้อเท็จจริงยังได้ความอีกว่าข้าวสารบรรจุถุงที่ผลิตในวันเดียวกันกับข้าวสารบรรจุถุงปัญหาที่โจทก์ซื้อไปไม่ปรากฏว่ามีข้าวสารบรรจุถุงที่มีเชื้อราปนเปื้อนอีก แสดงว่าเชื้อราที่ปนเปื้อนไม่ได้เกิดขึ้นในขั้นตอนการผลิตหรือส่วนผสมของสินค้าหรือการขนส่งของจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10419/2559 คดีนี้โจทก์ฎีกาขอให้บังคับจำเลยรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์เนื่องจากแพทย์และพยาบาลโรงพยาบาล ป. ซึ่งเป็นสถานพยาบาลภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของจำเลยให้บริการทางการแพทย์แก่โจทก์โดยไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมตามมาตรฐานวิชาชีพอันเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ด้วย 3 สาเหตุหลัก กล่าวคือ (1) แพทย์โรงพยาบาล ป. มิได้ซักประวัติความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัวโจทก์และบุคคลที่ใกล้ชิดโจทก์เพื่อประกอบการวินิจฉัยรักษาโรคของโจทก์ (2) โจทก์ป่วยมีไข้เรื้อรังและผลการตรวจเลือดพบว่าปริมาณเม็ดเลือดขาวสูงขึ้น แต่แพทย์โรงพยาบาล ป. กลับไม่เอกซเรย์ปอดและไม่เจาะไขสันหลังโจทก์เพื่อตรวจรักษาโรควัณโรคให้แก่โจทก์ดังเช่นแพทย์ที่โรงพยาบาล ม. กระทำและ (3) แพทย์โรงพยาบาล ป. ไม่เปลี่ยนแปลงแนวทางการรักษาทั้งที่แนวทางการรักษาเดิมไม่ได้ผล ประกอบกับแพทย์และพยาบาลโรงพยาบาลดังกล่าวไม่ใส่ใจดูแลรักษาอาการป่วยของโจทก์ ทั้งที่มารดาโจทก์แจ้งว่าโจทก์มีอาการทรุดหนักลง ซึ่งการจะวินิจฉัยว่าการให้บริการทางการแพทย์แก่โจทก์ของคณะแพทย์และพยาบาลโรงพยาบาล ป. เป็นการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมตามมาตรฐานวิชาชีพหรือไม่ อันเป็นประเด็นข้อพิพาทแห่งคดีนี้จำเป็นต้องพินิจให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับรายละเอียดการตรวจรักษาพยาบาลโจทก์ระหว่างที่โจทก์เข้ารับการรักษาอาการป่วยจากโรงพยาบาล ป. ในแต่ละครั้งที่โจทก์เข้ารับบริการทางการแพทย์ อันเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคณะแพทย์และพยาบาลโรงพยาบาล ป. ผู้ให้บริการทางการแพทย์นั้นอันถือเป็นผู้ประกอบการ ภาวะการพินิจในประเด็นดังกล่าวจึงตกอยู่แก่จำเลยตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้บริการที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ การพิจารณาพิสูจนจึงตกอยู่แก่จำเลยทั้งสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4567/2561 ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าจำเลยทั้งสองได้ซ่อมแซมข้อชำรุดบกพร่องของรถยนต์พิพาทเรียบร้อยแล้วหรือไม่ เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้บริการที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ การพิจารณาพิสูจนจึงตกอยู่แก่จำเลยทั้งสองตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 เมื่อจำเลยทั้งสองมีการพิจารณาพิสูจนแต่ไม่อาจนำสืบพิสูจนข้อเท็จจริงตามที่กล่าวอ้างได้ คดีจึงรับฟังไม่ได้ว่าข้อชำรุดบกพร่องของรถยนต์ได้รับการแก้ไขแล้ว จำเลยทั้งสองจึงยังคงต้องร่วมกันรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์พิพาท

ศาลในคดีผู้บริโภคย่อมมีอำนาจบังคับให้จำเลยทั้งสองใช้ค่าเสียหายเป็นเงินแก่โจทก์ได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 และ มาตรา 41 ในกรณีที่ว่าจำเลยทั้งสองไม่อาจแก้ไขเหตุชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ผู้บริโภคได้

จำเลยเป็นผู้ครอบครองและเก็บรักษาเงินค่าส่วนกลาง ก็นำไปชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ การพิจารณาพิสูจนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความถูกต้องของบัญชีสรุปรายรับ-รายจ่าย จึงตกแก่จำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3760/2562 จำเลยเป็นผู้ครอบครองและเก็บรักษาเงินค่าส่วนกลาง ก็นำไปชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ การพิจารณาพิสูจนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความถูกต้องของบัญชีสรุปรายรับ-รายจ่าย จึงตกแก่จำเลยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ในด้านรายรับ จำเลยบันทึกรายรับไม่ถูกต้อง จำเลยต้องนำเงินค่าบริการที่จัดเก็บล่วงหน้าไปรวมกับรายรับ คิดเป็นรายรับทั้งสิ้น 62,539,739 บาท และจำเลยไม่ได้นำเงิน 90,900 บาท ที่เรียกเก็บจาก ส. บันทึกไว้ในรายรับ นอกจากนี้ จำเลยนำเงินค่าส่วนกลางไปฝากไว้ที่ธนาคาร แต่ไม่ได้นำดอกเบี้ยสะสม 1,009,696.88 บาท ไปบันทึกในรายรับ แม้โจทก์ไม่ได้มีคำขอส่วนนี้แต่เป็นกรณีที่ว่าจำนวนค่าส่วนกลางที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้อง ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4580/2562 หนี้เงินนั้นตราบไต่ที่ยังไม่มีการชำระหนี้หรือมีเหตุทำให้หนี้ระงับด้วยการปลดหนี้ หักกลบบทหนี้ แปรหนี้ใหม่ หรือหนี้เคลื่อนที่ตามบรรพ 2 หมวด 5 ความระงับหนี้ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากนิติกรรมนั้นมีข้อตกลงให้เรียกดอกเบี้ยอันเป็นดอกผลนิตินัยตามมาตรา 148 หรือถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้งตามมาตรา 7 ก็ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี รวมถึงในกรณีผิดนัดกฎหมายก็ยังคงกำหนดให้คิดดอกเบี้ยผิดนัดจาก

หนี้เงินได้ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี และหากเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงดอกเบี้ยต่อไปตามนั้นตามมาตรา 224 เจ้าหนี้จึงมีสิทธิได้รับชำระดอกเบี้ยโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ที่บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายของผู้บริโภคและสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจ ได้แก้ไขการบังคับใช้หรือตีความกฎหมายที่เคร่งครัดอันอาจทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบ ทั้งยังให้อำนาจศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดีด้วยตนเอง โดยมุ่งหวังที่จะลดความเหลื่อมล้ำและทำให้การคุ้มครองผู้บริโภคโดยศาลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนั้น มีหลักการสำคัญอันหนึ่งว่า ในคดีผู้บริโภคการใช้สิทธิของผู้ประกอบธุรกิจจะต้องกระทำด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมตามมาตรา 12 และ เนื่องจากการประกอบธุรกิจมีความเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคจำนวนมาก หากผู้ประกอบธุรกิจดำเนินกิจการโดยไม่ตระหนักถึงความรับผิดชอบอาจส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคม บทบัญญัติมาตรานี้จึงวางมาตรฐานในเรื่องความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจไว้สูงกว่าบุคคลทั่วไปที่ระดับของความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจนั้นจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมประกอบด้วยอันแสดงออกถึงธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจ กล่าวคือ ผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติต่อผู้บริโภคอย่างเป็นธรรม ไม่ฉ้อฉล ไม่หลอกลวง ไม่ฉวยโอกาส และไม่เอาเปรียบผู้บริโภค รวมถึงการใช้ความพยายามอย่างดีที่สุดเกี่ยวกับการชำระหนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภค และยังคงคำนึงถึงจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ โดยตระหนักถึงความรับผิดชอบที่ต้องมีต่อผู้บริโภคและสังคมส่วนรวม ซึ่งในการพิจารณาถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมของผู้ประกอบธุรกิจแต่ละรายต้องปฏิบัตินั้น ต้องคำนึงถึงลักษณะธุรกิจ ศักยภาพของผู้ประกอบธุรกิจ สภาพเศรษฐกิจโดยรวมและความคาดหวังของสังคมประกอบด้วย คดีนี้โจทก์เป็นผู้ประกอบธุรกิจและดำเนินกิจการธนาคารพาณิชย์ตามค่านิยมในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และมีบทบัญญัติที่เป็นการคุ้มครองผู้ค้าประกันตามมาตรา 39 (3) และวรรคสอง อันแสดงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกันซึ่งเป็นผู้บริโภคในเรื่องภาระแห่งหนี้หรือการชำระหนี้ประกอบกับกฎหมายยังกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินหรือภาระหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 60 วรรคหนึ่ง และมาตรา 66 อันเป็นบทบังคับให้โจทก์ต้องตรวจสอบสถานะทางบัญชีลูกหนี้ทุกรายที่ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำเอกสารทางบัญชี สัญญากรุงเทพฯ ธนวิภู ข้อ 1 กำหนดให้ ส. ผู้ตายชำระดอกเบี้ยเป็นรายเดือนทุก ๆ เดือน ติดต่อกันภายในวันสิ้นสุดของเดือน อันเป็นหนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระที่แน่นอน และข้อ 7 กำหนดว่า ถ้าผู้กู้ผิดนัดข้อหนึ่งข้อใด หรือส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งสัญญานี้ให้ถือว่าผิดนัดทั้งหมด ผู้กู้ยอมให้ผู้ให้กู้เรียกหนี้ทั้งหมดคืนได้ทันที.. ดังนี้ แม้หนี้ตามสัญญากรุงเทพฯ ธนวิภู โจทก์อาจใช้สิทธิเรียกร้องได้ภายใน 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 หรืออาจใช้สิทธิเกินกว่าระยะเวลาดังกล่าวก็ไม่ทำให้สิทธิเรียกร้องในหนี้เงินระงับสิ้นไปตามที่วินิจฉัยไว้ข้างต้นก็ตาม แต่หากโจทก์จะใช้สิทธิบังคับการชำระหนี้เมื่อ ส. ผู้ตายผิดนัดตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ก็ย่อมสามารถกระทำได้ทันที ประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงลักษณะธุรกิจของโจทก์ที่เป็นธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ของประเทศมีระบบการ

จัดการที่มีประสิทธิภาพและมีบุคลากรที่มีศักยภาพในการติดตามการชำระหนี้ของลูกหนี้สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่ามีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจชะลอตัวอย่างต่อเนื่องและไม่เสถียรภาพอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมหรือผิมนัดสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากหรือเงินออมจำนวนมาก ประกอบกับความคาดหวังของคนในสังคมที่ต้องการเห็นผู้ประกอบการดำเนินกิจการด้วยธรรมาภิบาล ไม่ฉกฉวยโอกาสใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ หรือเงื่อนไขแห่งข้อสัญญาที่ตกลงกันไว้ในนิติกรรม รวมทั้งตามกฎหมายที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับการเข้าทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินเกินสมควรจนก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม รวมถึงสถาบันการเงินต้องใช้ความพยายามอย่างดีที่สุดเกี่ยวกับการชำระหนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นหลัก การที่โจทก์ละเลยเพิกเฉยปล่อยเวลาผ่านไปถึงเกือบ 18 ปี จนจำนวนดอกเบี้ยเกินกว่าเงินต้นเกือบถึง 3 เท่า ทั้งที่หนี้เงินกู้กรุงไทยธนวัณมีกำหนดชำระที่แน่นอน และมีการส่งรายการบัญชีให้จำเลยทราบทุกเดือน ประกอบกับโจทก์มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีลูกหนี้ตามกฎหมายให้สอดคล้องกับรายการคำนวณยอดหนี้และรายการบัญชีที่โจทก์จัดทำขึ้นและคิดดอกเบี้ยผิมนัดในอัตราสูงสุดกับจำเลยตลอดมา นอกจากนี้ยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาแสดงว่าได้ทำการตรวจสอบหรือติดตามให้ ส. ผู้ตาย หรือทายาทชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควร และไม่นำสืบหรือแสดงเหตุผลที่ดำเนินการฟ้องร้องจำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันล่าช้าถึงเกือบ 18 ปี หลังจากที่สัญญาเลิกกัน อันเป็นภาระการพิสูจน์ของผู้ประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 พฤติการณ์ดังกล่าวของโจทก์จึงเป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่า โจทก์ในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจอาศัยสิทธิที่มีอยู่ตามสัญญาหรือกฎหมายเป็นช่องทางให้โจทก์ได้รับประโยชน์จากดอกเบี้ยผิมนัดแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายของจำเลยซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ เช่นนี้ การกระทำของโจทก์ย่อมไม่ใช่เป็นการใช้สิทธิด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ถูกเอาเปรียบเกินสมควร ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดให้โจทก์ไม่ได้รับชำระดอกเบี้ย ทั้งอัตราปกติและผิมนัดของหนี้เงินต้นโดยผลของบทบัญญัติดังกล่าว หลังจาก ส. ผู้ตายผิมนัดได้ แม้โจทก์จะมีสิทธิได้รับตามกฎหมายก็ตาม

ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการให้บริการหรือมาตรฐานในการเรียนการสอนที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยซึ่งเป็นฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ภาระการพิสูจน์ตกแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5323/2562 เหตุความเสียหายแก่ร่างกายและจิตใจของโจทก์ที่ 3 ในคดีนี้เกิดขึ้นจากการที่โจทก์ที่ 3 เรียนวิชาว่ายน้ำซึ่งเป็นวิชาบังคับที่อยู่ในความควบคุมดูแลของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เกิดเหตุและจำเลยที่ 6 เป็นครูผู้สอน จำเลยที่ 2 เป็นผู้รับใบอนุญาต จำเลยที่ 3 เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้รับใบอนุญาต จำเลยที่ 4 เป็นผู้จัดการ และจำเลยที่ 5 เป็นผู้อำนวยการของโรงเรียนจำเลยที่ 1 อันเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการ

ให้บริการหรือมาตรฐานในการเรียนการสอนที่อยู่ในความรูู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยทั้งหกซึ่งเป็นฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ภาระการพิสูจน์ตกแก่จำเลยที่ 2 ถึงที่ 5

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5350/2562 แม้ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า การเจาะเลือดของโจทก์เพื่อตรวจในวันที่ 17 ธันวาคม 2550 เป็นไปตามขั้นตอนหรือแนวทางการตรวจการติดเชื้อไวรัสเอชไอวีสำหรับห้องปฏิบัติการที่ออกโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2550 ซึ่งผลการตรวจเลือดเป็นบวกและจำเลยที่ 2 ให้โจทก์เจาะเลือดเพื่อหาระดับภูมิคุ้มกันในร่างกายหรือหาจำนวนเซลล์เม็ดเลือดขาวซึ่งเป็นเซลล์ที่จัดระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายที่เรียกว่า CD4 และตรวจหาปริมาณไวรัสในกระแสเลือดเพื่อตรวจวิเคราะห์เกี่ยวกับการรักษาหลังการติดเชื้อไวรัสเอชไอวี สาเหตุเนื่องจากเม็ดเลือดขาวทำหน้าที่ในการต่อสู้และทำลายเชื้อโรคต่าง ๆ ที่เข้าสู่ร่างกาย และเป็นหลักในการกำจัดและควบคุมเชื้อโรคนานาชนิดและมีส่วนในการสร้างภูมิคุ้มกันในร่างกายที่เรียกว่า Viral Load ถือว่า จำเลยทั้งสองได้ทำการตรวจเลือดและวินิจฉัยเป็นไปตามมาตรฐานตามหลักวิชาชีพที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ประกาศกำหนดแล้ว แต่จำเลยทั้งสองเป็นผู้ประกอบธุรกิจให้บริการตรวจวินิจฉัยและรักษาโรคย่อมมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมาตรฐานในการตรวจวินิจฉัยโรคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ว่า หากผลการตรวจหาค่า CD4 และ Viral Load แล้ว ยังมีข้อสงสัยว่าผู้ป่วยเป็นผู้ติดเชื้อไวรัสเอชไอวีหรือไม่ จะต้องตรวจหาค่า CD4 หรือ Viral Load หรือตรวจอีกนานเพียงใด แพทย์จึงจะตรวจยืนยันด้วยวิธี Western Blot หรือวิธีอื่นเพื่อยืนยันผลการตรวจให้แน่ชัด แต่จำเลยทั้งสองหาได้นำสืบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่ ดังนั้น การที่จำเลยที่ 2 ไม่ใส่ใจในการตรวจเลือดของโจทก์ซ้ำในระหว่างการรักษา อีกทั้งยังคงมุ่งอยู่กับการตรวจหา CD4 และ Viral Load ทั้งที่ผลของการตรวจแต่ละครั้งไม่ปรากฏว่า มีค่าลดต่ำลงไปกว่าคนปกติที่ไม่ติดเชื้อไวรัสเอชไอวี จนกระทั่งโจทก์ตั้งข้อสังเกตและจะให้จำเลยที่ 2 ตรวจผลเลือดซ้ำ ซึ่งยังปรากฏค่าที่ของจำเลยที่ 2 มีอาการตกใจที่ไม่มีการตรวจเลือดยืนยันแต่แรก จึงทำให้เชื่อได้ว่าจำเลยที่ 2 ละเลยต่อการตรวจและวินิจฉัยโรคของโจทก์ทำให้โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมานโดยเข้าใจว่าโจทก์ติดเชื้อไวรัสเอชไอวีตลอดระยะเวลา 4 ถึง 5 ปี การกระทำของจำเลยที่ 2 จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเบิกถอนเงินและรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของโจทก์ทั้งสองประเภทเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรูู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจการธนาคาร ให้ภาระการพิสูจน์ในปัญหานี้ตกแก่จำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5352/2562 แม้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเบิกถอนเงินและรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของโจทก์ทั้งสองประเภทเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรูู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจการธนาคาร และมาตรา 29 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ในปัญหานี้ตกแก่จำเลย แต่การวินิจฉัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเบิกถอนเงินและรายการเคลื่อนไหวทาง

บัญชีของโจทก์ว่าเป็นเช่นใดนั้นยังจำต้องรับฟังจากพยานหลักฐานที่ทั้งสองฝ่ายนำเสนอด้วยว่าฝ่ายใดมีน้ำหนักมากกว่ากัน ซึ่งในชั้นพิจารณาคดีนี้ศาลชั้นต้นได้กำหนดให้จำเลยเป็นฝ่ายนำเสนอสืบก่อนและให้โจทก์นำพยานเข้าสืบในภายหลัง อีกทั้งโจทก์ก็ได้ถามค้านให้พยานจำเลยมีโอกาสอธิบายและนำเสนอถึงรายละเอียดและข้อความต่าง ๆ เกี่ยวกับการเบิกถอนเงินและรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของโจทก์ทั้งสองประเภทแล้ว ประกอบกับศาลอุทธรณ์ภาค 1 ได้วินิจฉัยพยานหลักฐานของโจทก์ทั้งสองและจำเลยที่นำสืบในส่วนนี้โดยครบถ้วนและได้ให้เหตุผลแห่งคำวินิจฉัยไว้โดยละเอียดและชอบด้วยเหตุผลแล้วโดยฟังว่าพยานหลักฐานที่จำเลยนำเสนอมีน้ำหนักดีกว่าพยานหลักฐานของโจทก์ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ภาค 1 จึงเป็นเรื่องของการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอันเกิดจากการนำเสนอของคู่ความทั้งสองฝ่ายโดยแท้ว่าพยานหลักฐานฝ่ายใดน่าเชื่อถือกว่ากันหรือนำสืบสมข้ออ้างหรือไม่ หาใช่เป็นการวินิจฉัยโดยผลักภาระการพิสูจน์ให้ตกแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1799/2563 แผ่นป้ายโฆษณาของจำเลยข้อความว่า “ให้เงินกู้คะ มีบ้านมีรถเงินสดทันใจ ไม่โอนเล่ม ไม่จดจำนอง” และ “ให้เงินกู้ จัด 2 แสน รถยนต์ไม่ต้องโอน ทะเบียนรถทุกชนิด รถไกล โฉนดบ้าน ที่ดิน คอนโด” แม้ป้ายโฆษณาจะระบุให้ติดต่อกับสาขาของจำเลยคนละสาขา แต่ก็เป็นการใช้โฆษณากิจการให้เงินกู้ของจำเลย เมื่อโจทก์เข้าทำธุรกรรมทางการเงินกับจำเลยเนื่องมาจากการโฆษณาตามแผ่นป้ายดังกล่าว จึงถือว่าแผ่นป้ายโฆษณาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างโจทก์ผู้บริโภคร่วมกับจำเลยผู้ประกอบการธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 เมื่อรถที่โจทก์โอนกรรมสิทธิ์ให้แก่จำเลยเป็นรถแทรกเตอร์ชุดตักประเภทเดียวกับที่ระบุในแผ่นป้ายโฆษณาว่าไม่โอนเล่ม การที่จำเลยให้โจทก์กู้เงินโดยทำสัญญาเช่าซื้อและมีการโอนกรรมสิทธิ์รถแทรกเตอร์ให้แก่จำเลยจึงไม่เป็นไปตามที่โฆษณา การโฆษณาดังกล่าวของจำเลยถือได้ว่าเป็นข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการตามมาตรา 22 (2) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ถือเป็นโฆษณาโดยใช้ข้อความที่ไม่เป็นธรรมมีลักษณะเป็นการลวงผู้บริโภคซึ่งมีโทษทางอาญาตามมาตรา 47 อันเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน สัญญาเช่าซื้อระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงเกิดจากการกระทำที่ต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายและขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 โจทก์ย่อมไม่อาจอ้างเป็นเหตุฟ้องเรียกค่าเสียหายได้ และต้องคืนทรัพย์สินต่อกันตามบทบัญญัติว่าด้วยลาภมิควรได้ จำเลยจึงต้องส่งมอบรถแทรกเตอร์คืนพิพาทคืนแก่โจทก์และโจทก์มีหน้าที่ต้องคืนเงินที่รับมาจากจำเลยทั้งหมดให้แก่จำเลย โดยต้องนำเงินที่โจทก์ชำระเงินให้แก่จำเลยไปแล้ว มาหักออกจากจำนวนที่โจทก์ต้องรับผิดชอบ และเมื่อการคืนทรัพย์สินหรือเงินอันเกิดจากโมฆะกรรม ไม่มีบทกฎหมายใดบัญญัติให้ต้องใช้ดอกเบี้ย ศาลจึงไม่อาจพิพากษาให้โจทก์ชำระดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ต้องคืน แต่มีอำนาจเพิกถอนรายการจดทะเบียนอันเกิดจากนิติกรรมอันเป็นโมฆะนั้นเสียได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2065/2563 โจทก์ฟ้องว่า โจทก์และจำเลยที่ 2 ทำสัญญาซื้อขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง เมื่อเดือนตุลาคม 2554 นำท่วมในโครงการและท่วมเข้ามาในบ้านโจทก์เนื่องจากจำเลยทั้งสองปรับปรุง

ระดับพื้นดินต่ำเป็นแอ่งกระทะไม่เรียบเสมอกัน ระดับพื้นบ้านชั้นล่างของโจทก์ไม่ได้มีระดับสูงกว่าถนนหน้าโครงการ 0.60 เมตร ตามที่ได้ยื่นขออนุญาตจัดสรร เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยทั้งสองให้การว่า บ้านโจทก์ไม่ได้เกิดความเสียหายจากการก่อสร้าง โครงสร้างโดยรวมของบ้านยังมั่นคงแข็งแรงและย่อมมีการเสื่อมสภาพไปตามสิ่งแวดล้อม กาลเวลาและการใช้งานตามสมควร ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบ้านเกิดจากช่วงเดือนตุลาคม 2554 เกิดอุทกภัยครั้งร้ายแรง ความเสียหายไม่ได้เกิดจากการกระทำของจำเลยทั้งสอง จากคำฟ้องและคำให้การของจำเลยทั้งสองในเบื้องต้นย่อมเข้าใจว่า หากจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการถมที่ดินให้มีระดับสูงไม่ต่ำกว่าถนนสาธารณะหน้าโครงการจัดสรรที่ดินตามที่ได้รับอนุญาตให้จัดสรรที่ดินแล้ว เมื่อเกิดเหตุน้ำท่วมโจทก์จะไม่ได้ได้รับความเสียหาย หรือหากได้รับความเสียหายก็จะเกิดความเสียหายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เมื่อจำเลยทั้งสองอ้างว่า จำเลยที่ 2 ได้ดำเนินการถมที่ดินตามที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจัดสรรที่ดินแล้ว ดังนั้น ข้อเท็จจริงที่ว่า สภาพทางธรณีวิทยาของที่ดินของพื้นที่ก่อสร้างในขณะที่ทำการก่อสร้างจะมีอยู่อย่างไร จะก่อให้เกิดการทรุดตัวในปริมาณสูงหรือไม่ จำเลยที่ 2 ทำการปรับถมดินไม่ต่ำกว่าถนนสาธารณะหน้าโครงการแล้วหรือไม่ จึงเป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยทั้งสองกล่าวอ้างและอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยทั้งสองที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจตามความในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวจึงตกอยู่แก่จำเลยทั้งสอง ส่วนที่โจทก์ขอให้บังคับจำเลยทั้งสองชดเชยค่าเสียหายทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น จำเลยทั้งสองเป็นผู้ประกอบธุรกิจค้าที่ดินทำการจัดสรรที่ดินและบ้านเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยที่ดินและบ้านในโครงการของจำเลยทั้งสองมีราคาสูง แต่จำเลยทั้งสองถมดินปรับระดับถนนในโครงการและพื้นดินในโครงการ รวมถึงพื้นดินบริเวณบ้านโจทก์ มีระดับต่ำกว่าถนนสาธารณะหน้าโครงการ ไม่เป็นไปตามสัญญาจะซื้อจะขายที่จำเลยที่ 2 ทำกับโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภค พฤติการณ์ดังกล่าวถือได้ว่า จำเลยทั้งสองจงใจไม่ปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อจะขายและคำขออนุญาตจัดสรรที่ดินและบ้านมาตั้งแต่แรก มีเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายเพื่อประโยชน์ในทางการค้าโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้น จึงสมควรบังคับให้จำเลยทั้งสองชำระค่าเสียหายเพื่อการลงโทษแก่โจทก์ครั้งหนึ่งของความเสียหายที่โจทก์ได้รับ

ข้อเท็จจริงในเรื่องการปรับปรุงถมดินเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ จำเลยเป็นฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3959/2563 ข้อเท็จจริงในเรื่องการปรับปรุงถมดินเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ จำเลยเป็นฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 การที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบกิจการค้าที่ดิน ทำการจัดสรรที่ดินและบ้าน แต่ถมดินบดอัดปรับระดับพื้นที่โครงการต่ำกว่าถนนสาธารณะคือถนนราชพฤกษ์ ไม่เป็นไปตามที่ขออนุญาตจัดสรร และไม่ปรากฏเหตุที่จะทำให้จำเลยเข้าใจว่าการปรับถมดินในโครงการจะใช้ถนนสาธารณะสายใดก็ได้เป็นเกณฑ์ในการวัดระดับพื้นที่ในโครงการ พฤติการณ์ถือได้ว่าจำเลย

ประกอบธุรกิจโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมสมควรกำหนดให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งจากจำนวนค่าเสียหายที่กำหนดให้จำเลยรับผิดชอบตามที่วินิจฉัยมาในประเด็นก่อนเป็นเงิน 5,000,000 บาท แต่เนื่องจากค่าเสียหายเพื่อการลงโทษนี้มีใช้หนี้เงินในขณะยื่นฟ้องที่จะนำมาคิดดอกเบี้ยผิดนัดได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบชำระดอกเบี้ยของค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2318/2564 สาเหตุที่ทำให้โจทก์ที่ 1 สมองพิการเกิดจากสาเหตุใด เป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ให้บริการทางการแพทย์ ภาระการพิสูจน์จึงตกแก่จำเลยที่ 1 ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 พยานจำเลยที่ 1 เบิกความว่าสาเหตุที่ทำให้โจทก์ที่ 1 สมองพิการเสียหายถาวรอาจเกิดได้จากหลายสาเหตุด้วยกัน แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเกิดจากสาเหตุใด ทางนำสืบของจำเลยที่ 1 ยังไม่อาจรับฟังข้อเท็จจริงไปทางหนึ่งทางใดโดยแน่ชัด จึงต้องถือว่ายังไม่สามารถระบุสาเหตุที่แท้จริงได้ว่าโจทก์ที่ 1 มีอาการสมองพิการเสียหายถาวรช่วยเหลือตนเองไม่ได้เพราะสาเหตุใดแน่ ตรงกันข้ามกับทางนำสืบของโจทก์ทั้งสอง ที่มีโจทก์ที่ 2 และ ส. บิดาโจทก์ที่ 1 เบิกความยืนยันตรงกันว่า หลังเกิดเหตุบุคลากรทางการแพทย์ของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ทำการผ่าตัดโจทก์ที่ 1 ได้พุดยอมรับว่า เหตุที่โจทก์ที่ 1 มีอาการดังกล่าวเนื่องจากท่อช่วยหายใจหลุดและขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว ทั้งตามบันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องขอรับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นของผู้รับบริการ จังหวัดนครราชสีมา ระบุว่า หลังการผ่าตัด เมื่อเกิดปัญหากับโจทก์ที่ 1 วิสัญญีแพทย์ทำการตรวจสอบตำแหน่งท่อช่วยหายใจอีกครั้ง เนื่องจากสงสัยว่ามีเสียงลมรั่วไม่เข้าปอด ซึ่งพบว่าท่อช่วยหายใจไม่ได้อยู่ในตำแหน่งของหลอดลม จึงได้รับใส่ท่อช่วยหายใจใหม่โดยเพิ่มขนาดจากเบอร์ 4 เป็นเบอร์ 4.5 ตำแหน่งที่ใส่อยู่ที่ 12 เซนติเมตร แม้การจ่ายเงินช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 จะเป็นการจ่ายเงินช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีได้พิจารณาว่าบุคลากรทางการแพทย์กระทำโดยประมาทและก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ก็ตาม แต่รายงานการประชุมดังกล่าวก็ต้องพิจารณาไปตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการสอบสวน ทั้งคณะอนุกรรมการที่เข้าร่วมพิจารณาก็ล้วนเป็นแพทย์ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีความรู้ความเชี่ยวชาญ เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับคำเบิกความของโจทก์ที่ 2 และ ส. ซึ่งไม่มีความรู้ทางการแพทย์ยากที่จะเบิกความปรุ้งแต่งข้อเท็จจริงที่ตนรับฟังมา พยานหลักฐานโจทก์ทั้งสองมีน้ำหนักดีกว่าพยานหลักฐานจำเลยที่ 1 ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า สาเหตุที่โจทก์ที่ 1 สมองพิการอย่างถาวรเกิดจากท่อช่วยหายใจหลุดหรือเคลื่อนจากหลอดลมภายหลังการผ่าตัด ทำให้สมองขาดออกซิเจนหล่อเลี้ยงเป็นเวลานานจนโจทก์ที่ 1 เกิดอาการดังกล่าวกรณีจะถือว่าการกระทำของบุคลากรทางการแพทย์ของจำเลยที่ 1 เป็นความประมาทเลินเล่อหรือไม่นอกจากต้องพิจารณาจากมาตรฐานการรักษาตามวิชาชีพของแพทย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบวิธีปฏิบัติในการรักษาผู้ป่วยแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์และเหตุผลประการอื่นด้วย เนื่องจากพยาธิสภาพของผู้ป่วยและอาการเจ็บป่วยของผู้ป่วยแต่ละรายนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งจะมีผลต่อการวินิจฉัยของแพทย์และนำไปสู่วิธีการรักษาที่ไม่เหมือนกันได้ หากข้อเท็จจริงได้ความว่าแพทย์ได้ตรวจรักษาผู้ป่วยโดยปฏิบัติ

ถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบวิธีปฏิบัติตามมาตรฐานแห่งวิชาชีพแพทย์เฉพาะทางนั้นด้วยความระมัดระวังรอบคอบ และเหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่จำเป็นที่ต้องให้การบำบัดรักษาผู้ป่วยโดยเร็วเพื่อให้พ้นจากความเสี่ยงภัยอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายแล้ว แม้ผลการรักษาจะไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง กรณีย่อมไม่อาจถือว่าบุคลากรทางการแพทย์ผู้นั้นกระทำด้วยความประมาทเลินเล่อ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าบุคลากรทางการแพทย์ของจำเลยที่ 1 ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบและเหมาะสมสอดคล้องแก่สภาวะการณ์ที่จำเป็นในการรักษาโรคที่ 1 ทุกขั้นตอนโดยถูกต้องตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพอันเหมาะสมแก่สภาวะการณ์แล้ว แม้จะเกิดผลต่อช่วยหายใจหลุดหรือเคลื่อนที่ก็ตาม การกระทำของบุคลากรทางการแพทย์ของจำเลยที่ 1 ย่อมไม่เป็นการละเมิด แต่เป็นเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจคาดหมายได้ บุคลากรทางการแพทย์ของจำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ทั้งสอง จำเลยที่ 1 ในฐานะหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบต่อความรับผิดในทางละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ด้วย

ประเด็นข้อพิพาทที่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิต การประกอบ หรือการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับรถยนต์พิพาท อันเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของจำเลยที่ 1 กับพวก ซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 จำเลยที่ 1 กับพวกจึงมีภาระการพิสูจน์ แต่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายย่อมต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของจำเลยที่ 1 ตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในส่วนนี้จึงตกแก่โจทก์ที่ต้องพิสูจน์ก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 129/2566 การที่โจทก์ฟ้องว่าหลังจากทำสัญญาเช่าซื้อ โจทก์นำรถยนต์พิพาทออกใช้งานแต่รถยนต์พิพาท เกิดความชำรุดบกพร่องโดยสาเหตุเกิดจากกระบวนการผลิตของจำเลยที่ 3 ส่วนจำเลยที่ 1 กับพวกให้การต่อสู้ว่า รถยนต์คันดังกล่าวมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและมีความชำรุดบกพร่องหรือมีสภาพดังที่โจทก์อ้าง คดีจึงมีประเด็นข้อพิพาทที่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิต การประกอบ หรือการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับรถยนต์พิพาท อันเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของจำเลยที่ 1 กับพวก ซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 จำเลยที่ 1 กับพวกจึงมีภาระการพิสูจน์ แต่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายย่อมต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของจำเลยที่ 1 ตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในส่วนนี้จึงตกแก่โจทก์ที่ต้องพิสูจน์ก่อน พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 บัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่กำหนดได้ตามที่เห็นสมควร หากการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่จากข้อเท็จจริงเห็นได้ว่า จำเลยที่ 1 และที่ 3 ดำเนินการตรวจสอบหาสาเหตุของความผิดปกติตามที่โจทก์แจ้งเพื่อแก้ไขมาโดยตลอด หาได้ปฏิเสธไม่รับผิดชอบแต่อย่างใดไม่ โดยทำการเปลี่ยนอะไหล่

หลายรายการโดยไม่เรียกค่าใช้จ่ายจากโจทก์ ตลอดจนจัดรถยนต์สำรองให้ใช้แทนในระหว่างตรวจสอบและแก้ไข และยังเสนอขยายการรับประกันคุณภาพรถยนต์เป็นกรณีพิเศษจากเดิม พฤติการณ์ที่ได้ความจึงยังไม่สมควรที่จะกำหนดให้จำเลยที่ 1 ที่ 3 และที่ 9 รับผิดชอบเสียหายเพื่อการลงโทษ

ผู้ประกอบการมีภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 แต่เมื่อพยานหลักฐานที่ผู้ประกอบการนำสืบมายังไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้ว่าสินค้าปลอดภัย ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1166/2566 โจทก์กล่าวอ้างว่าถุงลมนิรภัยรถยนต์ของโจทก์ไม่ทำงานในขณะเกิดอุบัติเหตุอันเป็นการกล่าวอ้างว่าสินค้าของจำเลยร่วมเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 โดยจำเลยทั้งสองถือเป็นผู้ประกอบการในฐานะผู้ชาย ส่วนจำเลยร่วมเป็นผู้ประกอบการในฐานะผู้ผลิตรถยนต์ จึงต้องด้วยมาตรา 7 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่า (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ทั้งข้อเท็จจริงที่จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมกล่าวอ้างเกี่ยวกับการผลิตการประกอบซึ่งอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจ จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมจึงมีภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 แต่เมื่อพยานหลักฐานที่จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมนำสืบมายังไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้ว่าถุงลมนิรภัยทำงานเป็นปกติและไม่ชำรุดบกพร่อง ข้อเท็จจริงยอมรับฟังได้ว่า ถุงลมนิรภัยรถยนต์ของโจทก์ไม่ทำงานในขณะเกิดเหตุ จึงเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องในการผลิตและเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติแล้วว่าโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังกล่าว และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติและธรรมดาของโจทก์ จำเลยร่วมในฐานะผู้ผลิตสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ ส่วนจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดจำหน่ายที่มอบให้จำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ให้แก่โจทก์ และจำเลยที่ 2 ในฐานะผู้ชายรถยนต์พิพาทให้แก่โจทก์ เมื่อสามารถระบุตัวจำเลยร่วมซึ่งเป็นผู้ผลิตได้แล้ว จำเลยทั้งสองจึงไม่ใช่ผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

การบรรยายฟ้องของโจทก์นอกจากให้จำเลยทั้งสองรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แล้ว ยังเป็นการฟ้องให้จำเลยทั้งสองรับผิดจากการที่รถยนต์คันพิพาทไม่เป็นไปตามที่จำเลยทั้งสองได้โฆษณาไว้ อันอยู่ในเกณฑ์ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 อยู่ด้วย การที่โจทก์ซื้อรถยนต์คันพิพาทจากจำเลยที่ 2 เพราะเชื่อตามคำโฆษณาว่า รถยนต์คันพิพาทมีความปลอดภัยสูง มีถุงลมนิรภัยป้องกันการกระแทกสำหรับผู้ขับขี่และผู้โดยสารให้ได้รับความปลอดภัยเมื่อเกิดอุบัติเหตุ คำโฆษณาดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 เมื่อถุงลมนิรภัยไม่ทำงานโดยไม่ออกมาป้องกันอันตรายขณะเกิดอุบัติเหตุจนเป็นเหตุให้โจทก์และสามีโจทก์ได้รับบาดเจ็บไม่เป็นไป

ตามคำโฆษณาของจำเลยทั้งสอง จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ขายจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญาและต้องร่วมรับผิดชอบ สำหรับจำเลยที่ 1 ได้รับความว่าในการประกอบธุรกิจ จำเลยร่วมจะเป็นผู้ผลิตและประกอบรถยนต์แล้วจึงจำหน่ายและส่งมอบรถยนต์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดให้แก่จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 จึงจำหน่ายและส่งมอบให้แก่จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่าย การประกอบกิจการจำหน่ายรถยนต์ของศูนย์บริการของจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 1 ต้องทำสัญญาระหว่างกัน โดยศูนย์จำหน่ายต้องใช้เครื่องหมายและสัญลักษณ์ของ ข. การดำเนินการของจำเลยที่ 2 ต้องยึดถือตามมาตรฐานของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ต้องมีบริการหลังการขาย ตามพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจดังกล่าว ประกอบกับหลังเกิดเหตุ พนักงานจำเลยที่ 1 เป็นผู้ตรวจสอบสภาพรถรวมถึงถุงลมนิรภัยเองและได้ร่วมเจรจากับโจทก์ ย่อมแสดงให้เห็นว่า จำเลยทั้งสองมีฐานะต่างเป็นตัวละครตัวแทนซึ่งกันและกันในการร่วมกันประกอบธุรกิจจำหน่ายและให้บริการซ่อมบำรุงรถยนต์ยี่ห้อ ข. รวมทั้งรถยนต์คันพิพาท โดยจำเลยที่ 1 ให้จำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ของตน เช่นนี้ จำเลยที่ 1 จึงต้องร่วมรับผิดชอบต่อโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกตามสัญญาซื้อขายด้วย

มูลหนี้ที่ทำให้จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบต่อโจทก์เป็นเรื่องสัญญา ส่วนความรับผิดชอบของจำเลยร่วมนั้นมาจากมูลหนี้ละเมิด โจทก์นำสืบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเป็นผลทั้งจากการผิดสัญญาและละเมิด ขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายทั้งหมดรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 500,000 บาท เมื่อถุงลมนิรภัยมีไว้เพื่อป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและเพื่อรองรับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น หากถุงลมนิรภัยทำงานผิดปกติ จำเลยทั้งสองผู้ขายรถยนต์พิพาทย่อมคาดเห็นได้ว่าโจทก์ผู้ใช้รถรวมทั้งคนโดยสารจะได้รับบาดเจ็บและอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่แต่เฉพาะความเสียหายต่อตัวทรัพย์สินที่ขาย แต่รวมไปถึงความเสียหายดังกล่าวด้วย อันเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่พฤติการณ์พิเศษ แม้โจทก์ไม่ได้นำสืบแจกแจงรายละเอียดของค่าเสียหายแต่ละส่วน ศาลก็สามารถกำหนดค่าเสียหายให้ตามพฤติการณ์แห่งคดีได้และค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องมาตามฟ้องนั้นเหมาะสมแล้ว กำหนดให้ตามขอ ส่วนค่าเสียหายในมูลละเมิดที่จำเลยร่วมต้องรับผิดชอบต่อโจทก์นั้น การที่ถุงลมนิรภัยไม่ทำงานถือเป็นพฤติการณ์ที่ร้ายแรง ซึ่งอาจทำให้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้น่าจะสูงกว่าค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการผิดสัญญา แต่ตามฟ้องโจทก์ประสงค์จะเรียกค่าสินไหมทดแทนเท่าที่ขอมาและไม่เกินสมควร จึงให้จำเลยร่วมรับผิดชอบเป็นหนี้จำนวนเดียวกันซึ่งโจทก์อาจเรียกให้แต่ละคนชำระหนี้โดยสิ้นเชิงได้ เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 จึงไม่กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้

ศาลมีอำนาจเกี่ยวกับพยาน

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ให้อำนาจศาลเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองได้ตามที่เห็นสมควรเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความซึ่งกระบวนพิจารณามีลักษณะของระบบไต่สวนผสมกับระบบกล่าวหาโดยค่อนข้างจะเป็นระบบไต่สวนมากกว่า⁷⁹

การเรียกพยานมาสืบเอง

มาตรา 33⁸⁰ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ความแจ้งชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบ รวมทั้งมีอำนาจเรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล หรือให้จัดส่งพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้

พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว

มาตรา 33 ศาลมีอำนาจต่าง ๆ เกี่ยวกับสืบพยานหลักฐานดังนี้

1. อำนาจเรียกพยานมาสืบได้เอง ตามที่เห็นสมควร
2. อำนาจสั่งเจ้าพนักงานคดีตรวจสอบรวบรวมพยานที่จำเป็นแล้วรายงานศาลทราบ
3. อำนาจเรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล
4. อำนาจจัดส่งพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้

การใช้อำนาจของศาลดังกล่าว รวมถึงการสืบพยานเพิ่มเติมด้วยนั้นต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว⁸¹

ในกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อให้ได้ความแจ้งชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดีศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี
2. ตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ
3. ตรวจสอบสัญญาณสินค้าหรือความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ
4. ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน ทุนจดทะเบียน รายได้ รายชื่อหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือ

กรรมการของผู้ประกอบธุรกิจ

⁷⁹ ธาณิศ เกศวพิทักษ์. (2551). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 9. น. 3-4, 109, 119, ฉันทพร พงศ์กระพันธ์. (2560). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 67. น. 83, ฉันทพร พงศ์กระพันธ์, สุนิสา ช่อแก้ว. (2561). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 33. น. 179 และเอื้อน ขุนแก้ว. (2566). เพิ่งอ้าง. น. 151

⁸⁰ มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁸¹ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1. น. 151

5. เรียกให้หน่วยงานหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งพยานหลักฐาน
6. ตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาพิพากษาคดี

แม้ศาลมีอำนาจเรียกพยานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาศาลจะใช้อำนาจในส่วนนี้น้อยมากเนื่องจากคดีส่วนใหญ่เป็นกรณีผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคนับเป็นจำเลย ซึ่งคดีลักษณะดังกล่าวต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมิมีภูมิลำเนาตามสำเนาทะเบียนบ้านอยู่ในเขตอำนาจศาล กรณีเช่นนี้ส่วนใหญ่เป็นคดีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การต้องพิจารณาคดีโจทก์ไปฝ่ายเดียวเพราะผู้บริโภคที่ตกเป็นจำเลยโดยมากมักไม่ได้อยู่อาศัยในภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านเนื่องจากไปทำงานในกรุงเทพหรือจังหวัดอื่นทำให้จำเลยเสียโอกาสต่อสู้คดี อีกทั้งศาลก็จะถือข้อเท็จจริงตามที่ผู้ประกอบธุรกิจเสนอโดยไม่ได้ใช้อำนาจไต่สวนคดีอย่างเต็มที่เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ประกอบกับปริมาณคดีที่มากเกินไปอันเป็นผลมาจากบทนิยามคดีผู้บริโภคของพระราชบัญญัตินี้ทำให้บทบาทของศาลในการไต่สวนคดีทำได้ไม่เต็มที่⁸²

ผู้พิพากษาที่จะเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองได้นั้นโดยมากมักจะเป็นผู้พิพากษาที่มีความรู้และประสบการณ์ในการไต่สวนค้นหาความจริงค่อนข้างมากกว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงใด จึงจะใช้อำนาจส่วนนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁸³

การซักถามพยาน

มาตรา 34⁸⁴ ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล

ให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

มาตรา 34 กำหนดให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง โดยคู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล ทั้งนี้ ศาลมีอำนาจซักถามข้อเท็จจริงอื่นใดที่เกี่ยวข้อง แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้าง

เนื่องจากนิยามสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคนั้นไม่เท่ากัน ผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่มีทุนทรัพย์มากพอที่จะจ้างทนายความที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ตรงข้ามกับผู้ประกอบการมักมีโอกาสดูแลคดีภาพทางเศรษฐกิจในการจ้างทนายความที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีเฉพาะด้านมากกว่าผู้บริโภค โดยเฉพาะถ้าเป็นผู้ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งมีทุนทรัพย์ในการจัดหาทนายความที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในทางคดี ผู้พิพากษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการค้นหาความจริงพร้อมทั้งทำหน้าที่อำนวยความสะดวก

⁸² สมภูมิ หล้าศรีศรี. (2560). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 111, ฉันทพร พงศ์กระพันธ์. (2560). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 67. น. 102 และฉันทพร พงศ์กระพันธ์, สุนิสา ช่อแก้ว. (2561). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 33. น. 179, 185-186

⁸³ ศุภชัย ประไพพน. (2560). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 299, 302

⁸⁴ มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ยุคธรรมในนามส่วนรวม นับแต่การพิจารณาคดีไปจนพิพากษาอันเป็นการวางหลักประกันมิให้เกิดการบิดเบือนความจริง ด้วยเหตุนี้ศาลจึงควรทำหน้าที่แสวงหาความจริงในเชิงรุกโดยให้เจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ช่วยในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดี⁸⁵

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติในศาลชั้นต้นที่เป็นศาลจังหวัด และศาลแขวงซึ่งเป็นศาลที่มีปริมาณคดีผู้บริโภคน่าจะเข้าสู่ระบบมากที่สุดผู้พิพากษามีภาระต้องพิจารณาทั้งคดีผู้บริโภค คดีแพ่งทั่วไปและคดีอาญาด้วย และยังคุ้นชินอยู่กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งใช้กระบวนการพิจารณาคดีที่อยู่บนพื้นฐานของระบบกล่าวหาและผู้พิพากษายังยึดหลักการวางตัวเป็นกลาง จะไม่ยุ่งในเนื้อหาของคดีของคู่ความฝ่ายใดซึ่งขัดกับลักษณะของคดีผู้บริโภค จึงไม่ใช่อำนาจในการซักถามพยานเพื่อแสวงหาความจริง รวมทั้งยังขาดความชำนาญในบทบาทการไต่สวนค้นหาความจริงเป็นผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีผู้บริโภคคดีอื่นไปด้วย⁸⁶ ซึ่งในส่วนนี้ ผู้เขียนเห็นว่าอาจมีความจำเป็นจัดตั้งศาลคดีผู้บริโภคโดยเฉพาะหรือจัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคขึ้นในศาลชั้นต้น หรือทำความเข้าใจกับสร้างทัศนคติให้ผู้พิพากษานำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และกระบวนการพิจารณาระบบไต่สวนมาใช้บังคับกับคดีผู้บริโภคอย่างเต็มที่ และจัดอบรมกระบวนการพิจารณาระบบไต่สวนให้ศาลค้นหาความจริงและแสวงหาพยานหลักฐานรวมถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องในคดี เพื่อให้ศาลมีบทบาทในการแสวงหาความจริงและซักถามพยานด้วยตนเองมากขึ้น

การนั่งพิจารณา

มาตรา 35⁸⁷ การนั่งพิจารณาสืบพยาน ให้ศาลนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน

มาตรา 35 กำหนดให้นั่งพิจารณาคดีต่อเนื่อง เลื่อนการนั่งพิจารณาได้ครั้งละไม่เกิน 15 วัน

การนั่งพิจารณาสืบพยาน ให้ศาลนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ เป็นเหตุขอเลื่อนคดีที่ค่อนข้างยืดหยุ่น มิได้เคร่งครัดเหมือนกับในคดีแพ่งสามัญ ทั้งนี้ ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกิน 15 วัน

มาตรา 35 เป็นการเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีในวันนัดพิจารณาซึ่งมีการไกล่เกลี่ย ยื่นคำให้การและสืบพยานกัน มิใช่กรณีที่ส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยไม่ได้และต้องมีการส่งใหม่ที่ศาลอาจมีคำสั่งให้เลื่อนวันนัดพิจารณาตามมาตรา 24 ออกไปได้แต่ต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่มิคำสั่งดังกล่าวตามข้อกำหนด

⁸⁵ ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อังแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 14, 298

⁸⁶ ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). เพิ่งอ้าง น. 14-15, 135, 228, 246, 332, สมภูมิ หล้าศรี. (2560). อังแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 111, ฉันทพร พงศ์กระพันธุ์. (2560). อังแล้วในเชิงอรรถที่ 67. น. 102 และฉันทพร พงศ์กระพันธุ์, สุนิสา ช่อแก้ว. (2561). อังแล้วในเชิงอรรถที่ 33. น. 179, 185-186

⁸⁷ มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ประธานฯ ข้อ 10 วรรคสอง หรือกรณีเลื่อนนัดพิจารณาไกล่เกลี่ยที่กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งเลื่อนได้ไม่เกิน 3 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 7 วันเว้นแต่มีพฤติการณ์พิเศษ ตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 16⁸⁸

การเลื่อนตามมาตรา 35 นี้ใช้เฉพาะการสืบพยานเท่านั้น โดยการเลื่อนคดีเพราะมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ ซึ่งให้เลื่อนได้ครั้งละไม่เกิน 15 วัน⁸⁹ หากเป็นนัดเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างอื่น เช่น นัดพิจารณา หรือนัดพร้อมยอมอยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดนัดได้ตามความเหมาะสมไม่จำเป็นต้องติดต่อกันทุกวันหรือในกรณี จำเป็นต้องเลื่อนวันนัดเหล่านั้นก็ไม่อยู่ในบังคับเลื่อนครั้งละไม่เกิน 15 วัน⁹⁰

ในทางปฏิบัติ เมื่อศาลไม่มีกระบวนการเตรียมความพร้อมข้อมูลคดี และตรวจสอบข้อเท็จจริงโดย เจ้าพนักงานคดีล่วงหน้าก่อนวันนัดพิจารณา ทำให้ศาลไม่สามารถกระทำทุกอย่างตามที่กฎหมายกำหนดให้แล้วเสร็จในวันเดียวกันได้ อีกทั้งคดีผู้บริโภคที่ขึ้นสู่ศาลมีปริมาณมาก ดังนั้น พบว่าในคดีผู้บริโภคหากคู่ความทั้งสองฝ่ายมาพร้อมกันที่ศาลในวันนัดพิจารณาคดีนัดแรกมักมีการเลื่อนคดีอยู่เสมอ ทั้งมีสาเหตุมาจากตัวความที่ต้องการระยะเวลาในการไกล่เกลี่ย หรือคู่ความฝ่ายหนึ่งต้องการประวิงคดี หรือเพราะเหตุจากศาลเองที่ไม่สามารถบริหารจัดการคดีให้ดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้⁹¹

ปัจจุบัน ศาลยุติธรรมได้นำกระบวนการสืบพยานออนไลน์มาใช้ในการสืบพยาน โดยคู่ความอาจยื่นคำร้องขอสืบพยานออนไลน์ผ่านช่องทาง e-Filing หรือระบบ CIOS หรือยื่นคำร้องต่อศาลหรือศาลเห็นสมควรสั่งเอง ซึ่งจากข้อมูล ณ วันที่ 28 มีนาคม 2565⁹² มีคำร้องขอสืบพยานออนไลน์จำนวนรวมทั้งสิ้น 496,555 เรื่อง โดยเป็นคำร้องในคดีผู้บริโภคจำนวน 390,482 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 78.6 ของคำร้องทั้งหมด ซึ่งกระบวนการสืบพยานออนไลน์นี้มีข้อดีหลายประการ เช่น ทำให้ดำเนินคดีได้สะดวก รวดเร็ว ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางของพยานและคู่ความ และลดโอกาสการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การพิจารณาคดีของศาลเร็วขึ้นด้วย

พยานผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็น

มาตรา 36⁹³ ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควรในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

⁸⁸ ธานีศ เกศพิทักษ์. (2551). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 9. น. 119-120

⁸⁹ เพิ่งอ้าง. น.73

⁹⁰ ศุภชัย ประไพพนพ. (2560). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 291

⁹¹ เพิ่งอ้าง. น.296, 315

⁹² ข้อมูลจาก สำนักส่งเสริมงานตุลาการ ศาลยุติธรรม <https://oja.coj.go.th/th/content/page/index/id/285564>

⁹³ มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้

ต้องแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบถึงการให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็น และให้โอกาสคู่ความตามสมควรในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

ในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกพยานมาสืบเอง หรือให้พยานผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นดังกล่าวข้างต้น เจ้าพนักงานคดีอาจประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ตรวจพิสูจน์หรือขอข้อมูลที่จำเป็น หรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งเอกสารมาเพื่อประกอบการดำเนินการ แล้วจัดทำรายงานเสนอต่อศาล โดยอาจจะระบุถึงพยานหลักฐานที่ศาลสมควรเรียกมาสืบเพิ่มเติมดังกล่าวข้างต้น หรือผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลสมควรรับฟังความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาแต่ศาลต้องแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบก่อนการสืบพยานนั้นตามสมควร และให้โอกาสคู่ความตามสมควรในการโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว หรือเรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวตามมาตรา 33 มาตรา 36 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 20 และข้อ 21 ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมได้ตามมาตรา 36 วรรคสอง โดยศาลอาจใช้ข้อมูลที่ได้จากรายงานของเจ้าพนักงานคดีเป็นแนวทางในการซักถามพยานก็ได้ตามมาตรา 33 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 22

ในกรณีที่มีการบันทึกคำพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดเป็นภาพ หรือเสียง หรือโดยใช้วิธีการอื่นใด ซึ่งคู่ความและพยานสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกการเบิกความนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 121 วรรคสองตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 23 วรรคหนึ่ง

ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อความที่บันทึก ตลอดจนการจัดทำสำเนาข้อความดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร หรือสิ่งบันทึกอย่างอื่นตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 23 วรรคสอง

ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยตรวจสอบและดูแลให้คู่ความดำเนินคดีไปตามขั้นตอนของกฎหมาย หากเจ้าพนักงานคดีพบว่ามิชอบฟ้อง ให้รายงานต่อศาลพร้อมด้วยแนวทางแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ศาลพิจารณาสั่งการตามความเห็นสมควรตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 24

ศาลให้สืบพยานเพิ่มเติมหลังจากสืบพยานเสร็จแล้ว

มาตรา 37⁹⁴ เมื่อได้สืบพยานหลักฐานตามที่จำเป็นและคู่ความได้แถลงการณ์ ถ้าหากมีเสร็จแล้ว ให้ถือว่าการพิจารณาเป็นอันสิ้นสุดและให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็ว แต่ตราบใดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไปได้ ซึ่งอาจรวมทั้งการเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วย โดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอ

มาตรา 37 กำหนดให้เมื่อสืบพยานเสร็จให้ศาลพิพากษาโดยเร็ว หากยังไม่พิพากษา ศาลอาจสืบพยานเพิ่มเติม หรือสืบพยานที่สืบไปแล้วใหม่ได้

1) เมื่อได้สืบพยานหลักฐานตามที่จำเป็นและคู่ความได้แถลงการณ์ถ้าหากมีเสร็จแล้ว ให้ถือว่าการพิจารณาเป็นอันสิ้นสุด และให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็ว

2) ตราบใดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมต่อไปได้ ซึ่งอาจรวมทั้งการเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วย โดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอ

ให้ผู้บริโภคถือข้อเท็จจริงตามคดีก่อนที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด

มาตรา 30⁹⁵ ถ้าภายหลังที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีผู้บริโภคแล้ว ปรากฏว่ามีการฟ้องผู้ประกอบการรายเดียวกันเป็นคดีผู้บริโภคอีกโดยข้อเท็จจริงที่พิพาทเป็นอย่างเดียวกับคดีก่อนและศาลในคดีก่อนได้วินิจฉัยไว้แล้ว ศาลในคดีหลังอาจมีคำสั่งให้ถือว่าข้อเท็จจริงในประเด็นนั้นเป็นอันยุติเช่นเดียวกับคดีก่อนโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน เว้นแต่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงในคดีก่อนนั้นยังไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือเพื่อให้โอกาสแก่คู่ความที่เสียเปรียบต่อผู้คดี ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองหรืออนุญาตให้คู่ความนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมตามความเห็นสมควรก็ได้

มาตรา 30 กำหนดให้คดีหลังที่มีผู้ประกอบการรายเดียวกัน ให้ถือข้อเท็จจริงตามคดีก่อนที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น เว้นแต่คดีก่อนข้อเท็จจริงไม่พอ หรือให้โอกาสผู้คดี ศาลมีอำนาจเรียกพยานมาสืบเองหรืออนุญาตให้คู่ความนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมตามความเห็นสมควรก็ได้

⁹⁴ มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁹⁵ มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ถ้าคดีก่อนและคดีหลังเป็นคดีผู้บริโภคมที่มีผู้ประกอบการรายเดียวกันอีก โดยข้อเท็จจริงที่พิพาทเป็นอย่างเดียวกัน คดีก่อนได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ศาลในคดีก่อนได้วินิจฉัยไว้แล้ว ศาลในคดีหลังอาจมีคำสั่งให้ถือว่าข้อเท็จจริงในประเด็นนั้นเป็นอันยุติเช่นเดียวกับคดีก่อนโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน

อย่างไรก็ตาม หากศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงในคดีก่อนนั้นยังไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือเพื่อให้โอกาสแก่คู่ความที่เสียเปรียบต่อคู่คดี ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองหรืออนุญาตให้คู่ความนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรก็ได้

ตัวอย่างเช่น กรณี นาย ก. รับประทานอาหารสำเร็จรูปที่มีสิ่งปลอมปนแล้วได้รับอันตรายแก่ร่างกายและฟ้องร้องดำเนินคดีแก่บริษัทผู้ผลิตสินค้าและศาลวินิจฉัยถึงที่สุดแล้วว่าสินค้าที่ผลิตในรอบในวันที่ 1 มกราคม มีสารปลอมปนเป็นอันตรายแก่ร่างกาย และให้นาย ก. ชนะคดี หากต่อมา นาย ข. รับประทานอาหารของบริษัทซึ่งผลิตเมื่อวันที่ 1 มกราคม และได้รับอันตรายแก่ร่างกาย นาย ข. อาจฟ้องคดี และขอให้ศาลในคดีหลังนี้ถือข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาในคดีก่อนที่ยุติแล้วว่าสินค้าที่ผลิตเมื่อวันที่ 1 มกราคม มีสารปลอมปนโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอีกก็ได้ เพราะเป็นสินค้าที่จำหน่ายในรอบการผลิตเดียวกัน

วิเคราะห์

ในคดีผู้บริโภคต้องการอำนวยความสะดวก และลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีให้แก่ผู้บริโภค ให้การดำเนินคดีเสร็จโดยเร็วเพื่อเยียวยาแก่โจทก์ผู้ฟ้องคดีได้เร็ว เห็นได้จาก กรณี

กรณีผู้ประกอบการเป็นโจทก์ กฎหมายกำหนดให้ยื่นฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมมีภูมิลำเนาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติหลายกรณีผู้บริโภคมักจะย้ายถิ่นฐานไปทำงานในต่างจังหวัดมิได้ทำงานในภูมิลำเนาของตน ดังนั้น จึงเกิดปัญหาว่าผู้บริโภคมต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับมายังภูมิลำเนาเพื่อต่อสู้คดีผู้บริโภคม ซึ่งก็ทำให้เป้าหมายของวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมยังไม่สำเร็จ ซึ่งอาจต้องพิจารณาแก้ไขกระบวนการส่วนนี้เพื่อให้ผู้บริโภคมเข้าถึงสิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และเสียค่าใช้จ่ายน้อยนั่นเอง

ในส่วนกรณีผู้บริโภคมเป็นโจทก์ยื่นฟ้องศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษานั้นมิได้มีบทบัญญัติเป็นการเฉพาะ จึงต้องนำบทบัญญัติเรื่องเขตศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในคดีผู้บริโภคม ทำให้ผู้บริโภคมมีสิทธิเลือกที่จะยื่นฟ้องต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่มูลคดีเกิดในเขตศาล หรือศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาก็ได้ ซึ่งกรณีนี้ ผู้บริโภคมก็อาจพิจารณาในส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้ว่ายื่นฟ้องที่ใดที่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาดำเนินคดีน้อยที่สุดได้จริง

ในการยื่นฟ้องเพื่อลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมนั้น กรณีผู้บริโภคมเป็นโจทก์หรือผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคมฟ้องคดีโดยได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งปวง เป็นการลดค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้บริโภคมได้จริง ซึ่งถ้าผู้ประกอบการเป็นโจทก์จะไม่ได้รับยกเว้น

ในการดำเนินคดีมีเจ้าพนักงานคดีช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้บริโภคนในการจัดทำคำฟ้อง คำให้การ บัญชีพยาน ทำให้ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องจ้างทนายความทำให้ลดค่าใช้จ่ายได้จริง อย่างไรก็ตาม ในบางคดีผู้บริโภคที่พอจะมีทุนทรัพย์อยู่บ้างก็ยังจ้างทนายความเพื่อมาช่วยดำเนินคดี เนื่องจากผู้บริโภคที่เป็นประชาชนทั่วไปไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิและกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคแบบละเอียดนั่นเอง และอยากสร้างความมั่นใจให้กับตนเองว่าจะเอาชนะผู้ประกอบการซึ่งมักจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ได้ ซึ่งการทำหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีนั้นสามารถช่วยเหลือผู้บริโภคได้จริง แต่เนื่องจากสถิติคดีผู้บริโภคพบว่า มีการยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคต่อศาลจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี แต่จำนวนเจ้าพนักงานคดีในแต่ละศาลนั้นยังมีจำนวนไม่มาก ไม่สอดคล้องกับปริมาณคดีผู้บริโภค ทำให้การทำงานของเจ้าพนักงานต้องเร่งรีบ ไม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีพิจารณา ตลอดจนการทำหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีก็จำกัดมิให้ทำหน้าที่แบบทนายความ ทำให้การเอาชนะกันในประเด็นสำคัญในคดีนั้น ผู้บริโภคก็ไม่มั่นใจจึงต้องจ้างทนายความเพื่อดำเนินคดีนั่นเอง ซึ่งประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการเพิ่มอัตราค่าจ้างเจ้าพนักงานคดีในศาลชั้นต้นแต่ละแห่งเพิ่มขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่ผู้บริโภคได้มากขึ้น

แม้ในกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคจะกำหนดให้ในวันนัดพิจารณาค้างครั้งแรกต้องมีการไกล่เกลี่ยก่อน แต่รูปแบบการไกล่เกลี่ยในหลาย ๆ คดีค่อนข้างทำได้จำกัด เนื่องจากต้องได้รับความยินยอมจากคู่ความทั้งสองฝ่าย ซึ่งกรณีผู้บริโภคถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ส่วนใหญ่แล้วผู้บริโภคจะไม่มาศาลหากไม่ได้ยื่นคำให้การไว้ก่อน จำเลยจะขาดนัดยื่นคำให้การ แต่หากยื่นคำให้การไว้ก่อนแต่ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาก็จะเป็นจำเลยขาดนัดพิจารณาซึ่งการที่จำเลยไม่มาศาลทั้งสองกรณี ศาลไม่อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ และศาลจะสืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียวแล้วพิพากษาคดี หรือแม้โจทก์และจำเลยมาศาลแต่การไกล่เกลี่ยในบางกรณีข้อตกลงในชั้นไกล่เกลี่ยทำให้ผู้ประกอบการค่อนข้างได้เปรียบผู้บริโภคอยู่พอสมควร ผู้เขียนเห็นว่า นอกจากศาลจะพิจารณาเรื่องผลบังคับของข้อตกลงในชั้นไกล่เกลี่ยและความชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลอาจต้องเข้ามาตรวจสอบความเหมาะสมของข้อตกลงเพิ่มขึ้น เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 อย่างแท้จริงนั่นเอง

สรุป

ในกรณีผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคมีสสิทธิเลือกศาลที่จะฟ้องได้สะดวก กรณีที่ฟ้องบังคับเอาอสังหาริมทรัพย์หรือสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ผู้บริโภคอาจฟ้องต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตศาลหรือศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาในเขตศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ทวิ ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 หรือฟ้องคดีอื่นต่อศาลที่ผู้ประกอบการธุรกิจมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่ผู้บริโภคก็มักจะมีภูมิลำเนาใกล้กับสถานที่มูลคดีเกิดขึ้นด้วยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 (1) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

พ.ศ. 2551 มาตรา 7 โดยให้สิทธิผู้บริโภคมีสสิทธืเลือกศาลที่จะฟ้องคดีได้มากกว่ากรณีผู้ประกอบการเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคเป็นจำเลยนั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 4 ทวิ มาตรา 4 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ในมุมมองของผู้บริโภคแล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการให้ลดภาระแก่ผู้บริโภคในการเดินทางไปใช้สิทธิฟ้องคดีเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลย ซึ่งเป็นผู้ประกอบการ และให้ผู้บริโภคเข้าถึงสิทธิในการฟ้องคดีได้ สะดวก รวดเร็ว ประหยัดมากขึ้น ไม่จำเป็นต้องเดินทางไกลไปท้องถิ่นอื่นซึ่งมิใช่ภูมิลำเนาของผู้บริโภคเอง ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปฟ้องคดีน้อยลง เมื่อพิจารณาในฝั่งผู้ประกอบการ จะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการถูกจำกัดสิทธิในการเลือกศาลที่จะฟ้องได้เฉพาะศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาในเขตศาลเท่านั้นตามมาตรา 17 ทำให้ผู้บริโภคเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อไปต่อสู้อคดีน้อยลง ใช้เวลาในการเดินทางน้อยลง เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 17 ในมุมมองของผู้บริโภคแล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการให้ลดภาระแก่ผู้บริโภค และให้ผู้บริโภคเข้าถึงการต่อสู้อคดีในศาลได้มากขึ้น

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 20 แล้วจะเห็นได้ว่า ในการฟ้องคดีผู้บริโภคนั้น โจทก์จะฟ้องเป็นหนังสือหรือฟ้องด้วยวาจาได้ โดยกฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีคอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ผู้บริโภคในการจัดทำคำฟ้อง ซึ่งผู้บริโภคอาจฟ้องคดีด้วยวาจาแล้วให้เจ้าพนักงานจดบันทึกได้ นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้มีหน่วยงานพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 ซึ่งได้แก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรอง สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรอง และอาจมีหน่วยงานอื่นที่กฎหมายจะกำหนดให้ มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้ในอนาคต จะเห็นได้ว่า ในการฟ้องคดีผู้บริโภคนั้น หากมีผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนตามมาตรา 19 ผู้บริโภคก็ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปศาลด้วยตนเองได้ ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีเอง ไม่จำเป็นต้องมีทนายความเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมทางศาล ผู้บริโภคซึ่งมีรายได้น้อย หรือทำงานมีรายได้รายวัน หากหยุดงานไปต่อสู้อคดีก็จะขาดรายได้ ก็มีสิทธิฟ้องคดีเรียกร้องค่าเสียหายในฐานะผู้บริโภคได้สะดวก สามารถใช้สิทธิทางศาลได้สะดวกมากขึ้น เสียค่าใช้จ่ายน้อยลง และทั้งผู้บริโภคและผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคนั้น ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งปวงเช่นเดียวกันตามมาตรา 18 โดยการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งปวงแก่ผู้บริโภคและผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 18 เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ซึ่งในคดีผู้บริโภคมีมาตรการและกลไกต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถดำเนินคดีได้โดยไม่จำเป็นต้องมีทนายความ เป็นการลดค่าใช้จ่ายทนายความ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปต่อสู้อคดีกับผู้ประกอบการ ที่อาจฟ้องคดีต่อศาลที่มูลคดีเกิด

เมื่อเสนอคำฟ้องต่อศาลแล้ว หากศาลเห็นว่า คำฟ้องบกพร่องหรือขาดสาระสำคัญ ศาลอาจสั่งให้แก้ไขคำฟ้องได้ตามมาตรา 20 ซึ่งศาลอาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดีให้คำแนะนำและช่วยเหลือได้ กรณีที่มีการฟ้องเพิ่มเติมแก้ไขคำฟ้อง หรือฟ้องแย้ง ก็ยังให้ดำเนินคดีแบบคดีผู้บริโภคทั้งเรื่องตามมาตรา 21 เพื่อลดค่าใช้จ่ายและลดภาระในการเอาชนะกันด้วยเทคนิคในเชิงคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อให้ผู้บริโภคต่อสู้อคดีได้อย่างเต็มที่

ในคดีผู้บริโภคมหาหมายกำหนดชั้นตอนบังคับให้ในวันนัดพิจารณาครั้งแรกคู่ความจะต้องเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนซึ่งหากคู่ความสามารถตกลงกันได้ จะนำไปสู่การถอนฟ้อง หรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และศาลอาจพิพากษาตามข้อตกลงเป็นการพิพากษาตามยอมตามมาตรา 24 และมาตรา 25 ทำให้มีคำพิพากษาได้รวดเร็วและผู้เสียหายได้รับการเยียวยาได้เร็วขึ้น ทั้งนี้ หากคู่ความไม่สามารถตกลงกันได้ จึงจะมีการยื่นคำให้การและเข้าสู่การสืบพยานต่อไปตามมาตรา 26 ซึ่งกฎหมายกำหนดให้พิจารณาคดีโดยต่อเนื่อง ไม่เลื่อนคดีเว้นมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ตามมาตรา 35 เมื่อพิจารณามาตรา 35 แล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายมุ่งหมายให้พิจารณาคดีเสร็จโดยเร็ว จึงกำหนดให้พิจารณาคดีแบบต่อเนื่องกัน เลื่อนได้เฉพาะกรณีจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ และให้เลื่อนได้ครั้งละไม่นานมากนัก เพื่อมิให้ใช้เหตุเลื่อนคดีเพื่อประวิงคดีให้ชักช้า และเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาได้เร็วเพื่อเป็นการชดใช้แก่โจทก์ผู้ฟ้องคดีด้วย

การพิจารณาคดีที่รวดเร็วยิ่งขึ้นทำให้มีโอกาสได้รับการเยียวยาเร็วขึ้น ซึ่งในอดีตอาจมีกรณีและผู้บริโภคได้รับความเสียหายคิดเป็นจำนวนเงินไม่มาก หากผู้บริโภคทำงานมีรายได้เป็นรายวัน การหยุดงานเพื่อมาใช้สิทธิทางศาล นอกจากจะไม่มีรายได้ในวันนั้นแล้ว ยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็น ค่าเดินทาง ค่าทนายความ ค่าธรรมเนียมศาล เช่น ค่าขึ้นศาล ค่าส่งหมาย ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และหากจำเป็นต้องเดินทางมาศาลหลายครั้งหลายหนเพื่อต่อสู้คดีทำให้เมื่อเทียบกับจำนวนค่าเสียหายที่ผู้บริโภคต้องการจะฟ้องเรียกร้องจากผู้ประกอบธุรกิจนั้นไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายผู้บริโภคต้องเสียไป ทำให้ในอดีตผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายหลายรายไม่ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งศาลก็จะไม่มีสถิติคดีในส่วน และอาจทำให้เข้าใจว่า ไม่มีข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจและผู้บริโภค

ในการพิจารณาและสืบพยานในคดีผู้บริโภคนั้น กำหนดกำหนดให้ศาลใช้กระบวนการพิจารณาแบบระบบกล่าวหาผสมกับระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริง และมีเจ้าพนักงานคดีช่วยศาลในการแสวงหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ โดยศาลเป็นผู้ถามพยาน หากคู่ความจะถามพยานต้องได้รับอนุญาตจากศาล และกำหนดมาตรการพิเศษให้ศาลแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามมาตรา 33 ถึงมาตรา 37

เมื่อพิจารณากระบวนการค้นหาความจริงในคดีผู้บริโภคแล้ว จะเห็นได้ว่า ในคดีผู้บริโภคใช้ระบบการพิจารณาทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนผสมกันโดยก่อนไปทางระบบไต่สวน เช่น กระบวนการยื่นบัญชีระบุพยานซึ่งคู่ความต้องแสดงความจำนงอ้างอิงพยานหลักฐานใดต่อศาลตามมาตรา 31 แต่ในส่วนการถามพยานนั้น ไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือพยานที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล และให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตามตามมาตรา 34 และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ความชัดเจน ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานมาสืบได้เองตามที่เห็นว่าสมควรตามมาตรา 37 นอกจากนี้ศาลยังมีอำนาจให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญให้ศาลใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยตนเองเพิ่มเติมตามมาตรา 33 นอกจากการ

ที่คู่ความนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาล ซึ่งกลไกทั้งหมดดังกล่าวช่วยให้ผู้บริโศกซึ่งเป็นฝ่ายเสียเปรียบในแง่ของ ความรู้ความเชี่ยวชาญในทางกฎหมายและขั้นตอนดำเนินคดีมีโอกาสต่อสู้กับผู้ประกอบธุรกิจโดยไม่จำเป็นต้องมี ทุนความได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศก พ.ศ. 2551 ขึ้นใช้บังคับเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโศกนั่นเอง

ถ้าหลังจากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีผู้บริโศกแล้ว ปรากฏว่ามีการฟ้องผู้ประกอบธุรกิจรายเดียวกัน เป็นคดีผู้บริโศกอีกโดยข้อเท็จจริงที่พิพาทเป็นอย่างเดียวกับคดีก่อนและศาลในคดีก่อนได้วินิจฉัยไว้แล้ว ศาลในคดี หลังอาจมีคำสั่งให้ถือว่าข้อเท็จจริงในประเด็นนั้นเป็นอันยุติเช่นเดียวกับคดีก่อนโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน เว้น แต่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงในคดีก่อนนั้นยังไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือเพื่อให้โอกาสแก่คู่ความที่ เสียเปรียบต่อสู้คดี ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองหรืออนุญาตให้คู่ความนำพยานหลักฐานมาสืบ เพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรก็ได้ตามมาตรา 30

แบบฝึกหัด

- 1) ผู้ประกอบธุรกิจจะยื่นฟ้องผู้บริโศกเป็นคดีผู้บริโศกต่อศาลใดได้บ้าง
- 2) ผู้บริโศกจะยื่นฟ้องผู้ประกอบธุรกิจเป็นคดีผู้บริโศกต่อศาลใดได้บ้าง
- 3) ผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโศกได้แก่บุคคลใดบ้าง
- 4) กรณีคำฟ้องมีข้อบกพร่องหรือขาดสาระสำคัญศาลจะมีคำสั่งอย่างไรได้บ้าง
- 5) หลังจากโจทก์ยื่นฟ้องแล้ว หากมีการเพิ่มเติมคำฟ้อง หรือฟ้องแย้งซึ่งมิใช่คดีผู้บริโศกศาลต้องสั่งให้ ดำเนินการอย่างไร
- 6) หากบุคคลเห็นว่าพยานที่ตนต้องการจะอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายเมื่อมีการฟ้องคดีผู้บริโศก บุคคล นั้นจะทำการอย่างไรได้บ้างเพื่อนำพยานหลักฐานนั้นมาใช้เมื่อมีการฟ้องคดีผู้บริโศกแล้ว
- 7) ในวันนัดพิจารณาครั้งแรกศาลต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโศกอย่างไร
- 8) หากโจทก์ไม่มาศาลในวันพิจารณาครั้งแรก โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ศาลต้องดำเนิน กระบวนการพิจารณาอย่างไรต่อไป
- 9) หากจำเลยไม่มาศาลในวันพิจารณาครั้งแรก โดยจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การไว้และไม่ได้รับอนุญาตจาก ศาลให้เลื่อนคดี ศาลต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างไรต่อไป
- 10) ในคดีผู้บริโศก ในการถามพยานของคู่ความ ก่อนที่ทนายความจะถามพยานต้องได้รับอนุญาตจาก ศาลหรือไม่

บทที่ 4 คำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี

คำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงการทำคำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี รายละเอียดในคำพิพากษา ศาลสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาได้ไม่เกิน 10 ปีกรณีพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ค่าเสียหายแท้จริง ให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริง และทำความเข้าใจเพื่อประกอบการทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง ศาลสั่งเรียกผู้ผลิต ผู้นำเข้าเข้ามาเป็นคู่ความร่วมมือในคดีและมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้ารับผิดชอบได้ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ศาลสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจรับสินค้าคืนเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลง หากทำไม่ได้ให้ใช้ราคา ห้ามจำหน่ายสินค้า เรียกเก็บจนกว่าแก้ไขให้ปลอดภัย หากทำไม่ได้ให้ทำลาย ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้นหรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และให้มีอำนาจพิพากษาให้บุคคลเช่นว่านั้นร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคดีด้วย

รายละเอียดคำพิพากษา

มาตรา 38¹ คำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี อย่างน้อยต้องแสดงข้อเท็จจริงที่ฟังได้โดยสรุปและคำวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีพร้อมด้วยเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา 38 กำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี ต้องมีรายละเอียดสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

- 1) ข้อเท็จจริงโดยสรุป ได้แก่ คำฟ้องและคำให้การโดยย่อ
- 2) คำวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดี ได้แก่ ประเด็นข้อพิพาทในคดี ภาระการพิสูจน์ และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
- 3) พร้อมด้วยเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยนั้น

สำหรับเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในคำพิพากษาในคดีผู้บริโภค แม้จะเป็นคดีมีทุนทรัพย์เล็กน้อยและจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลก็ต้องให้เหตุผลแห่งคำวินิจฉัยไว้ด้วย ซึ่งแตกต่างจากการพิจารณาคดีมีโนสารที่ศาลอาจมีคำพิพากษาด้วยวาจาโดยไม่แสดงเหตุผลไว้ก็ได้ เว้นแต่จำเลยจะอุทธรณ์คำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 194 ประกอบมาตรา 141 วรรคท้าย

¹ มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ศาลมีอำนาจพิพากษาเกินคำขอ

มาตรา 39² ในคดีที่ผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่า จำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้องหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ก็ตาม แต่ข้อที่ศาลยกขึ้นวินิจฉัยนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมามากกว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบ

มาตรา 39 กำหนดให้เฉพาะเป็นคดีผู้บริโภค และเป็นคดีที่ผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ ศาลจึงจะพิพากษาเกินกว่าที่ปรากฏในคำฟ้องนั้น จำกัดอยู่เฉพาะคดีส่วนที่ผู้บริโภครเป็นโจทก์ หากเป็นกรณีและผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคร ศาลจะพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจได้รับชำระหนี้เกินคำขอไม่ได้³

มาตรา 39 กำหนดให้ความคุ้มครองผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคร กฎหมายให้อำนาจศาลพิพากษาเรื่องค่าเสียหายที่ไม่ถูกต้อง หรือวิธีการบังคับที่ไม่เพียงพอต่อการเยียวยาขึ้นวินิจฉัยได้ ไม่เกินคำขอ⁴ แต่ข้อที่ศาลยกขึ้นวินิจฉัยนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมามากกว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีในเรื่องค่าเสียหายหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ ตามมาตรา 39 หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเพื่อประกอบการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งตามบทบัญญัติดังกล่าว ก็ได้ ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงหรือความเห็นของเจ้าพนักงานคดีในเรื่องค่าเสียหายหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งคัดค้านตามมาตรา 39 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 28

สำหรับกรณีจำเลยฟ้องแย้ง ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคร แล้วผู้บริโภครฟ้องแย้งให้ผู้ประกอบธุรกิจชำระหนี้ตามสัญญา ในส่วนของฟ้องแย้งซึ่งถือว่าเป็นคำฟ้องที่ผู้บริโภครมีคำขอบังคับเอาจากผู้ประกอบธุรกิจ ผู้บริโภครจึงมีฐานะเป็นโจทก์ ดังนั้น ในส่วนของฟ้องแย้ง ศาลจึงสามารถใช้อำนาจตามมาตรา 39 ได้⁵

สิ่งที่ศาลพิพากษาเกินคำขอได้ ดังนี้

1. จำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้อง เช่น ผู้บริโภครเรียกร้องค่าเสียหายมาหลายรายการ กล่าวมาในฟ้องและแนบเอกสารท้ายฟ้องมาแล้ว แต่ในคำขอท้ายฟ้องนั้นได้บวกตัวเลขขาดไป ศาลพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดใช้ค่าเสียหายที่ถูกต้องได้

2. วิธีการบังคับตามคำขอไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง

² มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

³ เอื้อน ขุนแก้ว, (2566). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร. น. 154

⁴ เพิ่งอ้าง. น. 153

⁵ เพิ่งอ้าง. น. 154

การที่ศาลจะพิพากษาเกินคำขอไว้ว่า ต้องเป็นกรณีจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกมาไม่ถูกต้อง หรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้องเท่านั้น และข้อที่ยกขึ้นวินิจฉัยนั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบแล้ว และต้องมีมูลหนี้หรือมีสิทธิเรียกร้องต่อกันตามกฎหมายหรือสัญญาด้วย หากเป็นกรณีที่ไม่ต้องมีมูลหนี้หรือไม่มีสิทธิเรียกร้องต่อกันตามกฎหมายหรือสัญญา ศาลในคดีผู้บริโภคก์ห้ามอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยหรือกำหนดวิธีการบังคับเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับไม่ เพราะมิใช่กรณีที่มีสิทธิเรียกร้องแต่คำขอบังคับบกพร่อง

ในกรณีที่ศาลจะกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพิ่มขึ้นเกินกว่าที่โจทก์ขอมาหรือกำหนดวิธีการบังคับตามคำขอให้เยียวยาโจทก์ได้ต้องอยู่ในข้ออ้างอันอาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเดียวกัน ศาลจึงจะใช้อำนาจตามมาตรา 39 ได้

ข้อจำกัดในการยกวินิจฉัย

การที่ศาลจะหยิบยกคำขอเรื่องค่าเสียหายหรือวิธีการบังคับข้างต้นขึ้นวินิจฉัยตามมาตรา 39 ได้นั้น จะต้องเป็นกรณีที่คู่ความได้ยกขึ้นกล่าวอ้างมาแล้วโดยชอบโดยกล่าวไว้ในคำฟ้อง คำฟ้องเพิ่มเติม หรือคำฟ้องแย้ง ศาลจึงจะหยิบยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมาวินิจฉัยได้ หากเป็นเรื่องที่ไม่มีการกล่าวมาในคำฟ้อง คำฟ้องเพิ่มเติม คำฟ้องแย้งเลย เพียงแต่ปรากฏในชั้นพิจารณาก็ถือไม่ได้ว่าเป็นเรื่องที่ยกมาว่ากล่าวโดยชอบ⁶

ศาลอาจกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพิ่มขึ้นเกินกว่าที่โจทก์ขอมา หรือกำหนดวิธีการบังคับตามคำขอให้สามารถเยียวยาความเสียหายแก่โจทก์ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ในข้ออ้างอันอาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเดียวกัน มิใช่โจทก์ฟ้องโดยกล่าวอ้างว่าจำเลยโต้แย้งสิทธิโจทก์ด้วยเหตุหนึ่งแล้วจะสามารถพิพากษาไปถึงมูลเหตุอื่น อันมิได้ฟ้องขอบังคับมาด้วยแต่อย่างใด เมื่อคดีนี้มีมูลคดีเป็นเรื่องผิดสัญญาจ้างทำของ ศาลย่อมไม่อาจพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบต่อโจทก์โดยอาศัยเหตุอื่นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9628/2558 โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ 1 โดยกล่าวหาว่าจำเลยที่ 1 ผิดสัญญาจ้างทำของ ไม่ทำสิทธยนต์ของโจทก์ให้เป็นไปตามข้อตกลงที่จะต้องขุดสี่เดมิออกทั้งหมดเสียก่อนที่จะพ่นสีใหม่ ทำให้โจทก์เสียหายโดยโจทก์มีคำขอบังคับให้จำเลยที่ 1 ใช้จ่ายค่าเสียหายเพราะโจทก์ต้องขาดประโยชน์จากการใช้รถ 5,000 บาท และเรียกค่าจ้างซ่อมรถยนต์คืน 38,000 บาท รวม 43,000 บาท แม้ในคำฟ้องจะกล่าวถึงบันทึกข้อตกลงที่โจทก์และจำเลยที่ 1 ทำไว้ต่อสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดขอนแก่นว่า จำเลยที่ 1 จะไปตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการทำสิทธยนต์ของโจทก์ก่อน หากไม่พบจำเลยที่ 1 ยินดีจ่ายเงินชดเชยความเสียหายให้โจทก์ 10,000 บาท ภายใน 7 วัน ก็เป็นเพียงการให้ข้อเท็จจริงตามลำดับว่าก่อนฟ้องโจทก์ได้ร้องเรียนไปที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดขอนแก่นและได้มีการเจรจากันในที่สุดมีการทำบันทึกดังกล่าว แต่ต่อมาจำเลยที่ 1 ไม่ชดใช้เงินให้โจทก์ โจทก์จึงนำคดีนี้มาฟ้องโดยไม่ปรากฏว่าโจทก์

⁶ เพิ่งอ้าง. น. 156

ประสงค์จะเรียกเงินตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยังมีเงื่อนไขอยู่ แต่โจทก์ต้องการเรียกเอาค่าเสียหายและค่าจ้างซ่อมรถยนต์คืนจากจำเลยที่ 1 เท่านั้น ดังนี้ การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชำระเงินตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวแก่โจทก์จึงเกินไปจากคำฟ้อง มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ศาลจะพิพากษาเกินคำขอไว้ว่า ต้องเป็นกรณีจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกมาไม่ถูกต้อง หรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้องเท่านั้น โดยทั้งสองกรณีนี้ศาลอาจกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพิ่มขึ้นเกินกว่าที่โจทก์ขอมา หรือกำหนดวิธีการบังคับตามคำขอให้สามารถเยียวยาความเสียหายแก่โจทก์ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ในข้ออ้างอันอาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเดียวกัน มิใช่โจทก์ฟ้องโดยกล่าวอ้างว่าจำเลยได้แย่งสิทธิโจทก์ด้วยเหตุหนึ่งแล้วจะสามารถพิพากษาไปถึงมูลเหตุอื่น อันมิได้ฟ้องขอบังคับมาด้วยแต่อย่างใด เมื่อคดีนี้มูลคดีเป็นเรื่องผิดสัญญาจ้างทำของศาลย่อมไม่อาจพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบต่อโจทก์โดยอาศัยเหตุอื่นได้ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีผู้บริโภควินิจฉัยว่า การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชำระเงินตามบันทึกข้อตกลงเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 3 เป็นการพิพากษาเกินไปกว่าคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ ไม่ชอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 นั้น ชอบแล้ว

เมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลมาตรฐานการซ่อมของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายโดยใกล้ชิด ย่อมชี้ชัดว่า จำเลยที่ 2 ร่วมกับจำเลยที่ 1 รับประกันการซ่อมบำรุงรักษารถยนต์แก่โจทก์ด้วย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสอง จำเลยทั้งสองจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์พิพาท ศาลในคดีผู้บริโภคมีอำนาจบังคับให้จำเลยทั้งสองใช้ค่าเสียหายเป็นเงินแก่โจทก์ได้ตามมาตรา 39 และมาตรา 41

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4567/2561 จำเลยที่ 1 ตัวแทนจำหน่ายรถส่งมอบรถยนต์พิพาทพร้อมสมุดคู่มือการรับบริการแก่โจทก์ระบุการรับประกันรถยนต์พิพาทตามเงื่อนไขและระยะเวลา ข้อตกลงเช่นนี้ถือเป็นสัญญาให้บริการ เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 สำหรับจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ประกอบการผลิต ประกอบ และจำหน่ายรถยนต์พิพาท แม้เป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากจำเลยที่ 1 และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลูกค้าผู้ซื้อรถก็ตาม แต่เมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลมาตรฐานการซ่อมของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายโดยใกล้ชิด ย่อมชี้ชัดว่า จำเลยที่ 2 ร่วมกับจำเลยที่ 1 รับประกันการซ่อมบำรุงรักษารถยนต์แก่โจทก์ด้วย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสอง เมื่อจำเลยทั้งสองไม่อาจนำสืบพิสูจน์ได้ว่า จำเลยทั้งสองได้ซ่อมแซมข้อชำรุดบกพร่องของรถยนต์พิพาทเรียบร้อยแล้ว จำเลยทั้งสองจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์พิพาท ศาลในคดีผู้บริโภคมีอำนาจบังคับให้จำเลยทั้งสองใช้ค่าเสียหายเป็นเงินแก่โจทก์ได้ตามมาตรา 39 และมาตรา 41

จำเลยที่ 1 โฆษณาขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างโครงการหมู่บ้านด้วยแผ่นพับว่าจะจัดให้มีสวนสาธารณะในหมู่บ้านเนื้อที่ 10 ไร่ โจทก์ทั้งสามเชื่อตามคำโฆษณาจึงเข้าทำสัญญา จำเลยที่ 1 ไม่ได้จัดให้มีสาธารณูปโภคครบตามที่โฆษณา คำฟ้องกล่าวอ้างว่าที่ดินพิพาทเป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์การยทรัพย์อีกต่อไปสภาพแห่งหนึ่งจึงไม่เปิดช่องให้โจทก์ทั้งสามบังคับจำเลยที่ 1 ให้จัดระเบียบที่ดินพิพาทเป็นภาระจ่ายอ้อมแก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสามได้ ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ทั้งสามก็ตาม จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้รับโอนที่ดินพิพาทอันเป็นภาระยทรัพย์มีหน้าที่บำรุงรักษาภาระจ่ายอ้อมในที่ดินพิพาทให้คงสภาพดังเช่นเดิมโดยตลอดไป ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคจึงมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยที่ 2 จัดระเบียบให้ที่ดินพิพาทเป็นภาระจ่ายอ้อมแก่ที่ดินโจทก์ทั้งสามได้ จำเลยที่ 2 มีหน้าที่บำรุงรักษาภาระจ่ายอ้อมในที่ดินพิพาทให้คงสภาพดังเช่นเดิมโดยตลอดไปโดยผลของกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4585/2561 ฟ้องโจทก์ทั้งสามหาได้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีว่าที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน คำฟ้องเพียงอ้างว่าจำเลยที่ 1 โฆษณาขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างโครงการหมู่บ้าน ส. ด้วยแผ่นพับว่าจะจัดให้มีสวนสาธารณะในหมู่บ้านเนื้อที่ 10 ไร่ โจทก์ทั้งสามเชื่อตามคำโฆษณาจึงเข้าทำสัญญาซื้อที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างกับจำเลยที่ 1 ซึ่งไม่ได้จัดให้มีสาธารณูปโภคครบตามที่โฆษณา ต่อมาจำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทที่โฆษณาว่าเป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านให้แก่จำเลยที่ 2 เพื่อชำระหนี้จำนอง ดังนี้ คำฟ้องที่กล่าวอ้างว่าที่ดินพิพาทเป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน และตามคำขอท้ายคำฟ้องที่ห้ามจำเลยทั้งสองอนุญาตหรือยินยอมให้บุคคลภายนอกเข้าบุกรุกหรือใช้พื้นที่สาธารณะของชุมชนหมู่บ้านในที่ดินพิพาทเป็นเพียงกล่าวอ้างข้อเท็จจริงว่าที่ดินพิพาทเป็นพื้นที่ซึ่งเฉพาะผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านมีสิทธิใช้สอยได้เท่านั้น ไม่อาจแปลขยายความว่าเป็นการกล่าวอ้างว่าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งหมายความว่าประชาชนทั่วไปแม้มิได้อยู่ในหมู่บ้าน ส. มีสิทธิใช้สอยโดยไม่มีผู้ใดห้ามปรามหวงกันได้ ส่วนคำให้การจำเลยทั้งสองก็หาได้กล่าวอ้างประเด็นเรื่องที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเช่นกันที่ศาลชั้นต้นหยิบยกขึ้นวินิจฉัยว่าที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (2) ด้วยการแสดงเจตนาอุทิศให้ของจำเลยที่ 1 โดยการโฆษณาด้วยแผ่นพับว่าเป็นพื้นที่สวนสาธารณะในหมู่บ้านและโดยการที่จำเลยที่ 1 ไม่ได้แย่ง การใช้สอยที่ดินพิพาทของคนในชุมชนจึงเป็นการวินิจฉัยนอกฟ้องนอกประเด็น ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ภาระจ่ายอ้อมนั้นเพียงแต่ทำให้เจ้าของภาระยทรัพย์ต้องยอมรับกรรมบางอย่างซึ่งกระทบถึงทรัพย์สินของตนหรือต้องดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างอันมีอยู่ในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้นเพื่อประโยชน์แก่สังหาริมทรัพย์อื่น และห้ามเจ้าของภาระยทรัพย์ประกอบกรรมใด ๆ อันจะเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจ่ายอ้อมลดไป หรือเสื่อมความสะดวกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1387 และมาตรา 1389 เท่านั้น กรรมสิทธิ์ในที่ดินภาระยทรัพย์ยังคงเป็นของเจ้าของตามประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ลักษณะ 4 ภาระจำยอมไม่มีทบบัญญัติห้ามเจ้าของภารยทรัพย์จำหน่ายหรือโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินภารยทรัพย์ และตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ข้อ 30 วรรคหนึ่ง ที่ใช้บังคับแก่คดีนี้ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้จัดสรรหรือผู้รับโอนกรรมสิทธิ์คนต่อไปที่จะบำรุงรักษาสาธารณูปโภคที่ถือว่าตกอยู่ในภาระจำยอมเพื่อประโยชน์แก่ที่ดินจัดสรรให้คงสภาพดังเช่นที่ผู้จัดสรรได้จัดทำขึ้นโดยตลอดไป และจะกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวกมิได้อันเป็นการแสดงชัดว่าที่ดินที่จัดทำสาธารณูปโภคที่ตกอยู่ในภาระจำยอมแก่ที่ดินจัดสรรดังกล่าวสามารถจำหน่ายจ่ายโอนได้ เพียงแต่ผู้รับโอนต้องมีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น จำเลยที่ 1 ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทจึงมีสิทธิโอนที่ดินพิพาทเพื่อชำระหนี้จำนองแก่จำเลยที่ 2 ได้ และลำพังเพียงการโอนที่ดินพิพาทโดยไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสองกระทำการใดอันเป็นการขัดขวางการใช้สอยภาระจำยอมของโจทก์ทั้งสามกับพวกย่อมไม่เป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวก ที่ดินพิพาทตกเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินจัดสรรในโครงการหมู่บ้านรวมทั้งที่ดินของโจทก์ทั้งสามตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ข้อ 30 วรรคหนึ่ง และโดยผลของกฎหมายดังกล่าว ย่อมเป็นหน้าที่ของจำเลยที่ 1 ผู้จัดสรรหรือจำเลยที่ 2 ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่จะบำรุงรักษากิจการดังกล่าวให้คงสภาพดังเช่นที่ได้จัดทำขึ้นโดยตลอดไปและจะกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวกมิได้ อย่างไรก็ตาม จำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทแก่จำเลยที่ 2 ไปแล้ว เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ภารยทรัพย์อีกต่อไปสภาพแห่งหนี้จึงไม่เปิดช่องให้โจทก์ทั้งสามบังคับจำเลยที่ 1 ให้จดทะเบียนที่ดินพิพาทเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสามได้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ทั้งสามไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ให้ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ทั้งสามก็ตาม จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้รับโอนที่ดินพิพาทอันเป็นภารยทรัพย์มีหน้าที่บำรุงรักษาภาระจำยอมในที่ดินพิพาทให้คงสภาพดังเช่นเดิมโดยตลอดไปโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 และความข้อนี้เป็นข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบ ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคจึงมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยที่ 2 จดทะเบียนให้ที่ดินพิพาทเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินโจทก์ทั้งสามได้ จำเลยที่ 2 มีหน้าที่บำรุงรักษาภาระจำยอมในที่ดินพิพาทให้คงสภาพดังเช่นเดิมโดยตลอดไปโดยผลของกฎหมาย มิใช่กรณีโจทก์ทั้งสาม ขอให้บังคับตามสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาท จึงมิได้อยู่ในบังคับอายุความ 10 ปี

อำนาจศาลในการยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ตามมาตรา 39 นี้ นอกจากต้องอยู่ในบังคับว่า ข้อที่ยกขึ้นวินิจฉัยนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบแล้ว ยังต้องอยู่ภายใต้บังคับหลักทั่วไปแห่งหนี้ว่า ต้องเป็นกรณีที่โจทก์ในคดีผู้บริโภคเป็นเจ้าหนี้ที่มีสิทธิจะเรียกให้จำเลยผู้เป็นลูกหนี้ชำระหนี้ได้ตามอำนาจแห่งมูลหนี้ที่อยู่ด้วย หากเป็นกรณีที่ไม่มีมูลหนี้หรือไม่มีสิทธิเรียกร้องต่อกันตามกฎหมายหรือสัญญา ศาล

ในคดีผู้บริโภครู้ว่ามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยหรือกำหนดวิธีการบังคับเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับไม่ เพราะมิใช่กรณีที่มีสิทธิเรียกร้องแต่คำขอบังคับบกพร่อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2123/2562 โจทก์ทั้งสี่บรรยายฟ้องและนำสืบว่า จำเลยที่ 1 ตรวจจับผู้ตาย ด้วยการผ่าตัดครั้งแรกโดยไม่ตรวจด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ก่อนทั้งที่กระทำได้ เมื่อผ่าตัดแล้วพบว่าผู้ตายมิได้เป็นเนื้องอกแต่เป็นการตั้งครุฑ เป็นกรณการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจนเป็นอันตรายแก่ร่างกายและอนามัยของผู้ตายและทารกในครรภ์ ดังนี้ ข้อเท็จจริงที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครู้ว่ามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยจึงเป็นข้อเท็จจริงที่โจทก์ทั้งสี่ยกขึ้นมาแล้วโดยชอบตั้งแต่ชั้นยื่นคำฟ้องและชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้น แม้โจทก์ทั้งสี่ไม่ได้มีคำขอบังคับให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีผลจากการผ่าตัดครั้งแรก ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครู้ว่ามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและพิพากษาให้จำเลยที่ 1 และที่ 3 รับผิดชอบในส่วนนี้ได้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 แต่อำนาจศาลในการยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ตามมาตรา 39 นี้ นอกจากต้องอยู่ในบังคับว่า ข้อที่ยกขึ้นวินิจฉัยนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบแล้ว ยังต้องอยู่ใต้บังคับหลักทั่วไปแห่งหนึ่งว่า ต้องเป็นกรณีที่โจทก์ในคดีผู้บริโภคเป็นเจ้าหนี้ที่มีสิทธิจะเรียกให้จำเลยผู้เป็นลูกหนี้ชำระหนี้ได้ตามอำนาจแห่งมูลหนี้ที่อยู่ด้วย ดังบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 194 หากเป็นกรณีที่ไม่มีมูลหนี้หรือไม่มีสิทธิเรียกร้องต่อกันตามกฎหมายหรือสัญญา ศาลในคดีผู้บริโภครู้ว่ามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยหรือกำหนดวิธีการบังคับเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับไม่ เพราะมิใช่กรณีที่มีสิทธิเรียกร้องแต่คำขอบังคับบกพร่อง ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครู้ว่ามีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์ทั้งสี่กรณีผู้ตายต้องเจ็บป่วยด้วยอาการทุกขเวทนาจากการผ่าตัดครั้งแรก ต้องนอนพักฟื้นที่โรงพยาบาลจำเลยที่ 3 เพื่อรักษาบาดแผลผ่าตัด และต้องรักษาตัวต่อที่บ้านเป็นเงิน 200,000 บาท นั้น เป็นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ซึ่งตามบทกฎหมายดังกล่าวบัญญัติว่า สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว คดีนี้ผู้ตายไม่ได้ฟ้องคดีเรียกค่าสินไหมทดแทนกรณีดังกล่าวไว้ ทั้งไม่ปรากฏว่าเป็นกรณีที่ได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาระหว่างฝ่ายโจทก์กับฝ่ายจำเลย โจทก์ทั้งสี่จึงไม่มีสิทธิเรียกร้องในมูลหนี้ส่วนนี้ดังที่กฎหมายบัญญัติบังคับไว้ เมื่อโจทก์ทั้งสี่ไม่มีอำนาจแห่งมูลหนี้ที่จะบังคับให้จำเลยที่ 1 และที่ 3 ใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครู้จึงไม่อาจอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 กำหนดค่าสินไหมทดแทนส่วนนี้ให้ได้ และย่อมส่งผลให้ไม่อาจสั่งให้จ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดให้ได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 ไปด้วย

จำเลยเป็นผู้ครอบครองและเก็บรักษาเงินค่าส่วนกลาง ก็นำไปชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความถูกต้องของบัญชีสรุปรายรับ-รายจ่าย จึงตกแก่จำเลย ในด้านรายรับ จำเลยบันทึกรายรับไม่ถูกต้อง จำเลยต้องนำเงินค่าบริการที่จัดเก็บล่วงหน้าไปรวมกับรายรับ คิดเป็นรายรับทั้งสิ้น 62,539,739 บาท และจำเลยไม่ได้นำเงิน 90,900 บาท ที่เรียกเก็บจาก ส. บันทึกไว้ในรายรับ นอกจากนี้ จำเลยนำเงินค่าส่วนกลางไปฝากไว้ที่ธนาคาร แต่ไม่ได้นำดอกเบี้ยสะสม 1,009,696.88 บาท ไปบันทึกรายรับ แม้โจทก์ไม่ได้มีคำขอส่วนนี้แต่เป็นกรณีที่จำนวนค่าส่วนกลางที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้อง ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3760/2562 จำเลยเป็นผู้ครอบครองและเก็บรักษาเงินค่าส่วนกลาง ก็นำไปชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความถูกต้องของบัญชีสรุปรายรับ-รายจ่าย จึงตกแก่จำเลยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ในด้านรายรับ จำเลยบันทึกรายรับไม่ถูกต้อง จำเลยต้องนำเงินค่าบริการที่จัดเก็บล่วงหน้าไปรวมกับรายรับ คิดเป็นรายรับทั้งสิ้น 62,539,739 บาท และจำเลยไม่ได้นำเงิน 90,900 บาท ที่เรียกเก็บจาก ส. บันทึกไว้ในรายรับ นอกจากนี้ จำเลยนำเงินค่าส่วนกลางไปฝากไว้ที่ธนาคาร แต่ไม่ได้นำดอกเบี้ยสะสม 1,009,696.88 บาท ไปบันทึกรายรับ แม้โจทก์ไม่ได้มีคำขอส่วนนี้แต่เป็นกรณีที่จำนวนค่าส่วนกลางที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้อง ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39

จำเลยที่ 1 ชายห้องชุด ให้แก่ผู้บริโภครวมสองโดยไม่ได้ระบุว่าใต้ห้องชุดดังกล่าวเป็นห้องสำหรับติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง ผู้บริโภครวมสองเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 ปฏิบัติตามสัญญาโดยให้เคลื่อนย้ายเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองออกไปติดตั้งที่แห่งอื่น เมื่อเครื่องกำเนิดไฟฟ้าดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของรวม การเคลื่อนย้ายไปติดตั้งที่แห่งใหม่ทำได้ต่อเมื่อได้รับมติจากคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคะแนนเสียงของเจ้าของรวมทั้งหมด ศาลมีอำนาจกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับโดยเห็นควรกำหนดค่าเสียหายเป็นเงินให้แก่ผู้บริโภครวมสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7567/2562 จำเลยที่ 1 ชายห้องชุด ให้แก่ผู้บริโภครวมสองโดยไม่ได้ระบุว่าใต้ห้องชุดดังกล่าวเป็นห้องสำหรับติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง แต่ระบุว่าเป็นที่จอดรถ จึงเป็นการแตกต่างกันในสาระสำคัญมีผลกระทบต่อการศึกษาของผู้บริโภครวมสอง การกระทำของจำเลยที่ 1 เป็นการผิดสัญญาซื้อขาย ผู้บริโภครวมสองมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ 1 แต่ผู้บริโภครวมสองไม่ได้มีคำขอดังกล่าว คงเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 ปฏิบัติตามสัญญาโดยให้เคลื่อนย้ายเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองออกไปติดตั้งที่แห่งอื่น เมื่อเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองที่ติดตั้งไว้ที่อาคารชุดเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของรวม จึงเป็นทรัพย์สินส่วนกลางตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 4 การ

เคลื่อนย้ายเครื่องกำเนิดไฟฟ้าไปติดตั้งที่แห่งใหม่ถือเป็นการก่อสร้างอันเป็นการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมหรือปรับปรุงทรัพย์สินส่วนกลาง จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับมติจากคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคะแนนเสียงของเจ้าของร่วมทั้งหมด ตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 48 (6) สภาพแห่งหนึ่งจึงไม่เปิดช่องให้ดำเนินการตามคำขอของโจทก์ได้ และเมื่อจำเลยที่ 1 ทำให้ผู้บริโภคทั้งสองได้รับความเดือดร้อน มีผลกระทบต่อการพักอาศัย และความปลอดภัยย่อมเป็นการทำละเมิดต่อผู้บริโภคทั้งสองมาโดยตลอด กรณีจึงเป็นเรื่องที่วิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ศาลมีอำนาจกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 โดยเห็นควรกำหนดค่าเสียหายเป็นเงินให้แก่ผู้บริโภคทั้งสองและเมื่อพฤติการณ์ของจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจ เป็นกรณีไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคทั้งสอง และขาดความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน จึงกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงอีกสองเท่า จำเลยที่ 2 ไม่ได้มีส่วนร่วมรู้เห็นกับจำเลยที่ 1 และไม่ใช้คู่สัญญาตามสัญญาซื้อขายห้องชุด จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคทั้งสอง แม้จำเลยที่ 2 ไม่ได้ยื่นฎีกาศาลฎีกาก็เห็นสมควรวินิจฉัยให้มีผลไปถึงจำเลยที่ 2 เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 142 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

การติดตั้งฟิล์มกรองแสงเป็นของแถมที่จำเลยที่ 2 ผู้ประกอบการเสนอให้แก่ผู้เสียหายโจทก์ จำเลยที่ 2 ต้องติดตั้งฟิล์มกรองแสงตามชนิดยี่ห้อที่กำหนดไว้ด้วยความประณีตเรียบร้อยใช้การได้ดีเหมาะสมแก่รถยนต์พิพาท แต่จำเลยที่ 2 ไม่ตรวจสอบควบคุมคุณภาพการติดตั้งจนเกิดความเสียหาย แม้โจทก์ไม่ได้มีคำขอให้รับผิดชอบในจำนวนค่าเสียหายนี้มาให้ครบถ้วนถูกต้อง และวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายของโจทก์ที่เกิดขึ้นตามฟ้อง ศาลฎีกามีอำนาจกำหนดวิธีการบังคับให้จำเลยที่ 2 ชำระหนี้กระทำการ งดเว้นกระทำการ หรือกำหนดให้ชดใช้ค่าเสียหายตามความเหมาะสม แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6108/2564 จำเลยที่ 2 ไม่ได้เป็นฝ่ายผิดสัญญา โจทก์ไม่อาจใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาด้วยการขอส่งมอบรถยนต์พิพาทคืนและไม่อาจบังคับให้จำเลยที่ 2 คืนเงินค่ารถยนต์พิพาทแก่โจทก์ แต่เมื่อการติดตั้งฟิล์มกรองแสงเป็นของแถมที่จำเลยที่ 2 เสนอให้แก่โจทก์ จำเลยที่ 2 ต้องติดตั้งฟิล์มกรองแสงตามชนิดยี่ห้อที่กำหนดไว้ด้วยความประณีตเรียบร้อยใช้การได้ดีเหมาะสมแก่รถยนต์พิพาท แต่จำเลยที่ 2 ไม่ตรวจสอบควบคุมคุณภาพการติดตั้งจนเกิดความเสียหาย แม้โจทก์ไม่ได้มีคำขอให้รับผิดชอบในจำนวนค่าเสียหายนี้มาให้ครบถ้วนถูกต้อง และวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายของโจทก์ที่เกิดขึ้นตามฟ้อง ศาลฎีกามีอำนาจกำหนดวิธีการบังคับให้จำเลยที่ 2 ชำระหนี้กระทำการ งดเว้นกระทำ

การ หรือกำหนดให้ชดใช้ค่าเสียหายตามความเหมาะสม แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 โดยให้จำเลยที่ 2 ติดตั้งฟิล์มกรองแสงตามชนิดยี่ห้อที่กำหนดในสัญญาซื้อขายยนต์ให้โจทก์ใหม่ทุกบานเพื่อให้สอดคล้องกับกระจกบานอื่น และตรวจสอบระบบวงจรไล่ฝ้าให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดีเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดจากการลอกฟิล์มเก่าออก อันเป็นความเสียหายที่จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบ และให้จำเลยที่ 2 ใช้ค่าขาดประโยชน์จากการไม่ได้ใช้รถยนต์พิพาทในระหว่างติดตั้งฟิล์มกรองแสงใหม่ หากไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด ให้จำเลยที่ 2 ชดใช้ค่าเสียหายส่วนนี้อีกด้วย เมื่อความเสียหายเกิดจากการติดฟิล์มกรองแสงซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ติดตั้งภายหลัง เป็นความรับผิดชอบของจำเลยที่ 2 โดยเฉพาะตามข้อตกลงไม่ได้เกิดจากความบกพร่องในการผลิตรถยนต์ จำเลยที่ 1 ไม่ต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 2

ค่าเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเป็นอำนาจศาลที่จะกำหนดให้ตามจำนวนที่เห็นสมควรโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่โจทก์ได้เสียไป รวมทั้งลักษณะและวิธีการดำเนินคดีของโจทก์ตามตาราง 7 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4459/2565 จำเลยประกอบธุรกิจในการทำตลาดสินค้าหรือบริการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยการสื่อสารข้อมูลบนแพลตฟอร์มในเว็บไซต์ของจำเลย เพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการของจำเลยและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงรายอื่นโดยตรงต่อบุคคลทั่วไปในฐานะเป็นผู้บริโภคที่สมัครเข้ารับบริการในเว็บไซต์ของจำเลย ซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางและมุ่งหวังให้ผู้บริโภคแต่ละรายตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการจากจำเลยและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงรายอื่น เข้าลักษณะตามนิยามศัพท์คำว่า "ตลาดแบบตรง" ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 การนำหลัก "เสรีภาพในการทำสัญญา" มาใช้บังคับดั่งที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยในขณะที่ฝ่ายผู้บริโภคไม่มีอำนาจต่อรองหรือไม่มีอำนาจเหนือจำเลยผู้ประกอบการตลาดแบบตรง ย่อมไม่อาจนำมาใช้ได้ ในขณะที่ธุรกิจการค้าขายในสภาพสังคมและเศรษฐกิจมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงต้องบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 12 การระงับการเข้าใช้บัญชีผู้ใช้งานและรหัสผ่านของผู้รับบริการโดยเป็นดุลพินิจฝ่ายเดียวของจำเลยโดยไม่จำต้องแจ้งเหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักฐานให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานทางปกครองที่มีอำนาจควบคุมและกำกับดูแลจำเลยผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรงได้มีโอกาสตรวจสอบความชอบและถูกต้องตามกฎหมาย ในขณะที่ฝ่ายผู้รับบริการหากจะยกเลิกการรับบริการต้องบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรให้จำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน มีลักษณะเป็นการใช้สิทธิตามข้อตกลงที่ไม่คำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม และเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงใช้เป็นเครื่องมือปิดกั้นสิทธิของผู้บริโภครายอื่นที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการและสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้

สินค้าและบริการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 4 (1) (3) จำเลยระงับการเข้าใช้บัญชีผู้ใช้งานและรหัสผ่านของโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคโดยมิได้แจ้งเหตุผลที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรให้โจทก์ทราบล่วงหน้า จึงเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ การเยียวยาให้โจทก์สามารถกลับไปเข้าถึงบัญชีของโจทก์ในเว็บไซต์ของจำเลยอยู่ในวิสัยที่จะบังคับคดีให้จำเลยกระทำการได้และเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมยิ่งกว่าการเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหาย แม้โจทก์จะมีได้มีคำขอดังกล่าวมา ศาลก็มีอำนาจกำหนดวิธีการบังคับที่เหมาะสมได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ค่าเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเป็นอำนาจของศาลที่จะกำหนดให้ตามจำนวนที่เห็นสมควรโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่โจทก์ได้เสียไปรวมทั้งลักษณะและวิธีการดำเนินคดีของโจทก์ตามตาราง 7 ท้าย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 เป็นดุลพินิจของศาล เมื่อศาลได้กำหนดวิธีการบรรเทาความเสียหายอื่นให้แก่โจทก์อย่างเหมาะสมแล้ว จึงไม่กำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้อีก

ศาลสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษารณณ์พันวิสัยจะหยั่งรู้ค่าเสียหายแท้จริง

มาตรา 40⁷ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยและในเวลาพิพากษาคดีเป็นการพันวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ชัดว่าความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่า ยังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสิบปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนการแก้ไขต้องให้ออกโอกาสคู่ความอีกฝ่ายที่จะคัดค้าน

มาตรา 40 กรณีพันวิสัยจะหยั่งรู้ค่าเสียหายแท้จริง ศาลอาจสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาได้ไม่เกิน 10 ปี มาตรา 40 มุ่งให้ความคุ้มครองและเยียวยาแก่ร่างกาย และสุขภาพ อนามัยของผู้บริโภคหรือผู้เสียหายเป็นสำคัญ ประกอบกับโดยสภาพของความเสียหายดังกล่าวอาจมีค่ารักษาพยาบาลต่อครั้งเป็นจำนวนไม่มาก แต่ต้องใช้เวลานานในการรักษาให้หายกลับมาเป็นปกติ และมักจะมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แฝงอยู่เมื่อรวมจำนวนค่าเสียหายทั้งหมดแล้ว เป็นจำนวนมาก

มาตรา 40 นี้จำกัดเฉพาะความเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยเท่านั้น หากเป็นความเสียหายอื่น เช่น ชีวิต เสรีภาพ สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ทรัพย์สิน ศาลไม่อาจสงวนสิทธิในการแก้ไขได้ ไม่อยู่ในบังคับมาตรา 40 นี้ สำหรับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัยมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 มาตรา 445 และมาตรา 446 กำหนดไว้ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 ในส่วนของค่าเสียหายต่อจิตใจ

เป็นอำนาจของศาลในเวลาพิพากษาคดี ขณะที่ศาลพิจารณาพิพากษานั้นผู้บริโภคหรือผู้เสียหายยังอยู่ระหว่างการรักษาตัวและไม่อาจประมาณแก่ค่ารักษาพยาบาลเป็นจำนวนแน่นอนได้ซึ่งเป็นการพันวิสัยจะหยั่งรู้ได้

⁷ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

แนวว่าความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด ซึ่งกว่าจะหายป่วยและกลับมาเป็นปกติ มักจะต้องใช้เวลาในการรักษา ยาวนาน⁸

ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายใน ระยะเวลาที่ศาลกำหนด หากศาลไม่สงวนไว้ศาลจะกลับมาแก้ไขไม่ได้ และต้องเป็นคำพิพากษาที่ศาลได้วินิจฉัยชี้ขาด มิใช่กรณีพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือที่เรียกในทางปฏิบัติว่า “สัญญายอม” ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนการแก้ไขต้องให้อีกฝ่ายที่คัดค้าน⁹ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีในเรื่องที่ไม่อาจหยั่งรู้ค่าเสียหายที่แท้จริงตามมาตรา 40 หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเพื่อประกอบการ ทำคำพิพากษาหรือคำสั่งตามบทบัญญัติดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงหรือความเห็นของเจ้าพนักงานคดีในเรื่อง ค่าเสียหายหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้ง คัดค้านตามมาตรา 40 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 28

ท่านอาจารย์เอื้อน ขุนแก้ว เห็นว่า อำนาจในการแก้ไขคำพิพากษาเป็นอำนาจของศาลแต่ละลำดับชั้น โดยเฉพาะ โดยศาลที่พิพากษาจะต้องกล่าวสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่ง¹⁰

หากศาลชั้นต้นได้กล่าวสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งไว้ อำนาจในการแก้ไขคำพิพากษาหรือ คำสั่งเป็นของศาลชั้นต้น แม้มีการอุทธรณ์ฎีกาหากศาลอุทธรณ์หรือฎีกาพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น อำนาจในการแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งก็เป็นของศาลชั้นต้น¹¹ แต่หากศาลชั้นต้นมิได้สงวนสิทธิไว้ และมีการ อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งไปยังศาลอุทธรณ์ ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษาและได้กล่าวสงวนสิทธิในการแก้ไขคำ พิพากษาหรือคำสั่งไว้ หากมีการแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่ง อำนาจในการแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นของศาล อุทธรณ์¹² สำหรับการที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งจะต้องพิจารณาพฤติการณ์ที่ขอให้มีการแก้ไขนั้นว่ามีการ เปลี่ยนแปลงไปจากพฤติการณ์ในขณะที่มีการพิจารณาคดีหรือไม่¹³

ศาลพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้าใหม่แก่ผู้บริโภคแทนการซ่อมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องได้

มาตรา 41¹⁴ ในคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ผู้ประกอบการธุรกิจ รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า หากศาลเชื่อว่าความชำรุดบกพร่องดังกล่าวมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้านั้น และไม่อาจแก้ไขให้กลับคืนสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติหรือถึงแม้จะแก้ไขแล้วแต่หากนำไปใช้บริโภคแล้วอาจ

⁸ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 159, 161

⁹ เพิ่งอ้าง. น. 161

¹⁰ เพิ่งอ้าง. น. 162

¹¹ เพิ่งอ้าง. น. 162

¹² เพิ่งอ้าง. น. 162

¹³ เพิ่งอ้าง. น. 162

¹⁴ มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

เกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนทดแทนกันได้ พฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ตลอดจนความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการใช้สินค้าหรือได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้บริโภคชดใช้ค่าใช้ทรัพย์สินหรือค่าเสียหาย แล้วแต่กรณี ให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งเรียกผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าดังกล่าวเข้ามาในคดีตามมาตรา 57 (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และมีอำนาจพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่ผู้ประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่งมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย

มาตรา 41 ให้อำนาจศาลในการพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้าแทนการซ่อมสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง หากศาลเชื่อว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องก่อนหรือในขณะที่ส่งมอบ จำกัดเฉพาะกรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง ไม่ใช้กับกรณีผู้บริโภคใช้บริการ โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ และความสุจริตของผู้บริโภคและการที่ผู้บริโภคได้รับประโยชน์หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น โดยศาลอาจมีคำสั่งเรียกผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าให้เข้ามาร่วมรับผิดชอบกับผู้ประกอบธุรกิจได้

ในคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบในค่าชำรุดบกพร่องของสินค้า หากศาลเชื่อว่าความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้านั้น และไม่อาจแก้ไขความชำรุดบกพร่องนั้นให้สินค้านั้นกลับคืนสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติ หรือถึงแม้จะแก้ไขความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นแล้ว แต่หากนำสินค้านั้นไปใช้บริโภคแล้วอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นก็ได้ตามมาตรา 41 วรรค 1

ต้องมีคำขอท้ายฟ้องขอให้แก้ไขความชำรุดบกพร่อง หากมิได้ขอแก้ไขความชำรุดบกพร่อง เช่น เรียกค่าเสียหาย เรียกค่าซ่อมที่ผู้บริโภคออกไป ศาลจะสั่งให้เปลี่ยนสินค้ามิได้¹⁵

หากสินค้านั้นไม่ได้ชำรุดบกพร่อง ผู้ประกอบธุรกิจก็ไม่ต้องรับผิดชอบ การเยียวยากรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ซ่อมแซมสินค้านั้นให้แก่ผู้บริโภคก่อน ผู้บริโภคจะเรียกให้เปลี่ยนสินค้าใหม่ทันทีมิได้ เว้นแต่จะเป็นกรณีที่แก้ไขแล้วแต่หากนำสินค้าไปใช้บริโภคแล้วอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น ซึ่งผู้บริโภคจะขอให้เปลี่ยนได้ทันที¹⁶

สำหรับเงื่อนไขที่ศาลจะพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้าใหม่นั้น จะคำนึงถึงลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนทดแทนกันได้ พฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ตลอดจนความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย และหากข้อเท็จจริง

¹⁵ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 164

¹⁶ เพิ่งอ้าง. น. 163

ปรากฏว่า ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการใช้สินค้านั้นหรือผู้บริโภคได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้บริโภคชดใช้ค่าใช้ทรัพย์สินหรือค่าเสียหาย แล้วแต่กรณี ให้แก่ผู้ประกอบการนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

การฟ้องคดีให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ถ้าผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งเรียกผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าดังกล่าวเข้ามาในคดีตามมาตรา 57 (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และมีอำนาจพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่ผู้ประกอบการตามวรรคหนึ่งมีต่อผู้บริโภคได้ด้วยตามมาตรา 41 วรรค 2

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีในเรื่องเปลี่ยนสินค้าใหม่แก่ผู้บริโภค แทนการซ่อมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องตามมาตรา 41 หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเพื่อประกอบการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งตามบทบัญญัติดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงหรือความเห็นของเจ้าพนักงานคดีในเรื่องค่าเสียหายหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งคัดค้านตามมาตรา 41 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 28

ผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องคดีและมีคำขอท้ายฟ้องขอให้บังคับให้แก้ไขความชำรุดบกพร่อง เมื่อผู้ประกอบการไม่อาจแก้ไขเหตุชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นให้แก่โจทก์ได้ ศาลย่อมมีอำนาจบังคับให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงินได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4567/2561 แม้คำขอท้ายฟ้องของโจทก์ขอให้บังคับให้ใช้เงินนอกเหนือจากที่จำเลยทั้งสองรับประกันไว้ตามสมุดคู่มือการรับบริการซึ่งไม่อาจบังคับให้ได้ แต่การที่จำเลยทั้งสองไม่อาจแก้ไขเหตุชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นแก่รถยนต์ให้แก่โจทก์ได้ ศาลในคดีผู้บริโภคย่อมมีอำนาจบังคับให้จำเลยทั้งสองชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงินแก่โจทก์ได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 และ มาตรา 41 ในกรณีที่จำเลยทั้งสองไม่อาจแก้ไขเหตุชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ผู้บริโภคได้

ศาลกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ

มาตรา 42¹⁷ ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันย่อมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภค

¹⁷ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจ การที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้ บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคร่วมในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของ ค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

การกำหนดค่าเสียหายแบ่งเป็น 2 ส่วน¹⁸ ได้แก่

1. ค่าเสียหายที่แท้จริง คือ จำนวนค่าเสียหายตามความเป็นจริงที่ผู้เสียหายได้รับอย่างแท้จริง อาจเป็น ค่า รักษาพยาบาลที่จ่ายไปแล้ว ค่ารักษาพยาบาลในอนาคต การขาดรายได้จากการประกอบการงาน

2. ค่าเสียหายเชิงลงโทษ คือ ค่าเสียหายที่กำหนดมาเพื่อเป็นการลงโทษจำเลย เนื่องจากจำเลยจงใจหรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

นอกจากค่าเสียหายที่แท้จริงที่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องรับผิดชอบให้แก่ผู้บริโภคหรือผู้เสียหายแล้ว มาตรา 42 ยังกำหนดให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายเชิงลงโทษซึ่งเป็นค่าเสียหายที่เป็นตัว เงินได้อีกด้วย โดยศาลจะพิจารณาจากพฤติกรรมการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจ และพฤติการณ์ของ ฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจและฝ่ายผู้บริโภคหรือผู้เสียหายประกอบด้วย ทั้งนี้ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ สูงสุดไม่เกิน 2 เท่า

สำหรับหลักเกณฑ์ที่ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น ถ้าการกระทำที่ถูกร้องเกิดจาก การที่ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำดังนี้ กรณีผู้ประกอบการธุรกิจมีเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคอย่างไม่เป็นธรรม ผู้ประกอบการ ธุรกิจจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำโดยประมาทเลินเล่อร้ายแรงไม่คำนึงถึงความ เสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภค ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพ ธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนตามมาตรา 42 วรรค 1

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการธุรกิจชดเชยค่าเสียหายที่แท้จริงแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ เห็นสมควร ดังนั้น ค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดให้แก่ผู้บริโภคหรือผู้เสียหาย โดยผู้บริโภค หรือผู้เสียหายหรือผู้ฟ้องคดีแทนผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องมีคำขอท้ายฟ้องมาด้วย¹⁹

การที่ศาลพิจารณาว่าจะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษหรือไม่นั้น ศาลจะคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจ การที่ผู้

¹⁸ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 165

¹⁹ เพิ่งอ้าง. น. 171

ประกอบธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย นอกจากนี้ศาลอาจพิจารณาจากพฤติการณ์อื่น ๆ ของผู้ประกอบการและผู้บริโภคหรือผู้เสียหายประกอบด้วย

สำหรับจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษสูงสุดไม่เกิน 2 เท่า ค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกิน 50,000 บาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกิน 5 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

ในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษนี้ ศาลต้องพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริงแก่ผู้บริโภคเสียก่อน จึงจะกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดไว้ได้ หากในคดีนั้นไม่มีค่าเสียหายที่แท้จริง ศาลจะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไม่ได้²⁰

อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 เป็นดุลพินิจของศาลพิจารณาและกำหนดเป็นการเฉพาะโดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องกล่าวไว้ในคำฟ้องและไม่จำเป็นต้องมีคำขอมาท้ายคำฟ้อง²¹ เมื่อศาลได้กำหนดวิธีการบรรเทาความเสียหายอื่นให้แก่โจทก์อย่างเหมาะสมแล้ว จึงไม่กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้แก่ผู้บริโภคอีกได้

ค่าเสียหายเชิงลงโทษนี้ ศาลมีอำนาจที่จะกำหนดได้เองและเป็นการกำหนดขณะที่ศาลมีคำพิพากษา มิใช่หนี้เงินในขณะที่ยื่นฟ้อง ศาลจะกำหนดดอกเบี้ยผิดนัดอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 ไม่ได้²²

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีในเรื่องกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตามมาตรา 42 หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเพื่อประกอบการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งตามบทบัญญัติดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงหรือความเห็นของเจ้าพนักงานคดีในเรื่องค่าเสียหายหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งคัดค้านตามมาตรา 42 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 28

มาตรา 42 นี้ให้อำนาจศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจพิจารณาและกำหนดเป็นการเฉพาะ โดยโจทก์ไม่ต้องกล่าวไว้ในคำฟ้องและไม่จำเป็นต้อง มีคำขอมาท้ายฟ้อง อีกทั้งไม่ถึงเป็นทุนทรัพย์ใช้คำนวณค่าขึ้นศาลในขณะยื่นฟ้องคดีตามตาราง 1 ท้าย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1865/2561 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 มีวัตถุประสงค์ให้ศาลพิจารณาลงโทษผู้ประกอบการที่กระทำละเมิดในทางแพ่งที่มีพฤติการณ์รุนแรงหรือมีความร้ายแรงเกินปกติ กล่าวคือ จงใจกระทำการซึ่งรู้อยู่แล้วว่าการกระทำที่ก่อขึ้นนั้นเป็นความผิด โดยมีได้เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมืองอันมีลักษณะไม่แตกต่างจากการกระทำผิดในคดีอาญา จึงต้องใช้วิธีกำหนดค่าเสียหายในเชิง

²⁰ เพิ่งอ้าง. น. 171

²¹ เพิ่งอ้าง. น. 168, 171

²² เพิ่งอ้าง. น. 170

ลงโทษให้เช็ดหลาย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องปรามผู้ประกอบการธุรกิจนั้นมิให้กระทำการดังกล่าวขึ้นอีก โดยมีความมุ่งหมายอยู่ในตัวเพื่อมิให้ผู้ประกอบการธุรกิจรายอื่นยึดถือเอาเป็นเยี่ยงอย่างด้วย การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษนั้น เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจพิจารณาและกำหนดเป็นการเฉพาะ โดยโจทก์ก็ต้องกล่าวไว้ในคำฟ้องและไม่จำต้อง มีคำขอมาทำยฟ้อง อีกทั้งไม่ถึงเป็นทุนทรัพย์ใช้คำนวณค่าขึ้นศาลในขณะยื่นฟ้องคดี ตามตาราง 1 ทำยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษในกรณีนี้จึงมิใช่หนี้เงินในขณะยื่นฟ้องที่จะนำมาคิดดอกเบี้ยผิดนัดอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 วรรคหนึ่ง

เมื่อพฤติการณ์ของจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้ประกอบการ เป็นกรณีไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคทั้งสอง และขาดความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน จึงกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงอีกสองเท่า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7567/2562 จำเลยที่ 1 ชายห้องชุด ให้แก่ผู้บริโภคทั้งสองโดยไม่ได้ระบุว่าได้ห้องชุดดังกล่าวเป็นห้องสำหรับติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง แต่ระบุว่าเป็นที่จอดรถ จึงเป็นการแตกต่างกันในสาระสำคัญมีผลกระทบต่อกรพักอาศัยของผู้บริโภคทั้งสอง การกระทำของจำเลยที่ 1 เป็นการผิดสัญญาซื้อขาย ผู้บริโภคทั้งสองมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ 1 แต่ผู้บริโภคทั้งสองไม่ได้มีคำขอ ดังกล่าว คงเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 ปฏิบัติตามสัญญาโดยให้เคลื่อนย้ายเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองออกไปติดตั้งที่แห่งอื่น เมื่อเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองที่ติดตั้งไว้ที่อาคารชุดเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของรวม จึงเป็นทรัพย์สินส่วนกลางตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 4 การเคลื่อนย้ายเครื่องกำเนิดไฟฟ้าไปติดตั้งที่แห่งใหม่ถือเป็นการก่อสร้างอันเป็นการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมหรือปรับปรุงทรัพย์สินส่วนกลาง จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับมติจากคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคะแนนเสียงของเจ้าของรวมทั้งหมดตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 48 (6) สภาพแห่งหนึ่งจึงไม่เปิดช่องให้ดำเนินการตามคำขอของโจทก์ได้ และเมื่อจำเลยที่ 1 ทำให้ผู้บริโภคทั้งสองได้รับความเดือดร้อน มีผลกระทบต่อกรพักอาศัย และความปลอดภัยยอมเป็นการทำละเมิดต่อผู้บริโภคทั้งสองมาโดยตลอด กรณีจึงเป็นเรื่องที่วิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ศาลมีอำนาจกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 โดยเห็นควรกำหนดค่าเสียหายเป็นเงินให้แก่ผู้บริโภคทั้งสองและเมื่อพฤติการณ์ของจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้ประกอบการ เป็นกรณีไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคทั้งสอง และขาดความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน จึงกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงอีกสองเท่า จำเลยที่ 2 ไม่ได้มีส่วนร่วมรู้เห็นกับจำเลยที่ 1 และไม่ใช่คู่สัญญาตามสัญญาซื้อขายห้องชุด จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคทั้งสอง แม้จำเลยที่ 2 ไม่ได้ยื่นฎีกาศาลฎีกาก็

เห็นสมควรวินิจฉัยให้มีผลไปถึงจำเลยที่ 2 เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 142 (5) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

สำหรับคำสั่งใหม่ทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้เสียหายซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว เมื่อผู้เสียหายมิได้เรียกร้องไว้ก่อนตาย ทายาทของผู้เสียหายจึงไม่มีสิทธิเรียกเงินส่วนนี้ ศาลไม่อาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษจากเงินจำนวนดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2123/2562 โจทก์ทั้งสี่บรรยายฟ้องและนำสืบว่า จำเลยที่ 1 ตรวรักษาผู้ตาย ด้วยการผ่าตัดครั้งแรกโดยไม่ตรวจด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ก่อนทั้งที่กระทำได้ เมื่อผ่าตัดแล้วพบว่าผู้ตายมิได้เป็นเนื้องอกแต่เป็นการตั้งครุฑ เป็นกรณการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจนเป็นอันตรายแก่ร่างกายและอนามัยของผู้ตายและทารกในครรภ์ ดังนี้ ข้อเท็จจริงที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคยกขึ้นวินิจฉัยจึงเป็นข้อที่โจทก์ทั้งสี่ยกขึ้นมาแล้วโดยชอบตั้งแต่ชั้นยื่นคำฟ้องและชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้น แม้โจทก์ทั้งสี่ไม่ได้มีคำขอบังคับให้ใช้คำสั่งใหม่ทดแทนกรณีผลจากการผ่าตัดครั้งแรก ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและพิพากษาให้จำเลยที่ 1 และที่ 3 รับผิดชอบในส่วนนี้ได้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 แต่อำนาจศาลในการยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ตามมาตรา 39 นี้ นอกจากต้องอยู่ในบังคับว่า ข้อที่ยกขึ้นวินิจฉัยนั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบแล้ว ยังต้องอยู่ใต้บังคับหลักทั่วไปแห่งที่ว่า ต้องเป็นกรณีที่โจทก์ในคดีผู้บริโภคเป็นเจ้าของที่มีสิทธิจะเรียกให้จำเลยผู้เป็นลูกหนี้ชำระหนี้ได้ตามอำนาจแห่งมูลหนี้อยู่ด้วยดังบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 194 หากเป็นกรณีที่ไม่มีมูลหนี้หรือไม่มีสิทธิเรียกร้องต่อกันตามกฎหมายหรือสัญญา ศาลในคดีผู้บริโภคก็หาอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยหรือกำหนดวิธีการบังคับเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับไม่ เพราะมิใช่กรณีที่มิได้สิทธิเรียกร้องแต่คำขอบังคับบกพร่อง ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคกำหนดคำสั่งใหม่ทดแทนให้แก่โจทก์ทั้งสี่กรณีผู้ตายต้องเจ็บป่วยด้วยอาการทุกขเวทนาจากการผ่าตัดครั้งแรก ต้องนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลจำเลยที่ 3 เพื่อรักษาบาดแผลผ่าตัด และต้องรักษาตัวต่อที่บ้านเป็นเงิน 200,000 บาท นั้น เป็นการกำหนดคำสั่งใหม่ทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ซึ่งตามบทกฎหมายดังกล่าวบัญญัติว่า สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว คดีนี้ผู้ตายมิได้ฟ้องคดีเรียกคำสั่งใหม่ทดแทนกรณีดังกล่าวไว้ ทั้งไม่ปรากฏว่าเป็นกรณีที่ได้รับความสภาพกันไว้โดยสัญญาระหว่างฝ่ายโจทก์กับฝ่ายจำเลย โจทก์ทั้งสี่จึงไม่มีสิทธิเรียกร้องในมูลหนี้ส่วนนี้ดังที่กฎหมายบัญญัติบังคับไว้ เมื่อโจทก์ทั้งสี่ไม่มีอำนาจ

แห่งมูลหนี้ที่จะบังคับให้จำเลยที่ 1 และที่ 3 ใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคจึงไม่อาจอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 กำหนดค่าสินไหมทดแทนส่วนนี้ให้ได้ และยอมส่งผลให้ไม่อาจสั่งให้จ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดให้ได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 ไปด้วย

สำหรับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2123/2562 นี้ ผู้เขียนเห็นว่า หากมีการทำหนังสือรับสภาพหนี้ในส่วนค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 กันไว้แล้ว หรือผู้เสียหายได้ฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้องเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 มาด้วย หากศาลพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินมาด้วย ศาลย่อมมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษจากเงินค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินจำนวนดังกล่าวได้ด้วย

การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษนั้น ศาลต้องพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภคเสียก่อน จึงจะกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดไว้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1818/2563 การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษนั้น ศาลต้องพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภคเสียก่อน จึงจะกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดไว้ได้ เมื่อคดีนี้ศาลฎีกาวินิจฉัยในประเด็นก่อนแล้วว่าจำเลยไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ จำเลยเพียงแต่ต้องรับผิดชอบเงินค่าบริการจากการเลิกสัญญาแก่โจทก์เท่านั้น กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 วรรคหนึ่ง ที่จะกำหนดให้จำเลยรับผิดชอบในค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้

โจทก์ขอให้บังคับจำเลยทั้งสองชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น จำเลยทั้งสองเป็นผู้ประกอบธุรกิจค้าที่ดินทำการจัดสรรที่ดินและบ้านเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยที่ดินและบ้านในโครงการของจำเลยทั้งสองมีราคาสูง แต่จำเลยทั้งสองถมดินปรับระดับถนนในโครงการ และพื้นดินในโครงการ รวมถึงพื้นดินบริเวณบ้านโจทก์ มีระดับต่ำกว่าถนนสาธารณะหน้าโครงการ ไม่เป็นไปตามสัญญาจะซื้อจะขายที่จำเลยที่ 2 ทำกับโจทก์ ซึ่งเป็นผู้บริโภค พฤติการณ์ดังกล่าวถือได้ว่า จำเลยทั้งสองจงใจไม่ปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อจะขายและคำขออนุญาตจัดสรรที่ดินและบ้านมาตั้งแต่แรก มีเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายเพื่อประโยชน์ในทางการค้าโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น จึงสมควรบังคับให้จำเลยทั้งสองชำระค่าเสียหายเพื่อการลงโทษแก่โจทก์ครึ่งหนึ่งของความเสียหายที่โจทก์ได้รับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2065/2563 โจทก์ฟ้องว่า โจทก์และจำเลยที่ 2 ทำสัญญาซื้อขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง เมื่อเดือนตุลาคม 2554 น้ำท่วมในโครงการและท่วมเข้ามาในบ้านโจทก์เนื่องจากจำเลยทั้งสองปรับปรุงระดับพื้นดินต่ำเป็นแอ่งกระทะไม่เรียบเสมอกัน ระดับพื้นบ้านชั้นล่างของโจทก์ไม่ได้มีระดับสูงกว่าถนนหน้าโครงการ 0.60 เมตร ตามที่ได้ยื่นขออนุญาตจัดสรร เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยทั้งสองให้การว่า บ้านโจทก์ไม่ได้เกิดความเสียหายจากการก่อสร้าง โครงสร้างโดยรวมของบ้านยังมั่นคงแข็งแรงและย่อมมีการเสื่อมสภาพไปตามสิ่งแวดล้อม กาลเวลาและการใช้งานตามสมควร ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบ้านเกิดจากช่วงเดือนตุลาคม 2554 เกิดอุทกภัยครั้งร้ายแรง ความเสียหายไม่ได้เกิดจากการกระทำของจำเลยทั้งสอง จากคำฟ้องและคำให้การของจำเลยทั้งสองในเบื้องต้นย่อมเข้าใจว่า หากจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการถมที่ดินให้มีความสูงไม่ต่ำกว่าถนนสาธารณะหน้าโครงการจัดสรรที่ดินตามที่ได้รับอนุญาตให้จัดสรรที่ดินแล้ว เมื่อเกิดเหตุน้ำท่วมโจทก์จะไม่ได้ได้รับความเสียหาย หรือหากได้รับความเสียหายก็จะเกิดความเสียหายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เมื่อจำเลยทั้งสองอ้างว่า จำเลยที่ 2 ได้ดำเนินการถมที่ดินตามที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจัดสรรที่ดินแล้ว ดังนั้น ข้อเท็จจริงที่ว่า สภาพทางธรณีวิทยาของที่ดินของพื้นที่ก่อสร้างในขณะที่ทำการก่อสร้างจะมีอยู่อย่างไร จะก่อให้เกิดการทรุดตัวในปริมาณสูงหรือไม่ จำเลยที่ 2 ทำการปรับถมดินไม่ต่ำกว่าถนนสาธารณะหน้าโครงการแล้วหรือไม่ จึงเป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยทั้งสองกล่าวอ้างและอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยทั้งสองที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจตามความในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวจึงตกอยู่กับจำเลยทั้งสองส่วนที่โจทก์ขอให้บังคับจำเลยทั้งสองชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น จำเลยทั้งสองเป็นผู้ประกอบธุรกิจค้าที่ดิน ทำการจัดสรรที่ดินและบ้านเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยที่ดินและบ้านในโครงการของจำเลยทั้งสองมีราคาสูง แต่จำเลยทั้งสองถมดินปรับระดับถนนในโครงการ และพื้นดินในโครงการ รวมถึงพื้นดินบริเวณบ้านโจทก์ มีระดับต่ำกว่าถนนสาธารณะหน้าโครงการ ไม่เป็นไปตามสัญญาจะซื้อจะขายที่จำเลยที่ 2 ทำกับโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภค พฤติการณ์ดังกล่าวถือได้ว่า จำเลยทั้งสองจงใจไม่ปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อจะขายและคำขออนุญาตจัดสรรที่ดินและบ้านมาตั้งแต่แรก มีเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายเพื่อประโยชน์ในทางการค้าโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้น จึงสมควรบังคับให้จำเลยทั้งสองชำระค่าเสียหายเพื่อการลงโทษแก่โจทก์ครึ่งหนึ่งของความเสียหายที่โจทก์ได้รับ

การที่โจทก์ฟ้องเรียกร้องขอคืนเงินที่ผู้บริโภคเสียไปจากการถูกจำเลยทั้งสองหลอกลวงนั้น ถือได้ว่าเป็นการฟ้องเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนอย่างหนึ่ง พฤติการณ์ของจำเลยทั้งสองหลอกลวงผู้บริโภคให้หลงเชื่อจนได้เงินไปจากผู้บริโภค ศาลจึงมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยทั้งสองจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ผู้บริโภคแต่ละคนได้รับ เมื่อคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ในคดีแล้ว

เห็นสมควรให้จำเลยทั้งสองจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษให้แก่ผู้บริโศกอีกเท่าหนึ่งของจำนวนเงินที่ศาลชั้นต้นกำหนด โดยไม่กำหนดดอกเบี้ยในส่วนค่าเสียหายเพื่อการลงโทษให้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4189/2563 การที่โจทก์ฟ้องเรียกร้องขอคืนเงินที่ผู้บริโศกเสียไปจากการถูกจำเลยทั้งสองหลอกลวงนั้น ถือได้ว่าเป็นการฟ้องเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนอย่างหนึ่ง เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคสอง บัญญัติว่า ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินของผู้เสียหายที่ต้องเสียไปเพราะละเมิดหรือราคาทรัพย์สิน ... ซึ่งพฤติการณ์ของจำเลยทั้งสองหลอกลวงผู้บริโศกให้หลงเชื่อจนได้เงินไปจากผู้บริโศก นอกจากเป็นการผิดสัญญาแล้ว ยังถือได้ว่าเป็นการทำละเมิดต่อผู้บริโศกด้วย ศาลจึงมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยทั้งสองจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ผู้บริโศกแต่ละคนได้รับ โดยถือว่าจำนวนเงินที่ผู้บริโศกแต่ละคนเสียไปจากการที่ถูกจำเลยทั้งสองหลอกลวง คือจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ผู้บริโศกแต่ละคนได้รับ เมื่อคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ในคดีแล้ว เห็นสมควรให้จำเลยทั้งสองจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษให้แก่ผู้บริโศกอีกเท่าหนึ่งของจำนวนเงินที่ศาลชั้นต้นกำหนด โดยไม่กำหนดดอกเบี้ยในส่วนค่าเสียหายเพื่อการลงโทษให้

มาตรา 42 วรรคสอง บัญญัติให้ศาลกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง โดยมีได้บัญญัติถึงวิธีการกำหนดค่าเสียหายไว้ ศาลอาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเป็นอัตราส่วนกับค่าเสียหายที่แท้จริงหรือกำหนดเป็นจำนวนเงินตายตัวก็ได้ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมแต่ละคดีไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 128/2565 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศก พ.ศ. 2551 มาตรา 42 วรรคสอง บัญญัติให้ศาลกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง โดยมีได้บัญญัติถึงวิธีการกำหนดค่าเสียหายไว้ ศาลอาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเป็นอัตราส่วนกับค่าเสียหายที่แท้จริงหรือกำหนดเป็นจำนวนเงินตายตัวก็ได้ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมแต่ละคดีไป และคดีนี้เพื่อมิให้จำนวนรวมของค่าเสียหายเพื่อการลงโทษสูงเกินไป ประกอบกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษก็เพื่อปรามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการอันมิชอบเช่นนั้นอีก หากได้มุ่งที่จะเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโศกนอกเหนือไปจากค่าเสียหายที่แท้จริงไม่ ศาลฎีกาเห็นสมควรกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเป็นจำนวนเงินตายตัวต่อผู้เสียหายรายหนึ่งราย ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศก พ.ศ. 2551 มาตรา 42 มิใช่หนี้เงินอันเกิดแต่มูลละเมิดที่จะนำมาคิดดอกเบี้ยผด้นได้ ศาลไม่ชอบที่จะพิพากษาให้จำเลยที่ 3 ชำระดอกเบี้ยของค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

ผู้ประกอบธุรกิจรับชนคนโดยสารและได้รับอนุญาตจากรัฐให้ประกอบการขนส่งประจำทางกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่เกิดแก่ผู้โดยสารซึ่งเป็นผู้บริโศก และยังกระทำการอัน

เป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ศาลย่อมมีอำนาจสั่งให้จำเลยที่ 3 จ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1281/2565 ส. และจำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจรับขนคนโดยสารและได้รับอนุญาตจากรัฐให้ประกอบการขนส่งประจำทางต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงความปลอดภัยในการขนส่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 3 (1) (ข) และ (5) กระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่เกิดแก่ผู้โดยสารซึ่งเป็นผู้บริโภค และยังกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ศาลย่อมมีอำนาจสั่งให้จำเลยที่ 3 จ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควรตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42

การกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 เป็นดุลพินิจของศาล เมื่อศาลได้กำหนดวิธีการบรรเทาความเสียหายอื่นให้แก่โจทก์อย่างเหมาะสมแล้ว จึงไม่กำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้อีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4459/2565 จำเลยประกอบธุรกิจในการทำตลาดสินค้าหรือบริการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยการสื่อสารข้อมูลบนแพลตฟอร์มในเว็บไซต์ของจำเลย เพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการของจำเลยและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงรายอื่นโดยตรงต่อบุคคลทั่วไปในฐานะเป็นผู้บริโภคที่สมัครเข้ารับบริการในเว็บไซต์ของจำเลย ซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางและมุ่งหวังให้ผู้บริโภคแต่ละรายตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการจากจำเลยและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงรายอื่น เข้าลักษณะตามนิยามศัพท์คำว่า "ตลาดแบบตรง" ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 การนำหลัก "เสรีภาพในการทำสัญญา" มาใช้บังคับดั่งที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยในขณะที่ฝ่ายผู้บริโภคไม่มีอำนาจต่อรองหรือไม่มีอำนาจเหนือจำเลยผู้ประกอบการตลาดแบบตรง ย่อมไม่อาจนำมาใช้ได้ ในขณะที่ธุรกิจการค้าขายในสภาพสังคมและเศรษฐกิจมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงต้องบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 12 การระงับการเข้าใช้บัญชีผู้ใช้งานและรหัสผ่านของผู้รับบริการโดยเป็นดุลพินิจฝ่ายเดียวของจำเลยโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งเหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักฐานให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานทางปกครองที่มีอำนาจควบคุมและกำกับดูแลจำเลยผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรงได้มีโอกาสตรวจสอบความชอบและถูกต้องตามกฎหมาย ในขณะที่ฝ่ายผู้รับบริการหากจะยกเลิกการรับบริการต้องบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรให้จำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน มีลักษณะเป็นการใช้สิทธิตามข้อตกลงที่ไม่คำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม และเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงใช้เป็นเครื่องมือปิดกั้นสิทธิของผู้บริโภครายอื่นที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการและสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้

สินค้าและบริการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 4 (1) (3) จำเลยระงับการเข้าใช้บัญชีผู้ใช้งานและรหัสผ่านของโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคโดยมิได้แจ้งเหตุผลที่ขบด้วยกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรให้โจทก์ทราบล่วงหน้า จึงเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ การเยียวยาให้โจทก์สามารถกลับไปเข้าถึงบัญชีของโจทก์ในเว็บไซต์ของจำเลยอยู่ในวิสัยที่จะบังคับคดีให้จำเลยกระทำการได้และเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมยิ่งกว่าการเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหาย แม้โจทก์จะมีได้มีคำขอดังกล่าวมา ศาลก็มีอำนาจกำหนดวิธีการบังคับที่เหมาะสมได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ค่าเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเป็นอำนาจของศาลที่จะกำหนดให้ตามจำนวนที่เห็นสมควรโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่โจทก์ได้เสียไป รวมทั้งลักษณะและวิธีการดำเนินคดีของโจทก์ตามตาราง 7 ท้าย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 เป็นดุลพินิจของศาล เมื่อศาลได้กำหนดวิธีการบรรเทาความเสียหายอื่นให้แก่โจทก์อย่างเหมาะสมแล้ว จึงไม่กำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้อีก

ผู้ประกอบการดำเนินการตรวจสอบหาสาเหตุของความผิดปกติตามที่ผู้เสียหายแจ้งเพื่อแก้ไขมาโดยตลอด หาได้ปฏิเสธไม่รับผิดชอบแต่อย่างใดไม่ โดยทำการเปลี่ยนอะไหล่หลายรายการโดยไม่เรียกค่าใช้จ่ายจากผู้เสียหาย ตลอดจนจัดรถยนต์สำรองให้ใช้แทนในระหว่างตรวจสอบและแก้ไข และยังเสนอขยายการรับประกันคุณภาพรถยนต์เป็นกรณีพิเศษจากเดิม พฤติการณ์ที่ได้ความจึงยังไม่สมควรที่จะกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 129/2566 การที่โจทก์ฟ้องว่าหลังจากทำสัญญาเช่าซื้อ โจทก์นำรถยนต์พิพาทออกใช้งานแต่รถยนต์พิพาท เกิดความชำรุดบกพร่องโดยสาเหตุเกิดจากกระบวนการผลิตของจำเลยที่ 3 ส่วนจำเลยที่ 1 กับพวกให้การต่อสู้ว่า รถยนต์คันดังกล่าวมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและมีความชำรุดบกพร่องหรือมีสภาพดังที่โจทก์อ้าง คดีจึงมีประเด็นข้อพิพาทที่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิต การประกอบ หรือการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับรถยนต์พิพาท อันเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของจำเลยที่ 1 กับพวก ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 จำเลยที่ 1 กับพวกจึงมีภาระการพิสูจน์ แต่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายย่อมต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของจำเลยที่ 1 ตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในส่วนนี้จึงตกแก่โจทก์ที่ต้องพิสูจน์ก่อน พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 บัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่กำหนดได้ตามที่เห็นสมควร หากการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่จากข้อเท็จจริงเห็นได้ว่า จำเลยที่ 1 และที่ 3 ดำเนินการตรวจสอบหา

สาเหตุของความผิดปกติตามที่โจทก์แจ้งเพื่อแก้ไขมาโดยตลอด หาได้ปฏิเสธไม่รับผิดชอบแต่อย่างใดไม่ โดยทำการเปลี่ยนอะไหล่หลายรายการโดยไม่เรียกค่าใช้จ่ายจากโจทก์ ตลอดจนจัดรถยนต์สำรองให้ใช้แทนในระหว่างตรวจสอบและแก้ไข และยังเสนอขยายการรับประกันคุณภาพรถยนต์เป็นกรณีพิเศษจากเดิม พฤติการณ์ที่ได้ความจึงยังไม่สมควรที่จะกำหนดให้จำเลยที่ 1 ที่ 3 และที่ 9 รับผิดชอบค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ประกอบการมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 จึงไม่สามารถเรียกค่าเสียหายเชิงลงโทษได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1166/2566 โจทก์กล่าวอ้างว่าถูกลมนิรภัยรถยนต์ของโจทก์ไม่ทำงานในขณะที่เกิดอุบัติเหตุอันเป็นการกล่าวอ้างว่าสินค้าของจำเลยร่วมเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 โดยจำเลยทั้งสองถือเป็นผู้ประกอบการในฐานะผู้ขาย ส่วนจำเลยร่วมเป็นผู้ประกอบการในฐานะผู้ผลิตรถยนต์ จึงต้องด้วยมาตรา 7 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่า (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ทั้งข้อเท็จจริงที่จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมกล่าวอ้างเกี่ยวกับการผลิตการประกอบซึ่งอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของจำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจ จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมจึงมีภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 แต่เมื่อพยานหลักฐานที่จำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมนำเสนอยังไม่พยานหนักให้รับฟังได้ว่าถูกลมนิรภัยทำงานเป็นปกติและไม่ชำรุดบกพร่อง ข้อเท็จจริงยอมรับฟังได้ว่า ถูกลมนิรภัยรถยนต์ของโจทก์ไม่ทำงานในขณะที่เกิดเหตุ จึงเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องในการผลิตและเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติแล้วว่าโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าว และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติและธรรมดาของโจทก์ จำเลยร่วมในฐานะผู้ผลิตสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ ส่วนจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดจำหน่ายที่มอบให้จำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ให้แก่โจทก์ และจำเลยที่ 2 ในฐานะผู้ขายรถยนต์พิพาทให้แก่โจทก์ เมื่อสามารถระบุตัวจำเลยร่วมซึ่งเป็นผู้ผลิตได้แล้ว จำเลยทั้งสองจึงไม่ใช่ผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 การบรรยายฟ้องของโจทก์นอกจากให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แล้ว ยังเป็นการฟ้องให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบจากการที่รถยนต์คันพิพาทไม่เป็นไปตามที่จำเลยทั้งสองได้โฆษณาไว้ อันอยู่ในเกณฑ์ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 อยู่ด้วย การที่โจทก์ซื้อรถยนต์คันพิพาทจากจำเลยที่ 2 เพราะเชื่อตามคำโฆษณาว่า รถยนต์คันพิพาทมีความปลอดภัยสูง มีถูกลมนิรภัยป้องกันการกระแทกสำหรับผู้ขับขี่และผู้โดยสารให้ได้รับความปลอดภัยเมื่อเกิดอุบัติเหตุ คำโฆษณาดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 11 เมื่อถูกลมนิรภัยไม่ทำงานโดยไม่ออกมาป้องกันอันตรายขณะเกิดอุบัติเหตุจนเป็นเหตุให้โจทก์และสามีโจทก์ได้รับบาดเจ็บไม่เป็นไป

ตามคำโฆษณาของจำเลยทั้งสอง จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ขายจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญาและต้องร่วมรับผิดชอบ สำหรับจำเลยที่ 1 ได้ความว่าในการประกอบธุรกิจ จำเลยร่วมจะเป็นผู้ผลิตและประกอบรถยนต์แล้วจึงจำหน่ายและส่งมอบรถยนต์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดให้แก่จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 จึงจำหน่ายและส่งมอบให้แก่จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่าย การประกอบกิจการจำหน่ายรถยนต์ของศูนย์บริการของจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 1 ต้องทำสัญญาระหว่างกัน โดยศูนย์จำหน่ายต้องใช้เครื่องหมายและสัญลักษณ์ของ ข. การดำเนินการของจำเลยที่ 2 ต้องยึดถือตามมาตรฐานของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ต้องมีบริการหลังการขาย ตามพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจดังกล่าว ประกอบกับหลังเกิดเหตุ พนักงานจำเลยที่ 1 เป็นผู้ตรวจสอบสภาพรถรวมถึงถุงลมนิรภัยเองและได้ร่วมเจรจากับโจทก์ ย่อมแสดงให้เห็นว่า จำเลยทั้งสองมีฐานะต่างเป็นตัวละครตัวแทนซึ่งกันและกันในการร่วมกันประกอบธุรกิจจำหน่ายและให้บริการซ่อมบำรุงรถยนต์ยี่ห้อ ข. รวมทั้งรถยนต์คันพิพาท โดยจำเลยที่ 1 ให้จำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ของตน เช่นนี้ จำเลยที่ 1 จึงต้องร่วมรับผิดชอบโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกตามสัญญาซื้อขายด้วย มูลเหตุนี้ทำให้จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบโจทก์เป็นเรื่องสัญญา ส่วนความรับผิดชอบของจำเลยร่วมนั้นมาจากมูลหนี้ละเมิด โจทก์นำสืบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเป็นผลทั้งจากการผิดสัญญาและละเมิด ขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายทั้งหมดรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 500,000 บาท เมื่อถุงลมนิรภัยมีไว้เพื่อป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและเพื่อรองรับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น หากถุงลมนิรภัยทำงานผิดปกติ จำเลยทั้งสองผู้ขายรถยนต์พิพาทย่อมคาดเห็นได้ว่าโจทก์ผู้ใช้รถรวมทั้งคนโดยสารจะได้รับบาดเจ็บและอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่แต่เฉพาะความเสียหายต่อตัวทรัพย์สินที่ขาย แต่รวมไปถึงความเสียหายดังกล่าวด้วย อันเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่พฤติการณ์พิเศษ แม้โจทก์ไม่ได้นำสืบแจกแจงรายละเอียดของค่าเสียหายแต่ละส่วน ศาลก็สามารถกำหนดค่าเสียหายให้ตามพฤติการณ์แห่งคดีได้และค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องมาตามฟ้องนั้นเหมาะสมแล้ว กำหนดให้ตามขอ ส่วนค่าเสียหายในมูลละเมิดที่จำเลยร่วมต้องรับผิดชอบโจทก์นั้น การที่ถุงลมนิรภัยไม่ทำงานถือเป็นพฤติการณ์ที่ร้ายแรง ซึ่งอาจทำให้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้น่าจะสูงกว่าค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการผิดสัญญา แต่ตามฟ้องโจทก์ประสงค์จะเรียกค่าสินไหมทดแทนเท่าที่ขอมาและไม่เกินสมควร จึงให้จำเลยร่วมรับผิดชอบเป็นหนี้จำนวนเดียวกันซึ่งโจทก์อาจเรียกให้แต่ละคนชำระหนี้โดยสิ้นเชิงได้ เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสองและจำเลยร่วมมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 จึงไม่กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้

สั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจรับสินค้าคืนเพื่อแก้ไขหรือเปลี่ยนใหม่ หากทำไม่ได้ให้ใช้ราคา ห้ามจำหน่ายสินค้า เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่จำหน่ายคืนมาเพื่อแก้ไขจนกว่าแก้ไขให้ปลอดภัย ห้ามผลิต ห้ามนำเข้า หากทำไม่ได้ให้ทำลาย

มาตรา 43²³ ในคดีผู้บริโภค เมื่อศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความ หากข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่ายังมีสินค้าที่ได้จำหน่ายไปแล้วหรือที่เหลืออยู่ในท้องตลาดอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยรวม และไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นได้ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่ง ดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้ประกอบการจัดการประกาศและรับสินค้าดังกล่าวซึ่งอาจเป็นอันตรายคืนจากผู้บริโภคเพื่อทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนให้ใหม่ภายในเวลาที่กำหนดโดยค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการเอง แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขหรือดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้นได้ ก็ให้ใช้ราคาตามที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงลักษณะและสภาพของสินค้าขณะรับคืน รวมทั้งความสุจริตของผู้ประกอบการประกอบด้วย

(2) ห้ามผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าที่เหลืออยู่และให้เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายแก่ผู้บริโภคกลับคืนจนกว่าจะได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าดังกล่าวให้มีความปลอดภัย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ศาลจะมีคำสั่งห้ามผู้ประกอบการผลิตหรือนำเข้าสินค้านั้นก็ได้ และหากเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบการจะเก็บสินค้าที่เหลือไว้เพื่อจำหน่ายต่อไป ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการทำลายสินค้าที่เหลือนั้นด้วย

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่าผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลมีอำนาจสั่งจับกุมและกักขังผู้ประกอบการหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคลไว้จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว หรือสั่งให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดดำเนินการโดยให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย และหากผู้ประกอบการไม่ชำระ ให้บุคคลนั้นมีอำนาจบังคับคดีกับผู้ประกอบการเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ประกอบการหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคลที่ถูกจับกุมโดยเหตุจงใจขัดขืนคำสั่ง จะต้องถูกกักขังไว้จนกว่าจะมีประกัน หรือประกันและหลักประกันตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนดว่าตนยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งทุกประการ แต่ทั้งนี้ ห้ามไม่ให้กักขังผู้ประกอบการหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคลแต่ละครั้งเกินกว่าหกเดือนนับแต่วันจับหรือกักขัง แล้วแต่กรณี

มาตรา 43 เป็นมาตรการเรียกคืนสินค้าเพื่อแก้ไขให้ปลอดภัย โดยใช้ในกรณีที่สินค้านั้นถูกจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคไปแล้ว หรือยังไม่ได้จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคด้วย โดยให้อำนาจศาลสั่งให้ผู้ประกอบการรับสินค้าคืนเพื่อแก้ไขหรือเปลี่ยนใหม่ หากแก้ไขหรือเปลี่ยนใหม่ไม่ได้ให้ใช้ราคา ห้ามจำหน่ายสินค้าที่เหลืออยู่ เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายจนกว่าแก้ไขให้ปลอดภัย หากแก้ไขไม่ได้ ห้ามนำเข้าหรือให้ทำลาย หากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติ ให้ศาลมีอำนาจสั่งจับกุมและกักขังผู้ประกอบการหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคลไว้จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว หรือสั่งให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดดำเนินการโดยให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย

²³ มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ในคดีผู้บริโภค เมื่อศาลมีคำพิพากษาวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความ หากข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่ายังมีสินค้าที่ได้จำหน่ายไปแล้วหรือที่เหลืออยู่ในท้องตลาดอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวม และไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นได้ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่ง ดังต่อไปนี้

กรณีจำหน่ายสินค้าที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวม และไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นได้ไปแล้ว ให้ผู้ประกอบการธุรกิจจัดการประกาศและรับสินค้าดังกล่าวซึ่งอาจเป็นอันตรายคืนจากผู้บริโภคเพื่อทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนให้ใหม่ภายในเวลาที่กำหนดโดยค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการธุรกิจเอง แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขหรือดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้นได้ ก็ให้ใช้ราคาตามที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงลักษณะและสภาพของสินค้าขณะรับคืน รวมทั้งความสุจริตของผู้ประกอบการธุรกิจประกอบด้วยตามมาตรา 43 (1)

กรณีที่มีสินค้าที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวม และไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นได้เหลืออยู่ยังไม่ได้จำหน่าย ห้ามผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่เหลืออยู่และให้เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายแก่ผู้บริโภคกลับคืนจนกว่าจะได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าดังกล่าวให้มีความปลอดภัย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ศาลจะมีคำสั่งห้ามผู้ประกอบการธุรกิจผลิตหรือนำเข้าสินค้านั้นก็ได้ และหากเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบการธุรกิจจะเก็บสินค้าที่เหลือไว้เพื่อจำหน่ายต่อไป ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจทำลายสินค้าที่เหลือนั้นด้วยตามมาตรา 43 (2)

หากผู้ประกอบการธุรกิจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลมีอำนาจสั่งจับกุมและกักขังผู้ประกอบการธุรกิจ หรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการธุรกิจในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนิติบุคคลไว้จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว หรือสั่งให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดดำเนินการโดยให้ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย และหากผู้ประกอบการธุรกิจไม่ชำระ ให้บุคคลเจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลนั้นมีอำนาจบังคับคดีกับผู้ประกอบการธุรกิจเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา

ผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการธุรกิจในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนิติบุคคลที่ถูกจับกุมโดยเหตุจงใจขัดขืนคำสั่ง จะต้องถูกกักขังไว้จนกว่าจะมีประกัน หรือประกันและหลักประกันตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนดว่าตนยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งทุกประการ แต่ทั้งนี้ ห้ามไม่ให้กักขังผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการธุรกิจในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนิติบุคคลแต่ละครั้งเกินกว่า 6 เดือนนับแต่วันจับหรือกักขัง แล้วแต่กรณี

เพื่อประโยชน์ในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีในเรื่องสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับสินค้าคืนเพื่อแก้ไขหรือเปลี่ยนใหม่ ห้ามจำหน่ายสินค้า เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่จำหน่ายคืนมาเพื่อแก้ไขให้ปลอดภัย ห้ามผลิต ห้ามนำเข้า ตามมาตรา 43 หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเห็นเพื่อประกอบการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งตามบทบัญญัติดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงหรือความเห็นของ

เจ้าพนักงานคดีในเรื่องค่าเสียหายหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิความในอันที่จะโต้แย้งคัดค้านตามมาตรา 43 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 28

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจรับสินค้าคืนเพื่อแก้ไขหรือเปลี่ยนใหม่ ห้ามจำหน่ายสินค้า เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่จำหน่ายคืนมาเพื่อแก้ไขให้ปลอดภัย ห้ามผลิต ห้ามนำเข้า ตามมาตรา 43 ศาลอาจกำหนดเวลาให้ผู้ประกอบธุรกิจยื่น “คำแถลงถึงผลการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว” ให้ศาลทราบ เมื่อได้รับแจ้งผลแล้วศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูลหรือส่งเอกสาร เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามคำสั่งศาลดังกล่าวแล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็วตามมาตรา 43 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 29 วรรคหนึ่ง

หากปรากฏว่า “ผู้ประกอบธุรกิจไม่แจ้งผล” การแก้ไขหรือเปลี่ยนใหม่ การระงับการจำหน่าย การเก็บสินค้าคืนเพื่อแก้ไขให้ปลอดภัย ระงับการผลิต ระงับการนำเข้า หรือไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยถูกต้องครบถ้วน และศาลได้มีคำสั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดนอกจากเจ้าพนักงานคดีดำเนินการแทน ให้เจ้าพนักงานคดีมีหน้าที่ประสานงานเพื่อให้บุคคลนั้นสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลตามมาตรา 43 วรรคสองประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 29 วรรคสอง

ในกรณีที่มูลค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการนั้น ให้บุคคลดังกล่าวแถลงต่อศาลพร้อมด้วยพยานหลักฐานเพื่อให้ศาลกำหนดจำนวนค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายดังกล่าว และหากศาลมีคำสั่งประการใดแล้วให้บังคับคดีไปตามนั้น และให้เจ้าพนักงานคดีให้ความช่วยเหลือแก่ผู้นั้นตามสมควร ในการบังคับคดีแก่ผู้ประกอบธุรกิจเพื่อรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายตามคำสั่งศาลดังกล่าวตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 29 วรรคสอง

ในการกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการแก้ไข เปลี่ยนใหม่ เก็บสินค้าคืนเพื่อแก้ไขให้ปลอดภัย ศาลต้องให้โอกาสผู้ประกอบธุรกิจมีโอกาสในการโต้แย้งคัดค้านตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 29 วรรคสาม

ศาลมีอำนาจเรียกให้หุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลเข้ามาเป็นจำเลยร่วมและพิพากษาพร้อมรับผิดชอบ

มาตรา 44²⁴ ในคดีที่ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งถูกฟ้องเป็นนิติบุคคล หากข้อเท็จจริงปรากฏว่านิติบุคคลดังกล่าวถูกจัดตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยไม่สุจริต หรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉลหลอกลวงผู้บริโภค หรือมีการยกย้ายถ่ายทรัพย์สินของนิติบุคคลไปเป็นประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และทรัพย์สินของนิติบุคคลมีไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้อง เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และให้มีอำนาจพิพากษาให้บุคคลเช่นว่านั้นร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคได้

²⁴ มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ด้วย เว้นแต่ผู้ยื่นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำดังกล่าว หรือในกรณีของผู้รับมอบทรัพย์สินนั้นจากนิติบุคคลจะต้องพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับทรัพย์สินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน

ผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลตามวรรคหนึ่งให้ร่วมรับผิดชอบไม่เกินทรัพย์สินที่ผู้ยื่นได้รับจากนิติบุคคลนั้น

มาตรา 44 เป็นมาตรการสำหรับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นนิติบุคคลโดยเฉพาะ โดยศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วนผู้ถือหุ้น บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นจำเลยร่วมและพิพากษาร่วมรับผิดชอบกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นนิติบุคคลนั้น เนื่องจากมีลักษณะเป็นการตั้งนิติบุคคลขึ้นมาเพื่อบังหน้าหรือเป็นหุ่นเชิด เพื่อแสดงออกให้คนทั่วไปคิดว่านิติบุคคลนั้นมีสภาพบุคคลแยกต่างหากจากบุคคลธรรมดาซึ่งมีอำนาจควบคุมนิติบุคคลนั้น แต่ความจริงแล้วบุคคลธรรมดาเป็นผู้มีบทบาทแล้วใช้นิติบุคคลบังหน้าเท่านั้น เช่นนี้บุคคลธรรมดาจึงต้องรับผิดชอบ ดังนั้น จึงต้องพิจารณาเสียก่อนว่าเป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นเพื่อหลอกหรือเป็นนิติบุคคลจริง ตั้งขึ้นมาเพื่อหลีกเลี่ยงอะไรหรือไม่ หรือปกปิดอะไรหรือไม่²⁵

หุ้นส่วน ในกรณีห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรณีเรียกหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบให้ร่วมรับผิดชอบกับห้างจะเป็นกรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1070 และมาตรา 1071 มิใช่มาตรา 44 นี้²⁶

ผู้ถือหุ้นในกรณีเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ผู้ถือหุ้นไม่ต้องรับผิดชอบเกินกว่าค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1096 และตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 15²⁷

บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคล เช่น ผู้จัดการบริษัท

ผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคล เป็นผู้ได้รับทรัพย์สินจากการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของนิติบุคคลออกไป และทำให้ทรัพย์สินของนิติบุคคลมีไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้อง โดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้รับมอบทรัพย์สินจะมีส่วนรวมก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่²⁸

ในคดีที่ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งถูกฟ้องเป็นนิติบุคคล หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า นิติบุคคลดังกล่าวถูกจัดตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยไม่สุจริต หรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉลหลอกลวงผู้บริโภครวม แม้ทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้นจะมีเพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้องก็ตาม ศาลก็มีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลเข้ามาร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลได้²⁹

²⁵ สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2558). วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. น. 124

²⁶ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3. น. 178

²⁷ เพิ่งอ้าง. น. 178

²⁸ เพิ่งอ้าง. น. 179

²⁹ เพิ่งอ้าง. น. 179

แต่กรณีผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคล การที่ศาลจะเรียกเข้ามาร่วมรับผิดชอบได้จะต้องมีการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของนิติบุคคลไปเป็นประโยชน์ และทรัพย์สินของนิติบุคคลมีไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้อง โดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้รับมอบทรัพย์สินนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภครหรือไม่ หากทรัพย์สินเพียงพอชำระหนี้ก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะเรียกผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลเข้ามาในคดี³⁰

เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้นหรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และให้มีอำนาจพิพากษาให้บุคคลเช่นว่านั้นร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคดีด้วย

เว้นแต่ผู้ที่เป็นหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดดังกล่าว หรือในกรณีของผู้รับมอบทรัพย์สินนั้นจากนิติบุคคลจะต้องพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับทรัพย์สินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน

ผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวให้ร่วมรับผิดชอบไม่เกินทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้รับจากนิติบุคคลนั้น

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีในเรื่องการเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลให้เข้ามาร่วมรับผิดชอบในคดีตามมาตรา 44 หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเพื่อประกอบการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งตามบทบัญญัติดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงหรือความเห็นของเจ้าพนักงานคดีในเรื่องค่าเสียหายหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งคัดค้านตามมาตรา 44 ประกอบข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 28

ศาลมีอำนาจพิพากษาให้หุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือผู้ที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคดีเฉพาะในกรณีที่นิติบุคคลมีทรัพย์สินไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้องเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6486/2561 มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้หุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือผู้ที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคดีเฉพาะในกรณีที่นิติบุคคลมีทรัพย์สินไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้องเท่านั้น แต่หนี้ตามคำฟ้องเป็นเรื่องที่โจทก์ทั้งเก้าขอให้จำเลยกระทำการโดยส่งมอบห้องชุดพิพาทแก่นิติบุคคลอาคารชุด ว. และศาลพิพากษาให้จำเลยส่งมอบห้องชุดพิพาทคืนแก่นิติบุคคลอาคารชุด ว. โดยมีได้กำหนดค่าเสียหาย กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 44 ที่ต้องพิจารณาว่าจำเลยทรัพย์สินเพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้องหรือไม่ จำเลยร่วมทั้งสองซึ่งเป็นกรรมการของจำเลยจึงหาต้องร่วมรับผิดชอบด้วยไม่

³⁰ เพิ่งอ้าง. น. 179

สำหรับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6486/2561 นี้ ท่านอาจารย์เอื้อน ชุนแก้ว เห็นว่า น่าจะไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมาตรา 44 เนื่องจากหากนิติบุคคลนั้นถูกจัดตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยไม่สุจริต หรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉลหลอกลวงผู้บริโภครวม ให้ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้นหรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลนั้นมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย เนื่องจากกระทำการโดยไม่สุจริต หรือฉ้อฉลผู้บริโภคอันเป็นการกระทำที่ไม่สมควรทำให้ผู้บริโภคเสียหายแล้วและมีใช้การกระทำในฐานะกรรมการหรือผู้ถือหุ้นพึงกระทำ ศาลควรเรียกบุคคลนั้นเข้ามาเป็นจำเลยแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องเป็นกรณีที่นิติบุคคลนั้นมีทรัพย์สินไม่เพียงพอชำระหนี้หรือไม่³¹

ผู้เขียนมีความเห็นในกรณีดังกล่าวเช่นเดียวกับท่านอาจารย์ เอื้อน ชุนแก้ว เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของมาตรา 44 แล้วการที่นิติบุคคลถูกจัดตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยไม่สุจริต หรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉลหลอกลวงผู้บริโภคนั้นแม้นิติบุคคลนั้นจะมีทรัพย์สินเพียงพอ แต่ผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น มีเจตนาไม่สุจริต ซึ่งอยู่ในขอบข่ายต้องรับผิดชอบตามมาตรา 44 แล้ว ไม่จำเป็นต้องถึงขนาดว่านิติบุคคลนั้นไม่มีทรัพย์สินพอชำระหนี้แต่อย่างใด และในกรณีที่มีได้มีเจตนาไม่สุจริต ก็มีบทบัญญัติในส่วนของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1070 มาตรา 1071 มาตรา 1096 หรือพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 15 กำหนดรองรับไว้แล้ว

โจทก์ฟ้องให้จำเลยที่ 1 ชำระหนี้และมีคำขอให้บังคับจำเลยที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลให้รับผิดชอบชำระหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภค แต่ต่อมาโจทก์ถอนฟ้องเพื่อไปยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่ผู้บริโภครวมยังมีอำนาจฟ้องหรือดำเนินคดีแก่กรรมการหรือผู้มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลตามมาตรา 44 ต่อไปได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5282/2562 มูลกรณีที่โจทก์ถอนฟ้องจำเลยที่ 1 เป็นผลสืบเนื่องมาจากศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ 1 เด็ดขาด และโจทก์จำต้องยื่นขอรับชำระหนี้ตามฟ้องในส่วนของจำเลยที่ 1 ในคดีล้มละลายเพื่อรักษาสีทธิของตนตามกฎหมายล้มละลาย หากใช้กรณีโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีเอาแก่จำเลยที่ 1 หรือเป็นการฟ้องขอให้บังคับจำเลยที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลให้รับผิดชอบชำระหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคโดยไม่ได้ฟ้องบังคับจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบแต่อย่างใด ดังนั้น การที่โจทก์ถอนฟ้องจำเลยที่ 1 ในเหตุดังกล่าวจึงหาทำให้สิทธิในการดำเนินคดีเพื่อบังคับให้จำเลยที่ 2 และที่ 3 ร่วมรับผิดชอบในมูลคดีตามฟ้องต้องถูกลบล้างไปเพราะการถอนฟ้องไม่ จำเลยที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ 1 จึงยังคงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ตามฟ้อง ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 44

³¹ เพิ่งอ้าง. น. 179-180

ตารางที่ 2 แสดงสถิติระยะเวลาในการพิจารณาคดีผู้บริโภครวมของศาลชั้นต้นทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2559-2566³²

หน่วยนับ : คดี

ปี พ.ศ.	คดีผู้บริโภครวมที่อยู่ระหว่างการพิจารณาจำแนกตามระยะเวลา										รวม
	ไม่เกิน 1 เดือน	เกิน 1 ไม่เกิน 3 เดือน	เกิน 3 ไม่เกิน 6 เดือน	เกิน 6 เดือน ไม่เกิน 1 ปี	รวมกันไม่เกิน 1 ปี	เกิน 1 ปี ไม่เกิน 2 ปี	เกิน 2 ปี ไม่เกิน 3 ปี	เกิน 3 ปี ไม่เกิน 4 ปี	เกิน 4 ปี ไม่เกิน 5 ปี	เกิน 5 ปี	
2566	61,131	52,699	10,910	1,146	125,886	217	39	20	-	-	126,165
2565	27,869	28,436	65,726	2,649	124,680	969	243	32	7	1	125,932
2564	21,131	30,600	84,987	29,362	166,080	11,944	137	12	2	3	178,178
2563	19,635	25,077	76,052	4,921	125,684	353	18	3	2	1	126,061
2562	41,487	30,458	79,206	1,330	152,481	175	16	4	1	-	152,677
2561	22,608	30,258	73,570	1,216	127,652	474	17	1	-	-	128,144
2560	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	135,542	3,366	138,908	568	63	4	1	-	139,544
2559	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	112,231	2,383	114,614	278	37	8	-	4	114,941

จากสถิติข้อมูล คดีผู้บริโภครวมที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2566 คดีพิจารณาไม่เกิน 1 เดือน จำนวน 61,131 คดี คิดเป็นร้อยละ 48.45 คดีพิจารณาเกิน 1 ไม่เกิน 3 เดือน จำนวน 52,699 คดี คิดเป็นร้อยละ 41.76 คดีพิจารณาเกิน 3 ไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 10,910 คดี คิดเป็นร้อยละ 8.64 จะเห็นได้ว่า คดีผู้บริโภคนั้นศาลมีคำพิพากษาไม่เกิน 3 เดือน สูงกว่าร้อยละ 80

วิเคราะห์

เมื่อพิจารณามาตรา 39 ถึงมาตรา 44 ประกอบกันแล้วจะเห็นได้ว่า ในคดีผู้บริโภคให้อำนาจศาลที่จะวินิจฉัยนอกฟ้องนอกประเด็นหรือพิพากษาเกินคำขอได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนี้

1) กรณีเรื่องค่าเสียหายและวิธีการบังคับที่โจทก์ขอมาในคำขอท้ายฟ้องหากยังไม่ถูกต้องไม่อาจเยียวยาผู้บริโภคได้หรือยังไม่เหมาะสม ศาลอาจกำหนดจำนวนค่าเสียหายหรือวิธีการบังคับที่เหมาะสมได้

2) กรณีไม่อาจทราบได้ว่ามีความเสียหายแท้จริงเพียงใด ศาลสงวนสิทธิในการแก้ไขค่าเสียหายได้ไม่เกิน 10 ปี

³² ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566, น.60, ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2565, น.60, ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2564, น.56, ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลทั่วประเทศ พ.ศ.-ศ.ศ. 2564, น.60, ศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2563, น.310, ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2563, น.56, ศาลยุติธรรม, หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2562, น.59, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2562, น.29, 59, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2561, น.6, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วประเทศ ประจำปี เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2560, น.23, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2559, น.29

3) กรณีฟ้องให้รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ศาลพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหากไม่อาจแก้ไขสินค้านั้นให้ใช้งานได้ตามปกติอย่างปลอดภัยได้ โดยพิจารณาพฤติการณ์ของทั้งผู้บริโภค ผู้ประกอบธุรกิจ ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ หรือความเสียหายที่ผู้บริโภคได้ก่อขึ้น และเรียกผู้นำเข้าหรือผู้ผลิตให้เข้ามาเป็นจำเลย และพิพากษาให้ร่วมรับผิดชอบกับผู้ประกอบธุรกิจได้

4) กรณีปรากฏเหตุว่าผู้ประกอบธุรกิจเอาเปรียบผู้บริโภค จงใจ ประมาทเลินเล่อร้ายแรง ศาลจึงจะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ แต่หากศาลไม่กำหนดค่าเสียหายที่แท้จริง ศาลก็ไม่อาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้โจทก์ผู้ฟ้องคดีได้ตามมาตรา 41

5) กรณียังมีสินค้าอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ศาลสั่งให้เรียกคืนสินค้ามาแก้ไขให้ปลอดภัย หากทำไม่ได้ให้ทำลายโดยผู้ประกอบธุรกิจออกค่าใช้จ่าย

6) กรณีฟ้องนิติบุคคล หากพบว่า นิติบุคคลถูกจัดตั้งหรือดำเนินการโดยไม่สุจริต หรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉล หลอกลวงผู้บริโภค หรือมีการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของนิติบุคคลไปเป็นประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และทรัพย์สินของนิติบุคคลมีไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้อง นอกจากศาลจะเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้นหรือผู้มีอำนาจควบคุมการดำเนินการของนิติบุคคลเข้ามาเป็นจำเลยร่วมในคดี และศาลมีอำนาจพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลได้

เมื่อพิจารณากฎเกณฑ์ตามมาตรา 39 ถึงมาตรา 44 ทั้งหมดประกอบกันแล้ว จะเห็นได้ว่า กฎดังกล่าวมาเป็นมาตรการเยียวยาผู้บริโภคให้ได้รับการเยียวยาอย่างเหมาะสมกับการฟ้องและคำขอบังคับในแต่ละกรณี และกำหนดกลไกป้องกัน รังับ ยับยั้ง การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค ไม่ให้เอาเปรียบผู้บริโภคมากเกินไป โดยให้ผู้ประกอบธุรกิจคำนึงถึงความปลอดภัยและประโยชน์อื่นของผู้บริโภคไปด้วย

สรุป

คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชี้ขาดตัดสินคดีผู้บริโภคต้องแสดงความจริงโดยสรุปและคำวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีพร้อมด้วยเหตุผลตามมาตรา 38 ซึ่งในคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ หากปรากฏว่าจำนวนค่าเสียหายไม่ถูกต้องหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการเยียวยา หากคู่ความได้ยกขึ้นกล่าวไว้ในคำฟ้องคำให้การโดยชอบแล้ว ศาลอาจยกปัญหาค่าเสียหายและกำหนดวิธีการบังคับเกินกว่าที่โจทก์ในคำขอท้ายฟ้องขึ้นวินิจฉัยเพื่อให้เหมาะสมได้ตามมาตรา 39 และในกรณีที่ศาลไม่อาจหยั่งรู้ความเสียหายที่แท้จริง หากเป็นความเสียหายแก่ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ในเวลาพิพากษา ศาลอาจสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาภายในเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกิน 10 ปี โดยก่อนแก้ไขต้องให้โอกาสอีกฝ่ายคัดค้านก่อนตามมาตรา 40

กรณีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า หากศาลเชื่อว่าความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ในขณะส่งมอบและไม่อาจแก้ไขให้กลับคืนสภาพใช้

งานตามปกติ หรือแม้แก้ไขแล้วหากนำมาใช้จะเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าให้ใหม่แทนการซ่อมโดยคำนึงถึง สินค้าที่อาจเปลี่ยนทดแทน และพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ประกอบกับความสุจริตของผู้บริโภคประกอบกัน ทั้งนี้ ต้องดูทั้งการที่ผู้บริโภคได้ประโยชน์จากการใช้สินค้าหรือผู้บริโภคก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้บริโภคชดใช้ค่าใช้ทรัพย์สินหรือค่าเสียหาย และหากผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ผลิตหรือนำเข้าให้ศาลสั่งเรียกผู้ผลิตหรือนำเข้าเข้ามาในคดีเพื่อร่วมรับผิดชอบผู้ประกอบธุรกิจได้ด้วยตามมาตรา 41

ถ้าได้ความว่าผู้ประกอบธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคอย่างไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือผู้ประกอบธุรกิจกระทำโดยประมาทร้ายแรงไม่สนใจความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดใช้ค่าเสียหาย ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อเป็นการลงโทษเพิ่มขึ้นจากค่าเสียหายที่แท้จริงได้ สำหรับค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นศาลจะคำนึงถึงพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ และการที่ผู้ประกอบธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วย ทั้งนี้ การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นสารกำหนดได้ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงแต่ในกรณีที่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงไม่เกิน 50,000 บาทศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกิน 5 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง มาตรา 42

ในคดีผู้บริโภคเมื่อศาลชี้ขาดหรือจำหน่ายคดี หากปรากฏว่ายังมีสินค้าที่จำหน่ายแล้วหรือเหลืออยู่ในท้องตลาดหากเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวมและไม่อาจป้องกันอย่างอื่นได้ให้ศาลสั่งประกาศรับสินค้าคืนเพื่อแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง ห้ามจำหน่ายหรือเก็บสินค้าที่ยังไม่จำหน่ายแก่ผู้บริโภค หรือศาลสั่งทำลายสินค้าที่ไม่อาจแก้ไขได้ตามมาตรา 43 และหากผู้ประกอบธุรกิจถูกฟ้องเป็นจำเลยหากปรากฏว่า ผู้มีอำนาจควบคุมนิติบุคคลไม่สุจริต ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น บุคคลที่มีอำนาจควบคุมตามมาตรา 44

แบบฝึกหัด

- 1) กรณีที่ศาลพบว่าจำนวนค่าเสียหายไม่ถูกต้องหรือวิธีการบังคับคดีไม่เพียงพอต่อศาลแก้ไขเยียวยา ศาลจะดำเนินการอย่างไรได้บ้าง
- 2) กรณีใดที่ศาลอาจสงวนไว้ซึ่งสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาได้บ้าง
- 3) กรณีในขณะทำคำพิพากษาศาลไม่อาจหยั่งรู้ได้ว่าความเสียหายแท้จริงเพียงใด ศาลจะดำเนินการอย่างไรได้บ้าง

- 4) กรณีศาลพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง หากสินค้าชำรุดบกพร่อง และไม่อาจแก้ไขได้ศาลจะดำเนินการใดได้บ้าง
- 5) หากผู้ประกอบธุรกิจจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหาย ศาลจะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้หรือไม่
- 6) ในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษศาลจะพิจารณาจากปัจจัยใดได้บ้าง
- 7) กรณีศาลพิพากษาแล้วปรากฏว่ายังมีสินค้าที่เป็นอันตรายอยู่ในท้องตลาด ศาลจะสั่งดำเนินการอย่างไรได้บ้าง
- 8) กรณีนิติบุคคลมีพฤติการณ์ฉ้อฉลหลอกลวงผู้บริโภค หรือย้ายถ่ายเทพรุษสินของนิติบุคคลไป ศาลจะเรียกผู้แทนนิติบุคคลเข้ามาร่วมรับผิดชอบได้หรือไม่ อย่างไร

บทที่ 5 การอุทธรณ์และขออนุญาตฎีกา

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภคน ศาลอุทธรณ์ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคน ระยะเวลาอุทธรณ์คดีผู้บริโภคนใน 1 เดือน การห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงกรณีคดีผู้บริโภคนมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาท อุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ การดำเนินการอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ข้อยกเว้นให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริง การแถลงการณ์ด้วยวาจา การพิจารณาคดีผู้บริโภคนในชั้นอุทธรณ์ นำวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้นมาใช้ในชั้นศาลอุทธรณ์ การขออนุญาตฎีกาในคดีผู้บริโภคน ปัญหาที่ขออนุญาตฎีกาได้ การขออนุญาตฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง การพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกา คำแก้ฎีกา

การอุทธรณ์

การอุทธรณ์ คือ การโต้แย้งว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นไม่ถูกต้อง ผู้ที่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ คือ คู่ความในคดีซึ่งได้รับผลกระทบจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น หรืออาจจะเป็นบุคคลภายนอกที่ได้รับผลกระทบจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น โดยจะต้องอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นไปตามลำดับชั้นศาล กล่าวคือ เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีผู้บริโภคนแล้ว หากคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่พอใจ ก็อาจใช้สิทธิยื่นอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคนในศาลอุทธรณ์ หรือแผนกคดีผู้บริโภคนในศาลอุทธรณ์ภาค ดังนั้น หากมีการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภคน คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจยื่นอุทธรณ์ต่อ “ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคน” หรือ “ศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคน” ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น แล้วแต่กรณี

จัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคนในศาลอุทธรณ์

มาตรา 45¹ ให้จัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคนขึ้นในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภคน

มีการจัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคนขึ้นในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคโดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภคนตามมาตรา 45

¹ มาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551

การชำระค่าธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์

สำหรับค่าธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

ก. กรณีผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคยื่นอุทธรณ์ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง ซึ่งรวมถึงได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลด้วย แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุดตามมาตรา 50 ที่ให้นำมาตรา 18 วรรคหนึ่งมาอนุโลมใช้ เว้นแต่ปรากฏแก่ศาลว่าผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโคนำคดีมาฟ้องโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เรียกร้องค่าเสียหายเกินสมควร ประพฤติตนไม่เรียบร้อย ดำเนินกระบวนการพิจารณาอันมีลักษณะเป็นการประวิงคดีหรือไม่จำเป็น หรือมีพฤติการณ์อื่นที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับการยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความตามมาตรา 50 ที่ให้นำมาตรา 18 วรรคสองมาอนุโลมใช้

ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเสียค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมโดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโคนั้นได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควรตามมาตรา 50 ที่ให้นำมาตรา 18 วรรคสามมาอนุโลมใช้

อย่างไรก็ตาม หากศาลชั้นต้นพิพากษาให้ผู้บริโภคชำระเงินให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจ และให้ผู้บริโภคใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนผู้ประกอบการธุรกิจนั้น หากผู้บริโภคจะอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาดังกล่าว ผู้บริโภคได้รับการยกเว้นไม่ต้องชำระเฉพาะเพียงค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ แต่ผู้บริโภคยังมีหน้าที่ต้องนำเงินและค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนอีกฝ่ายมาวางศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 229 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7²

ข. กรณีผู้ประกอบการธุรกิจยื่นอุทธรณ์

ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องเสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ตามตาราง 1 ค่าธรรมเนียมศาล ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในกรณีศาลชั้นต้นพิพากษาให้ผู้ประกอบการธุรกิจแพ้คดีและใช้ค่าฤชาธรรมเนียมต่อศาลในนามของโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคเป็นผู้ชนะคดี โดยผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 229 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7³

² เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร. น. 188

³ เพิ่งอ้าง. น. 188

อุทธรณ์คดีผู้บริโภคนับ 1 เดือนนับแต่วันอ่านคำพิพากษา

มาตรา 46⁴ การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภค ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภค ให้อุทธรณ์ไปยัง “ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภค” หรือ “ศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค” ภายในกำหนด 1 เดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นตามมาตรา 46

การขอขยายเวลาอุทธรณ์ กรณีมีการขออนุญาตขยายระยะเวลาอุทธรณ์

หากศาลชั้นต้นเห็นสมควรอนุญาตให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์ ให้ศาลชั้นต้นสั่งตามที่เห็นสมควร เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ดังกล่าวข้างต้นแล้วให้รีบส่งสำเนาคำขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ให้คู่ความอีกฝ่ายทราบและส่งคำขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ดังกล่าวและสำนวนคดีไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องรอคำคัดค้านของคู่ความฝ่ายอื่นตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 30 และ ข้อ 31

หากจะไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการมีอำนาจตรวจคำขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ และมีคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 หากผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็วต่อไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 30 และ ข้อ 31

ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์แก่โจทก์มาแล้วจำนวน 3 ครั้ง การขออนุญาตขยายระยะเวลาอุทธรณ์ครั้งที่ 4 ของโจทก์ก็อ้างเหตุผลว่าจะต้องเสนอคำพิพากษาต่อผู้มีอำนาจของโจทก์เพื่อพิจารณาว่าจะอุทธรณ์หรือไม่ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกับการขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ในครั้งก่อน กรณีจึงไม่มีเหตุจำเป็นอันสมควรที่จะขยายระยะเวลาอุทธรณ์แก่โจทก์

คำสั่งศาลอุทธรณ์ที่ 1626/2554 ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ตามคำขอของโจทก์ในส่วนที่เป็นประเด็นข้อสำคัญแล้ว คงแก้ไขเฉพาะเบี้ยปรับเท่านั้นซึ่งมิใช่ประเด็นที่มีข้อยุ่งยาก โจทก์สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษา แต่ศาลชั้นต้นก็ได้มีการอนุญาตให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์แก่โจทก์มาแล้วจำนวน 3 ครั้ง รวมเวลาที่โจทก์สามารถยื่นอุทธรณ์มีระยะเวลานานถึง 3 เดือน 29 วันนับแต่มีคำพิพากษา ทั้งการขออนุญาตขยายระยะเวลาอุทธรณ์ครั้งที่ 4 ของโจทก์ก็อ้างเหตุผลว่าจะต้องเสนอคำพิพากษาต่อผู้มีอำนาจของโจทก์เพื่อพิจารณาว่าจะอุทธรณ์หรือไม่ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกับการขอขยาย

⁴ มาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ระยะเวลาอุทธรณ์ในครั้งก่อน กรณีจึงไม่มีเหตุจำเป็นอันสมควรที่จะขยายระยะเวลาอุทธรณ์แก่โจทก์ตามขอ
ให้ยกคำร้อง

คำสั่งศาลอุทธรณ์ที่ 4134/2556 คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมรับผิดชอบชำระหนี้ตามคำขอ
ของโจทก์แล้ว คงปรับลดดอกเบี้ยซึ่งเป็นเบี้ยปรับนับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปเท่านั้นซึ่งทนายโจทก์ย่อมจะทราบอยู่
แล้วว่าศาลชั้นต้นปรับลดดอกเบี้ยลงเหลือจำนวนเท่าใดในวันอ่านคำพิพากษา จึงมิใช่ประเด็นที่มีข้อยุ่งยากในการ
ที่โจทก์จะยื่นอุทธรณ์ ปรากฏว่าศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษาวันที่ 27 กันยายน 2555 และศาลชั้นต้นก็อนุญาต
ให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์แก่โจทก์มาแล้ว 3 ครั้ง โดยครั้งสุดท้ายอนุญาตให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์ถึงวันที่
24 มกราคม 2556 ดังนั้น โจทก์จึงมีระยะเวลาที่สามารถยื่นอุทธรณ์ได้นานถึงรวม 4 เดือน ซึ่งไม่เป็นการยากที่
โจทก์โดยกรรมการของโจทก์จะพิจารณาว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ในปัญหาเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยที่ศาลชั้นต้น
ปรับลดลงหรือไม่ กรณีจึงไม่มีเหตุอันสมควรที่จะขยายระยะเวลาอุทธรณ์แก่โจทก์อีก ให้ยกคำร้อง

คดีต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

มาตรา 47⁵ ในคดีผู้บริโภคที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกินห้า
หมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

คดีผู้บริโภคที่ทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 ห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ที่ราคาทรัพย์สิน หรือจำนวนทุนทรัพย์ที่
พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน 50,000 บาท หรือ ไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้คู่ความ
อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 47

การอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นสู่ศาลอุทธรณ์นั้น มีประเด็นปัญหาที่ศาลอุทธรณ์
ต้องพิจารณา 2 กลุ่ม คือ ปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาข้อกฎหมาย

ปัญหาข้อเท็จจริง คือ การโต้แย้งเหตุการณ์ โต้แย้งดุลพินิจ โต้แย้งความเห็น เป็นการโต้แย้งในประเด็นที่
ต้องสืบพยานก่อนจึงจะวินิจฉัยได้ว่าความจริงเป็นอย่างไร

ปัญหาข้อกฎหมาย คือ การโต้แย้งในประเด็นที่ต้องวินิจฉัยโดยความรู้กฎหมายหรือวินิจฉัยปัญหาประเด็น
นั้นโดยไม่จำเป็นต้องสืบพยานก่อนที่จะวินิจฉัยประเด็นนั้น

ในคดีผู้บริโภคที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยื่นอุทธรณ์ หากสิ่งที่คู่ความ
ยื่นอุทธรณ์สามารถคำนวณเป็นเงินหรือราคาทรัพย์สินได้ จะเรียกว่า คดีมีทุนทรัพย์ แต่หากสิ่งที่คู่ความยื่นอุทธรณ์
นั้นไม่สามารถคำนวณเป็นเงินหรือราคาทรัพย์สินได้ จะเรียกว่า คดีไม่มีทุนทรัพย์

ทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์ คือ ส่วนต่างของจำนวนเงินหรือราคาทรัพย์สินที่เรียกร้องเพิ่มเติมหรือปฏิเสธ
ไม่ชำระเมื่อเปรียบเทียบกับที่ศาลชั้นต้นมีพิพากษาหรือคำสั่ง สำหรับการคิดจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์

⁵ มาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

คือ จำนวนเงินที่ยังมีการโต้แย้งกันอยู่ในชั้นอุทธรณ์นั่นเอง ในการพิจารณาว่าผู้อุทธรณ์แต่ละคนนั้นมีสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือไม่ ย่อมจะต้องพิจารณาสัทธิของผู้อุทธรณ์เป็นรายบุคคลไป⁶

กรณีเรียกร้องเพิ่ม ทุนทรัพย์ชั้นอุทธรณ์ คือ จำนวนเงินหรือราคาทรัพย์สินที่คู่ความผู้ที่ยื่นอุทธรณ์เรียกร้องเพิ่มเติมจากจำนวนที่ศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

กรณีปฏิเสธไม่ชำระ ทุนทรัพย์ชั้นอุทธรณ์ คือ จำนวนเงินหรือราคาทรัพย์สินที่คู่ความผู้ที่ยื่นอุทธรณ์ปฏิเสธไม่ชดใช้หรือไม่ชำระตามจำนวนที่ศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

เมื่อทราบว่าเป็นคดีมีทุนทรัพย์หรือคดีไม่มีทุนทรัพย์แล้ว จึงพิจารณาประเด็นที่คู่ความผู้ยื่นอุทธรณ์ว่าเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย

หากประเด็นที่อุทธรณ์ในคดีผู้บริโคนั้น เป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย ก็ไม่ต้องห้ามทั้งสองกรณี กล่าวคือ คู่ความสามารถยื่นอุทธรณ์ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายได้

หากประเด็นที่อุทธรณ์ในคดีผู้บริโคนั้น เป็นคดีมีทุนทรัพย์ ไม่ว่าจะทุนทรัพย์จะเกิน 50,000 บาท หรือไม่เกิน 50,000 บาทก็ตาม หากเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย กรณีนี้ไม่ใช่กรณีตามมาตรา 47 กล่าวคือ คู่ความสามารถยื่นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายได้

หากประเด็นที่อุทธรณ์ในคดีผู้บริโคนั้น เป็นคดีมีทุนทรัพย์ และทุนทรัพย์เกินกว่า 50,000 บาท กรณีนี้ไม่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 47 กล่าวคือ คู่ความสามารถยื่นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 47 และคู่ความผู้อุทธรณ์นั้นอาจยื่นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายมาด้วยก็ได้

หากประเด็นที่อุทธรณ์ในคดีผู้บริโคนั้น เป็นคดีมีทุนทรัพย์ และทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นอย่างอื่น ดังนั้น หากทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาท กรณีนี้ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 47 กล่าวคือ คู่ความสามารถยื่นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ต้องห้ามตามมาตรา 47 แต่คู่ความผู้อุทธรณ์นั้นอาจยื่นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายได้ หรือคู่ความฝ่ายนั้นอาจทำคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 48 ได้

คดีผู้บริโคมมีทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกินห้าหมื่นบาทจึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโค พ.ศ. 2551 มาตรา 47 ส่วนปัญหาข้อกฎหมายมิได้มีบทบัญญัติกฎหมายใดจำกัดสิทธิอุทธรณ์ คู่ความจึงมีสิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 448/2564 คดีผู้บริโคมมีทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกินห้าหมื่นบาทจึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโค พ.ศ. 2551 มาตรา 47 ส่วนปัญหาข้อกฎหมายมิได้มีบทบัญญัติกฎหมายใดจำกัดสิทธิอุทธรณ์ คู่ความจึงมีสิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อ

⁶ เอื้อน ชุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงบรรณที่ 2. น. 184

กฎหมายได้ สำหรับปัญหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 48 วรรคหนึ่ง ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค และตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการกระบวนพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 ข้อ 33 วรรคสาม ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้อุทธรณ์ให้มีคำสั่งยกคำขอและสั่งไม่รับอุทธรณ์ ซึ่งหมายถึงคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง โจทก์อุทธรณ์ว่า อัตราดอกเบี้ยระหว่างผิคนัดที่ศาลชั้นต้นกำหนดในอัตราร้อยละ 6.25 ต่อปี เป็นอัตราที่ต่ำเกินสมควรและต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 แผนกคดีผู้บริโภคนกำหนดเพิ่มขึ้นเป็นอัตราร้อยละ 7.65 ต่อปี นั้น อุทธรณ์ของโจทก์ดังกล่าวมีประเด็นว่าศาลชั้นต้นกำหนดอัตราดอกเบี้ยระหว่างผิคนัดต่ำเกินสมควรประการหนึ่ง และศาลชั้นต้นกำหนดอัตราดอกเบี้ยระหว่างผิคนัดต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดอีกประการหนึ่ง โดยประการแรกเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ประการหลังเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 7 แผนกคดีผู้บริโภคนพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงของโจทก์แล้วเห็นว่าเป็นปัญหาไม่สมควรได้รับการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ก็ชอบที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 แผนกคดีผู้บริโภคนจะมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อเท็จจริงว่าศาลชั้นต้นกำหนดอัตราดอกเบี้ยระหว่างผิคนัดต่ำเกินสมควรหรือไม่ และต้องมีคำสั่งให้รับอุทธรณ์ในประเด็นว่าศาลชั้นต้นกำหนดอัตราดอกเบี้ยระหว่างผิคนัดต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดซึ่งเป็นปัญหาข้อกฎหมาย

การอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย แม้ทุนทรัพย์ที่ได้เลี้ยงกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกินห้าหมื่นบาท ก็หาต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 47

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4236/2564 อุทธรณ์ของโจทก์เป็นการโต้แย้งว่า ศาลชั้นต้นนำข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำฟ้องและทางนำสืบของโจทก์มาปรับเข้ากับตัวบทกฎหมายไม่ถูกต้องอันเนื่องจากมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 7 มาตรา 8 และมาตรา 9 ให้ถือว่าการที่จำเลยนำบัตรเบิกถอนเงินสดไปถอนเงินสดโดยใช้รหัสส่วนตัวเป็นหลักฐานแห่งการกั๊ยเงินจากโจทก์ จึงมิใช่เป็นการโต้แย้งข้อเท็จจริงแต่เป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย แม้ทุนทรัพย์ที่ได้เลี้ยงกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกินห้าหมื่นบาท ก็หาต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 47

ผู้ที่จะมีสิทธิอุทธรณ์ ต้องเป็นบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากคำพิพากษาของศาลชั้นต้น หากคำพิพากษาไม่ได้กระทบบุคคลดังกล่าวจะอุทธรณ์ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1281/2565 โจทก์ทั้งหกฟ้องขอให้บังคับจำเลยที่ 1 และที่ 2 กับจำเลยที่ 3 ร่วมกันรับผิดชอบค่าเสียหายอันเกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของ ส. จำเลยที่ 3 ให้การว่าไม่ต้องร่วมรับผิดชอบเพราะไม่ได้เป็นนายจ้างของ ส. ไม่ได้ทำสัญญารับประกันกับผู้ตาย ไม่ได้เป็นเจ้าของรถตู้โดยสารคันเกิดเหตุ และ

ส. ไม่ได้ชำระโดยประมาณ จำเลยที่ 1 และที่ 2 ให้การว่าไม่ต้องร่วมรับผิดชอบไม่ได้เป็นนายจ้าง ตัวการ ผู้ออกคำสั่ง วาน ไซ้ หรือมีผลประโยชน์ร่วมกันกับ ส. คำให้การของจำเลยที่ 1 และที่ 2 กับคำให้การของจำเลยที่ 3 ไม่ได้เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ปัญหาว่าจำเลยที่ 1 และที่ 2 ต้องร่วมรับผิดชอบต่อโจทก์หรือไม่ จึงเป็นประเด็นข้อพิพาทระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 และที่ 2 คำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ให้จำเลยที่ 3 รับผิดชอบ แต่ยกฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 ไม่ได้กระทบสิทธิของจำเลยที่ 3 โดยตรง จำเลยที่ 3 ซึ่งมีได้อยู่ในฐานะเป็นคู่ความคนละฝ่ายกับจำเลยที่ 1 และที่ 2 ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของจำเลยที่ 1 และที่ 2 หากจำเลยที่ 3 เห็นว่าตนมีสิทธิไต่เบี่ยงเอาจากจำเลยที่ 1 และที่ 2 ในภายหน้าก็เป็นเรื่องที่จำเลยที่ 3 จะต้องไปฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นคดีใหม่ ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยที่ 3 ที่ขอให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมรับผิดชอบด้วยชอบแล้ว

คำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง และการตรวจอุทธรณ์คดีผู้บริโภคร

มาตรา 48⁷ ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์เห็นว่าคดีต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา 47 ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคไปพร้อมกับอุทธรณ์ก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ เมื่อศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์แล้วเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้าม ก็ให้ส่งอุทธรณ์และคำขอตั้งกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคเพื่อพิจารณา แต่ถ้าศาลชั้นต้นเห็นว่าอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ต้องห้ามก็ให้มีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้ดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์เพราะเหตุต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา 47 ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งก็ได้ ถ้าคู่ความยื่นคำขอตั้งกล่าวแล้ว จะอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ไม่ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอและการพิจารณาคำขอของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา 48 คำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง และการตรวจอุทธรณ์คดีผู้บริโภคร

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์เห็นว่าคดีต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงเนื่องจากราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน 50,000 บาทตามมาตรา 47 ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็น “คำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ฯ” ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคไปพร้อมกับ “อุทธรณ์” ก็ได้

กรณีที่ผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

⁷ มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

หากศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์แล้วเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้าม ก็ให้ส่งอุทธรณ์และคำขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครือพิจารณา

แต่หากศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์แล้วเห็นว่าอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ต้องห้ามก็ให้มีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้ดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์เพราะเหตุต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 47 ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครือภายในกำหนด 15 วันนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งก็ได้ ถ้าคู่ความยื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว จะอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ไม่ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอและการพิจารณาคำขอของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครือ ยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งและเมื่อศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์แล้วผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ตามวรรคสองให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

การขออนุญาตอุทธรณ์ในคดีต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ ต้องยื่นใน 1 เดือนนับแต่วันอ่านคำพิพากษา

การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภครือ ให้อุทธรณ์ไปยัง “ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครือ” หรือ “ศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครือ” ภายในกำหนด 1 เดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นตามมาตรา 46

การขอขยายเวลาอุทธรณ์ กรณีมีการขออนุญาตขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์

หากศาลชั้นต้นเห็นสมควรอนุญาตให้ขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ ให้ศาลชั้นต้นสั่งตามที่เห็นสมควร เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำขอขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ ดังกล่าวข้างต้นแล้วให้รีบส่งสำเนาคำขอขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ ให้คู่ความอีกฝ่ายทราบและส่งคำขอขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ดังกล่าวและสำนวนคดีไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องรอคำคัดค้านของคู่ความฝ่ายอื่นตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 30 และ ข้อ 31

หากจะไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการมีอำนาจตรวจคำขอขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ และมีคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 หากผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำขอขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ ไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็วต่อไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 30 และ ข้อ 31

กรณีที่ค่าฟ้องอุทธรณ์ของคู่ความผู้ประสงค์จะอุทธรณ์เป็นคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาทซึ่งต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 47 ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอและการพิจารณา

คำขอของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ
ประธานศาลฎีกา คู่ความผู้ประสงค์จะอุทธรณ์อาจดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กรณีขอขยายเวลายื่นอุทธรณ์หรือขอขยายเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว เป็นคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาทซึ่งต้องห้ามมิให้อุทธรณ์
ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 47 คู่ความฝ่ายหนึ่งขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ หรือขอขยายระยะเวลายื่นคำขอ
อนุญาตอุทธรณ์ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 30

1.1 หากศาลชั้นต้นจะไม่อนุญาตให้ขยายเวลาอุทธรณ์ หรือไม่อนุญาตให้ขอขยายระยะเวลายื่นคำขอ
อนุญาตอุทธรณ์ ให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ หรือขอขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์
และอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็วต่อไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 30

1.2 หากศาลชั้นต้นเห็น “สมควรอนุญาตให้ขยาย” ให้ศาลชั้นต้นสั่งตามที่เห็นสมควร และให้ศาลชั้นต้น
รีบส่งสำเนาขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ หรือขอขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ พร้อมอุทธรณ์ให้คู่ความอีก
ฝ่ายทราบและส่งคำขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ หรือขอขยายระยะเวลายื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์พร้อมอุทธรณ์ไปยัง
ศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็วต่อไป โดยไม่จำเป็นต้องรอคำคัดค้านของคู่ความฝ่ายอื่นตามข้อกำหนดของประธาน
ศาลฎีกา ข้อ 30 และข้อ 31 ทั้งนี้ ศาลอุทธรณ์มีดุลพินิจที่จะพิจารณานุญาตให้อุทธรณ์ได้เมื่อเห็นว่าเป็นกรณีที่จะ
กระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมหรือประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวมตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ
32

2. กรณีที่คู่ความผู้อุทธรณ์เห็นว่า เป็นคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาทซึ่งต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหา
ข้อเท็จจริงตามมาตรา 47 คู่ความผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็น “คำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหา
ข้อเท็จจริง” ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภค หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค โดยยื่นคำร้องดังกล่าวไป
พร้อมกับ “คำฟ้องอุทธรณ์” และศาลชั้นต้นมีอำนาจตรวจคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงและ
คำฟ้องอุทธรณ์ ตามมาตรา 48 วรรคหนึ่งและข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 30 การที่ศาลตรวจคำฟ้องอุทธรณ์และศาล
ชั้นต้นอาจมีคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 หากคู่ความผู้ยื่นคำร้องไม่ปฏิบัติตาม
คำสั่ง ให้ศาลชั้นต้นรีบส่ง “คำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง” และ “คำฟ้องอุทธรณ์” ไปยังศาล
อุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็วต่อไป ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 30

2.1 หากศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์แล้วเห็นว่าอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ต้องห้าม ก็ให้มีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้
ดำเนินการต่อไป ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 30

2.2 หากศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์แล้วเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ก็ให้ส่ง
อุทธรณ์และคำขออนุญาตอุทธรณ์ดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดี
ผู้บริโภคเพื่อพิจารณา ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 30

เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำขอซึ่งทำเป็น “คำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง” ตามมาตรา 48 ประกอบข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 30 ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการ 2 ประการคือ

ก. ศาลชั้นต้นรับส่ง “สำเนาคำขอ” (“คำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง”) พร้อม “อุทธรณ์” (“คำฟ้องอุทธรณ์”) ให้คู่ความอีกฝ่ายทราบ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นยื่นคำคัดค้านตามมาตรา 48 ประกอบข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 31

ข. ศาลชั้นต้นรับส่ง “สำเนาคำขอ” (“คำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง”) พร้อม “อุทธรณ์” (“คำฟ้องอุทธรณ์”) และสำนวนคดี ไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องรอคำคัดค้านของคู่ความฝ่ายอื่นตามมาตรา 48 ประกอบข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 31

3. กรณีที่คู่ความยื่นอุทธรณ์โดยไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว เนื่องจากคู่ความผู้อุทธรณ์เห็นว่าอุทธรณ์นั้นเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์หรือเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย แต่ต่อมาศาลชั้นต้นสั่ง “ไม่รับอุทธรณ์เพราะเหตุเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาท ซึ่งต้องห้ามตามมาตรา 47 คู่ความผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคภายในกำหนด 15 วันนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ก็ได้ ถ้าคู่ความยื่นคำขอตั้งกล่าวแล้ว จะอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ไม่ได้ ตามมาตรา 48 วรรคสอง

หากศาลชั้นต้นสั่ง “ไม่รับอุทธรณ์เพราะเหตุเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาทตามมาตรา 47 และคู่ความมิได้ใช้สิทธิตามมาตรา 48 วรรคสอง หากคู่ความผู้อุทธรณ์เห็นว่าคำสั่งศาลชั้นต้นไม่ถูกต้อง ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์นั้นต่อศาลอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 234 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7⁸ T

การดำเนินการหลังศาลอุทธรณ์ได้รับคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์

เมื่อศาลอุทธรณ์ได้รับคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์พร้อมทั้งอุทธรณ์แล้วศาลอุทธรณ์ดำเนินการตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 32 ถึงข้อ 35

เงื่อนไขที่ศาลอุทธรณ์จะอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

เมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ที่มีคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงและส่งสำนวนมายังศาลอุทธรณ์แล้ว ศาลอุทธรณ์พิจารณา “คำขออนุญาตอุทธรณ์” ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 31 ศาลอุทธรณ์มีดุลพินิจที่จะพิจารณาอนุญาตให้อุทธรณ์ได้เมื่อเห็นว่า เป็นกรณีที่จะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมหรือประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวมตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 32

⁸ ธานิศ เกศพิทักษ์. (2551). กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยน อุลตร้าไวโอเล็ต. น. 170 และเอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 189

1. กรณีที่จะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม อาจเป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์เห็นว่าศาลชั้นต้นน่าจะวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวไม่ถูกต้อง สมควรที่ศาลอุทธรณ์จะพิจารณาว่าจะมีการแก้ไขหรือกลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นนั้นหรือไม่⁹

2. กรณีที่ประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม อาจเป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์เห็นว่า สมควรวางหลักประเด็นข้อกฎหมายเพื่อผู้บริโภคทั้งปวง¹⁰

เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นสมควรอนุญาตให้อุทธรณ์ ศาลจะมีคำสั่งรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาแล้วให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งให้คู่ความฟังตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 33

การดำเนินการเมื่อศาลอุทธรณ์สั่งอนุญาตให้อุทธรณ์

1. กรณีศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นสมควรสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 33

1.1 ให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง “รับอุทธรณ์” ไว้พิจารณา และให้ศาลชั้นต้น “อ่านคำสั่งอนุญาต” ดังกล่าวของศาลอุทธรณ์ให้คู่ความฟังตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 33 วรรคหนึ่ง และหากคดีมีการ “อุทธรณ์ปัญหาข้ออื่น” นอกจากข้อที่ผู้ร้องได้ยื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์รวมอยู่ด้วย ไม่ว่าจะศาลชั้นต้นจะได้มีคำสั่ง “รับอุทธรณ์” ในปัญหาข้อเท็จจริงเช่นว่านี้ไว้พิจารณาแล้วหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่งด้วยว่าจะรับอุทธรณ์ข้ออื่นดังกล่าวไว้พิจารณาหรือไม่ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 34

และกรณีที่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง “ให้รับอุทธรณ์ปัญหาข้ออื่น” ให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง “รับอุทธรณ์” และให้ศาลชั้นต้น “อ่านคำสั่งอนุญาต” ดังกล่าวของศาลอุทธรณ์ให้คู่ความฟังตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 34 วรรคสอง

การยื่นคำแก้อุทธรณ์

1.2 จำเลยอุทธรณ์ “อาจยื่น” “คำแก้อุทธรณ์” ต่อศาลชั้นต้นได้ภายในกำหนด 15 วันนับแต่วันฟังคำสั่ง และภายในกำหนด 7 วันนับแต่วันที่จำเลยอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์ หรือนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการยื่นคำแก้อุทธรณ์ได้สิ้นสุดลง ให้ศาลชั้นต้นส่ง “คำแก้อุทธรณ์” ไปยังศาลอุทธรณ์ หรือแจ้งให้ทราบว่ามีคำแก้อุทธรณ์ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 33 วรรคสอง

1.3 เมื่อศาลอุทธรณ์ได้รับ

1.3.1) คำแก้อุทธรณ์ กรณีจำเลยอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์ หรือ

1.3.2) แจ้งกรณีจำเลยไม่ยื่นคำแก้อุทธรณ์ในกำหนดเวลา 15 วันนับแต่วันฟังคำสั่ง

1.4 ให้นำคดีลงสารบบความโดยพลันตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 33 วรรคสอง

⁹ เอื้อน ชุนแก้ว. (2566). เฟิ่งอ้าง. น. 192

¹⁰ เฟิ่งอ้าง. น. 192

เมื่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคมีคำสั่งรับอุทธรณ์ของโจทก์ไว้แล้ว ขอบที่จะมีคำสั่งให้ดำเนินการออกหมายนัดแจ้งให้จำเลยทั้งสามทราบ กับกำหนดให้จำเลยทั้งสามแก้อุทธรณ์ของโจทก์ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหมายนัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2850/2562 ในชั้นขออนุญาตยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภค ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้โจทก์นำส่งสำเนาอุทธรณ์แก่จำเลยทั้งสามด้วยแล้วซึ่งโจทก์ยื่นคำแถลงขอปิดหมายในเขตและนอกเขตในวันเดียวกัน และได้มีการส่งสำเนาอุทธรณ์แก่จำเลยทั้งสาม ฉะนั้น เมื่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคมีคำสั่งรับอุทธรณ์ของโจทก์ไว้แล้ว ขอบที่จะมีคำสั่งให้ดำเนินการออกหมายนัดแจ้งให้จำเลยทั้งสามทราบ กับกำหนดให้จำเลยทั้งสามแก้อุทธรณ์ของโจทก์ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหมายนัดไม่มีเหตุที่จะต้องสั่งให้โจทก์ส่งสำเนาอุทธรณ์ให้แก่จำเลยทั้งสามซ้ำอีก การที่ศาลชั้นต้นสั่งให้โจทก์นำส่งสำเนาอุทธรณ์ให้จำเลยทั้งสามอีกจึงเป็นการผิดหลงและเป็นเหตุให้โจทก์สำคัญผิดว่าการที่โจทก์ได้ส่งสำเนาอุทธรณ์แก่จำเลยทั้งสามไว้ดังกล่าวแล้วในตอนต้นเป็นการที่โจทก์ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลชั้นต้นแล้วไม่จำเป็นต้องปฏิบัติซ้ำอีก ดังนี้ จึงถือไม่ได้ว่าโจทก์จงใจเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีในการนำส่งสำเนาอุทธรณ์ให้จำเลยทั้งสามตามคำสั่งศาลชั้นต้น

2. กรณีศาลอุทธรณ์สั่งไม่อนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

2.1 กรณีที่ศาลอุทธรณ์ “ไม่อนุญาตให้อุทธรณ์” ให้มีคำสั่ง “ยกคำขอ” และสั่ง “ไม่รับอุทธรณ์” แล้ว “ส่งสำนวนความคืน” ศาลชั้นต้นเพื่อแจ้งให้คู่ความทราบโดยเร็วตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 33 วรรคสาม และหากคดีมีการ “อุทธรณ์ปัญหาข้ออื่น” นอกจากข้อที่ผู้ร้องได้ยื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์รวมอยู่ด้วย ไม่ว่าจะศาลชั้นต้นจะได้มีคำสั่ง “รับอุทธรณ์” เช่นว่านี้ไว้พิจารณาแล้วหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่งด้วยว่าจะรับอุทธรณ์ข้ออื่นดังกล่าวไว้พิจารณาหรือไม่ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 34 และกรณีที่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง “ให้รับอุทธรณ์ปัญหาข้ออื่น” และให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งดังกล่าวให้คู่ความฟัง

3 เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงพร้อมคำฟ้องอุทธรณ์แล้ว และศาลชั้นต้นสั่ง “รับอุทธรณ์” ไว้พิจารณาและส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่า “เป็นอุทธรณ์ต้องห้ามในปัญหาข้อเท็จจริง” ตามมาตรา 47 ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาว่า “มีเหตุสมควรอนุญาตให้อุทธรณ์หรือไม่” ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 35

3.1 หากศาลอุทธรณ์ “อนุญาต” ก็ “รับ” อุทธรณ์นั้นไว้วินิจฉัยตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 35

3.2 หากศาลอุทธรณ์ “ไม่อนุญาต” ก็ให้ “ยก” อุทธรณ์นั้นเสียโดย “ไม่ต้องวินิจฉัยในประเด็นแห่งอุทธรณ์” ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 35

ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา

คู่ความผู้อุทธรณ์อาจขอแถลงการณ์ด้วยวาจาหรือไม่ก็ได้ แต่หากผู้อุทธรณ์ประสงค์จะขอแถลงการณ์ด้วยวาจาผู้อุทธรณ์จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 36

คู่ความผู้อุทธรณ์ที่ประสงค์จะ “ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา” ต่อศาลอุทธรณ์ ให้คู่ความผู้อุทธรณ์ขอมาใน “ตอนท้าย” “คำฟ้องอุทธรณ์” หรือจำเลยอุทธรณ์ขอมาใน “ตอนท้าย” ของ “คำแก้อุทธรณ์” โดยระบุประเด็นและเหตุผลความจำเป็นของการแถลงการณ์ด้วยวาจานั้นตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 36 วรรคหนึ่ง

กรณีศาลอุทธรณ์ “อนุญาต” ให้มีการ “แถลงการณ์ด้วยวาจา” ให้กำหนดจำนวนระยะเวลาที่จะอนุญาตให้คู่ความแต่ละฝ่ายแถลงการณ์ด้วยวาจากับแจ้งวันเวลานัดให้คู่ความทุกฝ่ายทราบตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 36 วรรคสอง ทั้งนี้ ในการแถลงการณ์ด้วยวาจา คู่ความ “ไม่อาจ” เสนอพยานหลักฐานเพิ่มเติมประกอบคำแถลงการณ์ด้วยวาจาได้ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 36 วรรคสาม

การทิ้งอุทธรณ์

เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์แล้ว ถือว่าคดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ หากผู้อุทธรณ์ไม่ดำเนินคดีภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนด และมีการแจ้งคำสั่งให้ผู้อุทธรณ์ทราบโดยชอบแล้ว ถือว่าผู้อุทธรณ์ทิ้งอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 174 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7¹¹

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์ของโจทก์แล้วแต่มิได้สั่งให้แจ้งคำสั่งให้โจทก์ทราบ เจ้าหน้าที่ศาลชั้นต้นทำรายงานเสนอต่อศาลชั้นต้นว่าส่งหมายให้จำเลยที่ 1 ไม่ได้ และศาลชั้นต้นสั่งรอโจทก์แถลง แต่ศาลชั้นต้นไม่ได้แจ้งผลการส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ให้โจทก์ทราบ โจทก์ยอมไม่มีทางทราบถึงผลการส่งหมายดังกล่าว การที่โจทก์มิได้ยื่นคำแถลงให้ดำเนินการต่อไปยังถือไม่ได้ว่าโจทก์จงใจเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด อันจะถือได้ว่าเป็นการทิ้งฟ้องอุทธรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1499/2563 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์หลังจากโจทก์ยื่นอุทธรณ์แล้ว 1 วัน โดยมีคำสั่งให้แจ้งคำสั่งให้โจทก์ทราบ หรือมีข้อความในอุทธรณ์ให้มารับทราบคำสั่งในวันใด แม้โจทก์ได้วางค่าใช้จ่ายในการส่งคำคู่ความไว้ต่อศาลในวันที่ยื่นอุทธรณ์ ก็ยังไม่อาจถือได้ว่าโจทก์ทราบคำสั่งศาลชั้นต้นแล้ว การที่เจ้าหน้าที่ศาลชั้นต้นทำรายงานเสนอต่อศาลชั้นต้นว่าส่งหมายให้จำเลยที่ 1 ไม่ได้ และศาลชั้นต้นสั่งรอโจทก์แถลง แต่ศาลชั้นต้นไม่ได้แจ้งผลการส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ให้โจทก์ทราบ โจทก์ยอมไม่มีทางทราบถึงผลการส่งหมายดังกล่าว การที่โจทก์มิได้ยื่นคำแถลงให้ดำเนินการต่อไปยังถือไม่ได้ว่าโจทก์จงใจเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด อันจะถือได้ว่าเป็นการทิ้งฟ้องอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธี

¹¹ เพิ่งอ้าง. น. 190

พิจารณาความแพ่ง มาตรา 174 (2) ประกอบมาตรา 246 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4303/2564 ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีผู้บริโภคมีคำสั่งว่าโจทก์เสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ไม่ครบถ้วนและให้ศาลชั้นต้นเรียกโจทก์ให้ชำระค่าขึ้นศาลอนาคตชั้นอุทธรณ์อีก 100 บาท ให้ครบถ้วนภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนดโจทก์ซึ่งทราบคำสั่งโดยชอบแล้วมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามโดยชำระค่าขึ้นศาลตามคำสั่งดังกล่าวไปก่อนแล้วโต้แย้งคำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีผู้บริโภคไว้เพื่อใช้สิทธิฎีกาต่อไป แม้โจทก์เห็นว่าอุทธรณ์ของโจทก์ไม่จำเป็นต้องเสียค่าขึ้นศาลอนาคตก็ตาม การที่โจทก์ไม่นำค่าขึ้นศาลอนาคตชั้นอุทธรณ์มาชำระเพิ่มตามคำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีผู้บริโภค เช่นนี้ เป็นการเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดไว้เพื่อการนั้น และถือได้ว่าโจทก์ทิ้งฟ้องอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 174 (2) มาตรา 246 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ขอบที่จะมีคำสั่งจำหน่ายคดีของโจทก์ออกจากสารบบความ

การแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย

หากปรากฏว่าคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์มีข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย และมีได้มีการฎีกาคำพิพากษาดังกล่าว ศาลอุทธรณ์มีอำนาจแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยได้¹²

การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาไม่ตรงตามคำวินิจฉัย ทั้งเกินไปกว่าคำฟ้องโจทก์เป็นการไม่ชอบอันถือได้ว่าเป็นข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยตาม ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ขอบที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยนั้นได้เพราะมิใช่เป็นการกลับหรือแก้คำวินิจฉัยในคำพิพากษาเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3227/2565 ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้กู้ยืมเต็มตามฟ้อง เท่ากับว่าศาลชั้นต้นกำหนดให้จำเลยรับผิดชอบชำระดอกเบี้ยนับถึงวันฟ้องเป็นเวลา 5 ปี ตามคำขอของโจทก์ ในชั้นอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ก็ได้วินิจฉัยว่าการกำหนดดอกเบี้ยคิดคำนวณถึงวันฟ้องของศาลชั้นต้นนั้นไม่ถูกต้องและไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไรแสดงว่าศาลอุทธรณ์ภาค 1 เห็นฟ้องด้วยกับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่กำหนดให้จำเลยรับผิดชอบชำระดอกเบี้ยนับถึงวันฟ้องเป็นเวลา 5 ปี ตามคำขอของโจทก์ **การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ของต้นเงิน 250,000 บาท นับแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2543 และของต้นเงิน 200,000 บาท นับแต่วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2544 แก่โจทก์ จึงไม่ตรงตามคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ภาค 1 ทั้งเกินไปกว่าคำฟ้องของโจทก์เป็นการไม่ชอบอันถือได้ว่าเป็นข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 143 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค**

¹² เพิ่งอ้าง. น. 193

พ.ศ.2551 มาตรา 7 ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ขอบที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยนั้นได้เพราะมิใช่เป็นการกลับหรือแก้คำวินิจฉัยในคำพิพากษาเดิม

การพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคนั้นชั้นอุทธรณ์ให้พิจารณาโดยเร็ว คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

มาตรา 49¹³ การพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคนั้นศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ภายใต้บังคับมาตรา 51 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคให้เป็นที่สุด

การพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคนั้นชั้นอุทธรณ์ให้พิจารณาโดยเร็ว

การพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคนั้นศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ซึ่งหากพ้นกำหนด 1 ปีนับแต่วันที่นำคดีลงสารบบความ ก็ให้บันทึกเหตุแห่งพฤติการณ์พิเศษที่ล่าช้าไว้ในสำนวนตามมาตรา 49 วรรคหนึ่งและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 37

คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

เมื่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมีคำพิพากษาแล้ว หากคู่ความฝ่ายใดประสงค์ยื่นฎีกาต้องยื่นคำขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาด้วย หากศาลฎีกาไม่อนุญาตให้ฎีกาตาม มาตรา 51 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคให้เป็นที่สุดตามมาตรา 49 วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1142-1143/2555 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค 5 แผนกคดีผู้บริโภคย่อมเป็นที่สุดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 49 วรรค 2 และหากคู่ความประสงค์ยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 5 แผนกคดีผู้บริโภคจำเป็นต้องทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตฎีกาและยื่นมาพร้อมกับฎีกาต่อศาลชั้นต้น แล้วให้ศาลชั้นต้นส่งคำร้องพร้อมฎีกาไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาส่งต่อไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 แต่คดีนี้จำเลยไม่ได้ยื่นคำร้องเพื่อขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับฎีกาด้วย เป็นการขัดต่อบทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการไม่ชอบ อีกทั้งบทบัญญัติอันว่าด้วยการฎีกาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นบทบัญญัติพิเศษที่กำหนดให้ศาลฎีกาเท่านั้นที่มีอำนาจพิจารณาสั่งอนุญาตให้ฎีกาและรับฎีกา การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับฎีกาของ

¹³ มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

จำเลยจึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติ มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ต้องยกคำสั่งศาลชั้นต้นที่รับฎีกาและมีคำสั่งใหม่ให้ถูกต้อง

เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาแล้ว การฎีกาผู้ฎีกาต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาด้วย เมื่อผู้ร้องยื่นเฉพาะคำฟ้องฎีกาแต่ไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาด้วย อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีผู้ไถ่ยอมเป็นที่สุด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3391/2560 ผู้ร้องยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมในชั้นฎีกาพร้อมฎีกาและศาลชั้นต้นมีคำสั่งนัดไต่สวนคำร้อง ระหว่างนัดไต่สวนผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้นำเงินค่าธรรมเนียมในชั้นฎีกามาวางศาล และต่อมาผู้ร้องยื่นคำร้องขอถอนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมในชั้นฎีกา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนคำร้อง และมีคำสั่งรับฎีกาของผู้ร้อง จึงเห็นได้ว่าผู้ร้องเพียงแต่ยื่นฎีกาเท่านั้นซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีผู้ไถ่ยอมเป็นที่สุดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 49 แต่คู่ความอาจขออนุญาตฎีกาได้ โดยยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้น แล้วให้ศาลส่งคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 247 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 51 แต่ปรากฏว่าผู้ร้องไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกา อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งบทบัญญัติว่าด้วยการฎีกาเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลฎีกาเท่านั้นมีอำนาจในการพิจารณาสั่งอนุญาตให้ฎีกาและรับฎีกาหรือไม่ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับฎีกาของผู้ร้องเสียเองจึงเป็นการไม่ชอบ

เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 9 พิพากษายกฟ้อง และไม่มีคู่ความยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกากับฎีกา คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 9 จึงเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น คือ วันที่ 31 ตุลาคม 2560 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคท้าย อันเป็นบทกฎหมายที่ใช้บังคับแก่การฎีกาคดีผู้บริโภคนโดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ประกอบมาตรา 49 วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5300/2563 โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยกู้เงินธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) จำกัด (มหาชน) ตกลงผ่อนชำระต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยรายเดือนรวม 36 งวด เป็นการฟ้องขอให้ชำระหนี้ตามสัญญาซึ่งมีข้อตกลงชำระหนี้ผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/33 (2) สิทธิเรียกร้องของโจทก์ในหน้ดังกล่าวจึงมีกำหนดอายุความห้าปีนับแต่วันผิหนดชำระหนี้ จำเลยชำระหนี้ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2555 ต้องถือว่าจำเลยผิหนดชำระงวดที่เหลือทั้งหมด สิทธิเรียกร้องจึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2555 เป็นต้นไป และจะครบกำหนดห้าปีในวันที่ 16 ตุลาคม 2560 โจทก์ในฐานะผู้รับโอนสิทธิ

เรียกร้องของธนาครฯ เคยฟ้องจำเลยในมูลหนี้เดียวกันกับคดีนี้เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2560 ภายในกำหนดอายุความห้าปี แต่ศาลอุทธรณ์ภาค 9 พิพากษายกฟ้อง โดยไม่ตัดสิทธิโจทก์ฟ้องเข้ามาใหม่ภายในอายุความ และไม่มีความยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกากับฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 9 จึงเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น คือ วันที่ 31 ตุลาคม 2560 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคท้าย อันเป็นบทกฎหมายที่ใช้บังคับแก่การฎีกาคดีผู้บริโภครายอื่นโดยอนุโลม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ประกอบมาตรา 49 วรรคสอง เมื่อคดีถึงที่สุดในวันดังกล่าวอันเป็นวันหลังจากสิทธิเรียกร้องของโจทก์ขาดอายุความแล้ว โจทก์จึงขอที่จะฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้องหรือเพื่อให้ชำระหนี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นถึงที่สุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/17 วรรคสอง การที่โจทก์ฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2561 จึงเป็นการฟ้องเมื่อล่วงพ้นกำหนดเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษาในคดีก่อนถึงที่สุด ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความ

ในทางปฏิบัติ หากมีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค แต่ศาลฎีกาไม่อนุญาตให้ฎีกาตามมาตรา 49 ประกอบมาตรา 51 ทำให้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคถึงที่สุด ย่อมเป็นผลให้คดีผู้บริโภคซึ่งถึงที่สุดในศาลชั้นอุทธรณ์ที่แบ่งเขตอำนาจออกเป็น 1 ศาลอุทธรณ์ และ 9 ศาลอุทธรณ์ภาค ในบางคดีที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน แต่ผลการตัดสินแตกต่างกันไปตามความเห็นศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคแต่ละแห่ง ทั้งอาจเป็นเพราะยังไม่มีระบบคัดเลือกผู้พิพากษาเข้าทำหน้าที่ในแผนกคดีผู้บริโภคตามเกณฑ์ที่เหมาะสม นอกจากนี้ในส่วน of ศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกจังหวัดนั้นผู้พิพากษาซึ่งประจำในศาลดังกล่าวก็ไม่ได้แบ่งแยกการทำงานที่เฉพาะคดีผู้บริโภคให้เกิดทักษะความชำนาญเฉพาะด้าน สมควรที่ศาลยุติธรรมควรเร่งพัฒนาศักยภาพผู้พิพากษาให้ทำหน้าที่เฉพาะด้านในศาลชั้นต้นเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญไปทำหน้าที่ในศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคต่อไป¹⁴

การพิจารณาพิพากษาในชั้นอุทธรณ์

มาตรา 50¹⁵ ให้นำบทบัญญัติในหมวด 2 วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคในศาลชั้นต้นมาใช้บังคับแก่การอุทธรณ์และการพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคโดยอนุโลม

การอุทธรณ์และการพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค ให้นำบทบัญญัติในหมวด 2 วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคในศาลชั้นต้น ตั้งแต่มาตรา 17 ถึง

¹⁴ สมภูมิ หล้าศรีมี. (2560). บทบาทศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 4(1). น. 112

¹⁵ มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

มาตรา 44 มาใช้บังคับแก่ การอุทธรณ์ และการพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดี ผู้บริโภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคโดยอนุโลมตามมาตรา 50

การขออนุญาตฎีกา

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงการขออนุญาตฎีกาในคดีผู้บริโภค ปัญหาที่ขออนุญาตฎีกาได้ การขออนุญาตฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง การพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกา คำแก้ฎีกา

การฎีกาในคดีผู้บริโภคเป็นระบบการขออนุญาตซึ่งนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยถือเป็นดุลพินิจของศาลฎีกาที่จะอนุญาตให้ฎีกาหรือไม่¹⁶ เมื่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมีคำพิพากษาแล้ว หากคู่ความฝ่ายใดประสงค์ยื่นฎีกาต้องยื่นคำขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกา

กฎหมายยกเลิกระบบการอุทธรณ์ข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกา

เนื่องจากการฎีกาในคดีผู้บริโภคให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ กำหนดให้ผู้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายมีสิทธิอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาได้โดยไม่ต้องอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ตามลำดับชั้นศาลก่อน แต่ต่อมาได้มีการยกเลิกมาตรา 223 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนั้นการอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาในคดีผู้บริโภคจึงถูกยกเลิกไปด้วย¹⁷

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 408/2553 คดีผู้บริโภคจะขึ้นมาสู่ศาลฎีกาได้เฉพาะแต่กรณีที่คุณความยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค พร้อมคำร้องขออนุญาตฎีกาต่อศาลชั้นต้นเพื่อส่งให้ศาลฎีกาพิจารณา และศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาแล้วเท่านั้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 46 มาตรา 49 มาตรา 51 มาตรา 52 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 40 ดังนั้น จึงไม่อาจอาศัยบทบัญญัติในมาตรา 7 นำบทบัญญัติในเรื่องการอนุญาตให้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาโดยได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ มาอนุโลมใช้บังคับแก่คดีผู้บริโภคได้ เพราะขัดเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ดังกล่าว (ปัจจุบัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 52 ได้ถูกยกเลิกแล้ว)

¹⁶ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 194

¹⁷ เพิ่งอ้าง. น. 195

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1831/2553 แม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคม พ.ศ. 2551 มาตรา 7 จะบัญญัติให้นำบทบัญญัติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลมก็ตาม แต่การอนุญาตให้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาโดยได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ นั้น ชัดกับหลักการและเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคม พ.ศ. 2551 มาตรา 52 ในเรื่องการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกาในคดีที่จะยื่นมาสู่ศาลฎีกา โดยให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาเท่านั้น คดีจึงจะยื่นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้ จึงไม่นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวมาปรับใช้ในคดีผู้บริโภคม การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงเป็นการไม่ชอบ (ปัจจุบัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคม พ.ศ. 2551 มาตรา 52 ได้ถูกยกเลิกแล้ว)

การฎีกา

มาตรา 51¹⁸ การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 51 การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีผู้บริโภคม

การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งในที่นี้คือ มาตรา 247 ถึงมาตรา 252 รวมถึงข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 มาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา 51

การฎีกา คือ การโต้แย้งว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมไม่ถูกต้อง

สิ่งที่จะฎีกาโต้แย้งไปยังศาลฎีกาคือคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคม

เมื่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคม หากคู่ความไม่พอใจคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคม คู่ความประสงค์จะฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมได้ต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาให้ฎีกา คดีจึงจะเข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกา

¹⁸ มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคม พ.ศ. 2551

กำหนดเวลาในการขออนุญาตฎีกา

การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 247 วรรคหนึ่ง

การขอให้ศาลฎีกาอนุญาตให้ฎีกา คู่ความผู้ประสงค์จะฎีกาต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องโดยยื่นต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นภายในกำหนด 1 เดือนนับแต่วันที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมคำฟ้องฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกา และให้ศาลฎีกาพิจารณาวินิจฉัยคำร้องให้เสร็จสิ้นโดยเร็วตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 247 วรรคสอง ตัวอย่างเช่น

1) ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคอ่านคำพิพากษา วันที่ 9 เมษายน จะต้องยื่นฎีกาพร้อมทำคำร้องขออนุญาตฎีกาภายใน 1 เดือน คือ วันที่ 9 พฤษภาคม (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/5 วรรค 2)

2) ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์วันที่ 30 เมษายน จะต้องยื่นฎีกาพร้อมทำคำร้องขออนุญาตฎีกาภายใน 1 เดือน คือ วันที่ 31 พฤษภาคม (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/5 วรรค 1)

3) ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์วันที่ 31 พฤษภาคม จะต้องยื่นฎีกาพร้อมทำคำร้องขออนุญาตฎีกาภายใน 1 เดือน คือ วันที่ 30 มิถุนายน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/5 วรรค 1)

4) ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์วันที่ 31 มกราคม จะต้องยื่นฎีกาพร้อมทำคำร้องขออนุญาตฎีกาแล้วแต่กรณี (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/5 วรรค 1)

4.1) ภายใน 1 เดือน คือ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ (ในกรณีที่ปีนั้นเดือนกุมภาพันธ์มี 28 วัน) หรือ

4.2) ภายใน 1 เดือน คือ วันที่ 29 กุมภาพันธ์ (ในกรณีที่ปีนั้นเดือนกุมภาพันธ์มี 29 วัน)

5) ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์วันที่ 28 หรือ 29 กุมภาพันธ์ จะต้องยื่นฎีกาพร้อมทำคำร้องขออนุญาตฎีกาภายใน 1 เดือน คือ วันที่ 31 มีนาคม (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/5 วรรค 1)

หากวันสุดท้ายที่ครบกำหนดระยะเวลาฎีกาเป็นวันหยุดทำการ คู่ความย่อมมีสิทธิยื่นฎีกาพร้อมทำคำร้องขออนุญาตฎีกาในวันที่เริ่มทำงานใหม่ต่อจากวันหยุดทำการนั้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/8

สำหรับในกรณีที่ศาลมีคำสั่งขยายระยะเวลาฎีกา ก็ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/7 ซึ่งให้นับเอาวันที่ต่อจากวันสุดท้ายของระยะเวลาเดิมเป็นวันเริ่มต้นแห่งระยะเวลาที่ขยายออกไป (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 128-129/2536)

การขออนุญาตขยายระยะเวลา

ในกรณีมีการขออนุญาตขยายระยะเวลาฎีกาหรือระยะเวลายื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา

หากศาลชั้นต้นเห็นสมควรอนุญาตให้ขยาย ให้ศาลชั้นต้นสั่งตามที่เห็นสมควร ตามมาตรา 51 ประกอบข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 38 และข้อ 30

หากจะไม่อนุญาตให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องของอนุญาตฎีกาและฎีกาไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็วต่อไปตามมาตรา 51 ประกอบข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 38 และข้อ 30

เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำร้องขออนุญาตฎีกาที่ยื่นมาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาตามข้อ 38 แล้ว ให้รับส่งสำเนาคำร้องขออนุญาตฎีกาให้คู่ความอีกฝ่ายทราบและส่งคำร้องขออนุญาตฎีกาดังกล่าวพร้อมฎีกาและสำนวนความไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็วโดยไม่จำเป็นต้องรอคำคัดค้านของคู่ความฝ่ายอื่นตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 39

ในกรณีมีการขอขยายระยะเวลาใด ๆ เช่น การยื่นคำร้องหรือคำฟ้องฎีกาหรือการชำระหรือวางเงินค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาหรือเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามข้อ 7 หากศาลชั้นต้นเห็นสมควรอนุญาตให้ขยาย ให้ศาลชั้นต้นสั่งตามที่เห็นสมควรหากจะไม่อนุญาต ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องขอขยายระยะเวลาพร้อมสำนวนความไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็วต่อไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกากว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 9

การขอขยายระยะเวลายื่นคำแก้ฎีกา ให้ยื่นภายในกำหนดระยะเวลา 15 วันนับแต่วันฟังคำสั่ง และให้นำความในข้อ 9 การขอขยายระยะเวลายื่นคำแก้ฎีกา มาใช้บังคับโดยอนุโลมตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกากว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 14 วรรคสาม

การขออนุญาตฎีกา

การฎีกาในคดีผู้บริโภคใช้ระบบการขออนุญาตซึ่งเป็นดุลพินิจของศาลฎีกาเช่นเดียวกับคดีแพ่งทั่วไป¹⁹ การนำคดีผู้บริโภคขึ้นสู่ศาลฎีกานั้น นอกจากต้องทำคำฟ้องฎีกาโต้แย้งว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคไม่ถูกต้องอย่างไรแล้วและที่ถูกต้องเป็นอย่างไร ผู้มีสิทธิฎีกาต้องเป็นคู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคด้วย ซึ่งคู่ความผู้ประสงค์จะฎีกาจะต้องทำคำร้องขออนุญาตฎีกายื่นมาพร้อมกับ

¹⁹ เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 194

คำฟ้องฎีกาให้ถูกต้อง และได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาให้ฎีกาได้ คดีผู้บริโภคนั้นจะเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา

หากไม่มีการยื่นฎีกา หรือยื่นเฉพาะคำฟ้องฎีกาโดยมิได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาด้วย หรือยื่นคำฟ้องฎีกามาพร้อมกับคำร้องขออนุญาตฎีกาแล้ว แต่ศาลฎีกาไม่อนุญาตให้ฎีกา คดีนั้นก็จะมีไม่เข้าศาลฎีกา หรือแม้ศาลฎีกาได้ส่งอนุญาตให้ฎีกาแล้ว แต่ต่อมาศาลฎีกาได้สั่งจำหน่ายคดีผู้บริโภคเสียก่อนที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง คดีนั้นก็จะมีไม่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกา และทำให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคให้เป็นที่สุดตามมาตรา 49 วรรคสอง

คำร้องขออนุญาตฎีกาต้องแสดงถึงปัญหาที่ขออนุญาตฎีกาโดยชัดแจ้งและกะทัดรัดและความเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือความสำคัญของปัญหาที่ทำให้ศาลฎีกาควรอนุญาตให้ฎีกาตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 38 (1) (2) โดยปัญหาที่ขออนุญาตฎีกาเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใน ประเด็นที่ประสงค์ที่ขออนุญาตฎีกา และปัญหาที่ขออนุญาตฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญซึ่งศาลฎีกาควรรับวินิจฉัยตามมาตรา 249 หรือข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 ข้อ 6

ในกรณีที่มีการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาตามมาตรา 51 ให้ศาลชั้นต้นมีอำนาจตรวจคำร้องขออนุญาตฎีกา และ คำฟ้องฎีกาของผู้ร้องและมีคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 หากผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

1.ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องขออนุญาตฎีกาและคำฟ้องฎีกาไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็วต่อไปตามมาตรา 51 ประกอบข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 38 และข้อ 30 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 ประกอบข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 8

2.ให้ศาลชั้นต้นให้รับส่งสำเนาคำร้องขออนุญาตฎีกาและคำฟ้องฎีกานั้นให้คู่ความอีกฝ่ายแล้วส่งคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมคำฟ้องฎีกาและสำนวนความไปยังศาลฎีกาโดยเร็ว ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องรอคำคัดค้านของคู่ความฝ่ายนั้น แต่ในกรณีที่คู่ความอีกฝ่ายได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาด้วย ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการเกี่ยวแก่คำร้องดังกล่าวให้เสร็จสิ้นเสียก่อน แล้วจึงส่งคำร้องและคำฟ้องฎีกาของคู่ความทุกฝ่ายไปยังศาลฎีกาในคราวเดียวกันตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 10 วรรคหนึ่ง

ถ้ามีการยื่นคำคัดค้านภายหลังที่ได้ดำเนินการส่งคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมคำฟ้องฎีกาแล้ว ก็ให้ส่งคำคัดค้านนั้นไปยังศาลฎีกาเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 10 วรรคสอง

ในกรณีที่มีการยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีในระหว่างฎีกา ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีนั้นไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาและห้ามมิให้มีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องนั้นจนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกา ทั้งนี้ ไม่กระทบถึงอำนาจในการสั่งการบังคับคดีหรือถอนการบังคับคดีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่งตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 10
วรรคสาม

เอกสาร	1) คำฟ้องฎีกา 2) คำร้องขออนุญาตฎีกา (และยื่นพร้อมกับคำฟ้องฎีกาตาม 1)
ศาลที่ยื่น	ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีนั้น
กำหนดเวลายื่น	ยื่นภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์
ขั้นตอนของศาลชั้นต้น	หลังจากคู่ความยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาและคำฟ้องฎีกาแล้ว ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกา
ขั้นตอนของศาลฎีกา	เมื่อศาลฎีกาได้รับคำร้องขออนุญาตฎีกาและคำฟ้องฎีกาแล้วศาลฎีกาต้องพิจารณาวินิจฉัยคำร้องให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

อำนาจในการพิจารณาสั่งอนุญาตให้ฎีกาเป็นของศาลฎีกา ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจสั่งอนุญาตให้ฎีกา หากศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาถือเป็นการไม่ชอบ

จำเลยไม่ได้ยื่นคำร้องเพื่อขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับฎีกาด้วยเป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกาเท่านั้นที่มีอำนาจพิจารณาสั่งอนุญาตให้ฎีกาและรับฎีกา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับฎีกาไม่ชอบต้องยกคำสั่งศาลชั้นต้นที่รับฎีกาและมีคำสั่งใหม่ให้ถูกต้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1142-1143/2555 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค 5 แผนกคดีผู้บริโภคมุ่งมเป็นที่สุดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 49 วรรค 2 และหากคู่ความประสงค์ยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 5 แผนกคดีผู้บริโภคจำเป็นต้องทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตฎีกาและยื่นมาพร้อมกับฎีกาต่อศาลชั้นต้น แล้วให้ศาลชั้นต้นส่งคำร้องพร้อมฎีกาไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่งต่อไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 แต่คดีนี้จำเลยไม่ได้ยื่นคำร้องเพื่อขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับฎีกาด้วย เป็นการขัดต่อบทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการไม่ชอบ อีกทั้งบทบัญญัติอันว่าด้วยการฎีกาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นบทบัญญัติพิเศษที่กำหนดให้ศาลฎีกาเท่านั้นที่มีอำนาจพิจารณาสั่งอนุญาตให้ฎีกาและรับฎีกา การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับฎีกาของจำเลยจึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ต้องยกคำสั่งศาลชั้นต้นที่รับฎีกาและมีคำสั่งใหม่ให้ถูกต้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5425/2558 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค 2 แผนกคดีผู้บริโภค ย่อมเป็นที่สุดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 49 วรรค 2 เว้นแต่คู่ความอาจยื่นคำร้องเพื่อขออนุญาตฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกินสองแสนบาทหรือในปัญหาข้อ

กฎหมาย โดยต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมกับฎีกาต่อศาลชั้นต้น และให้ศาลชั้นต้นส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมกับฎีกาไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาส่งต่อไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 แต่โจทก์ไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับฎีกาของโจทก์จึงเป็นการไม่ชอบตามบทบัญญัติดังกล่าว และบทบัญญัติว่าด้วยการฎีกาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นบทบัญญัติพิเศษที่กำหนดให้ศาลฎีกาเท่านั้นที่มีอำนาจในการสั่งให้อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกาและรับหรือไม่รับฎีกา ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติ มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ก็ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่โจทก์ที่จะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาของศาลชั้นต้นต่อศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3391/2560 ผู้ร้องยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมในชั้นฎีกาพร้อมฎีกาและศาลชั้นต้นมีคำสั่งนัดไต่สวนคำร้อง ระหว่างนัดไต่สวนผู้ร้องยื่นคำร้องขอชำระเงินค่าธรรมเนียมในชั้นฎีกามาวางศาล และต่อมาผู้ร้องยื่นคำร้องขอถอนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมในชั้นฎีกา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนคำร้อง และมีคำสั่งรับฎีกาของผู้ร้อง จึงเห็นได้ว่าผู้ร้องเพียงแต่ยื่นฎีกาเท่านั้นซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีผู้บริโภคย่อมเป็นที่สุดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 49 แต่คู่ความอาจขออนุญาตฎีกาได้ โดยยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้น แล้วให้ศาลส่งคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 247 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 แต่ปรากฏว่าผู้ร้องไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกา อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งบทบัญญัติว่าด้วยการฎีกาเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลฎีกาเท่านั้นที่มีอำนาจในการพิจารณาสั่งอนุญาตให้ฎีกาและรับฎีกาหรือไม่ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับฎีกาของผู้ร้องเสียเองจึงเป็นการไม่ชอบ

การขอแก้ไขคำร้องขออนุญาตฎีกาหรือคำฟ้องฎีกา

การขอแก้ไขคำร้องขออนุญาตฎีกาหรือคำฟ้องฎีกาให้กระทำได้ภายในกำหนดระยะเวลา 1 เดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคตามมาตรา 247 วรรคสองหรือตามที่ศาลมีคำสั่งให้ขยายออกไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 11

ค่าขึ้นศาลฎีกา

ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาโดยเสียค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาและต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับคำฟ้องฎีกานั้นด้วย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา 51 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 7 วรรคหนึ่ง

ถ้าผู้ร้องไม่ทำคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมคำฟ้องฎีกาและนำค่าธรรมเนียมใช้แทนคู่ความอีกฝ่ายมาวางศาล ให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมสำนวนความไปยังศาลฎีกากรณีเช่นว่านี้ ให้องค์คณะผู้พิพากษามีคำสั่งไม่รับคำร้องและไม่รับฎีกาโดยส่งคืนค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาทั้งหมดหากมี ให้แก่ผู้ร้องตามมาตรา 51 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 7 วรรคสอง

องค์คณะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องขออนุญาตฎีกา

เมื่อมีการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาพร้อมคำฟ้องฎีกาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 247 ให้พิจารณาและวินิจฉัยโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วย 4 คน ได้แก่ รองประธานศาลฎีกา 1 คน และผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อย 3 คนตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 วรรคหนึ่ง

การวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้บังคับตามความเห็นของฝ่ายที่เห็นควรอนุญาตให้ฎีกาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 วรรคสอง

ถ้าองค์คณะผู้พิพากษาเห็นว่าคำสั่งของศาลชั้นต้นถูกต้อง ให้มีคำสั่งไม่รับคำร้องและไม่รับฎีกา หรือถ้าไม่มีคำร้องขออนุญาตฎีกาก็ให้สั่งไม่รับฎีกาและส่งคืนค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาทั้งหมดหากมี ให้แก่ผู้ร้องตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 8 วรรคสอง

การพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาซึ่งยื่นมาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาตามมาตรา 248 องค์คณะผู้พิพากษาพึงพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ได้รับสำนวนหรือตามระเบียบของประธานศาลฎีกาตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 12

ในกรณีที่องค์คณะผู้พิพากษาเห็นว่า คำร้องมิได้ระบุในคำร้องขออนุญาตให้ชัดเจนตามข้อ 6 หรือปัญหาตามคำร้องทั้งหมดมิใช่ปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ให้มีคำสั่งยกคำร้องและไม่รับฎีกาแล้วส่งสำนวนความคืนศาลชั้นต้นเพื่อแจ้งให้คู่ความทราบโดยเร็วตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 15 วรรคหนึ่ง

คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ฎีกาให้แสดงเหตุผลโดยย่อและให้องค์คณะผู้พิพากษามีอำนาจส่งคืนค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแก่ผู้ร้องได้ตามที่เห็นสมควรตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 15 วรรคสอง

ในกรณีที่มีความหลายฝ่ายต่างยื่นคำร้อง ให้วินิจฉัยโดยทำเป็นคำสั่งับเดียวกันก็ได้ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 16

องค์คณะผู้พิพากษาที่พิจารณาสั่งอนุญาตให้ฎีกาคดีใด อาจเป็นองค์คณะผู้พิพากษาพิจารณาพิพากษาคดีนั้นตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 17

ปัญหาสำคัญที่จะอนุญาตให้ฎีกาได้ ข้อกำหนดประธานศาลฎีกา และผลคำสั่งไม่อนุญาตให้ฎีกา

การพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาที่ยื่นมาพร้อมคำฟ้องฎีกา ศาลฎีกามีดุลพินิจที่จะพิจารณาอนุญาตให้ฎีกา เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวพันกับประโยชน์สาธารณะหรือเป็นปัญหาสำคัญอื่นที่ศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัย ซึ่งปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาจะอนุญาตให้ฎีกาได้ตามตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ประกอบข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 38 และข้อ 40 ดังนี้

1) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคขัดกับคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดของศาลอื่น

2) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญขัดกัน หรือขัดกับแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกา

3) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญซึ่งยังไม่มีแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกามาก่อน

ปัญหาสำคัญตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 เช่น

1) ปัญหาที่เกี่ยวพันกับประโยชน์สาธารณะ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน

2) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญขัดกันหรือขัดกับแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกา

3) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญซึ่งยังไม่มีแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกามาก่อน

4) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ขัดกับคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดของศาลอื่น

5) เพื่อเป็นการพัฒนาการตีความกฎหมาย

6) ปัญหาสำคัญอื่นตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ซึ่งประธานศาลฎีกาได้กำหนดปัญหาสำคัญอื่นตามมาตรา 249 วรรคสอง (6) เพิ่มเติม เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ โดยประธานศาลฎีกากำหนดเพิ่มเติมตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ข้อ 13 ดังนี้

6.1 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์มีความเห็นแย้งในสาระสำคัญ และศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัย

6.2 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันกับประเทศไทย

6.3 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ขัดแย้งกันในสาระสำคัญและศาลฎีกาเห็นเห็นสมควรวินิจฉัย

เมื่อศาลฎีกาได้รับคำร้องขออนุญาตฎีกาและคำฟ้องฎีกาแล้ว ศาลฎีกาจะพิจารณาสั่งคำร้องดังนี้

1) ศาลฎีกา “ไม่” อนุญาตให้ฎีกา

หากศาลฎีกาเห็นสมควรไม่อนุญาตให้ฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค ซึ่งทำให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นตามมาตรา 49 วรรคสอง ให้ศาลฎีกามีคำสั่งยกคำร้องขออนุญาตฎีกาและสั่งไม่รับฎีกาแล้วส่งสำนวนความคืนศาลชั้นต้นเพื่อแจ้งให้คู่ความทราบโดยเร็วตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 41 วรรคสาม

2) ศาลฎีกา “อนุญาตให้ฎีกา”

ศาลฎีกาเท่านั้นที่มีอำนาจในการสั่งให้อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกาและรับหรือไม่รับฎีกา

เมื่อศาลฎีกาเห็นสมควรอนุญาตให้ฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคได้ ให้มีคำสั่งรับฎีกาไว้พิจารณาและให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งดังกล่าวให้คู่ความฟังตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 41 วรรคหนึ่ง ซึ่งมีผลให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคนั้นยังไม่เป็นที่สุดตามมาตรา 49 วรรคสอง

ในกรณีที่ต้องคดีของผู้พิพากษาเห็นว่า ปัญหาตามคำร้องทั้งหมดหรือบางข้อเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ให้มีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาและสั่งรับฎีกาทั้งหมดหรือบางข้อไว้พิจารณาแล้วส่งให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งดังกล่าวให้คู่ความฟังตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 14

จำเลยฎีกาอาจยื่นคำแก้ฎีกาต่อศาลชั้นต้นได้ภายในกำหนด 15 วันนับแต่วันฟังคำสั่งและภายในกำหนด 7 วันนับแต่วันที่จำเลยฎีกายื่นคำแก้ฎีกา หรือนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการยื่นคำแก้ฎีกาได้สิ้นสุดลง ให้ศาลชั้นต้นส่งคำแก้ฎีกาไปยังศาลฎีกาหรือแจ้งให้ทราบว่าไม่มีคำแก้ฎีกา เมื่อศาลฎีกาได้รับคำแก้ฎีกาหรือแจ้งความเช่นว่าแล้ว ให้นำคดีลงสารบทความโดยพลันตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 41 วรรคสอง ประกอบตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 14

เมื่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมีคำพิพากษาแล้ว คู่ความหรือบุคคลที่ได้รับผลกระทบและไม่พอใจคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคดังกล่าว คู่ความประสงค์จะโต้แย้งคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคดังกล่าวสู่ศาลฎีกาได้ ต้องทำเป็นคำร้องขออนุญาตฎีกาโดยยื่นมาพร้อมกับฎีกา กล่าวได้ว่า คดีผู้บริโภคจะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้ก็เฉพาะกรณีที่คู่ความยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคพร้อมคำร้องขออนุญาตฎีกาต่อศาลชั้นต้นเพื่อส่งให้ศาลฎีกาพิจารณา และศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกา

พร้อมมีคำสั่งรับฎีกาไว้พิจารณาตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 14 วรรคหนึ่ง หากศาลฎีกาอนุญาตให้ฎีกา คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ยังไม่เป็นที่สุด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5425/2558 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค 2 แผนกคดีผู้บริโภค ย่อมเป็นที่สุดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 49 วรรค 2 เว้นแต่คู่ความอาจยื่นคำร้องเพื่อขออนุญาตฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกินสองแสนบาทหรือในปัญหาข้อกฎหมาย โดยต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมกับฎีกาต่อศาลชั้นต้น และให้ศาลชั้นต้นส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมกับฎีกาไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาส่งต่อไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 แต่โจทก์ไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับฎีกาของโจทก์จึงเป็นการไม่ชอบตามบทบัญญัติดังกล่าว และบทบัญญัติว่าด้วยการฎีกาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นบทบัญญัติพิเศษที่กำหนดให้ศาลฎีกาเท่านั้นที่มีอำนาจในการสั่งให้อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกาและรับหรือไม่รับฎีกา ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติ มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ก็ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่โจทก์ที่จะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาของศาลชั้นต้นต่อศาลฎีกา

ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัยและระยะเวลา การตรวจรับ แก้ พิจารณา พิพากษาคดี

หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัยและระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาตามมาตรา 247 การตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา การพิจารณา และการพิพากษาคดี รวมทั้งการส่งคืนค่าฤชาธรรมเนียม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 250 วรรคหนึ่ง

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 250 วรรคสอง

การทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง กรณีอนุญาตให้ฎีกาเฉพาะข้อกฎหมายกรณีไม่มีข้อกำหนดประธานศาลฎีกา

ในคดีที่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาที่มีแต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย หากศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคไม่ถูกต้องไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ศาลฎีกาจะมีคำวินิจฉัยในปัญหาข้อกฎหมายนั้นและยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลชั้นต้น แล้วมีคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลชั้นต้น แล้วแต่กรณี ทำคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่ภายใต้กรอบคำวินิจฉัยของศาล

ฎีกาก็ได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 251

ในกรณีที่ไม่มีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตรา 250 กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ 1 ว่าด้วยอุทธรณ์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีมีข้อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัยและระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาตามมาตรา 250 ให้ดำเนินการตามข้อกำหนดดังกล่าว แต่ในกรณีที่ไม่มีข้อกำหนดตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัยและระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาตามมาตรา 250 ต้องดำเนินการตาม มาตรา 252 ซึ่งต้องนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีในชั้นอุทธรณ์มาใช้

ในคดีผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจแก้ไขคำฟ้องได้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ทั้งไม่ใช่ข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่คู่ความจะมีสิทธิยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้ จำเลยที่ 1 จึงไม่มีสิทธิฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5323/2562 แม้จำเลยที่ 1 อุทธรณ์ทำนองว่า การที่โจทก์ที่ 3 ไม่บรรยายฟ้องว่าจำเลยที่ 6 กระทำละเมิดในทางการที่อ้างจึงขาดสาระสำคัญและศาลชั้นต้นไม่ได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทไว้ ทำให้การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบเพราะผลของการกระทำของจำเลยที่ 6 ลูกจ้างเป็นการนอกประเด็นตามคำฟ้องและประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี จะเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งทำให้จำเลยที่ 1 มีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ก็ตาม แต่ในชั้นฎีกาจำเลยที่ 1 อ้างว่าไม่ต้องรับผิดชอบเพราะเหตุที่ฟ้องของโจทก์ที่ 3 ไม่ได้ตั้งข้อหาเพื่อเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบในฐานะนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่จำเลยที่ 6 กระทำในฐานะลูกจ้าง เป็นการบรรยายฟ้องไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ มาตรา 172 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เป็นฟ้องที่ไม่ชอบ จึงเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลอุทธรณ์ประกอบกับในคดีผู้บริโภคไม่มีเรื่องคำฟ้องไม่ชัดแจ้งหรือฟ้องเคลือบคลุม เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 20 ให้ศาลมีอำนาจแก้ไขได้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ทั้งไม่ใช่ข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่คู่ความจะมีสิทธิยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้ จำเลยที่ 1 จึงไม่มีสิทธิฎีกาในปัญหานี้ตามมาตรา 225 วรรคหนึ่ง มาตรา 252 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ปัญหานี้จำเลยที่ 1 จะได้รับอนุญาตให้ฎีกา แต่เมื่อเป็นฎีกาที่ไม่ชอบ ศาลฎีกาก็ไม่อาจวินิจฉัยให้ได้

คำสั่งคำร้องที่ ครพ.ผบ. 2250/2565 ปัญหาตามฎีกาของจำเลยที่ 2 ถึงที่ 5 ที่ว่า คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้จำเลยที่ 2 ถึงที่ 5 เลื่อนคดีและยกคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ชอบหรือไม่นั้นไม่เป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัยตั้งที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคสอง และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 ข้อ 13 ที่แก้ไขใหม่ อันเป็นบทกฎหมายที่ใช้บังคับแก่การฎีกาคดีผู้บริโภครวมโดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 จึงมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ฎีกา ยกคำร้องและไม่รับฎีกาของจำเลยที่ 2 ถึงที่ 5 จำเลยที่ 2 ถึงที่ 5 เป็นผู้บริโภครับยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งปวง จึงให้คืนค่าชั้นศาลในชั้นฎีกาแก่จำเลยที่ 2 และที่ 3

การพิจารณาพิพากษาในชั้นฎีกา

ให้นำบทบัญญัติในหมวด 2 วิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภคในศาลชั้นต้นตั้งแต่มาตรา 17 ถึงมาตรา 44 มาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาซึ่งขาดตัดสินคดีของศาลฎีกาโดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 55

วิเคราะห์

การอุทธรณ์ในคดีผู้บริโภคใช้ระบบสิทธิ หากคู่ความไม่พอใจคำพิพากษาศาลชั้นต้น คู่ความอาจอุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคได้หากอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์นั้นไม่ต้องห้ามตามมาตรา 47 หรือหากเป็นอุทธรณ์ต้องห้ามตามมาตรา 47 แต่ผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องขออนุญาตและได้รับอนุญาต ก็อุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคได้

การฎีกาในคดีผู้บริโภคใช้ระบบขออนุญาต หากคู่ความไม่พอใจคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค คู่ความอาจทำคำร้องขออนุญาตฎีกายื่นมาพร้อมคำฟ้องฎีกาต่อศาลฎีกาได้ และหากได้รับอนุญาตให้ฎีกา ก็ฎีกาคำพิพากษาต่อศาลฎีกาได้ ซึ่งหากมิได้รับอนุญาตให้ฎีกา คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคนั้นจะเป็นที่สุดตามมาตรา 49 วรรคสอง หากศาลฎีกาอนุญาตให้ฎีกา

สรุป

ในคดีผู้บริโภคเมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว คู่ความที่ไม่พอใจอาจอุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภคแล้วแต่กรณี โดยมีกำหนดเวลาอุทธรณ์ได้ภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษามาตรา 45 และมาตรา 46 แต่มีข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ในกรณีราคาทรัพย์สิน

หรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน 50,000 บาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงมาตรา 47

ในกรณีที่เป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงที่ทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาทนั้น ผู้อุทธรณ์ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครหัสตาม มาตรา 48 ซึ่งกรณีดังกล่าวศาลชั้นต้นจะทำหน้าที่ตรวจอุทธรณ์ในเบื้องต้นก่อนที่จะส่งอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครหัส หากศาลชั้นต้นส่งไม่รับอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอ โดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครหัส ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งตามมาตรา 48 วรรคสอง หรือจะอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 234 ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครหัส พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ก็ได้

การพิจารณาพิพากษาของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครหัสต้อง ดำเนินให้เสร็จโดยเร็วตามมาตรา 49 และนำวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครหัสในศาลชั้นต้นมาใช้บังคับแก่การอุทธรณ์และ การพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครหัสตาม มาตรา 49 และมาตรา 50

ในคดีผู้บริโภครหัสเมื่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครหัสมีคำพิพากษาแล้ว คู่ความที่ไม่พอใจอาจฎีกาคำพิพากษาต่อศาลฎีกาได้โดยต้องทำเป็นคำร้องขออนุญาตฎีกาซึ่งขั้นตอนการขออนุญาต ในคดีผู้บริโภครหัสได้กำหนดไว้จึงต้องนำวิธีการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่งมาใช้บังคับตามมาตรา 51 ประกอบประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 247 ถึงมาตรา 252 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 และนำวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครหัสในศาลชั้นต้นมาใช้บังคับ แก่การพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีของศาลฎีกาตามมาตรา 55

แบบฝึกหัด

- 1) คดีผู้บริโภครหัสที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วหากทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน 50,000 บาท โจทก์จะอุทธรณ์คำพิพากษาได้หรือไม่ อย่างไร
- 2) ในคดีผู้บริโภครหัส คู่ความมีกำหนดระยะเวลายื่นอุทธรณ์เพียงใด
- 3) ในคดีผู้บริโภครหัส เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว หากอุทธรณ์ของคู่ความเป็นอุทธรณ์ต้องห้ามตาม มาตรา 47 ผู้อุทธรณ์ควรดำเนินการอย่างไรต่อไป
- 4) ในคดีผู้บริโภครหัส เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว ต่อมาคู่ความยื่นอุทธรณ์ในกำหนดเวลายื่นอุทธรณ์ หากศาลชั้นต้นส่งไม่รับอุทธรณ์ คู่ความไม่พอใจคำสั่งศาลชั้นต้น จะโต้แย้งคำสั่งศาลชั้นต้นได้หรือไม่ อย่างไร
- 5) ในคดีผู้บริโภครหัส คู่ความมีกำหนดระยะเวลายื่นฎีกาเพียงใด

- 6) ในคดีผู้บริโภคน เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาแล้ว หากคู่ความไม่พอใจคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ และประสงค์จะฎีกา คู่ความผู้อุทธรณ์ต้องดำเนินการอย่างไร
- 7) ศาลฎีกาจะพิจารณาอนุญาตให้คู่ความฎีกาได้ด้วยเหตุใดบ้าง
- 8) หากศาลฎีกาไม่อนุญาตให้ฎีกาจะมีผลอย่างไร

บทที่ 6

วิธีการชั่วคราวก่อนคำพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงวิธีการชั่วคราวก่อนคำพิพากษา การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดี การพิจารณาคำขอชั่วคราว การขอยกเลิกคำสั่งศาล การขอคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างพิจารณา การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง การขอออกหมายบังคับ

วิธีการชั่วคราวก่อนคำพิพากษา

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงวิธีการชั่วคราวก่อนคำพิพากษา การพิจารณาคำขอชั่วคราว การขอยกเลิกคำสั่งศาล

มาตรา 56¹ ก่อนยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคมหากมีเหตุเช่นเดียวกับกรณีที่จะทำให้โจทก์มีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา 254 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือมีความจำเป็นต้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ผู้ที่จะเป็นโจทก์อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขอให้ใช้วิธีการชั่วคราวดังกล่าวก่อนฟ้องได้

คำขอตามวรรคหนึ่งต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุที่จะฟ้องผู้ประกอบการเป็นจำเลย และมีเหตุเพียงพอที่จะทำให้เชื่อว่าสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอนั้น รวมทั้งจะต้องมีบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงของผู้รู้เห็นเหตุแห่งการขอนั้นเพื่อสนับสนุนข้ออ้างดังกล่าว

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอคือผู้ที่เป็นโจทก์ หรือบุคคลที่ถูกโต้แย้งสิทธิ หรือบุคคลที่กระทำการแทนตามมาตรา 19 และน่าจะรวมถึงจำเลยที่ยื่นฟ้องแย้งซึ่งมีฐานะเป็นโจทก์ด้วย

1. ก่อนยื่นฟ้องคดีหากมีเหตุเช่นเดียวกับกรณีที่จะทำให้โจทก์มีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 (2) ซึ่งได้แก่

1.1 การขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไป ซึ่งการละเมิดหรือการผิดสัญญาหรือการกระทำที่ถูกฟ้องร้อง จนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

1.2 การขอให้ศาลมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่โจทก์อาจได้รับต่อไป เนื่องจากการกระทำของจำเลยจนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

1.3 การขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยโอน ขาย ยักย้ายหรือจำหน่ายซึ่งทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลย จนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

¹ มาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

1.4 การขอให้ศาลมีคำสั่งให้หยุดหรือป้องกันการเลื้อยไปเปล่าหรือการบุบสลายซึ่งทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลย จนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

2. มีความจำเป็นต้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม

ยื่นคำขอฝ่ายเดียวทำเป็นคำร้องโดยคำขอต้องบรรยายข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุที่จะฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจเป็นจำเลย และมีเหตุเพียงพอที่จะทำให้เชื่อว่าสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอนั้น รวมทั้งจะต้องมีบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงของผู้รู้เห็นเหตุแห่งการขอนั้นเพื่อสนับสนุนข้ออ้างดังกล่าว

สำหรับการยื่นคำขอในกรณีห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดนั้นเป็นการขอเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ดังนั้น ผู้ที่จะยื่นคำขอส่วนนี้ได้ต้องเป็นผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทน ส่วนกรณีผู้ประกอบการฟ้องผู้ประกอบการเป็นจำเลยไม่มีสิทธิซึ่งคำขอตามมาตรา 56 นี้ได้²

การยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุที่จะฟ้องผู้ประกอบการเป็นจำเลย และมีเหตุเพียงพอที่จะทำให้เชื่อว่าสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอนั้น รวมทั้งจะต้องมีบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงของผู้รู้เห็นเหตุแห่งการขอนั้นเพื่อสนับสนุนข้ออ้างดังกล่าวเป็นหน้าที่โจทก์ต้องจัดทำดำเนินการบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงมายื่นต่อศาลพร้อมกับคำร้องขอตามมาตรา 56 วรรคสอง³

การพิจารณาคำร้องขอ

มาตรา 57⁴ ในการพิจารณาคำขอตามมาตรา 56 ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ หากพิจารณาแล้วเห็นว่า

(1) คำขอที่ยื่นและในโอกาสที่ยื่นคำขอนั้นมีเหตุสมควร และมีเหตุเพียงพอที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอนั้นได้ และ

(2) สภาพแห่งความเสียหายของผู้ขอไม่สามารถที่จะได้รับชดใช้เป็นเงินหรือทดแทนด้วยสิ่งอื่นใดได้ หรือผู้ที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้หรือทดแทนความเสียหายแก่ผู้ขอ หรือกรณีเป็นการยากที่จะบังคับคดีเอาแก่ผู้ที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้นได้ภายหลัง หรือจะเกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวมอันยากต่อการแก้ไขเยียวยาในภายหลัง

ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากกว่ากันเพียงใดเป็นสำคัญ

ถ้าศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอนั้น คำสั่งเช่นนั้นให้เป็นที่สุด

ในการพิจารณาอนุญาตตามคำขอที่ยื่นไว้ตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง

² เอื้อน ขุนแก้ว, (2566). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพาณิชย์. น. 217

³ เพิ่งอ้าง. น. 217-218

⁴ มาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

1. คำขอที่ยื่นและในโอกาสที่ยื่นคำขอนั้นมีเหตุสมควร และมีเหตุเพียงพอที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอนั้นได้ กรณีคำขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 (2) ซึ่งต้องให้เป็นที่น่าพอใจของศาลว่าคำฟ้องมีมูล มีเหตุอันสมควร และมีเหตุเพียงพอที่จะนำวิธีคุ้มครองตามที่ขอนั้นมาใช้ได้ตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 255 (2) โดยในกรณีที่ยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งนั้นต้องให้เป็นที่น่าพอใจของศาลว่ามีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- 1.1) จำเลยตั้งใจจะกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไปซึ่งการละเมิด การผิดสัญญา หรือการกระทำที่ถูกฟ้องร้อง
- 1.2) โจทก์จะได้รับความเดือดร้อนเสียหายต่อไปเนื่องจากการกระทำของจำเลย
- 1.3) ทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลยนั้นมีพฤติการณ์ว่าจะมีการกระทำให้เปลืองไปเปล่าหรือบุบสลายหรือโอนไปยังผู้อื่น หรือ
- 1.4) มีเหตุ (ก) จำเลยตั้งใจจะยกย้ายทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของตนทั้งหมดหรือแต่บางส่วนไปให้พ้นจากอำนาจศาล หรือจะโอน ขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อประวิงหรือขัดขวางต่อการบังคับตามคำบังคับใด ๆ ซึ่งอาจจะออกบังคับเอาแก่จำเลยหรือเพื่อจะทำให้โจทก์เสียเปรียบ หรือ (ข) มีเหตุจำเป็นอื่นใดตามที่ศาลจะพิเคราะห์เห็นเป็นการยุติธรรมและสมควร

2. จำเลยกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันกระทบต่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวมนั้น และสภาพแห่งความเสียหายของผู้ขอไม่สามารถที่จะได้รับชดใช้เป็นเงินหรือทดแทนด้วยสิ่งอื่นใดได้ หรือผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้หรือทดแทนความเสียหายแก่ผู้ขอ หรือกรณีเป็นการยากที่จะบังคับคดีเอาแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้นได้ภายหลัง หรือจะเกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวมอันยากต่อการแก้ไขเยียวยาในภายหลัง

ในการพิจารณาคำขอ ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนยื่นฟ้องคดี ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดี ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัย ทำความเห็นเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวที่เหมาะสมรวมทั้งเงื่อนไขและระยะเวลาของการใช้วิธีการดังกล่าว โดยศาลมีอำนาจที่จะฟังผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องก่อนมีคำสั่งในเรื่องนั้นก็ได้ตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 25 ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงความเสียหายว่าจะเกิดขึ้นแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากกว่ากันเพียงใดเป็นสำคัญตามมาตรา 57 วรรคสอง

ถ้าศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอนั้น คำสั่งเช่นว่านี้ให้เป็นที่สุดตามมาตรา 57 วรรคสาม

แจ้งคำสั่งศาล

มาตรา 58⁵ ให้ศาลแจ้งคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 57 ให้ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยทราบโดยไม่ชักช้า คำสั่งศาลตามวรรคหนึ่งนั้นให้มีผลบังคับแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ทันที

⁵ มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ศาลสั่งวางเงินหรือหาประกันความเสียหาย

มาตรา 59⁶ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 57 ให้ศาลพิเคราะห์ถึงความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลย และอาจสั่งให้ผู้ขอตามมาตรา 56 วางเงินหรือหาประกันมาให้ตามจำนวนภายในระยะเวลาและกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควรสำหรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวก็ได้

หากศาลสั่งอนุญาต ให้ศาลแจ้งคำสั่งอนุญาตให้คุ้มครองชั่วคราวตามมาตรา 57 ให้ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยทราบโดยไม่ชักช้า และคำสั่งศาลดังกล่าวนั้นให้มีผลบังคับแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ทันทีตามมาตรา 58 กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้มีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดี คู่ความสามารถอุทธรณ์ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 228 (2) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7⁷

หากศาลสั่งให้ยกคำขอนั้น คำสั่งเช่นนี้ให้เป็นที่สุดตามมาตรา 57 วรรคสาม

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้คุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา 57 ให้ศาลพิเคราะห์ถึงความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลย และอาจสั่งให้ผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา 56 วางเงินหรือหาประกันมาให้ตามจำนวนภายในระยะเวลาและกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควรสำหรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวก็ได้ตามมาตรา 59

ขอยกเลิกวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาและขอเรียกค่าสินไหมทดแทน

มาตรา 60⁸ ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจยื่นคำขอให้ศาลยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 57 ได้ ถ้าศาลมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมดังกล่าว คำสั่งเช่นนี้ให้เป็นที่สุด

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจมีคำขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอตามมาตรา 56 ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ โดยขอรวมไปกับคำขอให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้น หรือยื่นคำขอต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมดังกล่าว และเมื่อศาลทำการไต่สวนแล้วเห็นว่าคำสั่งเดิมที่ถูกยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการสั่งโดยความผิดหรือความเลินเล่อของผู้ขอ ทำให้ศาลมีความเห็นหลงไปว่ามีเหตุที่จะฟ้องผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น หรือมีเหตุเพียงพอที่จะสั่งอนุญาตตามมาตรา 57 ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร และถ้าผู้ขอไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับผู้ขอเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

การขอให้ศาลสั่งยกเลิกวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนศาลพิพากษา

⁶ มาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

⁷ เอื้อน ขุนแก้ว, (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 218-219

⁸ มาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ผู้ที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจยื่นคำขอให้ศาลยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตให้คุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา 57 ได้ ถ้าศาลมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมดังกล่าว คำสั่งเช่นนี้ให้เป็นที่ยุติตามมาตรา 60 วรรคหนึ่ง

ในกรณีที่ศาลให้ยกเลิกวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยซึ่งได้รับความเสียหายจากคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาขอเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้ยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนศาลพิพากษา โดยอาจมีคำขอ 2 ช่วงเวลา

1. ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจมีคำขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามาตรา 56 ขดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ โดยขอรวมไปกับคำขอให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้น
2. ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจยื่นคำขอต่อศาลภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมดังกล่าว

เมื่อศาลได้สวนแล้วเห็นว่าคำสั่งเดิมที่ถูกยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการสั่งโดยความผิดหรือความเลินเล่อของผู้ขอ ทำให้ศาลมีความเห็นหลงไปว่ามีเหตุที่จะฟ้องผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น หรือมีเหตุเพียงพอที่จะสั่งอนุญาตให้คุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามาตรา 57 ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอขดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร และถ้าผู้ขอไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับผู้ขอเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตรา 60 วรรคสอง

คำสั่งให้คุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาเป็นอันยกเลิกหากมิได้ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำสั่งนั้นภายใน 15 วันหรือภายในกำหนดเวลาที่ศาลกำหนด

มาตรา 61⁹ ในกรณีที่ผู้ขอตามมาตรา 56 มิได้ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำขอที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 57 ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิกเมื่อครบกำหนดดังกล่าว

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจยื่นคำขอต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิก ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอตามมาตรา 56 ขดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ และให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอขดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร และถ้าผู้ขอไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับผู้ขอเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

ในกรณีที่ผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามาตรา 56 มิได้ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 57 ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิกเมื่อครบกำหนดดังกล่าวตามมาตรา 61 วรรคหนึ่ง

⁹ มาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ในกรณีที่ผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามีได้ฟ้องคดีในกำหนด 15 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจยื่นคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อศาลภายใน 30 วันนับแต่วันที่ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิก ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา 56 ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ และให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร และถ้าผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตรา 61 วรรคสอง

ผลของคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องเมื่อผู้ขอยื่นฟ้องคดีแล้ว

มาตรา 62¹⁰ ในกรณีที่ผู้ขอตามมาตรา 56 ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำขอที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 57 ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้คำสั่งอนุญาตนั้นหรือคำสั่งอนุญาตที่ศาลมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงตามมาตรา 60 วรรคหนึ่ง มีผลใช้บังคับต่อไป เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งตามคำขอของจำเลยให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น และให้นำมาตรา 260 มาตรา 261 และมาตรา 263 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 62 ผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้อง ยื่นฟ้องคดีใน 15 วัน ให้คำสั่งที่ศาลสั่งก่อนฟ้องนั้นมีผลต่อไป

ในกรณีที่ผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามาตรา 56 ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 57 ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้คำสั่งอนุญาตนั้นหรือคำสั่งอนุญาตที่ศาลมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงตามมาตรา 60 วรรคหนึ่ง มีผลใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 62

หากศาลจะมีคำสั่งตามคำขอของจำเลยให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นให้คำสั่งสิ้นผล และให้นำมาตรา 260 มาตรา 261 และ มาตรา 263 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีมิได้กล่าวถึงวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ศาลได้สั่งไว้ในระหว่างการพิจารณา

(1) ถ้าคดีนั้นศาลตัดสินให้จำเลยเป็นฝ่ายชนะคดีเต็มตามข้อหาหรือบางส่วนคำสั่งของศาลเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวในส่วนที่จำเลยชนะคดีนั้น ให้ถือว่าเป็นอันยกเลิกเมื่อพ้นกำหนด 7 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง เว้นแต่โจทก์จะได้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าว แสดงว่าตนประสงค์จะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นและมีเหตุอันสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งให้วิธีการชั่วคราวเช่นว่านั้นยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำขอของโจทก์ คำสั่งของศาลให้เป็นที่สิ้นสุด ถ้าศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้วิธีการชั่วคราวยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป คำสั่งของศาลชั้นต้นให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะครบ

¹⁰ มาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

กำหนดยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาหรือศาลมีคำสั่งถึงที่สุดไม่รับอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่กรณี เมื่อมีการอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว คำสั่งของศาลชั้นต้นให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นตามมาตรา 62 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 260 (1)

(2) ถ้าคดีนั้นศาลตัดสินให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี คำสั่งของศาลเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามมาตรา 62 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 260 (2)

จำเลยหรือบุคคลภายนอกซึ่งได้รับหมายยึด หมายอายัดหรือคำสั่งตามมาตรา 254 (1) (2) หรือ (3) หรือจะต้องเสียหายเพราะหมายยึด หมายอายัด หรือคำสั่งดังกล่าวอาจมีค่าขอต่อศาลให้ถอนหมาย เพิกถอนคำสั่ง หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่ง หมายยึดหรือหมายอายัด ซึ่งออกตามคำสั่งดังกล่าวได้ แต่ถ้าบุคคลภายนอกเช่นว่านั้นขอให้ปล่อยทรัพย์สินที่ยึดหรือคัดค้านคำสั่งอายัดให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 323 หรือ มาตรา 325 แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับโดยอนุโลมมาตรา 62 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 261 วรรคหนึ่ง

จำเลยซึ่งถูกศาลออกคำสั่งจับกุมตามมาตรา 254 (4) อาจมีค่าขอต่อศาลให้เพิกถอนคำสั่งถอนหมาย หรือให้ปล่อยตัวไปโดยไม่มีเงื่อนไขหรือให้ปล่อยตัวไปชั่วคราวโดยมีหลักประกันตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรหรือไม่ก็ได้ มาตรา 62 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 261 วรรคสอง

ถ้าปรากฏว่าวิธีการที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 นั้น ไม่มีเหตุเพียงพอหรือมีเหตุอันสมควรประการอื่น ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอหรือมีคำสั่งอื่นใดตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมก็ได้ ทั้งนี้ ศาลจะกำหนดให้ผู้ขอวางเงินต่อศาลหรือหาประกันมาให้ตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่เห็นสมควรหรือจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ แต่ในกรณีที่เป็นการฟ้องเรียกเงิน ห้ามไม่ให้ศาลเรียกประกันเกินกว่าจำนวนเงินที่ฟ้องรวมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมมาตรา 62 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 261 วรรคสาม

ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งอนุญาตตามคำขอในวิธีการชั่วคราวตามลักษณะนี้ จำเลยซึ่งต้องถูกบังคับโดยวิธีการนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นภายใน 30 วันนับแต่วันที่คำพิพากษาของศาลที่มีคำสั่งตามวิธีการชั่วคราวนั้น ขอให้คำสั่งให้โจทก์ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) คดีนั้นศาลตัดสินใจให้โจทก์เป็นฝ่ายแพ้ และปรากฏว่าศาลมีคำสั่งโดยมีความเห็นหลงไปว่าสิทธิเรียกร้องของผู้ขอมีมูล โดยความผิดหรือเลินเล่อของผู้ขอมาตรา 62 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 263 (1)

(2) ไม่ว่าคดีนั้นศาลจะชี้ขาดตัดสินให้โจทก์ชนะหรือแพ้คดี ถ้าปรากฏว่าศาลมีคำสั่งโดยมีความเห็นลงไปว่าวิธีการเช่นนี้มีเหตุผลเพียงพอ โดยความผิดหรือเลินเล่อของผู้ขอมาตรา 62 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 263 (2)

เมื่อได้รับคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ศาลมีอำนาจสั่งให้แยกการพิจารณาเป็นสำนวนต่างหากจากคดีเดิม และเมื่อศาลทำการไต่สวนแล้วเห็นว่าคำขอนั้นรับฟังได้ก็ให้มีคำสั่งให้โจทก์ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่จำเลยได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ถ้าศาลที่มีคำสั่งตามวิธีการชั่วคราวเป็นศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา เมื่อศาลชั้นต้นทำการไต่สวนแล้ว ให้ส่งสำนวนให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เป็นผู้ส่งคำขอนั้นถ้าโจทก์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับโจทก์เสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้โจทก์ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม (1) ให้งดการบังคับคดีไว้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้โจทก์แพ้คดีมาตรา 62 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 263 วรรคสอง

คำสั่งของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้อุทธรณ์หรือฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์หรือฎีกามาตรา 62 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 263 วรรคสาม

ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการในระหว่างการพิจารณา

มาตรา 63¹¹ ในระหว่างการพิจารณา ถ้ามีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโศกเป็นส่วนรวมเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความมีคำขอหรือปรากฏจากรายงานของเจ้าพนักงานคดี ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการนั้นได้เท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องแจ้งข้อมูลหรือออกหมายเรียกบุคคลนั้นมาไต่สวนเกี่ยวกับความเสียหาย เหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย รวมทั้งกิจการและทรัพย์สินของจำเลยได้ตามที่เห็นสมควร

เหตุในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ

ในระหว่างการพิจารณา ถ้ามีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโศกเป็นส่วนรวมเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดีตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง

การเริ่มต้นขอคำขอ

1. เมื่อศาลเห็นสมควร

¹¹ มาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศก พ.ศ. 2551

2. คู่ความมีคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา
3. ปรากฏจากรายงานของเจ้าพนักงานคดีตามมาตรา 57 ประกอบกับข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 25

ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการ

ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการนั้นได้เท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตรา 63 วรรคหนึ่ง

ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลมาให้ข้อมูลหรือไต่สวน

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโภคนั้นเป็นส่วนรวมเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดีดังกล่าวมาข้างต้น ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องแจ้งข้อมูลหรือออกหมายเรียกบุคคลนั้นมาไต่สวนเกี่ยวกับความเสียหาย เหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย รวมทั้งกิจการและทรัพย์สินของจำเลยได้ตามที่เห็นสมควรตามมาตรา 63 วรรคสอง

ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการ

ในการใช้วิธีการชั่วคราวตามมาตรา 63 นอกจากมาตรการหรือวิธีการขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไป ซึ่งการละเมิดหรือการผิดสัญญาหรือการกระทำที่ถูกร้อง หรือมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่โจทก์อาจได้รับต่อไปเนื่องจากการกระทำของจำเลยหรือมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยโอน ขาย ยักย้ายหรือจำหน่ายซึ่งทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลย หรือมีคำสั่งให้หยุดหรือป้องกันการเปลืองไปเปล่าหรือการบอบสลายซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวจนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 (2) แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการหรือห้ามกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 26 เช่น

(1) ให้ประกาศหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ผู้บริโภคทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ โดยถูกต้องครบถ้วน

(2) ห้ามกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่อาจทำให้ผู้บริโภคหลงผิดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ

(3) ให้จำหน่ายสินค้าหรือบริการภายใต้เงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควร

(4) ห้ามหรือให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดทำนองเดียวกับ (1) (2) หรือ (3)

ศาลพิจารณาสั่งเท่าที่จำเป็นและไม่เกินสมควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยรวมประกอบกัน

การกำหนดมาตรการหรือวิธีการขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไป ซึ่งการละเมิดหรือการผิดสัญญาหรือการกระทำที่ถูกร้อง หรือมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่โจทก์อาจได้รับต่อไปเนื่องจากการกระทำของจำเลยหรือมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยโอน ขาย ยักย้ายหรือจำหน่ายซึ่งทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลย หรือมีคำสั่งให้หยุดหรือป้องกันการเปลืองไปเปล่าหรือการบุบสลายซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวจนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 26 วรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาสั่งเท่าที่จำเป็นและไม่เกินสมควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยรวมประกอบกันตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 26

การอุทธรณ์คำสั่ง

ในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งศาลเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา การดำเนินการใด ๆ ระหว่างศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ศาลอาจดำเนินการทางโทรสารหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนและความเหมาะสมตามสภาพแห่งเนื้อหาของเรื่อง ทั้งนี้ ตามวิธีการที่ประธานศาลอุทธรณ์กำหนดตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 27

การขอคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา

การขอคุ้มครองระหว่างอุทธรณ์หรือระหว่างฎีกานั้น จะต้องเป็นกรณีคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว กล่าวคือ ศาลอุทธรณ์สั่งรับอุทธรณ์แล้ว หรือศาลฎีกาสั่งรับฎีกาแล้ว แต่ในกรณีอุทธรณ์นั้นเมื่อศาลชั้นต้นได้ตรวจอุทธรณ์และสั่งรับอุทธรณ์ของคู่ความผู้อุทธรณ์แล้วถือว่าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์แล้ว เพราะศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์แทนศาลอุทธรณ์ ดังนั้น คู่ความจึงยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ได้

แต่สำหรับกรณีฎีกานั้น ใช้ระบบการขอของอนุญาตฎีกา คดีจะเข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้ ต่อเมื่อศาลฎีกาสั่งอนุญาตให้ฎีกาเท่านั้น การที่ศาลชั้นต้นตรวจรับคำร้องขออนุญาตฎีกาที่ยื่นมาพร้อมฎีกานั้นมิใช่การสั่งรับฎีกาแทนศาลฎีกา ดังนั้น หากคู่ความผู้อุทธรณ์ยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามาพร้อมกับคำร้องขออนุญาตฎีกาและคำฟ้องฎีกา หรือยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในระหว่างที่ศาลฎีกายังไม่ได้มีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกา ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น ศาลฎีกายังไม่ได้สั่งรับฎีกา จึงไม่มีคดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา คู่ความยังไม่อาจขอคุ้มครองชั่วคราวได้

หากศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาแล้ว คู่ความผู้ขออนุญาตฎีกาจึงจะยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาได้

อาจารย์เอื้อน ขุนแก้ว เห็นว่า ในระหว่างที่คดีอยู่ระหว่างการขออนุญาตฎีกา ถือว่าคดียังไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา เพราะศาลฎีกายังไม่ได้มีคำสั่งให้รับฎีกา และขณะเดียวกันถือว่าศาลอุทธรณ์ได้มีคำพิพากษา

ไปแล้ว เช่นนี้ ถือว่าไม่มีคดีอยู่ระหว่างพิจารณา คู่ความจะขอคุ้มครองชั่วคราวระหว่างพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาหาได้ไม่¹² ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้องกับท่านอาจารย์เอื้อน ขุนแก้ว

การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว หากคู่ความฝ่ายแพ้คดีหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา ฝ่ายชนะคดีหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำร้องขอบังคับคดีเอาทั้งฝ่ายแพ้คดีได้ โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้ขอบังคับคดีมีคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลให้ออกหมายบังคับคดีไปทันทีโดยไม่ต้องออกคำบังคับก่อนก็ได้

เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอออกหมายบังคับคดีได้ทันทีโดยไม่ต้องออกคำบังคับก่อนก็ได้

มาตรา 64¹³ ในการบังคับคดี หากการออกคำบังคับไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนมีการออกหมายบังคับคดีจะทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับความเสียหายและหากเนินเข้าไปจะไม่อาจบังคับคดีได้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจมีคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อให้ออกหมายบังคับคดีไปทันทีโดยไม่ต้องออกคำบังคับก่อนก็ได้

มาตรา 64 เป็นบทบัญญัติลักษณะพิเศษเฉพาะคดีผู้บริโภครซึ่งต้องการให้มีการบังคับคดีด้วยความรวดเร็ว และสามารถบังคับคดีให้ได้¹⁴

เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ฝ่ายแพ้คดีหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ครบถ้วน ฝ่ายชนะหรือเจ้าหนี้คำพิพากษามีสิทธิร้องขอบังคับคดีต่อศาลได้โดยในการบังคับคดี

หากการออกคำบังคับไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนมีการออกหมายบังคับคดีจะทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับความเสียหายและหากเนินเข้าไปจะไม่อาจบังคับคดีได้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจมีคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อให้ออกหมายบังคับคดีไปทันทีโดยไม่ต้องออกคำบังคับก่อนก็ได้

ในการใช้อำนาจออกหมายบังคับคดีโดยไม่ต้องออกคำบังคับตามมาตรา 64 ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว รวมทั้งแนวทางแก้ไขหรือความจำเป็นที่จะต้องกำหนดวิธีการใดเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 42 วรรคหนึ่ง

รายงานข้อเท็จจริงของเจ้าพนักงานคดี ศาลมีอำนาจที่จะฟังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่ความอื่น ๆ ก่อนที่จะออกคำสั่งในเรื่องนั้นก็ได้ตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 42 วรรคสอง

¹² เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 222

¹³ มาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

¹⁴ สุพิต ปรามิตพลกรัง. (2558). วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิตยธรรม. น. 163

ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขข้อขัดข้องในการบังคับคดีตามจำเป็นและสมควรหลังมีคำพิพากษาได้

มาตรา 65¹⁵ ภายหลังจากที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีผู้บริโภครแล้ว หากความปรากฏแก่ศาลว่ามีข้อขัดข้องทำให้ไม่อาจดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาได้หรือมีความจำเป็นต้องกำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องดังกล่าวตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา 65 ให้อำนาจศาลชั้นต้นที่จะออกคำสั่งเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องดังกล่าวตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว แต่หากคดีนั้นยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด ก็เป็นกรณีที่คู่ความสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาเพื่อขอให้ศาลสูงดำเนินการแก้ไขคำพิพากษานั้นต่อไป¹⁶

เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ไม่ว่าจะเพราะเหตุไม่มีคู่ความฝ่ายใดอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาของศาลชั้นต้นภายในกำหนดเวลา หรือไม่มีการขออนุญาตฎีกา หรือศาลฎีกาสั่งไม่รับฎีกา หรือคดีนั้นศาลฎีกามีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ทำให้คดีถึงที่สุด หากความปรากฏแก่ศาลว่ามีข้อขัดข้องทำให้ไม่อาจบังคับคดีได้ ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขข้อขัดข้องในการบังคับคดีตามจำเป็นและสมควรหลังมีคำพิพากษาได้ เช่น ภายหลังจากที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีผู้บริโภครแล้ว

เหตุในการสั่งแก้ไข

มีข้อขัดข้องทำให้ไม่อาจดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาได้

มีความจำเป็นต้องกำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา

หากความปรากฏแก่ศาลว่า ศาลเห็นเอง คู่ความยื่นคำแถลงให้ศาลทราบและขอให้ศาลแก้ไข

ในการใช้อำนาจกำหนดวิธีการออกคำสั่งเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องดังกล่าวตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมมาตรา 65 หรือปรากฏว่ามีข้อขัดข้องในการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว รวมทั้งแนวทางแก้ไขหรือความจำเป็นที่จะต้องกำหนดวิธีการใดเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษามาตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 42 วรรคหนึ่ง

รายงานข้อเท็จจริงของเจ้าพนักงานคดี ศาลมีอำนาจที่จะฟังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่ความอื่น ๆ ก่อนที่จะออกคำสั่งในเรื่องนั้นก็ได้อีก ตามข้อกำหนดประธานฯ ข้อ 42 วรรคสอง

การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นสิทธิของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่ว่าผู้บริโภครหรือผู้ประกอบการธุรกิจเป็นคู่ความในคดีนั้น ส่วนในคดีที่ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครเป็นโจทก์ เมื่อศาลพิพากษาให้ผู้มีอำนาจฟ้อง

¹⁵ มาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551

¹⁶ เอื้อน ชุนแก้ว. (2566). อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2. น. 224

คดีแทนผู้บริโภคนะคดี ศาลต้องพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชำระหนี้แก่ผู้บริโภค มิใช่ชำระหนี้ให้แก่ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคมิได้เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจึงไม่มีสิทธิบังคับคดี สิทธิในการบังคับคดีเป็นของผู้บริโภคเพราะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา แม้จะมีใช้โจทก์ในคดีนั้นก็ตาม¹⁷

วิเคราะห์

การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาขอได้ 2 ช่วงเวลาคือ

1) มีคำขอก่อนฟ้องคดีตาม

สำหรับคำขอก่อนฟ้อง เมื่อพิจารณามาตรา 56 มาตรา 57 และมาตรา 59 จะเห็นได้ว่า กฎหมายมุ่งให้ความคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคโดยกำหนดให้ผู้ที่จะเป็นโจทก์ยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาได้อย่างเร่งด่วน เพื่อให้ความคุ้มครอง ป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น หรือบรรเทาความเสียหายที่กำลังเผชิญอยู่ จึงกำหนดกลไกให้ผู้ขอยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวได้ตั้งแต่ก่อนฟ้องคดีผู้บริโภค เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยกระทำความชั่วหรือกระทำต่อไปซึ่งการละเมิดหรือการผิดสัญญาหรือการกระทำที่ถูกฟ้องร้อง หรือมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่ผู้ขอได้รับ โดยกฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณาข้อเท็จจริงประกอบมูลเหตุที่จะฟ้องว่ามีเหตุเพียงพอที่จะใช้มาตรการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา และต้องมีบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงให้เป็นพยานหลักฐานสนับสนุน เมื่อศาลได้รับคำขอ ในการพิจารณาคำขอนั้น ศาลต้องพิจารณาผลกระทบของคำสั่งต่อผู้ที่จะถูกฟ้องด้วย โดยศาลต้องคำนึงถึงสภาพความเสียหายของผู้ขอที่ไม่อาจได้รับชดใช้เป็นเงินหรือสิ่งอื่นได้ หรือผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้หรือทดแทนความเสียหายได้ หรือเป็นการยากที่จะบังคับเอาแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องในภายหลัง หรือจะเกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวมอันยากแก่การเยียวยาในภายหลัง ศาลต้องคำนึงถึงความเสียหายว่าฝ่ายผู้ขอและผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยฝ่ายใดเสียหายมากกว่ากันเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ศาลอาจกำหนดให้ผู้ขอวางเงินหรือหาประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้

เมื่อศาลสั่งให้คุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา

1.1) ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยขอยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่ง ผู้ที่จะถูกฟ้องอาจยื่นคำขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาได้ โดยผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจมีคำขอให้ศาลสั่งให้ผู้ขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ โดยศาลต้องไต่สวนก่อนว่าคำสั่งคุ้มครองนั้นสั่งโดยผิดหรือเลินเล่อของผู้ขอ ศาลจะสั่งให้ผู้ขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

1.2) คำสั่งยกเลิกโดยผู้ขอไม่ฟ้องคดีในกำหนด ผู้ขอต้องยื่นฟ้องคดีภายใน 15 วันนับแต่ศาลมีคำสั่งหรือในเวลา que ศาลกำหนดมิฉะนั้นคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิก และกรณีที่ศาลยกเลิกผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยมาขอศาลให้สั่งให้ผู้ขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้

¹⁷ ไพโรจน์ วายุภาพ. (2563). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพับลิชชิ่ง. น.310

1.3) หากผู้ขอยื่นฟ้องภายใน 15 วันนับแต่ศาลมีคำสั่ง คำสั่งคุ้มครองมีผลต่อไป ซึ่งนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 260 มาตรา 261 และมาตรา 263 มาบังคับใช้

2) มีคำขอในระหว่างพิจารณา

สำหรับคำขอในระหว่างพิจารณา เมื่อพิจารณามาตรา 63 ถ้าจำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโศกเป็นส่วนรวมเป็นการชั่วคราวก่อนพิพากษา เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความมีคำขอหรือปรากฏจากรายงานของเจ้าพนักงานคดี ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการนั้นได้เท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

สรุป

โจทก์ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไปซึ่งการละเมิดหรือการผิดสัญญาหรือการกระทำที่ถูกฟ้องร้อง หรือมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่โจทก์อาจได้รับต่อไป หรือมีความจำเป็นต้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราว มิให้จำเลยกระทำซ้ำหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หากศาลเห็นว่ามีเหตุเพียงพอตามมาตรา 56 และมาตรา 57 ศาลจะสั่งให้คุ้มครองชั่วคราว

ศาลต้องพิเคราะห์ความเสียหายของผู้ถูกฟ้องและอาจสั่งให้ผู้ขอวางเงิน หรือหาประกันก่อนมีคำสั่งอนุญาตคุ้มครองชั่วคราวตามมาตรา 59 ให้ศาลแจ้งคำสั่งอนุญาตให้คุ้มครองชั่วคราวแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยตามมาตรา 58 ทั้งนี้ ผู้จะถูกฟ้องเป็นจำเลยขอยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่ง หากศาลสั่งยกเลิกคำสั่งคุ้มครองก่อนฟ้อง ผู้จะถูกฟ้องอาจมีคำขอให้ผู้ขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หากศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าคำสั่งเดิมที่ถูกยกเลิกเป็นการสั่งโดยผิดหลงหรือเลินเล่อของผู้ขอ ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรตามมาตรา 60

หากผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องไม่ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำขอใน 15 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือในเวลาศาลกำหนด ให้คำสั่งคุ้มครองก่อนฟ้องเป็นอันยกเลิก และผู้จะถูกฟ้องขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา 61 หากผู้ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องได้ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำขอใน 15 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือในเวลาศาลกำหนด ให้คำสั่งอนุญาตคุ้มครองชั่วคราวมีผลต่อไปตามมาตรา 62 ในระหว่างการพิจารณาถ้ามีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโศกเป็นส่วนรวม ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการได้เท่าที่จำเป็น ศาลมีอำนาจเรียกคนที่เกี่ยวข้องมาไต่สวนให้ข้อมูลก่อนกำหนดมาตรการ บรรเทา ป้องกันความเสียหายตามมาตรา 63

หากการออกคำสั่งบังคับเนิ่นช้าจะทำให้ไม่อาจบังคับเอากับทรัพย์สินได้ ในการบังคับคดี เจ้าหน้าที่ออกหมายบังคับโดยไม่ต้องออกคำสั่งบังคับก่อนได้ มาตรา 64 หากคำพิพากษามีข้อขัดข้องไม่อาจดำเนินการบังคับคดีได้ ศาลอาจแก้ไขตามความจำเป็นและสมควรตามมาตรา 65

แบบฝึกหัด

- 1) การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนในคดีผู้บริโภครอได้ช่วงใดบ้าง
- 2) คู่ความจะขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาด้วยเหตุใดได้บ้าง
- 3) ในการที่ศาลจะสั่งอนุญาตให้ใช้วิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา หากศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายอาจได้รับความเสียหาย ศาลจะมีคำสั่งอย่างไรได้บ้าง
  - 4) เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ใช้วิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาแล้ว หากจำเลยไม่พอใจคำสั่ง จำเลยจะดำเนินการอย่างไรได้บ้าง
  - 5) กรณีศาลมีคำสั่งให้คุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้อง แต่ผู้ขอมิได้ฟ้องคดีภายใน 15 วัน จะมีผลอย่างไร
  - 6) หากศาลมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว จำเลยซึ่งได้รับความเสียหายจากคำสั่งดังกล่าว จะดำเนินการอย่างไรได้บ้าง
  - 7) ระหว่างพิจารณา หากมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโภคร่วม ศาลจะมีคำสั่งอย่างไรได้บ้างหรือไม่อย่างไร
  - 8) ในคดีผู้บริโภค เมื่อศาลมีคำพิพากษา ศาลจะออกหมายบังคับคดีไปทันทีได้หรือไม่
  - 9) เมื่อคำพิพากษาถึงที่สุด หากปรากฏว่ามีข้อขัดข้องไม่อาจดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาได้ ศาลจะมีอำนาจดำเนินการใดได้บ้าง

บทที่ 7

สถานการณ์คดีผู้บริโภคในประเทศไทย

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงสถิติคดีผู้บริโภคในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2566 ซึ่งประกอบด้วยสถิติคดีผู้บริโภคที่เข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร สถิติระยะเวลาในการพิจารณาคดีผู้บริโภคของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559-2566 และข้อมูลจำนวนสถิติคดีผู้บริโภคที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร 5 อันดับแรก พ.ศ. 2559-2566

ตารางที่ 3 แสดงสถิติคดีผู้บริโภคที่เข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559-2566¹

ปี พ.ศ.	คดีผู้บริโภคที่เข้าสู่การพิจารณา			คดีที่พิพากษาแล้ว	ร้อยละของคดีที่ พิพากษาแล้วเสร็จ	คดีอยู่ระหว่าง พิจารณา	ร้อยละของคดีที่อยู่ ระหว่างพิจารณา
	คดีค้างมา	คดีรับใหม่	รวม				
2566	125,935	859,280	985,215	859,050	87.19	126,165	12.80
2565	178,185	643,319	821,504	695,572	84.67	125,932	15.33
2564	126,059	585,042	711,101	532,919	74.94	178,182	25.06
2563	152,677	726,674	879,351	753,290	85.66	126,061	14.33
2562	128,135	834,028	962,163	809,486	84.13	152,677	15.86
2561	139,680	818,317	957,997	829,866	86.62	128,131	13.37
2560	114,937	750,120	865,057	725,375	83.85	139,682	16.14
2559	80,632	777,115	857,747	742,804	86.59	114,943	13.40

คดีผู้บริโภคที่ยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นในแต่ละปีคิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนคดีแพ่งที่ยื่นฟ้องต่อศาลซึ่งผู้ประกอบการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องผู้บริโภคคิดเป็นร้อยละ 90 ของคดีผู้บริโภคทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบธุรกิจสถาบันการเงิน ฟ้องลูกค้าผิดสัญญาด้านหนี้สิน กู้ยืมเงิน เข้าซื้อ บัตรเครดิตจำนวนมาก และกรณีผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบการเป็นจำเลยคิดเป็นร้อยละ 10 ของคดีผู้บริโภคทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก เมื่อ

¹ ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม. (2566). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566. น. 56, ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม. (2565). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2565. น. 56 และ 63, ศาลยุติธรรม. (2564). รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2564. น. 60, ศาลยุติธรรม. (2564). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2564. น. 56, ศาลยุติธรรม. (2564). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลทั่วราชอาณาจักร ม.ค.-ธ.ค. 2564. (2564). น. 56, ศาลยุติธรรม. (2563). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2563. น. 52, ศาลยุติธรรม. (2562). หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2562. น. 45, 63, ศาลยุติธรรม. (2562). สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2562. น. 4, 6, 23, 26, 45, ศาลยุติธรรม. (2561). รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561 พิมพ์ครั้งที่ 1 (สิงหาคม 2562). กรุงเทพฯ : ออล พรินท์ เซ็นเตอร์. น. 75, ศาลยุติธรรม. (2561). สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561. น. 3, 7, 8, ศาลยุติธรรม. (2560). สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปีเดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2560. น. 1, ศาลยุติธรรม. (2560). รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2560. น. 72, 77, ศาลยุติธรรม. (2559). สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2559. น. 1, ศาลยุติธรรม. (2559). รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559. น. 73, 79

เปรียบเทียบคดีที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์ฟ้อง โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องผิดสัญญาซื้อขาย บ้านจัดสรร อาคารชุด ละเมิด ประกันภัย และผิดสัญญาทางแพ่งทั่วไป เช่น ซื้อขายเช่าซื้อ กู้ยืม จ้างทำของ²

ตารางที่ 4 แสดงสถิติระยะเวลาในการพิจารณาคดีผู้บริโภคของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559-2566³

หน่วยนับ : คดี

ปี พ.ศ.	คดีผู้บริโภคที่อยู่ระหว่างการพิจารณาจำแนกตามระยะเวลา										รวม
	ไม่เกิน 1 เดือน	เกิน 1 เดือน ไม่เกิน 3 เดือน	เกิน 3 เดือน ไม่เกิน 6 เดือน	เกิน 6 เดือน ไม่เกิน 1 ปี	รวมกันไม่เกิน 1 ปี	เกิน 1 ปี ไม่เกิน 2 ปี	เกิน 2 ปี ไม่เกิน 3 ปี	เกิน 3 ปี ไม่เกิน 4 ปี	เกิน 4 ปี ไม่เกิน 5 ปี	เกิน 5 ปี	
2566	61,131	52,699	10,910	1,146	125,886	217	39	20	-	-	126,165
2565	27,869	28,436	65,726	2,649	124,680	969	243	32	7	1	125,932
2564	21,131	30,600	84,987	29,362	166,080	11,944	137	12	2	3	178,178
2563	19,635	25,077	76,052	4,921	125,684	353	18	3	2	1	126,061
2562	41,487	30,458	79,206	1,330	152,481	175	16	4	1	-	152,677
2561	22,608	30,258	73,570	1,216	127,652	474	17	1	-	-	128,144
2560	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	135,542	3,366	138,908	568	63	4	1	-	139,544
2559	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	112,231	2,383	114,614	278	37	8	-	4	114,941

จากข้อมูลสถิติคดีตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559-พ.ศ. 2566 คดีผู้บริโภคที่ยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร นั้น มากกว่าร้อยละ 85 ใช้เวลาในการพิจารณาคดีเกิน 3 เดือนแต่ไม่เกิน 6 เดือน และกว่าร้อยละ 90 ใช้เวลาพิจารณาไม่เกิน 1 ปี

² ประสาทพร เสริมศรี. (2558). ปัญหาการดำเนินคดีผู้บริโภคของศาลจังหวัดเชียงใหม่. ผลงานส่วนบุคคลส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 14. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2558. น. 11-12

³ ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566, น.60, ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2565, น.60, ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2564, น.56, ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลทั่วราชอาณาจักร ม.ค.-ธ.ค. 2564, น.60, ศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2563, น.310, ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2563, น.56, ศาลยุติธรรม, หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2562, น.59, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2562, น.29, 59, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561, น.6, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2560, น.23, ศาลยุติธรรม, สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2559, น.29

ตาราง 5 แสดงข้อมูลจำนวนสถิติคดีผู้บริโภคที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร 5 อันดับแรก พ.ศ. 2559-2566¹

ปี/ ข้อหา	2566			2565			2564			2563			2562			2561			2560			2559		
	ข้อหา	จำนวน	ร้อยละ	ข้อหา	จำนวน	ร้อยละ	ข้อหา	จำนวน	ร้อยละ	ข้อหา	จำนวน	ร้อยละ	ข้อหา	จำนวน	ร้อยละ	ข้อหา	จำนวน	ร้อยละ	ข้อหา	จำนวน	ร้อยละ	ข้อหา	จำนวน	ร้อยละ
1	บัตรเครดิต	216,322	20.95	บัตรเครดิต	152452	19.15	บัตรเครดิต	158,628	21.59	สินเชื่อส่วนบุคคล	233,860	26.88	สินเชื่อส่วนบุคคล	293,899	27.60	สินเชื่อส่วนบุคคล	258,078	26.39	สินเชื่อส่วนบุคคล	296,719	33.00	สินเชื่อส่วนบุคคล/กู้ยืม/ค้ำประกัน	370798	41.44
2	กู้ยืม	215,287	20.85	กู้ยืม	134475	16.89	สินเชื่อส่วนบุคคล	136,036	18.52	บัตรเครดิต	181,227	20.32	บัตรเครดิต	168,347	15.81	บัตรเครดิต	169,919	16.71	บัตรเครดิต	145,811	16.22	กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)	228474	25.53
3	สินเชื่อส่วนบุคคล	175,681	17.01	สินเชื่อส่วนบุคคล	128164	16.10	กู้ยืม	102,945	14.01	กู้ยืม	141,197	15.83	ยืม	138,419	13.00	กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)	166,659	16.39	กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)	124,959	13.90	บัตรเครดิต	121620	13.59
4	เช่าซื้อ (รถยนต์)	98,649	9.55	เช่าซื้อ (รถยนต์)	68846	8.65	เช่าซื้อ (รถยนต์)	64,020	8.71	เช่าซื้อ (รถยนต์)	75,535	6.47	กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)	92,472	8.69	เช่าซื้อ (รถยนต์)	119,231	11.73	เช่าซื้อ (รถยนต์)	87,107	9.69	เช่าซื้อ (รถยนต์)	82911	9.27
5	ค้ำประกันภัย	72,573	7.03	ค้ำประกันภัย	64974	8.16	ค้ำประกันภัย	49,918	6.79	ค้ำประกันภัย	56,779	6.36	เช่าซื้อ (รถยนต์)	86,406	8.12	กู้ยืม	75,508	7.43	ยืม	86,060	9.57	เช่าซื้อ (รถจักรยานยนต์)	9031	1.01
	อื่นๆ	253,818	24.58	อื่นๆ	246925	31.02	อื่นๆ	223,095	30.37	อื่นๆ	203,469	22.81	อื่นๆ	285,123	26.78	อื่นๆ	227,236	22.35	อื่นๆ	158,402	17.62	อื่นๆ	81939	9.16

¹ ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม. (2566). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566. น. 90, ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม. (2565). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2565. น. 90, ศาลยุติธรรม. (2564). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2564. น. 90, ศาลยุติธรรม. (2563). หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2563. น. 195, ศาลยุติธรรม. (2563). Annual Judicial Statistics Thailand 2020 (B.E. 2563). น. 44, ศาลยุติธรรม. (2562). หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2562. น. 73, ศาลยุติธรรม. (2562). Annual Judicial Statistics Thailand 2019 (B.E. 2562). น. 43, ศาลยุติธรรม. (2561). หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561. น. 85, ศาลยุติธรรม. (2561). รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561 พิมพ์ครั้งที่ 1 (สิงหาคม 2562). กรุงเทพฯ : ออล พรินท์ เซ็นเตอร์. น. 85, ศาลยุติธรรม. (2561). สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561. น. 15, ศาลยุติธรรม. (2560). หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2560. น. 116, ศาลยุติธรรม. (2559). รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559. น. 125, ศาลยุติธรรม. (2564). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลทั่วราชอาณาจักร ม.ค.-ธ.ค. 2564. น. 90, ศาลยุติธรรม. (2563). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2563. น. 86, ศาลยุติธรรม. (2562). สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2562. น. 31

	รวม	1,032,330		รวม	795836		รวม	734,642	100.00	รวม	892067		รวม	1,064,666	100	รวม	1,016,631	100	รวม	899,058	100	รวม	894773	100.00
--	-----	-----------	--	-----	--------	--	-----	---------	--------	-----	--------	--	-----	-----------	-----	-----	-----------	-----	-----	---------	-----	-----	--------	--------

คดีผู้บริโภคที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคเป็นจำเลยนั้นเป็นคดีประเภทบัตรเครดิต กู้ยืมและเช่าซื้อกว่าร้อยละ 80 ของคดีผู้บริโภคทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่ในคดีกู้ยืมและเช่าซื้อเป็นคดีผู้บริโภคซึ่งเป็นจำเลยมักจะขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาซึ่งโดยผลของกฎหมายทำให้ผู้ประกอบการที่เป็นโจทก์ดำเนินคดีไปฝ่ายเดียว²

² ประสาทพร เสริมศรี. (2558). อ่างล้างในเชิงอรรถที่ 2. น. 12

บรรณานุกรม

หนังสือ

ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. (2552). คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. 245 หน้า (ม.ม.ป.)

นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์. (2563). กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 416 หน้า (ธันวาคม 2563)

ธีรวัฒน์ จันทรสุมบุรณ์. (2557). คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. 328 หน้า (กุมภาพันธ์ 2557)

ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2551). กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยน อุลตราไวโอเล็ต. 255 หน้า (ม.ม.ป.)

ประสาทร เสริมศรี. (2558). ปัญหาการดำเนินคดีผู้บริโภคของศาลจังหวัดเชียงใหม่. ผลงานส่วนบุคคลส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 14. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2558.

ไพโรจน์ วายุภาพ. (2563). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร. 448 หน้า (มกราคม 2563)

พิสิฐ ธรรมกุล. (2563). เจาะหลักคดีผู้บริโภคในคดีแพ่ง หลักเกณฑ์การฟ้อง การดำเนินคดี และการยื่นฎีกา (The principle of consumer protection Civil prosecution Proceedings and Deka appeal) (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กิจเกษมการพิมพ์. 302 หน้า

ศุภชัย ประไพพ. (2560). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม ปีการศึกษา 2560. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 356 หน้า

สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2558). วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. 232 หน้า (ตุลาคม 2558)

อภิรัฐ บุญทอง. (2566). กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. 241 หน้า (มีนาคม 2566)

เอื้อน ขุนแก้ว. (2566). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร. 279 หน้า (6 พฤศจิกายน 2566)

บทความ

ช.ชยินทร์ เพ็ชฌุไพศิษฏ์. (2553). พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค. *Huachiew Chalermprakiet Law Journal*. 1. 146–154. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/lawhcu/article/view/157665>

นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์. (2563). การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค: ก้าวอย่างสำคัญของการพัฒนาเพื่อการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 49(2), 157-189.

ณัฐนันท์ พันทองอ่อน, สุธี อยู่สถาพร, ไพจิตร พึ่งภพ. (2556). ปัญหาทางกฎหมายในกระบวนการพิจารณาตีความ รับผิดชอบทางการแพทย์ (Legal Problems in the Medical Liability Litigation). *KKU Research Journal (Graduate Studies) Humanities and Social Sciences*, 1(2), 14–21. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/gskkuhs/article/view/30416>

ธัญพร พงศ์กระพันธ์. (2560). บทบาทของเจ้าพนักงานคดีในกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. *วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน*. 21(1). 80–118. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ombudsman/article/view/166917>

ธัญพร พงศ์กระพันธ์, สุนิสา ช่อแก้ว. (2561). การนำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ไปปฏิบัติ และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ. 8(1). 177–190. Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jopag/article/view/123286>

ภูมิ โชคเหมาะ. (2559). แนวทางการพิจารณาตีความผิดทางแพ่งและทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะ: ศึกษากรณีวิชาชีพทนายความและวิชาชีพแพทย์ *วารสารรามคำแหงฉบับนิติศาสตร์*. 5(2), 111-151. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/lawjournal/article/view/76244/61302>

วีรวัฒน์ จันทโชติ. (2562). กลไกการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2541. *วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา* 1(4). น.26-50

สมภูมิ หล้ารัมย์. (2560). บทบาทศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 4(1) มกราคม-มิถุนายน พ.ศ. 2560. 97-115

อรรัมภา ไวยมุข, มุกกระจำจ จรณี, ประลอง ศิริกุล และรัชณี แต่งอ่อน. (2560) ปัญหาเขตอำนาจศาลในคดีผู้บริโภค. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 10 (3), 2342-2354. Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/110292/95936>

อรรัมภา ไวยมุข, พิมพ์กมล กองโกล, มุกกระจำง จรณี และ ธนพัฒน์ เล็กเกียรติขจร. (2563). เขตอำนาจศาลในคดีผู้บริโภคที่มีองค์ประกอบเกี่ยวพันกับต่างประเทศในระบบกฎหมายไทย. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 4(2), 85-114. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/llsj/article/view/238033>

อนันต์ จันทโรภากร. (2556). ปัญหาข้อขัดข้องในการบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 42(3), 433-470.

เอกสารอื่น

ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม. (2566). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566.

ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม. (2565). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2565.

ศาลยุติธรรม. (2564). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2564.

ศาลยุติธรรม. (2563). หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2563.

ศาลยุติธรรม. (2563). Annual Judicial Statistics Thailand 2020 (B.E. 2563).

ศาลยุติธรรม. (2562). หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2562.

ศาลยุติธรรม. (2562). Annual Judicial Statistics Thailand 2019 (B.E. 2562).

ศาลยุติธรรม. (2561). หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561.

ศาลยุติธรรม. (2562). รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561 พิมพ์ครั้งที่ 1 (สิงหาคม 2562), กรุงเทพฯ : ออล พรินท์ เซ็นเตอร์.

ศาลยุติธรรม. (2561). สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2561.

ศาลยุติธรรม. (2560). หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2560.

ศาลยุติธรรม. (2559). รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559.

ศาลยุติธรรม. (2564). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลทั่วราชอาณาจักร ม.ค.-ธ.ค. 2564.

ศาลยุติธรรม. (2563). ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2563.

ศาลยุติธรรม. (2562) สรุปผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2562.

ประวัติย่อของผู้เขียน

นายศิริศักดิ์ จิงถาวรณ

การศึกษา

- พ.ศ. 2565-2566 ประกาศนียบัตรกฎหมายปกครอง
- พ.ศ. 2546-2549 นิติศาสตรมหาบัณฑิต (น.ม.) สาขากฎหมายเอกชนและธุรกิจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2545-2546 เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- พ.ศ. 2545-2546 หลักสูตรวิชาว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ
แห่งสหภาพนายความ สหภาพนายความ
- พ.ศ. 2542-2545 ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) บริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พ.ศ. 2541-2544 นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การทำงาน

- พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน อาจารย์ประจำ ภาควิชานิติศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- พ.ศ. 2552-2557 อาจารย์ประจำบางส่วนเวลา ภาควิชานิติศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- พ.ศ. 2550-2551 ผู้ช่วยวิจัย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2549-2550 ผู้ช่วยสอน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2548-2549 ผู้ช่วยวิจัย
- พ.ศ. 2547-2548 ทนายความ บริษัท เอนก แอดไวเคต จำกัด

งานวิจัย/ผลงานทางวิชาการ

- พ.ศ. 2548-2550 วิทยานิพนธ์หัวข้อ หลักเกณฑ์ "ผู้มีอำนาจเหนือตลาด"

- ตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542
ศึกษากรณีสินค้าเหล็ก
- พ.ศ. 2550-2551 ผู้ช่วยวิจัยด้านกฎหมาย โครงการผลักดันการพัฒนา
อุตสาหกรรมต่อเรือและซ่อมเรือแบบครบวงจร
สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
- พ.ศ. 2551-2552 ผู้ช่วยวิจัยด้านกฎหมาย โครงการศึกษาเปรียบเทียบ
ระบบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนตาม
กฎหมายการแข่งขันทางการค้า
กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ 2552
- พ.ศ. 2558-2559 รายงานวิจัยเรื่อง “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการถือครอง
ที่ดินในพื้นที่ตำบลวังสมบูรณ์ อำเภอวังสมบูรณ์
จังหวัดสระแก้ว”
- พ.ศ. 2561-2562 เอกสารประกอบการสอนวิชา 67835259 กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 1 (Law of
Civil Procedure I)
- พ.ศ. 2562 HANDBOOK ภาพขั้นตอนวิพากษ์ ศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งด้วยภาพ
- พ.ศ. 2563 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการถือครองที่ดินในพื้นที่ตำบลวังสมบูรณ์ อำเภอวังสมบูรณ์
จังหวัดสระแก้ว Legal Problems for Pedal Possession on Public Land Study
on Wangsomboon Sub-district, Wangsomboon District, Sa Kaew Province
- พ.ศ. 2566 HANDBOOK ภาพขั้นตอนวิพากษ์ 2: ภาคบังคับคดี ศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาความ
แพ่งด้วยภาพ
- พ.ศ. 2566 หนังสือคำอธิบายกฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ (Law of Hire of Property,
Hire Purchase) (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1)